

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK DİLİ ANABİLİM DALI**

**TEFSİR ÜVEYS B. HOCA OSMÂN B. EMÎR İLYÂS B. EVLİYÂ
(1B-119A) (İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL DİZİN-SÖZLÜK)**

Kübra ÖZGÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

TEMMUZ - 2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEFSİR ÜVEYS B. HOCA OSMÂN B. EMİR İLYÂS B.
EVLIYÂ (1B-119A) (İNCELEME-METİN-GRAMATİKAL
DİZİN-SÖZLÜK)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kübra ÖZGÜN

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

“Bu tez 14/07/2023 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı
Doç. Dr. Kenan ACAR	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet

Hayır

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütölen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Kübra ÖZGÜN

14/07/2023

ÖNSÖZ

Eski Oğuz Türkçesi devrinde nesir alanında yazılmış eserlerin içinde Kur'an tefsirlerinin ayrı bir yeri vardır. İslam dininin kaynağı olan Kurân-ı Kerim, Müslümanlar tarafından okunup anlaşılmaya çalışılmıştır. Türkler Müslümanlığı kabul ettikten sonra, kabul edilen yeni dinlerinin rehber niteliğindeki kitabını ilk iş olarak kendi dillerine çevirme çalışmalarına yönelmişlerdir.

Çalışmamıza konu olan tefsir metni Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi, Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarası ile Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından yazılmış tefsirdir. 503 sayfadan oluşan bu metin 14. yüzyılda yazılmıştır. Çalıştığımız kısım 1b/119a sayfalarını kapsamaktadır. Çalıştığımız bölümde yer alan sureler şunlardır: “Yâsin, Amme, Nazi’at, Abese, Kuvviret (Tekvir), İnfetaret (İnfitar), Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Târık, A’lâ, Gâşiye, Fecr (26. ayete kadar)” Çalışmamız kısaca giriş, gramer incelemesi (ses-şekil bilgisi), çeviri yazı, gramatikal dizin ve sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

Çalışmamın her aşamasında yanımda olan, desteğini, ilgisini, lisans eğitimimden bugüne kadar üzerimdeki emeğini inkâr edemeyeceğim tez danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER’e, beni her zaman yüreklendiren, desteğini hep hissettiğim sevgili hocam Prof. Dr. Ozan YILMAZ’a, yıllar süren benzersiz destekleri sayesinde inancımı ve kararlılığımı asla kaybetmememi sağlayan, her anımda yanımda olup beni bugünlere getiren sevgili aileme ve bana inanan herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Kübra ÖZGÜN

14/07/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii
GÖRSEL LİSTESİ	viii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ	22
1.1. Ünsüzlerin Yazılışı.....	22
1.1.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı.....	22
1.1.2. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı	23
1.1.3. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı.....	24
1.1.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı.....	25
1.1.5. s Ünsüzünün Yazılışı.....	25
1.1.6. ş Ünsüzünün Yazılışı.....	26
1.2. Ünlülerin Yazılışı	27
1.2.1. e Ünlüsünün Yazılışı	27
1.2.2. a Ünlüsünün Yazılışı	27
1.2.3. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazılışı.....	28
1.2.4. ı/i Ünlülerinin Yazılışı	29
1.3. dağı Bağlacının Yazımı	30
1.4. kim Bağlacının Yazımı.....	30
1.5. ki Bağlacının Yazımı.....	30
1.6. Ek-fiilin Yazımı	31
1.7. -dUr Ek-fiilinin Yazımı	31
1.8. ile Edat ve Bağlacının Yazımı	31
1.9. için Edatının Yazımı.....	31
1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı	32
1.11. Yardımcı Ünsüz Yazımı	32

BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ	33
2.1. Ses Bilgisi	33
2.1.1. Ünsüzler	33
2.1.1.1. Kelime Başı Ünsüzleri.....	33
2.1.1.2. Kelime İçi ve Kelime Sonu Ünsüzleri.....	37
2.1.1.3. Ünsüz Uyumu.....	42
2.1.1.4. Ünsüz İkizleşmesi.....	43
2.1.1.5. Ünsüz Türemesi.....	43
2.1.1.6. Hece Yitimi	43
2.1.1.7. Ötümlüleşme	44
2.1.2. Ünlüler	44
2.1.2.1. Kök Hecedeki e, ê, i	44
2.1.2.2. Ünlü Uyumları	44
2.1.2.3. Ünlü Değişimi	53
2.1.2.4. Ünlü Düşmesi.....	57
2.2. Biçim Bilgisi	58
2.2.1. Sözcük Yapımı	58
2.2.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler	58
2.2.1.2. İsimden İsim Yapan Ekler	58
2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapan Ekler	60
2.2.1.4. Fiilden İsim Yapan Ekler	61
2.2.2. İsimler	62
2.2.2.1. İsim Çekimi.....	62
2.2.3. Zamirler	66
2.2.3.1. Şahıs Zamirleri	66
2.2.3.2. Dönüştürme Zamiri.....	67
2.2.3.3. Belirsizlik Zamirleri	67
2.2.3.4. İşaret Zamirleri.....	67
2.2.4. Sıfatlar.....	67
2.2.4.1. Niteleme Sıfatları	67
2.2.4.2. Belirtme Sıfatları	68
2.2.5. Zarflar	69

2.2.5.1. Durum Zarfları	69
2.2.5.2. Zaman Zarfları.....	70
2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları.....	70
2.2.5.4. Miktar Zarfları.....	70
2.2.5.5. Soru Zarfları	70
2.2.6. Bağlaçlar	71
2.2.7. Edatlar	71
2.2.7.1. Çekim Edatları	71
2.2.7.2. Kuvvetlendirme Edatı.....	72
2.2.8. Fiiller	72
2.2.8.1. Şahıs Ekleri	72
2.2.8.2. Fiil Çekimleri	74
2.2.9. Ek-Fiil	81
2.2.10. Fiilimsiler	82
BÖLÜM 3: METİN.....	86
BÖLÜM 4: DİZİN.....	249
SONUÇ.....	826
KAYNAKÇA.....	829
ÖZGEÇMİŞ	833

KISALTMALAR

- Ar.** : Arapça
bk. : Bakınız
C : Cilt
cev. : Çeviren
DLT : Divân u Lügâti't-Türk
ETG : Eski Türkçe Grameri
Far. : Farsça
Haz : Hazırlayan
öl. : Ölüm tarihi
s. : Sayfa
T. : Türkçe
TDK : Türk Dil Kurumu
Yay. : Yayın
Yun. : Yunanca
(?) : Kökeni bilinmemektedir

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Metinde Yer Alan Eski Türkçe Kelimeler.....	84
---	----

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın Kur'an Tefsiri 2/b.....20

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا / آ	a, e	ص	ş
ب	b	ض	z
پ	p	ط	ţ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s	ع	ʿ
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ħ	ق	q
خ	ħ	ك	k-g-ŋ
د	d	لا / ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v
ژ	j	ه / ه	h-e
س	s	ی	y
ش	ş		

ÖZET

Başlık: Tefsir Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ (1B-119A) (İnceleme-Metin-Gramatikal Dizin-Sözlük)

Yazar: Kübra ÖZGÜN

Danışman: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

Kabul Tarihi: 14/07/2023

Sayfa Sayısı: xi (ön kısım) + 833 (ana kısım)

Eski Oğuz Türkçesi devrinde nesir alanında yazılmış eserlerin içinde Kur'an tefsirlerinin ayrı bir yeri vardır. İslam dininin kaynağı olan Kur'an-ı Kerim, Müslümanlık tarafından okunup anlaşılmaya çalışılmıştır. Türkler Müslümanlığı kabul ettikten sonra, kabul edilen yeni dinlerinin rehber niteliğindeki kitabını ilk iş olarak kendi dillerine çevirme çalışmalarına yönelmişlerdir. Çalışmamıza konu olan tefsir metni, ayetlerle ilişkili geniş kapsamlı açıklamaların yanında çeşitli rivayetleri ve hikâyeleri içeren mufassal bir tefsirdir. Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi, Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarası ile bulunarak Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından yazılmıştır. Araştırmalar sonucunda müfessire ait olduğu düşünülen on iki eser tespit edilmiştir. Metin dil bakımından incelendiğinde bazı dini terminoloji ve anlatılarda Türkçe kelimelerin kullanılmış olması dikkat çekicidir. Bu tefsiri gün yüzüne çıkararak bilim dünyasına kazandırmak, yazıldığı dönemdeki dil hususiyetlerinin tespitini sağlamak, ses-şekil bilgisi bakımından incelemek, dizin ve sözlüğünü hazırlayarak söz varlığını ortaya koymak amacımızdır. Eski Türkçe döneminden günümüze gelene kadar Türk dilinin geçirmiş olduğu sürecin gözler önüne serilmesine destek olabilmek bir diğer amacımızdır.

Anahtar Kelimeler: Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ, Kur'an Tefsiri, Eski Anadolu Türkçesi

ABSTRACT

Title of Thesis: Tafsir Uveys b. Hoca Osman b. Emir İlyas b. Evliya (1B-119A)
(Analysis-Text-Grammatical Index-Dictionary)

Author of Thesis: Kübra ÖZGÜN

Supervisor: Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER

Accepted Date: 14/07/2023 **Number of Pages:** xi (pre text) + 833 (main body)

In the era of Old Oghuz Turkish, among the works written in prose, Qur'an commentaries hold a distinct place. The Qur'an, which is the source of the Islamic religion, has been read and attempted to be understood by Muslims. After the Turks embraced Islam, they immediately turned their attention to the translation of the guiding book of their newly accepted religion into their own languages. The commentary text that is the subject of our study is a comprehensive commentary that includes extensive explanations related to the verses, as well as various narrations and stories. It was written by Uveys b. Hoca Osman b. Emir İlyas b. Evliya and is housed in the Prussian Cultural Heritage/Berlin State Library under the Orientalische Manuscripts category, with the project number PPN651791340. Through research, twelve works believed to belong to the commentator have been identified. When the text is examined in terms of language, it is noteworthy that some Turkish words are used in religious terminology and narratives. Our aim is to bring this commentary to light and contribute it to the scientific world, to determine the linguistic characteristics of the period in which it was written, to examine it in terms of phonetics and morphology, and to prepare an index and dictionary to reveal its vocabulary. Another aim is to support the presentation of the process that the Turkish language has undergone from the Old Turkish period to the present day.

Keywords: Commentary of the Qur'an by Uveys b. Hoca Osman b. Emir İlyas b. Evliya, Old Anatolian Turkish

GİRİŞ

Eski Oğuz Türkçesinin kullanıldığı dönemde tercüme çalışmalarına oldukça fazla önem verilmiştir. Dolayısıyla bu dönemde yazılmış olan eserlerin pekçoğu tercüme eserdir. Bu eserlerin muhtevası genel itibarıyla dindir. Dinî içerikli metinlerin büyük bir kısmını sure tefsirleri oluşturur.

İslamiyetin kabulünden sonra Müslümanlar, dinlerinin kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i okuyup anlamak ve dinleri hakkında bilgiye sahip olmak istemişlerdir. Yeni bir dini benimsemek, gerekliliklerini öğrenmek ve dinin sosyal yapıya uyumunu sağlamak için dinin kaynağı olan kitabın tercümelerine önem verilmesi oldukça tabiidir. Mensup olunan dinin mukaddes kitabının muhtevasına tam anlamıyla vakıf olabilmek Müslümanlığın en önemli gagesidir. Çünkü dinlerin gerekliliklerinin ve mahiyetinin iyice kavranabilmesi, kutsal kitaplarının okunup anlaşılabilmesine bağlıdır. Çalışmalar satır arası tercüme ve tefsir tercüme olarak iki farklı şekilde ilerlemiştir. Kur'an-ı Kerim'in tefsirleri ve tercüme Eski Oğuz Türkçesi devrinde yazılmış olup bu dönemdeki eserler arasında ayrı bir yere sahiptir. Türkçeye kazandırılan bu eserler dil hususiyetlerini yansıtmaları bakımından oldukça önemlidir. Çalışmamıza konu olan tefsir metni, ayetlerle ilişkili geniş kapsamlı açıklamaların yanında çeşitli rivayetleri ve hikâyeleri içeren mufassal bir tefsirdir. Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi, Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarası ile bulunan Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından yazılmış bir tefsirdir.

Tefsir hazırlanırken sureler ayet ayet açıklanmıştır. Bunun yanında bazı hadisler de konu olarak ele alınmıştır. Rivayet tefsiri metodu kullanılarak oluşturulan bu tefsirde, bazı hikâyelere ve rivayetlere yer verilerek konu pekiştirilmiştir. Sure, ayet ya da hadisler hakkında yorumlamalar yapılırken çeşitli müfessirlerin görüşlerine de yer verilmiş ve böylelikle mukayeseli bir şekilde tefsir metni oluşturulmuştur.

Çalışmamızın dil hususiyetleri bölümünde kelimelerin yazılışlarından, harflerin kullanım tercihinden söz edilerek bu esere özgü farklı yazım özellikleri üzerinde durulmuştur. El yazması metinde yer yer harflerin unutulduğu tespit edilmiş, tamiratı gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Konusu

Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından Eski Oğuz Türkçesi döneminde yazılmış olan bu tefsirin araştırılması; çeviri yazıya aktarılarak, ses-şekil bilgisi bakımından incelenmesi, metnin dizin ve sözlüğünün oluşturulması araştırmamızın konusudur.

Araştırmanın Önemi

İslam dinini benimseyen Müslümanların rehber edindikleri Kur'an-ı Kerim'in herkes tarafından anlaşılabilmesi için yüzyıllar boyunca Kur'an-ı Kerim'in tercüme çalışmalarına önem verilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in yalnızca başka bir dile tercüme edilmiş olması anlaşılması için yeterli görülmemektedir. Çünkü Allah'ın Kur'an'da kastedtiği manayı anlayabilmek için, okunan o ayet ya da surenin nüzul sebebinin bilinmesi gerekir. Kastedilen manayı, insanın anlayabileceği ölçüde açıklama ihtiyacı "Tefsir" ilminin doğmasına vesile olmuştur. Çalışmış olduğumuz tefsir metni Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından 14. yüzyılda yazılmış olup o dönemin dil özelliklerine ışık tutmaktadır. Bunun yanında Eski Oğuz Türkçesi ile yazılmış olup Türk diline tercümesi yapılmamış bu eseri bilim dünyasına kazandırmak istedik.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; 14. Yüzyıl Kur'an Tefsir metinleri arasında yer alan Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından kaleme alınmış tefsiri gün yüzüne çıkararak bilim dünyasına kazandırmak, yazıldığı dönemdeki dil hususiyetlerinin tespitini sağlamak, ses-şekil bilgisi bakımından incelemek, dizin ve sözlüğünü hazırlayarak söz varlığını ortaya koymaktır.

Daha öncesinde bu konu hakkında çalışmış olan araştırmacıların çalıştığı nüshalardan farklı bir nüshanın incelenmesi, nüshalar arasındaki bilhassa dil özelliği bakımından farklılıkların ortaya konabilmesi mühim bir durumdur. Çalıştığımız el yazması, Berlin Eyalet Kütüphanesinde bilim dünyasına tanıtılmayı beklemektedir.

Eski Türkçe döneminden günümüze gelene kadar Türk dilinin geçirmiş olduğu sürecin gözler önüne serilmesine destek olabilmek bir diğer amacımızdır.

Kapsam

Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından kaleme alınmış tefsirin bilinen dört nüshasının aksine tarafımızca tespit edilen on iki nüshası daha bulunmaktadır. Çalışmamıza konu edindiğimiz nüsha PPN651791340 proje numarası ile Orientalische El Yazısı kategorisinde, Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesinde yer almaktadır. Bu nüsha 355x220 (240x140) mm ölçülerindedir. Her sayfasında on yedi satır bulunur. Harekeli nesih hat yazı tipiyle yazılmış 503 sayfadır. Yâsin-Nâs sûrelerinin tefsirini kapsayan yazma, Hüseyin Hulûsi b. İbrahim tarafından 10 Zilhicce 1286/13 Mart 1870'de istinsah edilmiştir. Bizim çalıştığımız bölüm eserin tamamı değildir. Çalışmamız 1b/119a sayfalarını kapsamaktadır. Bu sayfalar içerisinde “Yâsin, Amme, Nazi’at, Abese, Kuvviret (Tekvir), İnfetaret (İnfitar), Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Târik, A’lâ, Gâşiye, Fecr (26. ayete kadar) bulunmaktadır.

Berlin nüshasını seçmemizin sebebi; el yazmasının okunaklı olması, Türk dili bakımından malzeme elde edilebilir olmasıdır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamıza konu olan yazma eser; bir dilbilimci tarafından dilbilimi usul ve esaslarına göre incelenmiştir. Kapsamlı literatür taraması yapılmasının ardından konu ana hatlarıyla ortaya konulmak istenmiştir.

Çalışmamızda el yazması metni çeviri yazıya aktarırken mevcut olarak kullanılan yazı karakterleri yetersiz kalmıştır. Bu sebeple transkripsiyon alfabesinin tanımlı olduğu “ucar” yazı tipi, çeviri yazı karakterlerinin gösterilmesinde kullanılmıştır.

Türk Dil Kurumunun sitesinde bulunan Ceval Kaya'nın hazırladığı “Cibakaya” dizin programı, çalışmamızdaki dizini hazırlarken hata oranını en aza indirmek için tercih ettiğimiz program olmuştur.

Dil incelemesi bölümünde, ses bilgisi ve şekil bilgisi üzerinde durulmuştur.

Araştırma süresince kullanılan kaynaklar, yazarların soyadlarına göre alfabetik sıraya dizilerek verilmiştir.

Tefsir Hakkında Bilgi ve Önemli Kuran Tefsirleri

Kur'an-ı Kerim, Müslümanların yavaş ve güçlü bir şekilde inanç ve değer yargılarının oluşabilmesi için yaklaşık yirmi üç yılda parça parça nâzil olmuştur. Mâhiyeti insanlığa bir rehber, bir yol gösterici olmasıdır. Allah, Kur'an'ın indiriliş amacını şu ayetle açıklamıştır: “Bu Kur'ân; kendisiyle uyarılınsınlar; Allah'ın ancak tek ilâh olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara bir bildiridir. (14/İbrahim,1-2)” Ayetten yola çıkarak Kur'an-ı Kerim'in indiriliş amacının; Allah'ın varlığının ve birliğinin bilinmesi, yol gösterici olması, insanların hayatlarını idame ettiren söz ve eylemlerini bu rehber göre düzenleyebilme olanağının olmasıdır. Aynı şekilde, Nahl suresi 44. ayette “Biz sana Kur'ân'ı indirdik tâki insanlara, kendilerine ne indirildiğini açıkça anlatsın ve tâki onlar da iyice fikirlerini kullansınlar.” denilmiştir. Bu ayet de Kur'an'ın anlaşılabilir olarak anlatılması gerektiğinin bir göstergesidir. Kur'an'daki ayetlerin her biri aynı anlaşılabilirlik seviyesinde değildir. Bazı ayetler kolaylıkla anlaşılabilirken bazıları mübhemdir ve anlamları derindir. Açıklanmaya ihtiyacı vardır. Kur'an'ın nâzil oluşunda Arap dilinin kullanılması, yakın çevredeki insanların anlamasını ve aktarmasını böylelikle dini yaymalarını kolaylaştırmıştır. Ayrıca Kur'an'da şöyle bir ayet geçmektedir: “Hangi millete Peygamber gönderdiysek, onu ancak kavminin diliyle gönderdik ki, her şeyi onlara anlatsın.” (İbrahim suresi/4) Bu ayetten yola çıkılarak Kur'an'ın anlaşılmasının daha kolay olması için gönderilen kavmin diliyle gönderilmesinin şart olduğu sonucuna varılabilir. Fakat bu ayet, İslam dininin yalnızca bir kavme ya da millete gönderildiğini göstermez.

Kur'an'ın muhtevasını ve manasını anlamak, insanın maddi ve manevi yolculuğuna rehber olması sebebiyle şarttır. Fakat her feridin Arapça bilmiyor oluşu, tercüme ve tefsir çalışmalarına yoğunlaşılmasına sebep olmuştur. Allah, peygamberleri, inen ayetleri insanlığa iletme amacıyla elçi olarak göndermiştir. Kur'an'ın Hz. Muhammed'e indirilmesi sebebiyle Hz. Muhammed ayetleri açıklayarak ve bizzat yaşayarak insanlığa yol gösterici olmuştur.

“Araplarda, yıllardan beri kökleşmiş olan câhili âdetlerin fena olanlarını söküp atacak ve ileride sosyal hayat kanunların ortaya koyacak olan Kur'ân'ı, Hz. Peygamberin tefsir etmesi lâzım geliyordu.” (Cerrahoğlu, 1971: 206)

Bu sebeple sahabeler kendi bilgi birikimleri yeterince bu kitabı anlamış, anlaşılamayan ayetler olduğunda Hz. Peygambere danışmışlardır. Dolayısıyla ilk tefsir çalışmaları, dil bilimsel tefsirler olmuştur.

Kur'an'ın dil bilimsel yöntemlerle oluşturulmuş tefsir konulu örnekleri, adeta Kur'an-ı Kerim'in sözlüğü niteliğini taşıyan çalışmalar vardır. 9. yüzyılda El-Ferra tarafından yazılmış olan Meâni'l-Kur'ân bu çalışmalara örnektir.

Tefsir kelimesi sözlükte “açıklamak, ortaya çıkarmak” olarak geçmektedir. Buna ek olarak; bir sözü daha kolay ve anlaşılır bir şekilde izâh etmeye de “tefsir” denilmektedir. Tefsir bir bakıma Kur'an'ın açıklanmasından ibarettir denilebilir. Daha kapsamlı bir şekilde açıklamak gerekirse tefsir, dirâyet ve içtihad sahibi olan âlimlerin, Kur'an-Kerim'in kapalı olan ifadelerini belirli kural ve kaidelere dayanarak yaptıkları açıklamalardır ve bu açıklamalar ya Allah'ın beyanından yola çıkılarak ya da rivayetlere dayandırılarak yapılır.

“Konu itibariyle Kur'an'ın ayetlerini çeşitli yönleriyle ele alıp incelemek olan sözkonusu ilmin gayesi, Kur'an'ın anlaşılmasına yardımcı olmaktır. Bu yüzdendir ki tefsir usulü, Kur'an ayetlerinin değişik özelliklerini yansıtan çeşitli ilim dalları Kur'an'daki edebi sanatlar, genel prensipler ve ayetlerin tefsirinde ihtiyaç duyulan birtakım kaide ve esaslar üzerinde durmaktadır.” (Demirci, 1999: 170)

Bazı sure ve ayetlerin inmesine vesile olan bir olay veya soruya, “nüzul sebebi” adı verilir. Nüzul sebeplerinin bilinmesinin ayetlerin tefsiri hususunda çok büyük bir önemi vardır. Bir ayetin ya da surenin nüzul sebebi bilinirse manaları daha iyi anlaşılır. Ayetlerde aktarılmak istenen emirlerin ve yasakların hikmeti daha anlaşılır ve kolay bir şekilde bilinir. Böylelikle şüpheler giderilerek hatalar önlenir. Tefsir sahasında sahabelerin ayrı yeri vardır. Sahabeler Hz. Muhammed'in yanında buldukları için, nazil olan sure ve ayetlerin kimin hakkında, nereye ve hangi olay üzerine indirildiği konusunda bilgi sahibiydiler. Başlangıçta tefsir ilmi yalnızca nüzul sebebini bilmekten ibaret olduğu için sahabelerin aktardığı haberler bir hayli önemliydi.

Cerrahoğlu'na göre; “Bu ilim, beşerin -kudreti nisbetinde- ve müfessirlerin Kur'ândan nasıl istihraçlar yapacağını ve takip ettikleri yolları gösteren kâideler ve usuller mecmuasıdır.” (Cerrahoğlu, 1971: 7)

Cerrahoğlu, “tefsirin çeşitli yönlerden ve müfessirlerin durum ve tutumlarına göre çeşitli kısımlara ayrılabilceğini” söylemiştir.

“İbn Abbasdan rivayet edildiğine göre, o tefsiri dörde ayırmaktadır. 1) kimsenin bilmekten müstağni olamadığı, tefsir 2) arab dilini bilmekle mümkün olan tefsir, 3) ilimde resûh sâhibi olanların bileceği tefsir 4) Allahtan başka kimsenin bilmesine imkân olmayan tefsirlerdir. Genel olarak tefsirler, iki kısma ayrılır. Rivayet tefsirleri ve dirâyet tefsirleri.” (Cerrahoğlu, 1971: 224)

Tefsirler, yöntemleri bakımından rivayet, dirâyet, işârî ve lugâvî (filolojik) tefsirler olmak üzere dört grupta incelenir. Bu yöntemler arasında en çok kullanılan rivayet tefsiri yöntemidir. Bizim çalıştığımız el yazması metin rivayet tefsiri niteliğindedir.

Rivâyet Tefsiri

“Rivayet tefsiri, Kuran’a, Hz. Peygamber’in sünnetine, seleften nakledilen haberlere, Arap Dili ve cahiliye Arap şiirine dayanan tefsir; dirayet tefsiri ise yalnızca rivayetlere bağlı kalmayıp dil, edebiyat ve çeşitli ilimlere dayanılarak yapılan tefsirdir.” (Demirci, 2001)

Cerrahoğlu’na göre; “Rivayet tefsiri, me’sûr veya nakli tefsir olarak da adlandırılır. Selefden nakledilmiş eserlere dayanan tefsirdir. Diğer bir deyimle, rivayet tefsiri, bazı âyetleri beyan ve tafsil etmek için, bizzat yine Kur’ândaki başka âyetlerle, Hz. Peygamberin, sahabenin sözleriyle açıklanışı şekline denir. Hatta bazıları buna tabiûnun sözlerini de ilave ederler. Rivâyet tefsiri bidayette rivayet tarikiyle başlamış, Hz. Peygamberden sahabeye, onlardan da tabiilere intikal etmiştir. Artık tedvin devri başladıktan sonra rivayetler eserlerde toplanmaya başlamıştı. Ali b. Ebi Talha, Ebi Ravk ve İbn Cüreyc tefsirleri gibi.” (Cerrahoğlu, 1971: 224)

“Kur’ân, sünnet, sahâbe ile tabiîlerden nakledilen sözlere dayanan rivâyet tefsirine menkul ve me’sur tefsir de denilmektedir.” (Zehebî, 1976: I, 137)

“Hz. Peygamber, Kur’ân’ı hem tefsir etmiş hem de ashâbına onun müşkil, müphem ve mücmel yönlerini de beyân etmiştir. Sahâbe Hz. Peygamber’den, tâbiîn de Hz. Peygamber ve sahâbeden gelen rivâyetlere kendi içtihadlarını da ekleyerek sonraki nesil olan tebe-i tâbiîne nakletmişlerdir. Aynı şekilde tebe-i tâbiîler de kendi dönemlerine kadar gelen rivâyetlere kendi içtihadlarını da ilave ederek sonrakilere aktarmışlardır.” (Zehebî, 1976: I, 135; Sabunî, 1408: 104; Müslim, 1414: 23).

Abdullah Müslim, rivayet tefsirini “Hz. Peygamber'den veya Sahabeden ya da Tabiinden nass ve lafız olarak Allah'ın ayetlerini tefsir etmek için gelen rivayetler olarak tanımlar.” (Müslim, 2006: 68)

“Rivâyet tefsir yönteminde, Kur’ân Kur’ân’la (Fatiha, 1/7; Nisa, 4/69) Kur’ân sünnetle (Kurtûbî, 1964: I, 39), Kur’ân sahâbe (İbn Abbas, ts., I, 6) ve tabiîn görüşlerine yer verilerek tefsir edilmektedir (Beğavî, 1997: VIII, 284). Rivâyet tefsirinde, senetlerin olmaması, uydurma ve isrâilî haberlerin çok olması gibi nedenler, bu tefsir yönteminin zayıf yönünü oluşturmaktadır.” (Suyûtî, 1996: II, 1235).

Rivayet tefsiri örnekleri şunlardır:

- “1) Muhammed b. Cerir et-Taberi, Câmi’u’l-Beyân an Te’vili’l-Kur’ân.
- 2) Ebû’l-Leys es-Semerkandî, Bahru’l-Ulûm.
- 3) Ebû İshâk es-Sa’lebî, el-Keşf ve’l-Beyân an Tefsiri’l-Kur’ân.
- 4) Ebû Muhammed el-Huseyn el-Bagavî, Maâlimu’t-Tenzîl.
- 5) İbn Atiyye el-Endelûsi, el-Muharreru’l-Vecîz fi Tefsiri’l-Kitâbi’l-Azîz.
- 6) İbn Kesîr, Tefsiru’l-Kur’ani’l-Azîm.
- 7) Abdurrahmân es-Saâlibî, el-Cevâhiru’l-Hisân fi Tefsiri’l-Kur’an.
- 8) Celâluddîn es-Suyûtî, ed-Dürrü’l-Mensûr fi Tefsiri’l-Me’sûr.
- 9) Muhammed Cemaluddîn el-Kâsîmî, Tefsiru’l-Kâsîmî, Mehâsinu’t-Te’vil.” (Cerrahoğlu, 1971: 225-226)

Dirâyet Tefsiri

“Müfessirler ilk dönemlerde Kur’ân âyetleri tefsirinde sadece Hz. Peygamber’in hadislerini, sahâbe ve tabiîlerin sözlerini aktarıyorlardı. İslâm devletinin fetihler neticesinde sınırlarının genişlemesi, yeni meselelerin, mezheplerin ve muhtelif ilimlerin ortaya çıkması gibi nedenlerden dolayı tefsirciler rivâyet yönteminin yeterli olamayacağını anladılar. Bunun üzerine müfessirler, Kur’ân’ın tefsirinde, rivâyet tefsiri kaynaklarıyla birlikte dil edebiyat, mantık, kıyas ve çeşitli ilimlerden de istifâde ederek, kendi görüşlerini de aktaran “ma’kûl” ve “re’y” olarak da bilinen “dirâyet tefsir” yöntemini kullandılar.” (Zehebî, 1976: I, 183; Cerrahoğlu, 2010: 601).

Dirâyet tefsiri örnekleri şunlardır:

- “1) Fahrüddîn er-Râzî, Mefâtihu'l-Gayb.
- 2) el-Beydâvî, Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vil.
- 3) en-Nesefî, Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vil.
- 4) el-Hâzin, Lübâbu't-Te'vil fi Maâni't-Tenzîl.
- 5) Ebû Hayyân, el-Bahru'l-Muhit.
- 6) el-Mahalli ve's-Suyûtî, Tefsiru Celaleyn.
- 7) el-Hatîb eş-Şirbînî, es-Sirâcu'l-Münir.
- 8) Ebû's-Suûd, İrşâdu'l-Akli's-Selim ila Mezâye'l-Kitâbi'l-Kerim.
- 9) el-Âlûsî, Ruhû'l-Maânî fi Tefsiri'l-Kur'âni'l-Azîm.” (Cerrahoğlu, 1971: 227)

Osmanlı Dönemi Tefsir Faaliyetleri

Kur'an-ı Kerim'in, Arap dilinden diğer dillere tercüme çalışmaları İslamiyet'in ilk yıllarında başlamıştır. Özellikle Hz. Muhammed döneminde bazı sureler Arapça'dan Farsça'ya tercüme edilmiştir. İlk dönem olarak adlandırılan dönemde Kur'an'ın tamamının tercümesine rastlanmamaktadır. Bu çalışmalar Kur'an'da geçen surelerin parça parça tefsirleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sure tefsirleri, Türk Dili bakımından önemli kaynaklardır. Söz konusu olan sure tefsirlerinde dini kavramlar haricinde genel itibarıyla Türkçe kelimelere yer verilmiştir. Tarihi Türk Dili sözlüğüne katkısı büyüktür. Müfessir genelde diğer müfessirlerden farklı bilgiler vermek istemiş ve dolayısıyla bu bilgi akışını Arapça ve Farsça kelimelerle yapmıştır. Kullanılan kelimelerin Türkçe karşılıklarına yer verilmiş olması Türk dilinin söz varlığının gelişmesine de katkı sağlamıştır.

Osmanlı Dönemi tefsir faaliyetleri; genel olarak telif, tercüme, şerh, haşiye şeklindedir. Dil bakımından Arapça, Farsça ve Türkçe eserler oluşturulmuştur. Tefsirlerin kapsamına bakıldığında sure ve ayetler ele alınmıştır. Bu dönemde yazılmış olan tefsirler incelendiğinde ise bazı tefsirlerde ağır bil dil kullanılırken bazı tefsirler ise sade bir dil ile yazılmıştır. Tefsirin yazılış amacı, müfessirin bulunduğu sosyal ve ilmi ortam bu konudaki tercihi etkilemiştir. Matbaanın yaygınlaşması tefsir faaliyetlerini hızlandırmış ve bu dönemde çok sayıda tefsir konusunda eserler verilmiştir. Basılan tefsirlerde siyasi

gücün doğrudan ya da dolaylı olarak desteği veya müdahalesi vardır. Bu durum olağandır. Çünkü müfessirler, sosyal, politik, kültürel ortamları dolayısıyla eserlerini yazarlarken büyük ölçüde etki altında kalmışlardır. Böylelikle bir tefsir metni müfessirden ayrı düşünülmemelidir. Sosyal yaşantısı, çağın getirdiği zorluklar, siyasi olaylar her yazarı etkilediği gibi tefsir yazarlarını da etkilemiştir. Bu dönemdeki tefsir anlayışı Türkçeye önem vermiştir. Tefsir çalışmaları Türkçe ile beraber artık bir ilim olmaktan çıkmış, halka mal olmuştur.

Eski Oğuz Türkçesi Dönemi'nde Kur'an-ı Kerîm Tercümeleri ve Tefsir Çalışmaları

Türkçe, XIII.-XV. yüzyıllar arası Eski Oğuz Türkçesi döneminde gelişme göstermiştir. Eski Oğuz Türkçesi, Oğuz dil grubunun ilk yazı dili olması bakımından önem arz eder. Bu dönem de karışık dilli eserlerin kaleme alındığı dönemden sonra gelmesi sebebiyle Eski Oğuz Türkçesinde kullanılan eklerin değişme ve gelişme hususundaki ilerlemelerini takip edebilme bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Bu dönemde Oğuzca sözcüklerin ilk defa Arap alfabesiyle yazılıyor olması dilin; ses, yapı, üslup bakımından farklı varyasyonlarının oluşmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla dilin belirli kuralları oluşmamıştır. Metinlerde yazardan yazara, bölgeden bölgeye ses ve yapı değişikliklerine rastlanmaktadır. Arapça ve Farsça kelimelerde insicamlı kullanımlar söz konusu iken bu değişkenlik durumu yalnızca Türkçe kelime ve ekler için geçerli olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan günümüze dek Kur'an-ı Kerîm'in Türkçe tercüme ve tefsir çalışmaları yapılmıştır. Eski Oğuz Türkçesi dönemi, fonetik, morfolojik ve imla gibi dil özellikleri bakımından oldukça zengin olması sebebiyle bu dönemde yazılmış eserler Türk dili için önemli kaynaklardır.

Bahsi geçen dönemde pekçoğu dini içerikli olmakla beraber tercüme ve telif eserler meydana getirilmiştir. Yeni bir dini benimsemiş olan toplumun dini nitelikli eserleri okuyup anlamak istemeleri oldukça tabiidir. Bu nedenle Kur'an-ı Kerîm'in tercüme ve tefsir çalışmalarına önem verilmiştir.

Anadolu Selçuklular ve Beylikler Dönemi Tefsir Faaliyetleri

Anadolu Selçukluları dönemi ve Beylikler döneminde tefsir çalışmalarında önemli olan iki hadise vardır. Bu hadiselerden en önemlisi tasavvuf olarak görülür. Bu dönemde

yapılmış olan tefsir çalışmalarına etki eden bir diğer özellik ise, Türkçenin ön planda tutulmasıdır.

“Anadolu beyleri ya bizzat ilmî ve edebî cereyanların başlarında bulunmak suretiyle bu cereyanı teşvik etmişler veya ilim adamlarım himaye ederek irfan âlemine karşı vazifelerini yapmışlardır. Çoğu Türkçe'den başka bir lisan bilmeyen beyler, yazılan eserlerin daha ziyade Türkçe olmasına itina etmek sûretiyle hem kendilerinin hem de tebaalarının istifadelerini göz önünde bulundurmuşlar ve millî lisanın inkişafına hizmet etmişlerdi. İşte bundan dolayıdır ki, ilmî eserlerden başka tefsir, hadis, ahlâk, tasavvuf, kelâm, fıkıh, hey'et, riyaziye, tıp, tarih, siyaset, şiir ve edebiyat gibi muhtelif ilim şubelerine ait eserlerin bir asır evvelkine nispetle daha güzel ve daha vakıfâne Türkçe'ye çevirildikleri ve yine bir asır evvelki cereyana nazaran riyaziye, tıp ve hey'ete dair olan eserlerin daha mebzul olduğu görülmektedir.” (Uzunçarşılı, 1973: 90)

Değerlendirmelerden hareketle denilebilir ki; Beylikler döneminde yapılmış olan Kurân'ın Arapça'dan Türkçeye tercüme ve tefsir çalışmaları bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde Yâsin, İhlâs, Tebâreke gibi kısa sureler üzerinde durulmuş olup daha kapsamlı çalışmalar Osmanlı döneminde karşımıza çıkmaktadır.

“Selçuklular devrine ait eserler arasında Türkçe-Kur'ân tercümelerine rastlanmıyor. İslâm medeniyetinin kuvvetli tesiri altında, esasen büyük bir ilim ve sanat dili olan Arapça ve Farsça, Selçukluların millî dili olan Türkçe'ye tahakküm ediyordu. Edebî ve İlmî eserler bu dille yazıldığı gibi devletin resmi dili de Farsça idi.” (Köprülü, 1926: 239)

Osmanlı dönemi tefsirleri arasında üzerinde en çok çalışılan, tercüme çalışması yapılan eser Ebu'l-Leys es-Samerkandî'ye ait tefsirdir. Bu durumun sebebini Abdulkadir İnan şöyle açıklamıştır:

“Arablar arasında hiç de rolü olmayan bu tefsirin Türkler arasında rağbet kazanması Richard Hartman'ın da dikkatini çekmiştir. Fakat sebebini izah etmemiştir. Kâtip Çelebi'nin verdiği bilgiye göre (Keşf-ez-zunun I, 441) Ebu'l-Leys es-Samerkandî'nin tefsirini 1450 yılında ölen İbn 'Arabşah türkçeye tercüme etmiştir. İbn 'Arabşah'ın Kuran tefsirini türkçeye tercüme etmesi ve bu tercüme için Ebu'l-Leys es-Samerkandî'nin tefsirini seçmesi tahsil ve terbiye zamanını Samerkand medreselerinde ve Türkler arasında geçirmiş olmasıyla izah edilebilir. Ebu'l-Leys es-Samerkandî tefsirinin Anadolu bilginleri arasında rağbet kazanması İbn

‘Arabşah’ın Osmanlılar hizmetine girmesinden sonra meydana gelmiş olabilir.”
(İnan, 1960: 89)

“Beylikler döneminde yazılan Türkçe tefsirlerin ilk ve en meşhuru, müellifi meçhul Cevâhiru'l-Asdâf'dır. Açık ve sade bir Türkçe ile yazılmıştır. Bu tercüme Anadolu’da dînî uyanışın mükemmel olduğuna da işaretdir.” (Ülken, 1935: 203)

Anadolu Selçuklular dönemi ve Beylikler döneminde yazılmış olan tefsir konulu eserlerden örneklere Ziya Demir’in “Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları” adlı kitabından ulaştık.

1. “Kitâbü'l-Vücûhi'l-Kur'ân ve Telhîsu 'ileli'l-Kur'ân, Kemalüddin Ebu'l-Fadl Hubeyş b. İbrahim b. M. et-Tiflisî (ö. 629/1231 veya 600/1203 civarı).”
2. “Bahru'l-Hakâik ve'l-Me'ânî fi Tefsîri's-Seb'ı-Mesânî, Necmüddin Dâye Ebû Bekr Abdullah b. M. b. Şâhâver el-Esedî er-Râzî (ö. 654/1256).”
3. “İ'câzü'l-Beyân fi Keşfi ba'dı Esrari Ümmi'l-Kur'ân = Te'vîlü Sûreti'l-Mübâreke = Tefsîru'l-Fâtîha”, Sadruddin el-Konevî M. b. İshak b. M. b. Yusuf b. Ali el-Konevî (ö. 672-3/1273-4)”
4. “Fethu'l-Mennân fi Tefsîri'l-Kur'ân ve Müşkilâtü't-Tefâsîr, Kutbüd-din eş-Şirâzî Ebu's-Senâ Mahmud b. Mes'ud b. Muhlis el-Farisî (ö. 710/1310).”
5. “Hâşiye 'ale'l-Keşşâf ve Şerhu Müşkilâti'l-Kur'âni'l-Kerim (Farsça), Cemalüddin el-Aksarayî M. b. M. er-Rumî eş-Şafîî (ö. 791/1388).”
6. “Tercüme-i Tefsîr-i Ebu'l-Leys es-Semerkandî ve Vesîletü'l-Mülûk li- Ehli's-Sülûk (Ayete'l-Kürsî Tefsir ve Tercümesi), Ahmed-i Dâî Ahmed b. Abdillâh el-Karamanî el-Aydîni el-Hanefî (ö. 810/1407 veya 820/1417).”
7. “Mecma'u'l-Envâr fi Cemî'i'l-Esrar, Hacı Paşa el-Aydîni Celâlüddin Hızır b. Hoca Ali b. Murad b. Hoca Ali el-Konevî el-Mısırî (ö. 820/1417).”
8. “Tefsîr-i Kutbüddin, Kutbüddin el-İznîkî M. b. M. (ö, 821/1418).”
9. “Tefsîru Süver min Cüz'eyi'l-Mülk ve'n-Nebe (Farsça), Hoca Pârsâ (Pârisâ) M. b. M. b. Mahmud el-Buhârî en-Nakşibendî (ö. 822/1419 veya 865/1461).”
10. “Hâşiye 'alâ Envâri't-Tenzîl, Kara Yakub Şerefüddin Yakub b. İdris b. Abdillâh en-Niğdevî el-Kararnanî (ö. 833/1429 ve 844/1440).”
11. “Bahru'l-'Ulûm fi't-Tefsîr (Mücadele'ye kadar), Alâüddin el-Karamanî Alâüddin Ali b. Yahya es-Semerkandî el-Buhârî el-Karamanî (ö. 860/1455).”

12. “Taksîru’t-Tefsîr=Hâşiye ‘ala Envâri’t-Tenzîl fi’z-Zehrâveyn, Hamza el-Karamanî Nuruddin Hamza b. Mahmud er-Rumî (ö. 871/1466).”

13. “Risale fi Defî’t-Te’âruz beyne Kavlihî Te’âlâ ‘İnnâ Lenensuru Rusülenâ ve beyne Kavlihî Te’âlâ ve Yaktülüne’n-Nebiyîne bi-Gayri Hak, Sarı Yakub (Yakub el-Asgar) el-Karamanî (m. XV. asır ulemâsından).” (Demir, 2007: 76-77)

Kur’an Tercümelere

“Kur’an’ın başka dillere tercümesinin daha Hz. Peygamber hayatta iken başladığı, hatta Selman-ı Farisi’nin besmele ile birlikte Fatıha suresini Farsçaya tercüme ettiği bilinmektedir.” (Aydar, 1993: 48)

“İslam’ın ilk yıllarında başlayan bu Kur’an’ı başka dillere tercüme hareketi, gittikçe hız kazanmış ve Kur’an-ı Kerim’in yaşayan dünya dillerinin pek çoğuna kısmen veya tam tercümesi yapılmıştır. Kur’an-ı Kerim’in 139 dile tercümesinin yapıldığı bilinmektedir.” (Aydar, 1993: 53)

“Yapılan araştırmalara göre XII-XVI. yüzyıllar arasında Kuran-ı Kerim’in Doğu Türkçesiyle yapılmış sekiz adet tercümesi bilinmektedir. Bu tercüme ya kelime kelime yapılan satır-altı tercüme, ya da metnin tercüme edilen kısmıyla ilgili geniş açıklamalar ve hikâyeler içeren tefsirli tercümeledir. Mevcut tercümeelerin beşi satır-altı, üçü de tefsirli tercümedir.” (Özkan, 2010: 115-159)

Kur’an Tefsirleri

Tercüme çalışmalarının ilk dönemlerinde Kur’an’ın tam tercümesinden ziyade kısa sure tefsirleri üzerinde çalışılmıştır. Fatihâ, İhlâs, Amme cüzü, Yâsin, Ayete'l-kürsî tefsiri gibi kısa surelerin ve ayetlerin tefsirleri yapılmıştır.

“Anadolu beyliklerinde ilk önce kısa surelerin (İhlâs, Yasin, Tebareke gibi) tercümeleleri beyzade ve şehzadelere Kur’anla beraber Arap dilini de öğretmek amacıyla sırf öğretim bakımından yazılmışlardır.” (İnan, 1960: 90) Müfessirleri, bu konuda çalışma yapmaya iten farklı sebepler de vardır. Surelerin önemli nüzul sebepleri, faziletleri bu konuda çalışmalarda etkili olmuştur. Örneğin; Kur’an’ın kalbi olarak nitelendirildiği için Yasin suresi hakkında çok daha fazla çalışma yapılmıştır.

“Müfessirleri sûre tefsirleri üzerinde çalışmaya sevkeden âmillerin odak noktasını sûrelerin fazilet ve önemleri teşkil etmektedir. Meselâ Kur’an’ın üçte birine muadil

olduğu rivayetine dayanılarak İhlas suresi tefsir edilirken, Kur'an'ın kalbi olması hasebiyle de Yâsin sûresinin tefsirine mesâî verilmiştir. Sûrelerin buna mümasil faziletleri yanında, Kur'an'ın tamamını tefsire maddeten ve manen güç bulamama, yaşın ilerlemiş olmasından dolayı, hiç olmazsa bir sûrenin müfessiri olma şerefiyle Allah'ın huzuruna çıkma isteği de, müfessirleri sûre tefsirlerine sevkeden âmillerden olmuştur.” (Demir, 1987: 10-11)

“Selçuklular devletinin dağılışının ardından başlayan beylikler dönemi ilk tefsir çalışmalarının yapıldığı dönem olarak gösterilmektedir. İlk dönemde Yasin, Tebareke, İhlas gibi kısa sûrelerin tefsirleri yapılırken büyük tefsir ve tercüme çalışmaları 14. yüzyıldan sonra başlamıştır.” (Topaloğlu, 1976: 2-3).

Bu dönemde Ebü'l-Leys Semerkandî, tefsir sahasındaki ilk isimlerden biri olarak kabul edilir.

“Tefsirler içinde özellikle Osmanlı döneminde üzerinde en çok tercüme çalışması yapılan ve bu yönüyle dikkat çeken eser, Ebu'l-Leys es-Semerkandî'nin tefsiridir.” (Demir, 2006: 74).

“Kur'an'ın tefsirli çevirileri Türk filolojisi bakımından başka türlü değeri haizdirler. Tefsirli tercümelerin daha doğrusu tefsir tercümelerinin- çoğu Ebu'l-Leys as-Samarkandî'nin (ölümü 383-993) tefsirinden alınmış, yahut onun aynen tercümesidir.” (İnan, 1960: 79)

Eserin Yazarının Hayatı

İstanbul'da bulunan çeşitli kütüphanelerde yaptığımız araştırmalar sonucunda çalışmamıza konu olan yazma eserin müellifinin hayatına dair ölüm tarihi dışında herhangi bir bilgiye ne yazık ki ulaşamadık.

Müellifin ölümünün 963/1555'den önce olduğu bilgisi IRCICA'nın “Yazma Kur'an-Kerim Meal ve Tefsirleri (Türkçe) Bibliyografyası”nın III. cildi, 202. sayfasında yer almaktadır.

Üveys B. Hocâ Osmân B. Emîr İlyâs B. Evliyâ'ya Ait Olan Tefsir Konulu Eserler

Müellifin eserleri hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde müellife ait olduğu düşünölen yalnızca dört nüshasının olduğu kayıtlara geçilmiştir. Fakat Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezin'nde yaptığımız detaylı araştırmalar sonucunda,

edindiğimiz bilgiye göre müellifin toplamda on bir tane eseri vardır. Bu eserlere IRCICA tarafından, Kur'an'ın dünya dillerine tercümesi hususunda yürütülen uzun soluklu bir proje eserinden ulaştık. “World Bibliography of Translations of the Holy Qur'an in Manuscript Form III (Translations and Exegeses in Turkish)-Yazma Kur'an-Kerim Meal ve Tefsirleri (Türkçe) Bibliyografyası” adıyla 254407 demirbaş numarasıyla ve 016.2972 SEF.W tasnif numarasıyla araştırmacı ve okurlara sunulan bu eserin 2016 yılındaki baskısını inceledik. Edindiğimiz bilgiler şu şekildedir:

Fatiha, Yâsin-Nâs Sûreleri Tefsiri (Arapça)

1. Fatih, nr. 283/2: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Fatih koleksiyonunda, Tesîru Cüz'î'n-Nebe adıyla bulunan bu eser 30. cüzün tefsiridir. 203x150 (128x95) mm boyutlarındadır. 62^b-267^a yapraklarını kapsar. Nesih yazı tipiyle 13 satır olarak yazılmış bu eserin istinsahı 963/Nisan 1555 Cemaziyelahirî'nde yapılmıştır. Sırasıyla “Yâsin suresinin ayrıntılı tefsiri, Fâtiha suresi, Ayete'l-Kürsî, Subhaneke ve Ettehiyâtu duaları, Eûzu besmele, salavat, Kunut duaları, Mülk suresinin tefsiri ve açıklamalı ayrıntılı Amme suresinin tefsiri” bulunmaktadır. Çapa filigranlı Avrupa kâğıt, şemseli, kahve rengi deri ciltlidir. Müstensihî belli değildir.

Baş: ...شكر و سپاس و حمد بی قناس اول پادشاهلر پادشاهنه كه...

Sonu: ...و كناهلر ومزی بارلغای و بر و خطالرومنز سن عفو الله امن...

2. Sermet Çifter Kütüphanesi, nr. 038206: Nebe' ve Yâsin surelerinin tefsiridir. Tefsîri Kur'an-ı Kerîm adıyla anılan eser, harekeli güzel nesih ile yazılmıştır. 300x200 (252x140) mm boyutlarında, 238 yaprak ve 17 satır yazılmıştır. İstinsahı X/XVI. asır sonunda yapılmıştır. Âharlı, krem rengi, kalın kâğıt, 1^b'deki reyhâni Besmele tezbihli, tek kırmızı cetvelli, miklepli, basma şemseli, şirazesinin bir tarafı kopuk, tamir görmüş koyu kahve rengi meşin ciltlidir. Türk dili bakımından önemli bir nüshadır.

Baş: ...بسم الله... شكر و سپاس و حمد بی قناس اول پادشاهلر پادشاهنه ...

Sonu: ...هر پادشاهك پادشاهلغی كبرو اندن بكا دونب حساب و بروب جزا بولسر...

3. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Seminer Kütüphanesi, 4033: Vâkıa-Nâs sureleri tefsiridir. Nesih yazı tipiyle 351 yapraktan oluşmuş, 220x145 (155x85) mm boyutlarında, 15 satırdır. İstinsahı Mahmud b. İbrahim tarafından 12 Rebiülevvel 1053/31 Mayıs 1643'te İstanbul'da yapılmıştır. Fildişi rengi, kalın kâğıt, konu başlıkları ve âyetler

kırmızı, siyah meşin ciltlidir. Nüshanın başında sebab-i telif ve sonunda iki yaprak beyitler vardır. 256^a’da eserin Hızır Bey Çelebi’nin isteği üzerine tercüme edildiği kayıtlıdır. Mustafa Özkan, “Dil bakımından 14. yüzyıl Türkçesinin özelliklerini taşıdığını” söylemiştir. (2010)

“Müstensih, müezzin Mahmud bin İbrahim’dir. Müstensih eserini, kuşluk vakti Eyyûb El-Ensârî’nin şehrinde Otakçılar’da yazdığını söyler.” (Şan, TUBA 38 2012)

Baş: شکر سپاس و حمد بيقاس اول پادشاهی ...

Sonu: ...سوره واقعه دن اخبرنه دکن اوقنه...

4. Sivas, Ziya Bey, nr. 3804: Nesih ile yazılmış, 224 yapraktan oluşan bu nüsha 200x140 (145x82) mm boyutlarında, 13 satırdır. Âyetler kırmızı çizgili, ilk sayfa süslenmiş, miklepli, şirazeli, kenarları deri kaplı mukavva ciltlidir. Bekiroğlu Mehmed Çelebi’nin Zilkade 1104/Temmuz 1693 tarihli temellük kaydı mevcuttur.

Baş: بسم الله... حمد بيقاس شکر بی عد اول پادشاهلر پادشاهنه اولسونکه ...

Sonu: ... (ولا الضالین) یعنی ای بزوم ریمز معبودمز سندن شول کمسلاک طرفنه...

5. Kastamonu, nr. 2824: Fâtiha, Yâsin-Nâs surelerinin tercüme ve tefsidir. 300 sayfadan oluşan bu eserin istinsahı takriben 1146/1733’te. Hamidullah (2), s. 70, 16b.

6. Bağdatlı Vehbi, nr. 2085/5: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi koleksiyonunda “Tefsîru Cüz’i’n-Nebe” adıyla kayıtlara geçen bu eser 30. cüzün tefsiridir. Nesih yazı tipiyle yazılmış olup 25^b-35^b sayfaları arasını kapsar. 214x103 mm boyutlarında, 51 satırdan oluşan eserin istinsahı 12 Muharrem 1167/9 Kasım 1753 Cuma günü yapılmıştır. Âharlı, krem rengi, kalın kâğıda yazılmış olup sure başları ve âyetlerin üzerine çekilen çizgiler kırmızı, sırtı siyah deri, siyah bez ciltlidir.

Baş: بسم الله... (عم بتساءلون) اهل مکة قنقی نسنه دن صوروشرلر ...

Sonu: ... (من الجنة والناس) و سوسه بباندر یعنی وسوسه اندن پرلردندر...

7. Hersek, nr. 629: Hasandedic koleksiyonunda bulunan bu yazma, nesih yazı tipi ile 318 sayfadan oluşur. 215x145 mm boyutlarındadır. İstinsahı Mustafa b. Muhammed Mustafa tarafından 1176/1762-63’te yapılmıştır. Beyaz kâğıda yazılmış, sure başları ve âyetlerin altındaki çizgiler kırmızı, kâğıt ciltlidir.

Baş: شکر سپاس و حمد بی قناس ...

Hasandedic, s. 125, no. 273.

8. Sermet Çifter, nr. 165/1: Yâsin suresinin tefsiridir. Harekeli nesih ile yazılmış olan bu eser 1^a-54^a arası sayfaları kapsar. 215x155 (150x90) mm boyutlarında, 13 satırdan oluşan eserin istinsahı Osman Hocâ tarafından 1211/1796-97'de yapılmıştır. Âharlı, filigranlı, krem rengi, ince kâğıt, miklebli, sırtı kahve rengi meşin, üzeri ebrû kaplı ciltlidir.

Baş: بسم الله... الحمد لله الذى انزل على عبده الكتاب الكريم الحكيم ...

Sonu: ...پادشاهك پادشاهلغى كرو اندن نكا دنوب حساب وبروب جزا بولسر تمت ...

Çifter, Kat, s. 75.

9. Berlin, Ms. Or. Fol. nr. 3393: Yâsin-Nâs surelerinin tefsiridir. Harekeli nesih ile 242 yaprak, 355x220 (240x140) mm boyutlarında, 17 satırdır. İstinsahı Hüseyin Hulûsi b. İbrahim tarafından 10 Zilhicce 1286/13 Mart 1870'te yapılmıştır.

Baş: بسم الله... الحمد لله الذى انزل على عبده الكتاب الكريم الحكيم و شرفه باعطاء ...

Sonu: ...سنك پاكلو كك و سنك كلامك پاكلنا باغشلاور و بزوم بوزمى شريف ادلك...

Sohrweide, s. 3-4, no. 2.

10. Fatih, nr. 278/1: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Fatih koleksiyonunda bulunan bu eser 30. cüzün tefsiridir. Âyetler nesih, tefsir ta'lik ile yazılmıştır. 1^b-144^a arasındaki sayfaları kapsar. 195x128 (135x60) mm boyutlarında, 17 satırdan oluşur. Âharlı, sarı renkli kâğıt, duraklar ve “kale Allâhu Te'âlâ” ibareleri kırmızı, miklepli, şemseli, vişne çürüğü rengi deri ciltlidir.

Baş: بسم الله... (عم بتساءلون) بو سوره نك سبب نزولى اولدر كه چون رسول علمه ...

Sonu: ...وسوسه اندر شول مؤنلرك كوكلنه جنلردن دخى وسوسه اندر...

11. Hamburg, Orient, nr. 64 (LIX): Yâsin suresinin tefsiridir. Harekeli iri nesih ile 117 yaprak, 170x130 (110x75) mm boyutlarında, 9 satır, yarı deri ciltlidir. el-Hac Hızır Bey Çelebi'nin isteği üzerine yazılmıştır. Sonunda başka birisi tarafından yazılmış Esmâ-i Hüsnâ ile ilgili bilgi vardır. Catalog Hamburg, s. 130, no. 251.

Baş: بسم الله... شكر و سپاس و حمد بى قناس اول حضرت خالقہ ...

Kur'an Araştırmalarında Akademik Tezler kitabında, İsmail Taş tarafından yazılan "Türk Dili ve Edebiyatı Lisansüstü Çalışmalarında Türkçe Kur'an Tercümelere (Tefsirleri) Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Türk Diline Katkıları" bölümünde Ahmet Doğu'nun çalıştığı eser, Mustafa bin Muhammed'in yazdığı eserler arasında değerlendirmiştir. Fakat, yüksek lisans tezi olarak çalıştığımız Üveys'e ait olan Berlin nüshasındaki el yazması, Ahmet Doğu'nun çalıştığı nüsha ile çok küçük farklılıklarla beraber hemen hemen aynısıdır.

Dolayısıyla Konya nüshasının da bu listeye eklenebileceğini öngörüyor ve Üveys'e ait olan toplam on iki tane el yazması tefsire ulaşmış bulunmaktayız.

Eserlerin Muhteviyatı Ve Nüsha Ailesi Denemesi

Berlin Eyalet Kütühanesi PPN651791340: Yâsin, Amme, Nazi'at, Abese, Kuvviret (Tekvîr), İnfetaret (İnfitar), Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Târık, A'lâ, Gâşiye, Fecr, Beled, şems, Tîn, Leyl, Duhha, Alâk, Kadir, Zelzele, Adiyât, Kariat, Tekassür, Asr, Hümeze, Fil, Kureyş, İnşirâh, Maun, Kevser, Beyyine, Kafirun (Kulya), Fetihü'n-Nasr (Nasr), Tebbet, İhlas, Nun (Kalem), Felak, Nas, En'am (İn'am), Ayete'l- Kürsi.

Fatih 278: Nebe, Nâzi'ât, Abese, Tekvir, İnfitar, Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Tarık, Alâ, Gâşiye, Fecr, Beled, şems, Leyl, Duha, İnşirâh, Tin, Alak, Kadir, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Karia, Tekâsür, Asr, Hümeze, Fîl, Kureyş, Maun, Kevser, Kâfirun, Nasr, Tebbet, İhlâs, Felak, Nas. (nazım kısmı)

Fatih 283: Yâsin, Fâtiha, Ayetel Kürsî, Subaneke duası, Ettehiyyatü duası, Salli-Barik Duası (karışık), Kunut Duaları 1-2, Mülk, Nebe, Nazi'ât, 'Abese, Tekvîr, İnfitar, Mutaffifin, İnşikâk, Burûc, Târık, Alâ, Gâşiye, Fecr, Beled, şems, Leyl, Duha, İnşirâh, Tin, Alak, Kadir, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Karia, Tekâsür, Asr, Hümeze, Fil, Kureyş, Ma'un, Kevser, Kafirun, Nasr, Tebbet, İhlas, Felak, Nas.

Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2270: Nebe, 'Abese, Tekvîr, Mutaffifin, İnşikak, Burûc, Târık, Alâ, Gaşiye, Fecr, Beled, şems.

Müellife Ait Eserler Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından kaleme alınmış olan Kur'an tefsiri eserleri üzerinde çalışan araştırmacıları şöyle sıralamak mümkündür:

“**Amme Tefsiri (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**, Ahmet Doğu (1989), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.”

“**Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri (Eski Anadolu Türkçesinde Yapılan Sure Tefsirleri ve Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın Amme Cüzü Tefsiri)**, Mustafa Özkan (2010), (Haz. Prof Dr. Mustafa Özkan, Doç Dr. Enfel Doğan), İstanbul Üniversitesi Yayın No.: 5068, Edebiyat Fakültesi Yayın No: 3451”

“**Üveys b. Hocâ Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın 'Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi**, Funda Şan (2011), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.” Bu çalışma Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih bölümü 283 numarada bulunan nüsha üzerinde yapılmıştır. Çalışma 61b/133b arasını kapsar.

“**Üveys b. Hocâ Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın 'Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi (Vr. 202B-268B)**, Kübra Yıldırım (2011), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.” Bu çalışma da bir önce bahsi geçen nüshanın devamıdır.

“**Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Tefsirin Cümle Yapısı**, Funda Şan (2020), Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 4 (4), s. 680, 698.”

“**Eski Anadolu Türkçesine Ait Bir Tefsirin Üslûp Özellikleri**, Kübra Yıldırım (2012), Turkish Studies, volume 7/2, s. 1217-1227.

Ahmet Doğu'nun 1989 yılında “**Amme Tefsiri (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkı Basımı)**” adıyla yüksek lisans tezi olarak çalıştığı nüsha Konya Mevlânâ Kütüphanesinde 2270 demirbaş numarasıyla bulunan nüshadır. Fakat bu nüshanın Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'ya ait olduğu hususunda bir karışıklık söz konusudur.

“Doğu, nüshanın başının ve sonunun eksik olması dolayısıyla, müellif hakkında hiçbir bilgiye ulaşamamış, nüshayı müellifi meçhul bir nüsha olarak değerlendirmiştir.” (Şan, 2011:3)

Eserin Tanıtımı

Çalışmamıza konu olan eser, Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından kaleme alınmıştır. Erişebildiğimiz 11 nüshası bulunmaktadır. Üzerinde çalışmış olduğumuz nüsha, PPN651791340 proje numarası ile Orientalische El Yazısı kategorisinde, Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesinde kayıtlı olarak bulunmaktadır. 355x220 (240x140) mm ölçülerindedir. Her sayfasında on yedi satır bulunan nüsha, harekeli nesih hat yazı tipiyle yazılmış ve 503 sayfadır. Yâsin-Nâs sûrelerinin tefsirini kapsayan yazma, Hüseyin Hulûsi b. İbrahim tarafından 10 Zilhicce 1286/13 Mart 1870'de istinsah edilmiştir.

Bizim çalıştığımız bölüm eserin tamamı değildir. Çalışmamız 1b/119a sayfalarını kapsamaktadır. Bu sayfalar içerisinde “Yâsin, Amme, Nazi’at, Abese, Kuvviret (Tekvir), İnfetaret (İnfitar), Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Târik, A’lâ, Gâşiye, Fecr (26. ayete kadar)” bulunmaktadır. Eserin 119b/242a sayfaları ise Tolga Kıyıcıoğlu tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmaktadır. Bu bölümde de Beled, Şems, Tîn, Leyl, Duhha, Alâk, Kadir, Zelzele, Adiyât, Kariat, Tekassür, Asr, Hümeze, Fil, Kureyş, İnşirâh, Maun, Kevser, Beyyine, Kafirun (Kulya), Fetihü’n-Nasr (Nasr), Tebbet, İhlas, Nun (Kalem), Felak, Nas, En’am (İn’am), Ayete’l- Kürsi surelerinin tefsiri yapılmıştır.

Bu tefsir kitabı hazırlanırken Abdullah İbn-i Abbâs, Ebü’l-Leys, Abdurrahman b. Sâbit, Zeyd b. Eslem, Enes b. Mâlik, es-Suddî, Ebû Ravk, İshâk b. Beşîr, Sufyân, ‘İkrime, Katâde, Mukâtîl, Mücâhid, Dahhâk, İbn-i Cüreyc, Şeybe, Sa’îd b. Cübeyr, Mansûr b. Abdullah, Kelbî, İshâk b. Abdullâh, gibi din bilginleri ve fakihlerden aktardığı rivayetlerden yola çıkılmıştır.

“Temelde üç havza şeklinde gelişen tefsir çalışmaları özde üç sahabiye dayandırılmıştır.

1. İbn Abbâs: Tefsirin en büyük öncüleri Mekke Ehlidir. Zira onlar İbn Abbâs’ın ashâbıdır. Bunlar da Ata b. Ebû Rebâh, ‘İkrime, Sa’îd b. Cubeyr, Tâvûs, Kays diğerleridir. (İbn Teymiyye, Mukaddime)”

“2. İbn Mes‘ûd: Kûfe’deki İbn Mes‘ûd’un ashâbı da İbn Abbâs’ın ashabından aşağı değildir. Zeyd b. Eslem, Abdurrahman b. Zeyd, Mâlik b. Enes gibi. Medîne Ehlinin Tefsir âlimleri de öyledir (İbn Teymiyye, Mukaddime).”

“3. Ubeyy b. Ka‘b: Ebû Cafer er-Razi, er-Rabî‘ b. Enes, Ebû'l-‘Âliye. Bu tefsiri kaydedenler: İbn Cerîr (Tefsîr), İbn Ebû Hâtim (Tefsîr), el-Hâkim (el-Mustedrek), İmam Ahmed (el-Musned).” (Yolcu, 2015/6(2):54-107)

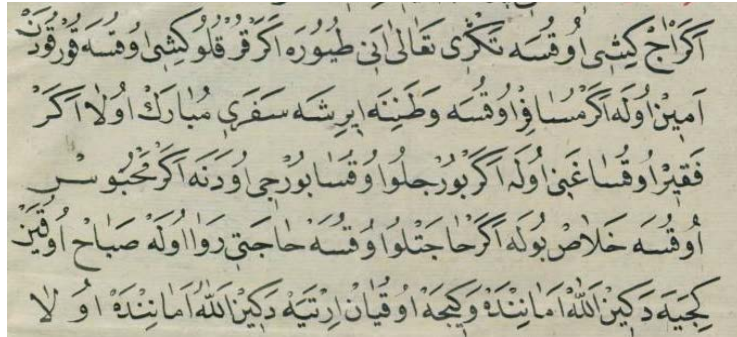
Mehmet Yolcu, “İlk Dönem Tefsir Kitapları ve Müellifleri (En-Nedîm’in el-Fihrist’indeki Tesmiyetu’l-Kutub el-Musanefe fî Tefsiri’l-Kur’ân Adını Taşıyan Listesi Bağlamında), “İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi Güz 2015/6(2) 54-107, 96”

Müfessir Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ, kitap içerisinde İbn-i Abbâs’dan diğer din alimlerine oranla daha fazla rivayet aktarmıştır. İbn-i Abbâs’ın Hz. Peygamberi direkt olarak görmüş olması, anlattığı rivayetlerin muhkemliği konusunda önemli bir husustur. İsmi zikredilen her din aliminin rivayetini kitabına ekleyecek kadar benimsemiş olmalıdır ki bu isimlerden etkilendiğini söylemek yerinde olacaktır.

Çalışmış olduğumuz tefsir, rivayet metoduyla oluşturulmuştur. Müfessir; tefsirine geçmeden önce, tefsir edeceği surenin faziletlerinden bahsetmiştir. Örneğin; Yâsin suresinin tefsirine başlamadan önce şunları yazmıştır:

(2b)

(3) eger ac kişi okusa tanrı te‘âlâ anı toyura eger korkulu kişi okusa korkudan (4) emîn ola eger müsâfir okusa vatanına erişe seferi mübârek ola eger (5) fakîr okusa gani ola eger borclu okusa borcu ödene eger mahbûs (6) okusa hâlâş bula eger hâcetlü okusa hâceti revâ ola şabâh okuyan (7) geceye degin allâh emânında ve gece okuyan erteğe degin allâh emânında ola.....



Görsel 1: Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ’nın Kur’an Tefsiri 2/b

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sonrasında müfessir rivayet metodu kullanarak oluşturduğu bu tefsir metninde; sureleri ayet ayet ele almış, bahsi geçen sure ile alakalı rivayetlere yer vermiştir. Daha önce bahsettiğimiz gibi tefsir ilmini sağlam bir şekilde yapabilmenin en önemli şartı surenin ya da ayetlerin nüzul (indiriliş) sebeplerinin bilinmesidir. Dolayısıyla müfessir tefsir edeceği surenin nüzul sebebinden bahsederek tefsirini sağlam bir temele dayandırmıştır. Bu sağlam temelin oluşmasındaki bir diğer etken ise sure açıklanırken başka müfessirlerin de sure hakkında yaptıkları açıklamalara yer vermesidir. Ayrıca anlamı pekiştirmek için de zaman zaman Farsça şiirlere yer vermiştir. Yani müfessir tefsirini ortaya koyarken gerekli kaynaklardan yararlanmış olup konunun açıkça anlaşılabilmesi için her türlü yoldan faydalanmıştır diyebiliriz.

Yazarın dili oldukça sadedir. Dini bir metin olması dolayısıyla tasavvufi ögelere yer verilmiş ve vaaz üslubu kullanılmıştır.

BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ

Eski Oğuz Türkçesi döneminde yazılan eserlerde Türkçe kelimelerin yazılışları konusunda bir birliğin olmasından bahsetmek oldukça güçtür. Tezimize konu olan eserde bir kelimenin bazen aynı sayfada hatta aynı cümlede bile farklı yazılışına rastlamak mümkündür. Bu durumla ilgili örnekler aşağıda belirtilecektir.

1.1. Ünsüzlerin Yazılışı:

1.1.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde b ve p ünsüzlerinin yazılışı tutarsızdır. Be (ب) yerine pe (پ), pe (پ) yerine be (ب) ünsüzünün kullanıldığı bazı örneklere de rastlamak mümkündür:

Sözcük Başında:

barmağı (بَرْمَغِكْ) (79a/3) - parmağı (پَرْمَاغِي) (53a/13)

bāzāra (بَازَارُهُ) (74b/13) - pāzārında (پَازَارِنْدَهُ) (67b/12)

bıyardur (بِكَارْدُر) (79b/2)

bahāyıla (بَهَائِيلَهُ) (115b/16)

balık (بَالِقْ) (18a/3)

Sözcük Ortasında:

kapuları (قَبُولَرِي) (76b/1) - kabuların (قَبُولَرِنْ) (57a/5)

yabraklar (يَبْرَاقْلَر) (60b/17) - yapragından (يَبْرَاغِنْدُنْ) (12b/15)

koyupdur (قُيُيُيُيُيُيُيُيُيُيُيُيُيُيُيُيُI) (85a/7)

yaradubdur (يَرَادُبْدُر) (109b/16)

batubdur (بَاتُوْبُدْر) (110a/8)

gelübdür (كَلْبُدْر) (40b/7)

getürübdür (كَتُوْرُبُدْر) (99a/6)

Sözcük Sonunda: Zarf-fiil eki olan -Up eki yazımı tutarsızdır.

cem^c olub (أَلُوْب) (10b/8) - cem^c olup (أَلُوْب) (24a/8)

kaçub (فَجُوْب) (53b/3) - kaçup (فَجُوْب) (65a/14)

alub (أَلُوْب) (87b/17) - alup (أَلُوْب) (68b/4)

inüb (أَنُوْب) (79a/12) - inüp (أَنُوْب) (107b/13)

düyüb (دَيُوْب) (49b/13) - dëyüp (دَيُوْب) (88b/7)

1.1.2. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde yer alan kelimelerde c (ج) ve ç (چ) harflerinin kullanımı düzensizdir.

c yerine ç; ç yerine ise c harfinin tercih edildiği örneklere çalıştığımız metinde epey fazla rastlanmaktadır:

Sözcük Başında:

caluda (جَالُوْدَة) (49b/4) - çaluyı (چَالُوْي) (49b/3)

cün (جُون) (3a/7) - çün (چُون) (3a/8)

cemenleri (جَمَنَلَرِي) (79b/8) - çemeni (چَمَنِي) (60b/15)

cağırdı (جَاغَرْدِي) (58b/2) - çağırdı (چَاغَرْدِي) (62a/12)

cıkardı (چَقَرْدِي) (110a/15) - çıkardı (چَقَرْدِي) (33b/10)

çokdur (جُوْقُدْر) (99a/13) - çokdur (چُوْقُدْر) (40b/3)

Sözcük Ortasında:

iceler (اِجْلَزْ) (27a/8) - içeler (اِجْلَزْ) (44b/2)

kaçan (فَجَانْ) (77a/2) - kaçan (فَجَانْ) (61b/2)

geceler (كَجَلَزْ) (22a/3) - geçeler (كَجَلَزْ) (23b/13)

gökcek (كُوْكُجْكَ) (8a/11) - gökçek (كُوْكُجْكَ) (36a/8)

sacına (سَاجِنَهْ) (46b/15) - saçumdan (سَاجُمْدَنْ) (8a/12)

Sözcük Sonunda:

kılıc (فَلِجْ) (103a/10) - kılıç (فَلِجْ) (107b/13)

ac (أَجْ) (2b/3) - aç (أَجْ) (100b/13)

üc (أُجْ) (16b/14) - üç (أُجْ) (8a/12)

1.1.3. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı:

Çalıştığımız el yazmasında d ve t ünsüzlerinin yazımı düzensizdir. Bu ünsüzler genellikle birbirleri yerine kullanılmıştır:

tolanur (طُولُونُ) (49b/13) - dolanur (دُولُونُ) (17b/2)

ıudığı (طُودَاغِي) (27b/12) - dudığına (دُودَاغِنَهْ) (65b/9)

ıağarcuğ (طَغَرْجُوقُ) (59a/14) - dağarcuğuma (دَغَارْجُوعْمَهْ) (105b/5)

ıolu (طُولُ) (44b/2) - dolu (دُولُ) (108a/7)

ıartmağda (طَارْتَمَقْدَهْ) (74b/1) - dartmağda (دَارْتَمَقْدَهْ) (74b/7)

ıağ (طَاغْ) (13b/7)

İnce ünlülü kelimelerin ön seslerinde ise dal (د) ile yazılışı hâkimdir:

dilek (دَلِكْ) (71a/1)

diri (دِرِي) (6b/10)

dil (دِلْ) (112b/2)

demür (دَمُورْ) (117a/10)

dükeli (دُكَلِي) (40a/17)

1.1.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı:

Çalıştığımız metinde k ve g ünsüzleri için kef (ك) harfi kullanılmıştır:

gök (كُوكْ) (3a/10), gerek (كَرَكْ) (28b/16), döşek (دُوشَكْ) (40b/4), peltek (پَلْتَكْ) (53a/5),

gökcek (كُوكْجَكْ) (12a/15), göñül (كُوكُلْ) (77b/3), gölge (كُولْكَه) (22a/8)

1.1.5. s Ünsüzünün Yazılışı:

Genel itibarıyla ince ünlülü olan kelimeler için sin (س) harfi kullanılırken, kalın ünlülü olan kelimeler için sad (ص) harfi kullanılmıştır:

söz (سُوزْ) (55b/14), sevgülü (سُوكُلُو) (40b/1), sağ (صَاغْ) (28b/3), şoru (صُورُو) (114a/3),

sünük (سُوكْ) (32b/7), şayruluk (صَيْرُولُقْ) (106a/1), şatun (صَاتُونْ) (115b/6)

Fakat metnin içerisinde bir yerde sad (ص) yerine sin (س) harfinin kullanıldığına rastlanmaktadır:

sağışı (سَاغِشِي) (42b/4) - şağışı (صَاغِشِي) (43a/7)

saçdı (سَاچْدِي) (117a/5) - saçalar (صَاچَالَر) (25a/17)

saçalından (سَقَالِنْدَنْ) (59a/7) - şaçalına (صَقَالِنَهْ) (53a/6)

ş harfinin yazılışı ölçünlüdür.

1.1.6. ʔ Ünsüzünün Yazılışı:

Bu ünsüzün gösterimi için metnimizde kef harfi (ك) kullanılmıştır:

tañrı (تَكْرَى) (2a/5), şoñra (صُكْرَه) (17b/4), deñiz (دَكِيْزْ) (20a/7), süñük (سُكُوْكَ) (32b/6), añaaru (اَكَاْرُو) (13b/7), biñ (بِيْكَ) (2a/6)

Birkaç yerde üç noktalı kef (كَ) ile yazılmıştır:

risāletiñe (رِسَالَتِيْكَه) (3a/7)

nefsiñi (نَفْسِيْكَى) (3a/17)

saña (سَاْكَ) (3a/14)

tañrıdan (تَكْرَى دَنْ) (3a/15)

ʔ ünsüzün eklerde kullanımı:

tapuñ (طِيْكَ) (109a/11)

kovuñ (كُوْكَ) (87b/17)

ħarīş oluñ (أُوْلُوْكَ) (79a/10)

görseydüñ (كُوْرُسِيْئِيْكَ) (70a/16)

kapunuñ (قَبُوْئِيْكَ) (17b/1)

kimsenüñ (كِيْمْسِيْئِيْكَ) (22a/1)

Çalıştığımız metinde bu kullanımlar dışında yalnızca bir kelimedede art damak n sesinin (ʔ) nun-kef (ك) biçiminde kullanıldığına rastlanmıştır:

tañrı (تَتَكْرَى) (100a/2)

1.2. Ünlülerin Yazılışı

1.2.1. e Ünlüsünün Yazılışı:

Sözcük başında: /e/ ünlüsü (ا) harfi ile gösterilmiştir:

eydür (أَيْدُرُ) (3a/6), eger (أَكْرُ) (15a/7), eşek (أَشَكُّ) (34b/12), eyü (أَيُّ) (22a/3)

Sözcük içinde: /e/ ünlüsü genellikle üstün (◌َ) ile gösterilirken, yer yer elif (ا) ve güzel he (هـ) ile gösterimine rastlanılmaktadır:

ciger (جَكْرُ) (24b/7), yegdür (يَكْدُرُ) (31b/10), üzerünüze (أَوْزُهُ زُهُ) (40b/16), göreler (كُورَالْرُ) (25a/13)

yeyeler (يَيْلُرُ) (11b/10) - yeyenler (يَيْلُرُنْ) (41b/16)

Sözcük sonunda: Genellikle güzel he (هـ) şeklinde gösterilmiştir:

eyülere (أَيُولْرُهُ) (41a/17), gevde (كُودَهْ) (36a/6), böyle (بُويْلَهْ) (38b/2), perde (پَزْدَهْ) (78a/10), deve (دَوَهْ) (18b/5), 'afv eyle (أَيْلَهْ) (24b/13), dèye (دِيَهْ) (24b/13)

1.2.2. a Ünlüsünün Yazılışı:

Sözcük başında: Metnimizde /a/ ünlüsü bazen elif (ا), bazen de medli elif (آ) ile yazılmıştır:

açuk (أُجُوقُ) (21b/12), ak (أَقُ) (35a/1), ayruk (أَيْرُوقُ) (37a/11), ayu (أَيُّ) (48a/3), altun (أَلْتُونُ) (53a/10), ad (أَدُ) (4b/5), aç (أُجُ) (100b/13), az (أَزُ) (17b/4), ağırların (أَغْرَالْرَيْنْ) (116b/6)

Sözcük içinde: /a/ ünlüsü hem elif (ا) hem de harekelerden üstün (◌َ) kullanılarak gösterilmiştir:

parmak (پَرْمَقُ) (54b/6) - parmağı (پَرْمَاغِي) (53a/13)

uçmak (أُجْمَاقُ) (79a/2), sağ (صَاغُ) (81b/13), baş (بَاشُنْ) (104b/11)

Sözcük sonunda: Son seste bulunan /a/ ünlüsünü göstermek için çoğunlukla güzel he (ه) harfi kullanılmıştır. Fakat yer yer elif (ل) harfinin kullanıldığına da rastlanılmaktadır:

kara (قَرَا) (22b/8) - kara (قَرَهُ) (77a/15)

kısa (قِصَّة) (108b/7)

yohsa (يُوحِسُهُ) (60b/2)

kaya (قَيَا) (109a/3)

1.2.3. o,ö,u,ü Ünlülerinin Yazılışı:

Sözcük başında: Bu sesler için kelime başında elif ve vav harfleri (و) veya ötreli elif (أ) harfi kullanılmıştır:

oruc (أُرُج) (12b/4), od (أُود) (21b/7), ot (أُوت) (29b/6), oğlancuk (أُوغُلَانُوك) (30b/13), oğlak (أُوغُلَاك) (57a/10), oğlan (أُوغُلَان) (68b/11), oğul (أُوغُل) (5a/6)

Sözcük ortasında: Hem vavlı ötre (و) hem de yalnızca ötre kullanılarak gösterilmiştir:

ayruk (أَيْرُوك) (28a/11)

bölük (بُلُوك) (110b/10)

yapdurdı (يَايُودِي) (104a/2)

yüzük (يُوزُوك) (110a/3)

Sözcük sonunda: Metnimizde vavlı ötre (و) kullanılmıştır:

görü (كِرُوك) (110b/12)

eyü (أَيُوك) (44b/14)

ötürü (أُوتُرُوك) (116b/2)

ḳayḡu (قَيْغُو) (50a/4)

ayu (أَيُّ) (48a/3)

1.2.4. ı/i Ünlülerinin Yazılışı:

Sözcük başında: ı/i sesleri elif (ا) harfinin altına esre harekesi konularak (اِ) ve elif-ye harflerinin altına esre (اي) harekesi konularak, sözcük ortasında genellikle esre (ِ), bazen de ye (ى) işareti ile karşılanmıştır:

ıraq (إِرَاقٌ) (59b/16)

iki (إِيكِي) (60a/15)

içinde (إِچِنْدَه) (64b/4)

işitdim (إِشْتِدْمٌ) (62a/2)

issiyiken (إِسْيِكَنْ) (63b/16)

Sözcük ortasında: Genelde esre (ِ) kullanılarak gösterilse de seyrek olarak ye (ى) işareti ile gösterilmiştir:

kişi (كَيْشِي) (2b/3)

degin (دِكِينٌ) (5b/6)

dişilü (دِشِلُو) (40b/10)

yılqılar (يَلْقَلَرُ) (67b/15)

ḳız (قِرْ) (59b/7)

Sözcük sonunda: Genellikle esre (ِ), esre ve ye (ى) ile, birkaç örnekte ise hemze (ء) ile gösterilmiştir:

işitdi (إِشْتِدِي) (2b/9)

dükeli (دُوْكَلَى) (37b/6)

kendüyi (كَنْدُيَى) (37a/17)

gibi (كَبِي) (8b/3)

altı (أَلْتَى) (68b/2)

nesneyi (نَسْنَةُ) (7a/10)

süreyi (سُوْرَاء) (3a/4)

1.3. dağı Bağlacının Yazımı:

Çalıştığımız metinde “dağı” bağlacı, kendinden önceki sözcükten ayrı olarak kullanılmıştır:

fır‘avn dağı (فِرْعَوْن دَخَى) (57b/14), biz dağı (بِز دَخَى) (46a/16)

1.4. kim Bağlacının Yazımı:

Bazı yerlerde “كَمْ”, bazı yerlerde “كِمَمْ” şeklinde kullanılmıştır. Kendisinden önceki kelimedenden yer yer bitişik ve ayrı yazılmıştır:

oldur kim (أَوْلْدِر كِمَمْ) (35b/3), bileler kim (بِلَه لُر كِمَمْ) (38a/13), vèrdikim (وِيرْدِيكِمَمْ) (35b/6), buyurdıkim (بِيُورْدِيكِمَمْ) (15b/12), gelmişdür kim (كَلْمِشْدُر كِيْمَمْ) (15a/9)

1.5. ki Bağlacının Yazımı:

“كِي” şeklinde gösterilen bu bağlaç, bazen bitişik bazen kendisinden önceki kelimedenden ayrı yazılmıştır:

kıılır ki (قُلُور كِي) (15b/13), kıudret ki (قُدْرَت كِي) (34b/1), görđi ki (كُورْدِيكِي) (34a/9), bildüm ki (بِلْدُوم كِي) (34b/16), neki (نَكِي) (55b/7), kimki (كِيْمَكِي) (103b/14)

1.6. Ek-filin Yazımı:

Metnimizde kullanılan ek-fiiller bazen ayrı bazen de birleşik yazılmaktadır:

sevgülüyiken (سَوَّكُلُوِيَكُنْ) (67a/13), oynariken (أُوَيِّنَارِيَكُنْ) (33a/6), ihramsız iken (أَحْرَامَسِيزْ) (105b/6), yüklü iken (يُوكَلُو اِيَكُنْ) (67a/10), ırağıdı (اِيْرَاغِدِي) (6b/15), yoğıdı (يُوغِدِي) (55a/12)

1.7. -dUr Ek-filinin Yazımı:

yoldur (يُولُدُرْ) (17b/1), hayātdur (حَيَاتُدُرْ) (27a/9), budakđdur (بُدَاكُدُرْ) (31b/13), uludur (أُولُودُرْ) (36b/2), alçağđdur (أَلْچَاغُدُرْ) (48b/3), kelimedür (2b/17)

1.8. ile Edat ve Bağlacının Yazımı:

Bazen kendinden önceki kelimeye eklenerek birleşik, bazense kelimededen ayrı yazılmıştır:

vechile (وَجْهَلَهْ) (88b/13), gevher ile (كُوَهْرْ اِيْلَهْ) (59b/12), gökile (كُوَكَلَهْ) (13a/17), şuyıla (شُوَيْلَهْ) (92a/14), ayıla (اَيْلَهْ) (105b/17), sevābıla (سَوَابِلَهْ) (106a/2)

Sayısı az olmakla beraber bazı kelimelere “-la/-le” biçiminde eklenmiştir:

şuyıla (شُوَيْلَهْ) (33b/5) - şuyıla (شُوَيْلَهْ) (92a/14)

anunla (أَنُوَكَلَهْ) (49b/1), hayırla (حَايِرْلَهْ) (78b/7), mıhla (مِيخْلَهْ) (112a/8), taşla (طَاشْلَهْ) (8b/12)

1.9. için Edatının Yazımı:

İçin edatı metnimizde şu şekillerde kullanılmıştır:

yılklar için (يُقَلَّرْ اِيْجُونْ) (64b/14), kullarıyiçün (قُولَّرِيْچُونْ) (104b/2), hakkıyiçün (حَاكْکِيْچُونْ) (106b/11), birisiyiçün (بِيرِيْسِيْچُونْ) (4a/12), inanmak için (اِنَانْمَقْ اِيْچُونْ) (5a/2)

1.10. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı

Metnimiz bir Kur'an tefsiri olması sebebiyle Arapça ve Farsça kelimeler oldukça geniş yer tutmaktadır. Bu kelimeler kendi dillerine özgü imlâlarıyla yazılmıştır:

‘ibādet (عِبَادَتٌ) (7b/14)

fā’ide (فَائِدَةٌ) (10b/2)

muhtaşar (مُخْتَصَرٌ) (11a/12)

ta‘accüb (تَعْجُوبٌ) (34b/11)

şadağa (صَدَقَةٌ) (47b/3)

1.11. Yardımcı Ünsüz Yazımı

Metinde geçen bazı kelimelerde, ünlülerden sonra yazılan bağlama ünsüzü -y- üzerine gelen -ı/-i belirtme durum eki, hemzeyle (ء) gösterilmiştir:

loğmayı (19b/6) (لُغْمَةٌ), fuğarāyı (25a/8) (فُغْرَاءٌ), nesneyi (33b/2) (نَسْنَةٌ), kıubbeyi (48b/15) (قُبْبَةٌ)

BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünsüzler

2.1.1.1. Kelime Başı Ünsüzleri

2.1.1.1.1. t- ünsüzü

t- > d-, t- = t-, t- ~ d, t- > d-

t- > d-

Kelime başındaki t sesinin ötümlüleşerek d sesine dönüşmesi hadisesi sıklıkla ince vokalli kelimelerde meydana gelmiştir:

dirildi (دِيرُودِي) (8a/8) (< tirig)

dürlü (دُرُلُو) (13b/8) (< türlüg)

deve (دَوَه) (18b/5) (< tevey) (DLT)

derleye (دِرَلِيَا) (22a/6)

deñiz (دِكْرُ) (67b/8) (< teñiz)

demür (دَمُورُ) (49b/2) (< temir) (ETG)

dèdi (دِدِي) (113a/8) (< te-) (DLT)

dil (دِل) (112b/2) (< til) (DLT)

t- = t-: Kelime başındaki “t” sesi aşağıdaki örneklerde korunmuştur:

toyura (طُيُورَه) (2b/3), toğsan (طُغْسَان) (3a/1), tār (طَار) (51b/1), toğuz (طُغُوز) (52b/9),

tağılmış (طَاغْلِمِش) (20b/12), tağ (طَاغ) (51b/14), taşra (طَشْرَه) (8a/13)

t- ~ d-: Aşağıda gösterilen örneklerde t- ~ d- nöbetleşmesi yaşanmaktadır. Bu durumun imlâdan kaynaklandığı söylenilebilir:

ṭoġru (طُوغْرُو) (9a/5) - doġru (دُوغْرُو) (70b/15)

ṭamsa (طَمْسَا) (43b/7) - dammaz (دَمَمَز) (79b/4)

ṭoġan kıızı (طُوغَانُ) (68a/17) - oġlan doġsa (دُوغْسَا) (68b/11)

ṭartmaġda (طَارْتَمَقْدَة) (74b/2) - dartdılar (دَارْتَدِيلَر) (74b/8)

ṭaġarcuġ (طَعْرَجُو) (59a/14) – daġarcuġuma (دَعَاْرَجُوْمَا) (105b/5)

ṭudaġı (طُوْدَاغِي) (27b/12) - dudaġına (دُوْدَاغْنَه) (65b/9)

ṭolu (طُوْلُو) (55b/5) - dolu (دُوْلُو) (108a/7)

ṭolanalar (طُوْلَانَالَر) (17b/3) - dolanur (دُوْلُونُور) (17b/2)

t- > d-: Art ünlülü olan kelimelerin bazılarında t- > d- hadisesi yaşanmıştır:

daġmıřlar (دَقْمِشَلَر) (25a/6)

dartışdılar (دَرْتِشْدِيلَر) (35b/4)

daġı (دَخِي) (8a/14)

Dilimize Farsçadan geçmiş olan bazı kelimelerde bulunan d sesleri peltek z (ذ) ile gösterilmiştir:

üstāz (اُوسْتَاذ) (65b/12)

dīzār (دِيذَار) (77b/15)

2.1.1.1.2. b- ünsüzü

b- > v-

Eski Türkçede kelime başında bulunan b sesi, metnimizdeki geçen bazı kelimelerde v ünsüzüne dönüşmüştür:

vardım (وَازِدِم) (36a/2) (<bar-), verdi (وَرَدَى) (99b/3) (<ber-), vardur (وَازِدُر) (42a/8) (<bar)

b- > p-

Kelime başındaki b ünsüzünün çalıştığımız metinde p ünsüzüne dönüştüğü örnekler şunlardır:

beşmān (بِشْمَان) (13a/1) - peşmān (پِشْمَان) (10b/2)

bāzāra (بَازَارُهُ) (74b/13) - pāzārında (پَازَارِنْدَه) (67b/12)

barmağı (بَرْمَغِكْ) (79a/3) - parmağı (پَرْمَاغِي) (53a/13)

b- > Ø

Eski Türkçe metinlerinde bol- “olmak” biçiminde kullanılan fiilin sözcük başındaki b- sesi metnimizde düşmüştür:

olmuş (أُولْمِشْ) (14b/14) (<bol-)

2.1.1.1.3. k- ünsüzü

k- > g-:

Eski Oğuz Türkçesinde kelime başındaki k sesi ötümlüleşerek g sesine dönüşmüştür:

gökçek (كُوكْجَكْ) (12a/15)

göñül (كُونُ) (116b/17) (< köñül)

gece (كَيْجَهْ) (2b/7) (< kéce)

gök (كُونُ) (17a/16)

gemi (كَمِي) (18b/1) (< kemi)

gölge (كُونُكَهْ) (22a/8)

gerü (كَيْرُو) (26b/1)

gerek (كَرَكْ) (8a/17) (< kergek)

gëyüb (كَيُوبْ) (12b/13) (këy-)

gözi (كُوزِي) (5b/9) (< köz)

gün (كُونْ) (6a/3) (< kün)

k- = k-

Metnimizde geçen bazı sözcüklerin günümüzde kullanılan biçimlerine bakıldığında kelime başındaki k sesinin korunduğu kabul edilebilir:

kişi (كَيْشِي) (15b/14), kim (كَمْ) (21a/3), kendü (كَنْدُو) (10b/15), kez (كَزْ) (30a/17), köstek (كُوسْتَكْ) (59a/8)

ḡ- > ḡ-:

ḡatun (ḡَاتُونْ) (113b/1)

2.1.1.2 Kelime İçi ve Kelime Sonu Ünsüzleri

2.1.1.2.1. -d- ünsüzü

-d- > -y-:

Eski Türkçede kelime içinde bulunan -d- sesleri sızıcılaşarak -y- sesine dönüşmüştür:

eyü (أيو) (46a/2) (< edgü) (KB)

ayak (أياق) (33a/12) (< adak) (ETG)

kıyü (قيو) (68b/4) (< kıduğ) (DLT)

büyük (بويك) (5b/15) (< bedük) (KB)

uyuya (أويويا) (30b/2) (< udi-) (ETG)

kaygu (قايغو) (27a/10) (< kadgu)

2.1.1.2.2. -b ünsüzü

-b > Ø:

Metnimizde Eski Türkçe “sub” kelimesinin yalın bir şekilde -b sesinin -v sesine dönüşerek daha sonrasında düştüğü görülmektedir:

şu (صو) (26b/16) (< sub) (ETG)

-b/-b > -v/-v:

yavuz (ياوز) (72a/4) (< yabız)

yalvaralar (يالواره لار) (30a/2) (< yalbar-)

sevgüsin (سوكوسين) (40a/17) (< sebig)

ev (أو) (43b/4) (< eb)

yavlaḡ (يُولُقْ) (91b/16) (<yablaḡ)

2.1.1.2.3. -ḡ-, -k-, -ḡ-, -k ünsüzleri

-ḡ- > -ḡ-/-ḡ-:

Metnimizde bu hadisenin görüldüğü örneklerin bazıları şunlardır:

aḡşam (أَحْشَامْ) (106a/9), aḡşāma (أَحْشَامَهْ) (61b/9), yoḡsulluḡ (يُوْحْسُوْلُقْ) (106a/1), yoḡsa (يُوْحْسَهْ) (60b/2), yoḡsa (يُوْحْسَهْ) (23a/5), daḡı (دَحَى) (60b/17)

-ḡ-, -k > -ḡ-, -g

Çok heceli sözcüklerin sonunda bulunan -ḡ ve -k ünsüzleri, sözcük ünlü ile başlayan ek aldığı zaman ötümlüleşerek -ḡ ve -g ünsüzlerine dönüşmüşlerdir:

gönleḡi (كُوْنْلِكِي) (24b/4), kirbigi (كِرْبِي) (26b/6), ḡdaḡı (طُوْدَاغِي) (27b/12), ḡpraḡı (طُرْپَرَاغِي) (33b/5), oḡumaḡa (أُوْفُوْمَغَهْ) (2b/13), kılmaḡa (قِلْمَاغَهْ) (35a/3), ḡparmaḡa (قُوْرْمَاغَا) (41b/2)

-ḡ-, -k > Ø

Kelime -cuḡ, -cüḡ, -caḡ, -cek küçültme eklerinden birini aldığı anda, kelimelerin sonunda bulunan -ḡ/-k ünsüzü düşer:

şovucaḡ (صُوْجَاتُقْ) (43b/11)

2.1.1.2.4. -ḡ-, -g-, -ḡ-, -g ünsüzleri

-ḡ- > -v-:

ḡovuḡ (فُوْقْ) (54a/9)

yavuḡ (يُوْقْ) (69a/17)

şovuk (صُوقُ) (110a/10) (< şoġı-) (DLT)

-ġ, g > Ø

Eski Oġuz Türkçesi metinlerinde çok heceli sözcüklerin ve eklerin sonundaki -ġ/g ünsüzlerinde düşme hadisesi yaşanmıştır. Çalıştığımız metinde bu hadisenin örnekleri şunlardır:

a) Çok Heceli Kelimelerin Sonunda:

diri (دِرى) (6b/10) (< tirig)

biti (بِتى) (69a/6) (< bitig)

ķuru (قُرُ) (38a/13) (< ķuruġ)

ķatı (قَتى) (29b/14) (< ķatıġ) (DLT)

ķuyu (قُيو) (68b/4) (< ķuduġ)

şaru (صَارُو) (13a/5) (< şarıġ) (ETG)

ölü (أولو) (8a/8) (< ölüġ)

b) Eklerin Sonunda:

Belirtme Hâli Eki -(y)I: Eski Türkçe -(ı)ġ/-(i)g belirtme hâli ekinin ünsüzü metnimizde düşmüş ve ekin yardımcı ünlüsü kalıplaşarak ek durumuna geçmiştir:

ķapuyı (قُيوى) (17b/2)

ķalemi (قَلَمى) (92a/2)

kelimeyi (كَلِمَهى) (71b/13)

yüzi (يوزى) (25a/10)

şuyı (صُوي) (33b/15)

Sıfat Eki -IU:

boynuzlu (بُيُوزُؤُ) (46b/9)

yazuqlular (يَاؤُؤُؤُؤُ) (77a/1)

tatlu (طُؤُؤُ) (26b/17)

burclu (بُؤُؤُؤُ) (84a/16)

dürlü (دُؤُؤُ) (4a/7)

adlu (اؤُؤُ) (45a/10)

c) Ek veya Hece Başında:

Aşağıda bulunan örneklerde eklerin başındaki ğ-/g- ünsüzü düşmüştür:

Sıfat-Fiil Eki -An:

çıkan (چُؤُؤُ) (93b/7)

uymayan (أُؤُؤُؤُ) (97a/9)

olan (أُؤُؤُ) (97a/11)

gelen (كُؤُؤُ) (50b/3)

giren (كُؤُؤُ) (64a/17)

Zarf-Fiil Eki -IncA:

basınca (بَاسُؤُؤُ) (108b/4)

açmayınca (أُؤُؤُؤُ) (78b/17)

gelince (كَلْبَجَه) (103a/11)

görmeyince (كُورَمِيْنَجَه) (59a/1)

Yönelme Hâl Eki -A:

uçmağa (أُوچْمَاغَه) (24b/1), tağuna (طَاغُونَه) (6a/5), kenarına (كَنَارِنَه) (14a/1), ortasına (أُورْتَاْسِنَه) (17a/16), tağa (طَاغَه) (87b/17), canağa (جَنَغَه) (34a/14), boynuna (بُيُونْنَه) (47b/4)

Yön Gösterme Eki -ArU/-rU:

yuğaru (يُغَارُو) (8a/11)

ilerü (ايلُرُو) (98b/1)

berü (بِرُو) (38b/6)

gêrü (گِرُو) (99a/14)

içerü (اچُرُو) (107b/14)

2.1.1.2.5. -l- ünsüzü

-l- > Ø

getürür (گَتُورُر) (115a/8) (< keltür-)

oturdı (أوتُورْدِي) (34a/12) (< oltur)

Eski Türkçe “ol” sıfat ve zamiri, çalıştığımız metinde de “ol” biçiminde kullanılmıştır:

oldur (أولْدُر) (49b/8), ol (أول) (115a/10)

2.1.1.2.6. -p ünsüzü

-p > -b

Bazı kelimelerin sonundaki p sesi ötümlüleşerek b sesine dönüşmüştür. Bu durum imlâ ile alakalıdır:

ḳab (قَابٌ) (29a/16), ḳablāya (قَبْلِيَا) (29a/16), dibinde (دِبْنُدْهَ) (20b/13)

Kök ünlüsünden sonraki p ünsüzünün de ötümlüleştiği örneğe rastlanmıştır:

yabraḳlar (يِبْرَاقُلْر) (60b/17)

2.1.1.2.7. -t ünsüzü

-t > -d

a) Tek heceli kelimelerin sonunda bulunan t ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ek aldığı zaman ötümlüleşerek d ünsüzüne dönüşmüştür:

‘ibādet ederdi (اِبْدَرْدِي) (9b/3), dördüncü (دُرْدُنْجِي) (11a/2), südinden (سُدْنُدْأ) (32a/7)

b) Çok heceli sözcüklerin sonunda bulunan -t ünsüzü, kelime ünlüyle başlayan bir ek aldığı zaman ötümlüleşerek -d sesine dönüşmüştür:

gözediciler (كُودْدِيْجَلْر) (73a/17), öncidici (أَنْجِدْجِي) (83a/17), büyüdelər (بُويْبِيْدَهْلْر) (46b/3)

2.1.1.3. Ünsüz Uyumu:

Ötümsüz sesle biten kök ve gövdelere gelen eklerin başında bulunan ötümlü sesler metnin yazıldığı dönemde bazı eklerin kalıplaşmış biçimleri dolayısıyla ünsüz uyumuna girmemektedirler:

ırakdan (اِبْرَاقُنْ) (14a/10), uçmaḳda (أُوْچْمَاقْدَه) (15a/9), tekdür (تَكْدُرْ) (106b/6), delükden (دَلُوكْدَنْ) (110a/5), gerçektir (كِرْچَكْكِزْ) (46a/6)

2.1.1.4. Ünsüz İkizleşmesi:

Eski Türkçede kelime içinde bulunan /s/ ünsüzü aşağıdaki örneklerde, birtakım seslerin düşmesi sonucunda ikizleşme hadisesine uğramıştır:

issi (إِسِي) (11a/5) (< isig) “sıcak” (ETG)

aşşı (أَصْشِي) (103a/15) (< aşşig)

bellü (بَلُّو) (65a/11)

2.1.1.5. Ünsüz Türemesi:

2.1.1.5.1. -y- Türemesi: Türk Dilinin yapısından dolayı, kelimenin kökü ünlüyle bitiyorsa, yine ünlüyle başlayan bir ek aldığı anda iki ünlü arasına -y- yardımcı ünsüzü girmektedir:

gece-y-e (كَجِيَه) (2b/7), gemi-y-e (كَمِيَه) (18b/5), de-y-ü (دِيُو) (25b/12), dere-y-e (دَرِيَه) (22a/14), kişi-y-e (كِشِيَه) (44b/6), çalu-y-ı (چَالُوِي) (49b/6)

“ile” bağlaç ve edatı ünlü ile biten kök ve gövdelere geldiği zaman araya -y- yardımcı ünsüzü girmektedir:

şu-y-ıla (صُوْبِيَه) (92a/14), şafā-y-ıla (صَفَائِيَه) (42b/6), incü-y-ile (اِنْجُوْبِيَه) (107b/15), kudret zencirleri-y-ile (زَنْجِيرْلَرِيَه) (109b/16)

2.1.1.6. Hece Yitimi:

Bu ses hadisesi çalıştığımız metinde ek-fiil durur’un -dur/-dür biçiminde ekleşmiş halidir:

yoldur (يُولْدُر) (17b/1), şifādur (شِفَاعْدُر) (27a/8), miqdārdur (مِقْدَارْدُر) (30b/3), yılduzdur (يَلْدُزْدُر) (69b/3), kādirdür (قَادِرْدُر) (33b/15), öğütdür (أَوْكُونْتُدُر) (70b/14)

2.1.1.7. Ötümlüleşme:

2.1.1.7.1. Ünlüler Arası Ötümlüleşme:

t > d: Çok heceli sözcüklerin sonunda bulunan -t ünsüzü, sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığı zaman ötümlüleşerek -d ünsüzüne dönüşmüştür:

édicilerdür (إيدجِلْدُرْ) (69a/16), éncidici (أنجِدجى) (83a/17), gözediciler (كُؤْدِيدِجِلْرْ) (73a/17)

2.1.2. Ünlüler

Çalıştığımız metinde a, e, ı, ı, o, ö, u, ü ve e ile i arasındaki é ünlüsü bulunmaktadır.

2.1.2.1. Kök Hecedeki e, é, i:

Çalıştığımız el yazmasının harekeli nesih yazı tipiyle yazılmış olması nedeniyle kapalı é ünlüsü oldukça net bir şekilde tespit edilebilmektedir. é sesinin gösterilmesi için bazen ye (ى) harfi kullanılmış, bazen yalnızca esre, bazen de hem ye (ى) harfi hem de esre birlikte kullanılmıştır.

“Kapalı e” olarak nitelendirilen bu ses, çalıştığımız metinde “é” şeklinde gösterilmiştir:

gége (كيجَهْ) (2b/7), yemek (يَمَكْ) (59b/5), gèrü (كِرُو) (47b/8), yèdi (يَدِى) (8a/8), tèz (تِيز) (50a/2), yèl (يِلْ) (55a/10), yèr (يْرْ) (61a/3), vèrdi (وِيرْدِى) (36a/6), gèyüb (كَيُؤْبْ) (12b/13), bèş (بِشْ) (3b/12), dèdi (دِدِى) (4b/12), èylediler (أَيْلِدِيلْرْ) (9b/4)

2.1.2.2. Ünlü Uyumları:

a) Kalınlık-İncelik Uyumu: Çalıştığımız el yazmasında genellikle kalınlık-incelik uyumuna uyulduğu görülürken yer yer bazı ekler dolayısıyla bu uyumun dışına çıkıldığına rastlanılmıştır:

bilürken (بِلُورِكَنْ) (63b/10), okunurken (أُؤْفُؤْرُؤْرِكَنْ) (23a/17), varurken (وَارُؤْرِكَنْ) (65b/13), şalıvérirler (صَالِى وَرُؤْرَلْرْ) (49a/16), göredururken (كُؤْرَه دُؤْرُؤْرِكَنْ) (111a/13)

Günümüzde kalınlık-incelik uyumuna girmeyen “ki” aitlik eki metnimizde üç örnek haricinde uyuma girmiştir. Bu durum Eski Oğuz Türkçesinin genel özellikleri arasında değerlendirilir:

katındaki (فَاتِنْدَه كِي) (67a/11) - katındağı (فَاتِنْدَه غِي) (53a/7)

berekātındaki (بَرَكَاتِنْدَه كِه) (74a/16)

dünyādaki (دُنْيَا دَه كِي) (101a/1)

taşradağı (طَشْرَه دَاغِي) (104a/17)

yanındağı (يَانِنْدَه غِي) (66a/1)

tamudağı (طَامُودَغِي) (5b/9)

b) Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Bu uyum daha önceki devirlerde görüldüğü gibi, metnimizde de henüz bir belirginliğe ulaşmamıştır. Metnimizde bazı sözcükler Eski Türkçe döneminde olduğu gibi yuvarlaklıklarını korumuşlardır. Bazı kelimeler ise düz ünlülü iken Eski Oğuz Türkçesi döneminde yuvarlaklaşma temayülü göstermişlerdir.

toğrı (طُوغْرِي) (52a/7) - doğrı (دُوغْرِي) (52a/8)

gözsizden (كُوزْسِزْدَنْ) (62b/7)

toldurmuş (طُولْدُزْمِشَنْ) (70a/12)

delük (دَلْكَ) (111a/14)

berü (بِرُو) (112b/11)

benim (بِنِم) (31a/12) benüm (بِنْم) (38a/11)

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sözcük kök ve gövdelerinde görülen yuvarlaklıklar:

1. Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Yuvarlak Ünlülü Olup Yuvarlaklığını Koruyan Sözcükler:

altun (أَلْتُونُ) (108b/15), eyü (أَيُّ) (22a/3), ağu (أَغُو) (43b/8), artuğa (أَرْتُوْغَا) (54b/8)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Erimesi Sebebiyle: Eski Türkçe döneminde bazı sözcüklerin sonundaki -ğ/-g sesleri erir ve kendisinden önceki vokal yuvarlaklaşır. Bu yuvarlaklaşma hadisesi $g > \check{g} > w$ sürecinin sonunda ortaya çıkan w dudak ünsüzünün etkisiyle (gerileyici yakın benzetme) yuvarlaklaşmıştır. Metnimizde şu şekilde görülmektedir:

ķapu (قَپُو) (80a/14)

Ses değişimi iki farklı şekilde gerçekleşmiş olabilir:

ķapığ > ķapığ > ķapıw > ķapıv > ķapı > ķapu

ķapığ > ķapığ > ķapı > ķapu

ķaru (صَارُو) (13a/5)

ķuru (قُرُو) (38a/13)

Metnimizde yer alan kelime sonu ünsüzleri düştükten sonra yuvarlaklaşma hadisesi bulunmayan kelime örneği de vardır:

ķatı (قَتَى) (68a/6)

Yukarıda sıraladığımız nedenler haricinde metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan kelimeler bulunmaktadır:

kendü (كَنْدُو) (68a/9), içün (اِيچُونُ) (64b/14)

3. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle: Türkçede bulunan bazı kelimelerde, dudak ünsüzlerinin tesiri dolayısıyla yuvarlaklaşma hadisesi görülmektedir. Eski Oğuz Türkçesi ve Osmanlı

Türkçesi metinlerinde bu hadisenin örnekleri görülür. Çalıştığımız metinde yer alan örneği ise şudur:

demür (دُمُور) (49b/2) (< temir) (KTG)

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Yapılar

1. Eski Türkçe Döneminde de Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Fiilden İsim Yapma Eki -uḡ/-ük:

ayruḡ (أَيْرُوق) (17b/2), konuḡ (59b/4), kesük (كَسُك) (41b/13), delük (دَلُك) (58a/11), süñük (سُكُوك) (32b/7), bölük (بُلُوك) (28b/5)

Sıfat-Fiil Eki -duḡ/-dük:

gördükleri (كُورْدُكَلَرِي) (61b/7), eyledüklerin (أَيْلِدُكَلَرِين) (119a/5), şanduḡı (صَنْدُوعِي) (82a/13), toḡraduḡı (طُغْرَادُوعِي) (34b/10)

Zarf-Fiil Eki -(y)U:

aḡlayu (أَغْلَايُ) (112a/2), şaklayu (صَقْلَايُ) (85a/11), baḡlayu (بَعْلَايُ) (107b/13), yeyü (يَيُ) (92a/14), isteyü (إِسْتَيُ) (107b/10), deyyü (دَيُ) (17b/9), süriyyü (سُورِيُ) (28b/6)

Ettirgenlik Eki -Ur:

doḡururdu (دُغُورُودِي) (68b/10), geḡürmek (كُچُرمَك) (84b/12), içüre (اچُوره) (100b/6), arturmayavuz (أَرْتُورْمَايَاوُز) (44a/12), götürdi (كُتُورُودِي) (5b/15)

Ettirgenlik Eki -dUr:

ḡoldurmuş (طُولُورْمُش) (70a/12), ḡaldururlar (قَالُورُورُلَر) (76b/8), yaḡdururlar (يَغُDUR_RULAR) (103a/5), öldürelim (أُولُDRE_LIM) (57b/9), ḡızdurur (قَزُDUR_R) (69a/10)

Geniş Zaman Eki -(U)r:

bildürürler (بَلْدُورُورْلَر) (76a/7), kalur (قَلُور) (49b/4), gelür (كَلُور) (12a/10), görürler (كُورُورْلَر) (78b/11), üşenürler (أُوشَنُورْلَر) (80b/17), vèrürlerdi (وَرُورْلَرْدِي) (89b/13)

Yön Gösterme Eki -ArU/-rU:

ilerü (ايلُور) (98b/1)

berü (برو) (38b/6)

yuḡaru (يُغَارو) (50a/8)

içerü (اچُور) (107b/14)

gèrü (گُور) (99a/14)

aḡaru (اگُارو) (13b/7)

kaḡaru (قُغُارو) (55a/8)

Ek Fiil -dUr:

vardur (وارُور) (3b/12), baḡludur (بُغُورُور) (5b/6), ḡaḡdur (حُغُور) (59a/15), yoḡdur (يُوفُور) (60a/6), nicedür (نِجُور) (64a/11), gündür (كُورُور) (75b/14), süddür (سُودُور) (64a/13)

2. -ḡ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -IU: Metnimizde -lu/-lü şeklinde görülen sıfat ekinin düz ünlülü şekillerine (-lı/-li,-lıḡ/-lig) rastlanmamıştır:

baḡtlu (بُغُتُلو) (2a/7), baylu (بَايُلو) (62b/13), baḡlu (بُغُلو) (104a/15), adlu (أُدُلو) (111b/11), dürlü (دُورُلو) (66b/6), görklü (كُورُكُلو) (74b/8), heybetlü (هَيْبَتُلو) (117b/7)

Fülden İsim Yapım Eki -(y)Ucl/-(y)Icl: Metnimizde bu ekin ilk vokali hem yuvarlak hem düz olmak üzere iki farklı şekilde de kullanılmıştır:

uçucu (أُوچُجِي) (67b/15), sorucu (صُورُجِي) (22b/10), güdüci (كُودُجِي) (39a/14), indirici (اِنْدُورُجِي) (41a/11), örtücidür (أُورُنُجِي) (15a/14), dökülicisi (دُوكُولُجِي) (41a/5), göstericidir (كُوستَرُجِي) (58a/2), yazıcılar (يَازِيچِيلَر) (73a/17), şaklayıcıdır (صَقْلَاچِي دُر) (93a/2), yağdurucular (يَغْدُورِيچِيلَر) (41a/10)

3. Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -cuḡ/cük, (-cuḡ,-cük):

oḡlancuḡ (أُوغْلَانُجُ) (30b/13), köprücük (كُوبُرُوجُك) (93b/2), taḡarcuḡ (طَعْرَجُ) (59a/14), darcuḡ (49b/6), uvaḡcuḡ (أُووَاجُ) (46b/10), üvezcükler (أُوزُچُكَلَر) (46b/10), birazcuḡ (بِرَارُچُونُ) (69b/7)

İsimden İsim Yapım Eki -sUz:

şusuz (صُوسُز) (21b/13), ayaksuz (أَيَاقْسُز) (18b/1), boynuzsuz (بُيْنُزْسُز) (46b/9), cāresüz (جَارَه سُونُ) (38a/12), elsüz (أَلْسُز) (18b/1), gözsüz (كُوزْسُونُ) (41b/17)

İlgi Eki -Uḡ/-(n)Uḡ:

Çalıştığımız metinde ilgi eki, genel olarak art damak n'si (ŋ) ile yazılmaktayken yer yer n harfi ile de yazılmıştır:

ḡapunuḡ (قَپُونُوك) (48b/16), dünyānuḡ (دُنْيَانُوك) (50b/9), fir'avnuḡ (فِرْعَوْنُوك) (53a/6), ḡavminüḡ (قَوْمَانُوك) (57a/12), sürenüḡ (سُورَه نُوك) (62a/5), ādemüḡ (أَدَمُوك) (63b/15), senüḡ (سَنُونُ) (66b/16), anun (أَنُونُ) (40a/17), senün (سَنُونُ) (85a/9)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Yardımcı Ünlüsü:

Çalıştığımız metindeki çatı eklerinin yardımcı vokalleri bazen yuvarlak, bazen de düz biçimde kullanılmıştır:

dökile (دُوكِلَةٌ) (67b/13), gömilen (كُومِلَانْ) (68b/16), dürilse (دُورِلْسَا) (69a/8), unutulmaz (أُونُدُلْمَزْ) (76b/16), bırağulursın (بِرَاغُولُورْسِينْ) (89a/3)

4. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle Metnimizde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

1. Tekil Şahıs İyelik Eki -(U)m:

günāhum (كُنَاهُمْ) (16a/4), dōstlarum (دُوسْتَلَرُومْ) (26a/15), cāncuğazum (جَانْجُوغَزُومْ) (36a/6), cānum (جَانُومْ) (85b/8), taḡrum (تَاغْرُومْ) (88a/12), ḡavmüm (قَوْمُمْ) (9b/12), ünüm (أُونُمْ) (37b/15), ḡabībüm (حَبِيبُمْ) (92a/6)

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki -(U)mUz:

uçmağumuz (أُوچْمَاغُومُزْ) (78b/5), ṡamumuz (طَامُومُزْ) (103a/7), āyetlerümüz (أَيْتَلَرُومُزْ) (77a/2), pādişāhımız (پَادِشَاهِيمُزْ) (47a/7), ḡudretümüz (قُدْرَتُومُزْ) (32a/1)

Türkçenin tarihî devirlerinden biri olan Eski Türkçe döneminde -p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsünün düzlük-yuvarlaklık uyumuna dahil edildiği görülmektedir:

ḡaçup (قَچُوپْ) (65a/14), inüp (اِنُوپْ) (107b/13), yarub (يَارُوبْ) (108b/13), gelüb (كَلُوبْ) (118a/17), içüp (اِچُوپْ) (88b/14), dutup (دُوتُوپْ) (88b/17)

Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçe Döneminden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlülü Olan Sözcükler:

ḡurısa (قُورِيسَا) (67b/9), ḡurıca (قُورِجَهْ) (55a/1), ṡoğrı (طُوغْرَى) (28b/12), yūriye (يُورِيَهْ) (41b/11)

Fakat, “kuru” [(فُرُو) (38a/13)] örneğinde görüldüğü gibi, kelimenin ilk hecesindeki yuvarlak vokalin etkisiyle bazı yerlerde yuvarlaşarak uyum sağladığına rastlanmıştır.

Eklerdeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçeden günümüze dek düz vokalli olan ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz vokallidir:

a. 3. Tekil Şahıs İyelik Eki -I/-sI:

ķamusı (فَامُوسَى) (47b/15), köki (كُوكَى) (100b/9), üni (أُونَى) (65a/5), orunıdur (أُورُونِيدُر) (61a/10), sözi (سُوزَى) (91a/3), gözi (كُوزَى) (8a/15)

b. İsimden İsim Yapım Eki -cI:

sağucı (سَاغُوحَى) (42a/5), kapucıları (قَبُوجِيلَرَى) (76a/15)

c. **Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki -mİş:** Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak yalnızca birkaç örnekte karşımıza çıkmaktadır:

urulmuş (أُورُولْمِشَن) köpriler (101b/13)

ķonulmuş (فُونُولْمِشَن) girde bālişler (101b/14)

d. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mİş:

görmüş (كُورْمِشَن) (14b/15), tıtmış (طُوتْمِشَن) (102b/15), olmuş (أُولْمِشَن) (6b/10), büyümişler (أُورُونِيدُر) (59b/7), düşmüş (دُوشْمِشَن) (31a/5)

e. Aitlik Eki -ğı/-gi, -kı/-ki:

-kı biçimi metinde geçmemektedir.

dünyādaki (دُنْيَاذَه كَى) (101a/1), gökdeki (كُوكُنْدَه كَى) (91b/7), yer üzerindeki (أُورُونِيدَه كَى) (117b/2)

f. 2. Tekil Şahıs Pekıştirmeli Emir Eki -ğıl/-gil: Düz ünlülü biçimde kullanılmıştır:

okugıl (أَفْعَلْ) (5a/6), şaklağıl (صَقْلَغْلْ) (30b/4), tutğıl (طُتْغَلْ) (68b/2), korkmağıl (فُورْقَمْعَلْ) (70a/15), görgil (كُورِكَلْ) (37b/3), bilgilki (بِلْكَكْهْ) (82a/13), vèrgil (وِيرِكَلْ) (75b/4)

2. Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metinde -Bazen- Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Girerek Ünlüsü Düzleşen Ekler:

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)UcI:

kaplayıcıdur (قَبْلَايِجِيْدُرْ) (90b/1), yandırıcı (يَانْدِرْجِي) (41a/4), yağdurıcılar (يَعْدُورِيْجَلَرْ) (41a/10), gözediciler (كُودْدِيْجَلَرْ) (73a/17), yazıcılar (يَاْزِيْجِيْلَرْ) (73a/17), şaklayıcıdur (صَقْلَايِجِي نُرْ) (93a/2)

3. Osmanlı Türkçesi ve Eski Oğuz Türkçesi Dönemlerinden Önce Kullanılmayan (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı) Sürekli Düz Ünlülü Ekler:

Zarf-Fiil Eki -ıcağ/-icek, -ıcağ, -ucağ, -ucağ:

doğıcağ (دُوْغِجَاقْ) (83b/14), urulıcağ (أُوْرُوْلِيْجَاقْ) (20b/17), olıcağ (أُوْلِيْجَاقْ) (47a/1), durıcağ (دُورْچَاقْ) (46a/4), öliceğ (أُوْلِيْجَاكْ) (63b/17), göriceğ (كُورْجَاكْ) (80b/17), baş kaldurucağ (قَلْدُورْچَاقْ) (118b/15)

Zarf-Fiil Eki -UbAn:

mağbūn oluban (أُوْلُوْبِنْ) (47b/5)

déyūben (دَيُوْبِنْ) (65a/9)

dirilūben (دِيرْلُوْبِنْ) (71b/17)

2.1.2.3. Ünlü Değişimi

2.1.2.3.1 Düzleşme:

Sözcük Kök ve Gövdelerinde:

a) Eski Türkçede “tüp” kelimesi yuvarlak vokalli olarak kullanılırken metnimizde vokal daralarak düzleşmiştir:

dibinde (دیبندَه) (52a/3)

b) Eski Türkçe “üçün” kelimesinin ilk hecesinde bulunan ü sesi, ç sesinin tesiriyle düz biçimde kullanılmıştır:

içün (إیچون) (32a/8)

Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) **Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Yardımcı Ünlüsü:** Çatı eklerinin yardımcı ünlüleri metnimizde yuvarlak ve düz biçimde kullanılmıştır:

götürile (كُتُورِيَه) (21a/4) - götürüle (كُتُورُله) (16b/12)

dökile (دُوكِلَه) (67b/13) - döküle (دُوكُلَه) (20a/7)

şorıla (صُورِيلَا) (44a/7) - şorulur (صُورُولُر) (11a/4)

ķurtıldı (قُورْتُلْدِي) (97b/11) - ķurtıldı (قُورْتُلْدِي) (98a/7)

b) **İsim Yapım Eki -lık/-lik:** Çalıştığımız metinde düz ünlü kullanılarak gösterilen bu ek, yer yer düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmiş ve yuvarlaklaşmıştır:

gözcilik (كُوزْجِيلِك) (16a/9) - gözcülük (كُوزْجُلُك) (16a/8)

tekebbürlük (تَكَبُّرْلِك) (42a/5) - tekebbürlük (تَكَبُّرْلُك) (83a/9)

tanıklık (طَانِقْلِك) (8a/17) - tanıkluk (طَانِقْلُك) (3b/10)

şayruluk (صَيْرُولُقْ) (26b/2) - şayruluk (صَيْرُولُقْ) (106a/1)

kullıktan (فُولُقْدَنْ) (81a/2) - kulluk (فُولُقْ) (40a/2)

yıllık (يَلَّقْ) (23b/4), dōstluk (دُوسْتَلُقْ) (22a/10), günlük (كُونَلُقْ) (18b/2)

Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metnimizde -Bazen- Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) Fiilden İsim Yapım Eki -UcI/-UçI:

uçucu (أُوچُجِي) (67b/15), şorucu (صُورُجِي) (22b/10), örtücidür (أُورُتُجِيدُورُ) (15a/14), güdüci (كُودُجِي) (39a/14)

b) Ettirgenlik Eki -Ur / -dUr:

toyura (طُيُورَه) (2b/3), icürelər (اِجُورَلُرْ) (43b/2), yağdura (يَعْدُورَه) (20b/8), yanduram (يَانْدُورَمْ) (31a/15), bildürevüz (بِلْدُورَه وَزْ) (7b/4), döndürelər (دُنْدُورَلُرْ) (29a/8)

c) Zarf-Fiil Eki -(I)b: Bu ekin metnimizde düz biçimine birkaç örnekte rastlanılmıştır.

parmak kaldırıp (فَالْدِرِبْ) (54b/6), tanışıp (طَانِشِبْ) (55b/4), çağırıp (چَاغِرِبْ) (62a/10), yükledib (يُوكْلَدِبْ) (47a/6)

2.1.2.3.2. Yuvarlaklaşma:

Osmanlı Türkçesi metinlerinde yuvarlaklaşma temayülü oldukça net görülür. Bu yuvarlaklaşma hadisesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır:

1. -ğ/-g Ünsüzlerinin Erimesi Sebebiyle: Eski Türkçe döneminde bazı sözcüklerin sonundaki -ğ/-g sesleri erir ve kendisinden önceki vokal yuvarlaklaşır. Bu yuvarlaklaşma hadisesi $g > \check{g} > w$ sürecinin sonunda ortaya çıkan w dudak ünsüzünün etkisiyle (gerileyici yakın benzetme) yuvarlaklaşmıştır. Metnimizde şu şekilde görülmektedir:

kapu (قَپُو) (80a/14)

Ses değişimi iki farklı şekilde gerekleşmiş olabilir:

ķapıę > ķapıę > ķapıw > ķapıv > ķapı > ķapu

ķapıę > ķapıę > ķapı > ķapu

ķuru (ķُرُو) (38a/13) (<ķurıę)

ķatlu (ķَطْلُو) (26b/17) (<ķatlıę)

ķaru (ķَرْو) (43a/17) (<ķarıę)

Kelime sonundaki ünsüzler düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmamış kelimelere de rastlanmaktadır:

ķatı (ķَتِي) (109a/7)

arı (أَرِي) (95b/16)

diri (دَرِي) (97a/16)

acı (أَجِي) (100b/9)

biti (بِيْتِي) (69a/6)

2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle: alıştığımız metinde, kelimelerin kök ve gövdelerindeki b, p, m, v dudak ünsüzlerinin yanında bulunan ı/i düz ünlülerinin yuvarlak biçimlerine rastlanmaktadır:

yavuz (يَاوُزُ) (44a/7) (<yabız)

demür (دَمُورُ) (113b/7) (<temir) (KTG)

Eklere Görülen Yuvarlaklıklar

Ünlüleri dudak ünsüzlerinin tesiriyle yuvarlaklaşan ekler şunlardır:

1. Tekil ve Çoğul Şahıs İyelik Eki -(U)m, -(U)mUz:

dağarcuğuma (دَغَارُجُعْمَه) (105b/5), uçmağumuz (أَوْجُمَاغُومُزْ) (78b/5), putlarımızı (يُوتَلْرُمُزِي) (109b/4), şamumuz (طَامُومُزْ) (103a/7), sünüklerimiz (سُكُوكْلَرُومُزْ) (51b/8), kudretümüz (قُدْرَتُومُزْ) (32a/1)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dUm:

cıkardım (جَعَارْدُومْ) (97b/14), eyitdüm (أَيْتْدُومْ) (13b/13), kıldum (قِلْدُومْ) (38b/4)

Çalıştığımız metinde -p zarf-fiil ekinin bağlayıcı ünlüsü genellikle yuvarlak biçimde kullanılsa da yer yer düz biçimde de kullanılmıştır ve eke ilave edilmiştir:

girüp (كِرُوبْ) (48a/4), dutup (دُوتُوبْ) (88b/17), dönüb (دُونُوبْ) (94b/17), bağlayub (بَعْلَيُوبْ) (104b/3), çağırıb (چَاغْرِبْ) (62a/10), tanışıb (طَانِشِبْ) (55b/4)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -IU:

adlu (أَدْلُو) (111b/11), baylu (بَايْلُو) (62b/13), yağmurlu (يَعْمُورْلُو) (94a/10), sevgülü (سَوْغُلُو) (67a/11), zahmetlü (زَحْمَتْلُو) (83a/3), enlü (أَنْلُو) (101b/15)

3. Benzeşme Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -cuğ/cük:

köprücük (كُوپْرُوجُكْ) (93b/2), tağarcuğ (طَغَرْجُوقْ) (59a/14), oğlancuğ (أَوْغْلَانْجُوقْ) (102a/9)

İsimden İsim Yapım Eki -sUz:

şusuz (صُوسُوزْ) (21b/13), boynuzsuz (بَيْنُوزْSÜZْ) (46b/9), ayakşuz (أَيَاقْSÜZْ) (18b/1), cāresüz (جَارَهْ سُوزْ) (38a/12), elsüz (أَلْسُوزْ) (18b/1)

İlgi Eki -Uı/-nUı:

şunuı (شُنُوْكَ) (102a/8), sıçanuı (سِچَانُوْكَ) (102b/17), ramazānuı (رَمَظَانُوْكَ) (104b/15),
kubbenüı (قُبْبَانُوْكَ) (48b/13), beglerinüı (بِكْرَانُوْكَ) (14b/1)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Yardımcı Ünlüsü: Çalıştığımız el yazmasında çatı eklerinin yardımcı ünlüleri hem yuvarlak hem düz biçimde kullanılmıştır:

gömilen (كُومِلَانُ) (68b/16), vèrilen (وَرِيْلَانُ) (119a/9), bırağılan (بِرَاغِلَانُ) (68a/13), dutulurđı (دُوتُولُورْدِي) (55b/14), dökülür (دُوكُلُورُ) (79b/3), gömülürlerdi (كُومُلُورْلَرْدِي) (109b/2)

2.1.2.4. Ünlü Düşmesi:

Ünlü düşmesi genellikle Türkçe kelimelerin vurguz orta hecelerinde görölmektedir.

ı sesinin düştüğü örnekler:

bağrına (بَعْرِنَاهُ) (70a/15), ağzı (اَعْزِي) (76b/5), şarnı (قَرْنِي) (31b/9), ayruğ (اَيْرُوقُ) (28a/11)

i sesinin düştüğü örnekler:

şabrime (قَبْرِمَاهُ) (85a/9), , beņzer (بِكْرَزُ) (46b/3), birbirine (بِرْبِرِيْنَاهُ) (17a/6), çevresine (چَوْرَهْ) (49a/2), dirlik (دِرْلِيكُ) (83a/1), eğninde (اَكْنِنْدَهْ) (26b/13)

ü sesinin düştüğü örnekler:

gögsi (كُوكْسِي) (112a/17), eylük (اَيْلُوكُ) (63b/7)

u sesinin düştüğü örnekler:

boynuna (بُويُنْنَاهُ) (47b/4), buyruğ (بُويُرُقُ) (56b/10)

Bazı ünlü düşmeleri:

eydürdi (أَيْدُرْدِي) (52b/3), inledi (اِنْلَدِي) (37b/17), nedelim (نَيْدُهْلِم) (111a/4), kendüzi (كَنْدُوزِي) (62b/5), kimesne (كِمَسْنَه) (10b/13)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Sözcük Yapımı

2.2.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.2.1.1.1. **-A:** İsimlerden hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetir.

oynariken (أُوَيْنَارِيكَنْ) (33a/6), beşzer (بَكْزَر) (46b/3)

2.2.1.1.2. **-(A)r:** İsimlerden geçişsiz fiiller türetir.

karardur (قَرَارْدُر) (14a/13), ağarmış (أَغَارْمِشَنْ) (34b/1)

2.2.1.1.3. **-IA:** İsimlerden hem geçişli hem geçişsiz fiiller türetir.

derleye (دَرْلَيَا) (22a/6), bağlayub (بَعْلَيُوب) (38b/10), azarlayanlar (أَزَارَلَيَنْلَر) (42a/2), söyleye (سُويَلْيَا) (46a/1), gizleyeydi (كِرْلَيَايْدِي) (62b/7), işlemişlerdi (اِشْلَمِشْلَرْدِي) (22b/11), boğazladılar (بُوغْزَلْدِيلَر) (112b/1), ısmarladı (اِصْمَرْلَدِي) (50b/9)

2.2.1.1.4. **-(A)l:** İsimlerden geçişsiz fiiller türeten bir ektir.

koçaldum (قُجَالْدُمْ) (37b/15), çoğaldılar (چُوغْغَالْدِيلَر) (37b/15), buğaldılar (بُوغْKَالْدِيلَر) (109b/6)

2.2.1.2. İsimden İsim Yapan Ekler:

2.2.1.2.1. **-cA:** Millet adlarından dil adları türetir.

türkce (تُرْكَجَه) (110b/7)

2.2.1.2.2. **-CI:** Uğraşı ve meslek isimleri türetir.

du'acı (دُعَاجِي) (2b/11)

sağucı (ساغۇچى) (42a/5)

tanışıkçı (طائشئقى) (80b/15)

keleci (كلاچى) (101b/10)

2.2.1.2.3. -cuğ/-cük: İsimlere eklendiğinde küçültme ya da sevgi anlamı katar.

tağarcuğ (طَغْرَجُوق) (59a/14), oğlancuğ (أوغْلائجُوق) (102a/9), köprücük (كُوقُورُوجُوك) (93b/2),

üvezçükler (أوزُچُكلَر) (46b/10), birazçuk (بِرَازُچُوك) (40b/12)

2.2.1.2.4. -sUz: İsimlere eklendiğinde yokluk bildiren isimler türetir.

cāresüz (جَارَه سُوَز) (38a/12), ayakşuz (أَيَاقْشُوز) (18b/1), şusuz (صُوسُوز) (21b/13)

2.2.1.2.5. -lık/-lik: Bu ek isim soylu kelimelerden soyut isimler türetir. Çalıştığımız

metinde düz vokalli olarak kullanılan bu ek, yer yer düzlük-yuvarlaklık uyumuna girerek

yuvarlaklaşmıştır:

cāzılık (جَادُولُوق) (8a/17) - cāzülük (جَادُولُوك) (86b/8)

şayruluk (صَيَرُولُوق) (106a/1) - şayruluk (صَيَرُولُوك) (26b/2)

pīrlük (پَيِرْلُوك) (31a/3), çobanlık (چُوبَانْلُوق) (53b/4)

2.2.1.2.6. -IU: İsim soylu kelimelerden isim türeten bir ektir. Metnimizde genelde

yuvarlak biçimde kullanılmış ve düz biçimine rastlanılmamıştır:

bağlu (بِغْلُوق) (5b/10), kanlu (قَانْلُوق) (24b/4), tatlu (طَانْلُوق) (26b/17), adlu (أَدْلُوق) (111b/11),

kuvvetlü (فُوقْتَلُوق) (32a/3), dürlü (دُرْلُوق) (113b/11), heybetlü (هَيِبَتْلُوق) (117b/7)

2.2.1.2.7. -(I)ncI, -(U)ncI: İsimlerden sıra sayı sıfatları türetir:

ikinci (اِكْنِجى) (10b/17), altıncı (الْتنجى) (4b/6), toğuzuncı (طُوقُوزُنْجى) (22b/4), üçüncü

(أُوجُنْجى) (4b/5)

2.2.1.3 Fiilden Fiil Yapan Ekler:

2.2.1.3.1. Ettirgen Çatı Eki:

Bu çatı ekleri hem geçişli hem geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türetirler:

-dUr:

öldürmek (أَوْلَدُ مَكَ) (68b/1), göyündürdi (كُوَيْدُ دِي) (89b/9), yapdurdı (يَايْدُ دِي) (104a/2)

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten ettirgen çatı ekleri:

-Ur:

toğurmak (طُعْرُمَقْ) (68b/9), toyura (طُيُورَه) (2b/3), şavuralar (صَاوُورَه لُر) (27b/9), baturalar (بَاتُورَه لُر) (29a/17)

Bu ek aynı zamanda geçişli fiillerden tekrar geçişli fiiller de türetir:

icüreler (اَجُورُ لُر) (43b/2)

-(I)t:

büydeler (بُويِدَه لُر) (46b/3), genide (كَنْيِدَه) (51b/16), éncidici (أَنْجِدِجِي) (83a/17)

-Ar:

çıkardılar (چَقْرَدِيْلَار) (24b/11), kıpara (قُويِرَه) (64a/5), gidericidir (كِيْدِرُجْدُورُ) (65a/15)

2.2.1.3.2. Edilgen çatı eki:

-(I)l: Ünsüz ile biten fiillere eklenen çatı ekidir. Bu ekin bağlayıcı ünlüsü ekseriya düzdür. Fakat çalıştığımız metinde bu ünlünün yer yer uyuma girerek yuvarlaklaştığı örneklere de rastlamak mümkündür:

yığıldı (يُغْلَى) (58a/7), götürülmüş (كُتِرُ لِمَشْن) (14b/17), urulmuş (أُورُولِمَشْن) (101b/13), yırtıldı (يُرْتَلَى) (104b/1), bezenmiş (بَزَنِمَشْن) (59b/13)

Edilgen çatı ekinin ses değişimi yaşadığı ve n sesine dönüştüğü örneğe rastlanmıştır:

yaradınlardı (يَارِدِنْلَرْدَى) (93a/12)

-(I)n: Metnimizde bu biçimde edilgen çatı kullanımına da yer verilmiştir:

bulınmaya (بُولْنَمَيَا) (47a/5), konmuş (قُونْمَشْن) (66a/7)

2.2.1.3.3. Dönüslü Çatı Eki:

-(I)n: Dönüslü çatı ekinin yardımcı ünlüsü metnimizdeki örneklerde ekseriya düzdür:

görüne (كُورِيْنَه) (26b/14), bilinmeye (بِلْنَمَيَا) (44b/10), dolanmışlardı (دُولْنِمَشْلَرْدَى) (89a/17), bulanmış (بُولْنِمَشْن) (41a/9), şarşıla (صَرَصِلَا) (67b/14), kesildi (كَسِلْدَى) (55a/4)

2.2.1.3.4. İşteş Çatı Eki:

-(I)ş: Metinde bu ek genellikle düz biçimde kullanılırken nadiren de olsa yuvarlak biçiminde kullanıldığı görülmüştür:

tanışdı (طَانِشْدَى) (54a/2), gülişdiler (كُلِشْدِيلَر) (79b/17), erişdi (اِيرِشْدَى) (3a/13), soruşduklarında (سُورُشْدُقْلَرْنَدَه) (39b/9)

2.2.1.4. Fiilden İsim Yapan Ekler:

2.2.1.4.1. **-mA:** Esasen bu ek isim-fiil ekidir. Kalıcı isim yapma fonksiyonu vardır:

sürme (سُورْمَه) (118a/4), degme (دَكْمَه) (43a/2)

2.2.1.4.2. **-mağ/-mek:** Esasen isim-fiil eki olan bu ek, fiillere eklenip kalıcı isimler yapar:

bilmek (بِلْمَكْ) (52a/15), ditremek (دِئْرَمَكْ) (53b/14), yemek (يَمَكْ) (59b/5)

2.2.1.4.3. -(y)Ucl/-(y)Icl: Osmanlı Türkçesinde bu ek hem düz hem yuvarlak ünlülü olarak kullanılmaktadır. Metnimizde ise bu ekin düz ünlülü biçimleri yer almaktadır:

yağın kılıcıdır (قَلِيحْدُر) (15b/16), gidericidir (كَيْدُرْجِيْدُر) (65a/15), göstericidir (كُوْسْتَرْجِيْدُر) (58a/2), şaklayıcıdır (صَفْلَايْجِي نُز) (93a/2), sorucu (صُوْرُجِي) (22b/10), güdücü (كُوْدُجِي) (39a/14), bekleyicisi (بَكْلَيْجِي) (92b/14)

2.2.1.4.4. -ğan/-gen: Esasen sıfat-fiil ekidir.

dirgenenler (دِيْرْكَنْغُنْ) (82b/5)

2.2.1.4.5. -uğ/-ük: Fiilden isim türetir.

bölük (بُلُوْك) (71b/8), kesük (كَسُكْ) (41b/13), delük (دَلُكْ) (58a/11)

2.2.1.4.6. -U: Fiillerden isimler türetir.

ölü (أُولُو) (8a/8)

2.2.1.4.7. -di/-dU: Çatı eki -(i)n üzerine gelir ve fiili isim yapar.

şıkındusıdır (صِقْنْدُوْسِيْدُر) (93b/2)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

2.2.2.1.1. Çokluk Eki:

-lar:

şoğaklar (صُوْفَاقْلَر) (88b/9), yıldızlar (يَلْدِزْلَر) (92b/13), nesnelər (نَسْنَلَر) (93b/17)

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri:

Çalıştığımız metinde 1. Tekil ve çoğul şahıs iyelik eklerindeki yardımcı ünlü her zaman yuvarlak, 3. tekil ve çoğul şahıs iyelik eklerinde ise yuvarlak ve düz şekilde kullanılmıştır:

1. Tekil Şahıs: -(U)m/-(I)m:

ķulum (فُولُومُ) (4b/12) - ķulum (فُولِمُ) (66b/10)

cānum (جَانُومُ) (85b/8) - cānım (جَانِمُ) (36a/9)

ķavmüm (فَوْمُمُ) (9b/12)

günāhum (كُنَاهُمُ) (16a/4)

ķonşum (فُونْشُمُ) (75a/10)

2. Tekil Şahıs: -(U)ŋ/(I)ŋ:

‘ilmüŋ (عِلْمُكَ) (61b/5), ķavlüŋ (فَوْلُوكُ) (59a/15), oğluŋ (أَوْغْلُوكُ) (75a/17), ķavmiŋden (فَوْمِكُنْدُنْ) (90a/14), taŋrıŋ (تَكَرِكَ) (95b/15), taŋruŋ (تَكَرُكَ) (95b/16), ümmeŋden (أُمَّتِكُنْدُنْ) (85a/9)

3. Tekil Şahıs: -I,-U/-sI:

ķapusı (قَبُوسَى) (104a/2), tobrağı (طَبْرَاغَى) (6a/13), ķulağı (فُلَاغَى) (8a/15), gönlegi (كُونْكَغَى) (24b/4), ağırлығы (أَغْرَلِغَى) (22a/5), dili (دِلَى) (27b/12)

Çalıştığımızda metinde nadiren de olsa 3. tekil şahıs iyelik ekinin yuvarlak ünlülü haline rastlanmaktadır:

oğlu (أَوْغْلُو) (91b/13), sözüni (سَوْرُزْنَى) (62b/14), gününi (كُونْيَى) (73b/12)

1. Çoğul Şahıs: -(U)mUz/-(I)mUz:

uçmağumuz (أَوْجُمَاغُومُزْ) (78b/5), putlarımızı (يُوتَلْرُمُزِي) (109b/4), develerimiz (دَوَهْ لَرِيْمُزْ) (101b/1), hālimüze (حَالِمَزَهْ) (51b/5), develerimiz (دَوَهْ لَرِيْمُزْ) (101b/1)

2. Çoğul Şahıs: -nIz/-ηIz/ηUz:

tenleriniz (تَنْلَرِنِزْ) (40b/11), tañrılarınızdır (تَنْكِرْلَرِنِزْدِرْ) (60a/8), günāhlarıñız (كُنَاهْلَرِكُزْ) (15b/16), hācetiñizi (حَاجَتِكُزِي) (75b/2), kuvvetiñüzi (قُوْتَكُزِي) (109a/17), oduñuz (أُوْدُوْكُوْزْ) (30a/15)

3. Çoğul Şahıs: -lArI:

ayağları (أَيْقَلَرِي) (110a/15), barmağları (بَرْمَقَلَرِي) (118a/13), süñüklerin (سُكُوْكَلَرِيْنْ) (110a/14), boyunları (بُوَيْنَلَرِي) (5b/8), lügatları (لُغَاتَلَرِي) (13a/15)

2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri:

2.2.2.1.3.1. Bulunma Hâli (lokatif): -dA:

mağāmda (مَقَامَدَهْ) (40b/3), uçmağda (أَوْجُمَاغَدَهْ) (15a/9), şuda (صُوْدَهْ) (50a/8), felekde (فَلَكَدَهْ) (50a/14), tamuda (طَامُوْدَهْ) (15a/12), kırsağında (قُرْصَاغِنْدَهْ) (20b/14), cennetde (جَنْنَدَهْ) (25b/15)

2.2.2.1.3.2. Çıkma Hâli (ablatif): -dAn:

mışırdan (مِصْرَدَنْ) (57a/16), ağaçdan (أَعْجَدَنْ) (61a/1), dünyādan (دُنْيَادَنْ) (40a/1), gökden (كُوْكَنْ) (67a/7), şehirden (شَهْرَدَنْ) (57b/1), terkeşinden (تَرْكَشِيْنْدَنْ) (88b/2)

2.2.2.1.3.3. Yönelme Hâli (datif): -(y)A/-(n)A:

ṭamuya (طَامُويَه) (28b/3), dūnyāya (دُنْيَايَه) (39a/4), secdeye (سَجْدَيَه) (94b/17), vaḳfeye (وَقْفَيَه) (104b/13), maḥalleye (مَحَلِّيَه) (107a/17), maḡaraya (مَغَارَيَه) (9b/3), meydānina (مَيْدَانِنَه) (20b/17), yanına (يَانِنَه) (25a/8), ṭaḡlarına (طَاغْرَيْنَه) (27b/1)

2.2.2.1.3.4. Tamlayan Hâli (genitif): -(n)Uḡ/(n)Iḡ:

ayuḡ nūrı (أَيُوغْ نُورِي) (18a/6)

ḡızlaruḡ bekāretin (غَيْرُزُورُوغْ) (25b/7)

taḡrınuḡ vaḡdāniyyetine (تَاغْرِيْنُوغْ) (11b/3)

taḡrıniḡ ḡavlimi (تَاغْرِيْنِيْغْ) (54a/4)

salkumuniḡ dibine (سَلْقُومُنِيْغْ) (17b/7)

kişiniḡ adı (كَيْشِيْنِيْغْ) (9a/3)

2.2.2.1.3.5. Belirtme Durumu (akuzatif): Çalıştığımız metinde akuzatif eki iki farklı şekilde kullanılmıştır:

a) -(y)I: Kelimenin ünlü ile bitiyorsa arasına -y yardımcı ünsüzü; yalın haline -ı/-i, alarak gelir. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra ise zamin n'si ile müşterek kullanılır:

ḡızımı (غَيْرِي) (68b/13), cānımı (جَانِي) (76a/15), sūresini (سُورَه سِيْنِي) (83a/11), deveyi (دَوَه) (102b/8), şuyı (صُوي) (93b/12), ḡapuyı (104a/3), dilüḡi (84a/14)

b) 3. Şahıs İyelik Ekinden Sonra Gelen -n Belirtme Hâli Eki:

ucın (أُوچُنْ) (102b/15), devesin (دَوَه سِيْنْ) (107b/10), ayaḡın (أَيَاغُنْ) (108b/4), sünüklerin (سُنُوكْلَرِيْنْ) (110a/14), ḡapuların (قَپُولَرُنْ) (104b/3), devesin (دَوَه سِيْنْ) (107b/10), birin (بِرِيْنْ) (107b/16), gözlerin (كُوزُلَرِيْنْ) (5b/12), odın (أُودِيْنْ) (10b/16)

2.2.2.1.3.6. Yön Gösterme Eki (Direktif): -ArU/-rA:

yukaru (يُقَارُو) (8a/11), aḡaru (أَكَارُو) (13b/7), ṭaṣra (طَشْرَه) (17a/2)

2.2.2.1.3.7. Eşitlik Hâli (Ekvatif): -cA:

ibüklüce (أَبُوكُلُوجَه) (46b/13), miskince (مِسْكِينَجَه) (49b/3), ḡaṭresince (قَطْرَه سِنَجَه) (71b/6)

2.2.2.1.3.8. Vasıta Hâli (enstrümental): Bu hâl eki, bağlama edatı ile'nin ekleşmiş

biçimi ile oluşmuştur:

ayıla (أَيْلَه) (13b/1), şuyıla (صُويْلَه) (92a/14), incüyile (أِنْجُويْلَه) (107b/15), izzetile (عَزَّتَيْلَه) (114b/1)

n'li vasıta hâli:

yazın (يَازِين) (107b/5)

2.2.3. Zamirler

Çalıştığımız metinde bulunan bazı zamir örnekleri şunlardır:

2.2.3.1. Şahıs Zamirleri:

ben (بِن) (85a/4)

sen (سِن) (31a/17)

ol (أُول) (33a/3)

biz (بِز) (88b/6)

siz (سِز) (8a/4)

anlar (onlar) (أَنْلَرَه) (117b/11), anuḡ (onun) (أَنْوَك) (48b/3)

2.2.3.2. Dönüslülük Zamiri:

kendü (كَنْدُو) (35a/1), kendüzi (كَنْدُوْزِي) (62b/5)

2.2.3.3. Belirsizlik Zamirleri:

birisi (بِرْسِي) (89a/12), her biri (هَرْبِرِي) (96b/10), biri (بِرِي) (4b/11), ba'zılar (بَعْضِلَر) (5b/13), kimi (كِمِي) (22a/3), kimse (كِمْسَه) (4a/3), her biri (هَرْبِرِي) (6a/8), kimini (كِمِينِي) (38b/8)

2.2.3.4. İşaret Zamirleri:

ol (أُول) (8a/3)

bu (بُو) (14b/2)

bunun (بُونُونُك) (18a/10)

şunlardır (شُونُونْلَرْدُر) (79a/14)

2.2.4. Sıfatlar

2.2.4.1. Niteleme Sıfatları:

acı (أَج) otdur (100b/9)

yüksek (يُوكْسَك) uçmak (101b/8)

büyük (بُيُوك) canavara (102a/9)

şaru (صَرُو) şudur (43a/17)

kızıl (قَزِيل) yākūt (107b/14)

eyü (أَيُو) 'amel (46a/2)

aķ (أَق) kāğıd (85b/4)

enlü (أَنلُ) döşekler (101b/15)

2.2.4.2. Belirtme Sıfatları:

Bu sıfatlar sayı, işaret, soru ve belirsizlik sıfatlarıdır. Çalıştığımız metinde yer alan belirtme sıfatlarından bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

2.2.4.2.1 Sayı Sıfatları:

Bu sıfat türü isim soylu kelimeleri sayı yoluyla belirtir. Metnimizde geçen örnekler şunlardır:

2.2.4.2.1.1 Asıl Sayı Sıfatları:

üç (أَوْج) gün (16b/14)

altı (أَلْت) ay (18a/14)

iki (إِيكِي) mertebe (37a/7)

2.2.4.2.1.2. Sıra Sayı Sıfatları:

dördüncü (أَرْبَعُونِي) kat (45a/8)

ikinci (إِكْنِي) ma'nā (35a/8)

2.2.4.2.1.3. Üleştirme Sayı Sıfatları: -(ş)ar/-(ş)er ekiyle oluşturulan bu sıfat türünden

çalıştığımız metinde çok fazla örneğe rastlanılmamaktadır:

birer (بِرْر) palās (110b/16)

2.2.4.2.2. Belirsizlik Sıfatları:

çok (أَجُوق) ni'met (63b/7)

her (هَر) gün (16a/14)

her bir (هَرَبْر) yılan (43b/5)

her (هَر) kişi (40b/11)

biraz (بَرز) fā'ide (18b/9)

az (أز) zamān (17b/4)

2.2.4.2.3. İşaret Sıfatları: Çalıştığımız metinde bulunan işaret sıfatları “bu, şol ve ol” dur:

bu (بُو) ‘azāb (44a/3)

şol (شُول) vaķit (38b/13)

ol (أُول) kişi (40b/1)

2.2.4.2.4. Soru Sıfatları:

ķac (فَج) kitāb (99a/17)

ne (نَه) şūretde (73a/4)

ne (نَه) ķavmdür (86b/4)

ne ķadar (نَقْدَر) cezā (113b/1)

ne ķadar (نَقْدَر) aķ (100b/12)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Durum Zarfları:

tīz (تِير) ola (23b/2)

‘azīz (عَزِير) olur (40b/1)

ķift (چِفْت) yaratdı (13b/1)

2.2.5.2. Zaman Zarfları:

şabāḥ (صَبَاḤ) (16b/16)

gēce (كَيْجَه) (18a/1)

şonra (صُكْرَه) (30a/5)

aḥşam (أَحْشَام) (106a/8)

erte (ارْتَه) (106a/6)

öyle (öğle) (أَيْلَه) (106a/7)

2.2.5.3. Yer-Yön Zarfları:

Metinde rastlanan yer-yön zarfları şunlardır:

aşağa (أَشْعَا) (8a/12), yukarı (يُقَاو) (8a/11), taşra (طَشْرَه) (9b/7)

2.2.5.4. Miktar Zarfları:

az: az (أَز) yağa (75a/9)

çok: çok (چُوق) ola (41a/13)

biraz: biraz (بِرَز) otururdu (86b/10)

birazçuk: birazçuk (بِرَازْچُك) yatsa (40b/12)

2.2.5.5. Soru Zarfları:

ne (نَه) bildürdi (62b/9)

nite (نِتَا) dilerse (51b/16)

niçün (نِچُون) dedi (103b/5)

neden (نَدَن) sorarlar (36b/1)

ne kadar (تَقْدَرُ) eglense (43a/4)

ne kadar (تَقْدَرُ) ırak olursanız (7a/9)

2.2.6. Bağlaçlar

Metinde yer alan bazı bağlaçlar şunlardır:

ve: katır ve (وَ) deve ve fîl denizde gemiye bineler (18b/5)

veyā: bir aḥşāma degin veyā (وَيْلًا) bir kuşluk miqdārınca (61b/9)

ki: daḥi gece yokdur ki (كَيْ) gündüz bulunmaya (18a/1)

kim: bu söze delîl oldur kim (كَيْم) rivāyet kılındı (76a/1)

ile: kepçeler ile (لِيْلَهُ) alalar (43b/15)

hem...hem: hem (هَمْ) dünyāda ve hem āhiretde (116b/6)

2.2.7. Edatlar

2.2.7.1. Çekim Edatları:

Çalıştığımız metinde yer alan çekim edatları şunlardır:

2.2.7.1.1. Yalnız Hâl ile Kullanılan Edatlar

kadar: serçe kadar (قَدْرُ) olur (70b/1)

gibi: ot gibi (كَيْبِي) biteler (20b/9)

dēyü: ağacı kurutmasun dēyü (دَيْوُ) (17b/9)

için: allāh için (لِجُونُ) dünyāda ‘amel kılmadı (100a/10)

2.2.7.1.2. Çıkma Hâli ile Kullanılan Edatlar

andan sonra (أَنْدَنْصُرْهُ) çıkaralar (22a/16)

2.2.7.2. Kuvvetlendirme Edatı:

daħı: etmegi daħı (دَحَى) varıdı (34a/13)

2.2.8. Filler

2.2.8.1. Şahıs Ekleri:

Çalıştığımız metinde rastlanan şahıs ekleri şu şekildedir:

2.2.8.1.1. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -m:

gördüm (كُورْدُمْ) (8a/9), sevdim (سَوْدُمْ) (40a/12), öğretdüm (أَوْكُرْتُمْ) (13b/13), gitdim (كَتَيْدُمْ) (75a/16)

2. Tekil Şahıs: -ŋ:

gördün (كُورْدُكَ) (8a/8), örtün (أُورْتُكَ) (14b/16), görseydün (كُورْسَيْدُكَ) (70a/16), kırtardıŋ (كُورْتَارْدُŋ) (85b/10), dön (دُوكْ) (87b/15), ihtiyār kılduŋ (فَلْدُكَ) (98a/11)

3. Tekil Şahıs: Ø:

yatsa (يَاتْسَةُ) (40b/12), söyleye (سُوَيْلِيَا) (46a/3), eydür (أَيْدُرْ) (67b/5), eyitse (أَيْتْسَا) (72a/16), okusa (أُوكُوسَا) (103b/15), cem^c eyleye (أَيْلِيَا) (33b/8)

1. Çoğul Şahıs: -k, k:

işitdik (إِشْتَدُكْ) (75b/12), vërdük (وَيْرْدُكْ) (33a/13), kaçışduķ (كَاقِشْدُكْ) (80a/2), varduķ (وَارْدُكْ) (14a/1), verdik (وَيْرْدُكْ) (33a/12), uyandıķ (أُويَانْدُكْ) (17a/3)

1. Çoğul Şahıs: -η

bırağun (بِرَاغُونُ) (87b/16), rāzı oluη (أُولُوکُ) (89b/4), tuηun (تُورُکُ) (7a/9), du‘ā kıluη (قُلُوكُ) (7b/7), şadağa vėruη (ویرُکُ) (19a/2), tapıη (طَبِکُ) (28b/12)

3. Çoğul Şahıs: -IAr:

görseler (كُورُسَلَرُ) (48a/2), güleler (كُولَلَرُ) (80a/13), baqsalar (بَقْسَلَرُ) (78b/3), bağlayalar (بَعْلَيَالَرُ) (81b/14), inkār kıldılarsa (فَلْدِيلَرَسَهْ) (3b/9), eydürlerse (أَيْدُرَلَرَسَهْ) (56b/16)

2.2.8.1.2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -m/-n:

öldürem (أُولْدُورَمُ) (32b/16), gösterem (كُوسْتَرَمُ) (39b/3), ağlaram (أَعْلَرَمُ) (31a/13), başduram (باصْدُورَمُ) (38a/17), ögredeyin (أُوكُرْدَيِنُ) (86b/8), alayın (أَلَايِنُ) (115a/13)

2. Tekil Şahıs: -sIn:

unutmayasın (أُونُتْمَيَاسِيْنُ) (96b/13), arınasın (أَرِيْنَاسِيْنُ) (52a/6), müslimān olasın (أُولَاسِيْنُ) (52a/9), göresin (كُورَهْ سِيْنُ) (68b/6), öldüresin (أُولْدُرَسِيْنُ) (53a/11), bilürsin (بِلُورَسِيْنُ) (42b/10)

3. Tekil Şahıs: Ø:

unuda (أُونُدَهْ) (29b/2), yarada (يَرَادَهْ) (34a/2), ola (أُولَا) (41a/13)

1. Çoğul Şahıs: -vUz:

mühr uravuz (أُورَهْ وَزُ) (29a/4), қоşavuz (قُوشَاوُزُ) (56a/17), baқavuz (بَقَاوُزُ) (47a/3), men^c èdevüz (أَيْدَهْ وَزُ) (7b/14), vėrevüz (ویرَهْ وَزُ) (55a/8), bildürevüz (بِلْدُورَهْ وَزُ) (7b/4)

2. Çoğul Şahıs: -sİz:

muntazır olasız (أولاسیز) (7a/7), azdurasız (دوره سیز) (8b/2), varasız (وراسیز) (38b/7),
ıaparsız (طپرسیز) (54b/8), dilersiz (دیلرسیز) (26a/3), görürsüz (کوررسیز) (8b/16)

3. Çoğul Şahıs: -lAr:

karşu geleler (کلألر) (117b/11), atdılar (اتدیلر) (3a/10), ağlayalar (أغیألر) (43b/1)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

Fiil çekimleri konusunda yalnızca çalıştığımız metinde var olan biçimler sıralanmıştır:

2.2.8.2.1. Basit Çekimler

2.2.8.2.1.1. Bildirme Kipleri

2.2.8.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs: -dUm/-dİm:

öğretđim (أوكرتدتم) (13b/13), kodum (فودتم) (21b/10), şordum (صوردتم) (44a/13), yaratđım
(یراتدتم) (47b/17), dedim (دیدم) (51b/8), girdim (كردم) (86a/1)

2. Tekil Şahıs: -dUı:

fānī kıldıı (فألدؤك) (10b/17), yoldaş olduı (أولڈك) (36a/11), ulaşdıı (أولشندك) (112b/4),
gösterdıı (كوسنردك) (37b/4), getürdüı (كتورڈك) (109b/4), görmedüı (كوزمدؤك) (111b/1)

3. Tekil Şahıs: -dİ:

buluşdı (بولشئدی) (53b/7), şordı (صوردی) (47a/9), korıdı (فورقدی) (53b/14), yazdı (یردی)
(78a/3), inledi (انلدی) (37b/17), indı (اندی) (38a/3), eyitdi (ایئدی) (67b/9)

1. Çoğul Şahıs: -duḳ/-dük:

bağladuḳ (بَعَدْتُق) (5b/6), yazduḳ (يَاذْتُق) (7a/11), cıḳarduḳ (جَفَرْتُق) (11b/6), diledük (دِيلْدُك) (14a/1), vérdük (وِيرْدُك) (33a/13), vaḫy étdük (اِتْدُوك) (58a/6), bitürdük (بِتُورْدُك) (64b/11)

2. Çoğul Şahıs: -dUḫUz:

rāzı olduḫuz (أُولْدُوكُز) (26a/16), inanmaduḫuz (اِنَانْمَدُوكُز) (39a/9), uymaduḫuz (أُويْمَدُوكُز) (109b/5), édüḫüz (اِيدُوكُوز) (28a/9), geldüḫüz (كَلْدُوكُوز) (7b/12), eydüḫüz (اِيدُوكُوز) (20a/4)

3. Çoğul Şahıs: -dIlAr:

savaşdılar (سَوَاشْدِيلَر) (35b/4), şordılar (صُورْدِيلَر) (40b/2), başladılar (بَاشْلَدِيلَر) (54a/17), geldiler (كَلْدِيلَر) (53b/8), gördiler (كُورْدِيلَر) (54b/6), eyitdiler (اَيْتْدِيلَر) (55a/12), dilediler (دِيلْدِيلَر) (56a/3)

2.2.8.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

2. Tekil Şahıs: -mİşsin:

görmüşsin (كُورْمِشْ سِيْن) (15a/1), imişsin (اِيْمِشْ سِيْن) (31a/10)

3. Tekil Şahıs: -mİş/-İpdUr:

yaratmışdur (يِرَاتْمِشْدُور) (13a/12), ölmüş (أُولْمِشْ) (34b/12), tutmuş (طُوتْمِشْ) (102b/15), gelmişdür (كَلْمِشْدُور) (84b/1), gelübdür (كَلْبُدُور) (40b/7), getirübdür (كُتُورْبُدُور) (99a/6)

1. Çoğul Şahıs: -mİşUz:

uyanmışız (أُويَانْمِشْ) (17a/1), gelmişiz (كَلْمِشْ) (8b/2)

2. Çoğul Şahıs: -mİşsiz:

aldanmışız (أَلْدَانْمِشْ سِيْر) (73a/15)

3. Çoğul Şahıs: -mİşlAr-dUr:

olmuşlardır (أُولُمِشَلَرْدُر) (36a/17), örtmüşlerdir (أُورْتَمِشَلَرْدُر) (5b/7), dağmışlar (دَقْمِشَلَر) (25a/6), yazmışlar (يَازْمِشَلَر) (23a/6), dökmişler (دُوكْمِشَلَر) (108a/4)

2.2.8.2.1.1.3. Geniş Zaman

1. Tekil Şahıs: -Am

ağlaram (أَعْلَرَم) (33a/7), utanuram (أُوتَانُورَم) (31a/14), öldürürem (أُولْدُورُورَم) (33a/8), verürem (وِيرُورَم) (8b/1), döndürem (دُونْدُورَم) (93b/11), āh ederem (اِيدَرَم) (24b/5)

2. Tekil Şahıs: -sIn:

kılırsın (قَلُورْسِين) (23a/5), birağursın (بِرَاغُورْسِين) (54a/15), gāfil olursın (أُولُورْسِين) (62b/16), bilürsın (بِلُورْسِين) (41b/7), gelürsın (كَلُورْسِين) (21b/5), eydürsın (اِيدُورْسِين) (61a/16)

3. Tekil Şahıs: -Ar/-Ur:

çıkar (چَقَار) (45a/16), olur (أُولُور) (17b/6), buyurur (بُيُورُور) (7a/1), kalur (قَلُور) (12b/12), yürür (يُورُور) (18b/2), bilür (بِلُور) (16b/8)

1. Çoğul Şahıs: -ArUz/-UrUz:

açaruz (أَجَارُور) (7b/6), şaklaruz (صَقَارُور) (18b/1), boğazlaruz (بُوعَزْلَرُور) (112a/14), düşerüz (دُوشَرُور) (85b/16), depelerüz (دَبَلَرُور) (8b/12), birağuruz (بِرَاغُورُور) (89a/1), bilürüz (بِلُورُور) (32b/2)

2. Çoğul Şahıs: -sİz:

durursız (دُورُورْسِز) (58b/2), taparsız (طَپَرْسِز) (54b/8), yandurursız (يَانْدُورُورْسِز) (33b/10), ihtiyār kılırsız (قَلُورُورْسِز) (98a/8), görürsüz (كُورُورْسِز) (8b/16)

3. Çoğul Şahıs: -ArlAr:

yazarlar (بِزَارِلْز) (6b/11), şoralar (صُورِرْلر) (36b/1), dartaalar (دَرْتَرْلز) (49b/1), yüzerler (بُورَزْلز) (18a/3), binerler (بِنَزْلز) (32a/4), keserler (كَسْرْلز) (33b/13)

2.2.8.2.1.1.4. Şimdiki Zaman

1. Tekil Şahıs: -ArIn, -UrIn/-ArvAn, -UrvAn:

yazarın (بِزَارِين) (85a/11), ağıralların (أَغْرَالَرِين) (116b/6), 'aziz kıalurın (قَلُورِين) (116b/6), alurın (أَلُورِين) (85a/10), görürin (كُورُورِين) (85a/12), iletürin (أَلْتُورُن) (68b/3)

Diğer şahıs çekimlerinde şimdiki zaman, geniş zaman ekiyle karşılanmıştır. Buna ek olarak; tasvir fiilleriyle oluşturulan şimdiki zaman biçimlerine de rastlamak mümkündür. Tasvir fiil eklerinden biri olan -dur ekiyle oluşturulur. -Ip dur/Ip durur biçimde görülmektedir:

veripdurur (وَرِپْدُرُر) (114b/10), koyupdurur (كُورُپْدُرُر) (115a/1), yeyüdururken (يَيُودُرُرْكَن) (92a/14)

2.2.8.2.1.1.5. Gelecek Zaman

3. Tekil Şahıs: -IsAr:

dëyiser (دَيِسَر) (118b/15), donisar (دُونِسَار) (58b/5), su'âl kılısar (قَلِيسَار) (11a/7), su'âl olısar (أُولِيسَار) (11a/12), kıpısar (قُوپِسَار) (32a/14)

2. Çoğul Şahıs: -IsArsIz:

bulısarız (بُولِيسَارِيز) (35a/10), dönisersiz (دُونِيسَارِيز) (35a/10), görmeyisersiz (كُورْمِيسَارِيز) (28a/11)

3. Çoğul Şahıs: -IsArlAr:

olısarlar (أُولِيسَارْلز) (78b/2), veriserlerdür (وَرِسرْلزْدُر) (103b/10)

2.2.8.2.1.2. Dilek Kipleri

2.2.8.2.1.2.1. Şart Kipi

1. Tekil Şahıs: -sAm

meşğül olursam (أُولُوْزَسْمَ) (85b/16), girürsem (كِيْرُزَسْمَ) (9a/15), kesersem (كَسْرَسْمَ) (54b/10), şerh edersem (اَيْدُرَسْمَ) (59b/16), görmesem (كُورَمَسْمَ) (78a/7), eydürsem (اَيْدُرَسْمَ) (97b/14)

2. Tekil Şahıs: -sAñ:

cıkşañ (چَقْسَاڭ) (97b/17), ıartsañ (طَارْتَسَاڭ) (74b/4), istersañ (اِسْتَرَسَاڭ) (66b/12), dilersañ (دِلَرَسَاڭ) (66b/13), getirürsañ (كَتُورُرَسَاڭ) (87a/16)

3. Tekil Şahıs: -sA:

kalsa (قَلْسَا) (67b/10), eyitse (اَيْتَسَا) (72a/16), diri kılsa (قِلْسَه) (38b/2)

2. Çoğul Şahıs: -sAñUz:

ırağ olursañuz (أُولُوْزَسْكُوْزُ) (7a/9), dutarsañuz (دُوتَرَسْكُوْزُ) (112a/11), durmazsanuz (دُورَمَزَسْكُوْزُ) (8b/12)

3. Çoğul Şahıs: -sAlAr:

olsalar (أُولَسَلَرُ) (43b/2), kosalar (قُوسَلَرُ) (102a/12), dileseler (دِلَسَلَرُ) (43b/14)

2.2.8.2.1.2.2. Emir-İstek

1. Tekil Şahıs: -AyIn/-AyIm:

şabr kılayım (قَلَايِنُ) (113a/5), alayım (الَايِنُ) (115a/12), vèreyin (وَيَرَهْ يِنُ) (115a/13), şikāyet edeyin (اَيْدَهْ يِنُ) (21b/10), ögredeyin (أُوكُرْدِيْنُ) (86b/8), dileyeyin (دِيلْيَايِنُ) (109b/5), ‘ibādet kılayım (قَلَايِمُ) (9a/10), dileyeyim (دِيلْيَايِمُ) (3b/1)

2. Tekil Şahıs: -ğıl, -gil:

oķuğıl (أَفْعَلْ) (5a/6), varğıl (وَارِغَلْ) (52a/4), ķorķğıl (فُورِقْعَلْ) (75b/4), vèrgil (وَرِكَلْ) (86b/7),
gizlegil (كِرْلِكَلْ) (88a/16)

3. Tekil Şahıs: -A:

gide (كِيْدَه) (16b/4), ola (أُولَا) (17a/15)

1. Çoğul Şahıs: -AlUm/-AvUz:

varalum (وَرَالُومْ) (39a/4), vedāc kılalum (قَالُومْ) (28a/16), ķurtaralum (فُورْتَارُومْ) (24b/9),
getürelüm (كَتُورُومْ) (8a/6), gelelüm (كَلَالُومْ) (47b/8), dutavuz (دُوتَاوُزْ) (36b/11), men^c édevüz
(دُونَهْ وُزْ) (7b/14), arturavuz (أَرْتُورَاوُزْ) (44a/12), baķavuz (بِĶَاوُزْ) (47a/3), dönevüz (دُونَهْ وُزْ)
(51b/7)

2. Çoğul Şahıs: -ŋ, -Uŋ, -ŋUz, -UŋUz:

toprak oluŋ (أُولُوكْ) (48a/1), vedāc kılunċ (قَلُوكْ) (28a/16), ayrılunċ (أَيْرِيلُوكْ) (28a/9), ırak
oluŋuz (أُولُوكُوزْ) (47a/7), āgāh oluŋuz (أُولُوكُوزْ) (7a/3)

3. Çoğul Şahıs: -AlAr:

toğalar (طُوعَالَرْ) (17b/3), koyalar (فُويَالَرْ) (95a/7), bileler (بِلَالَرْ) (21a/4), göreler (كُورَلَرْ)
(97b/3)

2.2.8.2.2. Birleşik Çekimler

Metnimizde yer alan birleşik çekimler şu şekildedir:

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Şartı:

1. Tekil Şahıs: -UrsAm:

meşğül olursam (أُولُورُوسَمْ) (62a/14), girürsem (كِيرُورُوسَمْ) (9a/15), eydürsem (أَيْدÜR_Sَمْ) (97b/14)

2. Tekil Şahıs: -(A)rsAḡ:

dilerseḡ (دَلِرْسَئْ) (66b/10), isterseḡ (اِسْتَرْسَئْ) (66b/12)

3. Tekil Şahıs: -(A)rsA:

çıķarsa (چَقْرَسَه) (49b/6), açarsa (اَجَارَسَه) (87a/14), dilerse (دَلِرْسَه) (26a/1), keşf eğerse (اِكْشَفَسَه) (56a/16)

3. Tekil Şahıs Olumsuz: -mAzsA:

olmazsa (اَوْلَمَزَسَه) (70a/8)

2. Çoğul Şahıs: -(A)rsAḡUz:

dutarsaḡuz (دُوْتَرْسَئْ) (112a/11), ırak olursaḡuz (اَوْلُوْرْسَئْ) (7a/9), bulursaḡuz (بُلُوْرْسَئْ) (103a/11)

3. Çoğul Şahıs: -rIArsA:

şorarlarsa (صُوْرَرْلَرْسَه) (97a/14), inkār kıldırlarsa (اِنْكَارْلَرْسَه) (3b/9)

2.2.8.2.2.2. Geniş Zamanın Hikâyesi:

3. Tekil Şahıs: -UrDI:

namāz kılırdı (قَلُوْرْدِي) (5b/15), revā olurdı (اَوْلُوْرْدِي) (7b/11), ölürdı (اَلُوْرْدِي) (56a/1), bilürdi (بِلُوْرْدِي) (71a/9)

3. Çoğul Şahıs: -rIArdI/ -rIArIdI:

taşarlardı (طَاشَارْلَرْدِي) (20a/17), dutarlardı (دُوْتَرْلَرْدِي) (35b/6), dەرlerdi (دِرْلَرْدِي) (56b/10), binerlerdi (بِنِرْلَرْدِي) (57b/12), dەرleridi (دِيرْلَرْدِي) (6a/14)

2.2.8.2.2.3. Geniş Zamanın Rivayeti: -UrmIş:

yandururmuş (يَاندُورُومِشْ) (21b/8), eydürmüş (أَيدُورُومِشْ) (102b/17)

2.2.8.2.2.4. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: -mIşdI:

gelmişdi (كَلِمَشْدِي) (53b/3), uymışdı (أُويمِيشْدِي) (82a/8), sultān kılmışdı (قَلَمِشْدِي) (108b/11)

2.2.8.2.2.5. İstek Kipinin Hikâyesi: -AydI:

olaydı (أُولَيْدِي) (29b/9), dutaydı (دُوتَائِيْدِي) (79a/4), vereydi (وَرَيْدِي) (99a/8)

2.2.8.2.2.6. Şart Kipinin Hikâyesi: -sAydI:

şorsaydı (صُورَسَيْدِي) (72b/7), dileseydi (دِلَسَيْدِي) (19a/3)

2.2.9. Ek-Fil

a) Ek-fiil, isim soylu kelimelerin yüklem olarak kullanılmasını sağlar. Çalıştığımız metinde ek-fiilin şahıslara göre bütün çekimlenmiş halleri bulunmamaktadır:

Geniş Zaman 1. Tekil Şahıs Olumsuz:

degülem (دَكُولَم) (113a/10)

Geniş Zaman 3. Tekil Şahıs: -dIr/dUr:

ağacdur (أَعَاَجْدُر) (100b/11), meşhūrdur (مَشْهُورْدُر) (104b/1), ‘azīzdür (عَزِيْزْدُر) (116b/1), vardır (وَازِدُر) (43b/5), kelimedir (كَلِمَه دِر) (61b/17)

Geniş Zaman 3. Çoğul Şahıs: -dururlar:

şaf bağlayub dururlar (دُرُرْلُر) (45b/3)

Şart Kipi 3. Tekil Şahıs: -sA:

oğusa (أَوْسَه) (2b/4), dilese (دِلَسَه) (9a/11)

b) Fiillerin birleşik zamanlı çekimleri de, ek-fiil vasıtasıyla yapılmaktadır.

(bk. 2.2.8.2.2. birleşik çekimler).

2.2.10. Fiilimsiler

2.2.10.1. Sıfat-Fiiller (Partisip)

2.2.10.1.1. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri:

2.2.10.1.1.1. -mİş:

kızmış (قَرُمْتُ) şu (101a/9)

yırtılmış (يَرْتَلِمُشْنَ) deriler (20b/12)

kırılmış (قِرْلُمْتُ) sünikleri (34a/10)

kurumuş (قُورُومْتُ) yeri (11b/14)

cürümüş (جُرُومْتُ) sünikler (20b/12)

tağılmış (طَاغَلُمْتُ) saçlar (20b/12)

azmışlara (أَزْمِشْلَرَهْ) (102a/2)

2.2.10.1.2. Gelecek Zaman Sıfat-Fiili:

2.2.10.1.2.1. -acak/ecek:

kazanacak (قَرَانَهْ جَنْ) yer (36a/5)

uğrayacak (أُوغْرَايَجَاقْ) yer (42a/12)

gelecek (كَلَجَاكْ) günāhun (16a/3)

2.2.10.1.3. Geniş Zaman Sıfat-Fiileri:

2.2.10.1.3.1. -An:

yığılan (يَغْلَانُ) şular (58a/11)

kalın (قَلَانُ) şaralık (82b/1)

doğduran (دُوْخُوْرُنُ) yel (110b/8)

2.2.10.2. İsim-Fiiller

2.2.10.2.1. -mağ/-mek:

selām almak (الْمَقُ) (36a/3)

yazuk işlemek (اِشْلَمَكَ) (77b/3)

2.2.10.3. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.2.10.3.1. -(y)U:

süriyü (سُورِيُو) (28b/6), işleyü (اِشْلِيُو) (77b/4)

2.2.10.3.2. -(y)Up/-(y)Ub:

alup (الُوْبُ) (88b/2) - alub (الُوْبُ) (46b/16)

düyüp (دِيُوْبُ) (104b/10) - dëyüb (دِيُوْبُ) (50a/5)

kaçup (قُجُوْبُ) (65a/14)

2.2.10.3.3. -IncA/-ıcağ,-icek:

basınca (بَاسِنَجَه) (108b/4), dirilmeyince (دِيرْلَمَينَجَه) (110b/12)

urulıcağ (أُوْرُوْلِيَجَاقُ) turalar (20b/17)

göricek (كُوْرَجَكُ) korkdı (53b/9)

yéyicek (يَيْبَعُكُ) kırılır (101b/5)

2.2.10.3.4. -(i)ken < er-ken: Ek-filin, zarf-filli birleşik çekimdir.

yanarken (يَنْزَكُنُ) (43a/17), bāzār éderken (لِيَذْرُكُنُ) (19a/17)

Üzerinde Çalıştığımız Nüshaya Ait Bazı Özellikler

Metnimiz dil bakımından incelendiğinde bahsettiğimiz dil özelliklerinin haricinde metne özgü bazı özellikler dikkat çekmektedir:

Bazı dini terminoloji ile anlatılarda Eski Türkçeden kelimelerin sıklıkla kullanıldığına rastlamaktayız.

Tablo 1: Metinde Yer Alan Eski Türkçe Kelimeler

yalavac (elçi) (63a/16)	şam (cehennem) (28b/7)
Tağrı (5a/17)	ancılayın (onun gibi) (8a/2)
konuk evi (59b/4)	dükeli (hepsi) (38a/15)
kağı- (kızmak) (32b/10)	uş (akıl) (70a/14)
od (ateş) (90a/7)	yügür- (sallamak) (9a/2)
yalı (alev) (23b/2)	göyün- (yanmak) (53a/14)
karavaş (cariye) (22b/2)	sünük (kemik) (33b/1)
uçmağ (cennet) (73b/8)	yegrek (daha üstün) (8a/1)
şağış (adet, sayı) (91b/8)	tanıklık (tanık olmak) (8a/17)
birle (birlikte) (6b/5)	yarlığa- (bağışlamak) (66b/8)
keleci (söz) (62a/8)	kendüzi (kendisi, şahsı) (62b/5)

yazı (ova) (25a/13)	burtar- (surat asmak) (62a/13)
dartın- (esirgemek) (105b/1)	boğmağ (kolye) (93a/17)
ağırlıklı (değerli) (63a/10)	buğağı (köstek) (22b/15)
bay (zengin) (63a/4)	biti (yazı) (22b/8)
ağı (zehir) (43b/6)	oloğ (o anda) (48a/11)
alda- (kandırmak) (72a/11)	ülü (hisse, pay) (74b/15)
biregü (birinci) (79a/3)	tavar (davar, sığır) (114b/3)
toğrı (doğru) (63b/5)	yarağ (yarar, fayda) (56b/11)
toğuz (dokuz) (52b/9)	ün (ses) (51b/11)
yu- (yıkamak) (35b/16)	üz- (kesmek) (110a/14)
iv- (acele etmek) (50b/1)	esrük (sarhoş) (20a/9)
buğur (erkek deve) (54b/2)	calab (Tanrı) (87a/4)
degür- (değdirmek) (103a/13)	dönder- (döndürmek) (62a/16)
derim ev (büyük çadır) (107b/4)	becid (önemli) (67a/13)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

BÖLÜM 3: METİN

[1/b]

(1) bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (2) el-ḥamdü lillāhillezī enzele 'alā 'abdihi'l-kitābe'l-kerīme'l-ḥakīm ve şerrafehu (3) bi'itā'i'r-risāleti ve'l-fazli'l-azīm ve eyyedehu fī-da'vāti'r-risāleti (4) bi'l-bürhāni'l-ḳadīmi fe-ḳāle lehu مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِنَّكَ لَمِنَ الْحَكِيمِ (5) بين وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ (6) عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (7) ilā yevmi'l-ḳavīmi şükr ve sipās ve ḥamdü bī ḳıyās ol ḥālīḳa (8) ki nev'i insāni cins-i maḥlūḳāt üzerine mükerrem ḳıldı وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ (9) insan arasında şıfat-ı enbiyāyı muḳtedī ḳıldı enbiyā arasında (10) şahş-ı şerīf ve gevher-i laṭīf seyyidi'l-mürselīne ve ḥāteme'n-nebiyyīn muḥammedi (11) muştafāya 'aleyhi's-şalavātü ve's-selām kitāb indirdi (12) الَّذِي أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا يَأْتِيهِ الْوَحْيُ بِالْحَقِّ (13) indirdi (14) الَّذِي أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا يَأْتِيهِ الْوَحْيُ بِالْحَقِّ (15) ya'nī ḥamīd ol ḥālīḳa kim biz ḳulına kitāb indirdi (16) ve ol kitābda anun risāletini isbāt ḳıldı (17) مِنَ الْمُرْسَلِينَ dedi (18) pes bu süreyi muştafānuḡ risāletine delīl olduḡı sebebden ḳalb-i (19) ḳurān oldu nitekim peygāMBER ḥazreti buyurdu (20) وَالْقُرْآنِ بَيْنَ يَدَيْهِ فَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ بِالْحَقِّ (21) ve men ḳerrehā ketāballāhu lehu bi ḳırāe tiha ḳırā'eti'l-ḳurān (22) 'aşremerrātin ya'nī her nesneniḡ ḳalbi var ya'nī güzīdesi var (23) ḳurānuḡ ḳalbi yāsīndür her ki bu süreyi oḳusa

[2/a]

(1) allāhu te'ālā aḡa on nöbet ḳurāni ḥatim ḳılımişca şevāb (2) vērür إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَرِيبٌ وَيَسْرَعُ (3) verür (4) وَالْأَرْضُ بِأَلْفِ عَامٍ فَلَمَّا سَمِعَتْ الْمَلَايِكَةُ مَا نُوحِيَ لَهَا فَسَجَدْنَ كُلُّهَا خَالِدَاتٍ (5) قَبْلِ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ لَأُمَّةٍ تَنْزَلُ هَذَا عَلَيْهَا وَطُوبَى (6) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (7) وَطُوبَى (8) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (9) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (10) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (11) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (12) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (13) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (14) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (15) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (16) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (17) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (18) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (19) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (20) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (21) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (22) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ (23) لَآئِمَّةٍ كَأَنَّمَا يُسِطُّ عَلَيْهَا سَهَابٌ مُسْتَقِيمٌ

götüre ve ne bahtlı şol dillere ki (9) bu sūreyi okuyalar ve daḥı peygāmbere ya'nī cennetdür kim (10) إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَا يَمُوتُ نَزَلَ عَلَيْهِ (12) أَيُّ مَا مِنْ مُسْلِمٍ قَرَأَ عِنْدَهُ يَسَّ وَهُوَ فِي سَكَرَاتٍ سَكْرَاتٍ (11) daḥı buyurdıkim صُفُوفًا يُصَلُّونَ عَلَيْهِ وَيَسْتَعْوِزُونَ وَيَشْهَدُونَ إِذَا غُشِيَ وَإِنِّي لَأَعْلَمُ بِمَنْ يَتَّبِعُونَ (13) بَعْدَ كُلِّ حَرْفٍ فِي عَشْرَةِ أَمْ لَأَكْفِيكَ يَوْمَ بَيْنَ يَدَيْهِ (14) جَنَارَةً ya'nī kaḅı mü'miniḅ ki sekerāt-ı mevtde iken bu sūreyi kaḅında okusalar (15) bu sūrenüḅ ḥarfı sāḅışınca on ferişte ana kaḅşusına şaf (16) baḅlayub duralar şalavāt getürüb tesbīḅ okuyalar istıḅfār eyleyeler (17) tācını teslīm edince çün cānı teslīm ede ḅuslune ḥāzır olalar

[2/b]

(1) cenāzesine bile varalar daḥı buyurdıkim (2) يَا عَلِيُّ أَكْثَرُ مِنْ يَسَّ فَإِنَّ فِيهَا (1) cenāzesine bile varalar daḥı buyurdıkim (2) يَا عَلِيُّ أَكْثَرُ مِنْ يَسَّ فَإِنَّ فِيهَا (3) eḅer ac kişi okusa taḅrı te'ālā anı toyura eḅer kaḅkulu kişi okusa kaḅkudan (4) emīn ola eḅer müsāfir okusa vaḅanına erişe seferi mübārek ola eḅer (5) faḅir okusa ḅanı ola eḅer borclu okusa borcu ödene eḅer maḅbūs (6) okusa ḥalāş bula eḅer ḥācetlü okusa ḥāceti revā ola şabāḅ okuyan (7) geceye deḅin allāḅ emānında ve gece okuyan eḅteye deḅin allāḅ emānında ola (8) meyyit üzerene okunsa 'azābı ḥafīf ola şadaḅa resūlallāḅ emīrū'l-mü'minīn (9) 'alī kerremallāḅu vechehu çün bu fażā'ili işitdi her ḅün (10) okumaḅı kendüye vird edindi daḥı maḅdūmı mu'azzam şāḅibi's-seyf (11) ve'l-kaḅem el-ḥācī ḥāzırbek çelebī bu du'acı za'ıfden iltimās kıldı ki (12) bunı türkiyye tercüme eydem ki fā'idesi 'ām ola işidenler bu sūreyi (13) okumaḅa raḅbet edeler bu za'ıf du'acı daḥı ol maḅdūmuḅ (14) emrine muvāfaḅat kılub ḥaḅḅ subḥānehu ve te'ālādan celle ve 'alā isti'ānat (15) dileyüb bu sūrenüḅ taḅrīrine sebeb olana ve te'līf kılıana ve okuyanlara (16) ve diḅleyelere raḅmet eyleye bi-menniḥī ve

fazlihî ve keremihî bu sûre mekkede nâzil oldu (17) heştâd üç âyetdür yüz yigirmi beş kelimedür iki biñ yèdi yüz

[3/a]

(1) toksan altı harfdür ammâ sebeb-i nüzûli budur kim kâfirler eydürlerdi (2) muḥammed peygâmbere degildür ebû ṭâlib yetîmidür mektebe varmadı mu'allimden nesne (3) okumadı edeb öğrenmedi ol kandan peygâmbere kandan derlerdi (4) ḥaḳḳ subḥānehu ve te'ālā anlaruñ sözün red eyledi bu sûreyi veribdi (5) peygâmbere risâletini bu sûrede işbât kıldı zehî zât-ı şerîf kim (6) ṭanıkdur anuñ risâletine ḥabîr ve laṭîf keennehu eydür yâ muḥammed eger (7) kamu 'âlem senüñ risâletine münkir olurlar ise cün ben ṭanıklık (8) verdim besdür çün sen benimle olasın ben seniñle olam cümle (9) 'âlem saña düşmân olurısa zerre kadar nice saña zarar erişdürmeyeler (10) nitekim ceddüñ ibrahîmi mancınıka koyub oda atdılar yer gök anuñcün (11) inledi yağmura müvekkel olan ferişteher dilediler ki aña meded eyleyeler (12) ibrahîm anlara iltifât kılmadı ol hâlatda cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm (13) erişdi yâ ibrahîm هَلْ لَكَ حَاجَةٌ عِنْدِي hîc benden ḥâcetüñ var mıdur (14) ibrahîm eyitdi أَمَا إِلَيْكَ فَلَا saña ḥâcetim yoḳdur eyitdi yâ ibrahîm eger (15) benden ḥâcetiñ yoḳısa tañrıdan ḥâcet dile ibrahîm eyitdi ne dileyeyim (16) eyitdi rûḥını dile ibrahîm eyitdi rûḥ 'âriyetdür benim nemdür eyitdi (17) ḳalbini dile eyitdi ḳalb anuñ ḥazînesidür ol bilür eyitdi nefsiñi dile

[3/b]

(1) ibrahîm eyitdi nefis ma'yûbdur bi-'ayb ḥazretten nice dileyeyim eyitdi (2) yâ pes ne dilersin ibrahîm eyitdi عَلِمْتُ بِحَالِي ḥâlim bildügi baña (3) yeter dedi çok aradan kamu vesileti getürdi bizden ayruğa iltifât (4) kılmadı biz dañı odı aña gülistân kılduḳ

يُحِبُّو (6) مَرَدٌ نَكُفْتُ أَسْرَارَ ثُوبًا بُرُورُكَ وَبَا حُودٌ نَكُفْتُ سَرَدَرُ كَفَنٍ وَفَاتٌ (5) بِيَجَارَهُ كَسِي كِهَ دَرَعَمَتٌ رُبَا' rubā' ol şerif ol مُبَارَكٌ ثُرُونَدَه سُنْدَنُ سِينُ (7) بُرْفَتُ عَمَّهَائِ ثُرَابِدَانِ جِهَانُ بُرْدُ نَكُفْتُ يَا مُحَمَّدَ سَنُّ أَوْلِ شَجَرَةٍ hānedāndansın ceddün sünneti (8) teslīm ve rızādur anuñ sünneti ihyā kılub şabr eylegilki حَيُّ الْوَالِدَيْنِ أَحْيَا (9) سُنَّتِ أَبِيهِ ey ḥabībüm münkirler senüñ risāletine inkār kıldılarsa mübārek (10) ḥāturuñ melül olmasun uş ben tanıqluğ vèrürem ki sen ḥaqq peygambersin (11) فِيهِ هَامِشَتُؤن اَقْوَالِنِ بُونْدَا (12) يَسَّ وَالْقُرْآنَ الْحَكِيمَ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (11) müfessirlerüñ bēş qavli vardur bir qavilde yāsīn (13) yā insān demekdür 'arabuñ 'ibādetidür ki her kelime ne bir ḥarf alurlar anuñla (14) telaffuz kılurlar pes yādan yāyı aldı insāndan sini aldı yāsīn (15) oldı murād muḥammedür 'aleyhi's-şalavātü ve's-selām keennehu eydür yā muḥammed qur'ān (16) ḥakīm ḥaqqıyıçün sen mürsellerdensin demekdir bir qavilde yāsīn (17) qur'ān adıdur peygāberüñ nübüvvetine qur'ān birle qasem yād kıldı bir qavilde

[4/a]

(1) yāsīn ismün min esmā'illahi te'ālā allāhu te'ālānuñ adlarından bir addur tefsīr-i merāyādāide (2) eydür tañrı te'ālānuñ dört biñ adı vardur biñi kendüden (3) artuğ kimse bilmez biñ adını feriştehlerden artuğ kimse bilmez biñ adı levhı'l-maḥfūzdadur (4) üç yüz adı tevrītedür üç yüz adı zebūrdadur (5) üç yüz adı incīldedür yüz adı qurāndadur toğsan toğuzı āşikāredür (6) bir adu ol ism-i ā'zamdur aḥbārda gelmişdür kim ḥaqq te'ālā biñ dürlü (7) lügat yaratdı her lügatda biñ dürlü adı vardur imdi yarar kim allāhu te'ālānuñ (8) biñ kez biñ adı ola su'al kılsalar kim pes bunca adları kim (9) zikir éde bilür ḥāl bu kim emir eyledigi ve lillāhi'l-esmā'ü'l-ḥüsnā fad'ühü bihā (10) cevāb budur kim üç nesne qullarına müşkil idi allāhu te'ālā āsān kıldı (11) evvel oldur kim allāhu te'ālānuñ ni'metleriçün şükür eylemek düşvārıdı zīrā ki (12) ni'metlerinüñ nihāyeti

yokdur bunda ‘aciz kağı birisiyiçün şükür kılaydı allāhu te‘ālā (13) āsān kıldı el-hamdülillahi demek birle tamām olur ikinci cemī‘ hācetleri (14) ‘arz eylemek düşvārıdı allāhu te‘ālā āsān kıldı رَبُّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا (15) وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ āyeti birle tamām olur her ki hācet dilemekde (16) bu āyeti okusa kamu hāceti dilemiş olur üçüncü allāhu te‘ālā cemī‘ adlarıyla (17) yād kılmak müşkil idi allāhu te‘ālā āsān kıldı allāhu demek birle tamām olur

[4/b]

(1) her kim allāh diye allāhu te‘ālānuñ cemī‘ adların yād etmiş olur bir qavilde (2) yāsīn ismün min esmā’i’n-nebiyyi ya’nī peygāmberin adlarından biridür dağı allāhu te‘ālā (3) peygāmberi biñ bir yerde yād kıldı kimin taşrīh birle ve kimin kināyet birle dağı (4) peygāmberin her mevzi‘de bir dürlü adı vardur meselā yerde muḥammeddür evvelki gökde (5) aḥmeddür ikinci gökde ḥāmiddür üçüncü gökde adı maḥmūddur dördüncü gökde (6) adı muştafādur beşinci gökde şafādur altıncı gökde faḥrūdür yedinci gökde adı (7) şafī‘dür sidretü’l-müntehāda ḥabībdür ‘arşda seyyidü’l-enāmdur kürsīde (8) ḥayrū’l-beriyyedür cennetde kāsımdur ṭamuda şefī‘ü’l-müznibīndür tevrītde (9) mev mevdür zebūrda qar ḳalītādur incilde tā tā dur ḳur’anda müzemmil (10) müddeşşir şāhid dağı sirāc-ı münīr tāhā yāsīndür ‘aleyhi’s-selām eydür benüm (11) adlarum çokdur ammā ḳamusından biri baña sevgülüdür ol ad berekātında (12) ā’lā-yı ‘illiyīne erişdüm ol ad oldur ki ḳulum dedü سُبْحَانَ الَّذِي (13) أَسْرَى بِعَبْدِهِ her nebde ki āzād şevēd şād şevēd men şād ezünem ki şūdem (14) nebde’-i tō yāsīn demek ola kim allāh adı ḥaḳḳıyiçün yāḥūd muḥammed adı ḥaḳḳıyiçün (15) yāḥūd ḳurān adı ḥaḳḳıyiçün ki din-i erkānın muḥkem ḳılır be-dürüstī sen (16) şırāt-ı müstaḳīm üzere vērbinilmişsin şırāt-ı müstaḳīm dīn-i

islâmdur (17) eger şorsalar ki allāhu te‘ālā asım-ı yād kıldığı kâfirler inanmağıçünmidür yâhūd

[5/a]

(1) mü'minler inanmağıçün midür eger mü'minler inanmak içünse mü'minler hūd-ı asem (2) siz dağı inanırlar eger kâfirler inanmak içün ise anlar hūd inanmazlar pes asemden (3) fâ'ide ne oldı cevāb budur kim çün ha te‘ālā diledikim kelamını (4) te'kīd kıla asem dağı te'kīdden bir nev'idür lā cereme aseme yād kıldığı te'kīd (5) hūccet içündür تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ eger tenzīl menşüb ounsa bu tadīrde (6) olur ki ikrā' tenzīle ey münzele ya'nī ouğıl yā muħammed ol 'azīz-i raħīmden inen (7) ur'ānı eger merfū' ounsa bu tadīrde olur kim hāzā tenzīlün ya'nī bu ur'ānı (8) münzeldür ol tarıdanki 'azīzdür raħīmdür ya'nī gālibdür yā mūntaımdür (9) 'aşıler intikām alur raħīmdür muṭī'lere raħmet kıtur pes ouya muħammed bu gālib (10) kelāmı ol münkirler işidsünler ola ki göñülleri ora لِنُنذِرَ قَوْمًا (11) مَا أَنْذَرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ yā muħammed vėribdün seni orudasın (12) bu ur'ān ile ol avmikim ol avmi orutmadılar anlaruğ ataların ya'nī 'arab (13) avmine ismā'īl peygāmber 'aleyhi's-selām vatinden tā muħammede degin hīc peygāmber gelmedi (14) kimse anları orutmadı sen orut ki anlar gāfillerdür dīn bilürler ne (15) شَرِيعَاتِ لَأَكْثَرَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ be-dürüstī lāyık oldı (16) kelime-yi 'azāb anlarığ ekserine pes olur īmāna gelmezler anlar o avmdür kim (17) tarı te'ālānuğ sābı 'ilminde ehl ve 'ıyd olmuşlardı meşelen ebū cehl

[5/b]

(1) ve 'utbe ve şeybe ve muğīre ve ğayruhum anuğçün īmāna gelmediler pes hıṭāb (2) anlaruğ haında te'kīd-i hūccet içündür ṭaleb-i īmānçün degildür zīrā iki ezelde (3)

yanlaryn ĩmāna gelmekligi műmkin degűldi beyt-i fārisi ركه كليم بخت كثرى (4) يافتند سياه سفيد
 انا جعلنا في اعناقهم / كردن اوعى از محالات است (5) be-dűrűstī biz ol
 kafirler (6) boynuna bağladuğ bendeleri tā eņeklerine degin elleriyle bağludur pes ol (7)
 kafirler bařlarını yıkar ve řutub gűzlerini űrtmiřlerdűr bu āyet bir sebīl-i (8) temřildűr
 hađđa műnkād olmayub tekebbirlik eyledikleri keennehu boyunlary yuđaru (9) gűzi
 űrtűlű gibidűr yāhűd kafirlerűn řamudađı hālleridűr elleri (10) boyunlaryna bađlu gűzleri
 yumulu yűzleri kara bu řıfat birle řamuya gideler (11) وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا
 فَاعْتَمَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ (12) dađı kılduđ űņlerinde sed artlarynda sed dađı gűzlerin űrtdűk
 (13) hīc nesne gűrmezler bu āyet dađı bir sebīl-i temřildűr ba'zilar eydűr (14) bu āyet
 ebű cehil hađđındadur bir gűn ebű cehil 'aleyhi'l-la'ne peyđamberi (15) gűrdi bir ĥalvet
 yerde namāz kılurdı bir bűyűk řařı gűtűrdi (16) geldikim peyđamberűn műbārek bařına
 bırađaydı peyđamber 'aleyhi's-selām (17) secdede idi hađđ te'ālā celle ve 'alā ebű cehliņ
 gűzini űrtti peyđamberi

[6/a]

(1) gűrmedi andan řonra nice ki peyđamber 'aleyhi's-selām ka'bede namāz kılurdı (2)
 ebű cehil anı gűrmezdi ba'zilar eydűr bu rivāyet řureyř řavmi hađđındadur (3) bir gűn
 peyđamber ĥazreti ka'bede namāz kılurdı şureyş şavmi şa'be şapusında (4) oturmışlardı
 eyitdiler varalum muĥammedi ve ařhābın turalım ebű řubeys (5) řađuna iledelűm
 ařhābından her kimiņkim řavmi diyet vűrűb alsa řoyalum (6) vűrmeseler űldűrelűm
 ittifaķı bűyűk kıldılar hađđ te'ālā űņlerinde sed (7) artlarynda sed kıldı peyđamberi
 gűrmediler ba'zilar eydűr bu āyet (8) műřrikler hađđındadur ki bir gűn oturmuřlardı her
 biri peyđamber hađđında (9) hađđında bir dűrlű herze ve hezeyān sűz sűyledi peyđamber
 'aleyhi's-selām (10) geldi şatlarynda durdı فَاعْتَمَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ andan bir avuc şobrağ

(11) aldı üzerine bu āyet okudu yüzlerine saçdı kâmusunun dili (12) bağlandı gözleri görmez oldu peygâmbere hâzreti gecdi gitti (13) başlarından saçallarından tobrağı silkerler idi vallâhi görmedik (14) vallâhi işitmedik derleridi وَأَسْوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَعَذَّتْهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ (15) ve berâberdür anları kôrkütduğı yâ kôrkütmaduğı (16) anlar ĩmāna gelmezler zĭrā ki ilmullah da sâbitdür anlarıñ küfrile hatim olmağığı (17) pes inzār anlara te'kid-i hüccet içündür أَنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ

[6/b]

(1) وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ (2) be-dürüstĭ senüñ inzār ki o kişiyeye fā'ide eder ki zikre (3) ittibā' kıla ya'nĭ kūrāna tābi' ola naşĭhat kabül kıla dağı rahmāndan kôrka (4) بِالْغَيْبِ أَوْفَى حَالَةَ الْغَيْبِ عَنِ الْخَلْقِ أَوْ بِالْعَذَابِ الَّذِي أَخْبِرَ بِهِ ya'nĭ rahmāndan kôrka gönül birle yāhūd hâlkdan gā'ib olduğı hâlde (6) yāhūd tañrınınuñ ğayb-ı 'azābından kôrka anlardur senüñ pendüñü kabül (7) kılan pes beşāret kılanlara kim mağfiretleri dağı sevāb-ı 'azĭmeleri mağfiret (8) günāhı yarlıgamağıdır ecr-i kerĭm cennete girmekdür إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى (9) نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ (10) yāhūd diri kılıruz senüñ inzārın birle olmuş gönülleri dağı yazaruz (11) ya'nĭ emir eylerüz kirāmen kātibĭn yazarlar anlarıñ ilerü veribdükleki 'amellerini (12) dağı anlar koyub gittiklerini hayırdan ve şerden ba'zılar eydür وَأَثَارَهُمْ (13) حَظَاءَهُمْ demekdür ya'nĭ adımı dağı yazarız ibni 'abbās rađıyallāhu 'anhu (14) eydür bu āyetin sebep-i nüzüli oldur kim kabĭle'-i enşāruñ menzilleri mescidden (15) iradıdı dilediler ki mescid yanında ev yapalar bu āyet nāzil oldu وَنَكْتُبُ (16) مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ (17) pes ma'lüm oldıkim irak yerden mescide varmağıda sevāb-ı 'azĭm vardur

[7/a]

(1) peygāmbēr ‘aleyhi’s-selām buyurur kim **(2)** وَالْآخِرِ كُمْ بِمَا يَمْحُوا اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ (2) اَلَا اٰخِرُكُمْ بِمَا يَمْحُو اللّٰهُ بِهٖ الْخَطَايَا (2) peygāmbēr ‘aleyhi’s-selām buyurur kim **(3)** اسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخَطْوَةِ (3) اِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلٰى الْمَكَارِهٖ وَكَثْرَةُ الْخَطْوَةِ (3) peygāmbēr ‘aleyhi’s-selām buyurur kim **(4)** haber vērüverem ol nesnedenki anıñla günāñıñuz mevc ola maqāmıñuz **(5)** yüce ola ol oldur ki şovuqda isside abdesti tamām **(6)** alasız dañı ırak yerden çok adım birle mescide mülāzemet kılasız dañı **(7)** bir namāzı kılduñuzdan şonra bir namāza dañı muntazır olasız andan **(8)** peygāmbēr ‘aleyhi’s-selām ol kavme eyitdi diyāre kim tüktebü āsarü küm ya‘nī **(9)** yerüñüzde turuñ kim ne qadar ırak olursañuz qademüñüz yazılır **(10)** وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ (10) وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ (10) dañı her nesneyi hayırdan ve şerden beyān **(11)** eyledük ve yazduq levhu’l-mahfuzda bizden gizlü degildür ma‘lumdur **(12)** وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ (12) وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ (12) beyān kııl yā muħammed **(13)** mekke ħalkına intākiyye ħalkınuñ mişlini ol vaqıt ki anlara mürseller vērıbdüñ **(14)** ol kavm anları tekzıb eylediler ħikāyet çün ‘īsā peygāmbēr ‘aleyhi **(15)** ħalkı dīne da‘vet eylemege başladı aşħabını şehirlere perākende **(16)** eyledi iki kişi dañı antākiyye vērıbdi biri yaħyā ve biri sevbān **(17)** ol iki resül çün şehre yaqın geldiler bir pīre ugradılar koyun

[7/b]

(1) güderdi selām vėrdiler pīr eyitdi ne kişilersiz ne maşlahata **(2)** gidersiz eyitdiler ‘īsā peygāmbērüñ aşħabındanuz geldük ki şehir **(3)** ħalkını dīne da‘vet kılavuz tañrı te‘ālānuñ vaħdāniyyetini ve ‘īsānuñ nübüvvetini **(4)** bulara bildürevüz ol pīr eyitdi ħıç bu söze ‘alāmet var mıdur **(5)** eyitdiler vardur ħastalara du‘ā kıluruz şifā bulurlar ve gözsüzlerüñ **(6)** gözünü açaruz ve ebraşları tendürüst kıluruz pīr eyitdi benim bir oğlum **(7)** vardur çok zamāndur ki ħastadur gelüñ aña bir du‘ā kıluñ şağılsun **(8)** dedı vardılar arqasını sıgadılar şifā buldı ba‘zılar eydürler ol **(9)** pīrüñ gözünde ħaleli var idi du‘ā kıldılar eyü

oldı ol p̄ir̄ün (10) adı ḥabībū neccār idi andan bunlaruñ ḥaberi şehre fāş oldu ḥācetlüler (11) gelürler ḥācetleri revā olurdı bir gün sultān ḫatında söylediler (12) sultān bunları ḫatına okudı eyitdi ne kişilersiz ne işe geldüñüz (13) eyitdiler ʿīsā peygāber aşḥābındanuz geldik ki sizi dīne daʿvet ḫılavuz (14) şol görmeyen ve işitmeyen putlara ʿibādet ḫılmaḫdan menʿ édevüz sultān (15) çün bu sözi işitdi ḫaḫıdı eyitdi cāzūlarsız geldüñüz ki (16) vilāyetümüze fitne bıraḫasız buyurdı dutdılar saḫalların yülüdiler (17) şehirde gezdirdiler eyitdiler bunlar cāzūlardur zinhār bunlaruñ sözine

[8/a]

(1) kamu ḫalk gözünden yegrek gördi şemʿün eyitdi anı ben daḫı eyidebilürem (2) vardılar ancılayın bir daḫı getürdiler şemʿün duʿā ḫıldı gözi (3) acıldı bunlar eyitdi biz ölüyi diri ḫıluruz şemʿün eyitdi ol benim (4) elümden gelmez eger siz bu işi éderseñüz sizi taşdıḫ ḫılavuz (5) eyitdiler uş bunda bir meyyit vardur yedi gündür ölmüşdür atası (6) ḡāʿibdür defin étmediler getürelüm dédiler diri ḫıluñ vardılar bir tahta (7) üzerine ḫodılar bunlar duʿā ḫıldılar şemʿün daḫı ihfāyıla duʿā ḫılurdı (8) ol ölü dirildi şordılar ki ne gördüñ eyitdi yedi gündür ki (9) ölmüşem yedi dere gördüm birinde bir gün ʿazāb éttiler her ʿazāb (10) bir dürlü idi yedinci derede iken cānumı gevde me getürdiler eyitdiler ki (11) yukaru baḫ baḫdum gördüm gökler ḫapusu açılmış bir yegit gördüm gökçek (12) yüzlü elini ʿarşdan aşaḫa uzatmış bu üç kişi beni saḫumdan dutdılar (13) dere icinden taşra ḫıḫardılar gözümi açdum kendümi bunda buldum (14) şemʿün eyitdi ey sultān putlar daḫı ölüyi diri ḫılsunlar tā ki (15) bunlar mülzem olalar sultān eyitdi putlaruñ gözi yok ḫulaḫı dili (16) yok ölüyi nice diri ḫılsunlar eyitdi pes taşdıḫ ḫıluḫ müslimān (17) olmaḫ gerek bunlaruñ işi cāzūlıḫ degıldür hā ben ḫanıḫlıḫ

[8/b]

(1) v r rem ki bunlaruŷ taŷrısı haŷaŷd r bird r ol kaŷv eyitdiler sizin (2) h d ittifaŷıŷuz bir imiŷ ittifaŷıla gelmiŷiz ki bizi azdurasız peyg mber degilsiz (3) ill  bizim gibi adem oķlanımsız (4) **فَقَالُوا إِنَّا إِلَهُكُم مُّزْسَلُونَ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ** (4) eyitdiler degilsiz ill  biz m gibi beŷersiz taŷrı g kden vaŷiy end rmedi (6) siz yalan s ylersiz (7) **قَالُوا رَبَّنَا يَعْظِمُ إِنَّا إِلَهُكُم لَمُرْسَلُونَ وَمَا عَلَيْنَا سِوَاكَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمٍ إِلاَّ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَإِنَّا لَمُتَّكِلُونَ** (7) eyitdiler ki taŷrı bil r ki biz size biz size res lluķa (8) geld k bize v cibd r ki aŷik r ferm nın  riŷd rev z size ve daŷı (9) v cibd r ki bizi taŷd k kılarsız (10) **قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ** eyitdiler sizi (10) ŷom g r r z ŷom kaŷvlersiz t  ki siz bu ŷehre geld n z kaŷt (11) ve bel  ve haŷtalık siz nle geldi (12) **لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ عَظِيمٌ** (12) eger dek durmazsanuz sizi taŷla depeler z daŷı size kaŷı (13) **عَذَابٌ عَظِيمٌ** eder z (13) eyitdiler siz nled r siz n k f r n z (14) **إِنَّا وَ عَظْمُكُمْ وَ تَطَيَّرْتُمْ وَ تَعْدُونَنَا بِالرَّجْمِ** (15) **إِن دُكِرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ** (15) ŷomluķudur ki size l zımdır (15) **إِن دُكِرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ** ya'ni size naŷıhat kılub (16) taŷrıyı bild rd g m z i nmi bizi ŷom g r rsiz daŷı recim eyler z (17) d rsiz bizde ŷomluķ yoķdur belki ma'ŷiyetde cedden ge miŷ kaŷvimiz

[9/a]

(1) **يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَ هُمْ مُهْتَدُونَ** (2) **وَ جَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ اتَّبِعُوا مَن لَّا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَ هُمْ مُهْتَدُونَ** (2) geldi ŷehir ken rından bir kiŷi y g ri (3) y g ri ol kiŷinin adı haŷib-i necc r idi eyitdi ey kaŷv m t la'at kılub (4) bu res llere ki sizden m zd dilemezler z r  ki kend ler hid yet bulmuŷlar sizi (5) daŷı toķru yola da'vet kılurlar **وَ إِلَيْهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ** (6) **وَ مَا لِي لَّا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَ إِلَيْهِ** (6) **وَ مَا لِي لَّا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَ إِلَيْهِ** (6) hid yet bulmuŷlar sizi (5) daŷı toķru yola da'vet kılurlar **وَ إِلَيْهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ** (6) **وَ مَا لِي لَّا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَ إِلَيْهِ** (6) ne oldu baŷa 'ib det kılmazam ol h lika ki yaratdı beni (7) daŷı siz n ve ben m r c 'muz andan yaŷadur bu s zi anlara ta'riŷ (8) kılub s yledi kend  h d m 'min ' bid idi (10) **إِن يُرَدِّنِي الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَّا تُعْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَ ل  هُمْ يُنْفِقُونَ** (9) **أَعْتَجِدُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً** (9) taŷrıdan g yri ma'b dlara mı 'ib det kıluyim eger baŷa bir bel  ve miŷnet (11)  riŷd rmek dilese

fā'ide kılmaya başa anların şefā'ati dağı anlar beni (12) ol belādan kırtarmayalar andan ol kavm eyitdiler bunlar seni azdurmşlar (13) kendü dīnlerine döndürmişler gel gerü dīne dön yoğsa seni (14) depelerüz dediler eyitdi إِذَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ben sizin dīnünüze (15) girürsem āşikāre dālāletde oluram andan sonra anları dağı (16) kodı resüllere hiṭāb kıldıki بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونَ ya'ni (17) ey resüller ben īmāna geldüm sizin tağıruza īmān getürdüm

[9/b]

(1) fesme'uni ey feşhedüni ya'ni tanığ oluğ ki ben tağırıyı bir bilürem (2) bu ḥabībü neccār ol kişidür ki oğlı ḥasta idi du'ā kıldı şifā oldu (3) ol vakit īmān getürüb bir mağaraya girdi 'ibādet ederdi çün (4) resülleri öldürmege kaşd eylediler geldiki ḥalkı men' eyleye resüllere (5) yardım ede bu sözleri söyledi andan ol kavm ḥabībü neccārı tıtdılar (6) boynuna zincīr tağıdılar iletdiler şehir kaşusunda aşıdılar ba'zılar (7) eydür ayağ altına aldılar olkadardı deydiler ki bağırsağları taşra cıkıdı (8) ba'zılar eydür bıcağlarıyla dīvāra kağıdılar resülleri taşıla depelediler (9) ḥağğ te'alā ol ḥalde ḥabībü neccāra cenneti gösterdi hiṭāb geldiki (10) gir uçmağa ey nefsi muṭma'inne kırtul dünyā belālarından قِيلَ ادْخُلِي (11) وَجَعَلْنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ya'ni (12) ḥabībü neccār eyitdi ey ne olaydı ki benim kavmüm bileyidi benim benī pādīşāhım (13) yarlıgağuğunu dağı beni ikrām olanlardan kılduğunu tā anlar dağı īmān (14) getürelerdi raḥmet bulub cennete girelerdi çün bu sözi işitdiler (15) yerden taş öşürdiler dīvārdan aşığa aldılar depelediler ol (16) eydürdi ilāhī kavmüme dağı īmān rüzi kıladāyet ver tā cānı cıkınca (17) bu sözi söyleridi ḥāl-i ḥayātda dağı ḥāl-i memātda dağı da'veti

[10/a]

(1) ve naşıhatı terk etmedi ol kavm cefā kılar idi zīrā ki evliyāullahda (2) kīne olmaz dēmişlerdür kim kindār kişi dīndār olmaz nitekim peygāmbere (3) hazretinüñ uhud gāzāsında mübārek başını yardılar ve mübārek dişini (4) çıkardılar çok cefālar kıldılar ol eydürdi (5) اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَا هَدَيْتَهُمْ فَأَنْتَ هَدَيْتَهُمْ لِيَعْلَمُونَ ya'ni ilāhī hidāyet ver kavmüme ki bu cefāları başa kılarlar bilmedikleriçündür (6) eger bilselerdi bu cefāları kılmazlardı gerü söz başına gelem çün (7) habīb-i neccārı öldürdiler haqq te'ālā celle ve 'alā cebrā'ile emir kıldı ol (8) şehriñ iki kenārından dutdı çalkadı bir şayha kıldı kamusı helāk (9) oldılar nitekim kur'anda haber verdi (10) وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُودٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ (10) ya'ni indürmedük habībü neccār kavmine (11) kendüden sonra leşker biz gökden zīrā ki biz gökden leşker endirdüğümüz (12) yokdur ve dağı leşkere ihtiyācımız yokdur bir sivrisinek birle ol (13) düşmānumuzu helāk kılmaya kādirdir anākīyye kavmini bir şayha birle helāk (14) kılduk ki (15) degüldi (15) ol 'uqūbet ki ol kavme erişdi illā bir şayha eydikim cebrā'īl (16) kıldı nāgāh ol kavm işitdiler helāk oldılar (17) يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ ey hasret 'āşī kıllara

[10/b]

(1) kıyāmetde resūlleri yalan kıldıklarıçün ki hīc resūl gelmedi illā anlar (2) istihā kıldılar kıyāmetde çoğı peşmān olalar fā'ide kılmaya (3) أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ (3) alm yrowā kem ahlakna qablhum min alqurun anhum kılmadılar mı (4) nice kavimleri helāk kılduk bunlardan öñdin kamusı gitdiler ayruk (5) bunlardan yaña dönmezler (6) ey ve mā küllün cemī'un (6) degildir küllisi illā cemī'si bizüm katumuza hazır olalar eger (7) lemmā tahfīfile okunsa kad mā'nāsına olur mā zā'id olur ya'ni (8) ve kad küllün cemī'un ledeynā muhđarüne küllü maħlūk cem' olub bizüm katumuza (9) hazır olalar hayırdan ve şerden

nitekim kıldılar ise cezāsın göreler nitekim (10) peygāamber ḥazreti ‘aleyhi’s-selām buyurur رَبُّهُ وَمَا يَبْنُئُهُ وَبَيْنَ اللَّهِ تَرْجُمَانٌ فَيَنْظُرُ أَيَّمَنَهُ فَلَا يَرَى مَا قَدَّمَ مِنْ عَمَلِهِ (11) مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَأَلْتُكُمْهُ (12) وَيَنْظُرُ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ فَلَا يَرَى إِلَّا النَّارَ (13) sizlerden hiç kimesne kıalmaya illā taḥrīr te‘ālā aḥā söyleye ol ḥālde (14) anuḥla taḥrīr te‘ālā arasında ne tercümān ola ne ḥicāb ola ṣaḡ (15) yanına baḡa kendü ‘amelin göre ve ōl yanına baḡa kendü ‘amelin göre karşıasına (16) baḡa ṭamu odın göre ol vaḡitde taḥrīr te‘ālā kıllara pes su’āl (17) kıla evvel bunu su’āl kıla ‘ömrünji ne yerde fānī kılduḡ ikinci yegitlüğünü

[11/a]

(1) nede çürüdüḡ üçüncü māliki neden kesb êtdüḡ neye ḥarc (2) êtdüḡ dördüncü bildüğünle ‘amel êtdüḡ bir yerde daḡı buyurur ki (3) أَوَّلُ مَا يُسْأَلُ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ النَّعِيمِ أَنْ (4) يُقَالَ أَلَمْ نُنصِّحْ جِسْمَكَ أَلَمْ تَنْتَهِنِ (5) tendürüst kılmadım mı daḡı issi günde ōvuk ōuyıla kıandurmadım mı ōeyḡ (6) ebū’l-ḥasanī nūrī bir gün va‘az êderdi ḥaḡḡ te‘ālā kıllarından kıyāmetde (7) nice dürlü su’āl kılısar beyān êderdi ōeyḡ ōiblī mescid kıpusundan (8) geçerdi ṭurdu diḡledi eyitdi ey ōeyḡ ḥalāyığı aḡında kıorḡutma ki (9) ḥaḡḡ te‘ālā çok su’āl kılmayısar hemān iki ōöz ōöyleyiser êdiser (10) ey kıulum ben senünle idüm sen kimiḡle idüḡ ōeyḡ ebū’l-ḥasanī nūrī (11) bu ōözi işitdi düōdi uōōı gitdi çün gerü ‘aḡlı baōına geldi (12) eyitdi bundan daḡı muḡtaōar su’āl olısar ki (13) مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ يَا كَرِيمَ ya‘nī ne nesne seni maḡrūr eyledi ki ol kerīm pādiōāhu ki (14) تَأْتِ بِكَ اللَّهُ وَجْهَهُ bu āyeti (15) okudu eydürdi ilāhī الْمَعْصِيَةِ الْإِلَهِيَّةِ بِكَ جَهْلِي بِفُتْحِ الْمَعْصِيَةِ الْإِلَهِيَّةِ ya‘nī beni (16) baḡa maḡrūr eyleyen ma‘ōiyet yaramazlığını bilmedüğümdür ebū bekir verrāḡ eyitdi (17) eger allāhu te‘ālā kıyāmetde baḡa ōora ki غَرَّنِي كَرْمُكَ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ

[11/b]

(1) senünj keremünj mağrūr eyledi gērü söz başına geledüm çün haqq (2) te‘ālā اصحابُ الْمَيْتَةِ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ (4) وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْفَرِيَّةُ tañrınuj vaħdāniyyetine ikrār eyleyeler bu āyeti vèribdi (3) tañrınuj birliğine delīldür anlara ki ölü yeri diri kılduğ daħı andan dāneleri (5) cıkarduğ ya‘nī bitürdük ki ol dānelerden yèyeler (6) وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ (7) وَأَعْنَابٍ وَفَجْرًا فِيهَا مِنَ الْغُلُوبِ (8) وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ (9) ve üzümlerden daħı cıkarduğ yerde çeşmeler tā ki içeler ol mezkūr (10) büstānlardan yèyeler (11) وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ (12) ki elleriyile düzerler bekmez gibi cā’iz mā’i nāfiye ola ya‘nī bu mezkūr ni‘metleri (13) kendüler mi düzdi biz yaratduğ kendüler düzmedi anlaruj niçün pes (14) şükür eylemezler mi bizüm ni‘metlerümüze bu āyet delīldür iki laṭif nesne (15) ile tañrınuj birliğine daħı kıyāmet gününe zīrā ki bu kurumuş (16) yeri bahār yağmurıyla hayāt bağışlanub ter ü taze olur gērü güz (17) faşında kuruyub ölü meşābesinde olur delīldür ki aña kimse (18) māni‘ ve mu‘āriiz olmaz مَا يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ne dilerise

[12/a]

(1) işler nice gerekise hüküm eyler ve biri yok şerīki yok ve hüve’l-vāhidü’l-kahhār (2) beyt fefī külli şey’in lehu āyetün tedüllü ‘alā ennehu vāhidün daħı zemherīr (3) zahmetinden karāre yanmış iken bahār faşında cānına tiryāk erişdürür (4) diri kılduğ delīldür kıyāmetde ölülerini diri kılduğına kim peygāmbere (5) ‘aleyhi’s-selām buyurdu İZَارَاتِيْتُمْ بِالرَّبِيعِ فَذَكُرُوا النُّشُورَ مَا أَشْبَهَ (6) إِذَارَاتِيْتُمْ بِالرَّبِيعِ ya‘nī kaçan bahār faşını görseñüz kıyāmet gününü (7) yād kıluğıla ne hōş beñzer bahār kıyāmet gününe bahār faşını kıyāmet (8) gününe beñzetdügi birkaç vech birledür bir vechi budur ki yer altındağ bahār (9)

faşlinda zuhūra gelür kıyāmet gününde dağı yēr altındağı (10) ölüler ve hūzāneler yer yüzine gelür وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَتَقَاتُ لَهَا (11) bir vecih budur ki bahār faşlinda ba‘zılar rāhatda ve ba‘zılar zağmetde (12) olur kıyāmet gününde dağı ba‘zılar rāhatda ve ba‘zılar zağmetde ya‘nī (13) ba‘zılar cennetde rāhat olur ve ba‘zılar şamuya girüb ‘azābda (14) ve miğnetde ve zağmetde olur bir vechi budur ki her ki kış gününde (15) yābis řa‘āmlarısa bahār faşlinda anuđ bedelinde cerb ve gökcek (16) ve ter řa‘āmlar olur her ki dünyāda şehvete uyub řarām ve dağı (17) şübhelü řa‘āmlarısa kıyāmet gününde ‘azāb ve řisāb ve hūrlik

[12/b]

(1) hāşıl olur bir vech dağı budur ki niceler tođm şaçarlar iken zağmet (2) çerker bahār faşlinda āfet erişüb řarāb olur yā çerkerge yēr yā řolu (3) urur dünyāda dağı nice kişiler řa‘at toğmun eker zağmet çerker (4) gündüz oruc dutar gece erteğe değin namāz kıılır kıyāmetde şatı‘āt (5) yeli eser řa‘at ekinin ma‘şiyet çerkürgesi yā küfür şolusu hebā’i menşür (6) eder bir vech dağı budur ki bahār faşlinda dōst dōstıla şular (7) kenārında ağaclar kenārında dibinde şoğbet ederler kıyāmet gününde dağı (8) şālihler şālihleriyle kōpalar bir vechi dağı budur ki bahārda şimāl yelleri (9) ve şabā yelleri eser kime fā’ide ve kime ziyān eder kıyāmet gününde dağı (10) sa‘ādet yelleri ve řekāvet yelleri eser kimi sa‘ādete ulaşır kimi (11) řekāvete bir vechi dağı budur ki řanđı ağac ki kış gününde kıurusa (12) bahārda ağaclar yeşerduğı vağit ol ‘üryān şalür kıyāmet gününde (13) dağı ‘ābidler ‘ibādet hīl‘atini geýüb ‘ibādet tācın urunduğı vağtin (14) şunlar ki řa‘atı ağacı ma‘şiyet kışında kıurumuşdur ‘ibādet (15) yemişinden mağrüm şalub yapağından ‘üryān olsun rüsvāy ola (16) beyt حُوشٌ بُوَ دَمَحَكَ تَجْرِبَهُ آيْدُ بِمَيَّانُ تَأْسِيَهُ رُوشَوْدُ هَرْكِهِ دُرُوْغِيْشِرُ (17) ya şud bir vechi dağı budur ki bahārda ekilenler hāşıl olduğı vağtin

[13/a]

(1) ekin ekmeyenler beşmān olurlar kıyāmet gününde daḥı ‘ābidler ‘ibādet (2) hizmetini götürdüğü vaḳit ‘ibādet toḥmunı ekmeyenler beşmān olalar (3) bir vech daḥı budur ki her ki ne ekdiyise anı götürür kıyāmetde daḥı ḥayr (4) eken ḥayr götürür şer eken şer götürür ki الدُّنْيَا مَزْرَعَةٌ لِأَخْرَجُهَا (5) daḥı budur kim bahārda yer yüzünde kıvıl ve yeşil şaru aḳ gök (6) çiçekler zāhir olur kıyāmetde daḥı ihlāş ve yaḳīn ve rızā ve tevekkül (7) ve ḥavf ve recā ve şevḳ ve küfür ve nifāḳ zāhir olur pes bu vecihler birle (8) bahārı kıyāmet gününe beñzetdüğü ḥaḳḳ te‘ālā أَحْيَيْنَاهَا (9) dedüğü bu söze işāretdür مِمَّا تَنْبُتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ (10) سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا tañrı ki yaratdı dürlü (11) dürlü çifteleri ol nesnelere daḥı anlardan ki ādem oḡlanlarınuḡ (12) nefislerindendir daḥı anlardan ki hīc kimesne bilmez ki neler yaratmışdır (13) yerde ve gökde ve taḡlarda ve deñizlerde imām-ı vāhidī tefsīrinde (14) eydür tañrı te‘ālā biñ dürlü cānavār yaratmışdır altı yüzi deñizde (15) dört yüzi kırudā her birinüñ şüreti biri birine beñzemez lüḡatları (16) lüḡatlarına beñzemez nitekim buyurdu وَأَخْتِ لَافٍ أَلْسِنَتِكُمْ وَ أَلْوَانِكُمْ وَ daḥı ḳamusını (17) birbiriyile çift yaratdı yeri gökile çift yaratdı ṭamuyı uçmaḡıla

[13/b]

(1) çift yaratdı güneşi ayıla çift yaratdı dünyāyı āḥiretile çift yaratdı cānı (2) tenile çift yaratdı küfri imānıla çift yaratdı şıḥḥati marāzla çift yaratdı (3) ‘aḳlı nefsile çift yaratdı ‘ilmi cehlile çift yaratdı geceyi gündüz ile (4) çift yaratdı bu ḳamu çiftleri yaradan ferd dü zevcden ve vālideden (5) ve yaradılmışdan ve daḥı şerīkden berīdür وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ daḥı nesnelere (6) yaratdı ki kendüden artuḳ kimesne bilmez aḡbārda gelmişdür ki ḳāf (7) taḡından aḡaru yetmiş ḳāf taḡı gibi taḡ vardır ol taḡlardan aḡaru (8) burāḳ yer vardır ol

yerde bir dürlü maḥlūk vardur ki ādem yaradılduğını (9) bilmezler dağı maḥlūk vardur ki ne anlar ādemi bilürler ne ādem anları bilür peygāamber (10) ‘aleyhi’s-selām eydür mi‘rāca çıķduđum gece kāf tağı ardında bir Őehir (11) gördüm ici tolu ādemi çün beni gördiler eytdiler Őükür ol tağrıya ki (12) seni bize gösterdi dediler andan bađa ĩmān getürdiler ben dağı Őerī‘at (13) öğretdüm andan eytdüm ne kavmsiz eytdiler benī isrā‘īl kavmindenüz (14) çün mūsā ‘aleyhi’s-selām vefāt kıldı benī isrā‘īl arasında iḥtilāf (15) vāķı‘ oldı fiŐk ve fesād zāhir oldı peygāamberleri öldürdiler Őonra (16) yüz on iki ‘ābid tırdılar emr-i ma‘rūf kıldılar ol gün içinde anları (17) dağı kırdılar çün fesād erte baŐladı biz anlaruğ arasından çıķduđ

[14/a]

(1) deniz kenārına varduğ du‘ā kılduğ ḥācet diledük ḥācetimiz revā oldı (2) yer yarıldı aŐađa geçdik bir buçuk yıl yer altında kıaldıķ allāhu te‘ālā bize (3) rızıkımız eksik etmedi andan Őonra uŐ bunda çıķdıķ mūsā ‘aleyhi’s-selām (4) bize vaŐıyyet eyledi dedi ki sizlerden her kađıñuz ki āḥir zamān (5) peygāamberi muḥammed muŐtafāya eriŐe siz benim selāmumı ađa eriŐdürsiz (6) dedi Őükür tağrıya ki bizi sađa eriŐdürdi andan Őonra anlara Őavmı (7) ve Őalavātı ve zekātı ve cum‘a namāzın kıлмаķ ta‘līm kıldım gördüm ki evlerinüğ (8) kıpası yok eytdim bu nicün böyledür dedüm eytdiler anuñçün ki bizüm dükelümüzüğ (9) göñli birdür bir birümize ziyānumız yoķdur gördüm mescidleri evlerinden (10) irāķ eytdüm bu böyle niçündür eytdiler irāķdan mescide varmaķda sevāb-ı ‘azīm (11) vardur gördüm gürüstānları kıpuları öñünde eytdüm bu niçün (12) böyledür eytdiler anuñçünkim görüb ‘ibret alavuz gördüm her kez (13) gülmezlere eytdüm ḥīc gülmezsiz eytdiler anuñçünki gülmek göñli kıarardur (14) eytdüm ḥīc ḥasta olur musiz eytdiler ḥastalık günāh keffāre niçündür (15) biz günāhı az ederiz eytdüm

turmak ki ol sizden (16) ilerü gelen şālihler ‘ādetidür daḥı sizi taḥrıya yakın kılıcıdur günāhlarıñız (17) keffāretdür daḥı buyurdıkim gécelerde tā‘at kılıñ peygāmbere

[16/a]

(1) ‘aleyhi’s-selām gécelerde ol kadar tā‘at kılırdı ki namāza turmaḡdan (2) mübārek kademleri şişerdi eydürdi yā resūlallāh senüñ gecmiş (3) günāhuñ ve gelecek günāhun yarlığanmışdur nicün bu kadar zaḥmet cekersin (4) dērlerdi peygāmbere ‘aleyhi’s-selām eydürdi tutayım günāhum yarlıgandı āḥir (5) şükürüm ḡānī dērdi ol ki peygāmbere eyledicek bizüm ḡālimiz nice olur (6) ey gēceyi ḡafletle gecürenler ve ey gündüzi ma‘şiyetle zāyī‘ kılanlar bilüñüz (7) ki iki dürlü tā‘ife oda yanmaz bir gécelerde taḥrı te‘ālā ḡorḡusından (8) göz yaşın dōkenler bir ḡazā yolunda gözcülük edenler ‘azīz eger (9) ḡazā yolında gözcilik elüñden gelmezse bārī gécelerde nefsiñle ḡazā kıl (10) ki ḡazā-yı ekberdür niteki muḡaḡḡikler dēmişlerdür (11) **أَبُ جَشْمُ جَامَهُ شُوَيْدُ أَرَانَ** (11) **جَشْمُ نَامُ كُنَاهُ شُوَيْدُ أَرَانَ** / **وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ** (12) **أَبُ كِهْ جَامَهُ شُوَيْدُ مُشْكِي بَائِدُ أَرَانَ** **أَبُ كِهْ نَامَهُ شُوَيْدُ / وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ** (12) **أَبُ كِهْ جَامَهُ شُوَيْدُ مُشْكِي بَائِدُ أَرَانَ** (13) güneş yürür tā ḡarāḡāhına deḡin bilgil ki güneşiñ üç yüz altmış menzili (14) vardur yüz yüz heştād menzili yazdadur güneş her gün birinden toḡar tā kıyāmete (15) deḡin menāzil tamām olur nitekim buyurdı **رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ** (16) üç yüz altmış maşrıḡ ve maḡribdür her gün birinden toḡar birinden toḡunur (17) yılda tamām olur gērü ve evvelinden başlar tā kıyāmete deḡin

[16/b]

(1) **أَبُ كِهْ جَامَهُ شُوَيْدُ مُشْكِي بَائِدُ أَرَانَ** bu böyle olduḡı ol ḡālib dānā taḥrınuñ (2) taḡdīridür ḡullarınuñ maşlahatı tamām olmaḡiçün ba‘zılar eydür müsteḡarri şemsi (3) kıyāmetdedür çün kıyāmet ḡopa güneş bir arada ḡarār kıla ayruḡ yürümeye (4) nūrı gide ḡabḡara ola niteki

hakḳ te‘ālā buyurdu إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (5) ba‘zılar eydür müsteḳarri Őems ‘arŐ altındadır niteki rivāyetdür abūzerden (6) raḏıyallāhu ‘anhu eyitdi bir gūn resūl ḥazreti ‘aleyhi’s-selām ḳatında (7) oturmuŐdık gūneŐ ṭolandı peygāmbere eyitdi yā ebāzer bilūr müsini (8) gūneŐ ḳanda vardı eyitdüm taḥrı bilūr daḥı anuḥ resūli bilūr resūl (9) ‘aleyhi’s-selām eyitdi ḳaçanki gūneŐ ṭolunur ‘arŐ altına varur anda (10) secde eder tā destūr olunca müsteḳarri Őems ol mevzi‘dür çün destūr (11) olur gerū varur maŐrıḳdan ṭoḡar çün yer yüzünden ma‘Őiyet çok (12) ola fiŐḳ ve fesād zāhir ola emre ma‘rūf ve nehī mūnker götürele gūneŐ (13) ‘arŐ altında secde ḳılurken bir gece miḳdārı destūr gelmeye (14) ay daḥı anda vara ikisi secde ḳılalar destūr gelmeye üç gūn (15) miḳdārı ol geceñüñ uzunluḡı ola müctehidler bilürler gāfiller anda (16) bī-ḥaberdür ol müctehidler uyanlar hemīŐiḡi vaḏīfelerin ezā ḳıla Őabāḥ olmaya (17) çıḳalar baḳalar gök yüzünde yıldızları yerlü yerinde göreler eydeler er

[17/a]

(1) uyanmıŐız gerū ḥalvete gireler namāz ve tilāvete meŐḡül olalar Őabāḥ olmaya (2) gerū ṭaŐra çıḳalar göge baḳalar göreler yıldızlar yerlü yerinde eydeler namāzı (3) eksik ḳılduḳ yā ḳurānı tēz mi okuduḳ yāḥūd er mi uyandıḳ deyeler dürlü (4) gümānlar eyideler gerū ḥalvete bir zamān daḥı vaḏīfeler meŐḡül olalar gerū (5) göge baḳalar göreler yıldızlar yerinde ol vaḳit bileler ki ḳorḳduḳları (6) gūn gelmiŐ andan birbirine ḥaber eyleyeler mescidlere cem‘ olalar (7) zārī ḳılalar aḡlaŐalar taḥrıya yalvaralar çün üç gece miḳdārı ola (8) allāhu te‘ālā celle ve ‘alā lehu gūneŐe ve aya emir eyleye gerū maḡribe varalar andan (9) ṭoḡuḡ deyi emir oluna ay ve gūneŐ aḡlaŐalar bileler ki ḳıyāmet yaḳın gelmiŐ (10) anlaruḥ zārīlıḡından semāvāt ehli ve ‘arŐ götüren ferīŐteler aḡlaŐalar (11) ay ve gūneŐ maḡribden ṭoḡalar münādīler nidā ḳıla ki إِنَّ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ قَدْ طَلَعَا (12) مِنَّا مَغْرِبًا andan

halāyık göge baķub göreler ki ay ve güneş kabķara olmuşlar (13) nūrları gitmiş ikisi bir araya gelmiş nitekim haķķ te‘ālā buyururdu (14) **وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ** pes dünyā ehli ağlaşalar zārī kıllalar şālihler ağlaşduğı (15) fā’ide kıla ‘ašīler ağlaşduğı fā’ide kılmaya belki hasretleri ziyāde ola (16) çün ay güneş gök ortasına erişeler cebrā’īl ‘aleyhi’-s-selām gele (17) kanadıyıla gèrü döndüre mağribe ilede mağribde bir kapu vardur tevbe

[17/b]

(1) kapusu dèrler ol kapunun eni yetmiş yıllık yoldur ayıla güneş ol kapudan (2) dolanur andan ol kapuyı bağlayalar ayruķ tevbe kabūl olmaya andan (3) ay ve güneş hemīşigi gibi maşrıķdan toğalar mağribden tolanalar andan (4) şonra az zamān geçe kıyāmet kopa **وَالْقَمَرَ قَدَرْنَا مَنْزِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَ** (5) **الْعُرْجُونِ الْقَبِيمِ** aya menziller taķdīr eyledük yigirmi sekiz menzili (6) vardur ol menzilleri gece mucaķ düşer hilāl olur şol eski (7) ‘urcūn gibi olur ‘urcūn şol ĥurmā salķumunun dibine dèrler oldur kim (8) ĥurmā salķumını kesecek tamām kesmezler bir pāre korlar yèl girüb (9) ağacı kırutmasun dèyü ol bākī kalana ‘urcūn dèrler rüzigāriyle (10) kıurur ekilür yay gibi olur haķķ te‘ālā celle ve ‘alā hilāli aña (11) teşbīh eyledi **النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ** (12) **لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ** ne güneşe vardur ki aya erişe ne geceye (13) vardur ki gündüze erişe ya‘nī öñürde bir biri ardınca toğar (14) tolonurlar tā kıyāmete degin çün kıyāmet yakın gele ikisi bir araya (15) cem‘ olalar nitekim kıur‘ānda beyān eyledi ma‘nī-yi āyet böyle ola ki güneş (16) yokdur ki nūrı ay üzere gālīb ola gece gide ve cemī‘ evķāt (17) gündüz ola hīc gece bulunmaya belki ay gece āyetdür güneş gündüz

[18/a]

(1) āyetdür daḥı gece yokdur ki gündüz bulunmaya belki ay ve güneş gece ve gündüz
(2) yerlü yerinde turalar tā kıyāmete degin وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ her birisi (3) aydan ve
güneşden ve yıldızlardan feleklerde yüzerler şöyle ki balık şuda (4) yüzer güneşin cirmi
yüz altmış dünyā miqdārıdur ayuñ altmış dünyā (5) miqdārıdur eger güneşin nūrı berāber
olaydı gece gündüzden (6) fark olmazdı taḥrı te‘ālā cebrā’ile emir eyledi ayuñ nūrı
kanādıla (7) sildi nūrı eksildi ol ‘alāmet ki ayuñ yüzünde vardur oldur (8) niteki qurānda
buyurdu وَأَيَّةٌ لَهُمْ أَنَّا هَاكُكَ te‘ālā celle ve ‘alā ayı dünyā (9) gögünde yaratdı güneşi
dördünci gökde yaratdı her biri maḳāmında seyr (10) ederler ne bu anuñ felegine varur
ne ol bunun felegine iner çün (11) kıyāmet kopa anda bir araya cem^c olalar وَأَيَّةٌ لَهُمْ أَنَّا
حَمَلْنَا دُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ (12) daḥı delīldür allāhu te‘ālānuñ kemāl-i kudretine (13)
anlaruñ zürriyyetini gemide şakladuğumuz ya‘nī nūḥ peygāmbere gemisindeki (14) tolu
idi kamunuñ zürriyyetini gemisinde altı ay şakladuğ andan şağ (15) ve selāmet gerü
çıkarduğ bu āyet delīldür bizim kemāl-i kudretümize zürriyyet (16) bunda eslāf
ma‘nāsına daḥı yarar ba‘zılar eydür murād nūḥ gemisi degildür (17) bilgil bu zamān
gemileridür haḳḳ te‘ālā celle ve ‘alā eydür bizim kudretimiz delīldür ki

[18/b]

(1) bu zamān halkınuñ zürriyyetini gemide şaklaruz ol gemi elsüz ayakşuz şu icinde (2)
yürür on günlük yolu bir günde alur وَمِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ (3) daḥı yaratduğ anlaru
niçün nūḥ gemisi gibi gemiler her zamānda bizler kanda (4) dilerse varurlar yāḥūd ma‘nā
böyle ola ki yaratduğ anlaru niçün (5) gemi gibi merkebler ya‘nī at katır ve deve ve fīl
denizde gemiye bineler quruda tavarā (6) bineler وَإِن نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَدُونَ إِلَّا
رَحْمَةً مِنَّا (7) eger dilesevüz ki anları garḳ eyleyevüz kimesne mededlerine

(8) erişmeye meger gèrü bizden rahmet ola ki anlaruñ ‘azābını te’hîr kılavuz (9) bu fānī anfüva ma biyyin ayidüküm vema xulfüküm (10) vada qıl lühüm vada qıl lühüm kaçan ol kāfirlere eyitseler (11) korkuñuz öñüñüzden ve şoñuñuzdan ola ki rahmet bulasız dèyeler (12) naşîhat kabül kılmazlar ba‘zılar dèmişler ki ma biyyin ayidüküm küllisi günāhlardur (13) vema xulfüküm geçmiş günāhlardur ba‘zılar eydür ma biyyin ayidüküm ‘azābı kıyāmetdür (14) vema xulfüküm geçmiş günāhlardur ba‘zılar eydür vema xulfüküm (15) vema tayyibühüm min ayi min ayat vema xulfüküm (16) andan yüz döndürürler lādīn amnūva anpūm min lūişāa allh (17) vada qıl lühüm anpūva mma rzaqküm allh qal lādīn aṭemē

[19/a]

(1) anfüva ma biyyin ayidüküm kaçan kāfirlere eyitdiler şadağa vèrüñ size allāh rüzi kılduğundan (2) anlar eyitdiler ta‘ām mı vèrelüm ol kimseye ki allāh vèrmedi dileyeydi aña (3) ta‘ām vèrmek vèreydi ya‘nī bilsen ki bize tañrı vèrdi varuñuz size dağı (4) vèrsün cün tañrı size vèrmedi biz neye vèrelüm degülsiz meğer (5) aşikār dālaletde ki hālīkdan dilemezsiz maḥlūkdan dilersiz bu sözi (6) telbīs vechī birle dèrlerdi nafağa vèrmeyelüm dèyü ammā eşahh budur kim (7) in antüm ila fi şalāl mübīn (8) in antüm ila fi şalāl mübīn hitābdur allāhdan kāfirlere eydür ey kāfirler siz (9) aşikāre dālaletdesiz azgun söylersiz şadağa vèrmeyelüm dèyü hüccet (10) eylersiz sizden diledikleri benden dilemekdür zīrā size dağı ben vèrdüm (11) sizün mālıñuz ḥaḳīkatde benümdür ki vema yemlūku kan lūlā (12) çün mü’mīnler kāfirlere eyitdiler imān getürmezsiniz şadağa dağı vèremezsiz (13) kıyāmetde ne cevāb vèresiz kāfirler eyitdiler va‘de ki kılırsız kaçan ola (14) eydüñ eger gerçeksenüz andan ḥaḳḳ te‘ālā mü’mīnler tarafından cevāb vèrür ki (15) ma yanzūron ila (16) muntazır degil kāfirler meger (16) isrāfīl şayḥasına ol

şayhayı işideler inanalar ol şayha nāgāh ʿerişe (17) anlara anlar huşūmetde iken yaʿnī bāzār ʿederken bir āyetde daḥı buyurdu

[19/b]

(1) لَاتَأْتِيَكُمْ إِلَّا بَعْتَهُ gelmeye kıyāmet size illā aḥsuz da gele peygāamber ‘aleyhi’s-selām (2) buyurdu مَاثِيَهُ وَالْجُلُ يَسْقَى مَاثِيَهُ yaʿnī kıyāmet aḥsuz da (3) gele bir kişi tavarın şuvarırken kıyāmet kopa ve daḥı buyurdu kim وَالرُّجُلُ سَعْتِهِ (4) bir kişi taşını kıymete tutariken kıyāmet kopa ve daḥı يَرْفَعُ وَالرُّجُلُ وَيَحْفَظُ (5) yaʿnī bir kişi terāzū elinde nesne tartariken kıyāmet kopa daḥı (6) bir kişi elinde loḡmayı aḡzına almadan kıyāmet kopa ne gücleri yete vaşiyet eylemege ne ḥōd فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً (7) ne gücleri yete vaşiyet eylemege ne ḥōd mecālleri (8) ola evlerine dönüb ehlile vedāʿ eylemege ‘ulemā iḥtilāf kılmışlardır (9) ki şūr üç kez mi urıla yāḥūd iki kez mi urıla bu ḥadīs delīldür (10) ebū hureyre rivāyet kıldı peygāamberden ‘aleyhi’s-selām ki buyurdu (11) مَا بَيْنَ النَّفْحَتَيْنِ أَرْبَعُونَ iki nefḥa arasında kırk ola kırk gün mi (12) kırk yıl mı maʿlūm olmadı baʿzılar eyitdi üç kez şūr urıla (13) nefḥa-yı şaʿiḳ delīl baḥa kūrānda üç daḥı mezkūrdur فِي الصُّورِ فَصِيعَ وَنُفِحَ فِي (14) وَيَوْمَ يُنْفَخُ ammā eşaḥḥ (15) evvelki kāvildür nefḥa-yı şaʿiḳ ve nefḥa-yı feziʿ ikisi birdür ebū saʿīd ḥudrī (16) raḍiyallāhu ‘anhu rivāyet kıldı peygāamberden وَمَا جِبِ الصُّورِ قَرَّ النُّعْمَةَ وَأَصْغَى سَمْعَهُ وَحَبَابِجِبْهُنَّ يَنْتَظِرْتَنِي يَوْمَ بِالنُّفْحِ (17) كَيْفَ أَنْعَمُ ‘aleyhi’s-selām

[20/a]

(1) yaʿnī nice teneʿum kılayın ve nice ḥayātdan lezzet bulayın ki şūr issi (2) şūrun aḡzına almışdır kılaḡını diküye dutmuşdur elin aşıḡa (3) egmişdür muntazırdur ki kaçan emr ola şūr urmaga eyitdiler yā resūlallāh (4) pes bize ne buyurursız eyitdi eydünüz حَسْبُنَا اللَّهُ وَمَا جِبِ الصُّورِ قَرَّ النُّعْمَةَ وَأَصْغَى سَمْعَهُ وَحَبَابِجِبْهُنَّ يَنْتَظِرْتَنِي يَوْمَ بِالنُّفْحِ (5) الْوَكِيلُ ol vaḳit ki isrāfīl şūrun ura ol heybetden yer yarıla (6) ḥarekete gele taḡlar

yük gibi atıla havāya perrān ola gökler yarıla yıldızlar (7) döküle ay ve güneş tütula denizler kayna kamusu yer deniz ola andan yer yüzinde (8) bir kaṭre şu kalmaya emzükülüler emzürdügin elinden bırağalar ḥāmileler ḥamlin (9) düşüreler ḥalāyık esrük gibi olalar oğlancıklar pīr ola pīrler helāk (10) ola meger ‘arşı götüren ferişte daḥı cebrā’īl ve mīkā’īl ve isrāfīl (11) ve ‘azrā’īl qalalar andan ḥiṭāb gele ki فَلَيَمُتْ ‘arşı götüren feriştelere (12) ölsünler anlar öleler andan ḥiṭāb gele ki فَلَيَمُتْ cebrā’īl ve mīkā’īl (13) ve isrāfīl ve ‘azrā’īl daḥı öleler وَالْأَكْرَامِ (14) وَيَقْفَى وَجْهَهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ andan allāh te‘ālā celle ve ‘alā yeri ve gögi tomar gibi (15) düre kudret kabzasına ālā ede أَنَا الْمَلِكُ pādīṣāh benim اَيْنَ الْجَبَادُونَ (16) الْاَمْتَكَبِرُونَ kanı ol cabbārlar mütekebbirler kanı anlar ki benim rızqımı yerlerden (17) ayruqlara taparlardı لِمَنْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ bugün mülk kimindir deye

[20/b]

(1) gerü kendü ‘azametile cevāb vere ki اللهُ الْوَاحِدِ الْقَهَّارُ andan bu fānīyi (2) vefā gaddār ve mekkār dünyā kırk yıl miqdārı şöyle ḥarāb kıla ne cin (3) ne ḥayvān qala ne gülistānlarda bülbüller tebessüm eyleye ne budaklarda kuşlar (4) terennüm eyleye beyt çünki gül *refī* *gülistān der güzešt neşnevī* (5) *zān bülbül bes ser-güzešt* pes bu cemī‘ ‘ālem kanı ola ve bī-zevāl (6) qala ki evvel āḥir ol zāhir ol bāṭın ol وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ (7) هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ andan sonra ḥaqq te‘ālā celle ve ‘alā (8) kırk gün miqdārı yağmur yağıdura ol toprak olub ölenler bahārda (9) biter ot gibi biteler peygāmber ‘aleyhi’s-selām eydür ḥalāyıkın a‘zāsından (10) ḥīc nesne kalmaya çüriye meger isrāfīl a‘zāsı tamām ola şūrī (11) urmaga şürdan āvāz gele ki يَاءَيَّتْهَا الْعِظَامُ النَّخْرَةُ وَالْجُلْدُ الْبَالِيَةُ (12) ya’nī ey cürümüş sünükler ve ey yırtılmış deriler ve ey tağılmış (13) saclar saḥallar ey deniz dibinde gark olanlar ve ey ḥayvān (14) kırsağında eriyenler tūruḥ ki ḥisāb vaḳti geldi andan cümlesi (15) uyḳudan uyanur gibi baş kalduralar nitekim ḥaqq te‘ālā buyurdu وَنُفِخَ فِي الصُّورِ (16)

الى ربهم ينسألون (17) urulicak turalar 'arasat meydānına segirdeler الى ربهم

[21/a]

(1) مَنْ بَعَثْنَا مِنْ مَرْقِدِنَا هَذَا مَا (2) قَالُوا يَا وَيْلَنَا segirtmekdür segirdeler segirtmekdür segirdeler segirdeler segirdeler (3) بِيَدِهِ مَوْتَائِنَا وَمَنْ يَدْعُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (4) غَوَابِرُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلَيْسَ فِي الْقُرْآنِ آيَاتٌ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (5) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (6) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (7) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (8) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (9) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (10) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (11) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (12) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (13) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (14) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (15) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (16) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (17) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ

[21/b]

(1) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (2) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (3) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (4) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (5) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (6) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (7) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (8) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (9) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (10) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (11) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (12) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (13) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (14) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (15) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (16) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ (17) وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ وَيَسْأَلُ بِهِ

od eksilür mi behlül eyitdi her kiři odını dünyādan (8) bile iledürmiř kendüzin yandururmiř niteki řā'ir eydür beyt (9) أَخَذْتُ نَارًا بِيَدِي وَضَعْتُهَا فِي كَيْدِي إِلَىٰ مَنْ أَشْكُو بِيَدِي أَخْرَفْتُ (10) قَلْبِي بِيَدِي ya'nī odı elümle aldum cigerüme qodum kime řikāyet édeyin (11) ben beni göyündüdüm وَلَا تُجْرُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (12) geledüm çün qabirden turalar sinlelerinüň üstünde bař açuđ (13) yalın ayak ac řusuz 'üryān biň yıl miđdārı anda qalalar qabirden (14) imānıla çıkanlara ol biň yıl bir sā'at miđdārı ola 'āyiře (15) rađıyallāhu 'anhā eyitdi yā resūlallāh 'avratlar dađı 'üryān mı qoparlar (16) eyitdi belī yā 'āyiře pes 'āyiře ađladı eyitdi وَأَفْضَحْتَاهُ وَأَحْسَرْتَاهُ (17) resūl 'aleyhi's-selām eyitdi yā 'āyiře ađlamaki ol günde kimse

[22/a]

(1) kimsenüň hāline nazār étmege mecāli olmaya her kiři kendü hāline meřgöl ola (2) andan ferišterler hālayıķı süreler mařşere iledeler anlar ki 'amel-i řāliħ kılmıřlardı (3) 'amelleri merkebe ola bineler geceler anlaruň kim eyü 'amelleri olmaya kimi yayađ kimi dizleri (4) üstüne sürüni sürüni gideler mařşere cem' olalar güneř řarāreti bařları (5) üstünden ařađadan od řarāreti arqalarında günāh ađırlıđı hālayıķıň çođı (6) derleyeler kimi topuđına deđin derleye kimi beline deđin derleye kimi gögsine deđin (7) derleye kimi bođazına deđin derleye ve kimi der icinde gārđ olalar der yetmiř (8) arřun yerden ařađa geçe ol hāde hīc gölge bulunmaya illā 'arř gölgesi (9) yēdi dürlü tār'ife anda gölgesine evvel 'ādil begler ikinci yegitliginde 'ibādet (10) kılanlar üçüncü mescide çok mülāzemet kılanlar dördüncü taňrıçün birbiriyle dōstluđ (11) édenler beřinci ihfāyıla řadaqa vėrenler altıncı bir řāhib-i cemāl yārenleri (12) fitneye ođuyub varmayanlar taňrıdan qorqub yēdinci taňrı qorqusından (13) ađlayanlar bāķī hālayıķ isside biň yıl miđdārı qalalar andan řonra hālayıķı (14) süreler bir qaraňu dereye iledeler anlar ki

mü'minlerdür bir sâ'at miqdârı (15) olunca çıkarlar yüzleri aq anlar ki kâfirlerdür biñ yıl miqdârı anda qalalar (16) andan şonra çıkaralar yüzleri qara andan halâyıqı hisâb yerine süreler (17) ol on mevkıfdur her birinde biñ yıl miqdârı qalalar hisâb şoralar

[22/b]

(1) evvel mevkıfda harâmdan şoralar ikinci mevkıfda hevâdan şoralar üçüncü mevkıfda (2) ata ana haqqından şoralar dördüncü mevkıfda ehl-i 'iyâl haqqında şoralar beşinci mevkıfda kul ve qaravaş haqqından şoralar altıncı mevkıfda kavm ve qarîb haqqından şoralar yedinci (3) mevkıfda şıla-i raħimden şoralar sekizinci mevkıfda hıkd ve haseden şoralar (4) toquzuncı mevkıfda mekirden şoralar onuncı mevkıfda gaybetden şoralar (5) her ki bu nesnelerde taqşîrlik kılmamış olsa bir sâ'atde geqe her ki (6) bu nesnelerde taqşîrlik kılmış olsa her bir mevkıfda biñ yıl miqdârı (7) qala andan bitiler oqutan yere iledeleler biñ yıl daħı anda qalalar ba'zıların (8) sağ eline aq biti vèreleler ba'zıların şol eline qara biti vèreleler (9) hiṭâb gele ki بِنْفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا (10) ya'nî oqı ki bugün nefsün saña hisâb şorucu yeter kaçanki bu hiṭâb (11) gele bitileri açalar dünyâda her ne kim işlemişlerdi bunda yazılmış bulalar (12) andan halâyıqı süreler mîzâna iledeleler mîzân 'arş önünde qurulmuş (13) ola sağ keffesinde rıdvân ṭurmuş ola ferişteleler hulleleler ve burâqlar (14) hâzır eylemiş olalar şol keffesinde zibânîleler ṭurmuş olalar ellerinde (15) oddan zencîrleler ve buqağular ṭutmuş olalar her kişi 'amelini (16) arqasına almış terâzû qatında ṭurmuş olalar münâdîleler nidâ kıla ki (17) أَنْظُرُوا إِلَى الْمِيزَانِ فَإِنَّهُ يُوَزَّنُ ya'nî nazar

[23/a]

(1) eydün ey maşşer kavmi terāzūya ki fülān oğlı fülānuđ ‘ameli tartılır (2) anda dağı biđ yıl miđdārı şalalar peygāmbere ‘aleyhi’s-selām buyurdu (3) tağrı te‘ālā celle ve ‘alā benim ümmetinden her birisinin üstüne toğsan (4) toğuz nāme ıkara her birisinin uzunı bir göz erimi yer ola allāhu te‘ālā (5) eyde ki ey şulum bu nāmelere inkār mı kılursın yoğsa kātibler yanlış mı (6) yazmışlar ol řul eyde yođ yā rabbī allāhu te‘ālā eyde ey şulum hīc ‘özrün (7) kıldı mı eyde yođ yā rabbī allāhu te‘ālā eyde ey şulum benim şatumda senün (8) řasenātun dağı vardur ben řađa zulum eylemezem diye andan bir parmağ (9) miđdārı bir nāme ıkaralar ol nāmede yazılmış ola ki لا إله إلا الله (10) مُحَمَّدٌ andan eyde ey şulum dūnyāda iken gūr şapusına değin (11) bu kelimeden ayrulmadun bugün dağı bu kelimeden ayırmazam gel imdi mizāna (12) hāzır ol bugün kimseye zulüm yoğdur diye andan ol bir nāme bir keffesine (13) kıoyalar ol toğsan toğuz nāme bir keffesine kıoyalar ol bir nāme (14) ol toğsan toğuz nāmeden bir nāme ağır gele zīrā ki anda allāh (15) adı vardur allāh adıyla hīc nesne berāber olımaz ‘āyiře rađıyallāhu (16) ‘anhā eyitdi yā resūlallāh kıyāmetde hīc ehlünüz ađar mısız (17) eyitdi üç yerde kimse kimseyi ağmaya evvel nāme okunurken ikinci terāzū

[23/b]

(1) vağtinde üçüncü řırāt üstünde andan řalāyıkı řırāta süreler řırāt (2) kıldan ince kılıncdan tīz ola cehennem yalığı altında ola zebānīler yanında (3) ola řırāt yedi cisir ola her cisir üç biđ yıllık uzunı ola (4) biđ yıllık yoğuş ola biđ yıllık iniř ola biđ yıllık düz ola her cisirde (5) bir nesneden su‘āl ola evvel cisirde īmāndan şoralar ikinci cisirde namāzdan (6) şoralar üçüncü cisirde zekātdan şoralar dördüncü cisirde şavmdan şoralar (7) beşinci cisirde şaccdan şoralar altıncı cisirde vuzūdan şoralar yedinci cisirde

zulümden (8) sorular eger bunlarda takşirlik kılmış olsa her bir cisirde biñ yıl (9) miğdārı kalalar kıyāmet güninüñ miğdārı olduğı bu mevķıflar i'tibārıladur (10) elli mevķıfdur her mevķıfda biñ yıl miğdārı turalar elli biñ yıl ola ammā (11) ba'zılar eydür bir sâ'at miğdārı ola şırātı evvel geçen muħammed (12) muştafā ola 'aleyhi's-selām şırāt kenārında tura sellim sellim diye (13) çün şırātı geçeler feriştelere 'alem getüreler evvel muħammed muştafā 'alemin getüreler (14) uzunluğı biñ yıllık yol ola 'amüdü yeşil zebercetden ola sinānı (15) kızıl yāķütan ola kabzası aķ gümüşden ola bir kisvesi maşrıķda (16) ola bir kisvesi mağribde ola ol 'alemde üç saır yazılı ola evvel (17) saırı بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ikinci saırı

[24/a]

(1) لا اِلهَ اِلاَّ اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ üçüncü saırı اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ (2) 'aleyhi's-selām dīnde tırmuş ola cem'ci peygāberler ve şiddikler ve şehidler (3) bile tırmuş olalar nitekim kendüsi buyurdu وَمَنْ دُوْنِهٖ تَحْتِ لُوَاىِ (4) andan burāķ hulle ve bir tāc getüreler feriştelere ol 'alemi getüreler cennet-i (5) cāvidāna ilemeler andan bir 'alem dağı götürile münādiler nidā kıllalar اَيْنَ السَّابِقُوْنَ الْاِمْلَانِ (6) kanı islām yolında evvel kadem başanlar ebū bekiri's-şiddik (7) rađıyallāhu 'anhu cevāb vère ki lebbeyk pes sābıklar ve muhācirler ebū bekir 'alem-i dīne (8) cem' olup uçmağa gideler andan bir 'alem dağı getirile münādiler nidā kıla ki (9) اَيْنَ الدِّيْنِ يَنْصُرُوْنَ دِيْنَ الْاِسْلَامِ kanı islām dīnine nuşret kıllanlar 'ömer (10) rađıyallāhu 'anhu cevāb vère ki lebbeyk kamu 'ādil begler 'ömer 'alem-i dīne cem' (11) olup uçmağa gideler andan bir 'alem dağı getirile münādiler nidā kıla ki (12) اَيْنَ الدِّيْنِ يَنْفُقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ kanı anlar kim mälların dīn (13) yolına nafaķa kıldılar 'oşmān rađıyallāhu 'anhu cevāb vère ki lebbeyk pes (14) dīn yoluna mälların nafaķa kıllanlar 'oşmān 'alem-i dīne cem' olup uçmağa (15) gideler andan bir 'alem dağı

getüreler münādīler nidā kıla ki **(16)** أَيَّنْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ (16) ځانی تاځری
دوستلاری کی انلارا نه **(17)** ځورځو واردور نه ځوځا ‘alī rađıyallāhu ‘anhu cevāb vère ki
lebbeyk andan

[24/b]

(1) evliyāullah ‘alī ‘alem-i dīne cem‘ olub uçmağa gideler andan bir ‘alem dağı **(2)**
getüriler münādīler nidā kıla ki أَيَّنْ أَلَيْنَ فُتِلُوْظُلْمًا ځانی انلار کی ځولمıla öldiler **(3)** hasan ve
hüseyin cevāb vère ki lebbeyk anaları fāṭıma önlerince bir elinde **(4)** hasanun oğlu
gönlegi bir elinde hüseyinun ځanlı gönlegi **(5)** eyde ilāhī benim dādımı ځalimlerden al
yoğsa bir āh éderem cennet ‘arş **(6)** ve kürsī oda yanar diye andan peygāmbere ‘aleyhi’s-
selām karşı gele **(7)** eyde ey ciger köşem fāṭıma bizim hāndānda intikām yoğdur bizde
giz **(8)** olmaz bizde ‘afv şefā‘at olur bugün şefā‘at günidür ben ve sen **(9)** şefā‘at kılalum
‘aşīleri ‘azābdan ځurtaralum ey ciger köşem **(10)** baña çok cefālar kıldılar dişümi
çıkdılar başımı yardılar zehridür **(11)** dediler sāhir ve kezzāb dediler vaṭanumdan
çıkdılar hīc birinden intikām **(12)** almadum ځamusından geçüb ‘afv eyledüm ey ciger
köşem fāṭıma sen **(13)** dağı ‘afv eyle dēye fāṭıma dağı ‘afv eyleye ځalimleri hasana ve
hüseyine **(14)** bağışlaya uçmağa gideler biz ‘alem dağı getürdiler nidā kılalor ki أَيَّنْ
(15) أَيَّنْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ ځانی ol tevbe kılanlar vaḥşī cevāb vère kim lebbeyk **(16)** cemī‘ tā’ibler
anun ‘alem-i dīne cem‘ olub uçmağa gide bir ‘alem dağı **(17)** getürile nidā kılalor ki أَيَّنْ
أَلَيْنَ أَلَّذِينَ كَفَرُوا وَالَّذِينَ كَانُوا مُشْرِكِينَ ځانی ځākirler

[25/a]

(1) ve hā’ifler üç yüz yigirmi ‘alem getürile zīrā ki islām üç yüz yigirmi **(2)** şağdur
nitekim ḥađđ te‘ālā buyurdu وَسَيَقُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُرَّارًا **(3)** andan nidā gele ki أَيَّنْ
أَلَّذِينَ كَفَرُوا وَالَّذِينَ كَانُوا مُشْرِكِينَ ځانی ځākirler

الْمُتَكَبِّرُونَ) kanı cabbārlar mütekebbirler fir‘avni (4) getüreler başına oddan bir tāk urmuşlar cabbārlar ve mütekebbirler (5) katında cem‘ olub tamuya süreler andan nidā gele ki أَيْنَ الْحَاسِدُونَ) (6) kanı hasūdlar kābili getüreler boynuna oddan zencīr daķmışlar (7) kamu hasūdları katına getüreler tamuya süreler andan velīd ibni (8) muġīreyi getüreler fuķarāyı hōr görenleri yanına getüreler tamuya (9) süreler andan ebū cehli getüreler peygāmbere inanmayanları katına getüreler (10) tamuya süreler andan imru‘u’l-ķaysı getüreler yüzi kara dili aġzından (11) taşra suriyanu şā‘irleri katına getüreler tamuya süreler niteki haķķ te‘ālā (12) buyurdu نَذُ عَوَاكُلُ أَنْاسٍ بِإِمَامِهِمْ çün cennet ehli cennete yakın (13) varalar zūz yazı göreler ol yazıda ağaclar bitmiş ola çiçekler (14) açılmış ola çeşmeler akar ola ol ağaclar dibinde қonalar ol şulardan (15) içeler ġusul eyleyeler içlerinden ġillıġış çıķa pāk olalar zāhirleri (16) bāınları pāk ola burāķlara bineler cennet қapusına varalar cennet hazīnedārları (17) karşı geleler başlarına saçu saçalar eydeler سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْنُمْ

[25/b]

(1) فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ) çün uçmaġa gireler menzillerinde nüzūl edeler hūrīler (2) la‘l kadehleriyle şerbet getüreler içeler tańrıya şükür eyleyeler tene‘‘uma (3) meşġul olalar (4) إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَاكِهِونَ be-dürüstī cennet ehli bugün şuġuldedür yemekde içmekde şöhetde hōş āvāzlar (5) işitmekde hūb şüretlere baķmaķda dōstları ziyāret kılmaķda şarāb (6) taħūr içmekde tańrı dīzārın görmekdedür ba‘zılar eydür (7) فِي شُغْلٍ فَاكِهِونَ ağaclar (8) فِي الظَّلَالِ kızların bekāretin almaķda فِي اخْتِصَانِ الْأَبْكَارِ بَكْرٍ demek (9) فِي جَوَارٍ ırmaķlar kenārında عَلَى شَطُوطِ الْأَنْهَارِ gölgesinde (9) koņsulugında şuġulleri bu ola ba‘zılar eyitdi (10) فِي شُغْلٍ فَاكِهِونَ ya‘nī meşġul olalar tamu ehlinüġ zīkrinden (11) tamuda oġlanları ve қardaşları varısa egdürmeye tā‘işleri (12) münakķaş olmasun dēyü zīrā ki cennet ġuşsa evi degildür şādīlik (13) evidür فَاكِهِونَ نَاعِمُونَ قِيلَ فَرَحُونَ ya‘nī

ni'metde ve şādīlikde ola (14) هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ anlar ya'ni ehilleri dağı ağağlar gölgesinde olalar (15) عَلَى الْأَرْضِ مَتَّكُونَ tağtlar üzerinde oturalar su'al cennetde ay (16) ve güneş olmaz gölge kıanda olur deseler cevāb budur kim sāyebānlar (17) icinde oturalar لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ vardur cennetde

[26/a]

(1) anlara her ne dilerse ibni 'abbās rađıyallāhu 'anhu eydür cennet ehlinüğ (2) bir nesne göñlinden gece henüz diline gelmeden öñinde hāzır ola allāhu (3) te'ālā celle ve 'alā eyde ey mü'minler dileğ benden ne dilersiz mü'minler (4) göñlünde ne varsa dileyeler allāhu te'ālā eyde ey mü'minler dileğ benden ne (5) dilersiz mü'minler göñlünde dilegünüzü vėrdüm rāzı olduğuz mı (6) eydeler yā rabbi ol 'ağalar ki bize vėrdik hıc kimseye vėrmedük (7) niçün rāzı olmayalum dėyeler allāhu te'ālā eyde bundan ziyāde oldur kim (8) sizden rāzı olam hergiz hışım eylemeyem dağı ziyāde gerekise uş (9) benden size selām olsun رَبِّ رَجِيمٍ size ol (10) rađīm tağrıdan selām olsun ki sizi uçmağa giyürdi (11) ibni 'abbās rađıyallāhu 'anhu eyitdi uçmağuğ her kıapısında yėtmiş (12) hācib ola dağı ferištelere ziyāret kıılmağa geleler ol hācibler eydeler (13) mü'minler hūrīlerle şoğpetdedür bir zamāndan dağı gelesiz dėyeler (14) ferištelere gerü döneler bir zamāndan şoğra geleler destür (15) ola icerü gireler eydeler allāhu te'ālā eyitdi ey dōstlarum sizlerden (16) rāzı oldum siz dağı benden rāzı olduğuz mı çün tağrınuğ (17) hediyyesin dōstlarına eşişdüreler döneler gideler

[26/b]

(1) andan münādīler nidā kııla ki ey cennet ehli şimden gerü size şağalığ (2) var şayruluğ yok dirilik var ölüm yok şādīlik var kıayđu (3) yok sā'at mübārek bevl-i gā'iğ ve sümük

ve balgām ve bit ve püre ve kir (4) yok ve tün eskimek yok nefes yerine tesbîh ola derleyecek mişk (5) tereşşuḥ éde gāh giricek mişk rāyihāsı gibi ola anuḅla ta‘ām haẓm (6) ola cennet ehlinüḅ kılı olmaya meger sacı ve kaşı ve kirbigi ola gözleri (7) sürmelü ola kāmı sī ādem boylu ola otuz iki yaşlu gibi ola (8) yūsuf şūretlü dāvud āvāzlu muḥammed ḥulḳulu ola ebū sa‘īd ḥuzri raḍıyallāhu ‘anhu (9) rivāyet kıldı peygāmber ‘aleyhi’s-selām cennetde eḅ (10) ednā kişiniḅ yétmiş iki kaposı ola her biri bir dāne incüden ola (11) her birinde bir kürsī ola yāḳūtdan her kürsīde yétmiş kat döşek (12) ola dībādek ve sündüden çevresinde bālişler ola her birinde (13) bir ḥūrī oturmuş ola her ḥūrīnüḅ egninde yétmiş ḥulle ola ol ḥulleler (14) icinde teni görine teni icinde sünügi görine eger ḥūrīlerüḅ (15) biri dünyāya nazarı kılaydı anuḅ şevḳinden ay ve güneş nūri (16) maḥv olaydı eger ağızlarından bir kaṭre şı yér yüzine ṭamaydı kāmı (17) acı denizler ṭatlu olaydı bir rivāyetde eydür her mü’minüḅ bir ḥaymesi

[27/a]

(1) ola bir dāne incüden her birisinüḅ ici yétmiş mīl ola her köşesinde (2) bir kürsī ola her kürsīde bir ḥūrī oturmuş ola birbirini görmeye (3) daḅı cennet icinde dört ırmaḳ vardır dört nesne ṭabī‘atın ṭutar (4) ḥayāt vèrmekde baldur feraḅ vèrmekde ḥamrdur bāḳī ırmaḳlar ve şādırvānlar (5) ki būsānlarda ve sarāylarda aḳar dört ırmaḳdan ammā zencebīl (6) selsebīl raḥīḳ bıḅarlarıdır çün mü’minler uçmaḅa gireler evvel süd (7) ırmaḅından içeler zīrā dünyāda evvel oldı andan bal ırmaḅından (8) iceler zīrā ki sebebi şifādur andan şı ırmaḅından iceler zīrā sebebi (9) ḥayātdur andan ḥamr ırmaḅından iceler zīrā sebebi feraḅdur ayruḳ (10) guşşa ve ḳayḅu görmeyeler sa‘īd ibni müseyyeb eydür raḍıyallāhu ‘anhu ve ebū (11) hureyre raḍıyallāhu ‘anhu eyitdi *إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ* *بَنِي وَبَيْتِكَ فِي سَوْقِ* (12) *الْجَنَّةِ* ya‘nī ṭarıdan dilermegi senüḅle beni cennet bāzārında cem‘

eyleye eyitdi (13) cennetde bāzār var mı eyitdi vardur her cum‘a günü cennet bāzārında (14) cem‘ olalar hüsñ bāzārın kıllalar ‘arş altında bir yel kıpa mü‘minler üstüne (15) mişk ve ‘anber saçıla hulleler yağa geyeler burāklara bineler gëri avlarına (16) gideler serāperdelerine gireler ‘avratları eydeler ve allāhu hüsñünüz ne (17) ziyāde olmuş dëyeler rivāyetdür ki kaçan cum‘a günü olsa ferışteler burāk

[27/b]

(1) getüeler ol burāklarun kınadı ola yolda şeker tağlarına uğrayalar (2) altından ırmaqlar akar ola kenārında envā‘ dürlü cicekler tenessim (3) kıllur ola ağaclar budağında kışlar terennüm kıllur ola burāklardan ineler (4) ol şulardan iceler ol kışlar püryān ola öñlerine gele yeyeler gëri (5) burāklara bineler ucalar kışularından tağlar görine müşkden zencebīl (6) ve selsebīl ve raḥīk çeşmeleri anda akar ola o mişk depelerinde (7) kızıl yākıtdan kırsīler ola peygāamberler ve şehīdler oturmışlar ola (8) çün mü‘minler göreler ‘izzet kıllalar la‘l kıdehlerden şerbet şunalar mü‘minler (9) iceler andan bir yel çıka ol müşk depelerin bunlarun üzerlerine şavuralar (10) andan nūrlar yıldırım gibi berkı ura nūr icinden kıdehler gele (11) icinde şarāb-ı tahūr ola ammā kıdeh şunan görünmeye nidā gele ki ey (12) dünyā lezzetlerinden perhīz kıllanlar oruc dutanlar dili tudağı depselenler (13) cigerin kıllanlar gerek şimden gëri şarāb-ı tahūr içesiz mü‘minler eydeler (14) ilāhī dünyāda bize va‘de kılmış idün ki cennetde bize dizār göstereyün (15) senün va‘den kı hōd hīlāf yokdur biz şarāb-ı tahūr içmezüz tā dīzār görimeyince (16) dëyeler beyt **زِيْرَهُ رَنْكُ بُو كُنْتِ اَنْوَارِ بَقَا (17) جَنَّتْ مَرَابِي رُوِي اُوْهَمْ دُوْرَحْ اَسْتِ وَهَمْ عَدُوْ مَنْ حَتْمُ** nāgāh bir bulut gibi peydā ola tīb yağa nūrlar

[28/a]

(1) peyāpey berķ ura bulut açıla hicāb getirile ḥaķķ te‘ālā nūrını tecellī éde (2) ayuñ on dört geçesi gibi tecellī zāhir ola ḥalāyık ğarrī ḳalalar na‘raları (3) ‘arşa cıķa kendülerden bī-ḥaber olalar şarāb-ı ṭahūr iceler ‘aķılları gele (4) ‘ıyşları zevķleri şafāları ziyāde ola ilāhī luṭfuñ keremiñ ḥaķķıyıçün bu sözleri (5) yazanlara ve oķuyanlara ve diñleyenlere niçün ve biġüne cemāliñ erzānī (6) ḳıl yā ekreme’l-ekremīn çün ḳıyāmetde su’āl ve ḥisāb ola uçmaķ (7) ehli uçmaġa ṭamu ehli ṭamuya yazıla feriştelere ḥalāyıkı süreler iki (8) yön ayrıldıġı yere geleler andan ḥiṭāb gele ki **(9) وَأَمْتَأَزُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمَجْرُمُونَ** ya‘nī ayrılun bugün ey bed-kārlar dünyāda mü’minlerle édüñüz (10) ġūristānda bile édüñüz ḳıyāmetde bilesiz şimden ġerü (11) siz ayruķ birbiriñizi ġörmeyisersiz **(12) فَإِنَّ أَيُّهَا الْمَجْرُمُونَ اسْتَأْذُوا** çün bunda geleler ḥalāyık ḥayrān ḳalalar (13) ‘azāb feriştelere geleler ṭamu ḥalķını cennet ehlinden ayıralar dōstı (14) dōstdan anayı oġuldan ḳardaşı ḳardaşdan seçeler çün bu ḥāli (15) ġörelere feryād ḳılalar vāveylāhu vā ḥasretāhu bārī bir zamān mühlet vērün (16) birbirümüz ile vedā‘ ḳılalum dēyeler nidā gele ki vedā‘ ḳılun destürdür (17) ki ebeden birbiriñizi ayruķ ġörmeyisersiz pes

[28/b]

(1) ḳocuşalar yüz yüze uralar kırķ yıl miķdārı aġlaşalar andan nidā gele ki (2) **وَأَمْتَأْذُوا** ayrılun imdi ey mücrimler pes ṭamu ehlinün boynı ḳaņırılır (3) yönü şola gideler zebāniler ṭamuya süreler cennet ehli şaġ yola gideler (4) raḥmet feriştelere i‘zāz-ı ikrāmıla uçmaġa iledeleler ṭamu ehli üç (5) bölük olalar pīrlere ve yegitlere ve ‘avratlar pīrlere saķalından yedeler yegitleri (6) yüzü üstüne sürüyü sürüyü ileteler ‘avratları sacından (7) yedeler ṭamu ḳapusına iledeleler ġerü mühlet dileyeler destür gele pes (8) ol ḳadar aġlaşalar ki ġöz yaşıñdan ırmaķlar revān ola ḥiṭāb gele ki (9) **أَلَمْ أَعْهَدُ لَكُمْ يَا بَنِي آدَمَ**

(11) ey demedüm mi size (11) عَدُوٌّ مُّبِينٌ وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (10) أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ كُمْ
ādem oğlanları şeytāna tapmañ ki sizün düşmānuñuzdur (12) āşikāre baña tapıñ ki budur
toğrı yol (13) وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا (14) كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ (13) be-dürüstī azdurdı şeytān sizden (14)
çok halkı ‘aqluñuz yokmıydı ki düşmān sözine uyayduñuz (15) هَذِهِ كُنْتُمْ تُوعَدُونَ (15) budur ol tamu kim size va‘de kıılınmışdı gerek imdi küfrüñüz
(16) اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (16) budur ol tamu kim size va‘de kıılınmışdı gerek imdi küfrüñüz
(17) sebebiyle tamuya gire size kāfirler eydeler biz şeytāna tapmaduk

[29/a]

(1) vallāhi ki biz müşrikler degildük deyeler pes (2) هَاقٌّ تَعَالَى حَلَّة
ve ‘alā ağızlarına mühür ura a‘zāyı söylede (3) الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ (3) الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ
ol gün ağızlarına mühür uravuz söyleyeler ayakları (5) بِمَا كَانُوا
kesb étdükleri günāhları ikrār eyleyeler el éde benümile (6) PUTA YAPISDI AYAK EYDE
benümle put önünde turdı baş eyde (7) BENÜMLE PUT ÖNÜNDE SECDE KILDI Bİ-ÇĀRE ĀDEMI
dünyāda kimünile dōstluk (8) KILDYISA KAMUSI ANA DÜŞMĀN OLALAR YÜZ DÖNDÜRELER RUBĀĪ
چُنَانِ شُدْ كِه پَنْدَارُوكَشَن * (10) هَمَه دَر وَفَاي مَابُود * كَارَشَن هَمَه جُسْتَن رَضَاي مَابُود * بِيكَانَه (9) يَارِي كِه
çün (11) hüccet tamām ola ayruk ‘özr kıalmaya zebānīlere emir
ola ki serün (12) tamuya girsünler diye her zebānī bir def‘a yétmiş biñ ‘āşīyi tamuya (13)
düşüre bir nicelerün od topuğına degin duta bir niceleri ayaklarından (14) dizlerine degin
tuta bir niceleri beline degin duta bir niceleri boğazına (15) degin duta bir niceler od
icinde ġarķ ola od üstlerin (16) kab gibi kıablaya çıkmağā yer kıalmaya peygāmber
‘aleyhi’s-selām buyurdıkim (17) eger getürelirdi dünyā ehlinden birini bir kez oda
baturalar gērü

[29/b]

(1) çıkarlar eydeler dünyāda h̄ic h̄oşluk gördük mi vallāhi h̄ic nesne görmedi (2) diye bir kez tamuya girmekle kamu h̄oşluğu unuda ‘azīzler tamuyı (3) şerh eylemek katıdur görenlerün h̄ali nice ola eger ol zebānilerden (4) birisi bu dünyāya nazar kılaydı kamu dünyā halkı anuñ heybetinden helāk (5) olaydı eger tamu yılanlarından birisi bir kez nefes uraydı yer (6) yüzinde hergiz ot bitmeyeydi ve eger tamu ehlinün libāslarınınuñ birisini (7) dünyāda aşa koyalardı dünyā halkı anuñ kokuşından helāk olalardı (8) eger tamu zencirlerinden birisini dünyā tağlarına koyalardı eriyüb (9) şu gibi olaydı eger zaqqūmdan bir kaçre dünyāya tamaydı dünyā ehlinün (10) dirliği acı olaydı anlaruñ ki ta‘amları ve şarābları ol olsa (11) kıyās eyleki h̄alleri nice ola اللَّهُمَّ عَافِنَا مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ (12) ebūzerde rađıyallāhu ‘anhu rivāyet kıılır peygāamberden sallallāhu (13) ‘aleyhi ve sellem ki tamu ehline acılık gālib ola kamu ‘azāblardan (14) katı ola ağlaşalar ta‘ām dileyeler zebānilerden đarı‘ dērler bir (15) ot vardur beriyyede biter kaçan deveyise boğazına tırur ol (16) durur çün ol đarı‘den yeyeler boğazlarına dura şu dileyeler (17) zebāniler oddan meşrebe birle şu vèreler kaçan meşrebeyi ağızlarına

[30/a]

(1) yakın getüreler yüzleri meşrebe icine düşe iceler bağırsaqları (2) toğrana döküle pes döneler zebānilere yalvaralar zebāniler eydeler (3) اَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ size peygāamber gelmedi mi eydeler geldiler haber vèrdiler (4) biz tapmaduğ eydeler nice zārılık kılursañuz cāre yoğdur andan mālīke (5) yalvaralar mālīk dağı biñ yıl cevāb vèrmeye biñ yıldan şonra cevāb (6) vère ki اِنَّكُمْ مَا كُنتُمْ ya‘nī siz eglencilersiz andan eydeler tañrıya (7) yalvaralum andan yigrek yalvarası yoğdur eydeler رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا (8) شَقَوْنَنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ilāhī bizüm şekāvetümüz gālib oldı azğunlardan (9) olmuşuz bildük dèyeler ilāhī bizi bundan çıkar

eger gerü ma‘şiyet (10) kılursavuz zālimlerden olavuz diler cevāb gele ki قَالَ اخْسُوا (11) hōd oluñ ırağ oluñ ayruķ baña söylemek (12) ünleri kelb üni gibi ola hayırdan nevmiz olalar kardaşler tamu (13) ‘azābını şerh eylemek maqđür-i beşer degildir lākin muhtaşar kılalum (14) muhtaşar kelām budur ki peygāamber ‘aleyhi’s-selām buyurdıkim إِنَّ نَارَكُمْ هَذِهِ جُزْءٌ (15) مِنْ سَبْعِينَ جُزْءٍ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ (16) dünyādudur cehennem odınuñ yetmiş cüzinden bir cüzidür bu dünyā (17) odını yetmiş kez rahmet şuyıyla yudılar andan bu dünyāya veribdiler

[30/b]

(1) haberde gelmişdür ki eger bir kişi tamudan çıkarlardı dünyā üzine (2) bırağalardı yetmiş yıl uyuya idi bir yanından bir yanına dönmeyeydi (3) bundan kıyās eylemek gerek tamu ‘azābı ne miqđardur ilāhī rahmetün (4) birle işbu za‘ifleri ol ‘azāblardan şaklağıl yā erhame’r-rāhimīne (5) وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ (6) eger dileyeydük maħv kılayduķ ol kāfirleri وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ (7) eger dileseydük şüretlerini (8) mesh kılayduķ ya‘nī tağyār kılayduķ turduķları yere cemād olalardı (9) yā hayvān niteki bulardan ilerüki halkı mesh eyledük buları (10) daħı kılayduķ ne ilerü gitmege taķatleri olaydı ne gerü dönmege (11) فِي الْخَلْقِ أَقْلًا (12) وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ eger dileseydük şüretlerini (8) mesh kılayduķ ya‘nī tağyār kılayduķ turduķları yere cemād olalardı (9) yā hayvān niteki bulardan ilerüki halkı mesh eyledük buları (10) daħı kılayduķ ne ilerü gitmege taķatleri olaydı ne gerü dönmege (11) فِي الْخَلْقِ أَقْلًا (12) وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ kim ki uzun ‘ömür verürsevüz pīr olduğı (13) vaķit döndürürvüz ‘aqlı ve fehmi gider oğlancuķ gibi olur ol (14) kāfirlerüñ ‘aqlı yok mı ki ādem oğlanlarını pīrlikten sonra tufüliyyet (15) hāline döndüren kādir degil midür ki ölmeden sonra gerü (16) diri kıla ba‘zılar eydür murād tañrınuñ senden günāhı gitmekdür ya‘nī çün (17) mü’min pīr olsa andan kalem mürtefi‘ olur günāhları yazılmaz niteki

[31/a]

(1) oğlancıklar günāhı yazılmaz peygāmbere ‘aleyhi’s-selām eydür ki ḥaḳḳ te‘ālā (2) eydür اَنَا الشَّيْبُ نُورِي وَأَنَا اسْتَجَى أَنْ أَحْرَقَ نُورِي بِنَارِي ya‘nī (3) pīrlık benüm nūrumdur o tā nūrem ki nūrumı nārumıla yanduram (4) ḥikāyet bir gün emīr’ül-mü‘minīn ‘alī kerremallāhu vechehu bir pīri gördi (5) bir köşede düşmüş gözleri görmez olmuş el ayak işden qalmış (6) zārī zārī ağlar emīr’ül-mü‘minīn ‘alī eyitdi ey pīr senüñ vaḳtünj (7) tamām olmuş şimden gērü olur ārzū kııl ki saña ölüm yegdür (8) dirlikden ol pīr eyitdi ey yegit sen kimsin eyitdi ‘alī ibni ebī ḫalībem (9) dēdi pīr eyitdi ey ‘alī ben seni nesne bilür şanurdum sen (10) ḥōd nesne bilmez imişsin ‘alī eyitdi ey pīr bende nice bilmezlik gördünj (11) pīr eyitdi bilmezlik degül mi ki baña ölüm ārzū kııldırısın ben nice (12) ölüm ārzū kıılın ki kamu ölenler benim ḥālīme ārzū kıılurlar zārā ki (13) kamu fuzūlluḳ başımdan gitdi günāhlarumiçün ağlaram qalem benden mürtefi‘ (14) oldı erḥame’r-rāḥimīne baña nazār kıılır eydür ki utanuram senüñ (15) şeybünjden ki oda yanduram bundan yegrek ne ḥāl ola ‘alī kerremallāhu (16) vechehu eyitdi ey pīr ma‘zūr dutḡıl ki ben ḥaḫā kııldum söz oldur ki (17) sen eydürsın وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ

[31/b]

(1) peygāmbere kāfirler şā‘ir dērlerdi ḥaḳḳ te‘ālā eyitdi bizim muḥammede şī‘ir öğretmedük (2) daḫı aña şī‘ir gerekmez degıldür bu ḳur‘ān illā zikirdür ya‘nī öğüt ve naşīhatdur (3) taḫrī vaḫyidür عَلَى الْكٰفِرِيْنَ (4) لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقُّ الْقَوْلُ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ (6) وَيَحِقُّ الْقَوْلُ ta ki ḳorḳuda bu ḳur‘ānıla anları (5) tā gönülleri dirile zārā ki ḳurāndan menfa‘at anlar dutar (6) عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ve daḫı kāfirler ‘azāba yaḳın olalar pes muḥammedī bu nesnelere (7) için veribdiñ şī‘r étmege veribmedünj şī‘r mütteḳīler sözi degıldür (8) nitekim peygāmbere ‘aleyhi’s-selām buyurdi خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِي شِعْرًا (9) لِأَنْ يَمْتَلِي أَحَدُكُمْ قَيْحًا

ya'nî sizden biriñüzün karnı iriñile toлмақ (10) yegdür andan ki şı'ryile tola dağı buyurdıkim شُعْبَتَانِ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْبِدْءِ وَالْبَيَانِ شُعْبَتَانِ مِنَ النَّفَاقِ (11) الْحَيَاءِ وَالسُّكُوتِ ya'nî hayā ve sükün iki budağdur ĩmāndan dağı hayāsızlık ve şā'irlik (13) iki budağdur nifāğdan peygāMBER ĥazreti 'aleyhi's-selām mi'rāca (14) ıkduğum gece bir kavm gördüm ki tudağlarını şanduyıla keserler (15) eyitdüm yā qarındaşım cebrā'ıl bunlar kimlerdür eyitdi şā'irlerdür (16) أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمَلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ ey 'aceb görmediler mi ki biz yaratduğ anlaru niçün

[32/a]

(1) ol nesnelerden ki kudretümüz işledi ya'nî ol tavarlardan ki aña mālİK (2) dururlar deve gibi at gibi fıl gibi ve ġayrısı gibi وَدَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا (3) رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ve musahĥar kılduğ ol kuvvetlü cānavārları (4) anlara ba'zısına binerler ve yük götüürler ve ba'zısına eyerler ururlar (5) dağı nice dürlü menfa'at görürler أَفَلَا (6) وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا dağı ĥāşıl olur ol tavarlardan anlara menfa'atler (7) dürlü dürlü yününden ve südinden ve etinden pes şükür eylemezler mi tañrıya (8) ol ni'metler için وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لَعَلَّهُمْ müşrikler allāhdan (10) ġayrı ma'büdlar tutarlar şāyed ki ol putlar kendülere yardım vère dēyü (11) ol putlar ĥöd anlara yardım vèrem ki güçleri yetmez وَهُمْ (12) لَهُمْ جُنْدٌ مُحْضَرُونَ ol müşrikler putlarıñ leşkeridür ĥāzır olmış (13) ya'nî putlara önünde secde kılurlar putlarıñ anlara fā'idesi yok (14) yāĥūd ma'nisi bu kim kıyāmetde her kavm ma'büdlarıyla qopısar putlara (15) tapanlar putlarıyla qopısar dağı tamuya gidiser nitelki ĥaqq te'ālā (16) buyurdı وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ فَلَا يُحْرَتُونَ (17) اللَّهُ حَصَبُ جَهَنَّمَ فَلَا يُحْرَتُونَ yā muĥammed kayğulandırmasun

[32/b]

(1) seni ol müşriklerin sözi ya'nî saña şā'ir dedikleri ve seni tekzib (2) kıldukları biz bilürüz anların gizlü sırlarını dağı āşikāre sözlerini (3) sen melül olma biz bildüğümüz yeter **أَوَلَمْ يَرَى الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ** (4) **أَوَلَمْ يَرَى الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ** bu āyetün sebab-i nüzüli oldur kim (5) ubeyy ibni hālef la'netullāhu 'aleyhi bir gün peygāmerün katına vardı elinde (6) bir çürük sünjük eyitdi yā muḥammed ölenler gēri dirilür dērsin böyle (7) olan sünjük nice dirilür dēdi andan ol sünjügi urdı (8) o atdı oda yağıdı yēle vērdi bunu kim diri kıllur dēdi (9) peygāmer 'aleyhi's-selām eyitdi **اللَّهُ يُحْيِيكَ ثُمَّ يُمِيتُكَ إِلَى النَّارِ** (10) ya'nî tağrı seni dirilde ṭamuya vēribiye ol mel'ün kağıdı **وَاللَّاتُ** (11) **وَاللَّاتُ** lāt ḥaqqıyüçün seni öldürürem dēdi peygāmer 'aleyhi's-selām (12) eyitdi **إِلَى النَّارِ وَأَرْسَلْنَاكَ إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ** belki ben seni öldürem (13) dağı ṭamuya vēribirem andan peygāmer ḥazreti 'aleyhi's-selām bir gün (14) geçerdi gördi ol mel'ün bir at besler peygāmer 'aleyhi's-selām eyitdi (15) neydersin bu atı besleyüb ol mel'ün eyitdi beslerem ki varam seni (16) öldürem dēdi peygāmer 'aleyhi's-selām eyitdi belki ben seni öldürem (17) bu sözi dēdi gitdi bir zamān gecdi uḥud ğazası öldi ubeyye ibni hālef

[33/a]

(1) mekke leşkeriyile anda bile geldi çün ḥarb oldı iki leşker karşıdı (2) peygāmer 'aleyhi's-selām leşker içinde ubeyy ibni hālefe uğradı ḥarbe (3) ile boynunda urdı kanı revān oldı ağıdı ol feryād kıllurıdı (4) **عَبْدُ سُوْفْيَانَ** ebū sufyān ki emīr-i leşker idi ey ubeyye ibni hālef (5) bī-ḥamiyyet bu kadar yaradan ne feryād kıllursın lāt menāt ḥaqqıyüçünki (6) bir oğlancık dağı oynariken bu kadar yaralanur ağlamaz ubeyye ibni hālef (7) eyitdi anuñiçün ağlaram ki muḥammed baña eyitdi vallāhi ben seni bu at (8) üstünde öldürürem bilürem ki yalan söylemez bugün baña bir zaḥm (9) urdı ki ağrısı yüregimde şancar

دَردِي أَوَّلًا قَتَلَنِي مُحَمَّدٌ (10) zaḥımdan ilā nārillāhi cān vērđi bu āyet anuḡ cevābında nāzil (11) oldı أَوَّلَمَ يَرَى الْإِنْسَانُ ey evelem ya‘lem hazā’l-kāfir bilmedimi (12) bu kāfir ki yaratduḡanı bir ıatre nuḡfeden el ayaḡ vērđik söyler (13) dil vērđük ‘aḡıl ve feh̄m vērđük ki šükür eyleye seyyidine nāḡāh ḡašm (14) oldı āšikāre cedāl kılub ḡüccet eyler kıyāmete inkār kılır وَضَرَبَ (15) وَهِيَ الْعِظَامُ وَهِيَ رَمِيمٌ (16) bize mešel getürdi (16) sünüḡi kendünden yaradıduḡını bilmedi mi ki nedendür eyitdi kim dirilde (17) bu sünüḡi ki ramīm olmušdur قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ

[33/b]

(1) وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ eyit yā muḡammed dirilde ol sünükleri ol ḡālıka ki (2) evvel yaratmušdı ol ḡālık ki her nesneyi bilür ol ḡādirdir ki bir ıatre (3) šudan šüret düzdi ḡādirdir ki topraḡdan šüret düze ḡıc (4) mušavvir šudan šüret düzmez ammā topraḡdan düzer mešelā gözekār (5) topraḡı šuyla yoḡurur balıık eyler andan göze düzer bir zamān (6) isti‘māl kılır kaçan šınsa šınuḡların cem‘ eyler döker topraḡ éder (7) gerü göze düzer pes taḡrı te‘ālā ḡādir degilmidür ki topraḡ olan (8) sünükleri cem‘ eyleye gerü baḡıšlaya ol taḡrıdur kim sizünḡün (10) yaš ağacdan od ııkardı ki sen ol ağacdan yandurursız ibni (11) ‘abbās raḡıyallāhu ‘anhu eyitdi ‘arab vilāyetinde bir ağac vardur meraḡ (12) dērler ve bir ağac daḡı vardur ḡaffār dērler her kim ki od gerek olsa (13) her birinden bir misvāk miḡdārı keserler od ııkar šecer-i aḡdar dēdikleri (14) oldur ba‘zılar eydür ḡamu ağacda od vardur eger od olmayadı (15) kendüye šuyı çekmeyeydi odıla šu zıddlardur ol ḡādirdür ki (16) iki zıddı bir yere cem‘ eyledi ḡādirdür ki ölenleri daḡı gerü dirilde (17) أَوَّلِينَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ

[34/a]

(1) **إِنَّمَا أَمْرُهُ** ol tañrı ki yaratdı gökleri ve yerleri (2) **مِثْلَهُمْ وَهُوَ الخَلْقُ العَلِيمُ** kadir degilmidür ki anların gibi mañlûk yarada belî kâdirdir ol hâlıkdur (3) dañı yaradı bilür ‘âlimdür çün yer ve gök ki a‘zamu mañlûkâtdur anı (4) yaratdı ölüyi diri kılmaga kâdir degilmidir **إِذَا أَرَادَ شَيْئًا** (5) be-dürüstî tañrı te‘âlânun emri budur kim (6) kaçan bir nesnenün olmağlığın dilese ol olur aña hîc nesne düşvâr (7) olmaz ihtiyâcı yok bir gün emr eyler kamu ma‘dümlar mevcüd olur (8) hikâyet ‘üzeyr peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm bir gün merkebine binüb giderdi (9) öyle vaqtinde bir harâb köye erişdi gördi ki dīvârları yıkılmış (10) evleri vîrân olmuş icindeki âdemler ve hayvânlar kırılmış süñükleri (11) güneşe karşı kurumuş yâ tur ‘üzeyr bir dīvâr dibinde kondı merkebinini (12) bağladı kendü bir dīvâr gölgesinde oturdu bilesinde biraz yaş üzüm (13) varıdı ve etmegi dañı varıdı üzümü şîre eyledi etmegi (14) toğradı bir canağa koydı ki ıslanadı hem kendü dañı ermişdi (15) diñlene ol vîrân evleri ve ol köşkleri ve ol tağılmış kılları (16) teferrüc kılırdı ta‘accüb eyledi tañrının hikmetini andan eyitdi **قَالَ** (17) **هَذِهِ اللهُ بَعْدَ مَوْتِهَا** kaçan dirilde tañrı te‘âlâ bunlarıkim

[34/b]

(1) süñükleri ağarmış zehî kudret ki bunları diri kıla dēdi çün (2) bu endişeyi hâtırından geçürdi tañrı te‘âlâ ‘üzeyrün cânını kabz (3) eyledi yüz yıl ‘üzeyr anda yatdı ol yüz yıl içinde benî isrâ’îl (4) arasında çok vâkı‘alar oldu çok tebdîl ve tağyîr oldu hîc kimesne (5) ‘üzeyriñ kandalığının bilmedi yüz yıldan sonra haqq te‘âlâ celle ve ‘alâ ‘üzeyrün (6) cânun bağışladı nidâ geldiki yâ ‘üzeyr nekadardı yatduñ ‘üzeyr eyitdi (7) bir gün çün göge bağıdı gördi ki güneş ikindü yerine gelmiş eyle (8) şandı ki henüz ol gündüz ki yatmışıdı bir gün tamâm yatmadım dēdi (9) nidâ geldi ki yüz yıldır yatarsın nazar kııl ta‘am ki ve

şarābına henūz (10) nice tazedür gördi ki ol şīre henūz ol toğraduğı etmek dağı (11) ışlanmamış ‘üzeyr ta‘accüb kıldı nidā geldi ki nidā geldiki eşegünge nazār kııl dēdi (12) gördi ki eřek ölmış sünükleri cürümüş kılları perākende olmuş (13) nidā geldi ki ey hayvān tur allāh emrile ol çürümüş sünükler (14) yerlü yerinde harekete geldi bir yere cem‘ oldı terkīb oldı yerlü yerinde (15) bitdi a‘zāsı tamām oldı andan cañaldı yerinden turdı (16) ağırdı ‘üzeyr bu kudreti görüb eyitdi yağın bildüm ki tağrı te‘ālā (17) her nesneye kādirdür ‘ilme’l-yağın dağı hāřıl oldı ‘üzeyr merkebine bindi

[35/a]

(1) evine vardı gördi ki ođlanları ađ řađallu olmuřlar kendü kara (2) řađallu idi bu hikāyetde ma‘lūm oldı ki tađrı te‘ālā kıyāmetde (3) ölüleri diri kıılmađa kādirdür فَسُبْحَانَ كَلِمَةٍ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (4)الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ الْمُنْزَلِ (5) tađrı ki kudretindendür her nesnenün melekütü yāhūd ‘aceb pādiřāh (6) kudretindendür melekūt melekūt melek ma‘nāsınadur nitekim rađmūt (7) rađmet ma‘nāsınadur bunda melekūt külli řey’in iki ma‘nādur bir ma‘nā (8) budur ki anuđdur aña lāyıkdur her nesnenün pādiřāhlıđı ikinci ma‘nā (9) budur ki andandur her pādiřāhuđ pādiřāhlıđı gerü andan (10) yaña dönisersiz řisāb verüb cezā bulırsarsız (11) تمت بعون الله الملك الوهاب rađmet aña bunu yazanı du‘ā edene

[35/b]

(1) عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ (2) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (1) nüzüli oldur kim mekke müşrikleri bir niçesi (4) dartışdılar ve savaşdılar ve söylediler kıyāmet kopasına inanmadılar ve kır‘āna (5) i‘timād étmediler وَمُحَمَّدٍ فِي شَيْءٍ مِنْ آيَاتِهِ لَاحِظٌ مِنْكُمْ مَنْ يُنْفِرُ (6) dutarlardı hađđ te‘ālā bu āyeti verdikim

عَمَّ يَسْأَلُونَ ne nesneden sorışurlar (7) ve dartışurlar işbu müşrikler عَنِ النَّبِیِّ الْعَظِیْمِ ya'ni ulu haberden dartışurlar (8) mücāhid eyitdi ulu haber dedügi kurāndur bunıj delīli işbu āyetdür kim (9) قُلْ هُوَ نَبِیٌّ عَظِیْمٌ dūr kıatāde eyitdi ol haber dedügi gürdan kıopmaqlıkdır (10) nitekim eyitdi هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ya'ni kim bular gürdan kıopmaqlıkda (11) dartışurlar ve dağı kurān haqq mıdur yā degül midür deyu dartışurlar pes ol kāfirlerün (12) ba'zısı inandı ve ba'zısı inanmadı pes güyā ki haqq te'ālā eydür ey benim (13) 'amme sūresin okuyan kıullarım ben sizden hoşnūdu ve size de anca (14) nesneler bağışlayam kim siz de benden hoşnūd olasız hikāyet serīr-i saķatīnün (15) serīr-i saķatīnün bir řālīh oğı vardı zāhidlerden idi yegidliginde dūnyādan (16) gitdi atası kendü elıye yudı ve namāzın kııldı ve haqqına kıodı çün gece (17) oldı gördi oğlancuğı nürdan tāc başında ve egninde yétmiř kıat hulle bir burāka

[36/a]

(1) binmiş ferīřteler şağında ve şolunda uçmaķ bağçeleri içinde eşerler serīr eydür ilerü
(2) vardım ođluma selām vėrdim almadı ben eyitdüm ey gözüm nūrı ve gönlüm sürürü
(3) niçün atanıj selāmın almazsın ey ata selām almaķ řevābdur dūnyāda biz dūnyādan
(4) gitdük řevāb kıazanmağdan kıaldıķ āđiret geçmiş 'amelleriñ cezāsın bulaçaķ yėrdür řevāb (5) kıazanacaķ yėr degildür anuñçün selāmuñı almadım andan ben eyitdüm ey oğul
(6) haqq te'ālā cāncuđazum gerü gevde vėrdi çün gözlerüm açdum kendüzüm (7) řol hāl içinde gördüm zārlıķ kııldım gözlerümü gerü yumdum çün gerü başımı (8) acdum kıoķulu yėrde gördüm ve bir laşıf yüzlü gökçek nūrlu řirīn sözlü (9) yigidün dizi üzerinde gördüm ve anuñ kıoķusından cānım rāhat oldı andan (10) ben eyitdüm ne hōř kıoķun var ne gökçek nūrun var ve ne kıiřisiñ baña eyt dedüm (11) kıamular beni terk edüb yüz döndürdükleri vaķit sen baña yār ve yoldaş olduğ (12) ve mūnis olduğ dedüm andan ol

yegit eydür ben ‘amme sūresinüñ sevābun kim (13) dünyāda beni oқurdıñ uş bende saña kıyāmete degin mūnisün andan serīr eyitdi oğlum (14) baña eyitdi ey baba zinhār ‘amme sūresine becid olğıl mü’minlere eyü yārdur ve gūr (15) icinde yār ve ğam-gūsārdur dēdi ve bu müşrikler bir niceleri eydürlerdikim (16) bunca yıldan berü ölmüş ve çürümüş atalarımız ve dedelerimiz gērü kōpası mıdur niceden berü (17) ölmüşler ve toprak olmışlardur dērler idi ve bir niçeleri inanurlardı lākin kıyāmet

[36/b]

(1) kōpacağın ne vaķit olubilmezlerdi pes haķķ te‘ālā bu āyeti vērildi ya‘nī neden şorarlar (2) ya‘nī ulu haberden şorışurlar ya‘nī kıyāmet haberinden ki kōmu haberlerden uludur te‘ālā (3) anuñçün **عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ** dēdi **هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ** dēdügi işāretdür şol gün kim (4) bir niceler inanurlar ve bir niceler inanmazlar **كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** dēdügi işāretdür müşriklere (5) ya‘nī tēz ola kim bileler kellā ya‘nī haķķa tēz ola kim inanalar kōpasına (6) daħħāk eydür **كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** dēdügi oldur kim bir za‘īf ādem ki mekke (8) şehrinde kırķ yıl durdı ğarıblığla varmadı mektebe etmek iletmedi üstādı (9) şablasın yemedi ve yazmaķ oқumaķ bilmedi ve tevħīd kelimesin diyenlerle yoldaş (10) olmadı ve tañrıñıñ birligin atadan anadan işitmedi mālī ve çerisi ve yardım (11) yoğıdı ve bir yetīm idi anuñ elin dutavuz ve bilmedügin bildürevüz (12) ve dünyāyı ve şāma ve ‘ırāķa ve fārise ve deryā ve deşte ve āzerbiycāna ve rūma (13) ve çine ve hinde ve sinde ve türke ve cemī‘ memlekete şāhib kıldı ve cinne ve inse (14) resül kıldı eger ölmüşlere cāre bağışlar ise hīc ğarīb olmaya **كَلَّا تُمْ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** (15) kırtubī ve kıtbī tefsīrinde böyledür kim haķķ te‘ālā muħammed muştafāya (16) haber vērür eydür ki yā muħammed kıyāmete inanmayanlara kıyāmetün nişānlarını gösterem (17) ol vaķit inanalar ve daħı melekü’l-mevt heybetlü feriştelere ile cānlarını

[37/a]

(1) almağa gelicek ki cān acıgını göreler ol vaqit ‘aṭā müfessir kavlinde eydür (2) عَمَّ عَنْ يَتَسَاءَلُونَ dedügi işāretdür ‘ariflere ki haḳḳ te‘ālā celle ve celāluhu (3) şoruşduklarına عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ dedügi işāretdür allāh ḥazretine (4) كَلَّا سَيَعْلَمُونَ dedügi işāretdür haḳḳ te‘ālā ḥazretinüñ nūrını gördiklerinde (5) şonra zātın kimesne bu dünyāda görmedüklerini bildürür ebū bāyezīd-i bestāmī (6) eydür عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ işāretdür ‘arifler firāk heybetinden korḳub anı (7) şoruşdıklarından evvel firāk ḥālī zikir içinde ‘arifler iki mertebe durur (8) ve bir niçeler eydürler vişālden firāk yeğdür anuñiçün kim yanmaḳ ve göyünmek ehlidir (9) ve yā zārīlık ve yalvarmaḳlardur vişāl-amīzdür ki ve tevāzu‘ kıılmaḳdur bu dükeli (10) firāk içinde andan haḳḳ te‘ālā eydür ey ḳulum vişāl ediçek bildürmege (11) benim vişālümde kim anlara ayruḳ firāk korḳusu yoḳdur imden gerü ‘ıyş u ‘işret (12) ve remzīdür hemīşe luṭf-ı ins ü kerem urmada ikrām urmaḳlıḳdır (13) ve günden güne nūvāzişdür pes ‘arifler göricek haḳḳ te‘ālānuñ luṭfını ol vaqit (14) bileler su‘āl eger eydürlerse ‘arif kimdir cevāb oldur ki emīrū’l-mū’minīne (15) ‘alī eyitdi ya‘nī ‘arif oldur ki dünyādan āḥirete fāriğ olmuş ola düni gün (16) dilegi allāh rızāsı ola bestāmī eydür ‘arif oldur ki haḳḳ te‘ālāya ḳulluḳ (17) eyleye hīc ṭama‘sız bu maḳām ulu maḳāmdur fenā maḳāmıdır ve kendüyi hīc bilmeklikdür

[37/b]

(1) zīrā varlık ol olur kim anda dilek ola çün dilek yoḳ varlık yoḳ faḳr (2) tamām olduḳ maḳāmdur çün kişi bu maḳāma haḳḳ te‘ālā eydür ey ḳulum (3) zūll-i ‘ubūdiyyet tamām oldu şimden gerü ‘izz ü rubūbiyyet görgil ya‘nī demek olur kim (4) ḳulluḳ ḥōrlıgını bizüm dergāhımuza gösterdüñ imden gerü bādişāhlıḳ ‘izzetinde (5) bir şemme bir zerre saña vērelim ve seni ‘azīz kıılalım diye pes ol ‘izzetün eşeri oldur kim (6) dükeli ‘ālemler

kalbinde aña musahhar kılavuz ve kâfirleri aña zebûn kıluvêrevüz (7) bir za'îf kulı şol mertebeye êrgürevüz tâ 'âlemler bileler ki kâdirdir kim (8) ölmüşleri dirgüre **ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** andan ol kıyâmete inanan mü'minler (9) anı haqîkat bileler ya'ni gözile 'ayne'l-yaqîn göreler katâde kavlinde eydür (10) **ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** dedügi oldur ki haqq te'âlâ eydür yâ muhammed hannâne (11) diregin inledem ve hem süre getürem kâfirler anı görüb kıyâmet (12) kôpasına inanalar hannâne dedügi oldur ki resülün mescidi içinde bir direk (13) vardur resül aña tekyelenürdi ya'ni mübârek arkasın aña vêrüb şahâbeler (14) hadîs eydür idi bir gün resül eydür baña bir minber düzüñ aña çıkayın (15) va'z u naşîhat édeyin koçaldum ünüm çıkmaz oldu şahâbeler çoğaldılar (16) ünüm işitsünler dedü minber düzdiler hazret-i risâlet diledi kim aña çıka (17) ol direk zârî kıldı inledi şunuñ gibi inledi kim dükeli şahâbeler işitdiler

[38/a]

(1) aralarında girîv kobdı ve dile geldi faşîh dille söyledi eydür yâ resülallâh (2) senden bunu umardım kim beni şöhetinden mahrûm éde ve mübârek vücüdünđan ayırasın (3) böyle dese derhâl resül hazreti minberden indi ol diregi koçdı (4) ve öpdü andan resül ağlar ve direk inler ve şahâbeler figân eylerler pes resül (5) éy ben yakında ölüm şerbetin içeserem mescidün ne diregi ve ne taşu (6) ve ne toprağı kala dükelisi benim firâkımdan kan ağlayalar çün şahâbeler (7) bu sözi işidicek bir kezden 'amâmelerin yere urdılar ağlaşub zârîlik kıldılar (8) ve medîne içi kıyâmet kôpdü eyitdiler yâ resülallâh bizim cânımız saña fedâ (9) olsun ve heb dükelimiz senin için fedâ olalım ve atamız anamız saña kurbân olsun (10) senün nür yüzünün şolduğın görmeyelim dediler pes resül eyitdi taqdîr-i ilâhî (11) şöyledür kim dükelünüz benim ölümüm göresiz ve benüm firâkımdan yanasız (12) câresüz maqşûd şöyle kim ya'ni kâfirler kuru direkden söz geldüğini

görecek (13) tā kuru ağaça dil vèren allāh eger ölmüşlere dirilik (14) bağışlar ise hīc ‘acīb ğarīb olmayup budur كَلَّا سَيَعْلَمُونَ (15) ma‘nisi dükeli müfessirler kavlinde böyle buyururlar kim yā muḥammed senün yalıncağların (16) elinde ol cübbeleri ve tonları zebūn kılam ve za‘īf ümmetlerine kāfirlerün (17) pehlivānların boynun burub başduram ve başmaduğunuz yerleri size mülk

[38/b]

(1) kılam ey niçe cabbārları size ḥarāc-güzār kılam kim anlayalar işbu işler kādīr olan (2) pādīşāh ölüleri diri kılsa hīc ‘ucub olmaya bir nice müfessirler kavlinde böyledür kim (3) كَلَّا سَيَعْلَمُونَ dedügi oldur ki ḥaḳḳ te‘ālā (4) eydür yā muḥammed ben kāfirlere iki dürlü rüsvāyılığ kıldum biri dünyāda (5) ve biri āḥiretde evvelki dünyādadur bedir ğazāsından berü bunları (6) sizün kılıcuğuz altında kıldum ol vaqıtden berü sizi ğālib (7) kıldum her kaḅı ğazāya kim varasız kimini kırasız ve kimini zaḥmetlü kılasız (8) ve kimini esīr kılasız ve kimini kul kıravaş édinesiz hizmet édeler ve bir niceler (9) eydür كَلَّا سَيَعْلَمُونَ den işāret bedir ğazāsınadur andan sonra (10) kıyāmet kıparavuz bunları od zencīrler bağlayub zebānīler ḥōrlığa tamuya (11) ğirçek bileler kim aḥvāl nicedür كَلَّا سَيَعْلَمُونَ den işāret (12) buḅadur mücāhid kavlinde böyledür kim ğüyā ki ḥaḳḳ te‘ālā eydür yā muḥammed (13) kıyāmete inanmayanları şol vaqıt inanalar ki cānları ḥulkūma geledağı bağalar (14) kendü yerlerini od içinde tamuda ğoreler feryād édüb dēyeler kim ilāhī (15) kıyāmete inanduk āḥiret hīc şekümüz kılmadı illā ol vaqıt inanmak anlara fā’ide (16) étmez eydürler ki ey vaqıtsiz öten ḥorōs şimdiye değin kıanda idin şimdi ğördünğe (17) inandun dēyeler nitekim demişlerdür ki هُنَّكَامٌ اِيْذٌ مُرْغٌ وَاجِبٌ اِيْذٌ مُرْغٌ ya‘nī vaqıtsiz

[39/a]

(1) öten kuşu başını kesmek gerek pes şimdi inanmağın fâ'idesi yokdur deyeler (2) ve bir niçeler eydür dağı şol vakit analar kim isrâfîl şûrı çala kıyâmet (3) kopa ve od bunlara hamle kıla eydeler ki kıyâmete inandık ilâhî bize mühlet vèr ve 'ömür (4) vèr ve bizi gèrü dünyâya ilet varalum 'ameller kılalım tâ ki günâhlardan ırak (5) olalım saña lâyıq işlerde olalım gèrü geelim nitekim haqq (6) te'âlâ kelâm-ı kadîminde haber vèrür kim çün bunlar böyle deye (8) **إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبُ دَعْوَتِكَ وَنَتَّبِعُ الرَّسُولَ (7) فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا** haqq te'âlâ celle celâluhu tamu mâlikine eyde eyit bulara ki dünyâda muhammede inanmadunuz (9) ve kuran gibi kitâba inanmadunuz şimdi ki sözün fâ'idesi (10) yokdur deyeler **ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ (11)** ma'nisi zeccâc tefsîrinde eydür ki (11) haqq te'âlâ eydür yâ muhammed çün resülligine inanmadılar ve kıyâmet kôpasına ikrâr (12) etmediler pes medîneyi ve hayberi ve hicâzı ve cemî'-i ekâlîmi ısmarlayıcağ (13) ve mışır şâmıla ve yemenle ol vakit bileler eydeler kimi şol tanrıkim (14) bir yetîmi ve deve güdüci oğlanı medîneye ve mekkeye ve haybere ve yemene ve hicâza (15) ve mışıra ve şâma ve 'ırâka ve fârîse ve deryâya ve deşte ve âzerbiycâna ve rûma (16) ve çîne ve hinde ve sinde ve türke ve cemî'i memlekete şâhib kıldı (17) ve cinne ve inse resül kıldı eger ölmüşlere çâre bağışlar ise hîc ğarîb

[39/b]

(1) olmaya **ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ** kurtubî ve kuṭbî tefsîrinde böyledür ki haqq te'âlâ (2) muhammed muştafâya vèrür eydür ki yâ muhammed kıyâmete inanmayanlara kıyâmetün nişânlarını (3) gösterem ol vakit inalar ve dağı melekü'l-mevt heybetlü ferîştelerle cânlarını (4) almağa gelincek ki cân acığını göreler ol 'aṭâ müfessir kavlinde eydür **عَمَّ (5) يَتَسَاءَلُونَ** dedüğü işâretdür 'âriflere ki haqq te'âlâ celle celâluhu soruşduklarına (6) **عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ**

dédügi işâretdür allâhu hazretine كَلَّا (7) سَيَعْلَمُونَ dedügi işâretdür haqq te‘âlâ hazretinün nürını gördüklerinden sonra (8) zâtın kimesne bu dünyâda görmediklerini bildürür ebû [bâ]yezîd-i bestâmî eydür (9) عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ işâretdür ‘arifler firâk heybetinden korkub anı soruşduklarında (10) evvel firâk hâli zikir içinde ‘arifler iki mertebe dürür ve bir niçeler eydürler (11) vişâlden firâk yêgdür anuñçünkim yanmak ve göyünmek ehlidir veyâ zârîlık ve yalvarmaqlardur (12) vişâl ümîzdür tevâzzü‘ kılmağdur bu dükeli firâk içinde andan (13) haqq te‘âlâ eydür ey kulum vişâl êrûçek bildüremikim benim vişâlimde (14) anlara ayruğ firâk yok imden ‘ıyş u ‘işret ve remzîdür hemîşe luğf-ı ins ü kerem (15) urmada ikrâm urmaqlıkdır ve günden güne nûvâzişdür pes ‘arifler görücek (16) haqq te‘âlânun luğfını ol vaqit bileler su‘âl eger eyderlerse ‘arif kimdir (17) cevâb ‘arif oldur ki emîri’l-mü’minîne ‘alî eyitdi ya‘nî ‘arif oldur ki

[40/a]

(1) dünyâdan âhiretten fâriğ olmuş ola dünü gün dilegi hemân allâh rızası ola (2) ebû bāyezîd-i bestâmî eydür ‘arif oldur ki haqq te‘âlâya kulluğ eyleye hîc tama‘sız (3) bu mağâm ulu mağâmdur fenâ mağâmıdır ve kendüyi hîc bilmeklikdür zîrâ varlık (4) ol olur kim anda dilek ola çün dilek yok varlık yok faqr tamâm olduğı (5) mağâmdur çün kişi bu mağâma êrişe haqq te‘âlâ eydür ey kulum züll ü ‘ubūdiyyet (6) tamâm oldu şimden gerü ‘izz-i rubūbiyyet görgil ya‘nî demek olur kim (7) kulluğ hürluğını bizim dergâhımızda gösterdün imden gerü bâdişahlıq ‘izzetinde (8) bir şemme bir zerre saña vérelim ve seni ‘azîz kılalım pes ol ‘izzetün eşeri oldur ki (9) dükeli ‘âlemler qalbinde anı mağbûb kılur ve feriştelere arasında anı ‘azîz (10) kılur enbiyâlar ve evliyâlar şaffında ragbetlü kılavuz nitekim hadîşde gelür ki resûl (11) hazreti buyurur kaçan kim haqq te‘âlâ bir kulinı sevse cebrâ’île emr êder (12) eydür ki yâ cebrâ’îl fülân kulumı sevdim

anı yedi kat gök feriştelere (13) eyit kim anlar dağı ol kulumı sevsünler pes cebrā'ıl dağı göklerde nidā kıılır ki (14) ey ferişteher bilün ve āgāh oluñ kim haqq te'ālā fülān bendesin sevdi (15) sizler dağı seviñ der tā ki yedi kat gök feriştelere anı seveler andan sonra (16) haqq te'ālā ol kuluñ sevgüsini yer üzerinde halāyıklara sevdürür (17) ve dükeli halkıñ göñline anun sevgüsün birağur ve dükeli halkuñ

[40/b]

(1) göñlünde ol kişi sevgülü ve 'azīz olur pes ma'şiyet gerü böyledür kim bir velīye (2) şordılar 'ārif kimdür ol velī eyitdi 'ārif oldur ki allāhından korka günāh (3) işlemeye dedi bu maqāmda söz çokdur ammā gerü tefsīre gelemüm (4) اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهَادًا ya'nī haqq te'ālā eydür yeri size döşek (5) kıılmadım mı pes haqq te'ālā minnet eyler bu arada hemze hemze'-yi istifhāmdır (6) وَالْجِبَالَ اَوْتَادًا ya'nī dağı tağları yer dölensün deyi mıhlar kıılmadım mı (7) rivāyet gelübdür kim haqq te'ālā evvel bir kağan gibi yeri desdegirmi yaratdı (8) dā'im hareket ederdi andan tağları yaratdı yer üzere çökerdi tā kim yer (9) karar duta halāyıka menfa'at dege اَرْوَاكًا وَخَلْفَانَا ya'nī yaratdım sizi (10) çift çift ya'nī erkeklü dişilü وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ya'nī (11) kılduk uyku tenleriniz için rāhatlık kıldık ya'nī her kişi işden ve gücden (12) veyā seferden yol yürimekten birazçuk yatsa uyusa rāhat olur azğunluğu (13) gider وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِيَاسًا dağı kılduk geceyi örtü ya'nī karanlığı birle dükelisi (14) nesneyi örter وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ve dağı kılduk gündüzi dirliğünüz (15) ve maşlahatunuz bitürmege sebep kılduk وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ya'nī (16) dağı yapduk sizün üzerünüze yedi kat muhkem gökleri ya'nī şol (17) kalınlıqla işbu yücelikle direksüz durgurduk her birinün kalınlığı

[41/a]

(1) b ş y z yıllık yoldur aralıkları ol  adardur mecm 'ının i i env 'i feris teler ile (2) toptoludur t  haddi bir  ariŐ bir h li yokdur mecm 'ı feris teler ile  oludur (3) **وَجَعَلْنَا سِرَاجًا** ve dağı kıldığ biz g neŐi ayduğlu ve n r gibi Şu'led r (4) ve issi ve yandırıcı  ır k kıldığ **وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً نَّجَاجًا** ve dağı ind rd k (5) biz bulutlardan d k lci Şuları mu'Őir t d d gi ya'n  ŐıŐıcılar d mek olur (6)  at de mu  til eyitdiler mu'Őir t ol y llerd r kim bulutları ŐıŐar yağmurları (7) ind r r 'avf  riv yetinde budur ibni 'abb sdan m verriğ eyitdi mu'Őir t d d gi (8)  asırđalu yellerd r kim buludları Őıđarlar eb 'l-' liye ve rab ' ve  ah h k eytdiler mu'Őir t (9) ol yellerd r ki yağdurmağa bulanmış ola amm  dağı hayzı inmemiŐ ola m berred (10) eydir mu'Őir t d d gi ya'n  yağdurucılar d mek ya'n  bulutlardan biri biri (11) ardınca  ok  ok yağmurlar ind rici **لِنُخْرِجِهِ حَبًّا** ya'n  t  ki  ıŐıkaruruz (12) ol yağmur sebebiyle d neleri ve otları **لِنُخْرِجِهِ** deki b  b 'yı sebebiyyed r (13) **وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا** ya'n  dağı b st nlar gibi ağacları  ok ola elf fen d d gi (14) ya'n  ol ağaclar kim budakları birbirine  olaŐmıŐ ola **إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ** (15) **كَانَ مِيقَاتًا** ya'n  be-d r st  faŐıl g ni ya'n   ıy met g nikim  ađđ te' l  (16)  adı ola **كَانَ مِيقَاتًا** ya'n   ıy met g ni va'de  ılınub durur evvel n (17) ve   ir n i  n t  ki ey lere sev b ve yaramazlara 'az b ve 'ik b **يَوْمَ يُنْفَخُ**

[41/b]

(1) **يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ** ya'n   ađđ te' l  kend   udretini bild rdi kim   dir kim (2)  ıy met  oparmağa ve  l leri dirgirmege ve andan Şonra ya'n  bey n kıldı (3) **يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ** pes  ađđ te' l  va'de  ıldığ kim ol (4) g nkim Ő r urıla ve siz g ruğuzdan  opub b l k gelesin riv yet (5)  ılındı berr  bin 'azıbden ol eyitdi ma' z bin cebel eyy b enŐ r  evinde tağrı (6) res l ne yağın otururdu pes ma' z eyitdi y  res lallah işbu  yeting

ma'nisi (7) bilürsin kim haqq te'ālā eyitdi فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا pes resül eyitdi yā ma'āz (8) yavlaq ulu işden şorduş benim ümmetinden on dürlü kavm gūrlarından kopar (9) haqq te'ālā anları müslimānlar cemā'atinden seçe ve şüretlerin döndüre bunların (10) bir niçesi maymūn şüretinde ve bir niçesi başı aşığa ayağı yukaru yüzleri üzere (11) sürüni sürüni yūriye ve bir niçesi gözsiz ve bir niçesi kulaqsız ve dilsiz ve bir niçesi (12) dili ve gögsi üzerine şarkmış ola dilini çeyneye şöyle kim ağızlarından kan iriñ (13) aқа maşşer kavmi bulalardan yigreneler ve bir niçesiniñ elleri kesük kopa ve bir niçesi (14) oddan ağaçlar üzerine aşılmış kopar ve bir niçeleri kaṭrānda cüppeler geymiş olalar (15) şöyle kim gevdelere yapışmış ola ammā şunlar kim maymūn şüretinde olalar (16) harām yeyenler olalar ve anlar kim başı aşığa kopalar ribā yeyenler olalar anlar kim (17) gözsüz kopalar hüküm içinde zulum kılanlar olalar ve anlar kim dillerin ceyneye ol 'ālimler

[42/a]

(1) ve kışsa-ḥ'ānlardır kim halka eydür ve kendüler dutmazlar ve anlar kim elleri ve ayakları kesik (2) kopa konuşın azarlayanlar olalar ve anlar kim oddan ağaçlara aşılı kopalar (3) ādemleri bege ve sultānlara gāmmazlayanlar olalar ve anlar kim çirkin kokuğu kokuğalar zekātın (4) ve 'öşrin vermeyenler ve lezzetler ve ārzūlar sürenler ve anlar kim kaṭrāndan cübbeler (5) geyeler tekebbürlik edenler olalar ve bir nice rivāyetde sağıcı 'avratlardır (6) وَأُفْتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ya'nī kıyāmet kopsa gök açıla kapular ola (7) ya'nī gökler yarıla ferişterler inmekiçün bir niçeler eydür her gök yarıla kapu gibi (8) ola bir niçeler eydür her bir ādemün gökde iki kapusu vardır bir kapusu 'ameliçün (9) ve bir kapusu rızkiçün kaçan kıyāmet kopsa açılır وَسُيْرَةُ الْجِبَالِ فَكَانَتْ (10) daḥı kıyāmet olıcağ tağlar yer yüzinde yūriye ılığum salğum (11) ola إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا bayıq cehennem şamusı yol (12) uğrayacak yer oldı pes uçmağa girmek yokdur tā şamuya

uğrayıb (13) gecmeyinçek nitekim bir yêrde eydür ve in minküm illā ve irdühā ya‘nī bu vāv vāv-ı kasemdir (14) pes haqq te‘ālā and içer eydür şamuya uğrayacaqsız demek olur لِلطَّاعِينَ (15) مَثَابًا ya‘nī cehennem şamusı kâfirler için maķāmdur ve döneçek yêr oldı (16) ya‘nī durağ ve menzil oldı لَا يَبِثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا pes kâfirler cehenneme (17) giricek delim yeller egleneler aḥķāb ķadar ‘alā aḥķābuḡ ma‘nisinde ḡilāf

[42/b]

(1) ķılmışlardur ki aḥķāb ne demekdür bir niçeler eydürler aḥķāb zamānlardur (2) ve rūzigārlardur kim anuḡ niçeligi ma‘lūm degildir rivāyet ķıldı ebū’đ-đuḡādan (3) ibn-i mes‘ūddan kim eyitdi aḥķābuḡ şağışını bilmezler illā bir taḡrı bilür (4) ancak ammā bir niçeler eydürler kim aḥķābuḡ ḡaddi ve sağış vardur ammā anuḡ (5) sağış niceliginde iḡtilāf ķılmışlardur pes ṡarīķ bin ‘abdurrahmān (6) eyitdi şafāyıla merve arasında bir ulu pīr beni ķıgırdı anuḡ ķatında ‘abdullāh (7) bin ‘ömerün kitābı dururdu ve anuḡ لَا يَبِثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ma‘nisi yazılmışdur kim (8) aḥķābuḡ birisi kırķ yıldur ol yılıḡ degme bir ḡünü biḡ yıldır rivāyet (9) ķılındı sufyāndan ve ‘ammārdan kim ol eyitdi ‘alī ibn-i ebī ṡālib (10) hilāle eyitdi haqq te‘ālā kitābı içinde aḥķābuḡ ma‘nisi nite bilürsin (11) şöyle bilürün kim aḥķābuḡ birisi seksen yıldur her bir yılı on (12) iki aydur her ayı otuz gündür ve her bir ḡünü biḡ yıldır rivāyet süleymān (13) bin müslimedden ve nāfi‘den ve ibn-i ‘ömerden taḡrı resūlinden kim eyitdi vallāh (14) şamuya giren tā aḥķābaha ķadar eglenmeyince çıkmaya ve aḥķābuḡ biri seksen daḡı (15) birkaç yıldur her bir yılı üç yüz altmış gündür her bir ḡünü biḡ yılıcadur dünyā (16) yıllarından kim şayarsız beşer bin ka‘ab eyitdi aḥķābuḡ birisi üç yüz (17) altmış gündür ve her bir ḡünü biḡ yılıcadur mücāhid eydür aḥķāb dedüḡi kırķ

[43/a]

(1) üç zamāndur ol degme birisi yētmiş gündür degme günü yēdi yüz yıldur (2) degme bir yılı üç yüz altmış gündür degme günü yüz yıldur biñ yılcadır ḥasan (3) eydür ḥaḳḳ te‘ālā her bir nesnenün ḥaddin ve müddetin zikir eyledi ammā ṭamu ehli (4) ne kadar eglense müddet zikir eylemedi belkim eyitdi aḥḳāb ḳadri ṭamuda egleneler (5) ‘azāb göreler eger dēdi ya‘nī bir ḥuḳub ‘azābıla geçeler bir zamān gērü ‘azāb (6) göreler bir ḥuḳub daḥı gele ol da dükenicek bir ḥuḳub daḥı gele pes aḥḳābuñ (7) sağışı ve uçı yoḳdur bundan murād ṭamu ehli ṭamuda ebed ḳalalar (8) demekdür murād velākin eytmişlerdür ki aḥḳābuñ birisi yētmiş biñ yıldur (9) ol yılıñ her bir günü dünyā yıllarıyla biñ yıldır muḳātil eyitdi aḥḳābuñ (10) birisi on yēdi biñ yıldur ve daḥı bu āyetde فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا āyeti mensūḥ (11) ḳıldı pes ṭamuda ḳalmaḡuñ sağışı götürüldi ebedī ḳalmaḳ ḥāşıl (12) oldu bir nice ‘ulemā eyitdiler bu zamānlar içinde kim yād ḳılduñ nesne ve şarāb (13) ve şucaḳa nesne ṭatmayalar bularuñ issiligine şifā ḳıla ve şusuzlıḳların (14) gidere belki içdükleri ḳaynar şu ola ve ḡassāḳ ve ḡislīn ola nitekim (15) buyurur لَا يَدْرُفُونَ فِيهَا بُرْدًا وَلَا شَرَابًا إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَاقًا bir niçeler eyitdiler (16) ḡassāḳ ṭamu ehlinün gözi yaşıdur ve bir niceler eyitdiler ḡassāḳ ṭamu ehlinün ṭamuda (17) yanarken gözi yaşıdur ve gevdelерinden aḳan şaru şudur anı içerler

[43/b]

(1) ḥadīşde gelür kim cehennem ehli şol ḳadar aḡlayalar kim irinleri denizler gibi ola (2) aḳa eger anuñ içinde gemiler yürüye idiler anı icüreler bir niceler eydür ol (3) zemherīdür şehr bin ḥavşeb eydür ḡassāḳ ṭamu içinde bir deredür ol derede (4) üç yüz otuz ḳolḳa vardur degme bir ḳolḳada oddan üç yüz otuz ev vardur degme (5) bir evde dört bucaḳ vardır degme bir bucaḳda bir yılan vardur her bir yılan bir beserek ve devedeñ (6)

büyükdür degme bir yılan başında bir desti ağu var eger ol ağudan bir kaçre dünyā (7) denizlerine taşsa mecmū‘ı ağu olaydı pes tamu ehli tamuda içdükleri (8) ol ağu ola ğassāk dēdügi budur rivāyet kılındı muḥammed bin ‘alīden ve ḥaseneden kim (9) işitdik ma‘āzdan kim eyitdi لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا ya‘nī tamu içinde uyku (10) görmeyeler ḥasan ve ‘aṭā eyitdiler tamu içinde rāḥatlık görmeyeler dinlenmeyeler (11) وَلَا شَرَابًا daḥı şovucağ şu içmeyeler الْأَ حَمِيمًا meger ḥamīm içeler ḥamīm (12) ol şuya dērler ki anuñ issiligi ğāyete ērmiş ola andan öte issi olmak mümkün (13) olmaya ve ğassākān daḥı ğassākān içüreler nitekim ḥadīşde gelübdür kim tamu ehli (14) tamuda şu dileseler ḥakḳ te‘ālā zebānīlere buyura kim bulara ḥamīm içürün (15) pes oddan kepçeler ile alalar içüreler hemān kim bularuñ yüzlerine yakın gelicek (16) issilikden bularuñ yüzlerine kavlaya ol kadeḥleruñ dikile ve dudakları burışa ḥaddikim (17) üstün dudakları eñsesine çıka ve altın dudakları göğüslerine ine ve ol şuyı

[44/a]

(1) hemān kim ağızlarından içerü dökeler boğazlarından ine içlerin gülerin aşğa geçüre (2) الْحَالُ جَزَاءٌ وَفَأَقَا ḥakḳ te‘ālā eydür bu cezāyı bulara vėrdük (3) ‘amellerine muvāfiḳdır ya‘nī bularuñ işine lāyıḳdır muḳātil eyitdi bu ‘azāb (4) bularuñ günāhına muvāfiḳdır anuñçün kim şerriñden ve küfürden ulu yazık (5) hīç yokdur pes tamu ‘azābından ulu ‘azāb yokdur bu cezā aña muvāfiḳdır (6) إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ya‘nī bularuñ ‘ādeti buydıkim hisāb ola (7) ve şorıla dēyü ummazlardı ya‘nī ol yavuz ‘amellerinden ötüri ‘azāb ola dēyü (8) وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كَذَابًا ya‘nī daḥı bizim āyetlerimizi yalan dutarlar (9) idi ve kıyāmete inanmazlardı ve gürdan kopmasına inanmazlardı وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ (10) كِتَابًا ya‘nī kamu nesneyi biz şorarız ve yazavuz ve ‘amellü ‘ameline lāyıḳ cezā vėrevüz (11) فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ya‘nī pes ey kāfirler dēdük

ol küfrin ve şirkün (12) ‘azābını pes size arturmayavuz illā ‘azāb ve ‘ukūbeti arturavuz avī eydür (13) ḥasana şordum ki ṭamu ehline ḳurān içindeki ḳorkulu ve yavuz āyet ḳanğıdur (14) eyitdi ben şordum resūlullāh eyitdi اِنَّا لَلْمُتَّقِينَ مَفَارًا (15) ḳün (15) ḥaḳḳ te‘ālā ṭamu ehliniñ aḥvālını bildürdi pes imdi uçmaḳ ehlinüñ (16) aḥvālin beyān ḳılır ve eydür ki اِنَّا لَلْمُتَّقِينَ مَفَارًا ya‘nī ḥaḳḳat muttaḳāler ṭamudan (17) ḳurtular ve uçmaḳa gireler şād-kām olub baḒlar ve baḒçeler ve köşkler

[44/b]

(1) ve sarāylar bulalar nitekim اِنَّا لَمَوْلَانَا ya‘nī daḥi nāzimceklü ḥūrī ḳızları bulalar (2) ḳamusı bir başlu ve bir boylu ola وَاَسَادِهَاقًا ya‘nī tolu tolu ḳadeḫler dutub içeler (3) ya‘nī bularuñ içdükleri biri biri ola sa‘id bin cübeyr ve mücāhid eyitdiler diḥāḳan (4) dedügi ya‘nī bularuñ ḳanmaḒlıḒı ḳadrinçe ola nitekim ḥadīside gelür ḥaḳḳ te‘ālā (5) uçmaḳ ehlinüñ birisinüñ ileyine indi yüz ṭabaḳ ḥon ve bir bi-āhir birinüñ rengi (6) ve lezzeti bir dürlü ve daḥi ol bir ḳişiye şol ḳadar ḳuvvet iştihā vère kim mecmū‘ı (7) yeye ve ardınca ḳadeḫler şarāben ṭahūr getüreler içüreler nitekim bir yerde dedi (8) وَسَقِيَهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ve bir niçelerüñ eline şarāb Ḓılman ve vildān (9) vère ve bir nicelerüñ eline ḥaḳḳ te‘ālā kendi dest-i ḳudretiyile verekim ḳadeḫler (10) görine ammā kim getürdügi bilinmeye ḳadeḫler kendüler geleler فِيهَا لَعُوًّا (11) لَا يَسْمَعُونَ ya‘nī uçmaḳ ehli ebedī yalan söz işitmeye جَزَاءَ مَنْ رَّبِّكَ (12) عَطَاءَ حِسَابًا ya‘nī bu ni‘metler ve eylükler yā muḥammed senüñ tañruñdan (13) uçmaḳ ehline çok ve yetüt ve tamām cezā ve baḥşişdür bir niçeler eyitdiler ‘ivaż (14) ve cezādur ol eyü ‘ameller ḳadrince رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ (15) ya‘nī kim senüñ tañrınüñ yā muḥammed gökler ve yerler tañrısıdur daḥi her ne kim (16) ol ikinüñ arasında varısa ḳamusınüñ raḥmānıdur اِنَّا لَمَلِكُونَ مِنْهُ خُطَابًا (17) eyitdi kimse içün şefā‘at eylemege mālīk olmayalar meger kim raḥmān tañrı

[45/a]

(1) destür vére şefā'at eylemege صَفَاً وَالْمَلَائِكَةُ صَفَاً ya'nī ol gün kim (2) feriştelere şaf şaf duralar 'ulemā ihtilāf kılmışlardır kim rūḥ ne nesnedür ḥadīṣ kıldı (3) bize ibrahīm ve mücāhid 'abbāsdan kim eyitdi cühūdlardan bir bölük kavm geldiler taḥrī (4) resūline eyitdiler bize ḥaber vērgil kim rūḥ ne nesnedür resūl eyitdi ḥaḳḳ te'ālā (5) çerilerden bir çeridür feriştelere degildür başları ve elleri ve ayakları var ta'ām yerler (6) ibni 'abbās rūḥ cümle feriştelere büyük gevedelülerdür ḥadīṣ kıldı bize şābit (7) ve ebū ḥamza ve 'āmirden ve 'alḳamadan ve ibni mes'ūddan kim eyitdiler rūḥ bir feriştedür (8) göklerden ve yerlerden ve kamu ferişte uludur ve dördüncü kat gökdedür her bir (9) gün içinde on iki bin kez tesbīḥ okur ve anuḡ her tesbīḥinden ḥaḳḳ (10) te'ālā bir ferişte yaradur tā kıyāmete degin ve ol rūḥ adlu ferişte kıyāmet (11) gününde başına bir şaf olub gele ve gērü kılan feriştelere bir şaf (12) olalar şa'bī ve ḍaḥḥāk eyitdiler rūḥ dedükleri cebrā'īldür ve daḡı bir (13) rivāyetde gelür kim 'arşuḡ saḡ yanında nūrdan bir ırmaḡ vardur (14) yēdi deḡiz ululuḡınca cebrā'īl her seher vaḳtinde ol ırmaḡa girür (15) yunur pes cebrā'īlün nūrına nūr ve görkine görk ve ululuḡına ululuḡ kıtılır (16) andan ol ırmaḡdan çıkar silkinür kıanatlarından her kıatre kim damlar ḥaḳḳ te'ālā (17) bir ferişte yaradır ol feriştelere her gün yētmış bin ferişte beytü'l-ma'mūriye

[45/b]

(1) gider ve yētmış bin ferişte ka'beye gider tā kıyāmete degin mecmū'ı cebrā'īl ḥaḳḳ te'ālā (2) ḥazretinden durmuşdur heybetinden ditrer her bir ditremekden yüz bin ferişte (3) yaradılır cebrā'īl şūretinde ve ol feriştelere şaf baḡlayub dururlar başlarını (4) aşıḡa dutmuşlar her kıaçankim bulara destür vēse gerek kim söyleyeler sözleri (5) bu olur kim صَفَاً لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَدِنَ لَهُ (6) يَوْمَ يَوْمِ الرُّوحِ وَالْمَلَائِكَةُ صَفَاً te'ālā ente nitekim ḥaḳḳ

mücāhid eyitdi rūḥ bir kavmdur (7) ādem oğlanı şüretinde yerler ve içerler ebū ṣāliḥ eydür rūḥ bir ḥalkdur (8) ādem oğlanlarına beḥzer velākin ādem degildür ḥasan ve ḳatāde eyitdiler bular ādem (9) oğlanıdur ḳatāde eydür bu ṣol nesne nelerdendir kim ibni ‘abbās gizler idi ḥalka (10) ḥiḳ eyitmez idi mücāhid rivāyet kıldı ibni ‘abbāsdan kim eyitdi rūḥ ḥaḳḳ te‘ālānuḡ (11) maḥlūḳıdır bularuḡ şüreti ādem oğlanı şüreti üzerinedür gökden (12) niḳe kim feriştelere inerler anlaruḡ birisi bile iner ‘aṭiyye rivāyet kıılır (13) ibni ‘abbāsdan kim rūḥ dedüḡi ādem oğlanlarinuḡ cānıdur iki kez şür urılmaḳ (14) arasında feriştelere bile ölürlere cānlar gevdelerine gēri girmekden öḡdin (15) ibni zeyd eydür atam eydöverirdi kim rūḥ dedüḡi ḳurāndur nitelim buyurdu وَكَذَلِكَ (16) ya‘nī ḳıyāmet güninde feriştelere (17) ṣaf duralar ḥiḳ söylemeyeler لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَنْزَلَ لَهُ الرُّوحَ

[46/a]

(1) ya‘nī ḥaḳḳ te‘ālā kime destür verir öyle söyleye ve anuḡ (2) söyledüḡi ṣevāb ola ya‘nī ḥaḳḳ sözin söyleye ve anlar kim dünyāda eyü ‘amel (3) kılmıṣ ola ola söyleye ḥadīs kıldı bize ebū mu‘āviye ebū ḥālidden (4) ve ebū ṣāliḥden kim eyitdi feriştelere ṣaf ṣaf durıḳaḳ ḥaḳḳ te‘ālā (5) destür verdüḡi ol kiṣiler olalar kim dünyāda lā ilāhe illāllāḥ muḥammed (6) resūlullāḥ ذَلِكَ الْيَوْمِ الْحَقُّ ya‘nī ḳıyāmet günü ḥaḳḳ günüdür olacaḡı gerḳekdir (7) ṣek ve ṣübhe yoḳdur āmennā ve ṣaddaknā bihi her kim bu söze ṣek getirse (8) inanmasa muṭlaḳ kāfir olur ḳatli vācib olur فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَثَابًا (9) ya‘nī ol ḳıyāmet günü ḥaḳḳ gündür pes her kim dilerse allāḥdan yaḡa anuḡ (10) tā‘atına yol dutsun ya‘nī biz ḳorḳutuḡ (11) sizi yaḳın ‘azābıla ya‘nī va‘de kılduḳ size yaḳın ‘azābı gösteren deyi (12) ya‘nī ḳıyāmet gününü bir niḳeler eyitdiler ‘azāb dedüḡi bedir ḡazāsında bular kıırılmaḳ (13) idi مَا قَدَّمْتُ يَدَايَ ya‘nī ḳıyāmet güninde kiṣi her

ne kim (14) işlediysen bula eyüden ve yavuzdan ya'nî hayırdan şerden her ne kim ilerü (15) veribdisen bula ya'nî cezasın göre كُنْتُ تُرَابًا وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا (16) ya'nî dağı kâfirler ol vaķit eydeler kim ey kâşkî biz dağı toprak olayduk (17) 'abdullâh ibni 'ömer eyitdi kaçan kıyâmet günü olsa yer çekile şol adım çekilür

[46/b]

(1) gibi hadîşde ve tefsîrde gelür kim haķķ te'âlâ buyurdi bu yeri giderün bir ayruķ (2) yer getireler tâhir ve pâk kudüsde 'araşât anda dura aña maşşer derler bu yeri (3) haķķ te'âlâ feriştelere buyura dört yanından çekeler büyüder meşelâ şuna beñzer (4) ki bir zuvâle'i bir hatun kişi oklağuyıla niçe yararsa kim büyir şöyle büyüder (5) mecmû'ı âdem oğlanı ve cānavârlar ve dükeli hayvānçıklar ve cinnîler ve kuşlar ve deniz (6) cānavârları ve mecmû'ı yaradılmışlar kim dünyāya geldiler ve kendiler dükelisi şığışmağičün (7) pes haķķ te'âlâ dükelini gerü yarada haķķ te'âlâ kâdî ola dükeli maħlūk (8) arasında kışaş buyura tâ ki biri birinden haķķın alalar şöyle kim (9) boynuzlu koyundan boynuzsuz koyun haķķın ala kim dünyāda anı süsmiş idi ve tâ (10) şuna degin kim yaz günlerinde kim uvaçuķ üvezçükler bir yerde kaçasurken (11) nāğâh birinün kanadı birine dokunmuş olsa onun dağı haķķın alivere zîrâ haķķ te'âlâ (12) 'ādildir kimsenün haķķın kimsede komaz nitekim hikâyet içinde gelür ki bir gün (13) süleymân peygâmbir ibüklüce toygara kaçıdı ibücegine yapışub ilerü sürdi (14) ol kuşçağaz eyitdi yâ süleymân aņıl şol günkim ben dağı senün alnuñ (15) sacına yapışub yüzün üzerine süriyü süriyü haķķ hażretine getürem dedi (16) böyle dese süleymân hayrân oldı ol kuşçağazı ayası içine alub (17) yüzün yüzüne sürer idi helâllik diler idi imdi hem vâķı' hâl budur kim hîç kimsenün

[47/a]

(1) kimsenün kimsede ھاqqı qalmaz çün hâl böyle olıcaq ey zâlimler ve ey gâfiller (2) sizün ve bizüm hâlimiz ne ola veyâhüd ھاżretde ne cevâb vevüz ve ne yüzle (3) baqavuz ve bu muzlimler yüklerine ol elli biñ yıl miqdârında kim ayağın durub soru (4) hisâb veler ol günde bizim hâlimiz ne ola ve eger eyü ‘amelün var ise (5) ھاqq işlerine veler ve ey saña ki ‘ameliñ bulunmaya anlaruñ günâhların senün (6) boynuña yükledib seni tamuya gönderüb anlara uçmağ veler ve ey (7) senün cânuña pes fırsat elde iken mazlûmdan ırâq oluñuz kim pâdişâhımız (8) ‘âdildir biregünün ھاqqı biregüde qalmaz nitekim ھاđîsde gelür server-i (9) enbiyâ bir gün şahâbelere şordı ve eyitdi kim ey benim yârenlerim sizün qatınızda (10) faķîr kimdür eyitdiler yâ resûlallâh faķîr ya‘nî dervîş oldur kim anuñ (11) hiç nesnesi olmaya pes resûl ‘aleyhi’s-selâm eyitdi bilünkim dervîş (12) oldur ki anuñ kıyâmet gününde ھاqq te‘âlâ ھاżretine gele dürlü dürlü sevâblar ile (13) ve dürlü dürlü eyü ‘ameller ile ve namâzlar ile ve zekâtlar ve hacclar ile ve şadaqalar ve mescidler (14) ve köbriler ve sarâylar sevâblarıla gele ammâ bu aralıqda niçe zulümler qılmış ola (15) ve halkuñ üzerinde çok çok ھاqları ola kimini döğmiş ve kiminün ‘ırzın (16) ola ya‘nî yüzi şuyın dökmüş ola ve kiminün etin çekmiş ve gaybetin (17) söylemiş ola veyâ bühtân etmiş ola veyâhüd yavuz gümân etmiş ola bu ھاqq işleri

[47/b]

(1) mecmû‘ı geleler ھاqq te‘âlâ ھاżretinde ھاqlu ھاqqın isteyeler yaqasına yapışalar da‘vâ (2) edeler allâh ‘âdildir ‘âdil eyleye kimine namâzı müzdin ve kimine zekâtı müzdin ve kimine vericek (3) müzde bulunmaya ve kimine hacc müzdin veler ve kimine şadaqa müzdin veler ol bulunmayanlara (4) dağı anuñ günâhını anuñ boynuna yükledeler ya‘nî alımlunuñ günâhını borçlunuñ (5) boynuna yükledeler dağı maħrûm ve

mağbūn oluban hōrlıgıla tamuya süreler (6) ha faķır oldurdu ne‘üzübillāhi min zālike’l-
hāl imdi ey ‘azīz fırsat (7) elde iken şakinmak gerek inşā’allāh haķķ te‘ālā dükeli
dōstlarına şaklaya (8) gerü tefsire gelem çünkü maşşer ehli bir yerde dirileler haķķ
te‘ālā (9) mecmū‘ı hayvānçıklardan kışaş ala andan hitāb gele kim ey hayvānlar (10)
toprak oluğ diye pes toprak olalar durdukları yerde ya’nī mişk (11) ve ‘anber olalar anı
göröcek kāfirler ey kāşķī nolaydı biz dağı toprak (12) olayduķ mücāhid eyitdi kıyāmet
gününde süsilen süsünden haķķın ala (13) muķātil burunlu ve cengellü kuşlardan
çengelsiz kuşlar haķķın ala (14) muķātil eyitdi haķķ te‘ālā cānavārları ve kuşları ve
perrīlerden ve ādemlerden (15) ayruķ nesne her nekim varısa kamusı dire pes hitāb
kılalar kim (16) taņruņuz kimdür cevāb edeler kim raħmānu’r-raħīm bulara haķķlu haķķın
(17) aluvērdikden şonra haķķ te‘ālā eyde kim ben sizi yaratdım ādem

[48/a]

(1) ođlanlarına musahħar kıldım dūnyāda muṭī‘ edūņuz imdi gerü toprak oluđ diye (2)
şoloķ sā‘at toprak olalar kaçan kāfirler anı görseler ārzū kılalar eydeler kim (3) ey kāşķī
dūnyāda biz dağı toņuz ve it ve ayu olayduķ ve rızķımız dağı anlaruğ rızķı (4) gibi olaydı
ve şimdiki hālde toprak olayduķ tamuya girüp ‘azāb görmeyeydik (5) dēyeler ‘ikrime
eyitdi baņa rivāyet eşişdi kim geyik ve kamu dürlü cānavārlar kıyāmet (6) gününde kaçan
ādem oğlanlarını uzun uzak ğuşşā ve kayğular içinde göreler (7) bir kezden eydeler kim
elħamdülillāh biri sizçileyin kılmadı ne uçmak umarız (8) ve ne tamudan korķarız
dēyeler hadīş kıldı bize ya‘ķūb bin ‘abdullāh ve ca‘fer (9) ve ubeyye eyitdiler kaçan
uçmak ehli uçmağa ve tamu ehli tamuya buyrılsa (10) kalan ümmetler dağı ve cinnīlerin
mü‘minlerine eydeler kim gerü toprak oluğ (11) oloķ sā‘atde toprak olalar kaçan kāfirler
anı göröcek eydeler kāşķī (12) biz dađı toprak olayduķ ebū’l-leys kavli dađı budur ki

cinnîlerün mü'minleri (13) gèrü toprak olalar 'ömer bin 'abdul'azîz eyitdi cinnîlerün mü'minleri uçmağun (14) yöresinde olalar içinde olmayalar ve işitdim ebū'l-kāsımdan kim eyitdi bir niçe (15) tefsîrlerde gördüm kâfir dèdügi bu âyetde iblîs anunçün kim müfred lafzıla (16) getürdi cemî' lafzıla getürmedi eger mecmū'ı kâfir dileseydi kâfirün (17) diyeydi pes böyle olsa murād bundan şeytân olur ve ol bundan ötürü

[48/b]

(1) ola kim iblîs 'aleyhi'l-la'ne âdemi 'ayıplardı kim topraktan yaradıldı deyü ve kendi (2) görüb ögeridi ben oddan yaradıldım od nūrānîdür ve ser-firāz dur toprak (3) mükedderdür ve hōrdur ve alçağdur pes kıyāmet gününde görse ki âdem peygāber ve anuñ (4) zürriyeti kim şevāb ve rahmet içinde müstağrak ya'nî garç olmuşlar ve kendü göre (5) ki 'azāb ve 'ikāb içinde pes ārzū kıla eyde kim kāşkî ben dağı toprak (6) olaydım bir niçe 'ulemā eydür el-kāfirde elif lām dağı istiğrāk-ı cins içindür mu'arref (7) bi'l-lām olçağ mecmū'ı kâfirler murād olur dükeli kâfirler dèmek olur سُورَةُ النَّازِعَاتِ (8) bu sürenün âyetleri küfîler kavlinde kırk altı âyettir ve başrîler (9) kavlinde kırk peş âyettür yüz yetmiş kelimedür üç yüz harfdür rivāyet çün (10) hazret-i risālet mi'rācdan gèrü döndi haqq te'ālā hitāb kıldı kim ey (11) habîbim senün için ve dōstlarım için neler hazırladım var gör cebrā'îl birle (12) hazret-i resûl sekiz uçmağı bir bir teferrüc kıldı pes firdevs-i ā'lāyı (13) teferrüc éderken bir yeşil kubbeye gördi ol kubbeyün içinde dört ırmağ (14) çıkar biri südden ve biri baldan ve biri şudan ve biri süciden ne kadar ki (15) ol kubbeyi tolandı içine girecek yol bulmadı eyitdi ilāhî bu kubbeyün (16) kilîdi kanı eyitdi kim ey benim habîbim ol kapunun dili senün ağzundadır (17) pes resûl eyitdi ol ne nesnedür haqq te'ālā eyitdi anuñ dili بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

[49/a]

(1) böyle dedügi sā'at ol kubbe açıldı resül 'aleyhi's-selām (2) içerü girdi ol kubbenün çevresine yazılmış gördi ki بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (3) çün bağıdı gördikim bismi mīminden bir ırmağ akar allāh hāsından ırmağ (4) akar rahmān mīminden ırmağ akar rahīm mīminden ırmağ akar pes (5) hağğ te'ālā eyitdi yā aħmed muştuluk olsun saña ve ümmetüne ki her kim ki şıdğıla (6) ve i'tikād birle bir kez بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ dese (7) bu dört ırmağdan anı kandurmayunca cānın kabz eylemeyem dedi بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (8) وَأَلْتَأَزَعَاتِ عَرَفًا bu vāv vāv-ı kasemdir ya'nī hağğ te'ālā and içer eydür ki (9) çekiciler hağğıyüçün kim ğarğ eyleyü çekerler ya'nī çekiçiler hağğıyüçün ğarğān ya'nī çekmeklik (10) maşdardur ya'nī mef'ul-i şānī dağı dēler bir niçeler eydürler وَأَلْتَأَزَعَاتِ dedügi (11) ol feriştelerdür kim ādem oğlanlarının cānların kabz eyleyerdelerinden çeker (12) bu rivāyet ebū şāliħ ve 'aṭiyye rivāyetidir ibni 'abbāsdan imām-ı 'alī eyitdi ol (13) feriştelerdür kim kāfirler cānın çekerler melekü'l-mevt gelicek bunların (14) cānlarını tenlerinden çekeler her bir kıl dibinden ve dırnağları dibinden ve kademleri (15) altından çekerler pes melekü'l-mevt kāfirler cānını çeker şöyle kim çığmağaya yakın (16) gelicek ğerü gevdelerine döndürürler ya'nī kopardı şalıvēriler ikileden çekerler (17) muğātil eydür وَأَلْتَأَزَعَاتِ dedügi melekü'l-mevt

[49/b]

(1) ve anuğ yārenleridür kim anuğla olur kāfirler cānın dartağlar şöyle kim bir çok (2) çengellü demür şiş bir çuval yaş yün içinde çeker gibi bir niçeler eydür (3) bir büyük kaba çaluyı bir yünlü koyunuğ yünine tolasa dağı ol miskince koyunuğ (4) tüsi hep ol caluda kalur belki derisiyle ve etiyle bile yüzilür ol koyunuğ (5) niçe zaħmet çekerse ol kāfirler şöyle zaħmet çekerler bir niçeler eydürler bir kaba (6) çaluyı bir darçuğ delükden

çeksele ne zaḥmet ile çıkarırsa kāfirler cānı (7) daḥı eyle zaḥmetle çıkar sa‘īd eydür cānlar çekilür andan ġarḳ olur andan (8) andan ṭamuya bırağılır mücāhid eydür وَأَلْتَارِ عَاتٍ dedügi oldur ki (9) cānlar çekilür süddī eydür ol cāndur kim çekilüb gögse gelür andan (10) ġarḳ olur bir niçeler eyitdi وَأَلْتَارِ عَاتٍ oldur kim kāfirler cān dartmaḳ (11) vaḳtinde kendüyi ġarḳ olmuş görür ḥasan ve ḳatāde ve ḍaḥḥāk ve aḥfeş eyitdiler (12) وَأَلْتَارِ عَاتٍ dedügi yıldızlardur kim doğmaḳ vaḳtinde gök kıraḳında çekilür (13) çıkar andan ṭolanur bir niçeler eydür وَأَلْتَارِ عَاتٍ deýüb and içdügi (14) ġāzīlerdür kim kāfirlere şü yaylara ġarḳ olub çekerler ya‘nī (15) oḳlarını tamām atarlar وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ya‘nī daḥı bağılayıcılar ḥaḳḳı (16) çün deýü ḥaḳḳ te‘ālā and içer bu vāv vāv-ı ḳasemdir ‘abbās eydür وَالنَّاشِطَاتِ (17) dedügi feriştelerdür kim mü‘minler cānını ḳabz eylediler şöyle kim devenüñ dizi

[50/a]

(1) bağıını şeşer gibi ve bir niceler eydirler kim ol mü‘minler cānidur kim ölüm vaḳtinde (2) çıkmaḳlıġa sevinürler derler kim tēz çıḳa anlara ḳavışa ‘alī eydür وَالنَّاشِطَاتِ (3) dedügi feriştelele cānını bağılayub derisinden ve dırnaḳlarından etden ve siñirlerinden (4) çekerler tā ki ḳayġu ve düşvārliḳ birle çıkarurlar ḳatāde ve aḥfeş eyitdiler وَالنَّاشِطَاتِ (5) deýüb and içdügi yıldızlarıdır ki gögün bir ḳaraḳından bir ḳaranına (6) varurlar وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا bu vāv vāv-ı ḳasemdir ya‘nī daḥı yüziçiler ḥaḳḳıyüçünkim (7) yüzerler ‘alī eydür وَالسَّابِحَاتِ dedügi ol feriştelerdür kim mü‘minleriñ (8) cānlarını ḳabz eylerler şuda yüzer gibi bir vaḳit aşıġa ve bir vaḳit yukaru çıkar (9) pes mü‘minleriñ cānını yumuşaḳ çekerler andan bir sâ‘at ḳorlar ki (10) diñlenür mücāhid eyitdi وَالسَّابِحَاتِ dedügi ol feriştelerdür ki gökden (11) ivmeklige inerler bir niçeler eydürler وَالسَّابِحَاتِ dedügi ol ġāzīlele atlarıdır kim (12) kāfirlele ilinde segirdürler ḳatāde rivāyetinde وَالسَّابِحَاتِ deýüb and (13) içdügi ol yüziçiler ḥaḳḳıyüçün kim dedügi ay ve güneş ve yıldızlardur ki (14) felekte yüzerler nitekim ḥaḳḳ

te‘ālā buyurur **وَكُلُّ فِي فَلَكٍ يَسْبُحُونَ** (15) eyitdi **وَالسَّابِحَاتِ** dedügi ol gemilerdür ki denizde yüzerler **فَالسَّابِقَاتِ** (16) **يَا نَبِيَّ** pes ol öñürdiciler haqqıyıçünkim öñürdürler mücāhid ve ebū revaḳ (17) eyitdiler **فَالسَّابِقَاتِ** dedügi ādem oğlanlarıdır kim ḥayra eyü ‘amellere öñürdürler

[50/b]

(1) muḳātil eyitdi ol feriştelerdür ki mü‘minler cānını uçmağa iletmege iverler (2) ve öñürdürler ibn-i mes‘ūd eyitdi **فَالسَّابِقَاتِ** dedügi ol mü‘minleriñ cānıdır ki (3) cān almağa gelen feriştelere karşı durmağa öñürdürler anuñçün kim ni‘met (4) ve rāḥat ve raḥmet göstermişlerdi haqq te‘ālā dīzārına müştāk olub (5) öñürdürler **عَاثَا** eyitdi **فَالسَّابِقَاتِ** dedügi ol gāzīler atlarıdır kim segirdim (6) vaḳtinde bir birin öñürdürler **كَاتَا** eyitdi ol yılduzlardur kim seyr içinde bir birin (7) öñürdüler **يَا نَبِيَّ** pes ol tedbīr eyleciler ve işler düziciler (8) **يَا نَبِيَّ** anlar feriştelerdür **هَادِيَسَ** kıldı a‘meş ‘amr bin murrenden ve ‘abdurrahmān (9) sābiḫden kim eyitdiler dünyānuñ işini haqq te‘ālā dört ferişteye ıṣmarladı kim (10) anlar tertīb edüb dünyānuñ aḥvālını düzerler **يَا نَبِيَّ** cebrā‘īl ve mīkā‘īl (11) ve isrāfīl ve ‘azrā‘īldür ‘aleyhimü’s-selām ammā cebrā‘īl yellere ve çerilere (12) müvekkeldür ve mīkā‘īl isrāfīl mīkā‘īl yağmurlara ve otlara ve yemişlere (13) ve rızqlara müvekkeldür ammā bu üç zikir olunan ferişteleriñ işi ve buyruğı andur (14) ammā ‘azrā‘īl cānlar **كَابَزَا** eylemege müvekkeldür ammā bu aḳsāmuñ cevābı maḍmardur (15) taḳdīr budur kim **يَا نَبِيَّ** **فُلَانٍ** haqqı elbetde elbetde ḳopar (16) biz sizi ḳıyāmet gününde hem lām te‘kiddür ve hem nūn nūn müsaḳḳaledür (17) ma‘nāsı elbetde elbetde demek olur **يَا نَبِيَّ** ol gün **تَرْجِفُ الرَّاجِفَةُ**

[51/a]

(1) ditreyici ditreye ve ol oldur ki evvel şūr urılıcak kamu nesne anuñ hîc (2) heybetinden ditremeyince ölmeye **تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ** ya'ni enüñ şonınca ikinci kez şūr urula (3) ya'ni iki şūr arasında kırk yıl geçe katāde eydür ol iki şūr dēdigi (4) iki kez haykıрмаğdur ya'ni şayha evvelinde haqq te'ālānuñ destūrıla dükeli (5) nesneyi öldüre ve ikinci şayha urılıncak gerü dükeli nesnelər dirile (6) mücāhid eyitdi **يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ** dēdügi şol gündür kim tağlar ditreye (7) **تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ** ya'ni enüñ şonınca gökleri yarıla pes yerler ve tağlar (8) ve yerler ve gökler pāre pāre olalar 'aṭā kavlinde eydür rācife dēdügi (9) kıyāmetdür rivāyet kılındı sufyan-ı tevrīdden ve 'abdullāhdan kim eyitdiler (10) kaçan kim geçinüñ rub' geçe yā sülüs geçe resül hāzreti dururdu ve ehline (11) endürdi kim ey ādem anuñ allāh dēridi **جَاءَتِ الرَّاجِفَةُ تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ** (12) ya'ni ölüm geldi ölüm geldi 'ulemā eydürler ki haqq te'ālā bu sūrede (13) dükeli andlar içdügi şunuñ oda kim bir niçeler gürdan kōpmağa inanmadılar (14) pes haqq te'ālā andı içdi eyitdi bu kamu and içdükim nesnelər (15) haqqıyıçün kim gürdan kōpasız ve şoru ve hisāb vēresisiz **قُلُوبٌ** (16) **يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ** ya'ni ol şūr urulub hālāyık gürdan kōpduğı günde (17) gönüller kōrkulu ola mücāhid eyitdi gönüller yerinden ayrıla mūrīç

[51/b]

(1) eyitdi gönüller tar ola kurtubī eyitdi gönüller ağır ve şağīr ola müberred eyitdi (2) gönüller ditreye ve dolanmaya **أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ** ya'ni ol gönüllerin gözleri (3) yavlağ alçağ ve kōrkulu ola **يَقُولُونَ أَيُّنَا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ** ya'ni kaçan mekke (4) müşriklerine ya'ni kāfirlerine eydilse kim siz gürdan kōpası siz hisāb (5) ve 'azāb göresi siz ol kāfirler eydürlerdi kim ya'ni biz gerü evvelki hālimüze (6) mi dōnevüz ve gerü diri mi olavuz dērler idi hasan eydür **يَقُولُونَ أَيُّنَا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ** (7) dēdügi ya'ni gerü dünyāya dōnevüz mi

öldüğümüzden sonra (8) kim sünüklerimiz çürüye dedim ola anuñ içinden yılleri geçe gerü dirilevüz mi (9) eger böyle olasıysa kim gerü biz gürdan kopavuz gerü dirilevüz zehī (10) ziyānlu dönmek ve zehī mağbūnluk bize derler هُمْ فَالْمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ (11) فَأَلْمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ hāḡḡ te‘ālā eydür yā muḡammed bir kez ki şūr urıla ḡatı ün işidile (12) bular ḡamusı yerüñ ḡarnında iken yerüñ üzerine çıḡalar pes sāhira dedügi (13) yerüzidür ḡadīş ḡıldı bize ḡammād ebū sināndan ki sāhira dedügi ya‘nī (14) beytü’l-muḡaddes ḡıtında bir ḡaḡ varıdı bulınalar rivāyet ḡıldı velīdīn (15) müslim ‘oşmān bin ebū ‘ātikden kim eyitdi sāhira dedügi ḡusbān ḡaḡıyla (16) eriḡā ḡal‘ası arasında ḡapuvālar ve ol yeri ḡaḡḡ te‘ālā nite dilerse çeke ve genide (17) kim ‘araşāt ḡavmi dūkelisi şıḡışa sufyān tevri sāhira dedügi

[52/a]

(1) şāmda bir yerdür هَلْ أَتَيْكَ حَدِيثٌ مُوسَى hel bunda bi-ma‘nī ḡaderdür yā muḡammed bayıḡ (2) saña geldi mūsā ḡaberi ki إِذْ نَادِيَهُ رَبُّهُ بِالْمُقَدَّسِ طُوى ya‘nī ḡaçan kim (3) mūsā taḡrısu ol arı derede ḡūr ḡaḡı dibinde nidā ḡıldı kim اِذْ نَادِيَهُ رَبُّهُ بِالْمُقَدَّسِ طُوى (4) اِذْ نَادِيَهُ رَبُّهُ بِالْمُقَدَّسِ طُوى ya‘nī varḡıl fir‘avna kim ol yavlaḡ azdı فَقُلْ اِنَّا نَحْنُ الْمَرْفُوعُونَ (5) فَقُلْ اِنَّا نَحْنُ الْمَرْفُوعُونَ pes eyitgil aña kim ḡöñlün var mı kim müslimān olasın (6) ve ḡünāḡ çerkinden ve ma‘şiyet tozından arınasın ve allāḡı aḡasın ve ben seni (7) taḡrıdan yaña ḡulavuzlayam ve ḡoḡrı yol ḡösterem nitekim eyitdi وَأَهْدِيكَ وَأَهْدِيكَ (8) وَأَهْدِيكَ وَأَهْدِيكَ ya‘nī ben seni doḡrı yola ḡulaḡuzlayam seni taḡrıdan (9) yaña kim tā anuñ ‘azābından ḡorḡasın ve müslimān olasın uḡmaḡa varasın (10) rivāyet ḡılındı ‘abdullāḡ ebū bekirden kim eyitdi ḡaçan ḡaḡḡ te‘ālā mūsā fir‘avna (11) veribdi ve eyitdi varḡıl fir‘avnı islām dīnine ḡıḡırḡıl ammā ol müslimān (12) olacaḡ degildir pes yā mūsā eyitdi ilāḡī nite varayınkim bilürsın ol müslimān olacaḡ degildir pes ḡaḡḡ te‘ālā cebrā‘īli ḡöndürdü ki yā mūsā (13) sen buyruḡım dutḡıl ötesin ḡoḡıl çünki da‘vet ve icabet (14)

yā kabūl na kabūl yā mūsā nitekim günler içinde niçe biñ biñ (15) ferişter benim takdīrim ‘ilmiñ bilmek isterler hergiz bilmez lemerser gerdān dūrürler (16) bir niçe tefsīrde gelür eyitdi yā mūsā (17) çünkü fir‘avna varasın hāmānıla

[52/b]

(1) fir‘avna yumşak söyle olmaya kim katı söyleyesin nitekim eyitdi (2) قَوْلًا لِيُنَا (2) قَوْلًا لَهُ eyitdi kim katı söyleyesin nitekim eyitdi (2) قَوْلًا لَهُ (2) قَوْلًا لِيُنَا pes nitekim baġdād ‘ālimlerinden hikāyetde gelür laṭīfe bir gün (3) bir vā‘iz ḥalīfe zamānında baġdād şehrinde minbere çıkub va‘z eydürdi (4) ḥalīfe karşı şol kadar katı söyli ve ta‘nlar etdi kim ey zālimler (5) siz şöylesiz ve uş böylesiz dēr idi ḥalīfe katlanmadı eyitdi (6) ey kişi ḥaġġ te‘ālā senden ‘ālim ve benden zālime vèribdi ve eyitdi kim fe kūlā lehu kavlen leyyinen dèdi (7) vā‘iz bunı işitdi kim epsem oldı (8) فَرَايَهُ الْآيَةَ (8) فَرَايَهُ الْآيَةَ ya‘nī pes mūsā vardı fir‘avna ol nişānları gösterdi (9) ya‘nī ol nişānlar ki tokuz mu‘cize etdi bir bir beyān kılayım biri ‘aşādur ki (10) kuru ağaçdı yere bıraġur idi bir ulu ejderhā olurdu ve biri daġı mūsā (11) elin yañına çeker idi ve gèrü çıkarıcaġ aġ nūr gibi çıkardı şöyle (12) kim gözler kamaşur idi baġamazlar idi ve ayuñ ve güneşüñ nūrı ḥayra olurdu (13) ve biri tūfān idi ve biri çekirge idi ve birisi buġday biti idi (14) ve birisi kurbaga idi ve yèdincisi şoġan olmaġıdı ve biri daġı kızılık idi (15) tokuzuncısı ġarġ idi ya‘nī kışşa buydı kim ḥaġġ te‘ālā mūsāya vahy (16) etdi kim fir‘avna vara dīne da‘vet ède mūsā eyitdi ilāhī ġarındaşım hārūnı (17) bile қоşkim ol sözde benden faşīhraġdır nitekim هُوَ أَفْصَحُ مِيٍّ ve daġı

[53/a]

(1) eyitdi قَوْلِي وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ (2) رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاخْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُهُ (1) eyitdi قَوْلِي وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ (2) رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاخْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُهُ (2) رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاخْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُهُ (3) أَهْلِي هُرُونَ أَجَى أَشْدُدُّ بِهِ أَرْزِي وَأَشْرِكُهُ pes mūsā ‘aleyhi’s-selām münācāt kıldı eyitdi

ilāhī benim (4) gönlümü genç kıl daḥī geñez kılınur daḥī dilimden bu baḡı gider ya'nī (5) mūsā peltek idi oḡlanken dilinüñ uçına od degmiş idi kışşası (6) meşhürdur kim fir'avnun şaḡalına yapışdı fir'avn kaçdı dedi ki bunu (7) öldürün şimdiden böyle küstāhlık eder dedi pes katındaḡı vezīrlere eyitdiler (8) bu ne bilsün daḥī oḡlandur eyüden ve yavuzdan fark étmez dediler böyle (9) olsa eyitdiler böyle édügin neden bilevüz eyitdiler bir tepsiye kızıl kor koyun (10) ve bir tebsiye kızıl altun koyun eger qori koyub altuna şunası olursa (11) bilevüz 'aḡıl vardur öldüresin ve eger altunı koyub qora al şunarsa (12) ma'zürdur pes vardılar getürdiler mūsā diledikim elin altuna şuna ḡaḡḡ te'ālā (13) cebrā'īli veribdi mūsānuñ elini qora şoḡdı çün parmaḡı göyüdi (14) aḡzına şoḡdı dili uci göyüdi andan öturi lüknet pes kıldıkim şimdi (15) biregünün bir parmaḡı bir nesne yaḡsa yā bir taş altında qalsa yā bir zaḡmet érişse (16) derḡāl aḡzına şoḡarlar gerü tefsīre gelemüm ve daḥī qardaşım hārūnı baḡa vezīr (17) kıl ya'nī benümle bile qoşkim anuñıla kuvvet duta biz daḥī benim emrümde

[53/b]

(1) anı baḡa şerīk kıl ya'nī anı daḥī peygāmbere kıl pes ḡaḡḡ te'ālā eyitdi yā mūsā (2) sen mışra var qardaşuñ hārūnı saḡa qavışdurum niçe yıl idi kim mışra (3) kılmışdı mūsā fir'avun qorqusından kaçub medīneye gelmişdi şa'yet peygāmbere (4) qatına gelüb çobanlık éderdi ḡikāyeti meşhürdur firāḡ aḡusı mūsā (5) 'aleyhi's-selāmuñ cānına kār étmişdi pes ḡaḡḡ te'ālā buyurdu ki yā mūsā (6) mışra var saḡa qarındaşuñ hārūnı qavuşdıram el-kışşa çün mūsā mışır (7) qapusına geldi qardaşı hārūnıla buluşdı ḡikāyetini bir bir eydiverelim buluşıb (8) şād oldılar fir'avnun sarāyına geldiler taḡrıya da'vet kıldılar fir'avn buları (9) göricek qorḡdı eyitdiler eger ḡaḡḡ peygāmbere iseñüz mu'cizāt gösterün mūsā (10) elinden 'aşasını yere bıraḡdı fi'l-ḡāl bir büyük ejderhā oldı

dört (11) ayağı üzerine tırdı kıyruğun urub kışğırdı ağzın açdı (12) ekelinün birisi sarāyuñ saķfında belki dağı yukaru idi faṣḥ diliyle eyitdi (13) yā fir‘avn tēz īmāña gel yoħsa seni ve iṣbu sarāyuñي (14) أَتَّبَاعُكَ أَتَّبَاعُكَ dedi pes fir‘avn korķdı ditremek dutdı ve eyitdi (15) yā mūsā ejderhāñı dur dēyü amān diledi çün mūsā elini ṣundı (16) ol ejderhā gerü ‘aşā olub mūsānuñ eline geldi fir‘avuñ bir vezīri (17) var idi adı hāmān idi ol vaķit anda yoğıdı çün ol vezīr geldi

[54/a]

(1) fir‘avn kışṣa dēyü vērđi kim bizi tañrıya da‘vet étđi niçe édelim (2) dēyü tañıṣdı pes hāmān eyitdi ben seni ‘aķıllu ṣanırdım sen hūd (3) ki eblehlerden imiṣsin bunça yıldır kim dükeli mıṣır vilāyeti saña ṭaparlar (4) ṣimdi sen ayruķ kimesneye mi ṭaparsıñ ya‘nī tañrınuñ kavlimi (5) olursın dedi böyle dese fir‘avn eyitdi yā mūsā dutmazın dedi (6) pes mūsā elin koynuna ṣokdı gerü çıkardı gördiler kim aķpāk nūr (7) olmuṣ gözleri kamaṣdı bu mu‘cizātı dađı gördiler gerü inanmadılar (8) andan ṣonra biriyle va‘de eylediler tā kim fir‘avn dađı cāzūlarını (9) derdi uzun uzun ipler düzdiler içleri koıuķ içine zīveler kođılar (10) tā ki yüz yigirmi deve yükü ip cem‘ étđiler tā ol va‘de étđükleri (11) güne degin çün ol gün oldı heb mecmū‘ını meydāna getürdiler dökdiler (12) mecmū‘ı ḥalāyık derildiler nitekim ḥaķķ te‘ālā buyurur الْرَّيْبَةَ يَوْمَ الْمَوْعِدِ الْيَوْمَ (13) قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الرَّيْبَةِ وَأَنْ يُحْشِرُ النَّاسَ duħḥān andan mūsā hārūn geldiler fir‘avn bir yüce (14) koṣķ yapırmıṣdı ehliyle evlādıla andan baķardı mūsā (15) eyitdi sen mi bırağursın ben mi bırağayım fir‘avn eyitdi yā mūsā (16) ‘aşānı bıraķ tā ki görelim kangiṣı gālib gelür ol iplere çün güneṣ (17) issi geçdi yılan gibi karçaṣmağa baṣladılar zīrā içi zīvelü idi

[54/b]

(1) bir birine tolaşdı çün mūsā ‘aşāsın bıraқdı ‘aşā gèrü ejderhā (2) oldu ol ipleri yutdı birin қomadı buғur fir‘avnuñ köşkine һamle қıldı (3) fir‘avn feryād édüb amān diledi fir‘avnuñ cāzūları meydāna һāzır (4) olmuşlardı dükeli īmāna geldiler ammā evvel ol cāzūlar and içerlerdi (5) fir‘avn ‘uzatī һaққıyıçün biz gālibiz dèrler idi وَقَالُوا بَعْرَةٌ فِرْعَوْنَ إِنَّا بِرَبِّ مُوسَى (7) قَالُوا آمَنَّا çün bu mu‘cizātı gördiler parmaқ қaldırıp eyitdiler (6) لَنَحْنُ دَعَدِيلِر ya‘nī īmān getürdük mūsā ile hārūn taңrısına (8) dèdiler pes fir‘avn қақdı eyitdi ya‘nī benden artuға mı taparsız elbetde (9) elbetde ben sizüñ elünüz һilāfindan kesem һilāfindan kesem dèmek (10) olur kim eger sağ elüñüz kesersem şol ayağunuz bile kesem ve eger (11) şol elüñüz kesersem sağ ayağunuz bile kesem dèmek olur ve daһı (12) sizi һurmā aғacına aşa қoyam elbette nitekim һaққ te‘ālā һaber vèrür (13) لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَاصَلْبَاتِكُمْ فِي جُدُوعِ النَّخْلِ (14) pes bunlar eyitdiler һiç қorқmazuz ve uşmazuz ne қadar kim belā edesi ölürsek (15) dīnümüzden dönmeziz dèdiler nitekim һaққ te‘ālā һaber vèrди إِنَّا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ (16) rivāyetde gelmişdür kim ol günki fir‘avn bu heybeti (17) gördi қorқdı қorқusından üç yüz kez içi geçdi

[55/a]

(1) andan feryād қıldılar amān dilediler mūsā gèrü elini ‘aşāya şundı hemān bir қurıca (2) aғac olub eline geldi gèrü eyitdiler vāy zehī cāzūsın dèdiler īmān getürmediler (3) andan mūsā du‘ā қıldı һaққ te‘ālā tūfān vèribdi ya‘nī tūfān dèdügi (4) oldur kim tamām bir hafta yağmur yağdı hergiz aralanmadı yollar kesildi mışruñ (5) şoқaқları deñiz gibi oldu şöyle oldıkim mışruñ islive şehrini (6) tamām şu dutdı şöyle şandılar kim mecmū‘ı dūnyāyı şu dutdı (7) feryād édüb mūsādan amān dilerler idi һaққ te‘ālā (8) bu yalanı benden gidericeк olursa benī isrā‘īli saña vèrevüz қаңçaru (9) dèrsek alagidesin ve daһı

saña ĩmān getürevüz dēdiler ol yağmur (10) diñdi heb şular vardı nıl ırmağına girdi haqq te‘ālā yēl veribdi (11) ol yerleri qurudı şol otlar ve ni‘metler ve çiçekler hāşıl oldu kim hīc (12) haddi yoğıdı pes bunlar eyitdiler bu nesneyi biz şer şanurduq (13) hayr imiş dēdiler ĩmān getürmediler gerü ‘āşī olub mūsāya (14) cāzūsın dēdiler mūsā gerü du‘ā kıldı haqq te‘ālā tūfānı (15) çekirge veribdi ol kadar çekirge geldi kim yer gök (16) görünmezdi bunlarıñ ekinleriñ ve tarlaların ve dağı bağların ve bağçelerin (17) yēdi şöyle yēdi kim qapqara eyledi gerü feryād ēdüb āmān dilediler

[55/b]

(1) ve eyitdiler yā mūsā bu belāyı bizden gider saña ĩmān getürelim ve benī isrā‘īli (2) saña vērelim pes mūsā du‘ā kıldı haqq te‘ālā ol āfātı buladan getürdi (3) şöyle kim bir katı yēl çıqdı dükeline deñize dökdi çünkim qurtuldılar (4) inanmadılar ĩmāna gelmediler mūsāya aldadılar tanışib eyitdiler (5) eger ekinlerimiz bağlarımız yēndise ne var anbārlarımız tolu toلودur (6) zañirelerimiz çok iki üç yıl yēter dönmeziz dēdiler ve eyitdiler yā mūsā (7) var elin deneki gelürse it dēdiler pes mūsā ‘aleyhi’s-selām gerü du‘ā (8) kıldı tağıllarına ve anbārlarına bit düşdi heb dükeline yēdi (9) gerü feryād ētdiler āmān dilediler çün mūsā āmān vērdi du‘ā kıldı (10) haqq te‘ālā bir issi yēl vēribdi ol bitleri heb yaqdı çün (11) qurtuldılar gerü inanmadılar cāzūsın dēdiler pes mūsā gerü du‘ā (12) kıldı nıl ırmağından şol kadar qurbağa çıqdı ki mısıruñ şoqaqları (13) ve evleri ve köşkeri ve sarāyları toldı şöyle öterlerdi kim qulaqları (14) dutulurdu birbirinüñ sözüni işitmezlerdi eger birisi birisine söz (15) söylemek dilese ağızını kulağına ururdu üni varınca çağırurdu (16) andan işidürdi rivāyetde gelür ki eger birisi yatsa üzerine şol (17) kadar qurbağa üşerdi basarıdı kim altından çıkmazdı tā hattā kişi

[56/a]

(1) ölürdü yedi arşun miqdārı üzerine kurbāğa yığılırdı gēce ve gündüz (2) rāhatlıkları kalmadı ‘āciz kıldılar gördiler çāre yok feryād édüb (3) āmān dilediler mūsā gērü du‘ā kıldı gērü ol kurbāğalar mecmū‘ı (4) nīl döküldi çün bular bu belādan kurtuldılar gērü (5) dönmediler cāzūsın dēdiler mūsā gērü du‘ā kıldı ne kadar kim fir‘avn (6) kavminün kapaklı nesnelерinde ve kap kaçaklarında şu var ise kıbgızıl (7) kan oldu mūsā kavmi içерlerdi ve abdest alurlardı (8) ve tonların yurlardı ve aş pişirirlerdi ve her ne kaydları (9) var ise görürler idi bayağı şu idi fir‘avn kavmi nīlden (10) şu alurlardı hemān kim kaplarına koyarlar idi tāze kan olurdu (11) ne içebilürlerdi niçe gün katlandılar gördiler kim çāre yok (12) gērü feryād édüb āmān dilediler ve bir niçe rivāyetde gelür ki (13) yedi güne degin katlandılar gördiler çāre yok ol kandan içdiler (14) içenler helāk oldu çün gördiler ki çāre yok āmān (15) dilediler fir‘avn and dağı içdi mūsā tağrısına kim (16) bu belāyı birden keşf éderse saña ĩmān getürevüz ve dağı beni (17) isrā’īl saña koşavuz pes mūsā du‘ā kıldı haqq te‘ālā

[56/b]

(1) ol belāyı bulardan def‘ eyledi gērü şāfī oldu çünkim kurtıldılar (2) gērü dönmediler nitekim haqq te‘ālā kelām-ı kadīminde haber vērür فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ (3) فَارْسَلْنَا ya‘nī mütetabi‘ātin hasani başrı (5) ve sa‘īd ibni cübeyr rivāyet étdiler ki her bir mu‘cizāt arasında bir ay (6) geçерdi kaçan mu‘cizāt görseler ol belā yedi gün dururdu (7) karşı bunlar eydürler idi kim قَالُوا يَا مُوسَى ادْعِ لَنَا رَبَّكَ (8) عَنَّا الرَّجْرَجَ لَتُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ (9) böyle dērlerdi çün mūsā du‘ā kılub ol belā gitse eydürlerdi kim (10) femā nañnü leke mü‘minine dērlerdi andan sonra buyruğ geldi (11) mūsāya ki āyeti benī isrā’īl kavmine kim yarağ étsünler yarın (12)

bizim bayramımız vardır dēyü altun ve gümüş ve ton taşı dilesünler fir'avnadan (13) ve anuñ kavminden alsunlar nitekim 'ādetdir halk birbirinden (14) 'āriyet dilerler pes mūsā bu haberi kavmine dēdi durdılar fir'avna (15) vardılar eyitdiler yā fir'avn yarın bizüm bayramımız vardur bize kıymetlü tonlar (16) vērün ve altun ve gümüş ve bezekler vērün dēdiler su'al eger eydürlerse (17) kim bayram yoğıdı kaçmak yarağın ederlerdi niçün bayram dēdiler cevāb

[57/a]

(1) yalan degüldi zīrā ki düşmānlarıñ helāk olmağlığı hemān bayram olur (2) zīrā ki bayram günü şādlıqdan ve temāşadan 'ibāretdir bundan (3) biñ şādlık ve temāşā kanda ola kim fir'avn gibi tañrı düşmānı (4) ve dağı iki biñ kez ve iki kez yüz biñ düşmān helāk oldu (5) andan fir'avn buyurdu ḥazīne kabuların açdılar fir'avn eyitdi ne gerekse (6) alsunlar götüribildükleri kadar nice dēmek dēdi mūsāya ve kavmine (7) pes mūsā kavmıla girdiler ḥazīneden ne gerekse aldılar ve altundan (8) ve gümüş ve muraşsa' bezlerden ve kıymetlü tonlardan aldılar pes mūsānuñ (9) kavmi dağı altı yüz biñ ve yetmiş biñ kişi idi pes cebrā'īl geldi (10) eyitdi yā mūsā eyit benī isrā'īle degme bir evde bir oğlağ boğazlasunlar (11) kanın evleri kapusına durutsunlar bu nişān olsun бүдүн (12) feriştelər gelür kıbtīleriñ ya'nī fir'avn kavminüñ oğlanlarınuñ (13) cānların alurlar tā bular ta'ziyesine oturalar ki hiç bulardan birisi (14) benī isrā'īli aņmamağā sebep ola ve kendüler kaydı düşe çün (15) gēçe olçağ kim dükeli 'ālem ārām olalar ya'nī ilk (16) uyğuda seņ benī isrā'īli al mışırdan çık nitekim buyurdu (17) فَآسْرٌ بِعِبَادِي لَيْلًا إِنَّكُمْ مُّتَّبِعُونَ çün gēçe oldu

[57/b]

(1) mūsā buları şehirden çıkdı bunca ni‘metle ol gēce āzīne gēcesiydi (2) çün benī isrā’īl mışırdan çıkub yüzlerini kılzüm denizine dutdılar (3) mūsā hārūnı ser-leşker kıldı ve kendüsi ardınca gitdi ve benī isrā’īl (4) ortada bir rivāyetde üç gün üç gēce gitdiler andan fir‘avna haber (5) oldu çerisiyle ardılarına düşenbih gün kuşluk vaktinde yētdiler kılzüm (6) denizi katında bir niçe rivāyetde bunlar gitdiler şabāh fir‘avna (7) haber oldu fir‘avnı la‘īn eyitdi ya‘nī bu kavm bizden ve bizüm mālımız (8) ve tavarımız aldılar kaçdılar buların ardınca varalım hep dükelerini dutub (9) bağlayalım görelim ve öldürelim pes fir‘avn çerisi atlandılar fir‘avnuñ (10) on şubaşısı var idi her birinün yüz biñ eri var idi (11) ve fir‘avnuñ yēdi yüz biñ oğlanı var idi mecmū‘ı qaralar gēyerlerdi (12) ve kara ata binerlerdi ya‘nī bular kapu oğlanlarıydı mışırdan çıkdılar (13) fir‘avn öñünce hāmān ardınca çün mūsā kılzüm denizine ērdi (14) fir‘avn dañı yētdi pes benī isrā’īl eyitdiler uş fir‘avn yētdi (15) dēdiler nitekim haqq te‘ālā haber vērür قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ (16) ya‘nī ēyitdiler yā mūsā bize yētdiler bizi helāk ēderler niçe kurtılavuz (17) öñümüzden deniz ve ardımızdan düşmān korqdılar bārī mışırda olduğımız

[58/a]

(1) yigrekdi dēdiler pes mūsā eyitdi مَعِيَ سَيِّهْدِين (2) ya‘nī eyitdi haqq te‘ālā benümiledür baña yārī kılor ve yol göstericidir (3) tēz ola kim yol göstere ki baña nuşret va‘de kılmışdur pes mūsā (4) bu kelecide idi bir ün geldi ki اضْرِبْ أَنِ مُوسَى (5) فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنِ اضْرِبْ (6) بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَأَنْفَلَقَ فَمَا كَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطُّودِ الْعَظِيمِ (6) ya‘nī pes biz vahy ētdük mūsāya ki ‘aşānı denize ur çün (7) urdı deniz pāre pāre oldu havāya tağlar gibi yıgıldı on iki (8) yol oldu mūsā girün benī isrā’īl eyitdiler nice girelüm çökükdür (9) haqq te‘ālā luftından yēl vērđi ol şokaqları kırutdı (10) mūsā eyitdi girün niçe girelim korqarız birbirimizi göremeziz

pes (11) haqq te'ālā emir eyledi ol tağlar gibi yığılan şular delük delük (12) olub pençereler gibi müşebbek oldu tā ki birbirini gördiler (13) atları dağı görürlerdi çün mūsā kavmi girdiler denizün orta (14) yanına geçdiler fir'avn çerisi dağı erişdi haqq te'ālā emir (15) etdi cebrā'īle ki tēz in uçmağdan bir ayğır saq kısrağ al derhāl (16) geldi aldı kim hızmıydı fir'avnuñ iline eşdi fir'avn bir kara ayğıra (17) biner idi ol kısrağ ardınca denize girdi fir'avn ayğır başını

[58/b]

(1) yēnemedi çün fir'avn girdi ve bir ferişte geldi fir'avnuñ hācibleri (2) şüretinde çağırdı kim tañrınız gitdi siz neye durursuz dēyüb bu kavmi (3) sürerdi bir niçeler kavlinde başını çekdi durdı yā hāmān ne kılalım (4) pes hāmān eyitdi kul kullığıla girdi seğ tañrılığınla geçmez misin (5) dēdi fir'avn korkusından donısar idi cebrā'īl (6) geldi ol kısrağı denize depdi fir'avn ayğırını yēnemedi ardınca (7) girdi çün fir'avn gördi çavuşlar bir bir leşkeri sürdi şulu tolu (8) denize girdiler taşra bir atlu kalmadı dükeli girdiler meger hāmān (9) yalnız kaldı mışırdan yaña kaçdı nitekim haqq te'ālā haber vērür فَاتَّبَعَهُمْ (10) وَجُنُودُهُ بَعْثًا وَعَدُوًّا ya'nī mūsā kavmiyle yol vērduk fir'avna (11) çerisiyle ğarğ kılduğ bir niçe rivāyetde gelür ki fir'avn ol arada diledi ki imāna (12) gele bir avuç balçık aldı cebrā'īl ağzına urdı eyitdi ey mel'un şimdi (13) imān getirürsin öñden kanda idün dēdi ol arada fir'avn (14) yazduğı bitini gösterdi gördi kim kendünün desti hañtıyla yazılmış (15) ne olacağı bildi وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلَ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ (16) çün (16) fir'avn çerisi tamām denize girdiler hāmāndan artuğı haqq te'ālā denize (17) emir eyledi kavuşdı bir tırağa kopdı 'ālem ğiriv bu toldı çihāna

[59/a]

(1) velvele düşdi benī isrā'īli yā mūsā gözümüzle görmeyince inanmazız (2) pes mūsā gözünüz ile görünüş dedi vardılar gördiler kim mevc (3) buları taşra balçığa çıkarırdı pes bular bilişlü bilişine çağırurdu (4) yā fülān yā fülān derlerdi ve وَأَعْرَفْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَ أَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (5) ya'nī biz gark eyledük fir'avn çerisiyile hāl budur siz budur (6) siz bakadurursız çün helāk oldılar cānları cehenneme vardı (7) hikāyetde gelür kim bir and içmişdi ki fir'avnuñ saķalından (8) köstek kılam dēyü andın yerine getürdi andan bu helāk olan (9) kavmüñ altundan ve gümüşden ve bezekden neleri var ise (10) şu taşra bıraķdı dükelerini aldılar öldiler illā hāmānı (11) isteyügördiler bulmadılar mūsā du'ā kıldı eyitdi ilāhī hāmān (12) kandadur nidā geldi kim hāmānı ayruķ nesne ile helāk kıldum andan sonra (13) benī isrā'īl kırudan mışıra vardılar hāmānı gördiler kim gözsiz (14) olmuş bir dayaķ elinde ve bir tağarcuķ omuzında aç oldum (15) aç oldum mūsā eyitdi ilāhī senüñ kavlüñ haķdur hāmān helāk (16) olmaduķ pes nidā geldi kim yā mūsā fir'avnı bir kez ölüm gördi (17) bu günde biñ kez ölür çün mışıra geldiler ol helāk olan

[59/b]

(1) kavmiñ evlerini ve bağlarını bağçelerini dutdılar وَدُرُوعٍ وَمَقَامٍ (2) كَمْ تَرَكَوْمُنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (3) su'al eger şorsalar ki maķām-ı kerīm dedügi nedür cevāb oldur ki (4) mışırda yētmiş biñ konuķ evin yapmışdı niçe miskīnler ve dervīşler (5) ve ğarībler anda yemek yerlerdi pes haķķ te'ālā aña maķām-ı kerīm dedi (6) çün bu kavm bunda mütemekkin oldılar karar dutdılar pes gerü medīneye geldi (7) gördi kim hatunı iki kıız toğırmuş büyümişler gördi kim koyun güderler (8) kırırar yaşına degmişdi andan hatunı aldı mışıra geldi anası (9) evinde biraz tırdı andan evin anası katında kodı ve kendüsi (10) tūr-ı sīnāya geldi kim haķķ te'ālā hażretiyile münācāt kıla

pes haqq te‘ālā (11) emir eyledi rıdvāna kim benim kelīmim geliyor benim ile münācāt kılmaga (12) uçmağdan bir altun kürsī çıkar kim gevher ile ve yāķūt ve mercān (13) bezenmiş pes rıdvān bir muraşşa‘ kürsī getürdi anda qodu kim mūsā (14) otura çün mūsā geldi ol kürsī üzerinde oturdu haqq te‘ālā (15) hazretiyle münācāt eyledi eger mūsāniġ ġerü qalan kışşasın (16) şerh edersem söz uzar maķşüddan ıraķ düşeriz ġerü tefsīre (17) geledüm وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ فَارِيَهُ الْاٰيَاتِ الْكُبْرٰى pes gösterdi mūsā

[60/a]

(1) ol ulu nişānları kim size taķrīr etdim ya‘nī ol toķuz mu‘cizāt fir‘avna (2) gösterdi fir‘avn aña inanmadı ya‘nī yalanladı īmān (3) getürmekden yüz döndürdi fesād işlere meşġül oldu ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى (4) andan şonra fir‘avn müdbir oldu yaramaz yola dürüşdi ya‘nī şeyṫān (5) yolına oldu فَحَشَرَ فَنَادٰى pes kavmin kıġırtıdı فَاقَالَ اَنَارُبُكُمُ الْاَعْلٰى (6) pes eyitdi ben sizün taņruņuzvan benden yuķaru taņrı yoķdur dedı (7) estaġfirullāh bir niceler eyitdiler اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى dedüġi oldur kim ya‘nī şanemler (8) qamusı taņrılarınızdır ben ol şanemler taņrısıvan ben anlardan yüceyin (9) dedüġi olur فَآخِذْهُ اللّٰهُ تَكٰلِ الْاٰخِرَةِ وَالْاَوَّلٰى ya‘nī pes haqq te‘ālā (10) fir‘avnı dünyāda ve āḫiretde ‘azābıla dutdı ya‘nī kınadı dünyāda ġarķ (11) ile āḫiretde od ile ‘azābıla bir niceler eyitdiler fir‘avn iki kez taņrılıķ (12) da‘vāsın kıldı evvel eyitdi مِنَ الْاِلٰهِ غَيْرِى ya‘nī benden (13) ayruķ size hiç taņrı bilmezdi dedı birisi daġı bu idi kim ene rabbükümü‘l-a‘lā (14) ya‘nī ben sizün yüce taņrınızvan bu iki sözüñ kırķ yıl oldu (15) andan pes haqq te‘ālā fir‘avnı iki kez küfür söyledi anıçün iki (16) cihānda daġı ‘azāb vèrdi inne fī zālīke le ‘ibreten li men yaḫşā ya‘nī şol (17) fir‘avnuñ helāk olmaġlıġı içinde ‘ibret vardır allāhdan qorqanlara

[60/b]

(1) **أَعْنَتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ السَّمَاءُ بَيْنَهَا** ya'ni ey gürdan qopmağa ve kıyāmet (2) gününe inanmayanlar sizi yaratmaq mı düşvårdur yohsa gögi yaratmaq mı (3) ol ki gökleri yaratmağa güci yeter pādişāh kādirdir güci yeter kim sizi (4) öldüğünüzden sonra gerü diri kıla **رَفَعَ سَمَكَهَا** ya'ni (5) ol tañrı gögi yaptı ve anuñ saķfı yüce kıldı ve düzdi kim anuñ (6) sınıuğı ve yaruğı ve egrisi yok düpdüz yaratdı ve şeffāf kıldı (7) **وَأَعْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَيْهَا** ve daħı ol gögünün dünini qara geldi (8) ve gündüzünü nürlü ve āşikāre kıldı **وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ نَحِيهَا** ya'ni (9) andan yeri döşedi ibni 'abbās qavli budur ki yeri gökden (10) evvel yaratdı pir pāre ammā döşemedi andan sonra döşedi ve yaydı (11) şol adım çeker gibi ibni 'ömer rivāyeti budur ki haqq te'ālā evvel (12) ka'beyi yaratdı dört diregün üzerine andan anı şü üzerine qodı (13) dünyāyı yaratmazdan oñ biñ yıl öñdinden bu yeri ka'be altına (14) döşedi ve yaydı ve geñitdi **وَمَزَّعِيهَا مِنْهَا مَاءَهَا** ya'ni (15) çıkardı yerden şuyı ve daħı otlağı ya'ni çayı ve çemeni nitekim (16) ādemün metā'idur ve ta'āmdur ol ikiden olur ya'ni otlar ve aqaçlar (17) ve dāneler ve daħı yemişler ve taħıllar ve yabraqlar ve avdānlar ve geysesiler

[61/a]

(1) ammā od aqaçdan çıkar ve tuz şudan çıkar bu mecmū'ını sizünçiün (2) ve yılkılarıñuz içün yerden çıkardı **وَالْجِبَالَ أَرْسَلَهَا** daħı (3) tağlar bu yer üzerine çökerdi ve mıñ kıldı **مَتَاعًا** **يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ** ya'ni vaķti kim gelse kıyāmet günü (5) **فَإِذَا جَاءَتِ الطَّلَامَةُ الْكُبْرَى** (4) **لَكُمْ وَلَانَعَامِكُمْ** ya'ni ol gün içinde kişi ne kim (6) hayırdan ve şerden işlediyise öñüne getüreler ve anuñ cezāsın göre (7) **وَبُرَزَتِ الْحَجِيمُ لِمَنْ يَرَى** ya'ni daħı āşikāre ola caħīm şamusı (8) göreler **وَأَثَرَ الْحَيَوَةِ الدُّنْيَا** ya'ni pes her kim azdıyısı (9) ve dünyā dirligini āhiret dirligi üzerine yegdisi **فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى** (10) pes caħīm şamusı anuñ maķāmı ve orunıdır

(12) her kim hakk te'ālā hazretinden (12) korkdusa nefsin arzularından yıgdusa ya'nī gönül murādını yerine (13) getürmeyüb muhālifet kıldusa هِيَ الْمَأْوَى فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى (14) anuñ maqāmı ve orunudur يَسْأَلُونَكَ عَنْ (15) ya'nī yā muhammed saña şorarlar ise kıyāmetden kim kaçan qopa āşikāre ola dēyü (16) kim sen eydürsin bunlara ve andurursın ol kıyāmet kaçan qopa (17) 'ilmi senüñ tañrıñ katındadır ol 'ilimden senüñ katıñda nesne yoqdur

[61/b]

(1) nitekim eyitdi رَبِّكَ مُتَّبِعِيهَا (2) rađıyallāhu 'anhā eydürdi hazreti risālet dā'im kıyāmeti añar idi ve kaçan (3) qopasını şorar idi nitekim eyitdi إِنَّمَا (4) ya'nī yā muhammed degülsin sen illā bir qorqudıçısın qorqanlara ve kıyāmet (5) haberin vericisin inananlara ammā kıyāmet kaçan qopasına senüñ 'ilmüñ (6) yoqdur يَا نَبِيَّ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحِيهَا (7) söyle kim anlar kıyāmeti gördükleri gün şanalar kim dünyāda hiç olmadılar (8) ya'nī eğlenmediler illā bir aḥşāma veyā bir kuşluk kadar bir niçeler eydürler (9) gūrlarında yatmadılar illā bir aḥşāma degin veyā bir kuşluk miqdārınca söyle (10) şanalar kim evvelden bunda öldiler hiç dünyāyı görmediler rivāyet hakk (11) geceyi gündüzi yigirmi dört sâ'at kıldı pes vaqit namāzı (12) bulara farz eyledi kim ol pes vaqit namāzı sâ'at içinde kılalar (13) yigirmi dördün beşi gitse on toquz qalur pes hazreti (14) 'azze ismuhu bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm on toquz (15) harf kıldı her kim ki bu on toquz harfi vażīfe edinse ol toquz sâ'at (16) içinde kılduğı günāhlarını bu harfler hürmetine 'afv kıla سُورَةُ عَبَسَ (17) bu sūre mekkede indi yüz otuz üç kelimedir pes yüz üç harfdür

[62/a]

(1) kırk āyetdir hadīş kıldı bize hārūn bin keşir ve zeyd eslem atasından (2) ebū āmādan ve ubeyye bin ka'bdan kim ol eyitdi kim işitdim tanrı resülünde (3) eyitdi her kim 'abese sūresini okusa kıyāmet gününde yüzi (4) aydın ve nūrlu ola 'araşāta şādīlīgıla gele bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (5) عَبَسَ وَتَوَلَّى bu sūrenünj sebab-i nüzūli oldur ki resül ḥazreti bir gün (6) oturub 'utbe ve şeybe ve ebū cehil ve 'abbās 'abdü'l-muṭṭalib (7) ve ümeyye bin ḥalef kim bular mekke kavminünj uluları ve re'isleridir resül (8) bulara kelecı idi vèrürıdı buları ḥaḳḳ te'ālāya da'vet (9) ederdi islāma geleler dèyü umardı bu aralıḳda nāgihān bir gözsız (10) içèrü gırdı ve çağırıb eyitdi yā resülallāhi ḥaḳḳ te'ālā (11) saña öğretdügi 'ilimden ḳurāndan ya'nī baña daḳı öğretgil (12) ve beni oḳutḡıl dèdi ve şolḳadar söyledı ve çağırdı kim peygāمبر ḥazreti (13) yüzın burtardı ve ol gözsızden yüzını çevırdı göñlınde eyitdi (14) eger buña meşḡül olursam bu müşrikler eyıdeler kim bu muḥammed gözsızlere (15) ve ḳullara ve gèrü ḳalmış kimesnelere uyarımış dèyeler bu ma'nıden ötürü (16) yüz dönderdigiçün ḥaḳḳ te'ālā 'itāb ḳılub vèribdi kim عَبَسَ (17) وَأَنْجَاءَ الْأَعْمَى ya'nī muḥammed yüzın burtardı yüzın döndürdi

[62/b]

(1) ol gözsız aña geldügiçün ve ol gözsız idi 'abdullāh bin şüreyḫ idi (2) andan şonra nice kim ol gözsız resül ḳatına gelse anı aḡırlardı (3) eydürdi tanrım senden ötürü 'itāb kıldı dèyüb anı ḥōş dutardı (4) ḥiç ḥācetiñ var mı dèyü şorardı ve andan şonra resül ḥazreti (5) ol gözsızı iki kez medīneye' ḥalīfe kıldı kendüzi ḡazāya gitdi (6) zeyd eydür eger resül kendüye gelen kelecıden nesne gizlese (7) bunı gizleyeydi kim ḥaḳḳ te'ālā bir gözsızden ötürı aña 'itāb (8) étıdı anı gizlemedi ḥalḳa eydivèrdi وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ (9) يَزْكَى yā muḥammed saña tanrıñ bildirmedü mi ya'nī ne bildürdi (10) saña yā muḥammed bāşed

ki ol gözsiz müslimān ola ve yazuqlarından (11) arına ve dahı buyurdı kim **أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ** ya'ni yā muḥammed her kim (12) bay ve māllu veyāḥūd ögüt duta ve ögüt aña işşı kıla **أَمَّا مَنْ أَسْتَعْتَبَ** (13) ya'ni her kim baylu ve mālluyısa seş sözünü (14) aña söylersin ve anuñ sözünü diñlersin ve her kim saña gele (15) ol tañrıdan qorka ya'ni demek olur ki ol gözsizden (16) yüz döndürürsin ve andan gāfil olursın ve ayruğa meşğul (17) olursın yā muḥammed müslimān eylemek ve eylememek senüñ elünđe degıldür

[63/a]

(1) ammā senüñ üzerünge oldur kim bizim ḥaberümüzizi bu ḥalāyıqā degüresin (2) nitekim buyurdı **يَا نَبِيَّ يٰ مُحَمَّدٌ اِنَّكَ لَمِنَ الْغٰلِيّٰنِ** (3) **وَمَا عَلَيْكَ اَلَا يَرْكَبُهَا وَمَنْ جَاءَكَ يَسْعَىٰ وَهُوَ يَخْتَصِمُ** imden gerü ayruq gibi iş (4) işlemegil ve iş seş işledügünleyin degıldür kim bay kâfirlere qarşu (5) yüzün dönesin **كَلَّا اِنَّهَا تَذْكِرَةٌ** ya'ni ḥaqqā ki işbu sözler (6) bir ögütdür muqātil eyitdi qur'an āyetleri bir ögütdür **فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ** (7) ya'ni ḥaqq te'ālā qullarından her kim dilerise işbu qurānıla ögütlensün (8) muqātil eydür her kim tañrı dilerise bu qurānı aña aña añlada bu (9) qurānıla ol ḥaqq te'ālā diledügi kişi ögütlene **فِي صُحُفٍ مُّكْرَمَةٍ** (10) ya'ni işbu qurān āyetleri ağırlıqlı nāmelerdür ya'ni nāmeler içindedür (11) ya'ni nāmeler içinde dedügi ol levḥı'l-maḥfūzdur bir niçeler (12) eyitdi **صُحُفٍ مُّكْرَمَةٍ** dedügi geçmiş peygāamberler kitābıdır **مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ** (13) **بِأَيْدِي سَفَرَةٍ كِرَامٍ بَرَرَةٍ** ya'ni işbu qur'an nāmesi arıdur ve uludur (14) ve yüksekdedür ve ol nāme yazıçılar elindedür ibni 'abbās ve mücāhid (15) eyitdiler ol yazıçılar ağırlıqlı feriştelerdür bir niçeler eyitdi (16) ol yalavac feriştelerdür kim ḥaber degürürler ve hep bin münebbih eyitdi (17) ol muḥammediñ yārenleridür kim **يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلٰى الْاِنْسٰنِ الَّذِيْ كَفَرَ** ya'ni la'net gelsün

[63/b]

(1) kâfirlere zîrâ kim tañrısına ispâs sözdür râvî eydür ki ben işitdüm (2) selemîden ve selemî eydür işitdüm manşûrdan ve ‘abdullâhdan ve ol (3) eyitdi eşitdüm ebû'l-kâsımdan ve ol eyitdi işitdüm ‘aţâdan kim (4) eyitdi مَا أَكْفَرَهُ قُتِلَ الْإِنْسَانُ ya‘nî âdem hayrât yolından yığıldı (5) toğrı yol istemek bilmemeginden ötürü haqq te‘âlâ va‘de (6) kılduğı nesnelere göñline dölendüğinden ötürü muķâtil eyitdi (7) bu âyet ‘utbe bin ebî leheb haqqında indikim bunça çok ni‘met ve eylük (8) haqq te‘âlâ aña la‘net okudu eyitdi ki قُتِلَ الْإِنْسَانُ (9) ya‘nî la‘net okudu eyitdi ki la‘net gelsün kâfire kim doğrı (10) bilürken ne nesne anı küfür üzerine dutdikim allâh ispâs kılmadı (11) مِنْ أَى شَىءٍ خَلَقَهُ ya‘nî haqq te‘âlâ âdemi ne nesneden yaratdı مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ ya‘nî şol nuţfe şuyından yaratdı فَقَدَّرَهُ andan kaderledikim (13) niçeden vücûda gele تَمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ her bir kişicün işiden ve (14) pişeden ne yaratdısa anı aña geñez kıldı ve kaderledi تَمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ andan şonra ol âdemün cânını kabız eyledi sarây (16) issiyiken gür issi kıldı firrâ eyitdi فَأَقْبَرَهُ ya‘nî mü’min sarây issiyiken gür issi (17) kıldı kim defin ederler şunlardan kılmadı kim öliccek kuşlara

[64/a]

(1) ve cânavârlara birağurlar ve dağı şunlardan kılmadı kim bodrûmlara birağurlar (2) pes gür şu nesnelere dir kim müslimânlar anuñla ‘azîz olur (3) ya‘nî ağırlandı إِذَا تَمَّ إِذَا تَمَّ ya‘nî andan öldürmekdenşonra (4) ve gûra koymağdanşonra kaçan haqq te‘âlâ dilese âdemi gürından (5) kopara ve diri kıla كَلَّا ya‘nî iş ile degildür kim işbu haqq te‘âlâyâ (6) ispâs kılmayan kâfirler eydürler şanurlar kim gerü diri (7) olub gürdan kopmaya مَا أَمَرَهُ ya‘nî ağırlandı فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ (8) إِلَى طَعَامِهِ ya‘nî oğlanı bağsun kendü ta‘âmına kim yemekte (9) niçedür haqq te‘âlâ anı nite kaderledi niçe tedbîr kıldı tâ kim (10) ‘ibret duta mücâhid eyitdi ya‘nî âdemleri oğlanları bağsun (11) kendi ta‘âmına kim

yemekde nicedür ve çıkmakda nicedür tā kim ‘ibret (12) ala nitekim rivāyet kılındı hasandan ve dahhākdan kim resūl (13) aña eyitdi yā dahhāk ta‘āmuñ nedür eyitdi etile süddür andan (14) resūl eyitdi yedükdenşonra neye döner dahhāk eyitdi şuşa döner (15) kim bilürsin dēdi resūl eyitdi haqq te‘ālā şol ādemden çıkanı (16) dünyāya meşel kıldı nitekim hadīşde gelür her kimünj kim endişesi (17) ve yā himmeti karnına giren ola ya‘nī dā’im gēce ve gündüz himmeti rızık

[64/b]

(1) kazanub yemekde ola anuñ kadri kıymeti şol karnından çıkan nesneye deñir (2) ibni ‘ömerden kaçan bir kişi kim müsterāhda otursa bir ferişte gelür ol (3) kişiye eydür ey ādem oğlanı görgil ol baħillık edüb vèrmedünjüz (4) ta‘ām neye döndi ebū kulābe eydür tevrīt içinde yazılmışdur (5) ey ādem oğlanı baħ imdi ol baħillık edüb vèrmedüğün ta‘ām (6) neye döndi إنا صببنا الماء صبًا ya‘nī ol ādem oğlanınuñ (7) ta‘āmına işbu tedbīr durur kim göre ‘ibret duta pes ol ‘ibret (8) oldur kim havādan yağmurı biz dökduk dökmecligile ثُمَّ شَقَقْنَا (9) الْأَرْضَ شَقًّا andan şonra biz yeri yaratmaqlıqla kim otlar yeri yarub (10) çıkarlar غُلْبًا وَفَاكِهَةً وَأَبًّا (11) فَانْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا وَعِنَبًا وَقَضْبًا وَرَيْثُونًا وَنَخْلًا وَحَدَائِقَ pes biz bitürduk yer üzerinde dāneleri ve üzüm (12) ve yoncayı ve zeytünü ve hurmāyı yoğun yoğun üzüm omçaları (13) ya‘nī aşmalar ve daħı yemişler bitürduk ādemler için ve daħı otlar (14) bitürduk yılklar için مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ‘ikrime (15) eyitdi benim rivāyetimde budur rivāyet kılındı ibrahīm bin teymīden kim (16) aña şordılar وَفَاكِهَةً وَأَبًّا ma‘nisi nedir eyitdi kañğı gök (17) baña gölge ola veyā kañğı yer beni götürür tañrı kitābından bilmedüğüm

[65/a]

(1) nesneyi eydürsem فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاحَّةُ ya'ni kıyāmetün kaçan katı üni (2) gelse ve ol ün şunun gibi ola kim kulaqlar anuñ katılığında sağır (3) olmağa yakın ola صَاغًا dedügi sağır kılıcı demek olur يَوْمَ (4) يَوْمِ ya'ni ol gün (5) içindeki kıyāmetin ol katı üni işidile pes kişi kendü kardaşından (6) ve atasından ve anasından ve 'avratından ve oğlanlarından kaçā bir birine (7) bakmaya kendü nefesine meşgöl ola ya'ni başlu başı kayusu ola bir niçeler (8) eyitdi şol mazlemeler günāhlar kim bularuñ arasında olmuşdı (9) anı benden isteyeler ve beni dutalar dēyüben kōrkub kaçā bir niçeler eyitdi (10) şol ata ve ana ve qarındaşlar aña aşsı kılmağuını ve tañrıdan yaña ümizvārın (11) bellü belā andan ötürü bulardan kaçā muşannif işitdüm ben (12) hüseyinden ol eyitdi işitdüm manşūr bin 'abdullāhdan eyitdi (13) bulardan anuñçün kaçārlar kim bularuñ 'acizliğini ve hilesi (14) azlığı āşikāre ola pes bulardan kaçup yüz aña dutalar kim (15) ol kaygular ve guşşalar gidericidür hīç nesne anı 'aciz eylemez rivāyet (16) kılındı sa'īd bin ebī 'urveden ve katādeden kim eyitdi ol atasından (17) kaçān ibrahīm peygāmbere ola ve oğlundan kaçān nūh peygāmbere ola ve qarındaşından

[65/b]

(1) kaçān hābil ola ve 'avratından kaçān lūt peygāmbere ola dēyüb (2) bu āyeti okudu kim مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ (3) لِكُلِّ ya'ni her bir kişi üzerine kıyāmet (4) gününde bir iş gele kim ol iş anı şöyle meşgöl kıla kim aña hīç (5) nesne kayusu kalmaya hadīs kılındı bize 'atā bin yesārdan peygāmbere (6) hatunu sevdādan kim eyitdi tañrı resüli dedi kim kıyāmetde (7) halāyıqlar başı açuq ve yalın ve dağı yalıncaq şöyle 'uryān kōpalar (8) ve derlerine gark olalar ve bir niçeler dizine degin ve bir niçeler göbegine (9) degin ve bir niçeler gögsine dek ve bir niçeler dudağına degin

(10) derlerine ğarķ olalar pes Őordılar kim yā resūlallāh hīĉ kimse (11) ola mı kim ol derlemeye eyitdi belī anlar kim t̄a‘atına dūriŐerken (12) veyāhūd ūstāz iline varurken veyāhūd mesācidlere varurken (13) yāhūd gelürken veyāhūd ‘ilim meclisine varurken derlemeyeler kıyāmete (14) kıyāmetde anlar derlemeye rāhat iĉinde ola ‘arŐ gölgesinde oturalar (15) pes peygāamber ğatunı eyitdi yā resūlallāh zehī rüsvāyılıķ ol gün iĉinde (16) ğalāyık kim bir birine baķalar ve bir biriniĝ ‘aybın ve sırrın göreler pes (17) resūl eyitdi ol gün ādemīler nefslü nefsi ķayusı ola kim hīĉ

[66/a]

(1) kimse ķayusı olmaya tā ki yanındaĝı er midür ‘avrat midur bilmeye nitekim (2) **أَيَّدِي** **لِكُلِّ امْرَأٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَنْآنٌ يُعْنِيهِ** ve daĝı dēdi ki **وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ** (3) **مُسْفِرَةٌ ضَاجِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ** ya‘nī ol kıyāmet gününde (4) bir niĉeleriĝ yüzini ayduĝlu ve nūrlu göreler ve Őādkām ve tāze ola zīrā ki (5) ol allāh yolındadır ya‘nī ĉok ĉok secde ķılmaķda ūzerine toz ķonmıŐ (6) ola veyāhūd i‘lā-yı kelimetullāh iĉün ĝazā ķılmıŐ ola ĝazāya giderken (7) yolda toz ķonmıŐ ola **وَجُودٌ** (8) **يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ** ya‘nī (8) daĝı ol gün iĉinde bir niĉe yüzler tozlu ve ķaranūlıķlu ķapķara (9) ola ğaber böyledür kim ķaçan ğaķķ te‘ālā ĝerü ğayvānları toprak eylese (10) kıyāmet gününde pes ol toprak toza dōne kāfirler yüzine (11) otura Őöyle kim yüzleri ķapķara ola nitekim eyitdi **تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ** (12) **هُمُ الْكٰفِرَةُ الْفَجْرَةُ** ya‘nī anlar kim bu iŐler (13) anlara iŐlene ve bu yüz ķaralığı anlara ğāŐıl ola anlar kimlerdür ya‘nī (14) kāfirler ve fācirlerdür **سُورَةُ الشَّمْسِ كُوْرَتْ** bu sūre mekkede indi (15) yüz dōrt kelimedür pes yüz otuz ūĉ ğarfdür yigirmi toķuz (16) āyetdir ğadīŐ ķılındı bize ‘abdullāh ol eyitdi iŐitdim bin zeydden (17) ol eyitdi iŐitdüm ibni ‘ōmerden kim ol eyitdi bende ğazreti

[66/b]

(1) resûlden kim her kim dilerse kıyâmet gününe baĥa ize's-şemsü sûresini (2) okusun ve daĥı resûl ĥazreti eyitdi her kim ize's-şemsü sûresini (3) okursa ĥaĥĥ ol kişiyi kıyâmet gününde kırtara su'âl resûl (4) ĥazretine şordılar kim yâ resûlallâĥ ne ĥikmetdür ki ĥaĥĥ te'âlâ (5) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ de üç ad getürdi (6) cevâb eyitdi andan ötürü ki ĥalâyıķın üç dürlü ĥuşşası (7) vardur biri dirlik ĥâlindeyiken rızķ ĥuşşasıdur ve bir ölüm (8) ĥâlinde ĥaĥĥ te'âlâ ĥünâĥım yarlıĥam yarlıĥamıya mı dër ve birisi ölümde şonra (9) ĥaĥĥ te'âlâ ĥazretine yakın ola mı olmaya mı dër kırkır (10) pes ĥüyâ ki ĥaĥĥ te'âlâ eydür ey kıulum eger dünyâda yarlıĥanmaķ dilerseñ (11) allâĥ adımı okı tâ kim dükeli ĥünâĥlarını yarlıĥayam eger rızķ (12) isterseñ raĥmân adımı okı tâ ki şanma yerlerden rızıķlar vèrem (13) eger baĥa yakın olmaķ dilerseñ raĥîm adımı okı tâ ki seni (14) kıyâmet gününde baĥa yakın kılam ve her kıaçan kim dünyâda delükde vazîfe (15) êdinesin âĥiretde ben senden râzı olam eydem kim señ benim kıulum (16) ve ben senün pâdişâĥuñ ve uş saĥa uçmaķ ve dîdâr ve rıdvân (17) naşîb êtdüm إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ / بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

[67/a]

(1) ya'nî kıaçan ĥüneş kıaraĥı olsa bu kıavl 'alî ibni 'abbâs eydür إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (2) ya'nî kıaçan ĥüneş kıatâde eydür إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ya'nî kıaçan (3) ĥüneş idi ki gitse böyle dèmekden murâd budur kim kıaçan ĥüneşin (4) eczâsı bir birine dürilse ya'nî kâĥıdan ĥibi dürilse daĥı cehenneme biraĥılsa (5) pes kıaçan böyle anuñ nûrı kıalmaya buña delîl bu âyetdir kim جَمَعَ (6) وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ve daĥı buyurdi ki وَإِذَا النُّجُومُ انْكَرَّتْ (7) ya'nî kıaçan (7) yıldızlar dökülseler ĥökden yere düşeler ibni 'abbâs eydür kıaçan (8) yıldızlar yaĥtusuz olsalar وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ (9) ya'nî kıaçan taĥlar yer yüzinde (9) kıoyub yürise ya'nî toz ĥibi havâda uça وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ (10) ya'nî er ve ana develer kıarnından on aylık yüklü iken

yağa şalınsa issinüñ (11) kayısı kalmasa ya'ni bürünleyici develer 'arablar katındaki sevgülü (12) ve 'azîzdür şöyle kim aña hiç binmezler ve südün sağmazlar ve anı gütmege (13) ve tımarlamağa becid olurlar henüz böyle sevgülüyiken issi üzerine bir (14) iş gele kim ol deveden gâfil ola ol develer kayısı kalmaya ve hergiz (15) aņmaya kıyâmet korkularından anı unuda وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ hadîs (16) kıldı bize ebū na'îm ve sufyan kendü atasından ve ibni 'abbâsdan kim (17) kaçan kamu cānavārlar bir birine kırılsa haqq te'ālā bular arasında hüküm

[67/b]

(1) ve 'adil eylemeginçün katāde eydür kaçan cānavār dirilseler bir niçeler eydür (2) وَإِذَا ya'ni kaçan cānavārlar yerden qopalar وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ bu āyet ma'nisinden 'ulemā ihtilāf kılmışlardır ibni zeyd ve 'aṭiyye (4) ve sufyan ve veheb eytdiler kaçan denizler dutuşa od olsa ibni 'abbās (5) eydür haqq te'ālā debür yelini veriyise esdüre yedi denizler (6) mecmū'ı od olalar mücāhid ve muqātil ve daḥḥāk eytdiler وَإِذَا الْبِحَارُ ya'ni vaḳit ki denizler birbirine qoyulalar acısı ṭatlusına (8) qarışa dükeli deniz ola kelbī eydür وَإِذَا الْبِحَارُ ya'ni kaçan (9) denizler qaynasa ḥasan eyitdi ya'ni denizler qurısa katāde eydür ya'ni (10) kaçan deniz şuyı gitse şöyle kim bir kaṭre kalmasa rivāyet kılındı (11) 'ubeyyeden kim eyitdi kıyâmet öñince altı nişān belüre şöyle kim ḥalāyık (12) işinde gücünde iken ve pāzārında iken apaņsuzın aydıñı gide (13) ve yıldızlar yer üzerine dökile ve ṭağlar üzerine düşeler ve kaṭı depreneler (14) ve yer sarşıla ve havāya uça ol heybetden ādemler ve cinnīler korkalar (15) birbirine qarışalar ve dükeli cānavārlar ve yılqılar ve uçuçı kuşlar dükeli (16) birbirine qarışalar şöyle kim biri biri içinde mevç uralar nitekim eyitdi (17) وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ya'ni vaḳti kim cānavārlar bir birine qarışalar وَإِذَا الْبِحَارُ

[68/a]

(1) سَجَزَتْ ya'ni denizler od ola bir niçeler eydür denizler şugıla dağı (2) yerinden od çıka ol cinniler ādemilere eydeler varalum eṭrāf-ı 'ālemi (3) gezelim size haber getürelim ve hāl nitedür bilelim dēyeler pes denizlere (4) varalum görelim bunlar bu hālde iken nāgāh yēr yarıla yēdinci kat yēre degin (5) ve gökler yarıla göge degin pes bunlar ol arada iken (6) bir katı yēl gele kāfirleri bir kezden helāk ēde وَإِذَا النُّفُوسُ رُوجَتْ (7) ya'ni dağı nefisler cift cift olsa 'ōmer ibni ḥaṭṭāb (8) eydür raḍiyallāhu 'anhu eydür ya'ni eyü yavuz cift olsa ḥasan ve ḳatāde (9) eyitdiler kim وَإِذَا النُّفُوسُ رُوجَتْ ya'ni kaçan her bir kişi kendü bölüğüne (10) ulaşa ya'ni cühūd cühūda ve naṣrānī naṣrāniye ve tersā tersāya müslimān (11) müslimāna ulaşa muḳātil eyitdi وَإِذَا النُّفُوسُ رُوجَتْ ya'ni her bir (12) kişi kendü 'ameliyile cift ola 'ikrime eyitdi وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ (13) ya'ni kaçan ol dirile gūra bırağılan kız oğlanlar için ve oğlancıklar (14) şorılsa ve ol öyle idi kim kaçan 'arabdan birinüñ kızı doğsa (15) aña yünnden veyā çöpürden bir 'aba eylerdi ve gēydürürdi bādiyede ya'ni (16) yazılarda aña ḳoyun ve deve gütdürürdi veyā öldürürdi veyāḥūd (17) öldürmez ise öldürmedügi kızın 'ömri böyle geçerdi eger ṭoğan

[68/b]

(1) kızı öldürmek dilese evinde ḳorıdı tā altı yaşına degince kaçan (2) altı yaşına degse 'avratına dēr idi işbu kızı ṭuṭgıl ve bēzegil (3) ḥışımlarına iletürin pes alup ṣaḥrāya çıkardı ilerüden bir yazıda (4) bir ḳuyu ḳazardı pes ol kızı alup gidüp kaçan kim ḳuyu (5) ḳatına varsa ēydürdi ki işbu ḳuyuya baḳgıl çok 'acāyib (6) göresin ol kız ḳuyuya baḳsa ardından itüp ol ḳuyuya (7) bıraḡurdu üzerine ṭopraḳ yığardı tā yēre berāber olunca nitekim (8) buyurdu أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ibni 'abbās eydür ilerü cāhiliyyet (9) zamānında kaçan bir 'avrat yüklü olsa ṭoḡurmak evḳatı (10) olıçaḳ bir çuḳur ḳatında doḡururdu eger kız

(11) doğsa çukura birağurdı eger oğlan doğsa (12) şaklardı ‘arabdan bir kabīlenün işi bu idi bir niçe rāvī eydür (13) cāhiliyyet zamānında bir kişi kendü kızını öldürürdi atına (14) yédürürdi pes haqq te‘ālā bulara kōrku va‘desin vèribdi (15) ve eyitdi kim وَإِذَا الْمَوْءُدَةُ وَإِذَا الْمَوْءُدَةُ ya‘nī kaçan (16) kıyāmet günü olsa ol dirile gömilen kızlardan şorıla kim (17) ne nesneden öturi depelediler وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ dağı kaçan bitler açılrsa

[69/a]

(1) ‘atā rivāyet kıılır ümmi selemenden kim eyitdi işitdüm resūlden kıyāmetde (2) halāyık ‘üryān kōpalar ol ‘avratlar hāli nice ola pes resūl (3) eyitdi her bir ādem kendü nefesine meşgūl ola kim kātındağı er midür (4) ‘avrat midur bilmeye ben eyitdim bu halk ne nesneye meşgūl kııla pes (5) resūl eyitdi bitilerini okumağdır ‘amellerinün zerre-i mişkālleri (6) ol biti içinde yazuğdan ve müzdeden yazılmış ola ol nesne buları (7) hayrān kııla وَإِذَا السَّمَاءُ كُتِبَتْ ya‘nī gökler yerinden dartılrsa ve kōpsa (8) ve andan dürilse وَإِذَا الْحَجِيمُ سُعِرَتْ ya‘nī dağı caħīm tamusu (9) kızdırılrsa kātāde eydür ol tamuyı taħrınun hışımı ve ādem oğlanlarınun (10) günāhı kızdurur وَإِذَا الْجَنَّةُ أُرْلِفَتْ ya‘nī dağı kaçan uçmağ (11) yaqın gelse عِلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ ya‘nī kaçan bu kamu dedigimiz nişānlar (12) belürse ve kıyāmet kōpsa her bir kişi hayırdan ve şerden işledi idi (13) bula ve anun cezāsın göre ibni ‘abbās eyitdi إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (14) tā ‘amelet nefsüne degin on iki haşlet vardur altısı dünyāda belüre (15) āhiretdeyür بِالْحُنَّسِ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ya‘nī ben taħrıya and içerin (16) şol pes yıldıza kim seyr edicilerdür yürümeğ vağtinde āşıkāre yürürler (17) ve yatmağ vağtinde yaturlar gizlenürler nitekim yavuğ geyik mağarasına

[69/b]

(1) girüb gizlendiği gibi bir niçeler başa böyle tefsir kılındı katāde eyitdi yıldızlar (2) kim dünin āşikāre olur ve gündüzün gizlenür gözükmez olurlar ammā (3) ol peş yılduzdur kim and içdi ol yılduzlardur biri behrāmdur ve biri (4) zuḥaldür ve biri ‘uṭāriddür ve biri müşterīdür mu‘āviye rivāyet kıldı (5) a‘maşdan ve ibrahīmden ve ‘abdullāhdan kim عَسْعَسَ وَاللَّيْلِ إِذَا وَالصُّبْحِ إِذَا (7) şıgın geyikdür ki ḥaḫḫ te‘ālā aña and içdüğü (6) دەيۇب جوار الكئس ya‘nī daḫı dün ḥaḫḫıyıçün kim érteye barımağa birazçuḫ cüzvi kılmış (8) ola وَالصُّبْحِ إِذَا (9) eyitdi ya‘nī érte ḥaḫḫıyıçün kim anuḫ aqlığı ḳalḳa ve üzerine إِنَّهُ لَقَوْلِ رَسُولٍ كَرِيمٍ (10) ya‘nī yalavac yıldızlar ḥaḫḫıyıçün daḫı şubḫ ḥaḫḫıyıçün işbu ḳurānı (11) kerīm yalavac indürdügidür ve ol elci cebrā’īldür ve cebrā’īl ḳuvvet (12) issidür ve ‘arş issi ḳatında yerlenmişdür ve gök içinde feriştelere (13) cebrā’īle muṭī‘ olmuşlardur ve gökden vahy indürmege (14) مَكِينٍ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ وَمَا (15) ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ نَيْتَ eyitdi cebrā’īl enāmdur ve emīndür nitekim eyitdi ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ نَيْتَ (16) ya‘nī yıldızlar (16) ve ḳarañudan ağırmiş érte ḥaḫḫıyıçün kim sizün peygāberinüz muḫammed muştafā delü (17) degildür ve ol cebrā’īl ferişteligi şüretindegü gögün yüksek ḳaranında

[70/a]

(1) ḳıranında maşrıḳdan yaña kim gündüz andan gelür bu mücāhid ḳavlidür nitekim (2) eyitdi وَلَقَدْ رَأَاهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ katāde ve ibni cüreyh ve muḳātil rivāyet (3) kıldılar ‘ikrimeden ve resūlden kim eyitdi yā cebrā’īl dilerim kim beni (4) şol gökler içinde olduğun şüretde görem cebrā’īl eyitdi (5) yā resūlallāh ḳatlanumayasın resūl eyitdi elbette görmek dilerven (6) cebrā’īl eyitdi ne yerde pes resūl eyitdi menāde eyitdi ben (7) aña şıgamazın pes resūl eyitdi ebṭaḫ yerinde cebrā’īl eyitdi ol (8) daḫı ṭardur andan resūl eyitdi ol daḫı

olmazsa ‘arafâtda (9) pes cebrâ’îl ‘arafât tağı lâyıkdur kim aña şıgam dèdi pes va‘de (10) êtdiler kim fülân gün gelem pes ol vaķit olıcaķ resûl ‘arafât tağı (11) üzerine ııkıdı hemândem gördi kim cebrâ’îl görüldü çatıldıuyıla (12) gelür heybetile şöyle kim maşrıķıla mağrib arasını ıoldurmuş başı (13) gökde iki ayağı yerde ıün resûl cebrâ’îli öyle gördi (14) düşdi uşşı gitdi pes cebrâ’îl derhâl hemîşe geldügi şüretine (15) girüb resûl bağrına başub kaçdı eyitdi yâ muħammed korkmağıl eger (16) isrâfîli görseydüñ başı ‘arş altındadır ve ‘arş iki (17) bağrın arasındadır götürmüşdüñ allâhuñ korkusından ve vaķtlerde

[70/b]

(1) şöyle kendüyi yâru kılur kim bir serçe kadar olur tâ ki tañrınuñ (2) ‘arşı altında götürmez illâ kendünüñ ‘azameti ve kudreti götürür وَمَا هُوَ (3) عَلَى الْعَيْبِ بِضَنِينٍ ya‘nî yâ muħammed vaħy size bildirmege ve gök (4) ħaberini vërmege ve ħayb ħaberini kim öñ bilür siyerde vaħy bildürmege (5) baħîl degildür belkim size daħı bildürür ve ħaber vërür وَمَا هُوَ بِقَوْلِ (6) شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ya‘nî kūrân şeytân-ı racîm sözi degildür belki (7) raħmânu raħîm sözidür فَآيِنَ تَذْهُبُونَ ya‘nî pes imdi bu kūrândan (8) yüz dutdurub kancaru gidersiz size şifâ ve raħmet ve beyân (9) kūrân içindedür vâsîti eyitdi فَآيِنَ تَذْهُبُونَ ya‘nî kancaru varur (10) siz tañrınuñ ħiç raħmetine dönüñ kim karar dulasız cüneyd (11) eyitdi فَآيِنَ تَذْهُبُونَ ya‘nî kamu nesne gök ħazînesi bizüm (12) katumuzdadur siz kancaru varursız nitekim daħı bir yerde eyitdi (13) إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ve daħı buyururdi ki وَالْمِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ (14) ya‘nî işbu kūrân ‘amelelere bir öğütdür ħaķķa uymaķ dileyenler için (15) dođru yoldur لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ (16) ve kūrân ile ‘amel kılusun ve ħaķķ üzerine dursun ħadîş kıldı (17) bize aħmed bin yûsuf kim eyitdi ħaķķ te‘âlâ bu âyeti indürdi kim لِمَنْ شَاءَ

[71/a]

(1) **ya'nī ebū cehil eyitdi iş ve dilek bizüm elümüzdedür** (2) **dâyeler söz uyavuz haḳḳa dâyeler söz uymayavuz** (3) **الله ربُّ العالمين** iş sizün elünüzdedür **hāṣā** sizün elünüzde (4) **degildür** ve sizün elünüzde dilek yoḳdur meger taḅrı dileye andan (5) **sizün dilegünüz yerine gele pes haḳḳ te'ālā dilemeyince sizün** (6) **dilegünüz yerine gelmez rivāyetdür** ḥasandan kim 'arab müslümān olmağı (7) **dilemedi haḳḳ te'ālā dilemeyince ḥadīṣ** kıldı bize **ibrāhīm bin ḥüccāc** (8) **ḥammād bin selemeden** ve **veheb bin münebbiden** eyitdiler **veheb ol kitābı** (9) **bilürdi** kim **haḳḳ te'ālā** peygāmbere indirdi **ḳamusı nice kitābdur** **dükelinün** (10) **içinde bildim** kim her kim eydürse kim iş ve dilek benim elümedür **dileryisem** (11) **işleyem dileryisem işlemeyem** bayıḳ ol kişi **kāfir** olur **zīrā** (12) **iḥtiyār** elinde degildür **ammā** **ḳul** olanuñ **iḥtiyār-ı cüzvīsi** vardur (13) **ammā fā'il-i muḥtār** **allāhu te'ālādur** **vāsiṭi** eydür **haḳḳ te'ālā** seni **ḳamu** (14) **işlere ve şıfatlaruñ icinde** 'āciz kıldı pes **dilemezsin** **ilā** taḅrı **te'ālā** (15) **dilegi birle** ve 'amel **ḳıla** **ḳılamazsın** **illāllāhu te'ālā** ve **allāha muṭī'** **olmazsın** (16) **illā** anuñ **faẓlıla** ve aña 'āṣī **olmazsın** **illā** ki ol seni **ḥōr** **ḳılub** (17) **aşağı** **ḳomağıla** pes ey **miskīn** sen saña ne **ḳılduñ** ve ne ile

[71/b]

(1) **nāzlanursın** kim senün elünde **hiç** nesne yoḳdur (2) **سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ** bu sūre mekkede indi seksen kelimedür **üç yüz yigirmi yedi** **ḥarf**dür (3) **on** **ṭokuz** **āyet**dür **ḥadīṣ** kıldı bize **hārūn bin kesīr** ve **zeyd bin** (4) **eslem** atasından ve **ubeyye bin ka'abdan** ve **ebī umāmeden** kim eyitdi her kim (5) **ize's-semā'u** **infetāret** sūresini **oḳuya** **haḳḳ te'ālā** aña **dünyānuñ** (6) **ḳavmleri** **şağışınca** ve **şuları** ve **yağmurları** **ḳaṭresince** **müzde** **vère** (7) ve daḅı **ḳıyāmet** gününde anuñ işini oñara bir **ḥikmet** daḅı **bunda** (8) **oldur** **haḳḳ te'ālā** **ḥalāyıkı** **üç** **bölük**

kıldı bir bölügi ‘arîflerdür ve bir (9) bölügi günāhkārlardur ve bir bölügi ‘ābidlerdür pes
 haqq te‘ālā ‘arîflere (10) heybetile nazār kıldı tā ki bu dāyireden ilerü gitmeyeler ve
 ‘ābidlere (11) rahmetile nazār kıldı tā ki rıkkıyet kaydında olalar ve günāhkārlara
 merhamet (12) ile nazār kıldı tā ki haqq te‘ālānuñ rahmetinden nevmiz olmayalar pes
 (13) heb dükeli bu kelimeyi buyurdı ki bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm (14) إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ
 ya’nī kaçan gök yarılса (15) وَإِذَا الْكُوَاكِبُ انْتَبَرَتْ ve kaçan yıldızlar dökilseler وَإِذَا الْبِحَارُ
 فَجَّرَتْ ve kaçan denizler açılса (16) وَإِذَا الْفُجُورُ بُعْثِرَتْ (17) ve kaçan gūrlar yarılса
 icindeki ölüler dirilüben çıқа

[72/a]

(1) pes bu nesneler kıyāmet nişānlarıdır kim yer karnında ne varısa altundan (2) ve
 gümişden ve ölülerden hep birağa (3) عَلِمْتُ نَفْسٌ مَا قَدَّمْتُ وَأَخَّرْتُ ya’nī bu işler olıcaқ kişi ne
 kim eyü yavuz ‘amelleri ilerü vèribdi (4) bula ve cezāsın bula ve ne kim eyü sünnet ve
 yavuz sünnet kendüden şonra (5) kodısa ve her kim bid‘at-i ḥasene ve bid‘at-i seyyi’e
 kodısa cezasın (6) bula ‘ikrime eydür az (7) مَا قَدَّمْتُ وَأَخَّرْتُ ya’nī her ne kim farīza (7) ödeyüb
 ilerü vèribdi ve ne kim ol demeyüb gerü kodı belā ve cezāsın (8) bula bir niceler eyitdiler
 ne kim eyü ‘amel ilerü vèribdi (9) ve ne kim mazlemeler kendüden şonra kodı kamasın
 bula (10) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَعْلَمَتْكُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ya’nī ey ādem oğlanı seni kerīm (11) tañrınuñ
 luḥfına nesne mağrūr kıldı aldadı kim bunca yaramaz (12) işler işledüñ ḥadīs kıldı bize
 huşşām ca‘ferden ve şālihden ki (13) eyitdiler bize ḥaber şöyle deñdi kim tañrı resūli bu
 āyeti okudı (14) مَا عَزَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ andan eyitdi ādem oğlanını kendü cihāleti (15) aldadı
 ibrahīm eydür eyitdiler ki eger kıyāmetde haqq seni kendü (16) éleyinde durursa ve
 eyitse tañrınuñ luḥfına seni aldadı sen ne (17) diye édüñ eyitdi eydüm kim senüñ ol gēñ
 perdelerüñ aldadıkim

[72/b]

(1) anuñla benüm yavuz işlerümi artuvêrürdük muķātil eydür ādem oğlanın (2) tañrınuñ ‘afv kılmağı aldadı kim yavuz işleyecek şolok sā‘at ‘azāb (3) endirmedi ve anı rüsvây kılmağı ebū’l-kāsım eydür işitdüm yaħyā (4) bin ma‘āzdan kim eydür eger allāhu te‘ālā beni kendü éleyinde durur (5) olsa ve eyitse kim seni ne nesne aldadı cevāb eydürdüm ki senüñ (6) baña eyledüğün ilerü ki eylügen ve şimdiki eylük beni aldadı (7) ebū ‘abdullāh bin şālih eydür eger haķķ te‘ālā baña şorsaydı ki (8) eydeydüm ben seni ħalīmliğun aldadı ebū bekir verrāk eydür eger haķķ te‘ālā (9) baña dèse ki ben kerīm tañrıya seni aldadı diyeydüm işāret ehli olurlar (10) eyitdi مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ dedi ya‘nī ben ġafūr tañrıya yā ben (11) raħīm tañrıya seni ne nesne aldadı dēmedi anuñçün kim tamām ġerü (12) cevābımı daħı öğredür gibi eyitdi kim ħul eyde yā rabbi aldamadı beni illā (13) senüñ fażlıñ kim ħullaruña kılursın ve suçların ‘afv édersin (14) rivāyet kılındı bin mes‘ūddan kim eyitdi kıyāmet ġününde haķķ te‘ālā (15) her bir kişiyile ħalvet kıla andan eyde ey ādem oğlanı ben tañrı (16) içün seni ne nesne aldadı ve ‘ilmünjile ne ‘amel kılduñ ve mürsellere (17) ne cevāb vèrdüñ zü’n-nün mışrī eyitdi nice aldanmışlar

[73/a]

(1) altında örtilmişlerdür aldandıklarım bilmezler ġāfilliklerinden الَّذِي (2) خَلَقَكَ فَسَوِّيكَ فَعَدَلَكَ ya‘nī ey ādem oğlanı ol kerīm tañrıya seni ne (3) nesne aldadı kim ol tañrı seni yaratdı ve yaradılmağın (4) mu‘tedil kıldı ve düzetdi مَا شَاءَ رَبُّكَ ve şüretde (5) dilerise seni beñzetdi ataya ve tayaya ve ‘ammiye ħadīş kıldı (6) bize muṭaħhar bin hüteym müsādan ve ‘ikrimeden ve atasından ve dedesinden (7) kim ol eyitdi bir ġün resül ħazreti kendü dedesine (8) eyitdi neñ doğdı eyitdi nem doğa yā oğul ve yā kızdur resül (9) eyitdi kime beñzer yā eyitdi yā atasına yā anasına beñzer yā pes resül (10)

h zreti kend  eyitdi a a kim eyledimegil ka an nu fe  uyı ana ra mine (11) d  e ha k te al  andan t   dem peyg mbere degin nice nesebi ve kavm (12) ve hı ımı varısa  amusın ol nu feye h zır kılur  angısına diler (13) ise be zed r nitekim eyitdi فِى آى  krime ve eb  s lih (14) eyitdiler ya n  eger dilerise h m r ve dilerise maym n dilerise kelb (15)  retine yaradur بِاللّٰىنِ كَلَّا بَلْ تُكذِّبُونَ بِاللّٰىنِ ya n  ha ka ki siz aldanmı sınız (16) ve bizi yalan mı dutarsız kim bayı  siz n  zer n ze  aklayıcılar (17) ve g zediciler ve yazıcılar vardur ferı telerden a rılıklı ve h rmetli

[73/b]

(1) kim siz n s zler n z ve i ler n z yazar ve her ne i ler n z var (2) bil r nitekim eyitdi اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِى نَعِيْمٍ (3) ve da ı buyurdu kim وَالَّذِينَ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِيْنَ كِرَامًا كَاتِبِيْنَ يَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ ya n  anlar kim eyl k kıldılar (4) ve  m na girtindiler ve ta rınınu  far zalarını  dediler ve har mdan yıglındılar (5) pes bular na im u mağı i inde olalar sa id ibni ya y  riv yet kıldı ibni  merden (6) ve ol riv yet kıldı ta rı res linden kim اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِى نَعِيْمٍ (7) ya n  ataya ve anaya eyl k kılanlar ve o lancıkların h   dutanlar na im (8) u mağ i inde olalar pes nitekim atanu  ve ananu  sen n  zeri de (9) ha kı var ve o lancıklarınu  da ı sen n  zeri de vardur وَالَّذِينَ الْفَجَارَ لَفِى جَحِيْمٍ (10) ya n  f cirler ca im  amusına  oyalar kıy met g n nde amm  (11) ol  amudan g 'ib olmayalar nitekim eyitdi يَصَلُّوْنَهَا يَوْمَ الدِّىْنِ (12) andan ha k kıy met g n ni tekr r get rdi eyitdi kim وَمَا اَدْرٰىكَ مَا يَوْمٌ وَمَا اَدْرٰىكَ مَا يَوْمٌ ثُمَّ مَا اَدْرٰىكَ مَا يَوْمَ الدِّىْنِ (13) ya n  y  mu ammed sa a ne bild rdi kim kıy met g ni g nd r (14) andan yana ne bild rdi sa a kim kıy met g ni ne g nd r su al tekr r bu arada (15) ni und r cev b anu  und r kim tekr rda ziy de ta r r vardur b yle (16) olduğı n tekr r kıldı kim s mi ler n h zırlarında  ar r duta kim ol (17) g g n yarağında olalar ya n  kıy met ol g nd r kim ol i inde hi 

[74/a]

(1) kimse kimesneye mālîk olası degildir hiç bir nesnede nitekim buyurdu **(2)** تَمَلِّكَ يَوْمَ لَا نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ya'ni ve buyruklar ol günde ya'ni kıyāmet **(3)** gününde yalnız bir tañrıdur heb cemī' nesnenüñ mālîki oldur **(4)** سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ bu süre medīnede indi yüz altmış toköz kelimedür ve yedi yüz otuz harfdür **(5)** ve otuz altı āyetdür rivāyet kıldı zeyd ibni eslemden ve atasından ve ebī umāmeden **(6)** ve ubeyyi ibni ka'bdan ve tañrı resūlinden kim her kim bu süreyi okusa haqq hażreti **(7)** kıyāmet gününde aña mühürlü şarābdan tahūr içüre sufyān-ı şevrī rivāyet **(8)** kıılır resūlden kim eyitdi haqq te'ālā hażreti bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm **(9)** dört kelime üzerine vèribdi ya'ni dört kelimedür her kişi kim bu dört kelimeyi **(10)** vazīfe edinüb dā'im dilinde dutsa her gün ol kişi üzerine haqq te'ālā **(11)** dört ferişte vèribiye birisi ardında dura eger ol kişiyi şaklayalar dükeli **(12)** belālardan ve āfetlerden ve daḥı ol ferişte kim şağındadır dā'im şevābıñ **(13)** yazar ve ol ferişte kim şolındadır dā'im günāhlarını yuya ve kazına dīvānından gidere **(14)** ve ol ki ilindedür önünden gelen belāyı def' ede ve ol ki ardındadır **(15)** durur ardından gelen belāyı def' ede selmān-ı fārisī rivāyet kıılır **(16)** resūlden kim eyitdi kişi uçmağa girmez illā bu kelimeler berekātındaki **(17)** bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmdür kavlü te'ālā وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ ya'ni vāy anlara kim

[74/b]

(1) ādemlere tartmağda ve uçmağ içinde haqların eksik vèreler **(2)** عَلَى النَّاسِ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا ya'ni kaçan ādemlerden şatun alsalar ölçmekde ve tartmağda **(3)** tamām haqlarını alurlar **(4)** وَإِذَا كَالُواهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ya'ni kaçan biregüye şatdıkları vaktin ölçeler ve tartsañ eksik vèürler ya'ni ziyān ederler pes **(5)** 'azāblar ve uzun uzak yollar ve kaygular almağda tamām alub şatmağda eksik **(6)** vèrenlerdür rivāyet kıılındı ibni 'abbāsdan kim

eyitdi medīne kavmi ölçmekde (7) ve dartmağda katı mağbūn éderlerdi eksik vèrürlerdi pes haqq te‘ālā bu āyeti (8) vèrübdi kim وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ dūr andan sonra görklü ölçdiler ve darddılar (9) ve tamām vèrdiler qurtubī eydür medīnede bezirgānlar var idi ki bularuñ (10) şatmağı ve almağı kumāra beñzerdi ya‘nī meselā on aqçe vèrüb eydürdi kim işbu (11) koyunlardan kangısın dutarım benim olsun dèr idi pes haqq te‘ālā (12) bu süreyi vèribdi ve hem resūl bu bāzārdan men‘ ve nehy étdi pes (13) resūl hażreti bāzāra çıkdı bu āyeti bularuñ üzerine oğudı kim وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ (14) süddī eyitdi kaçan resūl medīneye geldi anda bir kişi var idi (15) bucerīne dèrlerdi iki ölcek dutardı ülüsiyile alurdı kiçisiyile (16) şatardı pes haqq te‘ālā bu süreyi vèribdi anuñ haqqında geldi işhāk bin ‘abdullāh (17) ve daħhākdan ve mücāhidden rivāyet kıldılar ve tāvūsdan

[75/a]

(1) rivāyet kıldı eyitdiler kim işitdik tañrınuñ resūlinden kim eyitdi beş (2) nesneden beş nesne gelür eyitdiler yā resūlallāh nite eyitdiler evvel oldur kim kaçan (3) bir kavm andın ve kavliñ şınalar haqq te‘ālā ol kavmüñ düşmāniñ gèrü bularıñ (4) üzerine havāle kıla ikinci kaçan haqq hażreti gökden indürdüğü buyruğdan gayrı hüküm (5) kılsalar ya‘nī şer‘e muhālif iş buyursalar bularıñ içinde yoksulluğ āşikāre ola (6) üçüncü bularıñ içinde fāhişe ve yavuz işler āşikāre olsa veyā çok ola (7) dördüncü kaçan ki ölçmekde ve tartmağdan eksik vèrseler bularıñ içinde kızlık (8) ola ve ot ve yemiş kıt ola beşinci kaçan zekātı yıgsalar vèrmeseler haqq te‘ālā (9) celle ve ‘alā bularıdan yağmurı yığa az yağa rivāyetdür mālīkden kim eyitdi bir gün (10) bir kōşum üzerine girdim şormağa gördüm cān nez‘ine düşmiş dā’im eydür ki (11) ve ey oddan iki tağ iki tağdır ben eyitdim sayıklar mısın eydür yok (12) yā yaħyā atası benüm iki ölçegim var idi ülüsiyile alurdım ve kiçisiyile (13) şatardım böyle dediyise durıgeldüm ol iki ölçegi bir birine

urdum şıdum (14) pes baña eyitdi ey abā yaḥyā ol iki ölçekleri bir birine urduğımça ol (15) iki oddan tağun ululuğunu ve yalını artar idi böyle dedı ve cān ışmarladı (16) durdum katından gitdim rivāyetdür ‘ikrime eydür ben tanıklık vèrürüm ki dükeli (17) ölçiçiler ve tartıcılar tamuya girürler aña eyitdiler senün oğlun daḥı

[75/b]

(1) terāzū dutar olda tamuya girür rivāyet kılındı müberreden kim eyitdi (2) ḥācetiñizi şulardan dilemeñ ki mürüvvetleri ölçekler başında ve terāzūlar dilinde (3) ola rivāyetdür ibni ‘ömer bir şaticınuñ katından geçer idi pes aña eyitdi kim (4) allāhdan korkğıl ölçmekde ve dartmağda ḥaqların vèrgil kim ḥaqqın eksik vèrenler (5) yarın allāh korkusından derleyeler kulaqlarına degin derlerine garğ olalar (6) **الْأَيْظُنُّ أَوْلَيْكَ إِنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ** ya‘nī sizmezler mi ve şanmazlar mı ol kavm kim eksük (7) vèrirler anlar gèrü kopacaklar degil midür ya‘nī ol kavm kim ölçmekde ve dartmağda (8) eksük vèrürler yaḳīn ve ḥaḳīkat bilürler kim gūrlarından kopup kıyāmet gününde (9) ve ‘araşāt yazısında ‘ālemleri besleyen tañrıdur günāhında durasılardur nitekim (10) buyurdı **لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ** ya‘nī şol ulu (11) gün için şol günde kim ḥalāyıklar duralar ‘ālemler tañrısı ilinde hişām rivāyet (12) kıldı ibrahīmden ve kāsımdan bulardan eyitdiler işitdük ibni ‘ömerden kim **وَيَلِّ** (13) **لِلْمُطَفِّفِينَ** sūresini okudı bu āyete indi kim **يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ** ya‘nī ādemler (14) ḥaqq dergāhında durasılardur ol gün yavlağ ulu gündür pes ibni ‘ömer şol (15) kadar ağladı kim bīḥōd oldı kalanın okımadı **كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَارِ أَلْفَى** (16) **سَجِينٍ** ya‘nī ḥaqqā kim yavuz işlülerin bitisi kim anuñ içinde yavuz ‘amelleri (17) yazılmışdur siccīn içindedür siccīn yèdinci kat yèr altıdur kim kāfirlerün

[76/a]

(1) cān ve ‘amelleri anuñ içinde bu söze delīl oldur kim rivāyet kılındı (2) resūlden kim ibni ‘abbāsdan ve ka‘bu’l-aḥbārdan kim eyitdiler biregü bulardan (3) şordılar bize ḥaber verüñ bu āyetin ma‘nisinde kim siccīn ne demek olur ka‘b (4) eydür cünkim yavuz işlülerin cānları göge ağdururlar gök anı ḳabūl ḳılmaz (5) ya‘nī gök ayı ḳabūl ḳılmadıḡları açılmaz andan yēdinci ḳat yēr altına indürürler (6) siccīn icinde ḳorlar siccīn şeyṭān maḳāmıdır pes siccīnden bir varak (7) çıkarurlar ki bu cān ḳiyāmet günü hēsābında helāk olsun aña bildürürler (8) ammā ‘aṭā-yı ḥorasānī eyitdi yēdi ḳat yēr adıdır siccīn iblīs ve anuñ (9) zūrriyyeti anda durur ḥadīs kılındı bize ‘ammār bin yesār ve ka‘bu’l-aḥbārdan (10) kim eyitdiler bir bölük cemā‘at su’āl ētdiler kim ḥaber verir bize kim ‘ılıyyīn nedür ve siccīn (11) nedür dēyü pes ka‘b eyitdi ol allāh ḥaḳḳıyıçün kim benim cānım anuñ ḳabzındadır (12) ḥaḳḳ te‘ālānuñ gökden indürdüḡi kitābları icinde şöyle buldum kim siccīn (13) yēdi ḳat yēr altında bir ağacdur anuñ içinde her bir şeyṭān adı yazılmışdur (14) her ḳaçan kim kāfirlerin cānları ḳabz olunsa anı alub göge ağırurlar gök (15) ḳapucıları anı gērü döndürürler andan ol kāfir cānını alub siccīne (16) iledirler düre baña ol cānı ağacın içinde dıḳalar ammā her ḳaçan kim (17) müslimānların cānları ḳabz olunsa ferīsteler ol cānı alub göge ağırurlar

[76/b]

(1) pes gök ḳapuları acılır ḥattā kim ol cānı ‘arş altına iledürler andan (2) ḳudretten iki el çıkar ol mü’min cānının nüzūlin ve kerāmetin yazarlar andan (3) anı ‘iliyyīne iledürler ol biti anda ḳorlar ‘illeyyüne yēdinci ḳat gökden yukaru bir (4) maḳāmdur rivāyet kılındı bize ebū hureyreden ve ol da taḡrı resūlinden (5) kim فَالْقُ dediḡi cehennem ṭamūsı icinde bir ḳuyudur ağzı açuḳ ḥadīs (6) ḳıldı bize yaḥyā bin selmān mücāhidden kim siccīn

dédügi yédinci kat yer altında (7) bir taşdur kalınlığı yerden gökcedür ya'ni beş yüz yıllık yoldur ol taş (8) zebāniler kaldırlar yavuz işlülerin ve fāsıkların ve kāfirlerin ve münāfıkların (9) ve ḥasūdların ve ğıybet edicilerin bitilerini kim yavuz 'amelleri anuñ icinde (10) yazılmışdur anuñ altına qorlar bir nice 'ulemā eydürler ol murdār cānları (11) ve ol bitileri ol qatı taşuñ icine şoqarlar ḥaqq te'ālā kūrān-ı kerimde (12) anđı مَكَانٍ سَحِيحٍ dedügi oldur kim bir nice 'ulemā eydürler ol murdār (13) siccīn icinde qorlar dedügenden murād oldur kim ya'ni bularuñ 'amelleri (14) bātıldur hīc müzdi yoqdur demek olur وَمَا أَذْرِيكَ مَا سَجِينٌ ya'ni (15) yā muḥammed saña ne bildürdi kim siccīn nedir ya'ni ol bir mühürlenmiş bitidür kim (16) buların yavuz 'amelleri anuñ icinde yazılmışdur hīc unudulmaz nitekim eyitdi (17) كِتَابٌ مَّرْقُومٌ وَإِنَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ya'ni 'azāb ve ḥōrlıq ve vaveyl anlaradır kim

[77/a]

(1) kıyāmet günine inanmazlar ve yalanlar pes kıyāmeti yalanlamaya illā ol kāfirler ve yazuqlular (2) kim kaçan bizim āyetlerümüz anuñ eydür kim bu aşnuğlar yazdurduğı ve ilerükiler (3) sözidür nitekim eyitdi فَالْأَسَاطِيرُ الْأُولَى ve dağı buyurdi kim الَّذِينَ يُكْذِبُونَ (4) ya'ni anları kim yalanladılar kıyāmet günini ya'ni kıyāmet qopmaz biz gerü (5) dirilüb şoru ve ḥisāb vèrmezüz dediler وَمَا يُكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ya'ni yalanlamadılar kıyāmeti illā her kāfirler ve münāfıkların ve yavuz işlüler mu'tedin (7) dedügi ḥazan geçici demek olur ešim dedügi ki günāhkār demek olur (8) zīrā kim günāhkār ism-i fā'ili ešim gelir pes ešim ef'al-i tafzīl ya'ni bunda (9) mübālağa vardur ya'ni günāhkār iş demek olur إِذَا تَنَالَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا (10) ya'ni vaḳti kim oqutsa bizim āyetlerümüzü kūrān ḥazreti فَالْأَسَاطِيرُ الْأُولَى (11) ya'ni eydür kim bu kūrān ol ilerükiler sözidür veyā ilerü gecmişlerin kışşalarıdır (12) كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (13) ya'ni ḥaqqā ki ol kıyāmet gününe

inanmayanlar yazıklararı gönüllerini kara kıldı muhammed bin ‘aclān eyitdi işitdüm (14)
ebū hureyreden ve eyitdi ki ben işitdim resūlden kim her kaçan kim kul bir günāh (15)
işlese anuñ gönli üzerine bir kara benek urılır kaçan tevbe eylese (16) ol kara benek
gerü yuyılır kaçan tevbesin sıyub gerü günāh işlese gerü (17) gönline bir kara benek
urılır tā her bir günāhdan ötürü bir benek urılır

[77/b]

(1) urılır gönül āyinesi kabkara olur pas dutar nitekim haqq te‘ālā (2) haber verür كَلَّا بَلْ
عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ bir nice müfessirler (3) böyle yazuk işlemek gönli kararur
huzeyfe eydür gönül bir āyine gibidür (4) kaçan bir günāh işlese bir barmağ yumılır tā
ki günāh işleyü işleyü dükeli (5) barmakları yumılır kaçan dükeli bağlansa ayruk ögüt
ve naşihat (6) kabül kılmaz rivāyet bekir bin ‘abdullāh eydür kaçan kul bir günāh işlese
anuñ (7) gönlinde bir igne yordusınca delük delinür kaçan bir günāh dağı işlese (8) bir
delük delinür tā günāh işleyü işleyü kalbur veyā elek gibi delük (9) delük olur nitekim
haqq te‘ālā buyurur كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (10) bir nice ‘ulemā eyitdi yazuk çok
işlemek dürür ya‘nī yukarusın (11) aşğa ve yukarusın aşğa eder nitekim bir āyetde
eyitdi كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمِئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ (12) dedigi وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ
kıyāmet gününde (13) tañrınuñ rahmetinden ve kerāmetinden maħrūm ve maħcūb
olasıdur rivāyet katāde (14) eyitdi nitekim haqq te‘ālā bunları şehādet ve tevħid
getürmekden yıgdi āhiretde (15) dağı dīzār göstermekden yıgar rivāyet enes ibni
mālikden bu āyetin ma‘nisinden (16) şordılar cevāb verdi kim çok haqq hazreti perdeyi
gerdi düşmānlarına (17) kendüzini göstermedi pes ma‘lūm oldu kim tecellī kılub
kendüzini göstere

[78/a]

(1) rabī^c bin selmān eyitdi bir gün imām çatında otururdum sa^cid ilinden bir biti (2) geldi bu āyetin ma^cnisinden ŐormuŐlar kim كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ pes imām Őāfi^cī (3) aşa bu cevābı yazdı kim haŐŐ te^cālā bir Őavmi kendü hıŐmıla kendü dīzārını (4) gÖstermekden yıgdısa delīldür kim daŐı bir Őavme kendü hoŐnÖdliĐı kendü (5) birle dīzārını gÖstere pes ben eyitdim ey ulu işbu dēdÖĐÖn siz mezheb (6) ēdinÖr misiz eyitdi ki vallāhu ben Őāfi^cīyem eger haŐıŐat bilseydim kim āhıretde (7) taŐrım dīzārını gÖrmesem dÖnyāda aşa Őapmayaydum ya^cnī dēmek olur kim (8) zinhār bu dÖnyāda ol dÖsta kendÖzini biliŐdÖrmeyince ve aşa ŐulluŐ (9) yaratmayınca ol Őulunı kendÖye ŐabÖl ētmez pes Şunlar kim dÖnyāda yād oldılar (10) dÖst Őā^catında muŐaŐŐır oldılar anlardur kim āhıretde perde ardında (11) Őalurlar كَلَّا إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَنَّةِ ya^cnī andan evvel kāfirlerle eydile işbu (12) oldur kim siz bunu yalanlarıduŐuz ve inanmazduŐuzun ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي (13) كَلَّا إِنَّ كِتَابَ (14) كَلَّا إِنَّ كِتَابَ ya^cnī andan ol kāfirler Şamuya gıreseydÖr كَلَّا إِنَّ كِتَابَ (14) كَلَّا إِنَّ كِتَابَ ya^cnī haŐŐa ki anuların Őitābı kim bularuŐ eyÖ amelleri anuŐ (15) icinde yazılmışdur ‘illiyyīn iŐÖndedÖr rivāyet berrā^c bin ‘āzib rivāyet (16) Őıldı resÖlden kim ‘arş altında yēdinc Şat gÖkde bir maŐāmdur (17) rivāyet ibni ‘abbās eyitdi ol bir taŐtadur yeşil zebercetden ‘arş altında

[78/b]

(1) aŐılmıŐdur ŐālihlerÖn eyÖ amelleri anuŐ icinde yazılmışdur ‘atā rivāyet (2) Őıldı kim ‘illiyyīn dēdÖĐi ŐunuŐ gibi maŐāmdur eyÖler ve Őālihler anda olıŐarlar (3) ŐaŐan bulardan birisi uŐmaĐa baŐsalar uŐmaŐ anlaruŐ yÖzi nÖrÖnden (4) daŐı ola pes uŐmaŐ ehli eydeler kim meger ‘illiyyīn ehlinden (5) bize kimse baŐdı kim uŐmaĐumuz bÖyle rÖŐen oldı dēyeler وَمَا أَدْرَاكَ (6) وَمَا أَدْرَاكَ ya^cnī yā muŐammed ŐaŐa ne bildÖrdi kim ‘illiyyÖn ne

nesnedür pes (7) eyüleriñ bitisi kim bunlaruñ üzerine hayırla yazılmışdur ‘illiyiñ içindedür (8) ‘illiyiñ feriştelidir nitekim eyitdi كِتَابٌ مَّرْقُومٌ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ anda yok (9) yazularuñ bitisi siccīn icindedür iblīs ve siccīn iblīs ve anuñ çerisi (10) yeridür إِنَّ الْأَبْرَارَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ لَا يَأْتِيهِمْ فِيهَا سَمٌّ وَلَا يُسْفَقُونَ (11) tahtlar üzerinden bakarlar tanrı bulara vèrdüğü ni‘meti görürler (12) muķātil eyitdi يا‘nī tahtlar üzerinde bakarlar düşmānları nice ‘azāb (13) dartduğın görürler يا‘nī ol يُسْفَقُونَ مِنْ (14) eyüleriñ yüzlerinde ni‘met nūrun ve tāzeligin ve aydınlığın bilesin (15) مِنْ (16) kim müşkile mühürlenmişdür şöyle kim hīc anı dutıcı dutmaz ve hīc kimsenüñ (17) eli aña érmez tā kıyāmet güninde anuñ mührün eyüler açmayınca ‘abdurrahmān bin sābiť

[79/a]

(1) rivāyet kıılır ebū derdādan rađıyallāhu ‘anhā ki hitāmuhu miskun (2) dedüğü burāk sücidür kim uçmak ehli kamu sücilerün şonınca içerler eger (3) dünyā ehlinden biregü bir barmağın şoksa gerü dünyāya çıkarsa dünyāda (4) hīc cānavār kalmayaydı illā ol sücinün koķusu dutaydı esriyeydi (5) katāde eyitdi ol süciye kāfūr katılmışdur müşkile mühürlenmişdür (6) يا‘nī işbu ni‘metlere ve işbu maķāmlara rağbet (7) kıılıcılar rağbet kıılsunlar ben tañrınuñ tātına ivmeklik birle rivāyet mücāhid (8) eyitdi işbu ni‘metlere ivciler ivsünler rivāyet ‘atā eyitdi işbu ni‘metlere (9) öñürdiciler öñürtsünler rivāyet cüreyh oğlı eyitdi işbu ni‘metleri (10) istemege dürişün ve harīş oluñ وَمِرَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ya‘nī ol süciye tesnīmden (11) katılmış ola tesnīm dedüğü bir şarābdur ki kamu şarāblaruñ yegregidür her bir kişinün (12) inüb köşkine aķar yukardan dökilür ve ol şarāb ‘adn uçmağ içinde (13) aķub gelür ibni ‘abbāsdan rivāyet kıılındı kim وَمِرَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ dedüğü (14) şunlardur kim haķķ te‘ālā eyitdi kim hīc bir nefis

bilmez kim eyüler eyüler için ne gizledim (15) ya'ni şunun gibi nesnelere gizledim ve yaraqladım kim gözler şād olacak nesnelere (16) ve anuñ gibi nesnelere hīc gözler görmedi ve kulaqlar işitmedi ve ādem oğlanlarınınuñ (17) her gönüllerinden geçmedi nitekim haqq te'ālā kelām-ı kadīmde buyurur

[79/b]

(1) bir nice 'ulemā eyitdi tesnīm (2) *فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ* dedüğü bir bınardur havāda akar uçmağ ehlinüñ (3) kaplarına dökülür kaçan kapları dolar ol şudurur şöyle kim (4) bir kaçre yere dammaz pes bulara şu götürmege ve bir yerden bir yere (5) şu daşımağa muhtāc olmazlar katāde kavli dağı budur (6) *عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبَ* ya'ni açalar ol bınardan kim muqarrebler ol bınardan içerler rivāyet (7) vāsi'i eydür muqarrebler anı şırf içerler bisāt-ı kurb üzerinde (8) oturub kudüs cemenleri icinde ve bilişlik meclisinde hoşnūdluğ (9) kadehleri ile içerler *إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا* (10) *يَضْحَكُونَ* ya'ni anlar kim mücrimlerdür imān getüenlere gülerler ya'ni mekke müşrikleri (11) ve ebū cehil ve 'utbe ve şeybe ve velīd ibni muğire ve 'āş bin vābil ve bularuñ (12) cemī'i yārenleri ve etbā'ları mü'minlere gülerlerdi ve maşharaya dutarlardı (13) ve bularuñ islāma geldüklerini tañlardılar ya'ni 'ammāra ve şahbaya (14) ve habbābe ve bilāle gülerlerdi rivāyet muqātil eyitdi ve kelebī eyitdiler (15) bu āyet 'alī haqqında indikim bölük müslümānlarla peygāber katına (16) varurıdı pes münāfiqlar birbirine göz kaçışub buları maşharaya (17) dutub gülişdiler andan ulu evlerine varub muşāhiblerine

[80/a]

(1) eyitdiler kim ol fāz başlu ‘alī gördük bir bölük müslimānlar (2) ile bizüm qatumuzdan geçerlerdi birbirimize göz kaçışduq buları maşaraya (3) dutub gülişduk deyüb sevinışdiler tene‘um kıldılar ve eyitdiler kim (4) bular ne bellü azmışlardur kim muhammede varanlar şanur kim muhammed nesne bilür (5) ve anuñ elinde nesne vardur dërlerdi وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ يَدَائِهِمْ فَيَقُولُ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ مَعَ مُحَمَّدٍ مِنْ أَمْرٍ إِذْ يهْرَبُونَ وَيَلْمِزُهُمْ لِقَاءِ إِبْرَاهِيمَ وَنَسُوا آلَ هَارُونَ أَن يَأْتِيَهُم بِالْبَيِّنَاتِ إِذْ هُمْ يُكَفِّرُونَ (6) ya‘nī kaçan bulara uğrasalar gamz ederlerdi وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ هَرَبُوا وَإِنَّا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (7) ya‘nī kaçan dönüb evlerine ve ehline varıcaq güleşirler (8) eydürlerdi kim be-dürüstī bu qavm ya‘nī bu müslimānlar azmışlar وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُفِئْنَا بِهِ الْكُفْرَ وَالظُّلْمَ وَأَنَّا لَمَبْصُورُونَ (9) ya‘nī ol zamān bu kāfirler müslimānları görseler (10) ya‘nī yā muhammed kāfirler işbu mü‘minler üzerine (11) müvekkel veribinilmedi kim buları gözedeler ve şaklayalar ve dañı (12) bularuñ hāline güleşeler فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفْرِ أَهُمْ أَهْلُ حَقِّهِمْ لَو أَنَّ كُفْرَهُمْ كُنَّا نَأْتِيهِمْ بِنُورٍ كَرِيمٍ (13) ya‘nī kıyāmet gününde ol mü‘minler dañı kāfirlere güleler nitekim kāfir dünyāda (14) bulara gülerlerdi ve ol eyle ola kim uçmağdan bir qapu açalar (15) kāfirlere eydeler kim geluñ uçmağdan yaña çıquñ kaçan uçmağ (16) uçmağ qapısına geleler qapu bağlana عَلَىٰ الْأَرْوَاقِ يُنظَرُونَ (17) ya‘nī tahtlar (17) üzerinden baqalar mü‘minler kāfirlere hāline güleşeler ve nice ‘azāb

[80/b]

(1) dartduqların göreler rivāyet ka‘bu’l-aḥbārdan eyitdi uçmağıla (2) tamu arasında dereceler ve köşkler vardur kaçan bu mü‘minler dileseler (3) kim göreler kim kāfirler nice ‘azāb dartaqlar ol derecelerüñ (4) bir nicesine çıkub cehenneme baqalar bularıñ hāllerini göreler nitekim bir yerde (5) buyurur فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْحَرِيمِ ve dañı buyurdu kim مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (6) هَلْ تُؤْتَوْنَ مِنَ الْكُفْرِ بُلُغًا (7) ya‘nī ḥaqīkat kāfirler şol yavuz ‘amellerinüñ ‘ivazım (7) bulısardur سُورَةُ الْأَنْشِقَةِ bu süre yüz yedi kelimedür yüz otuz (8) ḥarfdür yigirmi āyetdir

hadîş kıldı bize hārūnı keşîr zeyd bin eşlemden (9) ve ubeyye bin kaʿbdan ve tañrı resûlinden kim eyitdi (10) her kim ki bu sûreyi okusa bitisi ardından gelmekden ol kişiyi (11) haqq teʿālā şaklaya bismillahide işâretler vardur bir işâret oldur kim (12) dünyâ begleriçün dileseler kim bir kişi ʿazîz ve hürmetlü ve mükerrerem kıllalar (13) pes ol kişi ile üç muʿâmele kıllurlar evvel muʿâmele oldur kim (14) anı kendüye nedîm kıllur yaʿnî kendüye yakın eyler gēce ve gündüz muşâhib (15) olur sarâyına gērü çıkar ve tanışıkçı olur ikinci muʿâmele oldur ki (16) kendünün tonlardan aña hilʿatlar vērür veyâ yüzük vērür tā kim anı dilemeyenler (17) buları göricek üşenürler ve bu nesneleriyle şād olur ve düşmānları

[81/a]

(1) kör olur üçüncü muʿâmele kendü nişānın vērür yaʿnî biti vērür (2) kim bu benimdür dükeli kıllıkdan kıdum ve cemiʿ ʿavārızdan (3) ve tekālîfden kıdum dēyü pes buncılayın durur kim haqq teʿālā kaçan kim (4) müʿminleri diledi kim bu dükeli maḥlûḳ arasında ʿazîz (5) ve mükerrerem kılla bu üç muʿâmeleyi müʿminler ile işledi (6) evvel muʿâmele bu kim haqq teʿālā kendüyle münâcât rûzi (7) kıldı namâzda nitekim resûl ḥazreti buyurdi ki الصَّلَاةُ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِينَ (8) yaʿnî namâz müʿminleriñ miʿrâcıdır ikinci muʿâmele haqq teʿālā müʿminlere (9) tevḥîd ve şehâdet hilʿatin rûzi kıldı üçüncü muʿâmele haqq teʿālā (10) kıllur gibi menşûr rûzi kıldı kim tevķî-i ilâhîdür ve nāme-yi cabbār-ı (11) ʿâlemdür dükeli tevķî-leriñ ulusıdur kıllur evvelidür (12) إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ / بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ yaʿnî (13) kaçan gök yarılssa وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ yaʿnî yarılmaqlığa tañrısınun (14) buyruğını işidüb muḥîʿ olsa وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ (15) yaʿnî kaçan yer çekilse adım çekilür gibi yaʿnî gēñligi ve büyükligi (16) artssa وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ yaʿnî yer ne kim icinde olur ve ḥazîne (17) varıssa taşra bıraşsa bir şöyle kim yer kırnında nesne kıllmasa gerek

[81/b]

(1) **حُفَّتْ** ve **وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُفَّتْ** ya'nī yer icābet êde allāh ṭā'atıla ve (2) ya'nī vācib olunsa yere kim muṭī' ola tañrısına kim anı yaratdı (3) pes her kim dürişüb 'amel kıldı 'amelinün cezāsın bula (4) kaçan gök yarılrsa ve yer çekilse ya'nī kıyāmet kopsa nitekim bu āyetin (5) ardınca eyitdi **كَادِحُ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا** ya'nī (6) ey insān ey ādem oğlanı sen dürişicisin tañrıñdan (7) 'amelinle kedhān ya'nī sa'yen dürişmeklik bir niçeler kim (8) eydür ey ādem oğlanı sen 'amel êdicisin tañrıñdan yaña 'amel êtmeklik (9) **فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ** فَسَوَفَ ya'nī her kimün kim ol işledügi (10) 'amelün bitisi sağ eline gelürse **وَيُنْقَلَبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا** (11) **يُحَاسِبُ حِسَابًا** kendü ehline döne **وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ** (13) ya'nī her kimün kim bitisi sağ eline gelmeye arķasından yaña (14) ya'nī sağ elin boynına bağlayalar şol elin arķasından

[82/a]

(1) çıkaralar bitisin ardından şol eline vereler pes ol kişinün (2) kim bitisi şol eline gele helāk olasın ve 'azāb gelesin (3) bilüb çağıra dañı sa'īr ṭamusına gire nitekim eyitdi (4) **وَأَنْبُورًا وَأَوْبِلًا** ya'nī pes tēz ola kim **فَسَوَفَ يَدْعُو تَبُورًا وَيَصَلِّي سَعِيرًا** (5) diye ya'nī vāy helāklığa dēyü sa'īr ṭamusına birağalar **إِنَّهُ كَأَنِّي أَهْلُهُ مَسْرُورًا / مَسْرُورًا** (6) **إِنَّهُ كَأَنِّي أَهْلُهُ** ya'nī ol bitisi şol eline gelen (7) kavmler dūnyā içinde kendü ehli arasında şādılığıla yūriyüb (8) nefsine uymışdı ārzūlar yazısında otlayub toymışdı (9) ve murādlar hāşıl êdüb fāriğ olmışdı **إِنَّهُ** **بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ** dönme ve gürdan kopup şoru hisāb vermeye (12) ve 'azāb ve 'ikāb görmeye **يَا نِي إِش** (13) ol şandügi gibi degildür bilgilki ol bize döniserdür ve gürdan kopup (14) şoru hisāb vèresidür ve haķīkatdür ki anuñ tañrısı (15) anı görür ve gözedür **إِذَا أَسْتَقَىٰ** (16) **فَلَا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ وَالْقَمَرِ** ya'nī haķķ ya'nī haķķ ḥazreti eydür pes

and ier ve Őafaa mŭcāhid (17) eyitdi Őafa dēdŭgi gŭndŭzdŭr ʿikrime eyitdi Őafa dēdŭgi

[82/b]

(1) gŭndŭzdŭr ʿikrime eyitdi Őafa dēdŭgi gŭndŭzden alan Őarulık (2) ibni ʿabbās eyitdi Őafa dēdŭgi ol ızılııdır kim gŭk (3) ıranında alur gŭn olunduğından Şonra zīrā ol Őafa (4) olıncağ yatsu namāzı gērŭ pes hađđ teʿālā Őafa hađđıyıŭn dēyŭb (5) and icdi ve dağı dŭn hađđıyıŭn ve dağı dŭnŭđ iinde dirgenenler (6) hađđıyıŭn yaʿnī dŭkelidir niŐānlar hađđıyıŭn yaʿnī dēmek olur kim (7) dŭkeli cānavārlar ve yılđılar ve ʿađrebler ve dağı yılanlar (8) ve dŭrlŭ dŭrlŭ hađđıyıŭn kim ve dŭkeli yurdlu yurdına ve yerlŭ yerine (9) dirilŭrler وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ yaʿnī dağı amer hađđıyıŭn kim aan tamām olsa (10) yaʿnī kāmil yaʿnī nŭr olsa yaʿnī ayun on dŭrdi gēcesi olsa dēmek (11) olur لَنْزَكَيْنَ طَبَقًا لَنْزَكَيْنَ طَبَقًا yaʿnī yā muğammed bu nesnelere hađđıyıŭn (12) sen gŭkden yuğaru gŭge ağasın ve dereceden (13) dereceye ağasın bu avl ibni ʿabbāsuđdur ammā mŭfessirler bu āyetŭn (14) maʿnisinde iđtilāf ılmıŐlardur cumhŭr-ı mŭfessirler avli budur ki (15) yaʿnī طَبَقًا دَدُغِي yaʿnī dēdŭgi yaʿnī ıyāmetde hālden (16) hāle ve işden işe ŐataŐasın dēdŭgi olur muđātil eydŭr (17) murād bundan evvel Őlŭm andan dirlik ve andan gine

[83/a]

(1) dirlik ve yine Őlŭm yaʿnī gŭrdan gērŭ opup dağı ʿaraŐāt (2) meydānında durasız ibni ʿabbāsdan rivāyetdŭr kim طَبَقًا عَنْ طَبَقِي (3) dēdŭgi oldur ki yaʿnī atılığlara ve Őlŭmde zađmetlŭ gŭrmege (4) ve gŭr ʿazābına ve gērŭ durmağa ve hisāb vērmege (5) ve ıyāmete inanmazlar bŭyle and iŭp hağre vērilmıŐken nitekim (6) eyitdi فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ yaʿnī pes ne oldı kim bulara ki (7) inanmazlar bunca nesnelere ve dağı buyurdı ki وَإِذَا

ya'nî kaçan bularuñ üzerine kurān okunsa secde (9) étmezler tekebbürlük éderler secde kılub alçaklık étmezler kelbî ve muķātıl (10) eyitdiler alçaklık étmezler ve namāz kılmazlar rivāyet kılındı ebū hureyreden (11) kim eyitdi resül hażreti إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ sūresini okudı (12) ve secde kıldı pes aşhāba eyitdi siz dañı bu sūreyi okuyıcağ secde (13) eyleñ بِالَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ya'nî bil kim kāfirlere kıyāmeti (14) yalanlarlar ammā mü'minler inandılar وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ya'nî (15) hağğ te'ālā bilgerekdür ol kıyāmete inanmayanları ya'nî (16) ol kāfirler gönülleri içinde gizledüğini فَيَثِيرُ هُمْ بِعَذَابٍ (17) ya'nî pes muştıla yā muħammed ol kāfirlere éncidici

[83/b]

ya'nî (2) meger anlara kim إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ 'azābıla anlara kim kim kılısarvan (1) imān getürdiler ve eyü 'amel kıldılar لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ (3) ya'nî vardır bulariçün müzd ve şevāb ve 'ivāz ve ni'met (4) kim dükenmeksüzün ve eksilmeksüzün ola şöyle (5) kim hiç şonı kesilmeye ve āhiri olmaya ve dükenmeye dā'im (6) buluna سُورَةُ الْبُرُوجِ bu sūre mekkede indi yüz tokuz (7) kelimedür dört yüz altmış beş harfdür yigirmi iki āyetdür (8) hadīs kıldı bize sa'id ibni hañış sa'id ibni cübeyrden (9) ve ibni 'abbāsdan kim eyitdi resülden kim işitdüm kim eyitdi (10) her kim bu sūreyi okurısa hağğ te'ālā aña dünyāda niçe cum'a (11) gün ve niçe 'arefe gün varısa anuñ sağışınca on (12) kırla müzd vère bir işāret dañı bismillāhide budur ki (13) hağğ te'ālā hażreti atayı ve anayı ve oğlancıkları ile (14) üç mu'āmele éder evvel mu'āmele budur kim doğıcağ eyü ad vèrür (15) ikinci mu'āmelede aylarıla ile besledür ve dürlü dürlü tonlar (16) ile bezer çünkim büyüye aña sermāye vèrür kim bezirgānlık (17) kıla tā ki māl hāşıl éde pes

[84/a]

(1) bilgil ki haqq te'ālā dağı kullarıyla bu mu'ameleler etdi (2) kendü kereminden evvel mu'amelesi oldur kim çünkim 'ademden (3) vücūd 'ālemine getürdi islām adın rüzi kıldı (4) هُوَ سَمَّاكُمْ (5) ad yokdur şükür ve sipās ol kim pādişāh kim kāfir veyā cühūd (6) veyā tersā veyā mecūsī adın vèrmedi ikinci mu'amelesi budur kim (7) dürlü dürlü rızklar ve ta'āmlar rüzi kıldı kim sağışı yok (8) üçüncü mu'amele budur ki tenüñi bezedi dürlü libāsıla ve cānuñı (9) bezedi islāmıla ve dilüñi bezedi kelāmıla çünkim bālig olduñ (10) saña zekāt ve namāz ve oruc ve hacc farz eyledi her birinüñ şerāiği (11) bulıncağ ve dağı uçmağ avlarını ve dağı saña بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (12) kelimesin erzānī kıldı kim bu sermāye ile uçmağ avların avlayasın (13) tā ki āhiret hazīnelerin kazanasın ve dağı göñlüñi bezedi imāmıla (14) ve ma'rifet birle ve dilüñi bezedi بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ / وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ (15) birle ya'nī gök (16) haqqıyıçün kim burclar issidür ya'nī burclu gök haqqıyıçün وَالْيَوْمِ (17) الْمَوْعُودِ dağı kıyāmet haqqıyıçün وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ya'nī cum'a

[84/b]

(1) gün ve 'arefe gün haqqıyıçün nitekim hadīsde gelmişdür kim hazreti eyitdi (2) benim üzerüme hiç gün toğmadı ve tolinmadı cum'a güninden yigrek (3) ammā cum'a günü içinde bir sâ'at vardur her kaçan kim mü'min kul (4) ol sâ'ate tuş olsa haqq te'ālā hazretinden hayrdan (5) her ne hâcet dilese müstecāb olur ve ne dürlü şerden halās (6) dilerise kırtula 'ulemā ortasında ol sâ'at muhtelifün fihdür (7) cumhūr-ı 'ulemā demişlerdür kim o sâ'at hañīb huñbe tamām (8) etdüğü sâ'atdır bir niçeler eydür cum'a gününüñ āhir sâ'atidir bir niçeler (9) eydür ol sâ'at ikindüden şonradur bir niçeler eydürler evvel sâ'atdır (10) pes bu ihtilāfdan ma'lüm olur kim cum'a günü şerīf gündür

(11) demek olur cum'a günü evvelinden tā āhirine degin ya'ni tañıladan (12) geceye degin tā'atıla 'ibādetile ve zikir ü tesbîhile geçürmek gerek kim (13) tā ol sā'ate tuş ola her ne hācet dilese kabūl ola ve dahı (14) rivāyet kılındı ebū derdādan ol dahı ibni 'abbāsdan kim eyitdi (15) وَشَاهِدٍ dediği muḥammeddür وَمَشْهُودٍ dediği kıyāmetdür ḥadīş kıldı (16) sa'īd bin beşīrden ḳatāde ve ebī hureyreden ve tañrı resūlinden kim eyitdi (17) وَشَاهِدٍ dediği 'arefe gūnidür وَمَشْهُودٍ dediği cum'a gūnidür

[85/a]

(1) ibni veheb rivāyet kıldı ebū derdādan ve ol da tañrı resūlinden (2) kim eyitdi cum'a gūn benüm için şalavātı çok getürün kim feriştelere (3) ol gūn ḥāzır olurlar ve her bir kuluş şalavātını baña 'arz kılurlar (4) ben eyitdüm yā resūlallāh ölmekden sonra dahı şalavātı size iledürler mi (5) pes resūl eyitdi ḥaḳḳ te'ālā peygāmbereleñ tenin yere ḥarām kıldı (6) pes bilgil ki peygāmbereleñ diridür ölmezler bir niçeler rivāyetde gelür (7) ki resūl eyitdi ḥaḳḳ te'ālā yer üzerinde ferişte koyupdur her kim (8) benim 'ümmetimden birisi baña şalavāt getürse ol şalavātı alurlar benim (9) ḳabrime getürürler eydür yā resūlallāh senün ümmeñden fülān bin fülān (10) saña şalavātı getürdi derler bende ol şalavātı alurın bir arı (11) laḳīf kāğıda yazarın şaḳlayu ḳorın tā ki kıyāmetde aña meded (12) görürin vaḳtiñi benim ümmetimden birisi cum'a gūn veyā cum'a geçesi şalavāt (13) getürseler ben ḳulağımla işidirin ḥiç ortada ferişte miyāncısız (14) ḥikāyet olundı bir kişi şalavāt getürmege kāhel (15) imiş bir gece düşünde görür kim kıyāmet ḳopmuş dükeli ḥalāyık (16) bir yere derilmişler ḥaḳḳ ḥazreti bulardan ḥisāb alur ḥāliyā bu kişiyi (17) getürdiler yazuğın dardılar gūnāhı ağır geldi şolḳadar buñaldı kim

[85/b]

(1) dēse olmaz dōrt yaña baqar meded ister kimseden çāre yoq nāgāh bu (2) aralıqdayiken görür kim bir laṭīf kişi gelür aq nazik tonlar (3) geymiş başında ‘amāme uzun boylu gökçek şüretlü kişi yañından (4) bir pāre aq kāğıd çıkardı ol kişinün sevāb terāzūsına qor pes (5) dükeli günāhından bu bir pāre kāğıd ağır gelür pes bir ferişte çağırur kim (6) yā ma‘şer ehli bilün kim fülān sa‘ādet ehlinden oldı ve hergiz şekāvet (7) ehlinden olası degildür ya‘nī fülān uçmaqlıq oldı demek (8) oldı pes ol kişi eydür hemān bunı işitdünleyn eydür cānum rāhat (9) oldı sevindüm ol kişinün ayağına düşdüm eytdüm kim ne kişisin kim (10) baña meded ērdün beni tāmudan kırtardun dēdüm pes ol kişi eyitdi (11) ben senün peygāmerünven ve ol kāğıd senün şalavātındur kim ‘ömründe (12) bir kez baña şalavāt getürdün idi anı ben şakladumdı uş (13) şimdi saña meded ērdüm dēdi pes ol kişi bu arada iken nāgāh (14) uyandı gördi kim dünyāda imiş pes bildi kim iş nite imiş andan sonra (15) dā’im meşgūl oldı gece ve gündüz vazīfe ēdindi eger şalavāt sevābına (16) meşgūl olursam aşıl maqşūddan ıraq düşerüz gerü (17) tefsīre gelem rivāyetde gelür kim mālīk eydür bir gün medīne

[86/a]

(1) mescidine girdim ya‘nī peygāmer mescidine girdim bir kişi ḥadīs eydür ḥalāyık (2) kıtına derilmişler pes ben eytdüm baña ḥaber vērgil kim وَشَاهِدٍ (3) وَمَشْهُودٍ nedür cevāb eyitdi kim شَاهِدٍ dēdügi cum‘a gūnidür مَشْهُودٍ (4) dēdügi ‘arefe gūnidür pes andan geçdim gördüm bir kişi daḥı ḥadīs (5) eydür aña daḥı şordum eyitdi شَاهِدٍ dēdügi cum‘a gūndür مَشْهُودٍ (6) dēdügi kırbān gūnidür andan daḥı geçdüm gördüm bir kişi tefsīr beyān (7) kıılır aña daḥı şordum kim شَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ne ma‘nā nedür cevāb eyitdi kim (8) شَاهِدٍ muḥammeddür مَشْهُودٍ kıyāmet gūnidür ubeyye bin ka‘b rivāyet kıılır (9) ‘abbāsdan kim

eyitdi شاهدِ hakk te‘ālādur مَشْهُودِ kıyāmet günüdür (10) ‘ikrime eyitdi شاهدِ ādem oğlanlarıdur مَشْهُودِ kıyāmet günüdür (11) mālīk eydür شاهدِ ‘īsādur مَشْهُودِ anuñ ümmetidür ‘abdu’l-‘azīz yaḥyā (12) eyitdi شاهدِ muḥammeddür مَشْهُودِ anuñ ümmetidür hüseyni bin fazıl (13) eyitdi شاهدِ bu ümmetdür مَشْهُودِ ayruḵ ümmetlerdür bir niçe ‘ulemā (14) eyitdi شاهدِ gecelerdür ve gündüzlerdür مَشْهُودِ ādem oğlanlarıdur (15) muḥammed bin ‘alī tirmizī eyitdi şahidin şaklayıçı feriştelerdür مَشْهُودِ (16) ādem oğlanlarıdur bir niçeler eydür شاهدِ düşenbih günüdür مَشْهُودِ (17) cum‘a günüdür bir niçeler eyitdi شاهدِ kulun ‘amelüdür مَشْهُودِ kuldur

[86/b]

(1) pes bu aḳsāmın cevābı اِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ (2) قَتَلَ اصْحَابُ الْاَلْفُودِ ya‘nī hakk te‘ālā bu kamu nesnelere and içir eydür kim (3) la‘net aşḥābu’l-uḥdūda olsun pes ‘ulemā ihtilāf kılmışlardur kim (4) aşḥābu’l-uḥdūd ne kavmdür ḥadīş kıldı bize muḥammed bin ma‘mer ‘abdurrahmān (5) ve şuhaybdan kim taḥrı resūli eyitdi sizden ilerü (6) bir beg var idi anuñ bir cāzūsı varıdı kaçan ol cāzūsı kocaldı (7) ol bege eyitdi ben kocaldum işden baña bir oğlan vèrgil ben aña cāzūlık (8) ögredeyin pes ol beñ aña bir oğlan vèrübdi kim cāzūluk ögrede (9) meger ol cāzūnuñ yolında bir rāhib var idi ya‘nī zāhid ol (10) oğlan yoldan geçerken karşı ol zāhidün katında biraz otururdu (11) ve anuñ sözlerini dinlerdi ol oğlana ḥōş geldi pes ĩmān getürüb (12) anuñ ‘ilminden öğrenürdi pes ol cāzū ol oğlanı geç gelürsin (13) dèyü dögerdi eve gelse beg dögerdi pes oğlan bu aḥvāli rahibe (14) dèdi rāhib eyitdi kaçan evde cāzū kaçısa eyit kim evde meşālih var idi de (15) kaçan evde kaçısalar eyit kim cāzū egledi de pes bir zamān oğlan (16) dèdi böyle dèdi bunun ḥayli müddet geçdi nāgāh bir gün (17) cāzū katına giderken gördi kim yol üzerinde bir ejderhā

[87/a]

(1) yaturdı yolu kesmiş halk yığılmış geçemezler ejderhā heybetinden pes ol (2) oğlan fikir edüb gönlinden eyitdi şimdi bellü bilem kim cāzūnuñ (3) dīni mi haḫdur rāhib dīni mi dēdi eline bir taş aldı eyitdi ey ölsün (4) ya^{‘nī} ey calabım eger rāhib dīni cāzū işinden yegse ve senüñ (5) dīnün sevgülü ise işbu cānavārı öldürgil ḫalāyık (6) geçsünler dēyüb haḫḫ te[‘]ālānuñ kudretiyile ol taş cānavāruñ gözine (7) doḫundu helāk oldu cümle ḫalāyık işlü işine gıtdiler andan oğlan (8) rāhib ḫatına geldi bu işi ḫaber vērdi rāhib eyitdi ey oğlum (9) bu gün señ benden yigreksin kim işün bu elden ammā bilürem kim (10) sen mübtelā olasin ḫaçan bilinsenḫ beni kimseye eyitmegil pes (11) ol oğlan meṣhūr olub şol ḫadde érđi kim gözsüzün gözün açardı (12) ve dükeli ḫastalığa devā kıılır oldu pes ol oğlanı (13) vezīr işitdi bir niçeden berü gözleri görmez olmış pes oğlana (14) armağanlar gönderdi ve eyitdi eger gözlerim açarsa çok (15) nesne vērem dēdi oğlan eyitdi ben kimseye vēremezem şifā vēren (16) ve key kıılan allāhdur eger īmān getürürsenḫ allāhdan dermān (17) olmağı dileyem şifā vēre dēdi pes ol vezīr īmān

[87/b]

(1) getürdi haḫḫ te[‘]ālā aña şifā vērdi gözleri görür oldu vezīr (2) durdı melik ḫatına geldi pes melik eyitdi gözün kim sağ (3) kııldı vezīr eyitdi tañrum sağ kııldı dēdi melik eyitdi senüñ (4) benden gayrı tañrıñ var mı vezīr eyitdi belī benüm tañrum ve senüñ (5) tañrıñ ve yer gök tañrısı vardur hemān tañrı birdür (6) melik buyurđı vezīr dutdılar şolkadar [‘]azāb vērdiler kim (7) şabrı ḫalmadı oğlanı bulara dēyüvērdi pes oğlanı daḫı getürdiler (8) melik ol oğlana cāzūlık şuna érđi kim gözsizleri gözlü (9) kıılır olduñ ve dürlü dürlü ḫastalığa şifā vēürsin dēdi pes oğlan (10) eyitdi ben kimseye şifā vēremezem dēdi ḫamu derdlere şifā vēren allāhdur (11) dēdi pes melik buyurđı oğlana [‘]azāb étdiler şabır

édemedi rāhibi (12) eydivérđi pes rāhibi getürdiler eyitdiler dīnünđen döngil (13) yoğsa seni bıçaķuyla iki pāre kılurım dedı rāhib dönmedi (14) pes rāhibi depesinden iki pāre kıldılar andan ol oğlana eyitdiler (15) dīnünđen döđ dediler dönmedi melik eyitdi varuğ bunı fülān tağdan (16) ağağa bırağuğ pāre pāre olsun dedı eğer dīninden döner ise (17) kovuğ ve illā bırağuğ dedı pes oğlanı alub ol tağa gıtdiler

[88/a]

(1) ve eyitdiler dīnünđen dön dönmedi dilediler kim tağdan ağağa bırağalar (2) ol oğlan du‘ā kılub eyitdi ilāhī bularuğ şerrinden sen şakla (3) řoloķ sā‘at ol tağ ditredi ol erleri tağdan ağağa bırakdı (4) helāk oldılar oğlanı şakladı selāmet gerü melik (5) katına geldi melik eyitdi yoldaşlarığ kıanı oğlan eyitdi (6) řakķ te‘ālā bulara diledüğin işledi ađvāli bir bir dēyüvérđi pes (7) melik buyurđı ne kim oğlanı bir gemiye kıoyalar denize bırağalar pes (8) oğlanı aldılar deniz ortasına vardılar dilediler kim denize bırağalar (9) ol oğlan du‘ā kılub eyitdi ilāhī bularuğ şerrinden sen şakla (10) dedı nāgāh gemi çalkandı buları denize dökdi řakķ te‘ālā (11) ol oğlanı kıurtardı gerü melik katına geldi melik eyitdi (12) kıanı yoldaşlarığ oğlanı eyitdi tağrum bulara diledüğin kııldı (13) hāli bir bir dedı andan oğlan melige eyitdi sen beni öldüremezsın (14) tā ben dedigüm tutmayınca melik eyitdi sen ne dērsın oğlan eyitdi (15) dükeli halkı bir yazıya dirgil ve beni dāra ağgıl ve benim terkeşimden (16) bir oķ algıl yanuğa gizlegil ve eyitgil kim بِسْمِ اللَّهِ وَرَبِّ (17) الدُّعَاءِ dēyüb oķla beni atgıl kıaçan böyle étseđ beni řehīd

[88/b]

(1) édesın dedı pes melik ilini ve şehirli bir yazıya dērdi ol oğlanı (2) bir ağaca ağakodı terkeşinden bir oķ alup kirişine gizledi (3) بِسْمِ اللَّهِ وَرَبِّ الدُّعَاءِ dēyüb atdı oķ oğlanı urdı (4)

kulağı tüzine urdı pes ol oğlan elin yarası üzerine kodı (5) cānı haqqā ısmarladı şehīd
oldı çün halāyık bu kerāmeti (6) gördiler dükeli eytdiler biz īmān getürdük bu oğlan
tañrısına (7) dēyüp īmān getürdiler andan ol melige eytdiler uş korquğuğına (8) uğraduğ
dükeli halquñ īmān getürüb tañrıya uydılar çün (9) melik bunı iştdi buyurdı kim
şoqaqlar ağızına uzun uzun (10) handaqlar kazdılar içine odun toldurub od yaqdılar pes
(11) halāyıkı dutun her kim dīninden dönmezse od içine birağuş dēdi (12) pes ol
müslimānları bölük bölük getürüp od içine koyarlardı (13) ey niçe müslimānları bu
vechile oda koydılar pes haqq te‘ālā (14) celle ve ‘alā zikir and içüp la‘neti aşhāb-ı
uđdūda (15) olsun dēdügi budur ve anuñ kavmi kāfirlerdür dēdügi bu kışşadur (16) pes
ol kavm bunuñ gibi işler işlediler āhir ol kāfirler bir ‘avratı (17) dutup uđdūd kenārına
götürdiler elinde bir genç oğlanı var idi pes ‘avrata

[89/a]

(1) eytdiler dīniñden dön ve illā işbu seni oda birağuruz dēdiler dönmedi (2) pes ol genc
oğlanuğın elinden aldılar oda bırağdılar gērü (3) eytdiler dīniñden yoħsa sen dağı oda
birağulursın dēdiler diledi kim (4) dōneydi zīrā cān-garīz haqq te‘ālā ol genc oğlanuğa
(5) dil vērde eydür ey aña şabır eylegil dīniñden dönmeğil (6) kim haqq üzeresin dēdi
pes ol ‘avratı dağı bırağdılar rivāyet (7) daħhāk eydür altı oğlan beşikde söyledi birisi
yūsuf peygāmbere (8) tanıklık vēren ikinci fir‘avñ kızınuñ dayısı oğlı üçünci ‘īsā (9)
peygāmberdür dördüncü yaħyā peygāmberdür altıncı aşhāb-ı uđdūd yēdinci (10) şāhibi
cüreyh rivāyet mukātil eydür uđdūd üç yērde oldı kim (11) mü‘minleri od handaquina
bırağdılar birisi yemen ilinde baħrān (12) şehrinde birisi şām ilinde birisi fāris ilinde idi
ammā (13) ol kim şāmdadur anı iden melik inṭibā hūş bin yeleys idi (14) ammā ol kim
fārisde olan buħtu’n-naşr idi ammā ol kim yemen ilinde (15) idi yūsuf bin zūnūvās idi

rivāyet kelbī eydür aşhāb-ı (16) uhdūd dedügi kim bırağıldı mü'minler idi halkdan ayrılıp (17) bir yerde dolanmışlardı oda ve hāca tapıcılardan bir

[89/b]

(1) bir zālīm ve cabbār beg kopdı bulara elçi vëribdi kim gelün benüm dīnime (2) dönün pes bular boyun vërmediler pes melik buyurdu uhdūd (3) kazdılar içine od yaqdılar bulara eyitdiler gerekse dīnünüzden (4) dönmege rāzı oluñ gerekse oda bırağılmağa rāzı oluñ (5) pes ol kavm dīnlerinden dönmege rāzı olmadılar pes oda rāzı (6) olup oda bırağıldılar haqq te'ālā kendü luftından bunlar oda düşmedin (7) cānlarıñ [kabz] ederdi hergiz oddan zahmet görmediler pes (8) ol od taşdı hādağ kırañında çıkdı ol kāfirleri yaqdı (9) göyündürdi cānları cehenneme vardı (10) اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ya'nī (11) ol kāfirler ol od hādağları üzerinde oturmuşlardı (12) eydürlerdi kim işbu mü'minler azmışlardur kim puta tapmazlar (13) dëyüb tanıklık vëürlerdi وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا (14) العزيز الحميد ya'nī ol kāfirler bu mü'minlerden hiç yavuzluk (15) görmediler ve hiç [suç] ve 'ayb bulmadılar illā şundan (16) kim ol 'azīz ve hamīd tañrıya imān götürmişlerdi pes dutup (17) buları od hādağına bıraqdılar اَلَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ

[90/a]

(1) pes ol tañrı kim mü'minler aña (2) inanmışlardur yerler ve gökler meligi anuñdur ol tañrı değıl (3) nesne üzerine ol hāzırdur اِنَّ الدِّينَ فَتَنَّا الْمُؤْمِنِينَ (4) ya'nī ol kāfirler kim mü'minlere 'azāb kıldılar ve oda göyündür dëyeler (5) bu işe tevbe kılmadılar pes bularuñdur āhiretde cehennem 'azāb (6) ve dünyāda od 'azāb kim ol mü'minleri ol oda bıraqdılar (7) pes ol od taşub çıkdı ol kāfirler göyündürdi ve işbu kavlı (8) rabī' kavlıdür ve ayruklar eyitdiler ol ikisi bir 'azābdur nitekim (9) eyitdi

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ (10) dedi ki تُمْ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ
 ya'nī anlar kim īmān getürdiler ve eyü 'ameller (11) جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 (12) kıldılar bularındur uçmaqlar şunuñ büstānlar kim anuñ altından (13) ırmaqlar aqar
 pes ol mü'minlere ulu ni'metler ve ulu devletler (14) هَاشِدٌ ya'nī bil إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ
 kim yā muḥammed senüñ qavmiñden (15) kāfir levlānlar daḥı ilerü ki kāfirler gibi 'azāba
 lāyık olmışlardur (16) saña inanmaduklarından ötürü مِنْ وَرَائِهِمْ مُجِيطٌ ya'nī allāh bilür
 (17) ol kāfirlerüñ aḥvālinden hiç nesne allāh gizlü degildür

[90/b]

(1) bilür مُجِيطٌ dedügi qaplayıcıdur bu arada murād 'ālimdür بَلْ هُوَ قُرْآنٌ belkim
 saña inen yā muḥammed qurān qurān-ı mübīndür mecīd ya'nī (3) kerīmdür ve uludur
 ḥayrı ve berekātı çoqdur müşrikler ve kāfirler (4) şanduğınlayın degildür 'ömer bin
 'abdu'l-'azīz eyitdi بَلْ هُوَ قُرْآنٌ dedügi ya'nī kerīmdür ve uludur ḥayrı çoqdur ve
 daḥı (6) ğayr-ı maḥlūkdur yaradılmış degildür her kimse kim qurāna maḥlūkdur dese (7)
 kāfir olur pes qurān kelām-ı qadīmdür ḥaqq te'ālānuñ kelām-ı nefsidür (8) فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ
 ya'nī qurān levḥ-ı maḥfūz içindedür ḥadīs kıldı bize (9) ismā'īl bin 'īsā ve işāq bin beşīr
 ve muqātil eyitdi ve mücāhid (10) ibni 'abbāsdan kim eyitdi levḥ-ı maḥfūzuñ evvelinde
 yazılmışdur ki لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ (11) ya'nī tañrı birdür andan artuq tañrı (12)
 yoqdur ve anuñ dīni islām dīnidür ve muḥammed anuñ qulıdır ve hem (13) resūlidür
 pes her kim ki allāha inandıyısı ve anuñ eylüklerine ve daḥı (14) 'azāblarına kirtindiysi
 ve anuñ peygāmberlerine uydıyısı ḥaqq te'ālā (15) göre ve her kim bu nesnelere ile
 inanmayub ve uymayub kāfir oldıyısı (16) anı şamuya qoya ve 'azāb ede ammā levḥ-ı
 maḥfūz bir taḥtadır aq incüden (17) anuñ uzunluğı yer ile gök arasındadır ya'nī pes yüz
 yıllık yol

[91/a]

(1) uzundur ve ini mağribile maşrıḳ aralıḡıncadur ve levḫıñ iki kenarı (2) kıızıl yāḳūtdandur ve iki kenārı yeşil zebercetdendür ve anuñ ḳalemi nürdur (3) ve anuñ sözi eylikdür ve bir ucu ‘arşa baḡludur ve bir ucu (4) bir ferişte elindedür dā’im aña naẓar eder aña mü’vekkeldür bir niceler (5) eydür levḫı’l-maḥfūz ‘azrā’iliñ elindedür dā’im aña naẓar eyler cihānda (6) kimüñ rızḳı dükendi ve kimüñ nefsi tamām oldu ki cānını ḳabz éde (7) ve bir niceler levḫı’l-maḥfūz bir ferişte öñündedir ki māṭıryūndur (8) ve ol levḫı’l-maḥfūz şeyṭānlardan şaḳlanmışdur nitekim eyitdi (9) فِي لُوحٍ مَّحْفُوظٍ ya’nī her bir günde ḥaḳḳ te‘ālā (10) ol levḫe üç yüz altmış kerre naẓar ḳılır her bir naẓarda nicelere (11) dirlik vērür ve niceleri öldürür ‘azīz ḳılır ve niceler ḥōr ve niçeleri (12) ḳuliken beg ve niçeleri begiken ḳul ḳılır ve niceleri taḥṭdayiken (13) yer ḳarnına ḳoyar pes her ne kim dilerse işler niçün (14) böyle édersin dir yoḳ zīrā kim milkinde enbāz yoḳdur niç (15) dilerse taşarruf éder nitekim eyitdi (16) لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ‘abdu’l-‘azīz rivāyet ḳılır enes bin mālīkden bu āyet ma’nisinde (17) kim هُوَ فَرَاغٌ مَجِيدٌ فِي لُوحٍ مَّحْفُوظٍ sol levḫı’l-maḥfūz

[91/b]

(1) ki ḥaḳḳ te‘ālā kelām-ı ḳadīmde yād ḳıldı isrāfilüñ elindedür muḳātil (2) rivāyetinde levḫı’l-maḥfūz ‘arşuñ saḡ yanındadır (3) وَاللَّهِ أَكْبَرُ / بِالصَّوَابِ bu süre on yedi āyetdür altmış bir (4) kelimedür iki yüz toḳuz ḥarfüdür ḥadīş ḳıldı bize islām bin süleym (5) ve hārūn bin keşīre zeyd bin eslemden ve ubeyy bin ka’bdan rivāyet (6) éder ve eydür kim işitdüm tañrı resūlinden kim eyitdi her kişi kim (7) وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ḳaçan sūresini oḳusa ḥaḳḳ te‘ālā gökdeki (8) yıldız saḡışınca on müzd vère ḍaḥḥāk rivāyet ḳıldı ‘abdullāh bin ‘abdurraḥmāndan (9) ve ebū ‘aşımdan kim eyitdi tañrı resūlinden gördüm

(10) saķif kavminüñ çoğacı yerinde buriya söykenüb durur idi pes (11) وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ süresini okudu tamām ol vaķit ben ol süreyi (12) ezberledüm idi andan sonra bir gün saķif kavminüñ meclisinden geçerdüm (13) kureyş kavminüñ bir niceleriyle oturmuşlar rabī'ini iki oğlu 'utbe (14) ve şeybe dağı bile idi benden dilediler kim kuran okuyam (15) pes bu süreyi okıdum pes saķif kavmi eyitdiler işbu okuduğun (16) haķdur kureyş kavmi eyitdi haķdur muħammedī biz yavlaķ bilevüz eger (17) bu kuran haķduđunu bilseydüm aña uyarıduķ dediler rivāyetdür

[92/a]

(1) resülinden eyitdi her kiři kim bir kerre بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (2) dese haķķ te'ālā levhi ve kalemı yaratdı hiķāb-ı 'izzet kıldı ki yaz kalem (3) kalem eyitdi ilāhī ne yazayım nidā geldi ki yaz tā kıyāmete değin ne olacağın (4) pes evvel بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ pes kalem korķuyla ve ditremekle (5) yazdı yedi yüz miķdārında yazdı haķķ te'ālā eyitdi yā kalem āhir (6) zamānda bir ümmet getürem benim haķībüm muħammed muṭṭafāya uylar (7) ve aña ümmet olalar ve ben taņrı anlara kitāb rüzi kılam evvelinde (8) bunu yazam şöyle geñez kılam kim bir sā'atde biņ kez yā dağı (9) artuķ deyeler ve ol ümmetden kaķan kim birisi bir kez بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (10) dese ol kulumuñ dīvānına yedi yüz yıllık sevāb müzd rüzi (11) kılam bī-berekātında وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ / بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (12) bu süre' ebū tālib haķķında indi ol idi ki bir gün ebū tālib peyđamber (13) geldi südile etmek getürdi pes resül hażreti oturub (14) anıñla yeyüdururken bir yılduz düşdi ol yılduz şuyıla ṭoldı (15) andan ol odıla ṭoldı pes ebū tālib anı görüb korķdı eyitdi (16) yā muħammed işbu ne nesnedür peyđamber eyitdi bu bir yılduzdur ki atıldı (17) haķķ hażretüniñ nişānlarından bir nişāndur ebū tālib anı yavlaķ taņladı

[92/b]

(1) pes hakk te'ālā bu āyeti indürdi kim وَالطَّارِقِ وَالسَّمَاءِ وَاللَّيْلِ وَالنَّجْمِ الثَّاقِبِ ya'nī gök hakkıyıçün kim (2) dünin āşikāre ve gündüzün gizlenür ve dağı fāriķ hakkıyıçün kim şabāha (3) yakın toğar وَالطَّارِقُ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ya'nī yā muḥammed saña ne bildürdi kim (4) fāriķ nedir ya'nī tañrı saña bildürmedi kim fāriķ nedür (5) hakk te'ālā fāriķı tefsīr kıldı ve eyitdi ki النَّجْمِ الثَّاقِبِ (6) ya'nī fāriķ bir nūrlu yılduzdur 'aṭā eyitdi kim sākīb dedügi (7) ol yılduzdur kim anuñla şeyṭān atarlar pes doğunub şeyṭān (8) delük delük éder ebū'l-cevz eyitdi fāriķ yedinci kāt gökde bir yılduzdur (9) zuḥal dērler ol gökde andan artuķ yılduz yoķdur bu aķsāmıñ cevābı (10) مَا مِنْ نَفْسٍ إِلَّا يَحِصُّهَا مَا مِنْ نَفْسٍ إِلَّا يَحِصُّهَا قَوْلُهَا وَفِعْلُهَا (11) budur kim مَا مِنْ نَفْسٍ إِلَّا يَحِصُّهَا قَوْلُهَا وَفِعْلُهَا ulemā bu āyete cevāb-ı kaseṃ dērler (12) اَلَا عَلَيْهَا حَافِظٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ (13) عَلَيْهَا حَافِظٌ ya'nī gök hakkıyıçün ve yıldızlar hakkıyıçün kim her nefes ki (14) vardur hakk te'ālā ḥazreti cānından bir bekleyicisi vardur kim 'amelini (15) şaķlar ne kim ḥayırđan ve şerden varısa ve işlerise şayar ibni 'abbās (16) eydür ol kirāṃen kātibīne ferişteridür kim yazuğın ve müzdin yazarlar (17) kātāde eyitdi ol şaķlayıcı ferişteridür kim 'amelünji ve dağı

[93/a]

(1) rızķuñı ve ecelünji gözedür kaçān bunlar tamām olsa cāñunı (2) kábz éder kelbī eydür ol ferişte tañrıđan bir şaķlayıcıdur her kim (3) bir nefsiñ söyledüğini ve işledüğini kāmusun şaķlar ḥadıṣ (4) kılındı bize ma'āz bin 'āşirden kim eyitdi işitdüm resūlinden hakk te'ālā (5) eydür yā muḥammed her bir mü'mine yüz altmış ferişte müvekkel kılıbdur (6) anı şeyṭāndan ķorurlar ol ferişte yedisi mü'minün bir gözüni (7) şaķlar dükeli āfetlerden nitekim bir canaķ baldan sinegi ķorurlar mü'mini (8) dağı şeyṭāndan şöyle ķorurlar yā muḥammed eger mü'min ķullarımı (9) kendüñe ğene ķosam şoloķ sā'at

şeyāḫīn anı kaplardı (10) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ pes ādemler bakşunlar kim ne nesneden (11) yaradıldılar haḫḫ gèrū beyān kıldı ve eyitdi kim خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ (12) دَافِقٍ ya'nī yaradınlardı bu insān şol şol şudan kim ol (13) şu ana raḫmine dökülür دَافِقٍ dèmek أَخَجَ dèmek olur pes (14) ol şu eriñ bèlinden ve 'avratuñ gögsinden sızub çıkar nitekim (15) eyitdi يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ 'ulemā bu arada iḫtilāf kılmışlardır (16) kim تَرَائِبٍ nedir pes ol ibni 'abbās eyitdi تَرَائِبٍ dèdügi 'avratuñ (17) boynıdır ki boḫmaḫ daḫınur ve elbī eyitdi iki gögsidür

[93/b]

(1) 'avfī eyitdi iki eli ve iki ayağı ve iki gözidür yemen eyitdi (2) köprücük sünügi altıdır leys eyitdi yürek şıķındusıdır (3) 'arablar dilinde ma'rūf ve meşhūr oldur kim تَرَائِبٍ gögis sünügidür (4) 'avratdan sızub oḫlan şuyı andan gelür أَلَى رَجْعِهِ لَفَادٍ (5) katāde eyitdi ya'nī haḫḫ te'ālā kādürdür kim ādemleri ölmekden (6) gèrū ḫoparub 'araşāt yerine getüre mücāhid eyitdi haḫḫ ḫazreti (7) kādirdür kim erden çıkan oḫlan şuyını gèrū døndüre ve yolından (8) gèrū yèrine ilede 'ikrime eyitdi ya'nī ata şulbına göre (9) muḫātil eyitdi haḫḫ te'ālā eydür yā muḫammed ben şol kādirvem kim eger (10) dilersem kim ādem ḫocalıḫdan yigitlige døndürem ve yigitlikden gèrū (11) oḫlanlıḫa døndürem oḫlanlıḫdan gèrū bir ḫatre kılam dèr (12) ve ol şuyı gèrū atası şulbına eyledim dèr ammā bu ḫavllerüñ (13) yigregi ve maşlahata katāde ḫavlidür يَوْمَ تُبْلَى التَّرَائِبُ فَمَا لَهُ (14) مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ya'nī şol gün kim dükeli sırlar āşikāre ola pes (15) olmaya ol gün anuñ ḫuvvetden ve daḫı yardımcıdan rivāyet kılındı kim (16) 'abdullāhdan kim eyitdi يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ dèdügi ya'nī namāzın orucını (17) ve cenābetden yunmaḫ kim kişiden gelmiş ola pes bu nesnelere āşikāre

[94/a]

(1) rivāyet nitekim resūl eyitdi üç nesneyi her kim şaklısa ol kişi haqīkat (2) tañrının dōstıdır ve her kim aña hıyānetlik eder ol kişi haqīkat tañrının (3) dūşmānidur biri oruc ve biri namāz ve biri gūsul eylemek (4) فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ya'nī işbu kāfirlerün qavmi ve cerīsi ve yardım (5) yokdur kim anlara kıla kıyāmet gününde 'azābdan kırtara وَالسَّمَاءِ (6) ذَاتِ الرَّجْعِ ya'nī ol gök haqkıyıçün kim yağmurı ve rızkı kıllara (7) her yıl indürür ve eger böyle olmayadı kamu kıllar ve yılkılar helāk (8) olaydı 'abdurrahmān bin mehdī hadīs kıldı bize sufyāndan ve dağı (9) 'ikrimeden ve ibni 'abbāsdan kim eyitdi وَالسَّمَاءِ (11) وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصُّدُوعِ ya'nī yağmurlu gök haqkıyıçün demek olur (10) ذَاتِ الرَّجْعِ ya'nī dağı ol yer haqkıyıçün kim yarılır ve otları ve ağaclar ve yemişler (12) biter ve ırmaqlar andan çıkar bu aqsāmunun cevābı إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ (13) ya'nī bu kıurān haqk sözıdür gercek ve durudur kim haqkı bātıldan (14) secer وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ya'nī dağı degıldür bu kıurān oyun ve maşaralık (15) ve bātıl ve herze söz إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا ya'nī mekke kāfirleri (16) aldarlar megerü hīle eyleyüb bir iş işlemek dilerler muhammede (17) ben tañrı dağı bulara az zamān meger edüb bir iş işlemek dilerin

[94/b]

(1) فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ pes yā muhammed ol kāfirlere az zamān mühlet vere (2) أَمَهُلُهُمْ رُويًا kim ben tañrı dağı bulara az zamān mühlet vereyin (3) kim ol bulara diledüğüm işleyeven pes az zamān sonra ol (4) kāfirlere bedr gününde dutıldılar helāk olub kaçan cehenneme ışmarladılar (5) سُورَةُ الْأَعْلَى bu süre mekkede indi on toköz āyettür yetmiş (6) iki kelimedür iki yüz toksan bir harfdür hadīs kılındı bize (7) hārūn bin keşir zeyd ibni eslemden ol dağı tañrı resūlinden kim (8) eyitdi her kim bu süreyi okusa haqk te'ālā aña ibrahīme ve mūsāya (9) ve muhammede indürdüğü kıtāblarun ve şuhıflarun harfleri

şağışınca (10) ol kırıla müzd vére ve dağı ibni ‘abbās rivāyet kılındı kim (11) resül hazreti سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى süresini okudı pes eyitdi (12) سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى dağı her kim bu süreyi okurısa sonra (13) eyitsün سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى pes rivāyetde gelür ki bu kelimeyi evvel (14) diyen mīkā’īl idi hikāyet meşhūrdur ki isrāfīl ‘arşın ululıgını (15) görmek diledi haqq te‘ālā bunca biñ kanat ve kuvvet vérdi (16) nice biñ yıl uçdı henüz dağı ‘arşın bir kâyimesinden bir kâyimesine (17) dağı varımadı gerü dönüb secdeye vardı سُبْحَانَ رَبِّي

[95/a]

(1) سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى dedi haqq te‘ālā anuñ mīkā’īl tesbīh’in namāzda sünnet kıldı (2) her kim ki namāzında bu tesbīh dese mīkā’īl sevābınca sevāb vérür pes (3) resül hazreti cebrā’īl eyitdi ey karındaşım cebrā’īl سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى (4) demegün müzden baña eydiver pes cebrā’īl eyitdi yā resülallāh (5) her mü’min er ve her mü’mine ‘avrat anı sücūdında veyā ayruğ (6) yerde dese anuñ sevābın kıyāmet güninde terāzūnuñ bir keffesine (7) koyalar bir keffesine yedi kat yeri ve tağları ve denizleri (8) ve ‘arşı ve kürsī koyalar bunuñ sevābı ağır gele imdi kaçan (9) kul سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى dese ya’nī demek olur kim tesbīh kılurım (10) yüce tañrıya pākıların ve arıların benim perverdigārim kim (11) dükeli nesneden yücerkdür pes haqq te‘ālā eydür ey kulum (12) pes haqq hazreti eydür ey kulum gercek eyitdün ben kamu nesneden (13) yüceven benden yukaru nesne yokdur pes tanıklık vérün ey ferishtelerim (14) kim ben ol kulum yarlıgadam uçmağı aña maqām etdüm rivāyetde (15) gelür ki kaçan bu tesbīh çok eden kul olsa mīkā’īl her gün (16) anuñ ziyāretine gelür tā kıyāmete degin kaçan kıyāmet kopsa mīkā’īl (17) anı kanadı üzerine götürüb haqq te‘ālādan şefā‘at kılup

[95/b]

(1) dileye pes hakk te'ālā eydi kim yā mīkā'il ben senüñ şefā'atüñ kabül (2) kıldım al ucmaga ilet diye rivāyet 'utbe bin 'ām eyitdi kaçan (3) āyeti indi pes resül hazreti eyitdi anı rukū'unuzda (4) édün kaçan indi resül eyitdi kaçan (5) bunu sücūduñuzda édün dedi pes işāret dağı bismi'llāhide (6) budur ki hakk te'ālā kendü kelām-ı kadīmde evvelinde üç adıla ibtidā kıldı ki (7) kendünün kelām-ı kadīmdür niçün anuñ için kim halāyık üç bölükdür (8) bir bölügi sâbıqlardur ve bir bölügi muşteşidlerdür ve bir bölügi dağı (9) zālimlerdür pes allāh lafzı işāretdür sâbıqlara rahmān lafzı işāretdür (10) muşteşidlere rahīm lafzı dağı işāretdür zālimlere pes ma'lūm oldu ki (11) bu üç adıla bu üç tayıfe behre-mend olalar dünyāda ve hem āhiretde (12) ki bu adlar berekātında mahrūm kalmayub maşşūda éreler inşā'allāhu te'ālā (13) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (14) ya'nī yā muhammed eyitgil bu kavlı şāhābeler kavlıdür (15) bir nice 'ulemā eyitdiler ki yā muhammed mulhidler senüñ tañrıñ hakkında dedügi (16) sözlerden senüñ tañruñ arı ve münezzehdür bilgil bir niceler eyitdiler (17) ya'nī rabbuña korkuyla ve ululamağıla ve

[96/a]

(1) ve ta'zīmile tesbīh kılgıl zikir eylegil yüce tañrıya (2) ya'nī ol yüce tañrıya tesbīh éderin kim yaratdı hālık pes düzetti (3) ya'nī bunu rāst kıldı kalan hayvānlar gibi kılmadı (4) ve ol tañrı oldur kim nesneyi kaderledi ādemlere hayrı ve şerri (5) ve sa'adet ve şekāvet gösterdi ve yılkılara otları ve yolları (6) gösterdi ya'nī ilhām birle hidāyet vèrdi muķātil (7) ya'nī yaratduğına bildürdi kim erkek dişiye nite varur (8) 'atā eyitdi ya'nī her bir cānavāra ne yarar ise yaratdı (9) ve anı aña gösterdi bir niceler eyitdiler halāyık dirlik maşlahatın ve rızkın (10) kazanmağın gösterdi bir niceler eyitdiler hakk te'ālā dükeli (11) aşşıları nesnelere icinde yaratdı ve ādemlere ol nesnelere (12) aşşı nice

çıkmak gerek gösterdi ve anlattı bir niceler eyitdiler (13) ya'nî yaratduğundan sonra kime dilerise dîn yolın gösterdi (14) süddî eyitdi ya'nî ana rahminde toköz ay on gün (15) yâ artuğ yâ eksik kaderledi andan oğlana ana rahminden (16) çımağ gösterdi vâsîfî eydür nîk-bahtlığı ve bedbahtlığı halk (17) üzerine kaderledi ve andan her biri ol kaderlenen yolu [geñez] kılıvêrdi

[96/b]

(1) kim şâlihler eylüge ve eyü 'amele meşğül oldılar ve fâsıklar yavuz (2) 'amele meşğül oldılar bir niceler eyitdiler ya'nî yazıklar (3) kullar üzerine kaderledi ve andan bulara tevbe yolını gösterdi (4) ve ol tañrıdur kim otları çıkardı kızıl (5) ve yeşil ve şaru ve gök ve aq ve kara ve dürlü dürlü rengârenk (6) kim bir birine benzemez kimisi koçulu ve kimisi koçusuz ve kimi tatlu (7) ve kimi acı her biri bir dürlü rence dermândur nitekim şâ'ir eyitdi (8) **وَصَبَعْنَا الْأَبْنَاتَ بِغَيْرِ صَنِيعٍ نُّقَدِّرُ حَجْمَهُ مِنْ غَيْرِ مَلِينٍ** (9) ya'nî pes haqq te'âlâ ol dürlü dürlü rengârenk otları (10) eski ve kabkara ya'nî ki her biri şoldı ve rengi gidüb her biri (11) yere düşdi ve cüridi pes hîc cihâna gelmedük gibi oldı (12) ya'nî yâ muhammed tüz ola kim kûrânı saña okuyavuz ya'nî (13) şöyle öğredevüz kim hergiz unutmayasın ya'nî (14) meger kim tañrı te'âlâ unutmaqlıguñ dileye ya'nî ol ol oldur kim (15) haqq hazreti mensüh kıldı kûrânda bu katâde kavlidür bir niceler (16) eyitdiler ya'nî kûrân saña öğredevin sen ol kûrânıla (17) 'amel kılmağı unutmayasın

[97/a]

(1) ya'nî ol tañrı sözüñ ve işüñ gizlûsin ve âşikâresin (2) bilür muhammed bin hâmid eyitdi ya'nî ol allâh şadakanuñ âşikâresin (3) ve gizlûsin bilür ya'nî saña geñez kılıvêrevüz 'amelleri (4) kim ucmağa görecidür bir niceler eyitdiler ya'nî saña tevfiğ

vêrevüz (5) şol geñez şeri'atı bildürmege ya'ni yâ muhammede ögüt (6) vèrgil qurânıla eger bunlara ögüt fâ'ide kılurisa (7) ya'ni tüz ola kim allâhdan qorqanı qurânıla ögütlene ve ol (8) qurândan ve ögütten şol bedbaht ırak ola kim ulu oda (9) dutruk ola ya'ni demek olur kim qurâna uymayan ve yalanlayanlar (10) cehenneme gire nitekim eyitdi ya'ni (11) işbu ögütten ırak olan şakî olur kim ulu oda ya'ni (12) tamu icine kızdurıla ya'ni yana andan ol od icinde ol bedbaht (13) ölmeye ve diri dağı olmaya nitekim eyitdi (14) su'al eger şorarlarsa ki cehennem ehli ölmeyeler diri dağı olmayalar (15) dedüğünün fâ'idesi nedür güyâ ki bu arada tenâküz vardır (16) zîrâ ki biregü ölmeyicek elbette diri olsa gerek ve diri olıcağ (17) ölmese gerek hem ölmemek bir yerde veyâ bir hâlet-i vâhidede

[97/b]

(1) nice mutaşavver ola cevâb budur kim cehennem ehli şunuğ gibi ölüm (2) ölmeyeler kim râhat bulalar ve dağı şunuğ gibi dirilik olmaya kim (3) ol dirilikden fâ'ide göreler pes iki aralıqda sergerdân (4) olalar ve 'azâba giriftâr olalar ibni 'atâ eydür ölmeyeler ki tañrıdan (5) kesilmegün qayğusından deñilenler ve dirilmeyeler kim allâh ulaşmaqlığıñ (6) râhatın göreler ya'ni her kim şerikden arındı (7) وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ kelimesin eyitdi bayıq ol kişi kırtuldu bu qavl (8) 'atâ ve 'ikrime qavlidür rivâyet kılurlar ibni 'abbâsdan bir niceler (9) eyitdiler her kim zekât ve fıtr şadaqasın vèrdiyise bayıq kırtuldu (10) ebû'l-ağvaş eyitdi her kim zekâtın vèrdiyise bayıq kırtuldu (11) ya'ni dağı ol kişi kırtuldu kim cıqıdı bayram namâzın (12) kıldı tekbîr getürdi nitekim rivâyet kıldı nâfi'den kim kaçan ibni 'ömer (13) bayram gün erte namâzın kıldı pes buña eydür idi kim yâ nâfi' (14) şadaqayı fıtreyi cıqardıñ mı eger eydürsem kim cıqardum eydürdi kim (15) fıtreyi vèrgil andan namâza cıqıgıl rivâyet kıldı mervân bin mu'âviye (16) ebî hâlididen kim eyitdi ebû'l-âliye

üzerine girdim başa eyitdi kaçan erte (17) bayrama çıksañ başa uğrağıl pes muşallāya giderken uğradum başa dēdi kim

[98/a]

(1) nesne yedüñ mi eyitdüm belī andan eyitdi haber vërgil başa kim zekātuñ (2) nētdüñ eyitdüm çıkardum eyitdi sen ben bunuçcün dileridim andan bunı (3) oğudı kim ve dağı ol eyitdi medīne ehli (4) fiñre vërmekden şu icürmekden yegrek nesne görmediler (5) pes her kim tañrınuñ birliğine ve muħammed resülligine (6) tanıklık vëürse bēş vaķit namāzı vaķtiyile kılurısa ol (7) bayıķ kurtıldı ya'ñī bil kim sizler bu dünyā dirligini (8) āñiret üzerine iħtiyār kılursız bir niceler eyitdiler 'abdullāh bin (9) mes'ūd ile olurduñ işbu āyeti oğudı kim (10) andan bize eyitdi bilür misiz kim biz işbu dünyādur lākin āñiret (11) üzerine niçün iħtiyār kılduñ eyitdi kim bilmezüz pes ol eyitdi (12) anuçcün ki dünyā hāzırdur anuñ ta'āmı ve şarābı ve çāşnīgīrleri (13) ve 'avratları ve bezekleri naķddur ve āñiret bizden ġā'ibdür (14) şimdi hāzırdur gibi degildür pes hāzır dutduğ ve ġā'ib terk (15) ētdük bu dükeli bizüm ġāfillugumuzdandır ya'ñī (16) āñiret yegrekdür ve bāķīdür ya'ñī bāķīrakdur zīrā ebķā ef'al-i tafzīldür (17) vazīfesi mübālağadır ya'ñī ki bāķīrakdur

[98/b]

(1) ya'ñī işbu sūrede yād kıldıgımız ilerü kitāblarda vardır ve dağı (2) ibrahīm ve mūsā şuhufında vardır ibni zeyd eyitdi kim (3) dēdügi ibrahīm ve mūsā şuhufında vardır daħħāk (4) eyitdi işbu kur'an ibrahīm ve mūsā şuhufında yazılmışdur ve dağı (5) eydilmişdür kim ibrahīm şuhufında yazılmışdur kim 'āķil kişi gerek (6) kim dilin şaklaya zamānım bile āşinā öñürde ebūdan eyitdi (7) ki resüle eyitdim kim peygāamberlerde

mürsel kaçdur üç yüz on (8) üçdür kim bulara cebrā'īl eyitdi kalanına inmedi pes eyitdüm (9) yā resūlallāh ādem peygāmbere eyitdi kim belī ḥaḳḳ te'ālā ādemi kendüm (10) ḳudret eliyile yaratdı ve balcığın ḳudret eliyile kırk şabāḥ (11) yoğurdu bir nice 'ulemā kırk yıl durlar her şabāḥ bir yıl dutarlar nitekim (12) ḥadīs-i ḳudsīdür ḥaḳḳ ḥazreti buyurdu (13) bu maḳāmda söz çoḳdur güyā ki ḥaḳḳ te'ālā eydür (14) yā muḥammed ādem devrinde öñdin ne yaratdımsa kef ile nūndan (15) ḥāşıl oldu ya'ni vaḳti ki kef nūna doḳundu kün dēdi (16) hemān sā'at oldu nitekim yerler ve gökler ve 'arş ve kürsī (17) feriştelere ve kerrübīleri ve uçmaḳ ve ḫamu ve bunca maḥlūḳ

[99/a]

(1) kim ādemden ol vücūda geldi cūnkim nevbet ādeme geldi (2) kırk yıl ḳudret yedümile yoğurdum her sā'atde ādemün (3) ḳalbinde niçe ḥazīneler gizledüm nice emānetler ḳodum pes dēmek (4) olur kim yā muḥammed yaluz dēmekle olmaz 'amel bile gerek pes nitekim (5) yaluz لا إله إلا الله dēmekle olmaz tā ki 'amel olmayınca nitekim mevlānā nizāmu'd-dīni (6) getirübdür كَارِ نِظَامٍ شَدِيدٍ كَارِ نِظَامٍ شَدِيدٍ (7) كُنْ بِقَلْبِكَ بِرَ شَدِيدٍ ve hem bu beytin ma'nisinde şeyḫ oḅlı tercüme ḳılıbdur (8) ḳuru söz ile ger iş el vereydi eli şeyḫ oḅlunun (9) göge ēreyidi pes dēmek olur kim zinhār 'ameli elden (10) ḳoma gücün yetdükce allāh tā'atında düriyiş ferāizinde ḫaḳşirlik (11) ḳılma nitekim mevlānā celāleddīn meşnevīde getirübdür (12) طَلَبْتُ أُرَامِي غَيْرُ أُمِي سَوِي أَدَبٍ وَبِي سَكَلٍ حُفَّتُهُ وَلَوْ كُنْتُ لَأَنَّكَ (13) bu arada söz çoḳdur eger beyān ḳılırsavuz maḳşūddan (14) irāḳ düşervüz gerü tefsīre gelem rivāyet abūzer eyitdi dört (15) peygāmbere 'arabdur biri hūd bir şālih biri şu'ayb biri muḥammed (16) muşafā şalavātullāhi 'aleyhim ecma'īn abūzer eydür gerü şordum (17) ki yā resūlallāh ḥaḳḳ te'ālā gökden ḳac kitāb indirdi eyitdi

[99/b]

(1) yüz dört kitāb indürdi ādeme on şuhuf ve şite elli (2) şuhuf ve idrīse otuz şuhuf ve ibrahīme on şuhuf indürdi (3) andan mūsāya tevrīt ve ĩsāya incīl ve dāvuda zebūr verdi (4) ve muḥammed muştafāya qurān vėribdi gelür kim bir gün meger (5) cebrā'īl fir'avnuñ sarāyı qapusunda gecer idi yerden bir pāre (6) kömür aldı ol sarāyuñ eşiginde بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ yazdı (7) bu adlar berekātında ol eve ḥaqq te'ālā kerīm dēyü ad vėrdi (8) ve fir'avna dört yüz yıl 'ömür vėrdi bir gün başı ağımadı (9) ve süñügi sızlamadı ve bunca dağı ḥalkuñ üzerine gālib oldu (10) ḥükümler sürdi bunca murādlar ile ve ol sarāy nice yıllar (11) ma'mūr oldu pes çün cebrā'īl ḥaqq te'ālānuñ bu adlarını (12) bu düşmānı qapusunda yazduğicün dünyada bunca kerāmetler (13) buldı ammā bismi'llāhi kelimesin dā'im dilin dutub okusa (14) ḥaqq te'ālā kendü kereminden ol qula kerīm ad vėrüb maqām-ı kerīme (15) iledüb dīzārın ruzı kıılır ise hıç 'aceb (16) ve ğarīb olmaya bu sūre mekkede indi yigirmi altı (17) āyetdür toqsan iki kelime üç yüz seksen ḥarfdür

[100/a]

(1) rivāyet kıılındı 'ikrimeden ve sa'īd ibni cübeyrden ve ibni 'abbāsdan kim (2) ve tañrı resūlinden kim eyitdi her kim bu sūreyi okurısa (3) ḥaqq te'ālā hesābın geñez kııla ve şamudan qurtıla bu adlar (4) هَلْ أَتَيْكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ (5) وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ وَالْاِيْهِ الْمَأْتَبُ (6) الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ya'nī yā muḥammed bayıq saña kıyāmet ḥaberi gelmedi mi ya'nī ol kıyāmetüñ korkuları (7) nefsler örter sa'īd ibni cübeyr eydür غَاشِيَةً dēdügi şamu odıdur (8) kim şamu ehlini bürür وَجُوهٌ يُّؤْمِنُ خَاشِعَةً ya'nī bir niçe (9) yüzler kıyāmet güninde ḥör ola ve od içinde yana sa'īd bin (10) cübeyr eyitdi ya'nī ol yüzler ki allāh için dünyāda 'amel kılmadı (11) pes anı şamu odı içinde zencīrler ile [bağlayalar] katāde eyitdi ol (12) yüzler ki dünyāda allāh tā'atın kıılmağa tekebbürlük ētdi anı kıyāmetde (13) od üzerine

süriyeler daḥḥak eydür ol yüzler ki allāh tā'atın (14) kılıb secde eylemedi ṭamu içinde taḡlar vardur demürden kızdırılmış (15) pes zebāniler ol yüzleri üzere ol taḡlara süriyü süriyü (16) taḡuḡ başına çıkarlar süriyü süriyü dibine indürelər dā'im bu (17) 'azāb içinde olalar süddī eydür ol yüz ki dünyāda ma'şiyetler kıldı

[100/b]

(1) andan ötüri kıyāmetde oda gire zeyd bin eslem ve sa'īd rivāyetinde (2) bular keşişler ve ruhbānlardur ve taḡlarda kayalar delüb oturan (3) kāfirlerdür od içinde buları yüzleri üzerine sürelər nitekim eyitdi (4) **عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ أَنِيَّةٍ** ya'nī allāh tā'atıla (5) tekebbürlük édüb secde kılmayanlar bir oda gire kim issisi key kıatı ola (6) şudan içüre issisi gāyete ermiş ola kıatāde rivāyet eydür kim (7) yer gök yaradılaldan berü ol şu kıaynar kāfirlere içürelər **لَيْسَ لَهُمْ** (8) **أَلَا مِنْ ضَرِيْعٍ** ya'nī ol kāfirler ta'āmı olmaya meger đarī' (9) ola đarī' dedügi bir dikenlü acı otdur kim köki yerde berk olur andan (10) acı ve andan zıştı ot yokdur bir niçe müfessirler dediler đarī' oddan (11) bir ağacdur kelbī eyitdi ol bir oddur kim kıuruyıçaķ ḡayvānçıkklar (12) hīç hergiz aḡa degmez zīrā kim ziyāde dikenlidür yaķın gelmez ne kıadar (13) aç daḡı olsa yaķın gelüb baķmaz ibni 'abbās rivāyet kıldı (14) resülden kim eyitdi đarī' ṭamu içinde bir nesnedür kim dikene beḡzer (15) acıraķdur necsden daḡı yer kıadar ve oddan issirekdür ṭamu ehlinüḡ (16) ta'āmı oldur keysān eyitdi ol bir ta'āmdur ki ṭamu ehli anı görücek (17) zārī kıılurlar allāha yalvarurlar ḡasan ve ebū derdā eyitdiler ḡaķķ te'ālā kıyāmet

[101/a]

(1) güninde ṭamu ehlinüḡ yüzün zışt eyleye şol dünyādaki yavuz 'amellerine (2) göre beḡzede zışt idi yüzleri daḡı zışt ola ve daḡı ḡaķķ te'ālā ḡazreti (3) ṭamu ehline üzerine

bir açlık birağa ki dükeli ‘azāblardan katı ola (4) pes açlıktan biñ yıl feryād kıllalar andan sonra haqq te‘ālā eyde bulara (5) ɖarī‘ vèrünj yèdürünj çün ol ɖarī‘ bularuñ boğazlarına dura (6) bir niçede ɖarī‘ dèdügi boğaza durıcı nesne dèmek olur çünki bularuñ (7) boğazlarından aşığa geçmeye bunlar añalar kim dünyāda bir nesne boğazlarına (8) dursa anı şuyla geçürürlerdi pes feryād kıllalar şu dileyeler andan sonra (9) dañı biñ yıl şu vèrmeyeler andan haqq eyde şol kızmış şu vèrin (10) pes zebānīler oddan ɖadehler ile ol şudan alalar bularuñ ağızlarına (11) ɖoyalar çünkim ol ɖadeh bularuñ ağızlarına yañın gele issiliginden bularuñ (12) yüzler derisi ɖavlaya ol ɖadehleriñ içine döküle dudakları burışa (13) şöyle ola kim üstün dudakları eñselerine èrişe büzile ve dañı (14) altın dudakları göğüslerine ine çünkim ol şuyı bularuñ ağızlarına (15) ɖoyalar içerileri ve bağırsağların aşığa döke نَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ ذَلِكَ (16) nitekim bir yerde buyurur وَسُقُومًا فَقَطَّعَ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيحٍ (17) bir niçe müfessirler eydürler ɖaçan kim bu āyet indi

[101/b]

(1) pes mekke müşrikleri eyitdiler bizüm develerimüz ɖarī‘ otlayıçak semirür (2) biz anı yèmekden ɖayıruvüz pes haqq te‘ālā bu āyeti vèribdi kim لَا يُسْمِنُ وَلَا (3) ya‘nī بُغْنَى مِنْ جُوعٍ ol ɖarī‘ ne semirdür ve ne açlığı giderür ammā ol (4) müşrikler yalan söylediler kim anuñ yaşına ɖarī‘ demezler muşburāk (5) dèrler ve ɖarī‘ dèyü anuñ ɖurusına dèrler deve anı yèyicek ɖırılır وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ (6) bir nice yüzler ɖıyāmet gününde ni‘metde ola dünyāda dürişüb tã‘at (7) ɖılduğlarıçün uçmağı aña vèreler şöyle kim uçmak ni‘metine rāzı olalar (8) ve yüksek uçmak içine olalar لَا تَسْمَعُ فِيهَا لِأَعْيُنٍ (9) لِسْعِيهَا رَاضِيَةً فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ olalar (9) ya‘nī ol yüce uçmağda olalar ve ol uçmağda (10) herze söz işitmeyeler ve yalan söz ve bāṭıl kelecı olmaya فِيهَا عُرُرٌ جَارِيَةٌ (11) ya‘nī ol uçmağ içinde aɖar bınarlar vardur فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ (12) ol uçmağ içinde yüksek tahtlar vardur وَآكُوبٌ مَوْضُوعَةٌ (13) urulmuş

köpriler vardır وَمَلَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ya'nī daḥī şaf şaf (14) konulmuş girde balişler ya'nī yastuklar vardır ve şaf olunmaz (15) وَرَزَابِيٌّ مَبْنُوتَةٌ ya'nī enlü döşeklerdür ya'nī ulu zilüer birağılmışdır (16) ya'nī döşenilmişdür أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبْلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ya'nī bakmazlar mı (17) yā muḥammed şol deve kim nice yaradıldı bu hemze hemze-i istifhāmdur

[102/a]

(1) müfessirler eyitdiler ki kaçan ḥaḳḳ te'ālā ḥazreti uçmaḳda nesneleri (2) bir bir vaşf eyledi müşriklere ve azmışlara anı tañladılar (3) ve inanmadılar pes ḥaḳḳ te'ālā kendü şun'ın bulara anlatdı (4) pes eyitdi أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبْلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ve bir (5) niçeler eydür ḥaḳḳ te'ālā uçmaḳ ehline yüce yüce köşkler (6) vēr kim pes yüz yıl yüceligi ola ya'nī yerden gökçe ola pes (7) müşrikler buña inanmadılar ve eyitdiler kim bunun gibi yüce köşke üşenmedin (8) nice cıḳsunlar dediler pes ḥaḳḳ te'ālā deveyi temsil getürdi kim şunun (9) büyük cānavāra bir oḡlancuḳ nice biner çök dēr ol daḥī çöker binicek (10) gērü ḳalkar kaçan mü'minler daḥī uçmaḳ içinde dileseler ol yüce (11) köşke çıḳalar ol köşk bularuñ ayaḡı altına döşene kaçan (12) mü'minler bismi'llāhi dēyüb ayaḳların ḳosalar ol gērü yuḳaru ḳalka (13) yerine vara mü'minler inmege çıḳmaḳa zaḥmet olmaya bir niçeler eydürler (14) ḥaḳḳ yarın ḳıyāmet gününde uçmaḳ ehline uçmaḳ içinde gönül kuvvetin bularuñ (15) ayaḡına vère her ne dilerse derḥāl varalar nitekim bir kişi oturduḡı (16) yerden fikrile derḥāl gāh rūmda gāh şāmda gā[h] 'ırāḳda gāh bir yerde (17) gāh maşrıḳda gāh maḡribdedür bir sâ'atde yēdi iḳlīmi gezer hiç armaz mü'minler

[102/b]

(1) daḥī uçmaḳda bu ḥayşiyyetle olalar gāh köşklere gāh baḡlarda ve baḡçelerde (2) gezeler gāh būsṭānlarda ḥūrī kızları ile zevḳde olalar (3) hemān kim üzerlerinden

kalkarlar gèrü kız bikir olalar **(4)** **اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا وَلَجَمِيعٍ** ve daħı yā muħammed görmezler mi şol yüce gök **(5)** kim nice yüceldi ve yüceligile direksiz durur bir āyetde daħı eydür **(6)** **رَفَعٍ** ‘ulemā bu āyetde delim sözler demişlerdür kim haħķ te‘ālā kendü şun‘ın **(7)** bildürmeğiçün bir niçeler eydür haħķ te‘ālā kamu cānavār arasında **(8)** deveyi yād kıldı niçün dèyüb su‘āl ètseler hikmet nedir dèyü cevāb **(9)** oldur ki ‘arablarda deveden büyük cānavār gördükleri yoğıdı **(10)** görmiş degil idiler meger biñde biri biri katāde eydür haħķ te‘ālā uçmaķ **(11)** köşķlerin ve daħı uçmaķ döşeklerin yād kıldı tā ki ma‘ķūlı maħsūsıla **(12)** bileler ve inanalar ve bir niçeler eydür deve kim şol büyükligile ve yüksekligile şol **(13)** niçe boyun vèrür ve bir za‘if yediciye nite muṭī‘ olub yedilür nitekim hikāyetde **(14)** gelür kim ebū‘l-kāsım bir niçe tefsīrde getürmiş ki meger bir sıçan **(15)** bir devenüñ yuları ucın ũtmış kim inine ilede pes ol yuları çekdüğünce **(16)** deve yedilür imiş hattā kim sıçan inine gelmiş devenüñ burnı meger **(17)** ol sıçanun inine direnmiş bu miskīn kendüye hāl diliyle eydürmiş ki

[103/a]

(1) ey beni yiden nolaydı kaķunı büyük kılayduñ kim ben şığaydum dèdi **(2)** **فَسُبْحَانَ الَّذِي** **(3)** bir niçe müfessirler eydürler deve dèdüğü bulutlardur kim şol ağır ve coķlık **(4)** yağmurları yüklenüb giderler iķlīme varurlar giderler niçe tağlar **(5)** ve şahrālar ve yazılar ve dereler geķerler haħķ emri nerede ise yağdururlar **(6)** **يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ** ya‘nī yā muħammed sen **(7)** ol kāfirlere eyitgil ve uçmağumuz ve ũamumuz bulara añdurğıl **(8)** kim sen hemān bir öğüt vèricisin ve bularuñ üzerine cabbār **(9)** degilsin andan şoñra bu āyet mensūh oldı seyf āyeti gelmekle kim **(10)** **أَوْ قَتَلُوا الْمُشْرِكِينَ** āyetidür bu āyet seyf dèrler kılıc āyet dèmek olur ki **(11)** müşrikleri depeleñ her kanda bulursañuz tā imāna gelince ve tā ĩarāca **(12)** **إِلَّا مَنْ تَوَلَّى**

وَكَفَرَ ʿulemā bu iṣṭisnā maʿnāsında iḥtilāf kılmışdurlar bir niçeler (13) eyitdiler yā muḥammed buları ögütlegil kim ve bizüm kelecimiz degürgil (14) kim hemān sen bir ögüt vëricisin illā kāfirlere ve dīnden (15) yüz döndürenlere hīç ögüt aşşı kılmaz ve bir niceler eyitdi yā muḥammed (16) sen ol ḳavmüñ üzerine cabbār degilsin kim buları gücile (17) ĩmāna getüresin illā ol kim kāfirler oldı ve bu dīne

[103/b]

(1) gelmedi anlarıyla savaşığıl ve depelegil tā müslimān olunca pes anlar kim (2) kāfir oldılar ve bu dīnden döndiler ḥaḳḳ teʿālā ʿazāb éde bunlara (3) kim od ʿazābı durur فَيَعَذِّبُهُ yaʿnī (4) pes ḥaḳḳ teʿālā ʿazāb éde bulara ulu ʿazāb suʿāl ḥaḳḳ teʿālā ulu (5) ʿazāb déyü niçün dëdi cevāb anuñçün ulu ʿazāb dëdi kim bulara (6) açlık ve kızlık ve esīrlık ve depelenmeklik ʿazābın gördiler ve aḥiretde (7) daḥı od ʿazābın göreler od ʿazābından ulu ʿazāb yoḳdur إِنَّ إِلَيْنَا (8) ثُمَّ إِنَّ يَأْتِيهِمْ ثُمَّ إِنَّ يَأْتِيهِمْ yaʿnī bayık yā muḥammed bularuñ dönmeıkligi bizden yaḳadur (9) ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابُهُمْ (10) vëriserlerdür yaʿnī ki bularuñ ḥisāb bizüm üzerimüzedür kim (11) naḳīrden ḳaṭmīre ḥisāb édevüz belki her nefeslerinden (12) ve her ḥaṭralarından şoravuz ne nesneye ḥarc eyledik déyü سُورَةُ الْفَجْرِ (13) bu sūre mekkede indi pes yüz toḳsan yëdi ḥarfdür yüz otuz toḳuz (14) kelimedür rivāyetdür kaʿbdan eyitdiler ki resūlden işitdük kimki (15) وَالْفَجْرِ sūresini geç bayram ayınuñ onı gecesinde oḳusa ḥaḳḳ teʿālā (16) anı yarlıgaya eger ayruḳ günlerde oḳurısa ḳıyāmet güninde aḳa (17) nūr ola pes şağına baḳa nūr göre şolına baḳa nūr göre öñine baḳa nūr

[104/a]

(1) göre ardına bağa nūr göre hikāyetde gelür ki çün zeliḥā (2) yūsuf için ḥalvet sarāy yapdurdı ḳapusu varıdı hikāyeti (3) meşhūrdur çün yūsuf sarāya da‘vet etti her ḳapuyı girdükçe (4) bağlardı demür kilīd ururdı yedi ḳapuyı da kilīdledi nitekim tefāsīrde (5) meşhūrdur ki ḥaḳḳ ‘azze ismuhu yūsuf sūresinde zikir eyledi (6) وَعَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ dēyü çün yūsuf zeliḥā kendüye (7) kıgırdı eyitdi yā yūsuf bu gün ol gündür kim senünle murād (8) ḥāşıl kılavuz ev ḥalvet ve yār muvāfiḳ ve dünyāda benden güzel (9) yok dēyüb diledi kim yūsuf kendüye çeke bunda söz çokdur (10) ammā evvelki maḳşūddur anı diyelüm pes ḥayrān olub münācāt (11) kıldı ve gönlinde eyitdi kim ilāhī dermānda ḳaldum niçe edeyim bu bağlu (12) ḳapular içinde pes yūsufun sırrına nidā geldi kim her ḳapuda yā yūsuf (13) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ demek senden bağlu ḳapuları açmaḳ (14) benden çün yūsuf bu nidāyı işitdi ḳapudan yaḡa ḥamle kıldı her ḳapuda (15) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ dērdi ol bağlu ḳapular açılırdı çün zeliḥā (16) gördi kim iş nite oldı ḳatlanmadı yūsufun ardına düşdi tā ki (17) en ḡaşradaḡı ḳapuda yētdi pes zeliḥā yūsufun etegine yapışdı

[104/b]

(1) etegi yırtıldı kışşası meşhūrdur imdi eger ol kerem çok pādişāh (2) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ diyen ḳullarıyüçün yarınki gün uçmaḡun ḳapuların (3) aḡub ve ḡamu ḳapuların bağlayub verirse ḥiç ‘acīb olmaya vallāhu a‘lem (4) وَالْفَجْرِ / وَبِهِ نَسْتَعِينُ / وَالْفَجْرِ (5) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ / وَالْفَجْرِ (5) ya‘nī érte namāzı ḥaḳḳıyüçün kim vāv vāv-ı ḳasemdür pes ḥaḳḳ te‘ālā and iḡer (6) ve eydür ki gündüz ḥaḳḳıyüçün bu ḳavl ibni ‘abbās ḳavlidür ‘aḡıyye eydür (7) وَالْفَجْرِ (7) érte namāzı ḥaḳḳıyüçün ḳatāde eydür وَالْفَجْرِ ya‘nī muḡarrem ayınun evvel on (8) günü ḥaḳḳıyüçün ‘ikrime eydür وَالْفَجْرِ وَاللَّيَالِ عَشْرٍ ve daḡı on gece (9) ḥaḳḳıyüçün mücāhid ve ḳatāde ve

daḥḥāk ve süddī ve kelebī mecmū'ınınuḡ kavlinde (10) ḥaḡḡ ol on iki gēce dēyüp and içdügi keç bayram ayınınuḡ on gūnidür (11) kim bunca biḡ ḥācılar baş açuḡ ve yalın ayak iḥrām baḡlanub gēce (12) ve gūndüz لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ dēyüb allāha yalvarırlar ka'beyi tavāf ederler (13) ve 'arafāta çıḡub vaḡfeye durur 'ikrime eydür ol dün ḥacc gēceleridür (14) ebū ravḡ ol on gūnidür ibni 'abbās rivāyet ḡılır kim ol on gēce (15) ramazānuḡ şol onıdur yimānī rivāyet ḡılır kim ol on 'āşüre (16) gūnleridür ḥadīs ḡıldı bize beşir bin 'ammāra 'amru bin 'aḡıyyeden kim (17) eyitdi وَالْفَجْرِ dēdügi şol ertedür kim doḡar eyitdüm وَلَيَالٍ عَشْرٍ

[105/a]

(1) dēdügi ḡangıdur eyitdi ḡurbān bayramınınuḡ on gūnidür وَالشُّعْبِ وَالْوَتْرِ (2) ya'nī ḥaḡḡ te'ālā and içer ki daḡı cift ḥaḡḡıyıçün ve daḡı tek ḥaḡḡıyıçün (3) andan eyitdüm وَالشُّعْبِ dēdügi nedür eyitdi kim ḥaḡḡ te'ālānuḡ dükeli (4) maḡlūḡatı ciftdür eyitdüm وَالْوَتْرِ dēdügi nedir eyitdi kim bir taḡrıdur (5) ben eyitdüm bu ḥadīsı peyḡāmbere aşḡābından mı rivāyet ḡılırsın (6) eyitdi belī dēdi ben eyitdüm kimden eyitdi kim ebū sa'īd ḡudrīden (7) ve eyyübü enşārīden ve anlar daḡı resūlden şorduḡ dērlerdi (8) ve eyitdi kim yā resūlallāh وَالشُّعْبِ وَالْوَتْرِ resūl ḡazreti böyle (9) cevāb vērdi kim وَالشُّعْبِ ya'nī her cift ḥaḡḡıyıçün dēdügi 'arefe (10) gūnile ḡurbān bayramıdur وَالْوَتْرِ dēdügi nedür eyitdi beş vaḡıt namāzıdur (11) kim teki de var çifti de mervān bin mu'āviye rivāyet ḡıldı ebū sa'īdden kim (12) eyitdi işitdüm 'abdullāh ibni zübeyrden kim mekkede minbere (13) çıḡub eyitdi ey ḥācılar bölügi kim irāḡdan ve yaḡından geldünüz (14) imdi bilmedin ḡaccunuḡı bāḡıl ḡılmaḡ ve emeklerünüzi bile vērmeḡ (15) ammā gözünüziyle yaramaz yere baḡmaḡ ve elünüzi ile yaramaz nesne ve ḡarām (16) dutmaḡ ve ayaḡunuḡuz ile ḡarāma yürümeḡ kim ḡaccunuḡuz

bâtil olmasun (17) ve ey mekke kavmi haqq te‘ālā size vèrdügi ni‘metden siz dağı bu hācılara

[105/b]

(1) vèrüh bulardan nesne dartınmağ ve haqq te‘ālā size vèrdügi nesneden (2) bulara yardım kıluğ kim bular haqq te‘ālānuđ konuğlarıdır ve haqq te‘ālānuđ (3) hācılarıdır ve bađa dağı su‘ālühüz var ise şoruğ dèdi pes zemzem (4) kuyusu katında bir kiři duru geldi eydür ben ihrām bağlanmışdum bir sıçan (5) geldi dağarcuğuma girdi ‘abdullāh ibni zübeyr eyitdi sıcanı depeleğ ihrāmda (6) iken ve ihrāmsız iken dağı ve andan biregü duru geldi eyitdi haber (7) vèr bize kim وَلَيَالٍ عَشْرٍ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ nedür eyitdi شَفِيعٍ dèdügi (8) oldur ki haqq te‘ālā eydür her kim hacca iki öñürdürse ađa yazuğ (9) yođ وثر dèdügi oldur ki her kim ki bir gün şoğa kalsa yazuğ yođ (10) nitekim haqq te‘ālā kelām-ı kādīmde haber vèrür وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا (11) (12) ammā عَشْرٍ وَلَيَالٍ dèdügi kiři bayramuğ ‘arefesinden ol sekiz (13) gün ve ‘arefe gün ve bayram günidür mücāhid ve mesrūđ ve ebū şālih eyitdiler (14) وَالشَّفْعِ dèdügi dükeli mađlūđdur kim çiftüdür ya‘nī erkeklü (15) dişilü ve dağı her nesne azdādıla bilinür nitekim küfrile īmān (16) sa‘ādetile şekāvet toğrılığıla egrilük ve şalāhıla fesād ve gece (17) gündüz ve gökile yer ve denizile kuru ve ayıla güneş ve cinn ile ins ve sağlığıla

[106/a]

(1) şayruluk ve baylığıla yoğsulluğ ve rāhatıla zağmet ve uçmağıla tamu (2) ve sevābıla ‘ikāb ve dünyāyla āhiret ve kıs ‘alā hazā dükeli çiftüdür (3) hemān tek allāhdur kim anuğ zıddı ve niddi ve dağı mişli ve mānendi (4) ve emsāli ve eşbāhı yoğdur ki hiç nesne ağa benzemez ve ol (5) hiç nesneye benzemez nitekim (6) لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

‘aṭiyye andan ve ibni ‘abbāsdan rivāyet kıldı kim وَالشَّفْعُ dedügi érte namāzıdur (7) ve öyle namāzıdur ve ikindü namāzıdur ki çiftdür وَالْوَتْرُ dedügi (8) aḥşam namāzıdur kim tekdür muḳātil eydür وَالشَّفْعُ dedügi ādemile ḥavvādur (9) وَالْوَتْرُ dedügi ḥaḳḳ te‘ālādur rabī‘ rivāyetinde وَالشَّفْعُ aḥşam namāzınun (10) iki evvelki rik‘atıdır وَالْوَتْرُ dedügi şonrağı bir rik‘atdır bir nice (11) ‘ulemā eyitdiler وَالشَّفْعُ dedügi şafāyıla mervedür وَالْوَتْرُ dedügi ka‘bedür (12) ḥasan rivāyetinde وَالشَّفْعُ dedügi sekiz uçmaḳdur وَالْوَتْرُ dedügi (13) yedi ṭamudur muḳātil eyitdi وَالشَّفْعُ dedügi geceyile gündüzdür (14) وَالْوَتْرُ dedügi ol gündür kim andan şonra hīç gece yoḳdur ya‘nī (15) kıyāmet günidür ebū bekire şordılar ki وَالشَّفْعُ وَالْوَتْرُ nedür (16) cevāb eyitdi ki وَالشَّفْعُ dedügi maḥlūḳ şıfatıdır ki her biri zıddıla (17) ya‘nī ‘izzet ve ḥōrlıḳ ve ḳudret ve ‘āciz ve za‘f ve ḳuvvet ve ‘ilim ve cehil

[106/b]

(1) ve dirilikile ölüm ve baylığıla yoḳluḳ ve kıs ‘alā hazā ebū kā azdād derler her (2) nesne zıddıla ma‘lūm olur meşelā gündüz geceyile gündüz ile bilinür eger (3) dā‘im gündüz olsa gece ne nesne edügi bilinmeye idi ve şaḡluḳ şayruluğıla (4) bilinür eger şayruluk olmayaydı şaḡlık neydügi bilinmeyeydi ve hem (5) ḳadri kıymeti olmayaydı gerü ḳalanı daḡı böyledür pes ebū bekir eydür وَالْوَتْرُ (6) dedügi ḥaḳḳ te‘ālā şıfatıdır kim tekdür ya‘nī ol allāh ‘azīzdür kim (7) hīç ḥōr olmaz ve ol ḳādirdür hīç ‘aczi yoḳ ḳavīdür ki hīç za‘fi (8) yoḳ ve ‘ālimdür ki hīç cehli yoḳ ve diridür kim hergiz aḡa ölüm yoḳ (9) ve bir niceler eyitdiler وَالشَّفْعُ dedügi mekke ve medīne mescididür وَالْوَتْرُ dedügi (10) beytü’l-muḳaddesdür ibni ‘aṭā eyitdi وَالْفَجْرُ deyüb ḥaḳḳ te‘ālā and (11) içdügi ya‘nī érte ḥaḳḳıyıçün dedüğinden murād muḥammed muştafādur tā ki īmān (12) nūrı anıḡla tamām oldu ve küfür ḳaranuluğı batdı bir niçeler eyitdi وَالشَّفْعُ (13) dedügi şol ‘ibā[de]tlerdür ki hemīşe kılinur namāz oruc ve zekāt gibi (14) وَالْوَتْرُ dedügi ol ‘ibādetdür ki ‘ömürde bir

kez kılınur hacc ve ʿumre gibi (15) bir niceler eyitdiler وَالتَّشْفَعِ dedügi tendür kaçan cān bile olsa وَالْوَثْرَ (16) dedügi tensiz cāndur veyāhūd cānsız tendür ki yalnız ola pes haqq teʿālā (17) cānıla tene and ve tensiz cāna and içmiş olur وَالْيَلِّ إِذَا يَسُرُّ dahı ol

[107/a]

(1) dün haqqıyıçün kim anuñ içinde yürürler bir nice müfessirler eydürler yaʿnī (2) dün haqqıyıçün kim hācılar o gece ʿarafāt dan inerler müzdelifede dönerler (3) هَلْ فِي ذَلِكَ فَسَمٌّ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بَعَادٍ dūr İNَّ رَبَّكَ لِبِأَمْزِصَادٍ cevābı (5) kanāʿat ederler mi pes bu aqsāmuñ (6) yaʿnī işbu kadar kase[m] kim ben tanrı (4) yād kıldum ʿaķıl islerine yeter mi ve (7) söyle (8) yaʿnī bu hemze-i hemze-yi istifhāmdur murād bunda takrīrdür yaʿnī demek olur kim (9) قَدْ أَتَيْكَ حَبْرٌ عَادٍ (10) oları niçe helāk kıldı (11) اِرْمَ ذَاتَ الْعِمَادِ pes ʿulemā ihtilāf kılmışlardır (12) müseyyeb eydür ol iskenderiyyedür (13) bin irem bim sām bin nūhdur dürüst kavlı oldur ki ʿād kavminden bir (14) qabīle yā bir şehir eydür اِرْمَ ذَاتَ الْعِمَادِ dedügi yaʿnī ol kavm kuvvetlü ve katılıqlular (15) ve uzun boylulardı nitekim ebū şālih rivāyet kıldı resūlden kim eyitdi (16) ʿād kavminüñ birisi bir kayayı götürürdi bir obanuñ üstüne birağurdi (17) veyāhūd bir maħalleye birağurdi dükeli bir kezden helāk olurdi kelbī eyitdi

[107/b]

(1) her birinüñ yolu dört yüz arışdı ve bir niceler eyitdi her birinüñ (2) yolu yüz yigirmi arşundı ibni ʿabbās eyitdi bularuñ uzunluğı seksen (3) arşıñ idi ve bir niceler eyitdiler

bularuñ boyı birer üstün gibi idi muḳātil (4) eyitdi bularuñ boyı on iki arşunıdı bular direkli derim evler ve cadır (5) ehliyidi tavaruzlu kavm idi yazın kara evler ve cadırlar dutub yazılarda (6) ve tağlarda olurlardı ekin tarla ve bağce işlerlerdi ve bularuñ (7) şehrine vādi'l-ḳurā dērlerdi ol oldur ki ḥaḳḳ te'ālā buyurdı لَمْ يُخْلَقْ مِثْلَهَا (8) ya'nī anuñ gibi maḳām hīç illerde ve şārlarda yaradılmadı dēyü ḥaḳḳ te'ālā (9) ögdügi bir direkli şehirdi kim 'ād kavminden biregi anı yaydı nitekim rivāyet ḳılındı (10) 'abdullāh bin şāliḥden ol bir gün devesin yāvī ḳıldı isteyü çıḳdı (11) 'adnān yazılarında gezerken bir şehire uğradı çevresi ḳal'alar burçu bārūlar ve daḥı (12) köşkler çün yakın geldi kim ādem bula devesini şora baḳa göredi hīç iḳerü (13) taşra çıkar kimse yok pes atından inüp atını bir yere bağlayu ḳodı ḳılıç dartub (14) ḳal'a ḳapısından iḳerü girdi biraz yer vardı gördi iki ulu ḳapu kızıl yāḳūt (15) ve incüyle bezenmiş anı görüb 'acepledi ki hīç ancılayın gördügi yoğıdı ḥayrān (16) olub tañladı pes ol ḳapuların birin açdı gördi bir şehir ki ancılayın kimse (17) gördügi olmaya ve anuñ içinde köşkler ve sarāylar gördi kim her sarāyda köşkler

[108/a]

(1) yāḳūtdan ve yeşil zümründen direkler üzerine mu'allāḳ yapılmış ve her bir köşk (2) üzerinde altundan ve gümüşden çardaḳlar incüyle ve yāḳūtıla bezenmiş ve ol (3) çardaḳların suvaları ve ol şehir ḳapusu suvaları gibi bir birine ḳarşu yapılmış (4) ve ol köşkler ve çardaḳlar içine incüler ve zümürdler dökmişler ve yāḳūtlar ile (5) bezemişler misk ve zaḡfirān döşemişler çün bunu gördi ol kişi keykirdi (6) andan şoḳaḳlarına baḳdı gördi kim ağaçlar dikilmiş kārızlerden çeşme (7) aḳar ve ḥavızlar dolu dolu pes ol kişi and içdi kim ḥaḳḳ te'ālā dünyāda (8) bunuñ gibi şehir yaratmadı bu meger ol uçmaḳdur kim ḥaḳḳ te'ālā ḳurānda eyitdi dedi (9) pes ol anuñ incülerinden ve kıymetlü taşlarından

ve müşkden götürdi bildügince (10) aldı atına bindi ol şehirden çıkdı gitdi ve bu ahvāli halka dēdi ve ol (11) getürdüginüñ bir nicesin şatdı mu‘teber hāce oldu pes anuñ haberi mu‘āviyeye (12) érđi ādem vèribdi oğutdı çün geldi halvet olub haberin şordı (13) andan mu‘āviye ka‘bu’l-ahbārı oğutdı çün geldi mu‘āviye eydür yā abā ishāk (14) hīç dünyāda bir şehir var mıdur kim altundan ve gümüşden yapılmış ola ka‘b eyitdi (15) vardur haber vèrem saña nitedür ve anı kim yapıdı ‘ād oğlu şeddād eyledi ol şehrüñ (16) adı اِرْمَ دَاتٌ dur ki haqq te‘ālā anı qurānda kıldı ve eyitdi kim لَمْ يُخْلَقْ مِثْلَهَا (17) ya‘nī anuñ niteligi bize eydivèrgil dēdi pes ka‘b şeddād anı üç yüz yılda

[108/b]

(1) yapdurdı dēdi tamām olduqdan sonra on sekiz yılda yarağ edüb görmege (2) gelüb helāk olduğın eydivèrdi pes bunca ārzūlar ile geldi kim göre (3) zevk u ‘işret süre haqq te‘ālā cebrā‘īli vèribdi şeddād hemān kim ol şehrüñ kapusına (4) gelüb bir ayağın eşikden içerü başub bir ayağın basınca cebrā‘īl bir kez na‘ra (5) urdı şeddād oloğ sā‘at cān vèrdi cehenneme ışmarladı nice yüz biñ (6) cerisiyile cehenneme vardılar pes ka‘ab eyitdi yā mu‘āviye zamānında müslimānlardan (7) bir āşikār gözlü ve kışa boylu kişi ki kaşı üzerinde bir beñi ve boynunda bir beñi (8) ola devesin isteyü çıkub ol şehre giresidür böyle dēyüb çevre baqdı (9) ol kişi mu‘āviye katında otururdu ka‘b eyitdi vallāhi ol kişi işbudur (10) dēdi pes ka‘b eyitdi çün şeddād helāk oldu biraz çerisi bir menzil yerde komuşdı (11) oğlı marsed ile hażra mevtde anı sulţān kılmışdı andan sonra marsed geldi (12) atasınuñ mecmū‘ı vilāyetine pādişāh oldu buyurdu atasını getürdiler qarnını (13) yarub içine şabır ve kāfūr taldurdılar ve gevdesine dağı dürtdiler çürimesün (14) dēyü hażra mevtde rusher şehrine getürdiler bir mağara içinde zerzemān kazub (15) bir altun taht üzerinde qodılar üzerine yètmış kat atlas örttiler dükelisi (16) altun iplikle

doğunmuşdı başı uçında bir levh kodılar bunı yazdılar ki شَعَرَ (17) أَنَا شَدَّادُ بْنُ عَاصٍ صَاحِبُ
الْحَصْنِ الْعَمِيدِ اعْتَبِرْ أَيُّهَا الْمَعْرُورِ بِالْعُمْرِ الْمَدِيدِ

[109/a]

(1) kavluhā te‘ālā بِالْوَادِ الصَّخْرِ بِالْوَادِ ya‘nī yā muḥammed görmedünmikim (2)
senün tañrıñ semūd kavmine neyledi ve nite helāk kıldı kim vādi’l-ḳurāda ḳa[ya]lar (3)
kesüb ev édinenler evvel ḳaya kesüb mermerler delüb ev édinenler bularıdı bir niçe (4)
tefsīrde gelür kim bunlar iki biñ kez biñ ve dañı yüz biñ ev idi (5) ḳayadan niçe biñ
köşkler ve sarāylar yapıdılar ölmeyevüz dەرlerdi yāḥūd (6) ‘azāb gelüb bizi helāk étmeye
dەرlerdi ve eydürlerdi kim مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ya‘nī (7) kim ola kim bizden ḳatı ola ḳuvvet
yönünden ya‘nī bizden ḳuvvetlü kimse yoḳdur dēmek olur (8) pes te‘ālā hūd peygāmbri
bu kavmiñ üzerine vèribdi geldi buları dīne da‘vet étđi (9) buḫa ḫaparladı وَاللّٰى عَادِ اٰحَاۡهُمۡ
ya‘nī vèribdüm ‘ād kavmine hūd kim (10) هُوْدًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلَا
bularuñ ḳardaşıydı pes hūd (11) eyitdi ey ḳavm tañrıya ḫapuñ ya‘nī eydün ki tañrı birdür
ve beni size peygāmbri (12) vèripdi ve ben anuñ ḫaḳḳ peygāmbriyin pes yoḳdur siz
andan artuḳ (13) tañrı pes niçün ḳorḳmaz siz anuñ ḫışmından ve ‘azābından ve size (14)
bunca ni‘metler verdi ve saḡlıḳ vèrdi ve ḳuvvet vèrdi ve nūḫdan soñra (15) beni size
peygāmbri vèribdi ya‘nī anuñ (16) فَى الْخَلْقِ بَصۜطَةً وَاذْكُرُوا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْۢ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَرَاٰدِكُمْ
ol tañrıyı kim sizi ḫalīfeler kıldı nūḫ peygāmbriyden (17) soñra ve dañı arturdı sizün
boyuñızı ve ḳuvvetüñüzi nitekim her birinüñ boyı

[109/b]

(1) yüz yigirmi arşın idi ḳuvvetleri şöyle idi kim ayaklarını ḫaşa ururlardı dizlerine (2)
degin gömülürlerdi şol balcıḡa gibi bu ḳavm eyitdiler وَمَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا
بِنَارِكِ الْهَيْتَنَا (3) يَا هُوْدُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا
ya‘nī ol hūd ḳavmi eyitdiler (4) يَا هُوْدُ نِعْمَ الرَّسُوْلُ اِذْ جَاءَكَ بِالْحَقِّ وَمَا كُنَّا بِالْمُؤْمِنِيْنَ

hüccetden biz putlarımızı koyub saña dönmezüz dediler (5) pes hüd eyitdi çün baña uymaduñuz ben size ‘azāb dileyeyin pes hüd du‘ā kıldı (6) haqq te‘ālā bulara kızlık vëribdi kıatı buñaldılar hemān on yëdi kişi ĩmāna geldi (7) ve ol kāfirler on yëdi kabīle idi yëdi yüz biñ kişiden artuğıdı buğur (8) hüd eyitdi hey gelün ĩmān getirün yoħsa haqq te‘ālā ‘azāb vërir pes bular (9) eyitdiler فَأْتِنَا بِآيَةٍ إِن كُنتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ya‘nī yā hüd ol bize va‘de (10) ëtdüğüñ ‘azābı getir görelüm eger gerçëklerdeniseñ pes hüd gerü (11) du‘ā kıldı haqq te‘ālādan ĩtibāb geldi kim yā hüd ol saña ĩmān getüren kavmi (12) bularuñ içinden al çık çün hüd geldi ol mü‘minleri aldı bu kavme eyitdi (13) haqq te‘ālā sizi yel ile helāk ëdiserdür pes hüd ol on yëdi kişiye aldı gitdi (14) ol vardılar dükeli evlerinden çıkđılar ayaklarını kıatı kıatı kayaya dizlerine (15) degin batdılar مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً dëyüb durdılar haqq te‘ālā yëdi kıat yer altında (16) bir yel yaradubdur adı rīhü’l-‘aķımdür ol yer kudret zencirleriyle bağlu durur (17) degme bir zenciri bir ferişte dutar andan haqq te‘ālā mīkā’ile ĩtibāb kıldı kim yā mīkā’il ol yelden bir şığır (18) burnı delügi ki mīkā’ile yele destür vër dëdi mīkā’il eyitdi ilāhī ol

[110/a]

(1) bu deñlü yel iken çoğdur yegregın sen bilürsin eger ol (2) deñlü yele destür olur ise gerek cihānı bir birine ura andan (3) haqq te‘ālā eyitdi bir sırca barmaķ şıđacaķ yüzük delügince destür (4) vër andan mīkā’il eyitdi ilāhī sen yegregın bilürsin ol da çoğdur (5) andan haqq te‘ālā eyitdi bārī sıрма ignesi yordusunca delükden (6) çıkar şalıvër pes ol yel çün destür buldı yëdi kıat yeri (7) yırtı yırtı çıkđı ol kavm dükeli dizlerine degin (8) batubdur diler pes ol yel bularıñ üzerine arķun (9) arķun esmege başladı ol kavm eyitdiler yā hüd kavmi ol bizi (10) helāk eden yel uş tañruñ şovuk yel vëribdi dëyüb hüd (11) maşharaya dutarlardı hüd eyitdi yā kavm şabır ëdüñ (12) göresiz dërdi haqq te‘ālā

ol yedi gece sekiz (13) gün estirdi sekizinci gün şöyle esdi kim tenlerin yardı (14) sünüklerin uvatdı ve dizlerinden küt küt üzdi (15) ve ayakları altından girdi derilerin yüzüb başlarından çıkardı (16) ve buları didim etdi bir nice tefsirde gelür kim (17) ol yel bu kavmi iki iki kapardı havāya döndürürüdi

[110/b]

(1) bir birine urub pāre pāre ederdi işbu vechile mecmū'ını (2) helāk eyledi birisi ĩmāna gelmedi yedi yüz biş kişiden (3) artuğdı ol yel buları kimini şarka ve kimini garba atdı (4) ve bir nicesiniñ üzerine taş ve toprak komadı yığdı nitekim (5) haqq te'ālā haber verür **وَسَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَانِيَةَ أَيَّامٍ** (6) ammā ol yel kim 'ād kavmini helak (7) etdi şimdi ol berdu'l-'acūz dur dērler kışuñ āhirinde eser türkce (8) karī katı dedükleridür ya'nī karımı doñduran yel dērler pes (9) bular toprak altında inlerlerdi her kim işitse ödi şıdardı (10) bir nice tefsirde eydür bir bölük kavm kaldıydı anlara cehrem dērler idi (11) pes hūd ol kavme geldi eyitdi ey kavm ĩmāna gelün pes (12) cehremler eyitdiler yā hūd bu helāk olan kavm gerü dirilmeyince (13) biz ĩmāna gelmezüz dediler pes bir pāre yel geldi buları dañı helāk (14) etdi bir tağı bularuñ üzerine yığdı andan şonra hūd dört (15) yüz yıl diri oldı andan āhirete naķil etdi ol kavm kim hūda (16) uyuşlar idi coğaldılar hūd öliçek birer palās geyüb (17) halkadan 'uzlet edüb tā'ata ve 'ibādete meşgūl

[111/a]

(1) oldular oğul kız terk etdiler allāha kulluķ etdiler bir gün şeytān-ı la'īn (2) geldi bulara eyitdi yā kavm neye taparsız eyitdiler biz tanrıya taparuz (3) şeytān eyitdi görür müsüz eyitdiler yoķ şeytān eyitdi ol (4) kimse ki görünmez neye taparsız dedi bular eyitdiler yā pes nedelim dediler (5) mel'un eyitdi bir put düzüñ aña tapuñ kim yarın size şefā'at

ède (6) bunlar inandılar vādīler tağdan bir büyük taş getürdiler ol (7) taşın dört bucağın deldiler dağı bakır ve kurşun akıtdılar gümüş (8) tahtalar kodılar üzerine bir kürsī düzdiler iblīs la‘īn bulara (9) va‘iz edüveridi tā ki putları düzüb tapdılar allāha ‘āşī ve kāfir (10) oldılar ol put hāne üzerine bir kubbe yaptılar yüksekliği yüz (11) arşun idi andan haqq te‘ālā bir sinekle destür vèrdi geldi (12) ol kubbenün üzerine kondı ol kubbeyi delük delük eyledi icerü (13) girdi bunları göredururken ol putun başına ve yüzine (14) harāblık ètdi ol putı delük delük eyledi kalbur gibi andan sonra (15) ol putı ve ol kubbeyi götürüb havāya dökdi başı aşığa koyuvèrdi (16) ol kavm helāk oldılar ol kubbeyi ve ol put hürd mürd oldı (17) nitekim haqq te‘ālā haber vèrür ya‘nī

[111/b]

(1) yā muḥammed görmedün mi senün taḥrīḡ şemūd kavmine neyledi nite helāk kıldı (2) ve dağı görmedün mi kim yā muḥammed (3) senün taḥrīḡ fir‘avna ve kavmine neyledi ki ذی الؤتادُ idi su‘āl (4) ذی الؤتادُ dedüğinden murād nedür cevāb ya‘nī demür mihlar issidür (5) demek olur bir niceler eydürler çok cerīler ve dernek issiyidi (6) nitekim kazuk cadırı berkidür muḥkem kıılır pes ol çokluk cerī dağı (7) anuḡ pādīşāhlığın berkitmişdi ‘ulemā buḡa isti‘āre dèrler muḥammed (8) bin ka‘ab eyitdi dedüğü oldur ki kaçan fir‘avn (9) birgüye kaķısa eline ayağına mihlar doķudub carmiḡa gererdi (10) ‘azāb èderdi ‘abdullāh ibni ‘abbāsdan rivāyet kıılındı fir‘avna (11) dèyü anuḡiçün dèdi kim anuḡ ḡarbīḡ adlu bir ḡazīnedārı (12) varıdı mü‘minidi yüz yıl varıdıkim ĩmānın gizleridi anuḡ (13) ‘avratı fir‘avn kıızınuḡ meşşātasıydı meşşāta da dèrler ya‘nī (14) dellākiyidi bir gün ol kıızın bāḡın ḡararken ḡarak elinden düşdi (15) pes eyitdi kim بِسْمِ اللّٰهِ تَعْسَ مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ ya‘nī allāha ĩmān getürmeyen (16) helāk oldı pes ol kıız bunı işitdi eyitdi ya‘nī benüm (17) atamdan artuk taḥrīḡ mı vardur pes ol ‘avrat eyitdi

[112/a]

(1) benüm ve senünj ve atanuñ ve yerünj ve gögünj tañrısı birdir fir'avnunj (2) ana ortaklığı yokdur böyle dediyise ol kız ağlayu ağlayu fir'avna (3) katına geldi fir'avn şordı nolduñ ağlarsın kız eyitdi ħazinedār (4) 'avratı eydür kim benim ve senünj ve atanuñ ve yerünj ve gögünj (5) tañrısı birdür der fir'avn kaçıldı 'avratı kığırttı şordı 'avrat (6) eyitdi öyledür ki ben derin fir'avn-ı la'ın eyitdi ve ey saña sözüñden (7) döngil ve benüm tañrılığıma ikrār eylegil pes 'avrat eydür demezün (8) pes fir'avn buyurdı dört miñla carmiñ étdiler ve üzerine (9) yılanlar ve 'akrebler şalıverdiler eyitdiler dīniñden döngil yoħsa (10) saña iki ay tamām işbu 'azābı éderüz dediler 'avrat eyitdi (11) vallāhi eger yétmiş ay beni bu 'azābda dutarsañuz ben dīnimden dönmez (12) dedi pes ol 'avratunj iki kızını varıdı ulu kızını (13) getürdiler 'avratunj ağzı üzerine boğarlar andan şonra (14) eyitdiler dīniñden dön yoħsa ikinci kızunı daħı boğazlaruz dediler (15) henüz ol kızcuğazı emirciyidi ol ħatun anı gāyet (16) severidi pes eyitdi ne kadar katı 'azāb éderseñüz rāzıvan (17) dönmez pes ol kızcuğazı daħı getürdiler ki gögsi

[112/b]

(1) üzerinde boğazladılar ol ħatun zār zār inledi pes ħaqq te'ālā (2) ol süd emirce oğlana dil verdi eyitdi ey ana korkma ki (3) ħaqq te'ālā senünjün uçmağda bir ev yapdurdı şabır eylegil ki sen (4) tañrınunj rahmetine ulaşduñ dedi pes ol zālimler ol kızcuğazı (5) daħı ağzı üzerine boğazladılar pes biraz vaqitden şonra ol 'avrat (6) daħı öldi uçmağa vardı andan fir'avn ħarbili isteyü ādem (7) veribdi bulamadılar bir zālim eyitdi ben anı fülān yerde gördüm pes (8) fir'avn iki kişi veribdi vardılar gördiler kim bir tağ (9) icinde namāz kıılır ardında üç şaf geyikler dururlar namāz kııurlar (10) ol iki kişiler bunu gördiler dönüb gitdiler pes ħarbīl (11) eyitdi ilāhī yüz yıldan berü imānumı gizlerün (12)

h̄ic kimse bilmezdi imdi işbu iki kişiden kaᅅıᅅı kim benim (13) sırrımı gizler ise aᅅa
īmān r̄uzı kılᅅıl ve d̄unyāda dilegin (14) v̄ergil ve kaᅅıᅅı ki beni āᅅikāre d̄unyāda aᅅa
‘azāb v̄ergil (15) āᅅiretde ᅅamuya koᅅᅅıl pes ol ikisin̄üᅅ birisi ᅅarb̄il (16) işine ‘ibret
dutub ᅅaᅅladı īmāna geldi birisi (17) vardı fir‘avna ᅅaber v̄erdi fir‘avn eyitdi sen̄üᅅle
kimse

[113/a]

(1) varmıydu eyitdi f̄ulā bileyidi fir‘avn ādem v̄eribdi anı daᅅı (2) getürdiler eyitdi işbu
gördüᅅin sende gördüᅅ mi eyitdi ben (3) görmedim pes fir‘avn-ı la‘īn anı da depeleᅅdi
ve fir‘avn benī isrā’īlden (4) bir ‘avrat almıᅅıdı adı āsiye idi ol daᅅı müslimānıdı (5) eyitdi
nice bir ᅅabr kılāyın işbu zālīm̄üᅅ işlerine kim bunca müslimānları (6) depeleᅅdi pes
fir‘avn ol ᅅatun̄üᅅ ᅅatına girdi ol ᅅatun (7) eyitdi ey fir‘avn sen ᅅalāyıkıᅅıᅅ yavuzraᅅısın
ve zeᅅtraᅅısın (8) kim ve bunca müslimānları depeleᅅdüᅅ d̄edi pes fir‘avn eyitdi (9) ol
yapıᅅan deḡulik saᅅa daᅅı yapıᅅmıᅅ beᅅzer ol (10) ᅅatun eyitdi ben delü deḡülem ammā
benim ve seniᅅ ve yer̄üᅅ ve göᅅüᅅ (11) taᅅrısı birdür h̄ic ortaᅅı yoᅅdur böyle d̄ese
fir‘avn-ı la‘īn (12) anı aᅅzı ȳere urdı atasına ve anasına ādem gönderdi getürtdi (13)
eyitdi görür müsüz ᅅol ᅅāyāya olan del̄ülük buᅅada olmuᅅ (14) āsiye eyitdi ne‘üz̄übillāᅅ
kim ben delü olam ḡerü tevᅅīd ikrār ᅅtdi (15) fir‘avn eyitdi ᅅıᅅaruᅅ bunı daᅅı depeleᅅ
d̄edi pes (16) ol ᅅatunı ᅅıᅅardılar ȳere mıᅅladılar ᅅoᅅ cezā ᅅtdiler (17) ᅅaᅅᅅ te‘ālā aᅅa
uᅅmaᅅda bir ᅅapu aᅅdı kim fir‘avn

[113/b]

(1) ne ᅅadar cezā ᅅderdi aᅅa āsān gelürdi pes ol ᅅatun (2) du‘ā kılub eyitdi ya‘nī ey
calabum baᅅa ev yapiver (3) uᅅmaᅅ iᅅinde ve daᅅı beni ᅅurtarᅅıl zālīm ᅅavmlerden kim

(4) bular azmışlardandır pes hakk te'ālā ol hatunun du'āsın (5) müstecāb edüb cānın aldı uçmağda ev yapıverdi (6) ve cānın uçmağa veribdi (7) ya'nī yā muḥammed senün taḥrīḡ ol fir'avn kim demür mıḡlar ile müslimānları (8) 'azāb kııurdı gördün mi kim anı neyledi ve anuḡ (9) kavmini nite helāk kıııdı kim bular azmışlardandı illerde (10) ve şārlarda fesādı çok kıııurlardı pes hakk te'ālā bularuḡ (11) üzerine dürlü dürlü 'azāb indürdi (12) nitekim eyitdi (13) ya'nī yā muḥammed senün taḥrīḡ işidür (14) ve görür taḥrīḡdur ḡasan ve 'ikrime eyitdiler (15) ya'nī hakk te'ālā ādem oḡlanının 'amelini şaklar muḡātil (16) eyitdi ya'nī tırāḡ üzerinde ādemleri gözedür şöyle kim bir bölük (17) ferīşteyi sırāḡ üzerinde ḡomışdur her birinün elinde otan

[114/a]

(1) çengeller vardır ḡamu ehlini çeküb oda bıraḡurlar ibni (2) 'abbāsdan rivāyet kıııındı kim cehennem köprüsi üzerinde yedi (3) yerde duracaḡ vardur şoru şoralar evvel ki de şehadet (4) kelimesinden şoralar eger cevāb verürse kııııtıla ve illā cehenneme (5) bıraḡurlar ve ikincide namāzdan şoralar eger cevāb verürse (6) kııııtıla ve illā cehenneme bıraḡurlar üçüncide orucdan şoralar eger (7) cevāb verürse kııııtıla ve illā cehenneme bıraḡurlar dördüncide zekātdan (8) şoralar eger tamām cevāb verürse kııııtıla ve illā cehenneme bıraḡurlar (9) beşincide ḡaccdan şoralar eger cevāb verürse kııııtıla ve illā (10) cehenneme bıraḡurlar altıncıda 'ömürden şoralar ki nede geḡürdi (11) eger cevāb verürse kııııtıla ve illā cehenneme bıraḡurlar yedincide mazlemeden (12) şoralar eger cevāb verürse kııııtıla ve illā cehenneme bıraḡurlar (13) bir nice rivāyetde gelür ki ata ana ḡakkından şoralar andan (14) şonra hakk te'ālā ḡıḡāb kııııla ki görün kııııuluḡuḡ tetavvu'ları var ise (15) farīza yerine gecürün pes ferīşteler kııııuluḡ defterin arayalar (16)

te'avvuc var ise farīza yerine gecürirler nitekim resūl hāzreti buyurdu (17) kim buña
‘ulemā dërler kaçan kim bu yedi şorıdan

[114/b]

(1) kurtulsa ol kulı alurlar ‘izzetile uçmağa iledeleler (2) ya‘nī kaçan haqq te‘ālā (3)
ādemīleri şınasa tavar vërse ve rızqın gën kılsa pes ol (4) kişi eydür tañrım beni ağırladı
bu mālī bana vërdi pes ol kişi (5) sevinür şād olur allāha şükür kıılır (6) ya‘nī kaçan haqq
te‘ālā kişiyi (7) şınasa dervīşlik birle ve anuñ rızqını tar kılsa ol kişi (8) eydür tañrım
beni hōrladı yoħsulluk vërdi allāha şükür kıılmaz zehī gāfil ki (9) māl vërmez dëyi melūl
olur şükür eylemez pes bilmeñ gerek kim (10) haqq te‘ālā her bir kuluna iken ulu
ni‘metler vëripdurur anuñ birisi (11) īmān kim bundan ulu ‘atā yoqdur ve birisi
muħammed ümmetinden kıldı (12) şükür ayrıq milletden kılmadı ve birisi ādemülerden
kıldı hayvānlardan (13) kılmadı hınzır yā keleb yā hımār yā daħı zeşt cānavārlardan
kılmadı (14) eger bu zikir ëtdüğümüz hayvānlardan kılsa elden ne gelür idi (15) ve sağlık
vërdi kim ulu ‘atadur el ve ayak ve göz ve kulak ve ağız (16) ve burun ve diş ve tudak
vërdi ki bunlara havvāse-yi hamse (17) dërler dükeli nesne bularuñıla bilinür eger bu
havāsda

[115/a]

(1) söyleyesi olursam kim haqq te‘ālā her birine ne hikmetler koyupdurur (2) söz uzanur
mağşuddan ırak düşerüz her kim heves eydürse (3) teşrih-i a‘zā dërler bir kitāb vardur
aña mu‘āla‘a kılsun ve andan (4) sonra haqq te‘ālā ‘aқıl vërdi ki dükeli nesneye anuñla
seçer eyüyi (5) yavuzdan ve dīni küfürden ve helāli harāmdan ve haqqı bātıldan (6) bu
‘aқıl sebebīl bilür eger ‘aқıl vërmese zümre-yi mecāninden (7) kılsa elden ne gelürdi

nitekim hikāyetde gelür kim (8) ve hem imām-ı gāzālī ihyā-yı ‘ulūmında getürür kim benī isrā’īl zamānında (9) bir kişi yoḥsulluğundan üşenüb geldi ol zamānenün peygāmbere (10) ne şikāyet kıldı ol peygāmber daḥı allāhu te‘ālā ḥāzretine münācāt (11) kıldı allāhdan ḥiṭāb geldi kim ey benim peygāmberim eyit ol ḳulum kim (12) gözün alayın veyā elin veyā ayağın veyā her a‘zā ki vèrüpdururın (13) alayın on biḡ dirhem gümüş vèreyin pes ol peygāmber bu dervīşe (14) ḥaber vèrdi ol faḳīr eydür rāzı degülem pes bilmek gerek kim (15) bu ni‘metler ulu ni‘metlerdür ḳadri ol vaḳit (16) bilinür kim eksik ola جَرَانَالذَّكِيَّ اَزْتَنَكِ دَسْتِي كِه مَالِ بِي قِيَّاسِ اَسْتِ eydür (17) nitekim şā‘ir (17) eydür نَيْتَكِيمِ شَاعِرٍ نَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ ذٰلِكَ

[115/b]

(1) تَنْدُرْسْتِي ammā imām-ı gāzālī ihyāda çok sözler dèmişdür ḥavvās-i ḥamse-i (2) zāhirde ve ḥavvās-i ḥamse-i bātinada ki ḥaḳḳ te‘ālā her birinde ne (3) ta‘biye ètmişdür her kim ki bilmek dilerse ‘acāyibu’l-ḳalb dèrler ihyāda (4) bir kitābdur anı muṭāla‘a ḳılsun pes bu nesnelèrün ḳadri (5) bilmedügümüz andan ötürüdür kim ol keremi çok pādīşāḥ bu (6) nesneleri bize rāyigān vèrdi eger şatun almış (7) ol vaḳit ḳadri bilürdün nitekim şā‘ir dèyüb durur (8) بَرَزْنَه جَرِيْدَه جَانْرَا اَزَانُ قَنْرَشْ نَمِيْدَ اِنْكِه هُنْدُوْقِيْرُ bu beytiḡ hikāyeti oldur (10) kim bir ḥōcanuḡ bir zengī ḳulı varıdı (11) ḥōcayıla bile sefere gitmişdi nice yün ḳumaşıla pes (12) ol ḳul ḥōcayı yolda öldürdi ḳumaşı alub bir şehre geldi (13) ḳumaşı acdı her metā‘ kim şatar idi bahasına (14) vèrmez idi belkim ol bahā muştuluḡı degülidi meger ‘arīflerden (15) birisi ḥāzır idi bu beyti okudı pes bizim de meşelimiz ol (16) hindü meşeli gibidür kim bu ni‘metleri bahāyıla almaduḡ anuḡ ḳadri (17) bilmeziz eger ḳadri bilürmişsüz ḥāl böyle olmazdı meşelā

[116/a]

(1) her nefes ki haqq te'ālā bize vērđi her biri bir kıymetlü gevherdür ki (2) bahāsı yokdur bu laṭif ve nefīs gevheri ḥasīs yērlere ḥarac (3) éderüz pes ol nefīs gevheri allāh zikirinde ḥarac étsevüz (4) her bir gevher ile āḥiret ḥazīnelerinden kıazanurduḡ vaḳit ki mālā (5) ya'nī yā ḥarac édevüz gevher vērüb bir avuc toprak veyā bir pare (6) kesek almış oluruz zehī gāfillik ile olsa bizim beḡī ādemīye (7) ādem mi dērler ne ādem belki ḥayvāndan daḡı kemterüz pes bunuḡ (8) gibi kıymetlü gevher kim elden çıḡa dünyā tolusı māl vērirseḡ (9) ele girmez pes eldeyiken ḡadrin bilmek gerek ki haqq te'ālā geceyile (10) gündüz arasında yigirmi dōrt biḡ nefes taḡdīr édüpdurur (11) zehī 'atā ey 'azīzler nitekim řā'ir eydür **(12)** لا تُشْتَرَى بِالْيُوقَيْتِ أَلْيُوقَيْتِ تُشْتَرَى بِالْمَوْاقَيْتِ (12) ya'nī yāḡūtlar ele girür vaḳitler ile (13) vaḳitler ele girmez yāḡūtlar ile zinhār hezār zinhār furşatı (14) elden ḡoma ki eger bu leṭāyife meřḡül (15) olursavuz söz uzanur gerü tefsīre geledüm (16) ya'nī yā muḡammed haḡḡa ki ile degildür kim (17) bunlar derler ben taḡrı kimseye baylık andan ötürü vērmezem kim

[116/b]

(1) benim ḡatımda ol aḡırlıkludur ve 'azīzdür ve yoḡsul kılduḡımı (2) andan ötürü degildür ki ol kışi benim ḡatımda ḡōrdur belkim (3) baylık ve yoḡsulluḡ benim ḡazāmdan ve taḡdīrimdendür aḡırladuḡımı (4) ben dünyālık birle aḡırlamazın ve ḡōr kılduḡımı yoḡsulluḡ ile ḡōrlamazın (5) belkim baḡa ṭā'at kılanı ve benim emrūme muṭī' olanı (6) aḡırların ve 'azīz kılurın hem dünyāda ve hem āḡiretde ve her kim ki (7) baḡa 'āřī ola anı ḡōr kılurın hem dünyāda ve hem āḡiretde (8) güyā ki bu arada cevāb su'āl muḡadderdür niḡün anuḡḡün kim (9) buları kılduḡum anuḡḡündür kim yetīmleri aḡırlamazlar (10) ve miskīnleri ṭa'amlandurmazlar (11) ya'nī daḡı miskīnlere (12) ṭa'am

y d rmezler ve bir birini bu iŖe k ndirmazlar (13) ve dağı m r s y rler hel l  ar m d mezler (14) Ŗ yle kim ayruğlar  ağkını kend  m r sına  atarlar (15) ya n  m li  atı severler ya n   ok sevmeklik bir niceler eyd rler ya n  (16)  ok ve  atı severler Ŗ yle kim hi  uŖanmazlar pes hi  nefesde (17) yoğdur kim r z yla ve g n l  oŖl yla terk  de z r 

[117/a]

(1) her bir nefes bunun  zerine mecb ld r kim m l severler ni un anuğ n kim (2) kend  aŖlıdur r hdandur gelir kim ol va it kim  ağk te  l  (3)  dem n  alibina r h veribdi r h ol  albe Ŗıgamadı  ağk te  l  (4)  udret a asıyla a ladı ol  ağk te  l   udret yedile (5) yedi i l me saçdı bir nice riv yetde tağlarda em net  od  g rmez (6) misin ki her bir yerde ve tağlarda ma dinler oldu  iy mete degin (7) ol ma adinile menfa at dutarlar nitekim res l  azreti buyurdu (8) ya n   al yık ma dinler gibid r altun g m Ŗ ma denleri (9) gibi d mek olur ki  alkın ni esi altun ve bir nicesi g m Ŗ ve bir ni esi ba ır (10) ve bir ni esi dem r gibid r  avv Ŗ-ı i tib rıyla  izzet y ninden d mek olur (11) bu b bda s z  ok ger  tefs re geled m (12) ya n  iŖ b yle gerekmez kim bunlar iŖlerler y  mu ammed ol va it a alar (13) ve bileler kim yer yarıla ve y  p re p re ola yer  zerinde ne kim varısa uŖana (14) evler ve  im retler ve k Ŗkler ve sar ylar heb yıkıla  ar b ve yeb b ola (15) dağı y  mu ammed sen n ta ru  gele ve feris te Ŗaf Ŗaf (16) nitekim  aberde gelmiŖd r kim  ağk te  l   iy met g ni olıcağ d ny  g gine vahy (17)  de kim ind rgil ol  ullarımı ki sen n i  nded r Ŗol  ullarım

[117/b]

(1) katında kim yer yüzinde pes evvelki gün feriştelere tesbîh ve tehlîle (2) ineler yere yakın geleler yer üzerindeki âdemler ve feriştelere şanalar kim cabbâru ‘âlem (3) tañrı geldi pes eydeler kim cabbâru ‘âlem sizün ile bile midür ol feriştelere eydeler (4) kim ya‘nî bizümile degil ammâ gelesidür andan şonra haqq (5) te‘âlâ ikinci göge nidâ kıla eyde kim sendeki kullarımı yer üzerindeki (6) kullarım katına indürgil pes ikinci gök feriştelere dañı anlara gök gürlere (7) gibi heybetlü âvâzıla tesbîh tehlîle çün yere yakın geleler yerdeki feriştelere (8) ve cinnîler ve perîler ve âdemîler şanalar kim cabbârlar kim ‘âlem geldi pes eydeler kim (9) cabbâru ‘âlem sizünle bile midür bular eydeler ki ya‘nî (10) bizüm icimizde degil ammâ gelesidür pes her bir gök feriştelere bu vaşfla (11) geleler yer üzerine ineler pes yerdekiler karşı geleler anlara şoralar ki (12) cabbâru ‘âlem sizün içünizde midür bular deyeler kim subhânallâh deyüb cevâb (13) véreler subhânallâhi kelime-i ta‘accübdür andan şonra haqq subhânehu ve te‘âlâ mülkünden (14) milkine ve pâdişâhlığından pâdişâhlığına ve şulţānlığından sulţānlığına (15) ine şol vechile ki oldılar ine halâyık ortasında hüküm kılmagıcün dükeli (16) halâyık ortasında ‘adl éde andan uçmağı getürelere ve ‘arşı getürelere (17) anuñla emînlere ve îmân ve hoşnûdluğ ve rıdvân bile olalar andan uçmağı ‘arşın şağ

[118/a]

(1) yanındadır guralar andan şonra tamuyı getürelere yetmiş biñ burunduruğıla (2) yide yide her bir burunduruğın yetmiş biñ ferişte dutalar şunuñ gibi kuvvetlü (3) feriştelere kim eger birine emir olsa kim bir barmağunuñla tağları urğil eger uraydı (4) tağlar sürme gibi olaydı çünkim tamu ‘aşîleri göre kükreye kızgura (5) hamle kıla bu dedüğüm kuvvetlü feriştelere elinden boşana halkuñ üzerine hücum kıla ol (6) korkudan dükeli

halāyıklar ve peygāberler yüzün düşeler nefsi nefsi dēyeler pes muḥammed (7) muṣtafā ümmetī ümmetī dēyüb cehenneme karşı vara bir burundurığına yapışub (8) gerü karşı döndüre cehenneme kaçan gerü gide eyde ki yā muḥammed ḥaḳḳ te‘ālā senün (9) etün baña ḥarām kıldı baña yakın gelme diye gerü bu maḳāmda söz uzar ammā (10) iḥtişār kılalum çün cehennemi getüreler ‘arşın şol yanında durğuralar şırāt köprisin (11) üzerine gereler ve şamunuñ içinde bendler ve buğagular ve aḡlāl ve engel (12) ve selāsıl ve dürlü dürlü ‘azāblar ola ve ol zebānīlerin her bir dişi taḡlar gibi (13) ola ve barmaḳları mināre gibi ola rivāyetdir ebū sa‘īdden kim eyitdi kaçan bu āyet (14) geldi ki وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ ya‘nī kıyāmet gününde şamuyı getüreler (15) bu āyeti çün işitdi resülün mübārek benzi müteḡayyir oldı şöyle kim (16) şaḥābeler ḳayḡulu oldılar bir nicesi durdılar ‘alī ḳatına vardılar kim eyitdiler kim bugün resüliñ (17) bir ḥāl gördük ki eyle gördüğümüz yoḡıdı dēdiler pes ‘alī gelüb resül ardından

[118/b]

(1) ḳoçdı iki baḡırını arasında öpdı eyitdi yā resülallāh benim cānım saña fedā (2) olsun bugün ne iş yenilendi kim ḥālün böyle müteḡayyir oldı pes resül (3) eyitdi yā ‘alī ḳarındaşum cebra‘īl işbu āyeti getürdi وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ demek (4) olur ki kıyāmet günü olıcaḳ cehennem şamusın getüreler ‘alī eyitdi yā resülallāh (5) nite göreler resül eyitdi feriştelere yētmış zencīrile ēdüb getüreler andan ben (6) kendümi aña ‘arz kılam şamu benden ḳaça bēş yüz yıllık yol miḳdārı yā resülallāh (7) senün etün ḥaḳḳ te‘ālā baña ḥarām kıldı diye yā ‘alī ol gün dükeli peygāberler yüzün (8) düşüb nefsi nefsi dēyeler ilāhī bizi şamudan sen ḳurtar dēyeler pes mūsā (9) ḳardaşı ḥārūnı dilemeye ‘īsā anası meryemi dilemeye ibrahīm oḡlı ismā‘ili dilemeye (10) nūḥ oḡlı ken‘ānı dilemeye lūt ‘avratını dilemeye ya‘ḳüb yūsufı dilemeye her bir peygāber ümmetin (11) aḡmayam

yā ben oğlum ibrahîmi aņmayam ve kızum fāıımayı ve ıasanı ve hüseyini aņmayam ‘arş (12) altına varub ‘imāme başumdan giderem elüm ıazrete karşı getürem ümmetī ümmetī (13) diyem dedi ey ‘azizler bilün kim zehī şefkatlı zehī mihribān peygāber ki bizüm var kim (14) doğduğı vakit ümmetī ümmetī dēyüb doğdı ve dünyādan gitdüğü vakit ümmetī (15) ümmetī dēyü gitdi ve secdeden baş ıalduruçak ümmetī ümmetī dēyiser ve maşerde dağı (16) dükeli peygāber nefsi nefsi dedükleri vakit ol ümmetī ümmetī dēyiserdür anuğ (17) gibi günāhkārlar ümīdine niçün kişi ümmeti olmaya dilile ümmetin demek gepezdür

[119/a]

(1) ammā ıaķıķat ümmet oldur ki anuğ sünnetin yerine getüre anuğ (2) buyruğundan ıaşra olmaya tā kim anuğ şefā‘atinden maħrüm ıalmaya siz ki (3) anuğ rühına bir ‘aşķıla şalavāt edün ال اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ (4) gerü tefsire gelemüm يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ (5) ya‘nī ol kıyāmet gününde ādemler ne eyledüklerin aņalar ve ne kim işledilerse (6) bulalar pes eydeler ey kāşkī biz şol dünyā dirliğinde ya‘nī dünyāda (7) dirigin işbu günüçün ‘amel kılayduķ ve ıayrātlar atlar gönderdük (8) rivāyetde gelür ki yalnız dükeli peygāberler ıā‘atınca ‘amel kılurısa kıyāmet (9) gününde ol yüce köşķleri ve ol şaliħlere vērilen ‘ivazları (10) göricek eyde ki ey kāşkī dağı artuķ ‘amel kılayduķ dēyüb peşmān (11) olusar ey miskīnler sizün ve bizüm ıā‘atumuza ne i‘tibār ol günüçün (12) ayruķsı yaraķ yemek gerek zihī sa‘adet ol kişilerün kim bu ıurānıla öğütlene (13) dağı ‘amel kıla لا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ (14) يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي فَيَوْمَئِذٍ لا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ (14) ya‘nī ıalāyıkıklar eydeler ey kāşkā ol dünyāda bu günüğ yarağın (15) yiyeydüm vērıp yiyeydüm pes kıyāmet gününde ıaķķ te‘ālā kılduğı ‘azāb (16) gibi dünyāda hıç kimse kılmamış ola وَلَا يُؤْتِقُ وَتَأَقَّهُ

أَخَذُ ya'ni haqq te'ālā (17) baqladuğı gıbi kimse baqlamamış ola ferrā eyitdi bu ümeyyehu
ibni halef haqqında

BÖLÜM 4: DİZİN

-A-

a: < Tekil üçüncü şahsı ifade eder. Ona, onda, ondan gibi çekimleri vardır.

a. + ға (100b/12), (101b/7), (103b/16), (105b/8), (106a/4), (106b/8), (10b/13), (111a/5), (112a/2), (112b/13), (112b/14), (113a/17), (113b/1), (115a/3), (118b/6), (11b/16), (14a/5), (17b/10), (19a/3), (29a/8), (2a/1), (31b/2), (32a/1), (34a/6), (35a/11), (35a/8), (37b/13), (37b/13), (37b/14), (37b/16), (37b/6), (37b/6), (3a/11), (3b/4), (44a/5), (46b/2), (52a/5), (59b/5), (60a/2), (62b/1), (62b/12), (62b/14), (62b/7), (63a/8), (63a/8), (63b/14), (63b/8), (64a/13), (64b/16), (65a/10), (65a/14), (65b/4), (67a/12), (68a/15), (68a/16), (69b/6), (70a/7), (70a/9), (71a/16), (71b/5), (73a/10), (74a/7), (75a/17), (75b/3), (76a/7), (78a/3), (78a/7), (78a/8), (78b/17), (7b/7), (80b/16), (83b/10), (83b/16), (85a/11), (86a/5), (86a/7), (86b/7), (86b/8), (87b/1), (89a/5), (90a/1), (91a/4), (91a/4), (91a/5), (91b/17), (92a/7), (94a/2), (94b/8), (95a/14), (96a/9)

a. + ғсuz (19b/1), (19b/2)

a. + nda (16b/14), (16b/15), (16b/9), (18a/11), (21b/13), (22a/15), (22a/9), (22b/7), (23a/2), (27b/6), (33a/1), (34b/3), (37b/1), (40a/4), (46b/2), (53b/17), (59b/13), (59b/5), (74b/14), (76a/9), (76b/3), (78b/2), (78b/8) (23a/14)

a. + ndan (100b/1), (100b/10), (100b/9), (101a/4), (101a/8), (101a/9), (103a/9), (103b/9), (105a/3), (105b/6), (106a/14), (106a/6), (108a/13), (108a/6), (108b/11), (109a/12), (109b/17), (110a/2), (110a/4), (110a/5), (110b/14), (110b/15), (111a/11), (111a/14), (112a/13), (112b/6), (114a/13), (115a/3), (115b/5), (116a/17), (116b/2), (117b/13), (117b/16), (117b/17), (117b/4), (118a/1), (118b/5), (11b/5), (13b/12), (13b/13), (14a/3), (14a/6), (15a/10), (15a/12), (17a/12), (17a/6), (17a/8), (17b/2), (17b/2), (17b/3), (18a/14), (18b/16), (19a/14), (20a/11), (20a/12), (20a/14), (20a/7), (20b/1), (20b/14), (20b/7), (21b/2), (22a/13), (22a/16), (22a/16), (22a/2), (22b/12), (22b/7), (23a/10), (23a/12), (23a/8), (23b/1), (24a/11), (24a/15), (24a/17),

(24a/4), (24a/5), (24a/8), (24b/1),
(24b/6), (25a/10), (25a/3), (25a/5),
(25a/7), (25a/9), (26b/1), (27a/7),
(27a/8), (27a/9), (27b/10), (27b/9),
(28a/8), (28b/1), (30a/17), (30a/4),
(30a/6), (30a/7), (30b/17), (31b/10),
(32b/13), (32b/7), (33b/5), (34a/16),
(35a/9), (36a/12), (36a/13), (36a/5),
(36a/9), (37a/10), (37b/8), (38a/4),
(38b/9), (39b/12), (40a/15), (40b/8),
(41b/2), (43b/12), (45a/16), (47b/9),
(49b/13), (49b/7), (49b/7), (49b/8),
(49b/9), (50a/9), (53a/14), (54a/13),
(54a/14), (54a/8), (55a/1), (55a/3),
(55b/16), (56b/10), (57a/5), (57b/4),
(59a/12), (59a/8), (59b/8), (59b/9),
(60a/15), (60a/4), (60b/10), (60b/12),
(60b/9), (62b/16), (62b/2), (62b/4),
(63b/12), (63b/15), (64a/13), (64a/3),
(64b/9), (65a/11), (66b/6), (69a/8),
(6a/1), (6a/10), (70a/1), (70a/8),
(71a/4), (72a/14), (72b/15), (73a/11),
(73b/12), (73b/14), (74b/8), (76a/15),
(76a/5), (76b/1), (76b/2), (78a/11),
(78a/13), (79b/17), (7a/7), (7b/10),
(82b/17), (82b/17), (85b/14), (86a/4),
(86a/6), (87a/7), (87b/14), (88a/13),
(88b/7), (34b/15), (90b/11), (91b/12),
(92a/15), (92b/9), (93b/4), (94a/12),

(96a/15), (96a/17), (96b/3), (97a/12),
(97b/15), (98a/1), (98a/10), (98a/2),
(99b/3), (9a/12), (9a/15), (9a/7), (9b/5)

a. + ndandur (35a/9)

a. + nı (100a/11), (100a/12), (100b/16), (101a/8),
(101b/2), (101b/5), (102a/2), (103a/2),
(103b/16), (104a/10), (107b/15),
(107b/9), (108a/15), (108a/16),
(108a/17), (108b/11), (112a/15),
(112b/7), (113a/1), (113a/12), (113a/3),
(113b/8), (115b/4), (116b/7), (13a/3),
(2b/2), (2b/3), (33a/12), (34a/3),
(36b/6), (37a/6), (37b/11), (37b/9),
(39b/9), (40a/12), (40a/15), (40a/9),
(40a/9), (43a/17), (43b/2), (46b/9),
(47b/11), (48a/11), (48a/2), (49a/7),
(53b/1), (53b/1), (60b/12), (62b/2),
(62b/3), (62b/8), (63b/10), (63b/14),
(64a/9), (65a/15), (65a/9), (65b/4),
(67a/12), (67a/15), (6a/2), (72b/3),
(76a/14), (76a/15), (76a/4), (76b/3),
(78b/16), (79b/7), (80b/14), (80b/16),
(81b/2), (82a/15), (85b/12), (89a/13),
(8a/1), (90b/16), (92a/15), (92a/17),
(93a/6), (93a/9), (95a/17), (95a/5),
(95b/3), (96a/9)

a. + nıñçün (60a/15)

a. + nıñla (106b/12), (7a/4), (92a/14)

a. + nlar (103b/1), (105a/7), (10b/1), (13b/9),
(18b/15), (19a/17), (19a/3), (20a/12),
(20a/16), (22a/14), (22a/15), (22a/2),
(24a/12), (24b/2), (25b/14), (40a/13),
(31b/5), (41b/16), (41b/16), (41b/17),
(42a/1), (42a/2), (42a/3), (42a/4),
(46a/2), (50b/10), (50b/8), (5a/14),
(5a/16), (5a/2), (61b/7), (65b/11),
(65b/14), (66a/12), (66a/13), (6a/16),
(6b/12), (73b/3), (75b/7), (79b/10),
(90a/11), (9a/11), (9b/13)

a. + nlara (110b/10), (117b/11), (117b/6),
(11b/5), (14a/6), (15a/5), (19a/17),
(24a/16), (26a/1), (2a/7), (32a/11),
(32a/13), (32a/4), (32a/6), (37a/11),
(38b/15), (39b/14), (3a/12), (47a/6),
(50a/2), (66a/13), (66a/13), (6a/17),
(6b/7), (74a/17), (7a/13), (83b/1),
(83b/2), (92a/7), (94a/5), (9a/7)

a. + nlaradur (76b/17)

a. + nlardan (13a/11), (13a/12), (60a/8)

a. + nlardur (6b/6), (78a/10)

a. + nları (13b/16), (13b/9), (18b/7), (31b/4),
(41b/9), (5a/14), (6a/15), (77a/4),
(7a/14), (9a/15)

a. + nlarıla (103b/1)

a. + nlarıñ (5a/16), (6a/16)

a. + nlaru (18b/3), (18b/4), (31b/17)

a. + nlarıñ (11b/12), (13b/17), (17a/10),
(18a/13), (18b/8), (22a/3), (29b/10),
(32b/2), (34a/2), (3a/4), (45b/12),
(47a/5), (48a/3), (5a/12), (5b/2), (5b/3),
(6b/11), (6b/16), (78b/3), (9a/11)

a. + nlarıñ (78a/14)

a. + nun (1b/12), (40a/17)

a. + nuñ (101b/4), (101b/5), (106a/3), (107a/1),
(107b/17), (107b/8), (108a/11),
(108a/17), (108a/9), (109a/12),
(109a/13), (109a/16), (111b/11),
(111b/12), (111b/7), (113b/8),
(114b/10), (114b/7), (115b/16),
(118b/16), (119a/1), (119a/1), (119a/2),
(119a/3), (12a/15), (14b/7), (16b/8),
(18a/10), (24b/16), (26b/15), (29b/4),
(29b/7), (33a/10), (36a/5), (36a/9),
(36b/11), (3a/17), (3a/6), (3b/8),
(42b/2), (42b/4), (42b/6), (42b/7),
(43b/12), (43b/2), (45a/9), (46a/1),
(46a/9), (47a/10), (47a/12), (47b/4),
(47b/4), (48b/17), (48b/3), (49b/1),
(51a/1), (51a/11), (51b/8), (52a/9),
(56b/13), (60b/5), (60b/5), (61a/10),
(61a/14), (61a/6), (62b/14), (64b/1),
(65a/2), (67a/5), (69a/13), (69b/9),
(71a/16), (71b/7), (73b/15), (74b/16),

(75b/16), (76a/1), (76a/11), (76a/13),
(76a/8), (76b/10), (76b/16), (76b/9),
(77a/15), (77a/2), (77b/6), (78a/14),
(78b/1), (78b/17), (78b/9), (79a/16),
(80a/5), (82a/14), (83b/11), (86a/11),
(86a/12), (86b/11), (86b/12), (86b/6),
(88b/15), (90a/12), (90b/12), (90b/12),
(90b/13), (90b/14), (90b/17), (91a/2),
(91a/3), (93b/15), (95a/1), (95a/16),
(95a/6), (95b/7), (98a/12)

a. + nuḡcün (3a/10), (98a/12)

a. + nuḡcün (103b/5), (116b/8), (117a/1),
(14a/8), (36b/3), (44a/4), (50b/3),
(5b/1), (65a/13), (72b/11)

a. + nuḡcünki (14a/13)

a. + nuḡcünkim (14a/12), (39b/11)

a. + nuḡdur (35a/8), (90a/2)

a. + nuḡıla (53a/17)

a. + nuḡiçün (111b/11), (33a/7), (37a/8)

a. + nuḡ içündür (116b/9)

a. + nuḡıla (10b/14), (115a/4), (117b/17), (26b/5),
(3b/13), (49b/1), (64a/2), (72b/1),
(92b/7)

a. + nuḡcün (48a/15)

[= 672]

‘aba: < Yünden dokunmuş kumaş.

a. + eylerdi (68a/15)

[= 1]

abā ishāk: Kişi adı.

a. (108a/13)

[= 1]

abā yahyā: Kişi adı.

a. (75a/14)

[= 1]

‘abbās: <Ar. Abdullah bin Abbas. Tefsir
alanında çalışmaları olan kişi.

a. (49b/16)

a. + dan (45a/3), (86a/9)

[= 3]

‘abbās ‘abdül-muḡḡalib: Kişi adı.

a. (62a/6)

[= 1]

abdest: <Far. Bazı ibadetleri yerine
getirebilmek için yapılan temizlik.

a. + alurlardı (56a/7)

a. + i (7a/5)

[= 2]

abdu’l ‘azīz: Kişi adı.

a. (91a/16)

[= 1]

‘**abdu’l ‘azīz yahyā**: Kişi adı.

a. (86a/11)

[= 1]

‘**abdullāh**: Kişi adı.

a. (42b/6), (48a/8), (66a/16)

a. + dan (51a/9), (63b/2), (69b/5), (93b/16)

[= 7]

‘**abdullāh bin ‘abdurrahmān**: Kişi adı.

a. + dan (91b/8)

[= 1]

‘**abdullāh bin mes‘ūd**: Kişi adı.

a. (98a/8)

[= 1]

‘**abdullāh bin şālih**: Kişi adı.

a. + den (107b/10)

[= 1]

‘**abdullāh bin şüreyh**: Kişi adı.

a. (62b/1)

[= 1]

‘**abdullāh ebū bekir**: Kişi adı.

a. + den (52a/10)

[= 1]

‘**abdullāh ibni ‘abbās**: Kişi adı.

a. + dan (111b/10)

[= 1]

‘**abdullāh ibni ‘ömer**: Kişi adı.

a. (46a/17)

a. + ün (42b/6)

[= 2]

‘**abdullāh ibni zübeyr**: Kişi adı.

a. (105b/5)

a. + den (105a/12)

[= 2]

‘**abdurrahmān**: Kişi adı.

a. (42b/5)

[= 1]

‘**abdurrahmān bin mehdī**: Kişi adı.

a. (94a/8)

[= 1]

‘**abdurrahmān bin sābiḥ**: Kişi adı.

a. (78b/17)

[= 1]

‘abdurrahmān sābiḥ: Kişi adı.

a. + den (50b/8)

[= 1]

‘abese: <Ar. Kır’an’ın 80. suresi.

a. + süresini (62a/3)

[= 1]

‘ābid: <Ar. 1. İbâdet eden kimse. 2. Allah’ın emirlerine uyan kişi.

a. (13b/16), (9a/8)

a. + ler (12b/13), (13a/1)

a. + lerdür (71b/9)

a. + lere (71b/10)

[= 6]

abūzer: Kişi adı.

a. (99a/14), (99a/16)

a. + den (16b/5)

[= 3]

ac: *bk.* aç.

a. (21b/13), (2b/3)

[= 2]

ac-: Bir şeyi açmak.

a.-dı (115b/13)

a.-dum (36a/8)

[= 2]

‘acāyib: <Ar. AlışılmıŖın dıŖında, tuhaf, garip.

a. (68b/5)

a. + ul-ķalb (115b/3)

[= 2]

‘aceb: <Ar. 1. Acaba. 2. Tereddüt, hayret ve Ŗüphe ifāde eden soru zarfı. 3. sıf. Tuhaf, ŖaŖırtıcı.

a. (14b/13), (21b/6), (31b/17), (35a/5), (99b/15)

[= 5]

‘aceple-: < Ŗüphelenmek.

a.-di (107b/15)

[= 1]

acı: 1. Dil ile algılanan duyuylardan tatlının karŖıtı. 2. Ağızda yakıcı bir etki bırakan tat.

a. (100b/10), (96b/7)

a. + deņizler (26b/17)

a. + olaydı (29b/10)

a. + otdur (100b/9)

a. + sı (67b/7), (71b/16)

[= 7]

acıl-: *bk.* açıl-.

a.-dı (8a/3)

a.-ur (76b/1)

[= 2]

acırağ: Acımsı.

a. + dur (100b/15)

[= 1]

acılık: *bk.* açıklık.

a. (29b/13)

[= 1]

‘acıb: <Ar. Acâyip, garip, tuhaf, şaşırıcı.

a. (38a/14)

a. + olmaya (104b/3)

[= 2]

‘acız: <Ar. 1. Kudretsiz, güçsüz, zayıf (kimse).

2. Zavallı, çaresiz.

a. (106a/17), (4a/12)

a. + eylemez (65a/15)

a. + kıldı (71a/14)

a. + kıldılar (56a/2)

[= 5]

‘acızlığ: Acizlik, güçsüzlük, āciz olma durumu,
zavallılık, aciz.

a. + ım (65a/13)

[= 1]

‘acz: <Ar. Güçsüzlük, gücü yetmeme durumu.

a. + i (106b/7)

[= 1]

aç: Yemek yeme ihtiyacı.

a. (100b/13)

a. + oldum (59a/14), (59a/15)

[= 3]

aç-: Bir şeyi kilitli, kapalı halden çıkarmak.

a.-alar (22b/11), (79b/6), (80a/14)

a.-ardı (87a/11)

a.-arsa (87a/14)

a.-aruz (7b/6)

a.-dı (107b/16), (113a/17), (53b/11)

a.-dılar (57a/5)

a.-dum (36a/6), (8a/13)

a.-mağ (104a/13)

a.-mayınca (78b/17)

a.-ub (104b/3)

[= 15]

açıl-: Kilitli, kapalı veya bağlı durumdan
çıkarılmak, açık duruma getirilmek.

a.-a (28a/1), (42a/6)

a.-dı (49a/1)

a.-maz (76a/5)

a.-miş (25a/14), (8a/11)

a.-sa (68b/17), (71b/15)

a.-ur (42a/9)

a.-urdu (104a/15)

[= 10]

açlıĝ: *bk.* açıklık.

a. + ı giderür (101b/3)

[= 1]

açlık: Aç olma durumu.

a. (101a/3), (103b/6)

a. + dan (101a/4)

[= 3]

açuk: < Açılmış, Kapalı, kilitli durumda olmayan.

a. (104b/11), (21b/12), (65b/7), (76b/5)

[= 4]

‘ād: <Ar. Kavm adı.

a. + ħaberi (107a/9)

a. + kavminden (107a/13), (107b/9)

a. + kavmine (107a/6), (109a/10)

a. + kavmini (110b/6)

a. + kavminüĝ (107a/16)

a. + oĝlu (108a/15)

a. + uĝdedesidür (107a/12)

[= 9]

ad : Varlıkları birbirinden ayırmayı saĝlayan kelime, isim.

a. (4b/11), (4b/12), (66b/5), (83b/14), (84a/5)

a. + dur (4a/1)

a. + ı (108a/16), (109b/16), (113a/4), (23a/15),
(4a/2), (4a/3), (4a/4), (4a/4), (4a/5),
(4a/5), (4a/7), (4a/8), (4b/14), (4b/14),
(4b/15), (4b/4), (4b/5), (4b/6), (4b/6),
(53b/17), (76a/13), (7b/10), (9a/3)

a. + ıdur (3b/17), (76a/8)

a. + ıla (95b/11), (95b/6)

a. + ımı (6b/13)

a. + ın (84a/3), (84a/6)

a. + ından (84a/4)

a. + ımı (4a/3)

a. + ıyla (23a/15)

a. + lar (100a/3), (95b/12), (99b/7)

a. + larda (84a/4)

a. + ların (4b/1)

a. + larından (4a/1), (4b/2)

a. + larımı (99b/11)

a. + larıyla (4a/16)

a. + larile (4a/8)

a. + larum (4b/11)

a. + lu (111b/11), (45a/10)

a. + u (4a/6)

a. + umı (66b/11), (66b/12), (66b/13)

a. + vèrdi (99b/7)

a. + vèrüb (99b/14)

[= 58]

âdem: <Ar. 1. Yaratılan ilk insan ve ilk peygamber. 2. İnsan.

a. (107b/12), (108a/12), (112b/6), (113a/1),
(113a/12), (116a/7), (116a/7), (13a/11),
(13b/8), (13b/9), (26b/7), (36b/7),
(45b/8), (48b/3), (51a/11), (63b/4),
(69a/3), (8b/3), (93b/10)

a. + den (64a/15), (99a/1)

a. + devrinde (98b/14)

a. + e (99a/1), (99b/1)

a. + i (13b/11), (13b/9), (29a/7), (48b/1),
(63b/11), (64a/4), (98b/9)

a. + ile (106a/8)

a. + ler (117b/2), (119a/5), (34a/10), (64b/13),
(67b/14), (6b/16), (75b/13), (93a/10)

a. + lerden (47b/14), (74b/2)

a. + lere (74b/1), (96a/11), (96a/4)

a. + leri (113b/16), (42a/3), (64a/10), (93b/5)

a. + oğlanı (45b/11), (45b/7), (46b/5), (64b/3),
(64b/5), (72a/10), (72b/15), (73a/2),
(81b/6), (81b/8)

a. + oğlanıdır (45b/8)

a. + oğlanın (72b/1)

a. + oğlanımı (72a/14)

a. + oğlanının (113b/15)

a. + oğlanının (64b/6)

a. + oğlanları (28b/11)

a. + oğlanlarıdır (50a/17), (86a/10), (86a/14),
(86a/16)

a. + oğlanlarına (21b/2), (45b/8), (48a/1)

a. + oğlanlarımı (21a/16), (30b/14), (48a/6)

a. + oğlanlarının (45b/13), (49a/11), (69a/9),
(79a/16)

a. + peygâmbere (98b/9)

a. + peygâmbere (73a/11)

a. + ün (42a/8), (63b/15), (99a/2)

a. + üñ kalıbına (117a/3)

a. + üñ metā'idur (60b/16)

[= 86]

‘adem: <Ar. Yokluk.

a. + den (84a/2)

[= 1]

ādemī: <Ar. 1. İnsana ait, insanlarla ilgili. 2. E.

T. Türk. Kişi, insan, adam.

a. + ler (117b/8), (65b/17)

a. + lere (68a/2)

a. + leri (114b/3)

[= 4]

ādemü: bk. ādemī.

a. + lerden kıldı (114b/12)

[= 1]

‘ādet: <Ar. 1. Herkesin kabul ettiği hal, gelenek.

2. Huy, alışkanlık.

a. + dir (56b/13)

a. + i (44a/6)

a. + idür (15b/16)

[= 3]

adım: Bir ayağın kaldırılıp yere basılmasından

ibâret olan yürüme hareketi.

a. (46a/17), (60b/11), (7a/6), (81a/15)

a. + larınki (6b/16)

[= 5]

‘ādil: <Ar. 1. Adâletli, adâletten ayrılmayan. 2.

Doğru.

a. + begler (22a/9), (24a/10)

a. + dir (46b/12)

a. + dür (47a/8), (47b/2)

a. + eyleye (47b/2)

[= 6]

‘ādil: <Ar. Adâletli, doğru.

a. + eylemegin (67b/1)

[= 1]

‘adl: <Ar. Doğruluk, adâlet, tarafsızlık.

a. + êde (117b/16)

[= 1]

‘adn: <Ar. Cennet.

a. + uçmağ (79a/12)

[= 1]

‘adnān: < Ova ismi.

a. + yazılarında (107b/11)

[= 1]

‘ādu bin ‘avz: Kişi adı.

a. (107a/12)

[= 1]

āfāt: <Ar. Âfetler, musibetler, belâlar.

a. + ı (55b/2)

[= 1]

āfet: <Ar. 1. Tehlikeli ve sakınılması gereken, insana zarar verecek olan şey. 2. Felâket, belâ.

a. + erişüb (12b/2)

a. + lerden (74a/12), (93a/7)

[= 3]

‘afv: <Ar. 1. Bağışlama. 2. Mâzur görme.

a. (24b/8)

a. + edersin (72b/13)

a. + eyle (24b/13)

a. + eyledüm (24b/12)

a. + eyleye (24b/13)

a. + kıla (61b/16)

a. + kılmığı (72b/2)

[= 7]

āgāh: <Far. 1. Haberdar olmak. 2. Uyanık olmak, sırlardan haberdar olmak.

a. + oluḡ (40a/14)

a. + oluḡuz (7a/3)

[= 2]

aḡ-: Göḡe doḡru yükselmek.

a. -asın (82b/12), (82b/13)

a.-dı (34b/16)

a.-duḡı (15b/2)

a.-urlar (76a/14)

[= 5]

aḡac: *bk* ağaç.

a. (12b/11), (33b/11), (33b/12)

a. + a (88b/2)

a. + da (33b/14)

a. + dan (33b/10), (33b/10)

a. + dur (100b/11), (76a/13)

a. + ı (12b/14), (17b/9)

a. + ına (54b/12)

a. + lar (12b/12), (12b/7), (25a/13), (25a/14), (25b/8), (27b/3), (41a/14), (94a/11)

a. + ları (41a/13)

a. + olub (55a/2)

a. + uḡ (76a/16)

[= 23]

aḡaç: Bitki.

a. + a (38a/13)

a. + dan (61a/1)

a. + dı (52b/10)

a. + lar (25b/14), (41b/14), (60b/16)

a. + lara (42a/2)

a. + lar dikilmiş (108a/6)

[= 8]

ağar-: Aydınlanmak.

a.-miş (34b/1)

[= 1]

ağdur-: Yukarı çıkarmak, yükseltmek.

a.-urlar (76a/4)

[= 1]

ağır: Tartıda çok gelen.

a. (103a/3), (51b/1)

a. + geldi (85a/17)

a. + gele (23a/14), (95a/8)

a. + gelür (85b/5)

[= 6]

ağır-: *bk.* ağar-.

a.-miş (69b/16)

[= 1]

ağırla-: Misâfire hizmet etmek ve ikramda bulunmak.

a.-dı (114b/4)

a.-duğumı (116b/3)

a.-mazın (116b/4)

a.-mazlar (116b/9)

a.-r (76a/17)

a.-rdı (62b/2)

a.-rın (116b/6)

[= 7]

ağırlan-: Kendisine ikramda bulunulmak, hürmet gösterilmek.

a.-ur (64a/3), (64a/7)

[= 2]

ağırlığ: 1. Ağırlık. 2. Tartıda ağır olma durumu.

a. + ı (22a/5)

[= 1]

ağırlıklı : Değerli.

a. (63a/10), (63a/15), (73a/17)

a. + dur (116b/1)

[= 4]

ağız: Hayvan ve insanda bulunan nefes alıp vermeye, yeme içmeye, konuşmaya yarayan boşluk.

a. (114b/15)

a. + larına (101a/10), (101a/11), (101a/14),
(29a/2), (29a/4), (29b/17)

a. + larından (26b/16), (41b/12), (44a/1)

[= 10]

ağla-: Pişmanlık, keder, acı, sevinç gibi duygulardan sonra göz yaşı dökmek.

a.-dı (21b/16), (75b/15)

a.-maki (21b/17)

a.-maz (33a/6)

a.-r (31a/6), (38a/4)

a.-ram (31a/13), (33a/7)

a.-rsın (112a/3)

a.-yalar (38a/6), (43b/1)

a.-yanlar (22a/13)

a.-yu (112a/2), (112a/2)

[= 14]

ağlal: <Ar. Boyuna geçirilen zincirler.

a. (118a/11)

[= 1]

ağlaş-: 1. Karşılıklı, birlikte ağlamak. 2. Üzücü bir durumdan dolayı yakınmak, sızlanmak.

a.-alar (17a/10), (17a/14), (17a/7), (17a/9),
(28b/1), (28b/8), (29b/14)

a.-duğı (17a/14), (17a/15)

a.-ub (38a/7)

[= 10]

ağrı: Sürekli acı.

a. + sı (33a/9)

[= 1]

ağrı-: Vücûdun herhangi bir yerinin ağrması.

a.-madı (99b/8)

[= 1]

ağu: Zehir.

a. (43b/6), (43b/7), (43b/8)

a. + dan (43b/6)

a. + sı (53b/4)

[= 5]

ağz: *bk.* ağız.

a. + ı (112a/13), (112b/5), (113a/12), (76b/5)

a. + ına (19b/6), (88b/9)

a. + ına almışdur (20a/2)

a. + in açdı (53b/11)

a. + ina şokarlar (53a/16)

a. + ina şokdı (53a/14)

a. + ina urdı (58b/12)

a. + indan (25a/10)

a. + imı (55b/15)

a. + uıdadur (48b/16)

[= 14]

āh: 1. Şikayet etmek, feryat etmek, bedduâ etmek. 2. Kullanıldığı yere göre; pişmanlık, acı, ağrı, özlem, ümitsizlik gibi duyguları ifade eder.

a. + éderem (24b/5)

[= 1]

aḥḍar: <Ar. Yeşil.

a. (33b/13)

[= 1]

aḥfeş: *bk.* aḥfeş.

a. (50a/4)

[= 1]

aḥkāb: <Ar. Zaman, çağ.

a. (42a/17), (42b/1), (42b/1), (42b/17), (43a/4)

a. + uıj (42a/17), (42b/10), (42b/11), (42b/14),
(42b/16), (42b/3), (42b/4), (42b/8),
(43a/6), (43a/8), (43a/9)

[= 16]

aḥmed: Kişi adı.

a. (49a/5)

a. + dür (4b/5)

[= 2]

aḥmed bin yūsuf: Kişi adı.

a. (70b/17)

[= 1]

aḥşam: 1. Akşam. 2. Güneşin batma zamânı, günün sonu.

a. + namâzıdur (106a/8)

a. + namâzınıuıj (106a/9)

[= 2]

aḥvâl: <Ar. Haller.

a. (38b/11)

a. + i (108a/10), (86b/13), (88a/6)

a. + in (44a/16)

a. + inden (90a/17)

a. + ini (44a/15), (50b/10)

[= 8]

aḥbār: <Ar. 1. Hikâyeler, geçmiş olaylar. 2.

Haberler, söylentiler, sözler.

a. + da (13b/6), (4a/6)

[= 2]

aḥfeş: <Ar. Bu kelime dilimizde, her fikri başını

sallayarak kolayca tasdik ve kabul

edenler için kullanılır.

a. (49b/11)

[= 1]

aḥiret: <Ar. Öldükten sonra gidilecek olan yer.

a. + de (103b/6)

[= 1]

aḥşām: Akşam.

a. + a (61b/8), (61b/9)

[= 2]

āḥir: <Ar. 1. Son. 2. zf. Âkıbet, sonunda,

nihâyet.

a. (16a/4), (20b/6), (88b/16)

a. + i olmaya (83b/5)

a. + sâ'atidir (84b/8)

a. + zamān (14a/4)

a. + zamānda (92a/5)

[= 7]

āḥiret: <Ar. Öldükten sonra gidilecek olan
âlem.

a. (106a/2), (36a/4), (38b/15), (98a/10),
(98a/13), (98a/16), (98a/8)

a. + de (112b/15), (116b/6), (116b/7), (38b/5),
(60a/10), (60a/11), (66b/15), (77b/14),
(78a/10), (78a/6), (90a/5), (95b/11)

a. + dedür (69a/15)

a. + den (40a/1)

a. + dirliği (61a/9)

a. + e (110b/15), (37a/15)

a. + ḥazînelerin (84a/13)

a. + ḥazînelerinden (116a/4)

a. + ile (13b/1)

[= 27]

āḥirîn: <Ar. Sonrakiler.

a. (41a/17)

a. + de (110b/7)

[= 2]

āḥirin: *bk.* āḥirîn.

a. + e (84b/11)

[= 1]

ak: 1. Beyaz. 2. Kar renginde olan renk.

a. (13a/5), (22a/15), (22b/8), (23b/15), (35a/1),
(52b/11), (85b/2), (85b/4), (96b/5)

a. + incüden (90b/16)

[= 10]

ak-: 1. Akmak. 2. (Sıvılar maddeler için) daha
alçak bir yere doğru gitmek.

a.-a (41b/13), (43b/2)

a.-an (43a/17)

a.-ar (101b/11), (108a/7), (25a/14), (27a/5),
(49a/3), (49a/4), (49a/4), (49a/4),
(79a/12), (79b/2), (90a/13)

a.-ar ola (27b/2), (27b/6)

a.-dı (33a/3)

a.-ub gelür (79a/13)

[= 18]

akçe: Selçuklu ve Osmanlı Devletinin para
birimi, gümüş sikke.

a. (74b/10)

[= 1]

akıt: Sulu maddelerin akmasını, gitmesini
sağlamak.

a.-dılar (111a/7)

[= 1]

akıllu: Aklı, doğruyu görecekt ve ona göre
davranacak derecede olan.

a. + şanırdım (54a/2)

[= 1]

akıl: <Ar. Akıllı kimse.

a. + kişi (98b/5)

[= 1]

akıl: *ak* 'akıl

a. + ı (11a/11), (13b/3), (30b/13), (30b/14)

a. + uñuz (28b/14)

[= 5]

aklıg: Beyazlık.

a. + ı (69b/9)

[= 1]

ak pāk: 1. Tertemiz. 2. Bembeyaz.

a. (54a/6)

[= 1]

aksām: < Ar. Bölümler, kısımlar.

a. + ıñ (86b/1), (92b/9)

a. + uñ (107a/4), (50b/14), (94a/12)

[= 5]

‘aķıl: <Ar. 1. Anlama, düşünme ve davranışlarını ayarlama melekesi, us. 2. Düşünce.

a. (115a/4), (115a/6), (115a/6), (33a/13), (53a/11)

a. + islerine (107a/4)

a. + ları (28a/3)

a. + vèrdi (21a/17)

[= 8]

‘akreb: < Ar. Örümcekgillerden tehlikeli küçük hayvan.

a. + ler (112a/9), (82b/7)

[= 2]

ālā: <Ar. İhsan.

a. (20a/15)

[= 1]

ā‘lā: <Ar. Daha yüksek, yüce, şerefli.

a. + y1 (48b/12)

a. + y1 ‘illiyīne (4b/12)

[= 2]

‘alā: <Ar. Yücelik.

a. (10a/7), (17a/8), (17b/10), (18a/17), (18a/8), (1b/2), (1b/5), (20a/14), (20b/7), (21a/13), (23a/3), (26a/3), (29a/2),

(2b/14), (34b/5), (42a/17), (5b/17), (75a/9), (88b/14)

[= 19]

‘alāmet: <Ar. 1. Belirti, işaret, emâre, nişan.

a. (18a/7), (7b/4)

[= 2]

‘alem: <Ar. 1. Evren, kâinat. Yaratılmış olan şeylerin tümü. 2. Dünya, yeryüzü.

a. (23b/13), (24a/11), (24a/15), (24a/5), (24a/8), (24b/1), (24b/14), (24b/16), (25a/1)

a. + de (23b/16)

a. + i (24a/4)

a. + i dīne (24a/7), (24a/10), (24a/14), (24b/1), (24b/16)

a. + in (23b/13)

a. + lere (70b/14)

[= 18]

‘aleyhi‘ş şalāvātü: <Ar. “Onun üzerine salat olsun.”

a. (1b/5), (1b/10), (3b/15)

[= 1]

‘aleyhilla‘ne: <Ar. “Lanet onun üzerine olsun.”

a. (48b/1), (5b/14)

[=2]

‘**aleyhis selām:** <Ar. “Selam olsun.”

a. (10b/10), (12a/5), (13b/10), (14b/14), (15b/1),
(15b/5), (15b/8), (16a/1), (16a/4),
(16b/6), (16b/9), (17a/16), (19b/1),
(19b/10), (19b/16), (20b/9), (21b/17),
(23a/2), (23b/12), (24a/2), (24b/6),
(26b/9), (29a/16), (30a/14), (31a/1),
(31b/13), (31b/8), (32b/11), (32b/13),
(32b/14), (32b/16), (32b/9), (33a/2),
(34a/8), (47a/11), (49a/1), (4b/10),
(53a/3), (53b/5), (55b/7), (5a/13),
(7a/1), (7a/8)

[=43]

‘**alī:** Kişi adı.

a. (118a/17), (118b/3), (118b/4), (118b/7),
(24a/17), (2b/2), (2b/9), (31a/10),
(31a/4), (31a/6), (31a/9), (37a/15),
(39b/17), (50a/2), (50a/7), (79b/15),
(80a/1)

a. + **katına** (118a/16)

[=18]

‘**alī ibni ‘abbās:** Kişi adı.

a. (67a/1)

[=1]

‘**alī ibni ebī ṭālib:** Kişi adı.

a. (42b/9)

a. + em (31a/8)

[=2]

‘**alkāma:** Kişi adı.

a. + dan (45a/7)

[=1]

al-: Almak.

a. (109b/12), (57a/16), (58a/15), (24b/5),

a.-a (46b/9), (47b/12), (47b/13), (47b/9),
(64a/12)

a.-alar (101a/10), (11b/2), (43b/15), (46b/8)

a.-asız (7a/6)

a.-avuz (14a/12)

a.-aydum (21b/6)

a.-ayın (115a/12), (115a/13)

a.-dı (108a/10), (109b/12), (109b/13), (113b/5),
(3b/14), (3b/14), (58a/16), (58b/12),
(59b/8), (6a/11), (87a/3), (99b/6)

a.-dılar (57a/7), (57a/8), (57b/8), (59a/10),
(88a/8), (89a/2), (9b/15), (9b/7)

a.-dum (21b/10)

a.-ğıl (88a/16)

a.-madan (19b/6)	a.-urlar (114b/1), (3b/13), (57a/13), (74b/3), (85a/8)
a.-madı (36a/2)	
a.-madım (36a/5)	a.-urlardı (56a/10), (56a/7)
a.-maduğ (115b/16)	[= 84]
a.-madum (24b/12)	alagid- : Alıp gitmek.
a.-mağa (37a/1), (39b/4), (50b/3)	a.-esin (55a/9)
a.-mağı (74b/10)	[= 1]
a.-mağ (36a/3)	a'lem : <Ar. Çok (en daha, pek) âlim.
a.-mağda (25b/7), (74b/5)	a. (104b/3)
a.-mazsın (36a/3)	[= 1]
a.-mıış (115b/6), (116a/6), (22b/16)	'âlem : <Ar. 1. Evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.
a.-mıışdı (113a/4)	a. (117b/8), (14b/7), (15b/5), (20b/5), (3a/7), (3a/9), (57a/15), (58b/17)
a.-mıışdur (20a/2)	
a.-salar (74b/2)	a. + dür (81a/11)
a.-sunlar (56b/13), (57a/6)	a. + i (68a/2)
a.-ub (115b/12), (46b/16), (74b/5), (76a/14), (76a/15), (76a/17), (87b/17)	a. + i gaybda (14b/5)
a.-up (68b/3), (68b/4), (88b/2)	a. + inde (14b/4), (15a/1)
a.-ur (18b/2), (5a/9), (85a/16)	a. + ine (84a/3)
a.-urdı (74b/15)	a. + ler (37b/6), (37b/7), (40a/9)
a.-urdım (75a/12)	a. + leri (75b/9)
a.-urın (85a/10)	a. + ler taırısı (75b/11)
	[= 19]
	alçağ : Yerden yüksekliği az, yere daha yakın.

a. (51b/3)

a. + dur (48b/3)

[= 2]

alçaklık: 1. Alçak olma durumu. 2. Alçakça davranış, âdîlik. 3. *E. T. Türk ve halk ağzı.* Alçak gönüllülük, tevâzu.

a. + étmezler (83a/10), (83a/9)

[= 2]

alda-: *E. T. Türk ve halk ağzı.* Kandırmak, aldatmak.

a.-dı (72a/11), (72a/15), (72a/16), (72a/17),
(72b/11), (72b/16), (72b/2), (72b/5),
(72b/6), (72b/8), (72b/9), (73a/3)

a.-dılar (55b/4)

a.-madı (72b/12)

a.-rlar (94a/16)

[= 15]

aldan-: 1. Bir yalana kanmak; oyuna gelmek. 2. Hayal kırıklığına uğramak. 3. Yanılmak, hatâya düşmek.

a.-dıklarımı (73a/1)

a.-mişlar (72b/17)

a.-mızsız (73a/15)

[= 3]

alımlı: Alımlı, güzel, çekici.

a. + nuş (47b/4)

[= 1]

alivér-: Çabucak ya da ansızın almak.

a.-e (46b/11)

âlim: <Ar. 1. İlim sahibi. 2. Bilim adamı, bilgin.

a. (52b/6)

a. + dür (106b/8), (34a/3), (90b/1)

a. + ler (41b/17)

a. + lerinden (52b/2)

[= 6]

allâh: <Ar. 1. Tanrı. Her şeyin yaratıcısı.

a. (100a/10), (100a/12), (100a/13), (100b/4),
(106b/6), (19a/2), (19a/3), (2b/7),
(2b/7), (34b/13), (38a/13), (47b/2),
(49a/3), (4b/1), (4b/14), (51a/11),
(63b/10), (66b/11), (76a/11), (81b/1),
(90a/16), (90a/17), (97a/2), (97b/5)

a. + a (111a/1), (111a/9), (111b/15), (114b/5),
(114b/8), (14a/15), (71a/15)

a. + a inandıyısı (90b/13)

a. + a yalvarırlar (104b/12)

a. + a yalvarurlar (100b/17)

a. + dan (115a/11), (19a/8), (32a/9), (46a/9),
(60a/17), (87a/16), (97a/7)

a. + dan korkuğil (75b/4)

a. + dur (106a/3), (87a/16), (87b/10)

a. + hazretine (37a/3)

a. + ı arşasın (52a/6)

a. + ından (40b/2)

a. + korkusundan (75b/5)

a. + lafzı (95b/9)

a. + rızası (37a/16), (40a/1)

a. + fıâatında (99a/10)

a. + teâlâ (20a/14), (21a/11)

a. + u (23a/14), (23a/15), (27a/16), (4a/17)

a. + u hazretine (39b/6)

a. + uñ korkusundan (70a/17)

a. + u teâlâ (115a/10), (11a/17), (14a/2), (17a/8),
(23a/4), (23a/6), (23a/7), (26a/15),
(26a/2), (26a/4), (26a/7), (2a/1),
(4a/10), (4a/12), (4a/14), (4a/16),
(4a/17), (4b/17), (4b/2), (72b/4)

a. + u teâlâdur (71a/13)

a. + u teâlânuñ (18a/12), (4a/1), (4a/11), (4a/7),
(4b/1)

a. + yolındadır (66a/5)

a. + zikirinde (116a/3)

[= 89]

al(i)n: Yüzün, kaşların üstünden saçlara kadar
olan ve şakaklar arasında kalan bölümü.

a. + uñ (46b/14)

[= 1]

alt: Bir şeyin yere bakan kısmı, taban.

a. + ıdur (75b/17), (93b/2)

a. + ına (102a/11), (118b/12), (16b/9), (60b/13),
(76a/5), (76b/1), (76b/10), (9b/7)

a. + ında (109b/15), (110b/9), (14a/2), (16b/13),
(27a/14), (38b/6), (53a/15), (70b/2),
(73a/1), (76a/13), (76b/6), (78a/16),
(78a/17)

a. + ındadır (16b/5), (70a/16)

a. + ındağı (12a/8), (12a/9)

a. + ından (110a/15), (27b/2), (49a/15), (55b/17),
(90a/12)

a. + ında ola (23b/2)

[= 33]

altı: 6 sayısı.

a. (13a/14), (18a/14), (2b/17), (48b/8), (57a/9),
(67b/11), (68b/1), (68b/2), (74a/5),
(89a/7), (99b/16)

a. + sı (69a/14)

[= 12]

altın: Ziyet eşyâsı yapımında kullanılan element.

a. (101a/14), (43b/17)

[= 2]

altıncı: Altı sayısının sıra sıfatı.

a. (22a/11), (22b/2), (23b/7), (4b/6), (89a/9)

a. + da (114a/10)

[= 6]

altı yüz: 600.

a. + i (13a/14)

[= 1]

altı yüz biç: 600 000

a. (57a/9)

[= 1]

altmış: < 60 sayısı.

a. (16a/13), (16a/16), (18a/4), (18a/4), (42b/15),
(42b/17), (43a/2), (74a/4), (83b/7),
(91a/10), (91b/3), (93a/5)

[= 12]

altmış bir: 61.

a. (91b/3)

[= 1]

altun: *bk.* altın.

a. (117a/8), (117a/9), (53a/10), (56b/12),
(56b/16), (59b/12)

a. + a (53a/10), (53a/12)

a. + dan (108a/14), (108a/2), (57a/7), (59a/9),
(72a/1)

a. + ı (53a/11)

a. + iplikle (108b/16)

a. + taht (108b/15)

[= 16]

aluvér-: *bk.* alıver-.

a.-dikden (47b/17)

[= 1]

‘ām: <Ar. Herkese ait.

a. + ola (2b/12)

[= 1]

āmān: <Ar. 1. Yardım isteme. 2. Yalvarma,
ricâ, bağışlanma isteği. 3. Zorluk,
güçlük.

a. + dilediler (55a/17), (55b/9), (56a/12),
(56a/14), (56a/3)

a. + dilerler (55a/7)

a. + vèrdi (55b/9)

[= 7]

amān: <Ar. Yardım isteme.

a. (53b/15)

a. + diledi (54b/3)

a. + dilediler (55a/1)

[= 3]

a^ʿmaş: Kişi adı.

a. + dan (69b/5)

[= 1]

a^ʿmeş **ʿamr bin murre:** Kişi adı.

a. + den (50b/8)

[= 1]

ʿamāme: <Ar. Sarık.

a. (85b/3)

a. + lerin (38a/7)

[= 2]

ʿamel: <Ar. **1.** Dînî emirleri yerine getirmek için yapılan iş, hareket. **2.** Bir maksatla yapılan iş, eylem, fiil.

a. (46a/2), (72a/8), (99a/4)

a. + e (96b/1), (96b/2)

a. + edicisin (81b/8)

a. + êtdüñ (11a/2)

a. + êtmeklik (81b/8)

a. + i (21b/4), (23a/1), (99a/9)

a. + içün (42a/8)

a. + in (10b/15), (10b/15)

a. + iñ (47a/5)

a. + iñle (81b/7)

a. + ine (44a/10)

a. + ini (113b/15), (22b/15), (92b/14)

a. + inüñ (81b/3)

a. + i şālîh (22a/2)

a. + iyile (68a/12)

a. + kıla (119a/13), (71a/15)

a. + kılayduñ (119a/10), (119a/7)

a. + kıldı (81b/3)

a. + kıldılar (83b/2)

a. + kılduñ (72b/16)

a. + kılmadı (100a/10)

a. + kıлмаğı (96b/17)

a. + kılsun (70b/16)

a. + kılurısa (119a/8)

a. + ler (39a/4), (44b/14), (47a/13)

a. + lere (50a/17)

a. + leri (22a/3), (22a/3), (72a/3), (75b/16),
(76a/1), (76b/13), (76b/16), (76b/9),
(78a/14), (78b/1), (97a/3)

a. + leriñ (36a/4)

a. + lerinden (44a/7)

a. + lerine (101a/1), (44a/3)

a. + lerini (6b/11)

a. + lerinüñ (69a/5), (80b/6)

a. + ler kıldılar (90a/11)

a. + lü (44a/10)

a. + olmayınca (99a/5)

a. + üdür (86a/17)

a. + üñ (21b/1), (21b/1), (47a/4), (81b/10)

a. + üñi (92b/17)

a. + ünüz (21a/16)

[= 66]

‘**āmīr**: Kişi adı.

a. + den (45a/7)

[= 1]

ammā: <Ar. Ancak, fakat, lâkin.

a. (101b/3), (104a/10), (105a/15), (105b/12),
(110b/6), (113a/10), (115b/1),

(117b/10), (117b/4), (118a/9), (119a/1),
(19a/7), (19b/14), (23b/10), (27a/5),
(27b/11), (33b/4), (3a/1), (40b/3),
(41a/9), (41b/15), (42b/4), (42b/4),
(43a/3), (44b/10), (47a/14), (4b/11),
(50b/11), (50b/13), (50b/14), (50b/14),
(52a/11), (54b/4), (60b/10), (61a/1),
(61b/5), (63a/1), (69b/2), (71a/12),
(71a/13), (73b/10), (76a/16), (76a/8),
(82b/13), (83a/14), (84b/3), (87a/9),
(89a/12), (89a/14), (89a/14), (90b/16),
(93b/12), (99b/13)

[= 53]

‘**ammār**: Kişi adı.

a. + a (79b/13)

a. + dan (42b/9)

[= 2]

‘**ammār bin yesār**: Kişi adı.

a. (76a/9)

[= 1]

‘**amme**: <Ar. Kur’an’ın 78. suresidir.

a. + süresin (35b/13)

a. + süresine (36a/14)

a. + süresinüñ (36a/12)

[= 3]

‘ammi: <Ar. Amca.

a. + ye (73a/5)

[= 1]

‘amru bin ‘aṭiyye: Kişi adı.

a. + den (104b/16)

[= 1]

‘amūd: <Ar. 1. Direk, sütun, 2. Sopa, değnek.

a. + ı (23b/14)

[= 1]

aṭ-: Anmak. Akla getirmek, hatırlamak.

a.-alar (101a/7), (117a/12), (119a/5)

a.-ar (61b/2)

a.-armısız (23a/16)

a.-asın (52a/6)

a.-dı (76b/12)

a.-ğıl (46b/14)

a.-mamağa (57a/14)

a.-maya (23a/17), (67a/15)

a.-mayam (118b/11), (118b/11), (118b/11)

[= 14]

aṭa: *bk.* ana.

a. + sıyıla (117a/4)

[= 1]

aṭaru: Öte, ileriye doğru.

a. (13b/7), (13b/7)

[= 2]

aṭdur-: Hatırlamak, benzer taraf bulmak.

a.-ğıl (103a/7)

[= 1]

aṭla-: Akıl yoluyla kavramak.

a.-dı (117a/4)

a.-yalar (38b/1)

[= 2]

aṭlad-: *bk.* aṭlat-

a.-a (63a/8)

[= 1]

aṭlat-: Açıklamak.

a.-dı (102a/3), (96a/12)

[= 2]

an-: Anmak.

a.-alar (39a/2)

[= 1]

ana: Anne.

a. (112b/2), (114a/13), (22b/2), (65a/10),
(67a/10)

a. + dan (36b/10)

a. + ları fâṭıma (24b/3)

a. + mız (38a/9), (61b/1)

a. + nuḡ (73b/8)

a. + raḥminde (96a/14)

a. + raḥminden (96a/15)

a. + raḥmine (73a/10), (93a/13)

a. + sı (59b/9)

a. + sı evinde (59b/8)

a. + sı meryemi (118b/9)

a. + sına (113a/12), (73a/9)

a. + sından (65a/6)

a. + ya (73b/7)

a. + yı (28a/14), (83b/13)

[= 23]

anbār: <Far. İçerisine erzak koyulan sandık ya da bir binânın bu iş için ayrılan bölümü.

a. + larımız (55b/5)

a. + larına (55b/8)

[= 2]

'anber: <Ar. Bal mumu kıvâmında, güzel kokulu nesne.

a. (27a/15), (47b/11)

[= 2]

anca: 1. Ancak sözünün yıpranmış şekli. 2. *E. T.*

Türk. ve halk ağzı. O kadar, onun kadar, öylece.

a. (35b/13)

[= 1]

ancaḡ: Sâdece, yalnız.

a. (42b/4)

[= 1]

ancılayın: Onculayın, onun gibi.

a. (107b/15), (107b/16), (8a/2)

[= 3]

and: Yemin.

a. (106b/17), (49b/13), (56a/15)

a. + ı içdi (51a/14)

a. + ın (59a/8), (75a/3)

a. + icdi (82b/5)

a. + içdi (108a/7), (69b/3), (69b/5)

a. + içdügi (104b/10), (106b/10), (50a/12), (50a/5), (69b/6)

a. + içdükim (51a/14)

a. + içer (104b/5), (105a/2), (42a/14), (49a/8), (49b/16), (82a/16)

a. + ierin (69a/15)

a. + ierlerdi (54b/4)

a. + iir (86b/2)

a. + imiş (106b/17)

a. + imişdi (59a/7)

a. + iüp (83a/5), (88b/14)

a. + lar idügi (51a/13)

[= 30]

andur-: Hatırlatmak.

a.-ursın (61a/16)

[= 1]

antakiyye: <Ar. Antakya.

a. (7a/16)

a. + kavmini (10a/13)

[= 2]

apaşsızın: Apansızın. Beklenmedik bir anda,
birdenbire, ok ânı.

a. (67b/12)

[= 1]

ar-: Yorulmak, yorgun düşmek.

a.-maz (102a/17)

[= 1]

ara: İki Şeyin arasındaki uzaklık, mesâfe.

a. + da (116b/8), (16b/3), (21a/13), (40b/5),
(58b/11), (58b/13), (68a/5), (73b/14),
(85b/13), (90b/1), (93a/15), (97a/15),
(99a/13)

a. + dan (3b/3)

a. + larında (38a/1)

a. + sınıcadur (90b/17)

a. + sında (102b/7), (10b/14), (116a/10),
(118b/1), (13b/14), (19b/11), (1b/8),
(1b/8), (34b/4), (40a/9), (42b/6),
(44b/16), (45b/14), (46b/8), (51a/3),
(51b/16), (56b/5), (65a/8), (67a/17),
(80b/2), (81a/4), (82a/7)

a. + sındadur (70a/17)

a. + sından (13b/17)

a. + sını (70a/12)

a. + ya (17a/13), (17b/14), (18a/11)

[= 44]

ara-: Bir Şeyi bulmaya alışmak.

a.-yalar (114a/15)

[= 1]

aralan-: Aralık hâle gelmek.

a.-madı (55a/4)

[= 1]

aralık: *bk.* aralık.

a. + incadur (91a/1)

[= 1]

aralık: İki şey arasında bulunan açıklık.

a. + da (47a/14), (62a/9), (97b/3)

a. + dayiken (85b/2)

a. + ları (41a/1)

[= 5]

ārām: <Far. 1. Dinlenme, durma. 2. Huzur, rahat.

a. + olalar (57a/15)

[= 1]

ard: Arka. Arka taraf.

a. + ılarına (57b/5)

a. + ımızdan (57b/17)

a. + ina (104a/1), (104a/16)

a. + inca (17b/13), (41a/11), (44b/7), (57b/13),
(57b/3), (57b/8), (58a/17), (58b/6),
(81b/5)

a. + ında (112b/9), (13b/10), (74a/11), (78a/10)

a. + ındadur (74a/14)

a. + ından (118a/17), (68b/6), (74a/15), (80b/10),
(82a/1)

[= 23]

arı: Temiz, tertemiz, pak.

a. (52a/3), (85a/10), (95b/16)

a. + dur (63a/13)

a. + ları (95a/10)

[= 5]

arın-: Arınmak. Yıkayıp kirlerden temizlenmek.

a.-a (62b/11)

a.-asın (52a/6)

a.-dı (97b/6)

[= 3]

arış: Kolun dirsekten parmaklara kadar olan bölümü.

a. + dı (107b/1)

[= 1]

‘arīf: <Ar. 1. İrfan sâhibi kimse. 2. Tanınmış, çok meşhur.

a. (37a/14), (37a/15), (37a/16), (39b/16),
(39b/17), (39b/17), (40a/2), (40b/2),
(40b/2)

a. + ler (15a/16), (37a/13), (37a/6), (37a/7),
(39b/10), (39b/15), (39b/9)

a. + lerden (115b/14)

a. + lerdür (71b/8)

a. + lere (37a/2), (39b/5), (71b/9)

[= 21]

'arıyet: <Ar. 1. Ödünç. Geçici olarak başkasından alınan ya da başkasına verilen (şey). 2. Gelip geçici.

a. + dilerler (56b/14)

a. + dür (3a/16)

[= 2]

arğa: < 1. Ön, sağ ve solun dışında dördüncü yön, görünmeyen taraf. 2. Bir yerin ön kabul edilen kısmına göre geride bulunan tarafı.

a. + larında (22a/5)

a. + sın (37b/13)

a. + sına (22b/16)

a. + sından (81b/13), (81b/14)

a. + sını (7b/8)

[= 6]

arğun: Yavaş, sakin, aheste.

a. (110a/8), (110a/9)

[= 2]

armağan: (?) Karşılıksız olarak verilen hediye.

a. + lar (87a/14)

[= 1]

arşın: Orta parmak ucu ile omuz başı arasındaki uzaklık.

a. (109b/1)

[= 1]

arşın: *bk* arşın.

a. (107b/3)

[= 1]

arşun: *bk* arşın.

a. (111a/11), (22a/8), (56a/1)

a. + dı (107b/2)

a. + ıdı (107b/4)

[= 5]

art: *bk* ard.

a. + larında (5b/12), (6a/7)

[= 2]

artuğ: *bk* artuğ.

a. + a (54b/8)

[= 1]

art-: Çoğalmak, fazlalaşmak.

a.-ar (75a/15)

a.-sa (81a/16)

[=2]

artuğ: *bk* artuğ.

a. +ı (58b/16)

a. + ıdı (109b/7), (110b/3)

[=3]

artuğ: 1. Fazla. 2. (İsim tamlamasının ikinci ögesi olduğu zaman) Arkaya kalmış olan.

a. (109a/12), (111b/17), (119a/10), (13b/6),
(4a/3), (4a/3), (90b/11), (92a/9),
(92b/9), (96a/15)

[=10]

artur-: Artırmak, miktarını fazlalaştırmak, çoğaltmak.

a.-avuz (44a/12)

a.-dı (109a/17)

a.-mayavuz (44a/12)

[=3]

artuvér-: Çabucak artmak.

a.-ürdük (72b/1)

[=1]

arzū: <Far. İnsanın bir şeye karşı duyduğu istek.

a. + kıl (31a/7)

a. + kıla (48b/5)

a. + kılalar (48a/2)

a. + kıldırısın (31a/11)

a. + kılın (31a/12)

a. + kılurlar (31a/12)

a. + lar (108b/2), (42a/4)

a. + larından (61a/12)

[=8]

arzūlar: Ova ismi.

a. + yazısında (82a/8)

[=1]

‘arab: <Ar. Sâmi bir kavmin adı.

a. (71a/6)

a. + dan (68a/14), (68b/12)

a. + dur (99a/15)

a. + kavmine (5a/12)

a. + lar (67a/11)

a. + larda (102b/9)

a. + lar dilinde (93b/3)

a. + uñ (3b/13)

a. + vilâyetinde (33b/11)

[=10]

‘**arafât**: <Ar. Hacıların hac gereği olarak toplanıp vakfeye durdukları dağ.

a. + a (104b/13)

a. + da (70a/8)

a. + dan (107a/2)

a. + tağı (70a/10), (70a/9)

[= 5]

‘**araşât**: <Ar. Mahşer yeri.

a. (46b/2)

a. + a (62a/4)

a. + kavmi (51b/17)

a. + meydânına (20b/17)

a. + meydânında (83a/1)

a. + yazısında (75b/9)

a. + yerine (93b/6)

[= 7]

‘**arefe**: <Ar. Dîni bayramlardan bir önceki gün.

a. (83b/11)

a. + gün (105b/13), (84b/1)

a. + günidür (84b/17), (86a/4)

a. + günile (105a/9)

a. + sinden (105b/12)

[= 7]

‘**arş**: <Ar. 1. İslâm inancına göre göğün en yüksek katı. 2. Taht.

a. (118b/11), (14b/6), (16b/13), (16b/5), (16b/9), (17a/10), (22b/12), (24b/5), (27a/14), (69b/12), (70a/16), (70a/16), (76b/1), (78a/16), (78a/17), (98b/16)

a. + a (28a/3), (91a/3)

a. + da (4b/7)

a. + dan (8a/12)

a. + gölgesi (22a/8)

a. + gölgesinde (65b/14)

a. + ı (117b/16), (20a/10), (20a/11), (70b/2), (95a/8)

a. + ıñ (117b/17), (118a/10), (94b/14)

a. + uñ (91b/2)

[= 31]

‘**arşuñ**: Orta parmak ucu ile omuz başı arasındaki mesâfe.

a. (94b/16)

[= 1]

‘**arşuñ**: < *bk.* ‘arşuñ.

a. (45a/13)

[= 1]

‘**arz**: <Ar. Sunma, gösterme, takdim etme.

a. + eylemek (4a/14)

a. + kılam (118b/6)

a. + kıllar (85a/3)

[= 3]

aş-: Yüksek bir yerden bir şeyi sarkıtmak.

a.-dılar (9b/6)

a.-ğıl (88a/15)

[= 2]

‘aşā: <Ar. Değnek.

a. (54b/1)

a. + dur (52b/9)

a. + nı (58a/6)

a. + nı bırak (54a/16)

a. + olub (53b/16)

a. + sını bıraktı (54b/1)

a. + sını (53b/10)

a. + ya (55a/1)

[= 8]

aşko-: Asakoymak.

a.-dı (88b/2)

a.-yalardı (29b/7)

a.-yam (54b/12)

[= 3]

āsān: <Far. Kolay.

a. (113b/1)

a. + kıldı (4a/10), (4a/13), (4a/14), (4a/17)

[= 5]

‘āş bin vābil: Kişi adı.

a. (79b/11)

[= 1]

aşhāb: <Ar. 1. Sâhipler. 2. Hz. Muhammed’i gören kişiler, sahâbeler.

a. + a (83a/12)

a. + nı (6a/4)

a. + ndan (105a/5), (14b/10), (6a/5)

a. + ndanuz (7b/13), (7b/2)

a. + nı (7a/15)

a. + ları (35b/5)

[= 9]

aşhāb-ı uhdūd: <Ar. Uhdud kavminin sahibi.

a. (89a/15), (89a/9)

a. + a (88b/14)

[= 3]

aşhābu’l-uhdūd: *bk* aşhāb-ı uhdūd.

a. (86b/4)

a. + a (86b/3)

[= 2]

aşıl: Kaynak, menşe.

a. (85b/16)

[= 1]

aşıl-: Yüksek bir yerden sallandırılmak,
sarkıtılmak.

a.-miş (41b/14)

a.-mişdur (78b/1)

[= 2]

aşılı: Asılı. Bir yere asılarak sarkıtılan şey.

a. (42a/2)

[= 1]

aşl: *bk.* aşıl.

a. + dur (15a/7)

a. + ıdur (117a/2)

[= 2]

aşma: Üzüm ağacı.

a. + lar (64b/13)

[= 1]

aşşı: *E. T. Türk.* Fayda, menfaat, kâr.

a. (96a/12)

a. + kılmağını (65a/10)

a. + kılmaz (103a/15)

a. + ları (96a/11)

[= 4]

‘āşī: <Ar. **1.** Baş kaldıran, isyankâr. **2.** Allah’ın emirlerine uymayan kimse, günahkâr.

a. (111a/9)

a. + kullara (10a/17)

a. + ler (17a/15), (5a/9)

a. + leri (118a/4), (24b/9)

a. + ola (116b/7)

a. + olmazsın (71a/16)

a. + olub (55a/13)

a. + yi (29a/12)

[= 10]

āsiye: <Ar. Kişi adı.

a. (113a/14), (113a/4)

[= 2]

aş: Yemek, yenilmek için pişirilen yiyecek.

a. + pişirirlerdi (56a/8)

[= 1]

aşağa: **1.** Aşağı. **2.** Bir şeyin yukarı kabul edilen bölümüne göre alt tarafta kalan kısmı.

a. (101a/15), (101a/7), (111a/15), (14a/2),
(20a/2), (22a/8), (41b/10), (41b/16),
(44a/1), (45b/4), (50a/8), (77b/11),
(87b/16), (88a/1), (88a/3), (8a/12),
(9b/15)

a. + dan (22a/5)

a. + éder (77b/11)

a. + komağla (71a/17)

[= 20]

‘aşk: <Ar. Bir kimse veya bir şeye karşı
duyulan çok güçlü sevgi.

a. + ıla (119a/3)

[= 1]

āşikār: *bk.* āşikār.

a. + gözlü (108b/7)

[= 1]

āşikār: <Far. 1. Gözle görülebilen, meydanda,
açık, belli, bâriz. 2. Açıkça, açık bir
şekilde.

a. (8b/8)

a. + dalâletde (19a/6)

[= 2]

āşikāre: *bk.* āşikār.

a. (112b/14), (19a/9), (28b/12), (33a/14),
(69a/16), (92b/2), (93b/17), (9a/15)

a. + dür (4a/5)

a. + kıldı (60b/8)

a. + ola (61a/15), (61a/7), (65a/14), (75a/5),
(93b/14)

a. + olsa (75a/6)

a. + olur (69b/2)

a. + sin (97a/1), (97a/2)

a. + sözlerini (32b/2)

[= 20]

āşinā: <Far. 1. Tanıdık, bildik kimse. 2. Bilen,
vâkıf.

a. (98b/6)

[= 1]

‘āşüre: <Ar. Muharrem ayının onuncu günü.

a. + günleridür (104b/15)

[= 1]

aşnuğı: Önceki, eski.

a. + lar (77a/2)

[= 1]

at: Binmek, yük taşımak gibi hizmetlerde
kullanılan tek tırnaklı hayvan.

a. (18b/5), (32a/2), (33a/7)

a. + a (57b/12)

a. + besler (32b/14)

a. + ı besleyüb (32b/15)

a. + ına (108a/10), (68b/13)

a. + ından (107b/13)

a. + ımı (107b/13)

a. + lar (119a/7)

a. + ları (58a/13)

a. + larıdur (50a/11), (50b/5)

a. + lu (58b/8)

[= 15]

at-: Bir şeyi fırlatmak.

a.-arlar (49b/15), (92b/7)

a.-dı (110b/3), (32b/8), (88b/3)

a.-dılar (3a/10)

a.-ğıl (88a/17)

[= 7]

ata: < 1. Dede. *E. T. Türk. ve halk ağzı*. Baba.

a. (114a/13), (22b/2), (36a/3), (65a/10)

a. + dan (36b/10)

a. + larımız (36a/16)

a. + ların (5a/12)

a. + m (45b/15)

a. + mdan (111b/17)

a. + mız (38a/9)

a. + ı (112a/1)

a. + ı (112a/4), (36a/3), (73b/8)

a. + şulbına (93b/8)

a. + sı (35b/16), (75a/12), (8a/5), (93b/12)

a. + sına (113a/12), (73a/9)

a. + sı (65a/16), (65a/6), (67a/16), (71b/4),

(73a/6), (74a/5)

a. + sını (108b/12)

a. + sını (108b/12)

a. + ya (73a/5), (73b/7)

a. + yı (83b/13)

[= 32]

‘aṭa: *bk.* ata.

a. + dur (114b/15)

[= 1]

‘aṭā: Kişi adı.

a. (114b/11), (116a/11), (37a/1), (39b/4),

(43b/10), (50a/14), (50b/5), (51a/8),

(69a/1), (78b/1), (79a/8), (92b/6),
(96a/8), (97b/8)

a. + dan (63b/3)

a. + lar (26a/6)

[= 16]

‘aṭā bin yesār: Kişi adı.

a. + dan (65b/5)

[= 1]

‘aṭā-yı ḥorasānī: Kişi adı.

a. (76a/8)

[= 1]

‘aṭiyye: Kişi adı.

a. (104b/6), (106a/6), (45b/12), (49a/12), (67b/3)

[= 5]

aṭlas: <Ar. 1. İpekten yapılmış, parlak, sık dokunmuş, düz renkli, sade, sert, tüysüz kumaş çeşidi.

a. + ördiler (108b/15)

[= 1]

atıl-: Fırlatılmak.

a.-a (20a/6)

a.-dı (92a/16)

[= 2]

atlan-: Ata binmek.

a.-dılar (57b/9)

[= 1]

av: Karada ve havada hayvanları, denizde balıkları tutma ya da vurma işi.

a. + ların (84a/12)

a. + larına (27a/15)

a. + larını (84a/11)

[= 3]

āvāz: <Far. 1. Sedâ, ses. 2. Feryat, yüksek sesle bağırma.

a. + gele (20b/11)

a. + ıla (117b/7)

a. + lar (25b/4)

[= 3]

āvāzlu: Sesi olan.

a. (26b/8)

[= 1]

avdān: <Far. Alet, edavat.

a. + lar (60b/17)

[= 1]

avī: Kişi adı.

a. (44a/12)

[= 1]

avla-: Yakalamak.

a.-yasın (84a/12)

[= 1]

avuc: *bk.* avuç.

a. (116a/5), (6a/10)

[= 2]

avuç: 1. Avuç. 2. Elin iç kısmı. 3. Elin hafifçe kapatılmasıyla oluşan çukurluğun alabileceği miktar.

a. (58b/12)

[= 1]

‘avārız: <Ar. Engeller, arızalar.

a. + dan (81a/2)

[= 1]

‘avfī: Kişi adı.

a. (41a/7), (93b/1)

[= 2]

‘avrat: <Ar. 1. Kadın. 2. Zevce.

a. (111b/17), (112a/10), (112a/5), (112a/7),
(112b/5), (113a/4), (66a/1), (68b/9), (69a/4), (95a/5)

a. + a (88b/17)

a. + dan (93b/4)

a. + ı (111b/13), (112a/4), (88b/16), (89a/6)

a. + ı kığırttı (112a/5)

a. + ma (68b/2)

a. + ından (65a/6), (65b/1)

a. + mı dilemeye (118b/10)

a. + lar (21b/15), (28b/5), (69a/2)

a. + lardur (42a/5)

a. + ları (27a/16), (28b/6), (98a/13)

a. + uş (112a/12), (112a/13), (93a/14), (93a/16)

[= 32]

ay: Gök cismi, dünyânın tek uydusu, mah,
kamer.

a. (112a/10), (112a/11), (14b/6), (16b/14),
(17a/11), (17a/12), (17a/16), (17a/9),
(17b/16), (17b/17), (17b/3), (18a/1),
(18a/14), (20a/7), (25b/15), (26b/15),
(50a/13), (56b/5), (96a/14)

a. + a (17a/8), (17b/12)

a. + dan (18a/3)

a. + dur (42b/12)

a. + ı (18a/8), (42b/12), (76a/5)

a. + ıla (105b/17), (13b/1), (17b/1)

a. + inuñ (103b/15), (104b/10), (104b/7)

a. + un (82b/10)

a. + uñ (18a/4), (18a/6), (18a/7), (28a/2),
(52b/12)

[= 38]

aya: Avuç içi.

a. (17b/5)

a. + sı (46b/16)

[= 2]

ayağ: *bk.* ayak.

a. (9b/7)

a. + ı (102a/11), (41b/10), (53b/11), (70a/13),
(93b/1)

a. + ın (115a/12), (47a/3)

a. + ına (102a/15), (111b/9), (85b/9)

a. + ın basınca (108b/4)

a. + ını (108b/4)

a. + uñuz (105a/16), (54b/10), (54b/11)

[= 16]

ayağ: Bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yürümeyi sağlayan kısım.

a. (104b/11), (114b/15), (21b/13), (29a/6),
(31a/5), (33a/12)

a. + ları (110a/15), (29a/4), (42a/1), (45a/5)

a. + ların (102a/12)

a. + larından (29a/13)

a. + larını (109b/1), (109b/14)

a. + suz (18b/1)

[= 15]

‘ayb: <Ar. 1. Utanılacak davranış. 2. Kusur, eksiklik.

a. (89b/15)

a. + ın (65b/16)

a. + lar (15a/14)

[= 3]

aydıñ: Parlak, aydınlık, ışıklı.

a. (62a/4)

a. + ıgide (67b/12)

[= 2]

aydıñlığ: *bk.* aydınlığ.

a. + ın (78b/14)

[= 1]

aydınlığ: < Aydınlık. Aydın olma durumu.

a. + uñ (69b/8)

[= 1]

aydıñlu: Aydın.

a. (41a/3), (66a/4)

[= 2]

āyet: <Ar. Kur'an'daki sûreleri oluşturan cümleler.

a. (101a/17), (103a/10), (103a/10), (103a/9),
(118a/13), (11b/13), (17b/15), (18a/15),
(33a/10), (44a/13), (5b/13), (5b/14),
(5b/7), (63b/7), (67b/3), (6a/7), (6b/15),
(79b/15), (91a/16)

a. + de (102b/5), (102b/6), (19a/17), (43a/10),
(48a/15), (77b/11)

a. + dir (48b/8), (62a/1), (66a/16), (67a/5),
(80b/8)

a. + dür (17b/17), (18a/1), (2b/17), (35b/8),
(48b/9), (71b/3), (74a/5), (83b/7),
(91b/3), (94b/5), (99b/17)

a. + e (75b/13), (92b/12)

a. + gelmeye (18b/15)

a. + i (101b/2), (103a/9), (118a/15), (118b/3),
(11a/14), (11b/3), (35b/6), (36b/1),
(43a/10), (4a/15), (4a/16), (56b/11),
(65b/2), (70b/17), (72a/13), (74b/13),
(74b/7), (92b/1), (95b/3), (98a/9)

a. + idür (103a/10)

a. + inj (41b/6), (6b/14), (76a/3), (77b/15),
(78a/2), (81b/4)

a. + leri (48b/8), (63a/10), (63a/6)

a. + lerimizi (44a/8)

a. + lerinden (18b/15)

a. + lerümüz (77a/2)

a. + lerümüzü (77a/10)

a. + okudu (6a/11)

a. + üñ (32b/4), (82b/13)

[= 81]

aygır: Damızlık erkek at.

a. + a (58a/16)

a. + başını (58a/17)

a. + unı (58b/6)

[= 3]

aygırsak: Ayrık isteyen.

a. + kırsak (58a/15)

[= 1]

'ayıpla-: Bir kimseyi kınamak, ayıp saymak.

a.-rdı (48b/1)

[= 1]

ayır-: Birbirinden uzaklaştırmak.

a.-alar (28a/13)

a.-asın (38a/2)

a.-mazam (23a/11)

[=3]

āyine: <Far. 1. Ayna. 2. tasavvuf. Allah'ın kendi cemâlini seyretmek için yarattığı âlemler ve insan.

a. (77b/3)

a. + si (77b/1)

[=2]

‘āyışe: <Ar. Peygamberimizin zevcesi.

a. (14b/12), (14b/15), (14b/15), (21b/14), (21b/16), (21b/16), (21b/17), (23a/15)

a. + anamız (61b/1)

[=9]

aylık: Bir ayda olan.

a. (67a/10)

[=1]

‘ayne’l-yakīn: < Görülerek elde edilen kesin bilgi.

a. (37b/9)

[=1]

ayrık: 1. Birbirinden ayrı, aralıklı. 2. *E. T. Türk ve halk ağzı.* Diğer, başka. 3. *E. T. Türk ve halk ağzı.* Bundan sonra, artık.

a. (114b/12)

[=1]

ayrıl-: Uzaklaşmak.

a.-a (51a/17)

a.-duğı (28a/8)

a.-uņ (28a/9), (28b/2)

a.-up (89a/16)

[=5]

ayruğ: < *bk.* ayrık.

a. + a (3b/3), (62b/16)

[=2]

ayruk: < *bk.* ayrık.

a. (10b/4), (16b/3), (17b/2), (27a/9), (28a/11), (28a/17), (29a/11), (30a/11), (37a/11), (39b/14), (46b/1), (47b/15), (54a/4), (59a/12), (60a/13), (63a/3), (77b/5), (86a/13), (95a/5)

a. + günlerde (103b/16)

a. + lar (116b/14), (90a/8)

a. + lara (20a/17)

a. + yürümeye (16b/3)

[=24]

ayrukı: *E. T. Türk ve halk ağzı.* Farklı, başka, başka türlü, ayrı, apayrı.

a. (119a/12)

[= 1]

ayrul-: *bk* ayrıl-.

a.-maduḡ (23a/11)

[= 1]

ayu: Ayı.

a. (48a/3)

[= 1]

a'zā: *bk* a'zā.

a. + y1 (29a/2)

[= 1]

a'zā: < **Ar.** 1. Vücûdu oluşturan organlar, parçalar; organ. 2. Bir bütünün parçaları.

a. (115a/12), (115a/3)

a. + sı (20b/10), (34b/15)

a. + sından (20b/9)

[= 5]

az: 1. Niteliği, miktârı ve derecesi belirli bir ölçünün altında bulunan şey. 2. (Zaman ve mesâfe için) Kısa.

a. (14a/15), (17b/4), (75a/9), (94a/17), (94b/1), (94b/2), (94b/3)

[= 7]

azdād: < **Ar.** Zıt olan şeyler.

a. + ıla (105b/15)

[= 1]

az-: Doğru yoldan sapmak, sapkınlığa düşmek.

a.-dı (52a/4)

a.-dıyısı (61a/8)

a.-mışlar (80a/9)

a.-mışlardur (80a/4), (89b/12)

[= 5]

azarla-: Hatâ ve kusûrunu söyleyerek çıkışmak, paylamak.

a.-yanlar (42a/2)

[= 1]

azdur-: 1. Azdırmak. 2. Kışkırtmak ve zaptedilmez duruma getirmek.

d.-asız (8b/2)

a.-dı (28b/13)

a.-muşlar (9a/12)

[= 3]

azğun: 1. Azgın. 2. Sapıklığa düşmüş, doğru yoldan ayrılmış kimse.

a. + lardan olmuşuz (30a/8)

a. + söylersiz (19a/9)

[= 2]

azgınlıg: Azgınlık, azgın olma durumu.

a. + ı (40b/12)

[= 1]

azlıg: Az olma durumu.

a. + ı (65a/14)

[= 1]

azmış: Sapkın.

a. + lara (102a/2)

a. + lardandı (113b/9)

a. + lardandur (113b/4)

[= 3]

ā'zam: <Ar. Çok (daha, en, pek) büyük.

a. + dur (4a/6)

[= 1]

āzerbiycān: <Far. Azerbaycan.

a. + a (39a/15)

[= 1]

āzīne: <Far. Cuma günü.

a. + geçesiydi (57b/1)

[= 1]

āzerbiycān: *bk.* āzerbiycān.

a. + a (36b/12)

[= 1]

'azamet: <Ar. 1. Ululuk, büyüklük, yücelik. 2. İhtişam. 3. Gurur, kibir.

a. + i (21a/14), (70b/2)

a. + ile (20b/1)

[= 3]

'azīm: <Ar. 1. Mânevî bakımdan büyük, haşmetli, ulu. 2. Maddî bakımdan büyük. 3. Tesir bakımından çok şiddetli.

a. (14a/10), (6b/17)

[= 2]

'azīme: <Ar. 1. *sıf.* Azīm kelimesinin aynı anlamdaki müennes şekli.

a. + leri (6b/7)

[= 1]

'azāb: <Ar. Günahkârlara ve kâfirlere ölümden sonra verilecek cezâ.

a. (100a/17), (103b/4), (103b/5), (103b/5), (103b/7), (109a/6), (112a/16), (119a/15), (12a/17), (41a/17), (44a/12), (44a/3), (44a/5), (44a/7), (46a/12), (48a/4), (48b/5), (5a/16), (76b/17),

(82a/12), (82a/2), (8a/9), (90a/5),
(90a/6)

a. + a (31b/6), (90a/15), (97b/4)

a. + da (112a/11), (12a/13)

a. + dan kırtara (94a/5)

a. + dan kırtaralum (24b/9)

a. + dartaılar (80b/3)

a. + dartduğın (78b/12)

a. + dartduğların (80a/17)

a. + dileyeyin (109b/5)

a. + dur (90a/8)

a. + éde (103b/2), (103b/4), (90b/16)

a. + éderdi (111b/10)

a. + éderüz (8b/12)

a. + étdiler (87b/11), (8a/9)

a. + endirmedi (72b/2)

a. + ferışteleri (28a/13)

a. + göreler (43a/5), (43a/6)

a. + göresi (51b/5)

a. + götürile (21a/3)

a. + ı (103b/3), (109b/10), (18b/13), (2b/8),
(30b/3), (46a/11)

a. + ı éderüz (112a/10)

a. + ıla (43a/5), (46a/11), (60a/10), (60a/11),
(83b/1)

a. + ın (103b/6), (103b/7)

a. + ına (83a/4)

a. + ından (103b/7), (109a/13), (44a/5), (6b/6)

a. + ından kırkasın (52a/9)

a. + ımı (18b/8), (30a/13), (44a/12)

a. + indürdi (113b/11)

a. + kıldılar (90a/4)

a. + kııurdı (113b/8)

a. + lar (74b/5)

a. + lardan (101a/3), (29b/13), (30b/4)

a. + larına (90b/14)

a. + lar ola (118a/12)

a. + vèrdi (60a/16)

a. + vèrdiler (87b/6)

a. + vèrgil (112b/14)

a. + vèrir (109b/8)

[= 85]

‘azı̄: <Ar. Yüce, değerli, kıymetli, mukaddes.

a. (16a/8), (47b/6), (80b/12), (81a/4), (89b/16)

a. + dür (106b/6), (116b/1), (5a/8), (67a/12)

a. + i rağı̄mden (5a/6)

a. + kılalım (37b/5), (40a/8)

a. + kıılır (40a/10), (91a/11)

a. + kıılırın (116b/6)

a. + ler (116a/11), (118b/13), (29b/2)

a. + olur (40b/1), (64a/2)

[= 20]

‘azrā’īl: <Ar. Ölüm meleği.

a. (20a/11), (20a/13), (50b/14)

a. + dür (50b/11)

a. + iñ (91a/5)

[= 5]

‘azze ismuhu: <Ar. İsmi aziz olsun.

a. (104a/5)

[= 1]

‘azze: <Ar. “Aziz olsun.”

a. (61b/14)

[= 1]

-B-

bāb: <Ar. Kitabın bölümlerinden her biri.

b. + da (117a/11)

[= 1]

bādişāhlık: < 1. Padişahlık. 2. Saltanat, pâdişah
olma durumu, hükümdarlık.

b. (37b/4)

b. + ‘izzetinde (40a/7)

[= 2]

bādiye: <Ar. Çöl, sahrâ.

b. + de (68a/15)

[= 1]

bākī: <Ar. 1. Ölümsüz, ebedî. 2. Varlığını
koruyan, sürekli.

b. (17b/9), (22a/13), (27a/4)

b. + dür (98a/16)

b. + kalana (17b/9)

[= 5]

bākīrak: <Ar. Ölümsüz gibi.

b. + dur (98a/16), (98a/17)

[= 2]

bāliğ: <Ar. 1. Bülûğ çağına eren, ergin.
2. Ulaşan, erişen, vâsıl olan.

b. + olduñ (84a/9)

[= 1]

bāliş: <Far. Yastık.

b. + ler (26b/12)

[= 1]

bārī: <Far. Hiç olmazsa.

b. (16a/9), (28a/15), (57b/17), (110a/5)

[= 4]

bārū: <Far. Kale duvarı, sur.

b. + lar (107b/11)

[= 1]

bāşed: <Far. “Olsun, ola, olur” anlamına gelir.

b. (62b/10)

[= 1]

bāṭ: Baş anlamında kullanılmıştır.

b. + inṭararken (111b/14)

[= 1]

bāṭıl: <Ar. 1. Doğru olmayan, gerçeğe alakası bulunmayan şey.

b. (94a/15)

b. + dan (115a/5), (94a/13)

b. + dur (76b/14)

b. + kılmaṅ (105a/14)

b. + keleci (101b/10)

b. + olmasun (105a/16)

[= 7]

bāṭın: <Ar. İç yüz, zamir, dâhil.

b. (20b/6)

b. + ada (115b/2)

b. + ları (25a/16)

[= 3]

bāzār: <Far. Pazar kelimesinin eskiden kullanılan biçimi, çarşı.

b. (27a/13)

b. + a (74b/13)

b. + dan (74b/12)

b. + éderken (19a/17)

b. + ın (27a/14)

b. + ında (27a/12), (27a/13)

[= 7]

bāzārgāh: <Far. Pazar yeri.

b. + ıdur (15a/16), (15a/17)

[= 2]

baʿzi: <Ar. 1. Birtakım. 2. Kimi, birkaçı.

b. + lar (12a/11), (12a/11), (12a/12), (12a/12), (12a/13), (12a/13), (16b/2), (16b/5), (18a/16), (18b/12), (18b/13), (18b/14), (19b/12), (21a/7), (23b/11), (25b/6), (25b/9), (30b/16), (33b/14), (5b/13), (6a/2), (6a/7), (6b/12), (7b/8), (9b/6), (9b/8)

b. + laruñ (22b/7), (22b/8)

b. + sı (35b/12), (35b/12)

b. + sına (32a/4), (32a/4)

[= 32]

baba: Bir çocuğun dünyâya gelmesine sebep olan erkek.

b. (36a/14)

[= 1]

bağ: <Far. 1. Üzüm yetiştirilen yer. 2. Ağaçlık yer, bahçe, yeşillik. 3. Düğüm.

b. + ı (53a/4)

b. + ını (50a/1)

b. + lar (44a/17)

b. + larda (102b/1)

b. + larımız (55b/5)

b. + ların (55a/16)

b. + larımı (59b/1)

[= 7]

bağce: *bk.* bağçe.

b. + işlerlerdi (107b/6)

[= 1]

bağçe: Bahçe sözünün eskiden kullanılan asıl şekli.

b. + ler (44a/17)

b. + lerde (102b/1)

b. + leri (36a/1)

b. + lerin (55a/16)

b. + lerini (59b/1)

[= 5]

bağdād: Irak'ın başkenti.

b. + 'ālimlerinden (52b/2)

b. + şehrinde (52b/3)

[= 2]

bağır: Ciğer, göğüs.

b. + mı (118b/1)

[= 1]

bağrsak: Dışkıların vücuttan dışarı atılmasını sağlayan uzun ve kıvrımlı organ.

b. + ları (30a/1), (9b/7)

b. + ların (101a/15)

[= 3]

bağışla-: (Allah'ın bir kimseyi) Öldürmeyip hayatta kalmasına izin vermesi.

b.-dı (34b/6)

b.-nub (11b/15)

b.-r (36b/14), (38a/14), (39a/17)

b.-ya (24b/14), (33b/8)

b.-yam (35b/14)

[= 8]

bağla-: Birkaç şeyi birbirine ip, bağ ya da başka bir araçla tutturmak, birleştirmek.

b.-dı (34a/12)

b.-duğı (119a/17)

b.-duğ (5b/6)

b.-mamış ola (119a/17)

b.-rdı (104a/4)

b.-yalar (17b/2), (81b/14), (100a/11)

b.-yalım (57b/9)

b.-yub (104b/3), (38b/10), (45b/3), (50a/3),
(2a/16)

[= 14]

bağlan-: İp gibi bir araçla bir yere ya da bir şeye tutturulmuş olmak.

b.-a (80a/16)

b.-dı (6a/12)

b.-mışdum (105b/4)

b.-sa (77b/5)

b.-ub (104b/11)

[= 5]

bağlayıcı: Bağlayıcı.

b. + lar (49b/15)

[= 1]

bağlayuko-: Bağlayarak koymak.

b.-dı (107b/13)

[= 1]

bağlu: Bağlanmış olan.

b. (5b/10)

b. + dur (5b/6), (91a/3)

b. + durur (109b/16), (109b/16)

b. + kapular (104a/11), (104a/15)

b. + kapuları (104a/13)

[= 8]

bağr: *bk.* bağır.

b. + ın (70a/17)

b. + ına (70a/15)

[= 2]

bağrān: Şehir ismi.

b. + şehrinde (89a/11)

[= 1]

bağış: < *Far.* Hediye, ihsan.

b. + dür (44b/13)

[= 1]

baḥīl: <Ar. Cimri.

b. (70b/5)

[= 1]

baḥīlīk: <Ar. Cimrilik.

b. + édüb (64b/3)

[= 1]

baḥtlu: < Bahtlı. Bahtı açık olan, şanslı.

b. (2a/7), (2a/8), (2a/8)

[= 3]

bahā: <Far. Kıymet, değer, bedel.

b. + muştuluḡı (115b/14)

b. + sı (116a/2)

b. + sina (115b/13)

b. + yıla (115b/16)

[= 4]

bahār: <Far. İlkbahar.

b. (12a/7)

b. + da (12b/12), (12b/17), (12b/8), (13a/5),
(20b/8)

b. + faşlında (12a/11), (12a/15), (12a/3), (12a/8),
(12b/2), (12b/6)

b. + faşlını (12a/6), (12a/7)

b. + ı (13a/8)

b. + yağmuriyıla (11b/15)

[= 16]

baḡ-: 1. Seyretmek. 2. Gözleri bir şey üzerine
çevirmek.

b. (64b/5), (8a/11)

b.-a (103b/17), (103b/17), (103b/17), (104a/1),
(107b/12), (10b/15), (10b/15), (10b/16),
(66b/1)

b.-alar (16b/17), (17a/2), (17a/5), (38b/13),
(65b/16), (80a/17), (80b/4)

b.-amazlar (52b/12)

b.-ar (85b/1)

b.-ardı (54a/14)

b.-arlar (78b/11), (78b/12)

b.-avuz (47a/3)

b.-dı (108a/6), (108b/8), (34b/7), (49a/3),
(78b/5)

b.-dum (8a/11)

b.-ğıl (68b/5)

b.-maḡda (25b/5)

b.-maḡ (105a/15)

b.-maya (65a/7)

b.-maz (100b/13)

b.-mazlar (101b/16)

b.-sa (68b/6)

b.-salar (78b/3)

b.-sun (64a/10), (64a/8)

b.-sunlar (93a/10)

b.-ub (17a/12)

[=42]

bakadır-: Bakmaya devam etmek.

b.-ursuz (59a/6)

[=1]

bakır: Maden çeşidi.

b. (111a/7), (117a/9)

[=2]

bal: Arıların yaptığı yapışkan, tatlı sıvı.

b. + dan (48b/14), (93a/7)

b. + dur (27a/4)

b. + ırmağından (27a/7)

[=4]

balcığ: *bk.* balçık.

b. + a (109b/2)

b. + ın (98b/10)

[=2]

balçık: Koyu kıvamda yapışkan çamur.

b. (33b/5), (58b/12)

b. + a (59a/3)

b. + eyler (33b/5)

[=4]

balgam: <Ar. Solunum yolunun tahrişi sebebiyle oluşan sümüksü madde.

b. (26b/3)

[=1]

balık: Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan omurgalı hayvanların ortak adı.

b. (18a/3)

[=1]

ban: *bk.* beñ.

b. + a (114b/4)

[=1]

bañ: *bk.* beñ.

b. + a (105b/3), (109b/5), (10a/5), (113b/2), (116b/5), (116b/7), (118a/9), (118a/9), (118b/7), (11a/16), (11a/17), (13b/12), (19b/13), (24b/10), (28b/12), (30a/11), (31a/11), (31a/14), (33a/7), (33a/8), (36a/10), (36a/11), (36a/14), (37b/14),

(3b/2), (48a/5), (4b/11), (53a/16),
(53b/1), (58a/2), (58a/3), (62a/11),
(64b/17), (66b/13), (66b/14), (69b/1),
(72b/6), (72b/7), (72b/9), (75a/14),
(76a/16), (85a/3), (85a/8), (85b/10),
(85b/12), (86a/2), (86b/7), (95a/4),
(97b/16), (97b/17), (97b/17), (98a/1),
(9a/10), (9a/11), (9a/6)

[= 55]

bar-: Varmak.

b.- imağa (69b/7)

[= 1]

barmağ: Parmak.

b. (77b/4)

b. + ıñ (79a/3)

b. + uñıla (118a/3)

[= 3]

barmak: Parmak.

b. (110a/3)

b. + ları (118a/13), (77b/5)

[= 3]

baş-: Ayağı bir zemine ya da herhangi bir yere
koymak.

b.-anlar (24a/6)

b.-maduğınuz (38a/17)

b.-ub (108b/4), (70a/15)

[= 4]

başdur-: Kuvvetle basmak, kuvvetini vererek
sıkıştırmak.

b.-am (38a/17)

[= 1]

başrî: <Ar. Basralı, Basra şehrinde oturan.

b. + ler (48b/8)

[= 1]

bas-: *bk.* baş-

b.-aradı (55b/17)

b.-ınca (108b/4)

[= 2]

baş: < Kafa.

b. (21b/12), (29a/6)

b. + açuk (104b/11)

b. + ı (111a/15), (41b/10), (41b/16), (65a/7),
(65b/7), (70a/12), (70a/16)

b. + ı ağırmadı (99b/8)

b. + imdan (31a/13)

b. + ımı (36a/7)

b. + ina (100a/16), (10a/6), (111a/13), (11a/11),
(11b/1), (21b/11), (25a/4), (45a/11),
(5b/16)

b. + ında (35b/17), (43b/6), (75b/2), (85b/3)

b. + ını (10a/3), (39a/1), (58a/17), (58b/3)

b. + ı uçında (108b/16)

b. + kalduralar (20b/15)

b. + kalduruçak (118b/15)

b. + ları (22a/4), (45a/5)

b. + larına (25a/17)

b. + larından (110a/15), (6a/13)

b. + larını (45b/3), (5b/7)

b. + umdan (118b/12)

b. + umı (24b/10)

b. + uña (14b/15)

[= 43]

başla-: Bir işe girişmek, bir işi yapmak için
harekete geçmek.

b.-dı (110a/9), (13b/17), (7a/15)

b.-dılar (54a/17)

b.-r (16a/17)

[= 5]

başlu: Başlı, çukuntılı bir tepe kısmı bulunan.

b. (44b/2), (65a/7), (80a/1)

[= 3]

bat-: Gömülmek.

b.-dı (106b/12)

b.-dılar (109b/15)

b.-ubdur (110a/8)

[= 3]

batır-: Bir sıvının içine daldırmak.

b.-alar (29a/17)

[= 1]

bay: Zengin.

b. (62b/12)

b. + kâfirlere (63a/4)

[= 2]

bayığı: 1. Farklı olmayan, sıradan. 2. Aşağılık.

b. (56a/9)

[= 1]

bayezid: Kişi adı.

b. (40a/2)

[= 1]

bayık: Belli, açık.

b. (100a/6), (103b/8), (103b/9), (42a/11),
(52a/1), (71a/11), (73a/16), (97b/10),
(97b/7), (97b/9), (98a/7)

b. + eyüler (78b/10)

[= 12]

baylıg: *bk* baylık.

b. + ıla (106a/1), (106b/1)

[= 2]

baylık: *E. T. Türk ve halk ağzı*. Zenginlik,
varlıklı olma.

b. (116a/17), (116b/3)

[= 2]

baylu: Varlıklı.

b. (62b/13)

[= 1]

bayram: < Dîmî veya millî bir mânâ taşıyan
kutsal gün.

b. (103b/15), (104b/10), (56b/17), (56b/17),
(97b/13)

b. + a (97b/17)

b. + günü (57a/2)

b. + günüdür (105b/13)

b. + ıdur (105a/10)

b. + ımız (56b/12)

b. + ımız (56b/15)

b. + ınuñ (105a/1)

b. + namâzın (97b/11)

b. + olur (57a/1)

b. + uñ (105b/12)

[= 15]

bêl: *bk* bel.

b. + inden (93a/14)

[= 1]

bêş: 5 sayısı.

b. (105a/10), (118b/6), (2b/17), (3b/12), (41a/1),
(75a/1), (75a/2), (76b/7), (83b/7),
(98a/6)

b. + i (61b/13)

[= 11]

bêşinci: Beş sayısının sıra sıfatı.

b. (22a/11), (22b/2), (23b/7), (4b/6), (75a/8)

b. + de (114a/9)

[= 6]

bêş yüz: 500 sayısı.

b. (118b/6), (76b/7)

[= 2]

béze-: Bezemek, süslemek.

b.-gil (68b/2)

[= 1]

becid: <Far. *E. T. Türk. ve halk ağız*. Önemli, ciddi.

b. + ölçül (36a/14)

b. + olurlar (67a/13)

[= 2]

bedbaht: <Far. Bahtsız, tâlihi kötü olan kimse.

b. (97a/12), (97a/8)

[= 2]

bedbahtlıg: Bedbahtlık. Bahtsız olma durumu, tâlihsizlik.

b. + ı (96a/16)

[= 1]

bedel: <Ar. 1. Değer. 2. Bir şeyin yerini tutan başka şey.

b. + inde (12a/15)

[= 1]

bedir: <Ar. Dolunay.

b. + gazâsınadur (38b/9)

b. + gazâsında (46a/12)

b. + gazâsından (38b/5)

[= 3]

bed-kâr: <Far. Kötü işle uğraşan, davranışı kötü olan.

b. + lar (28a/9)

[= 1]

bedr: *bk.* bedir.

b. + gününde (94b/4)

[= 1]

bedürüstî: <Far. Doğrulukla, doğru olan.

b. (107a/9), (15b/10), (25b/4), (28b/13), (30a/15), (34a/5), (41a/15), (4b/15), (5a/15), (5b/5), (6b/2), (6b/9), (80a/9)

[= 13]

beg: Bey. Bir beyliğin ya da devletin başında bulunan kimse.

b. (86b/13), (86b/6), (89b/1), (91a/12)

b. + e (42a/3), (86b/7)

b. + iken (91a/12)

b. + ler (22a/9), (24a/10)

b. + leri (80b/12)

b. + lerinüj (14b/1)

[= 11]

behlül: Kişi adı.

b. (21b/5), (21b/7)

[= 2]

behrām: <Far. Mars.

b. + dur (69b/3)

[= 1]

behremend: <Far. Nasipenmiş.

b. + olalar (95b/11)

[= 1]

bekāret: <Ar. Bir erkekle cinsel ilişki kurmamış olma durumu, bâkirelik.

b. + in (25b/7)

[= 1]

bekir bin ‘abdullāh: Kişi adı.

b. (77b/6)

[= 1]

bekleyici: Bekleyen kişi.

b. + si (92b/14)

[= 1]

bekmez: 1. Pekmez. 2. Dut, üzüm gibi meyvelerin kıvâmı koyulaşınca kadar kaynatılmasından elde edilen tatlı sıvı.

b. (11b/11)

[= 1]

bel: İnsan vücûdunun orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.

b. + ine (22a/6), (29a/14)

[= 2]

belā: <Ar. 1. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, felâket. 2. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, dert.

b. (56b/6), (56b/9), (65a/11), (72a/7), (8b/11), (9a/10)

b. + dan (56a/4), (9a/12)

b. + edesi (54b/14)

b. + lardan (74a/12)

b. + larından (9b/10)

b. + yı (55b/1), (56a/16), (56b/1), (74a/14), (74a/15)

[= 16]

belī: <Ar. Evet, peki.

b. (105a/6), (21b/16), (34a/2), (65b/11), (87b/4), (98a/1), (98b/9)

[= 7]

belki: <Ar. Far. 1. Olabilir, olabilir ki, bir ihtimâle göre, muhtemelen. 2. Hatta, bile. 3. Olsa olsa, ancak.

b. (103b/11), (116a/7), (17a/15), (17b/17),
(18a/1), (32b/12), (32b/16), (43a/14),
(49b/4), (53b/12), (70b/6), (8b/17)

b. + m (115b/14), (116b/2), (116b/5), (43a/4),
(70b/5), (90b/2)

[= 18]

bellü: Belli, açık, meydanda.

b. (65a/11), (80a/4), (87a/2)

[= 3]

belür-: Belirmek, görünmek.

b.-e (67b/11), (69a/14), (69b/8)

b.-se (69a/12)

[= 4]

ben: 1. Tekil birinci şahsı gösterir. 2. Bilinç
sâhibi olan insanı öbür varlıklardan
ayırır, kişiliği yapan unsur. 3. Gerçek
varlığın sâdece Allah olduğu idrâkine
henüz varmamış kişinin kendisi için
tasavvur ettiği varlık, nefis.

b. (103a/1), (105a/5), (105a/6), (105b/4),
(107a/3), (109a/12), (109b/5),
(112a/11), (112a/6), (112b/7),
(113a/10), (113a/14), (113a/2),
(116a/17), (116b/4), (118b/11),
(118b/5), (11a/10), (19a/10), (21b/11),
(23a/8), (24b/8), (31a/11), (31a/16),

(31a/9), (32b/12), (32b/16), (33a/7),
(35b/13), (36a/10), (36a/12), (36a/2),
(36a/5), (38a/5), (38b/4), (3a/7), (3a/8),
(3b/10), (44a/14), (46b/14), (47b/17),
(48b/2), (48b/5), (52a/6), (52a/8),
(54a/15), (54a/2), (54b/9), (60a/14),
(60a/6), (60a/8), (60a/8), (63b/1),
(65a/11), (66b/16), (69a/15), (69a/4),
(70a/6), (72b/10), (72b/10), (72b/15),
(72b/8), (72b/9), (75a/11), (75a/16),
(77a/14), (78a/5), (78a/6), (79a/7),
(85a/13), (85a/4), (85b/11), (85b/12),
(86a/2), (86b/7), (86b/7), (87a/15),
(87b/10), (88a/14), (8a/1), (8a/17),
(91b/11), (92a/7), (93b/9), (94a/17),
(94b/2), (95a/12), (95a/14), (95b/1),
(98a/2), (9a/14), (9a/17), (9b/1),
(13b/12)

b. + de (31a/10), (36a/13), (66a/17), (85a/10)

b. + den (104a/14), (104a/8), (118b/6), (19a/10),
(26a/16), (26a/3), (26a/4), (26a/9),
(31a/13), (35b/14), (3a/13), (3a/15),
(52b/17), (52b/6), (54b/8), (55a/8),
(60a/12), (60a/6), (65a/9), (87a/9),
(87b/4), (91b/14), (95a/13)

b. + i (103a/1), (109a/11), (109a/15), (112a/11),
(112b/14), (113b/3), (114b/4), (114b/8),
(11a/15), (13b/11), (21b/11), (27a/12),

(36a/11), (36a/13), (38a/2), (42b/6),
(62a/12), (64b/17), (65a/9), (70a/3),
(72b/12), (72b/4), (72b/6), (85b/10),
(87a/10), (88a/13), (88a/15), (88a/17),
(88a/17), (8a/12), (9a/11), (9a/6),
(9b/13)

b. + im (112a/4), (112b/12), (113a/10),
(115a/11), (116b/1), (116b/2), (116b/3),
(116b/5), (118b/1), (14a/5), (20a/15),
(20a/16), (23a/3), (23a/7), (24b/5),
(31a/12), (35b/12), (37a/11), (38a/11),
(38a/6), (39b/13), (3a/16), (41b/8),
(47a/9), (48b/16), (52a/15), (53a/17),
(53a/3), (59b/11), (59b/11), (64b/15),
(66b/15), (71a/10), (74b/11), (76a/11),
(7b/6), (84b/2), (85a/12), (85a/8),
(85a/8), (88a/15), (8a/3), (92a/6),
(95a/10), (9b/12), (9b/12)

b. + imdür (81a/2)

b. + üm (111b/16), (112a/1), (112a/7), (31a/3),
(38a/11), (4b/10), (72b/1), (75a/12),
(85a/2), (87b/4), (89b/1), (9a/7)

b. + ümdür (19a/11)

b. + ümile (29a/5)

b. + ümiledür (58a/2)

b. + ümile olası (3a/8)

b. + ümle (29a/6), (29a/7), (53a/17)

[= 220]

bej: *bk* ben.

b. (11a/17), (86b/8)

[= 2]

bej: Deri üzerindeki kahverengi veya siyah
renkli küçük lekeler, benek.

b. + i (108b/7), (108b/7)

[= 2]

bejî ademî: Adem oğlu.

b. + ye (116a/6)

[= 1]

bejiz: Yüz, yüzün rengi.

b. + i (14b/2)

[= 1]

bejz: *bk* bejiz.

b. + i (118a/15)

[= 1]

bejzet-: *bk* bejzet-.

b.-di (73a/5)

[= 1]

bejze-: Benzer, ortak taraflar bulmak.

b.-mez (106a/4), (106a/5), (13a/15), (13a/16),
(96b/6)

b.-r (100b/14), (113a/9), (12a/7), (45b/8),
(46b/3), (73a/9), (73a/9)

b.-rdi (74b/10)

[= 13]

benzet-: *bk.* benzet-.

b.-e (101a/2)

b.-ür (73a/13)

[= 2]

benzet-: 1. Benzer duruma getirmek. 2. (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

b.-dügi (12a/8), (13a/8)

[= 2]

bend: <Far. Halka, boğum.

b. + ler (118a/11)

[= 1]

bende: <Far. Kul, köle, abd, memlûk.

b. + leri (5b/6)

b. + sin (40a/14)

[= 2]

benek: Ben gibi ufak nokta, leke.

b. (77a/15), (77a/16), (77a/17), (77a/17)

[= 4]

benî isrâ'îl: İsrail oğlu.

b. (13b/14), (34b/3), (56a/16), (57b/14), (57b/2),
(57b/3), (58a/8), (59a/13)

b. + den (113a/3)

b. + e (57a/10)

b. + i (55a/8), (55b/1), (57a/14), (57a/16),
(59a/1)

b. + kavmindenüz (13b/13)

b. + kavmine (56b/11)

b. + zamânında (115a/8)

[= 18]

berâber: <Far. Birlikte.

b. (18a/5)

b. + dür (6a/15)

b. + olımaz (23a/15)

b. + olunca (68b/7)

[= 4]

berdu'l-'acûz: Mart ayının 11 ile 17'si arasında yaşanan soğuk.

b. + dur (110b/7)

[= 1]

berekāt: <Ar. Bereketler [Türkçede daha çok tekil olarak “bolluk, feyiz” anlamında kullanılır].

b. +₁ (90b/3)

b. +ında (4b/11), (95b/12), (99b/7)

b. +ındaki (74a/16)

[= 5]

berī: <Ar. Kurtulmuş, saf.

b. +dür (13b/5)

[= 1]

beriyye: <Ar. Çöl, sahrâ.

b. +de (29b/15)

[= 1]

berk: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* 1. Kuvvetli, sağlam. 2. Sert, dayanıklı.

b. +olur (100b/9)

b. +idür (111b/6)

[= 2]

berk: <Ar. Şimşek.

b. +ura (27b/10), (28a/1)

[= 2]

berkit-: Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

b.-mişdi (111b/7)

[= 1]

berrā bin ‘azib: Kişi adı.

b. +den (41b/5)

[= 1]

berrā’ bin ‘azib: Kişi adı.

b. (78a/15)

[= 1]

berü: <*bk.* beri.

b. (100b/7), (112b/11), (36a/16), (36a/16),
(38b/5), (38b/6), (87a/13)

[= 7]

bes: <Far. Yeter, yetiştir, elverir, kâfi.

b. +dür (3a/8)

[= 1]

beserek: < Far. Tüylü erkek deve.

b. (43b/5)

[= 1]

besle-: Yedirip içirmek, karnını doyurmak.

b.-r (32b/14)

b.-rem (32b/15)

b.-yen (75b/9)

b.-yüb (32b/15)

[= 4]

besled-: Besletmek. Beslemek işini başkasına yaptırmak.

b.-ür (83b/15)

[= 1]

beštāmī: Kişi adı.

b. (37a/16), (37a/5), (40a/2)

[= 3]

beşāret: <Ar. 1. Müjde, iyi haber. 2. Sevinç, memnûniyet.

b. + kıl (6b/7)

[= 1]

beşer: <Ar. İnsan, insan oğlu, insan türü.

b. (42b/16)

b. + siz (8b/5)

[= 2]

beşik: Bebeklerin içine yatırılıp uyutulduğu, tahta veya demirden yapılmış, ayaklı bir çeşit küçük sallandır karyola.

b. + de (89a/7)

[= 1]

beşir bin ‘ammār: Kişi adı.

b. + a (104b/16)

[= 1]

beşmān: <Far. 1. Pişman. 2. Yaptığına üzülüp hayıflanan, esef eden, nâdim.

b. + olalar (13a/2)

b. + olurlar (13a/1)

[= 2]

bevl: <Ar. İdrar.

b. + iğā’iṭ (26b/3)

[= 1]

beyān: <Ar. Açıklama, söyleme, anlatma.

b. (17b/15), (70b/8)

b. + éderdi (11a/7)

b. + eyledi (17b/15)

b. + eyledük (7a/10)

b. + kıl (7a/12)

b. + kılayım (52b/9)

b. + kıldı (11b/2), (41b/2), (93a/11)

b. + kıılır (44a/16), (86a/6)

b. + kıılırsavuz (99a/13)

[= 13]

beyt: <Ar. Dîvan edebiyâtında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısırâdan ibâret nazım parçası.

b. (12a/2), (12b/16), (14b/7), (15a/1), (15a/15),
(15b/6), (20b/4), (21b/8), (27b/16)

b. + i fārīsi (5b/3)

b. + iñ (99a/7)

b. + iñ hikāyeti (115b/9)

b. + i oğudı (115b/15)

b. + ül-muḳaddesdür (106b/10)

[= 14]

beytü'l-ma'mūr: Hz. Âdem'le yeryüzüne indirilip Tûfan'dan sonra tekrar göğe çıkarıldığına inanılan yedinci kat gökteki köşk.

b. iye (45a/17)

[= 1]

beytü'l-muḳaddes: Kudüs'teki meşhur câmi, Mescid-i Aksâ.

b. (51b/14)

[= 1]

bez: İnce pamuk veya keten ipliğinden yapılan bir cins dokuma.

b. + llerden (57a/8)

[= 1]

beze-: Süslemek, donatmak.

b.-di (84a/13), (84a/14), (84a/8), (84a/9), (84a/9)

b.-mişler (108a/5)

b.-r (83b/16)

[= 7]

bezek: < *E. T. Türk.* Ziyet, süs.

b. + den (59a/9)

b. + ler (56b/16)

b. + leri (98a/13)

[= 3]

bezen-: *E. T. Türk.* Ziyet, süs.

b.-miş (107b/15), (108a/2), (59b/13)

[= 3]

bezigān: < *Far.* Tüccar.

b. + lar (74b/9)

[= 1]

bezigānlık: Tüccarlık.

b. + kıla (83b/16)

[= 1]

bıcağ: *bk.* bıcağ.

b. + larile (9b/8)

[= 1]

bıcağ: **1.** Bıcağ. **2.** Bir sap ve kesici bir mâdenî kısımdan meydana gelen kesme âleti.

b. + uyla (87b/13)

[= 1]

bıñar: Pınar. Yerden kaynayarak çıkan su, göze.

b. + dan (79b/6), (79b/6)

b. + dur (79b/2)

b. + lar (101b/11)

b. + larıdur (27a/6)

[= 5]

bırağ-: *bk* bırak-.

b.-a (101a/3), (72a/2)

b.-alar (20a/8), (82a/5), (88a/1), (88a/7), (88a/8)

b.-alardı (30b/2)

b.-asız (7b/16)

b.-aydı (5b/16)

b.-ayın (54a/15)

b.-uñ (87b/16), (87b/17), (88b/11)

b.-ur (40a/17), (52b/10)

b.-urdı (107a/16), (107a/17), (68b/11), (68b/7)

b.-urlar (114a/1), (114a/10), (114a/11),
(114a/12), (114a/5), (114a/6), (114a/7),
(114a/8), (64a/1), (64a/1)

b.-ursın (54a/15)

b.-uruz (89a/1)

[= 32]

bırağıl-: Bırakılmak.

b.-an (68a/13)

b.-dı (89a/16)

b.-dılar (89b/6)

b.-mağa (89b/4)

b.-mışdur (101b/15)

b.-sa (67a/4)

b.-ur (49b/8)

[= 7]

bırağul-: *bk* bırağıl-.

b.-ursın (89a/3)

[= 1]

bırağ-: 1. Eldeki bir şeyi tutmaktan vazgeçmek.

2. Koymak.

b. (54a/16)

b.-dı (53b/10), (54b/1), (59a/10), (88a/3)

b.-dılar (89a/11), (89a/2), (89a/6), (89b/17),
(90a/6)

b.-sa (81a/17)

[= 11]

bī-berekāt: <Ar. Bereketiyle, bolluğuyla.

b. + ında (92a/11)

[= 1]

bîçâre: <Far. Çâresiz, âciz.

b. (29a/7)

[= 1]

bî-ḥamiyyet: <Ar. Haysiyet ile.

b. (33a/5)

[= 1]

bî-ḥaber: <Far. Habersiz.

b. + dür (16b/16)

b. + olalar (28a/3)

[= 2]

bîḥöd: <Far. Kendinden geçmiş.

b. + oldı (75b/15)

[= 1]

bid'at: <Ar. Sonradan türeyen şey.

b. + iḥasene (72a/5)

b. + iseyyi'e (72a/5)

[= 2]

bikir: <Ar. Kızlık.

b. + olalar (102b/3)

[= 1]

bil-: Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

b. (90a/14)

b.-di (58b/15), (85b/14)

b.-digim (14b/15)

b.-dim (71a/10)

b.-dügi (3b/2)

b.-dügince (108a/9)

b.-dügümüz (32b/3)

b.-dügünle (11a/2)

b.-dük (30a/9)

b.-düm (34b/16)

b.-e (91b/14)

b.-eler (102b/12), (117a/13), (17a/5), (17a/9),
(21a/4), (36b/5), (36b/6), (37a/14),
(37b/7), (37b/9), (38b/11), (39a/13),
(39b/16)

b.-elim (68a/3)

b.-em (87a/2)

b.-esin (78b/14)

b.-esiz (28a/10)

b.-evüz (53a/11), (53a/9), (91b/16)

b.-eyidi (113a/1), (9b/12)

b.-gil (16a/13), (18a/17), (82a/13), (84a/1),
(85a/6), (95b/16)

b.-inseḡ (87a/10)

b.-lām (48b/7)

b.-medi (33a/16), (34b/5), (36b/9)

b.-medikleriçündür (10a/5)

b.-medin (105a/14)

b.-medügimüz (115b/5)

b.-medügin (36b/11)

b.-medügüm (64b/17)

b.-medügümdür (11a/16)

b.-mek (115a/14), (115b/3), (116a/9), (52a/15)

b.-meklikdür (40a/3), (37a/17)

b.-memeginden (63b/5)

b.-meñ (114b/9)

b.-meye (66a/1), (69a/4)

b.-mez (13a/12), (13b/6), (14b/5), (31a/10),
(4a/3), (4a/3), (52a/15), (79a/14)

b.-mezdi (112b/12)

b.-mezin (60a/13)

b.-meziz (115b/17)

b.-mezler (13b/9), (42b/3), (73a/1)

b.-mezlik (31a/10), (31a/11)

b.-mezüz (98a/11)

b.-selderdi (10a/6)

b.-sen (19a/4)

b.-seydim (78a/6)

b.-seydüm (91b/17)

b.-sün (53a/8)

b.-üb (82a/3)

b.-üñ (118b/13), (40a/14), (85b/6)

b.-üñüz (16a/6)

b.-ür (115a/6), (13b/9), (16b/7), (16b/8), (16b/8),
(31a/9), (33b/2), (34a/3), (3a/17),
(42b/3), (4a/9), (70b/4), (73b/2),
(80a/4), (8b/7), (90a/16), (90b/1),
(97a/2), (97a/3), (98a/10)

b.-ürdi (71a/9)

b.-ürdüñ (115b/7)

b.-ürem (33a/8), (87a/9), (8a/2), (9b/1)

b.-ürken (63b/10)

b.-ürler (13b/9), (16b/15), (5a/14), (75b/8)

b.-ürmişsüz (115b/17)

b.-ürsin (110a/1), (110a/4), (41b/7), (42b/10),
(52a/12), (64a/15)

b.-ürün (42b/11)

b.-ürüz (32b/2)

[= 127]

bilāl: Kişi adı.

b. + e (79b/14)

[= 1]

bildir-: 1. Bildirmek. 2. Bilinir duruma koymak, açıklamak, anlatmak, îlân etmek, tefhim etmek.

b.-medü (62b/9)

b.-mege (70b/3)

[= 2]

bildür-: *bk.* bildir-.

b.-di (21a/17), (21b/1), (41b/1), (44a/15), (62b/9), (73b/13), (73b/14), (76b/15), (78b/6), (92b/3), (96a/7)

b.-dügümüz (8b/16)

b.-emikim (39b/13)

b.-evüz (36b/11), (7b/4)

b.-medi (92b/4)

b.-mege (37a/10), (70b/4), (97a/5)

b.-megiçün (102b/7)

b.-ür (37a/5), (39b/8), (70b/5)

b.-ürler (76a/7)

[= 24]

bile: 1. Anlamı kuvvetlendirir; hatta, üstelik, hem de. 2. Dahi, de.

b. (105a/14), (106b/15), (115b/11), (117b/17), (117b/3), (117b/9), (14b/11), (21b/8), (24a/3), (28a/10), (2a/8), (2b/1), (33a/1), (45b/12), (45b/14), (49b/4), (52b/17), (53a/17), (54b/10), (54b/11), (98b/6), (99a/4)

b. + sinde (34a/12)

[= 23]

bilgerek: Daha bilgili.

b. + dür (83a/15)

[= 1]

bilin-: Bilinmek. Öğrenilmek, hakkında bilgi sahibi olmak.

b.-meye (106b/3), (44b/10)

b.-meyeydi (106b/4)

b.-ür (105b/15), (106b/2), (106b/4), (114b/17), (115a/16)

[= 8]

bilış: Tanıdık.

b. + ine (59a/3)

[= 1]

bilışdür-: Tanıştırmak.

b.-meyince (78a/8)

[= 1]

bilişlik: Tanışıklık.

b. + meclisinde (79b/8)

[= 1]

bilişlü: Dostu, tanıdığı olan.

b. + bilişine (59a/3)

[= 1]

bin: <Ar. Oğlu.

b. (107a/13), (107a/13), (42b/13), (42b/16),
(42b/5), (42b/7), (43b/3), (48a/8),
(85a/9)

[= 9]

biñ: 1. Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra, bin
birden önce gelen sayının adı. 2. Bu
sayıyı gösteren rakam, 1000, M.

b. (101a/4), (101a/9), (104b/11), (108b/5),
(109a/4), (109a/4), (109a/4), (109a/5),
(109b/7), (110b/2), (115a/13),
(116a/10), (118a/1), (118a/2), (13a/14),
(21b/13), (21b/14), (22a/13), (22a/15),
(22a/17), (22b/6), (22b/7), (23a/2),
(23b/10), (23b/10), (23b/14), (23b/3),
(23b/4), (23b/4), (23b/4), (23b/8),
(29a/12), (2a/6), (2b/17), (30a/5),
(30a/5), (42b/12), (42b/15), (42b/17),
(42b/8), (43a/10), (43a/2), (43a/8),
(43a/9), (45a/17), (45a/9), (45b/1),

(45b/2), (47a/3), (4a/2), (4a/3), (4a/3),
(4a/6), (4a/7), (4a/8), (4a/8), (4b/3),
(52a/14), (52a/14), (57a/3), (57a/9),
(57a/9), (57b/11), (59a/17), (59b/4),
(60b/13), (92a/8), (94b/15), (94b/16)

b. + de (102b/10), (14b/3)

b. + i (4a/2)

[= 72]

bin-: 1. (Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine
çıkıp) Ayakları sarkıtarak oturmak. 2.
(Bisiklet, motosiklet ve binek
hayvanları için) Kullanmak, yönetmek,
sürmek.

b.-di (108a/10), (34b/17)

b.-eler (18b/5), (18b/6), (22a/3), (25a/16),
(27a/15), (27b/5)

b.-er (102a/9), (58a/17)

b.-erler (32a/4)

b.-erlerdi (57b/12)

b.-icek (102a/9)

b.-mezler (67a/12)

b.-miş (36a/1)

b.-üb (34a/8)

[= 16]

bin mes'ūd: Kişi adı.

b. + dan (72b/14)

[= 1]

bin zeyd: Kişi adı.

b. + den (66a/16)

[= 1]

bir: İlk sayı, 1.

b. (100a/8), (100b/10), (100b/11), (100b/11),
(100b/14), (100b/16), (100b/5),
(100b/9), (101a/16), (101a/17),
(101a/3), (101a/6), (101a/7), (101b/6),
(102a/13), (102a/15), (102a/16),
(102a/17), (102a/2), (102a/2), (102a/4),
(102a/9), (102b/12), (102b/13),
(102b/14), (102b/14), (102b/15),
(102b/5), (102b/7), (103a/12),
(103a/14), (103a/15), (103a/3),
(103a/8), (105a/4), (105b/4), (105b/4),
(105b/9), (106a/10), (106a/10),
(106b/12), (106b/14), (106b/15),
(106b/9), (107a/1), (107a/13),
(107a/14), (107a/16), (107a/16),
(107a/17), (107a/17), (107b/1),
(107b/10), (107b/11), (107b/13),
(107b/16), (107b/3), (107b/9), (108a/1),
(108a/11), (108a/14), (108a/3),
(108b/10), (108b/14), (108b/15),

(108b/16), (108b/4), (108b/4), (108b/4),
(108b/7), (108b/7), (108b/7), (109a/3),
(109b/16), (109b/17), (109b/17),
(109b/17), (10a/12), (10a/13), (10a/15),
(10a/8), (110a/16), (110a/2), (110a/3),
(110b/1), (110b/10), (110b/10),
(110b/13), (110b/14), (110b/4),
(111a/1), (111a/10), (111a/11),
(111a/5), (111a/6), (111a/8), (111b/11),
(111b/14), (111b/5), (112b/3), (112b/7),
(112b/8), (113a/17), (113a/4), (113a/5),
(113b/16), (114a/13), (114b/10),
(115a/3), (115a/9), (115b/10),
(115b/10), (115b/12), (115b/4), (116/ā),
(116a/4), (116a/5), (116a/5), (116b/12),
(116b/15), (117a/1), (117a/10),
(117a/5), (117a/6), (117a/9), (117a/9),
(117b/10), (118a/12), (118a/16),
(118a/17), (118a/2), (118a/3), (118a/7),
(118b/10), (119a/3), (11a/2), (11a/6),
(12a/11), (12a/14), (12a/8), (12b/1),
(12b/11), (12b/17), (12b/6), (12b/8),
(13a/3), (13a/4), (13b/10), (13b/8),
(14a/2), (14a/9), (14b/7), (15a/14),
(15a/16), (15a/17), (15b/10), (15b/13),
(15b/13), (16a/7), (16a/8), (16b/13),
(16b/3), (16b/6), (17a/13), (17a/17),
(17a/4), (17b/13), (17b/14), (17b/8),
(18a/11), (18b/15), (18b/2), (19a/17),

(19b/3), (19b/4), (19b/5), (19b/6),
(20a/8), (21a/9), (21b/14), (22a/11),
(22a/14), (22a/14), (22b/5), (22b/6),
(23a/12), (23a/12), (23a/13), (23a/13),
(23a/14), (23a/4), (23a/8), (23a/9),
(23b/11), (23b/15), (23b/16), (23b/5),
(23b/8), (24a/11), (24a/15), (24a/4),
(24a/5), (24a/8), (24b/1), (24b/16),
(24b/3), (24b/4), (24b/5), (25a/4),
(26a/13), (26a/14), (26a/2), (26b/10),
(26b/11), (26b/13), (26b/16), (26b/17),
(26b/17), (27a/1), (27a/14), (27a/2),
(27a/2), (27b/17), (27b/9), (28a/15),
(29a/12), (29a/13), (29a/13), (29a/14),
(29a/14), (29a/15), (29a/17), (29b/14),
(29b/2), (29b/5), (29b/9), (30a/16),
(30b/1), (30b/2), (30b/2), (31a/4),
(31a/4), (31a/5), (31b/14), (32b/13),
(32b/14), (32b/17), (32b/5), (32b/6),
(33a/12), (33a/6), (33a/8), (33b/11),
(33b/12), (33b/13), (33b/16), (33b/2),
(33b/5), (34a/11), (34a/12), (34a/14),
(34a/6), (34a/7), (34a/8), (34a/9),
(34b/14), (34b/7), (34b/8), (35a/7),
(35b/15), (35b/17), (35b/3), (36a/15),
(36a/17), (36a/8), (36b/11), (36b/4),
(36b/4), (36b/7), (37a/8), (37b/12),
(37b/14), (37b/14), (37b/5), (37b/5),
(37b/7), (38a/7), (38b/2), (38b/8),

(39a/14), (39a/2), (39b/10), (3b/12),
(3b/13), (3b/16), (3b/17), (40a/11),
(40a/8), (40a/8), (40b/1), (40b/7),
(41a/2), (41a/2), (41b/10), (41b/10),
(41b/11), (41b/11), (41b/11), (41b/13),
(41b/13), (41b/14), (42a/13), (42a/5),
(42a/7), (42a/8), (42a/8), (42a/8),
(42a/9), (42b/1), (42b/11), (42b/12),
(42b/15), (42b/15), (42b/17), (42b/3),
(42b/4), (42b/6), (42b/8), (43a/12),
(43a/15), (43a/16), (43a/2), (43a/3),
(43a/5), (43a/5), (43a/6), (43a/6),
(43a/9), (43b/2), (43b/3), (43b/4),
(43b/5), (43b/5), (43b/5), (43b/5),
(43b/5), (43b/6), (43b/6), (43b/6),
(44b/13), (44b/2), (44b/2), (44b/5),
(44b/6), (44b/6), (44b/7), (44b/8),
(44b/9), (45a/10), (45a/11), (45a/11),
(45a/12), (45a/13), (45a/17), (45a/3),
(45a/5), (45a/7), (45a/8), (45b/2),
(45b/6), (45b/7), (46a/12), (46b/1),
(46b/10), (46b/12), (46b/2), (46b/4),
(46b/4), (47a/9), (47b/8), (48a/14),
(48a/7), (48b/12), (48b/12), (48b/13),
(48b/6), (49a/10), (49a/14), (49a/3),
(49a/6), (49b/1), (49b/10), (49b/13),
(49b/2), (49b/2), (49b/3), (49b/3),
(49b/5), (49b/5), (49b/6), (4a/1), (4a/6),
(4b/1), (4b/3), (4b/4), (50a/1), (50a/11),

(50a/5), (50a/5), (50a/8), (50a/8),
(50a/9), (50b/6), (50b/6), (51a/13),
(51b/11), (51b/14), (52a/1), (52a/16),
(52b/10), (52b/2), (52b/3), (52b/9),
(52b/9), (53a/10), (53a/15), (53a/15),
(53a/15), (53a/15), (53a/9), (53b/10),
(53b/16), (53b/7), (53b/7), (54a/13),
(54b/1), (55a/1), (55a/4), (55b/10),
(55b/3), (56a/12), (56b/5), (56b/5),
(57a/10), (57a/10), (57b/4), (57b/6),
(58a/15), (58a/16), (58a/4), (58b/1),
(58b/11), (58b/12), (58b/17), (58b/3),
(58b/7), (58b/7), (58b/8), (59a/14),
(59a/14), (59a/16), (59a/7), (59b/12),
(59b/13), (5a/4), (5b/13), (5b/14),
(5b/15), (5b/15), (5b/7), (60a/11),
(60a/7), (61b/4), (61b/8), (61b/8),
(61b/8), (61b/9), (61b/9), (62a/5),
(62a/9), (62b/7), (63a/11), (63a/15),
(63a/6), (63a/6), (63b/13), (64b/2),
(64b/2), (65a/6), (65a/7), (65a/9),
(65b/16), (65b/16), (65b/3), (65b/4),
(65b/8), (65b/8), (65b/9), (65b/9),
(66a/4), (66a/8), (66b/7), (67a/13),
(67a/17), (67a/4), (67b/1), (67b/10),
(67b/17), (68a/1), (68a/11), (68a/15),
(68a/6), (68a/6), (68a/9), (68b/10),
(68b/12), (68b/12), (68b/13), (68b/3),
(68b/4), (68b/9), (69a/12), (69a/3),

(69b/1), (69b/8), (6a/10), (6a/3), (6a/8),
(6a/9), (70b/1), (70b/12), (70b/14),
(71b/7), (71b/8), (71b/8), (71b/9),
(72a/8), (72b/15), (73a/7), (74a/1),
(74a/3), (74b/14), (75a/10), (75a/13),
(75a/14), (75a/3), (75a/9), (75b/3),
(76a/10), (76a/13), (76a/13), (76a/6),
(76b/10), (76b/12), (76b/15), (76b/3),
(76b/5), (76b/7), (77a/14), (77a/15),
(77a/17), (77a/17), (77a/17), (77b/10),
(77b/11), (77b/2), (77b/3), (77b/4),
(77b/4), (77b/6), (77b/7), (77b/7),
(77b/8), (78a/1), (78a/1), (78a/16),
(78a/17), (78a/3), (78a/4), (79a/11),
(79a/11), (79a/14), (79a/3), (79b/2),
(79b/2), (79b/4), (79b/4), (79b/4),
(7a/17), (7a/7), (7a/7), (7b/11), (7b/6),
(7b/7), (80a/1), (80a/14), (80b/11),
(80b/12), (80b/4), (80b/4), (81a/17),
(81b/7), (83b/12), (84b/3), (84b/8),
(84b/8), (84b/9), (85a/10), (85a/14),
(85a/15), (85a/16), (85a/3), (85a/6),
(85b/12), (85b/17), (85b/2), (85b/4),
(85b/5), (85b/5), (86a/1), (86a/13),
(86a/16), (86a/17), (86a/4), (86a/6),
(86b/15), (86b/16), (86b/17), (86b/6),
(86b/6), (86b/7), (86b/8), (86b/9),
(87a/13), (87a/3), (88a/13), (88a/13),
(88a/15), (88a/16), (88a/6), (88a/6),

(88a/7), (88b/1), (88b/16), (88b/17),
(88b/2), (88b/2), (89a/17), (89a/17),
(89b/1), (8a/10), (8a/11), (8a/2), (8a/5),
(8a/6), (8a/9), (8b/2), (90a/8), (90b/16),
(91a/10), (91a/3), (91a/3), (91a/4),
(91a/4), (91a/7), (91a/7), (91a/9),
(91b/12), (91b/13), (91b/3), (92a/1),
(92a/12), (92a/14), (92a/16), (92a/17),
(92a/6), (92a/8), (92a/9), (92b/14),
(92b/6), (92b/8), (93a/2), (93a/3),
(93a/5), (93a/6), (93a/7), (93b/11),
(94a/16), (94a/17), (94b/16), (94b/16),
(94b/6), (95a/6), (95a/7), (95b/15),
(95b/16), (95b/8), (95b/8), (95b/8),
(96a/10), (96a/12), (96a/8), (96a/9),
(96b/15), (96b/2), (96b/6), (96b/7),
(97a/17), (97a/17), (97a/4), (97b/8),
(98a/8), (98b/11), (98b/11), (99a/15),
(99b/4), (99b/5), (99b/8), (9a/10),
(9a/2), (9b/1), (9b/3)

b. + birimizi (58a/10)

b. + birimüze (80a/2)

b. + biriñizi (28a/17)

b. + biriñü (58a/12)

b. + biriñüzi (28a/11)

b. + birinden (56b/13)

b. + birine (17a/6), (41a/14), (67b/15), (67b/16),
(67b/7), (79b/16)

b. + birini (27a/2)

b. + birinüñ (55b/14)

b. + biriyile (13a/7), (22a/10)

b. + birümüz (28a/16)

b. + den (56a/16)

b. + dir (112a/1)

b. + dür (109a/11), (112a/5), (113a/11), (14a/9),
(19b/15), (87b/5), (8b/1), (90b/11)

b. + er (107b/3), (110b/16)

b. + güye (111b/9)

b. + i (102b/10), (106a/16), (116/ā), (12a/1),
(13a/15), (14b/10), (17b/13), (18a/9),
(26b/10), (26b/15), (38b/4), (38b/5),
(41a/10), (41a/10), (42b/14), (44b/3),
(44b/3), (46b/8), (48a/7), (48b/14),
(48b/14), (48b/14), (48b/14), (4b/11),
(52b/10), (52b/13), (52b/13), (52b/14),
(52b/9), (66b/7), (67b/16), (67b/16),
(69b/3), (69b/3), (69b/4), (69b/4),
(6a/8), (7a/16), (7a/16), (94a/3),
(94a/3), (94a/3), (96b/10), (96b/10),
(96b/7), (99a/15), (99a/15), (99a/15)

b. + idür (4b/2)

b. + imüz (14b/3)

b. + in (107b/16), (50b/6), (50b/6), (54b/2)

b. + iñ (96a/17)

b. + iñüzün (31b/9)

b. + inde (115b/2), (22a/17), (26b/11), (26b/12),
(8a/9)

b. + inden (16a/14), (16a/16), (16a/16), (24b/11),
(33b/13), (46b/8)

b. + ine (108a/3), (110a/2), (110b/1), (115a/1),
(118a/3), (13a/15), (46b/11), (54b/1),
(65a/6), (65b/16), (67a/17), (67a/4),
(67b/17), (75a/13), (75a/14), (96b/6)

b. + ini (116b/12), (29a/17)

b. + iniñ (65b/16)

b. + inün (107b/1), (107b/1), (109a/17),
(113b/17), (13a/15), (40b/17), (44b/5),
(46b/11), (57b/10), (68a/14), (84a/10)

b. + isi (107a/16), (110b/2), (112b/15),
(112b/16), (114b/10), (114b/11),
(114b/12), (115b/15), (18a/2), (29b/4),
(29b/5), (42b/11), (42b/16), (42b/8),
(43a/1), (43a/10), (43a/8), (45b/12),
(52b/13), (52b/14), (53b/12), (55b/14),
(55b/16), (57a/13), (60a/13), (66b/8),
(74a/11), (78b/3), (85a/12), (85a/8),

(89a/11), (89a/12), (89a/12), (89a/7),
(92a/9)

b. + isine (55b/14)

b. + isini (29b/6), (29b/8)

b. + isinün (23a/3), (23a/4), (27a/1), (44b/5)

b. + isiyiçün (4a/12)

b. + iyle (54a/8)

b. + le (3b/17), (4a/13), (4a/15), (4a/17), (4b/3),
(4b/3)

b. + olsa (71b/16)

b. + ümize (14a/9)

[=901]

biraz: Azıcık, bir parça.

b. (107b/14), (108b/10), (112b/5), (18b/9),
(34a/12), (59b/9), (86b/10)

[=7]

birazçuk: *bk.* birazçuk.

b. (40b/12)

[=1]

birazçuk: Azıcık, bir parça.

b. (69b/7)

[=1]

biregü: Bir kimse, biri, herhangi bir fert.

b. (105b/6), (107b/9), (76a/2), (79a/3), (97a/16)

b. + de (47a/8)

b. + nün (47a/8), (53a/15)

b. + ye (74b/3)

[= 9]

birkaç: *bk.* birkaç.

b. (12a/8)

[= 1]

birkaç: Ne kadar olduğu kesin olarak bilinmeyen az sayıdaki şeyleri belirtmek için kullanılır, üç beş tâne kadar, az sayıda.

b. (42b/15)

[= 1]

birle: İle, birlikte, berâber.

b. (10a/12), (10a/13), (114b/7), (116b/4),
(13a/7), (19a/7), (21a/10), (21a/14),
(21a/16), (21b/4), (29b/17), (30b/4),
(40b/13), (48b/11), (49a/6), (50a/4),
(5b/10), (6b/10), (6b/5), (78a/5),
(79a/7), (7a/6), (81b/12), (84a/14),
(84a/15), (96a/6)

b. + dür (12a/8)

[= 27]

birle-: Birliğine inanmak.

b. (71a/15)

[= 1]

birlik: Teklik.

b. + ine (11b/14), (11b/5), (15a/5), (98a/5)

[= 4]

bismillâhi: <Ar. Bismillâhirrahmânirrahim sözünün kısaltılmış şekli.

b. (102a/12)

b. + de (80b/11), (95b/5)

b. + kelimesin (99b/13)

[= 4]

bismillâhirrahmânirrahîm: <Ar. Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.

b. (1b/1), (61b/14), (62a/4), (71b/13), (74a/8)

b. + dür (74a/17)

[= 6]

bit: Kanatsız ufak böcek.

b. (55b/8), (26b/3)

b. + i (52b/13)

[= 3]

bit: *bk.* biti.

b. + leraçılrsa (68b/17)

b. + leri (55b/10)

[=2]

bit-: Sona ermek, tükenmek.

b.-di (34b/15)

b.-eler (20b/9)

b.-er (20b/9), (29b/15), (94a/12)

b.-meyeydi (29b/6)

b.-miş (25a/13)

b.-miş ola (25a/13)

[=8]

biti: Yazılmış şey, mektup, berat.

b. (22b/8), (22b/8), (58b/14), (69a/6), (76b/3),
(78a/1), (81a/1)

b. + dür (76b/15)

b. + leri (22b/11), (76b/11)

b. + lerini (69a/5), (76b/9)

b. + ler okutan (22b/7)

b. + si (75b/16), (78b/7), (78b/9), (80b/10),
(81b/10), (81b/13), (82a/2), (82a/6)

b. + sin (82a/1)

[=22]

bitür-: 1. Bitirmek. 2. Sona erdirmek,
tamamlamak.

b.-mege (40b/15)

b.-ür (13a/11)

[=2]

bitür-: Tohumun filizlenip topraktan çıkmasına
sebep olmak.

b.-dük (11b/6), (64b/11), (64b/13), (64b/14)

[=4]

biz: Çoğul birinci şahsı gösterir.

b. (101b/2), (109b/4), (10a/11), (10a/11),
(110b/13), (111a/2), (119a/6), (11b/12),
(13b/17), (14a/15), (19a/5), (1b/11),
(24b/14), (27b/15), (28b/17), (29a/1),
(30a/4), (31b/17), (32b/2), (32b/3),
(36a/3), (3b/4), (41a/3), (41a/5),
(44a/10), (46a/10), (46a/16), (47b/11),
(48a/12), (48a/3), (50b/16), (51b/5),
(51b/9), (53a/17), (55a/12), (58a/6),
(59a/5), (5b/5), (64b/11), (64b/8),
(64b/9), (66b/15), (6b/9), (77a/4),
(88b/6), (8a/3), (8b/7), (8b/7), (91b/16),
(98a/10)

b. + de (24b/7), (24b/8), (8b/17)

b. + den (103b/8), (109a/7), (109a/7), (18b/8),
(3b/3), (55b/1), (57b/7), (7a/11),
(82a/10), (98a/13)

b. + e (103b/9), (104b/16), (105b/7), (108a/17),
(109b/4), (109b/9), (115b/6), (116/ā),

(13b/12), (14a/2), (14a/4), (19a/4),
(20a/4), (21a/3), (26a/6), (27b/14),
(27b/14), (33a/15), (39a/3), (45a/3),
(45a/4), (45a/6), (46a/3), (48a/8),
(51b/10), (51b/13), (56b/15), (57b/16),
(62a/1), (65b/5), (66a/16), (67a/16),
(70b/17), (71a/7), (71b/3), (72a/12),
(72a/13), (73a/6), (76a/10), (76a/3),
(76a/9), (76b/4), (76b/6), (78b/5),
(80b/8), (82a/13), (83b/8), (86b/4),
(8b/8), (90b/8), (91b/4), (93a/4),
(94a/8), (94b/6), (98a/10)

b. + i (109a/6), (110a/9), (118b/8), (14a/6),
(30a/9), (39a/4), (54a/1), (57b/16),
(73a/16), (8b/16), (8b/2), (8b/9)

b. + im (115b/15), (116a/6), (18a/15), (18a/17),
(24b/7), (31b/1), (38a/8), (40a/7),
(44a/8), (47a/4), (56b/12), (63a/1),
(77a/10), (77a/2), (8b/3)

b. + üm (101b/1), (103a/13), (103b/10), (10b/6),
(10b/8), (117b/10), (118b/13),
(119a/11), (11b/13), (14a/8), (16a/5),
(21a/10), (30a/8), (37b/4), (47a/2),
(56b/15), (57b/7), (70b/11), (71a/1),
(80a/2), (8b/5), (98a/15)

b. + ümile (117b/4)

[= 168]

biz: *bk* biz.

b. + ler (18b/3)

bodrum: < Yun. Binanın yol düzeyinden aşağıda
kalan kısmı.

b. + lara (64a/1)

[= 1]

boğ-: Nefes almasına engel olmak.

b.-arlar (112a/13)

[= 1]

boğaz: 1. Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin
geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar
kısım. 2. Bu kısmın dış tarafı, boynun
önü.

b. + a (101a/6)

b. + ina (22a/7), (29a/14), (29b/15)

b. + larına (101a/5), (101a/7), (29b/16)

b. + larından (101a/7), (44a/1)

[= 9]

boğazla-: Hâince öldürmek.

b.-dılar (112b/1), (112b/5)

b.-ruz (112a/14)

b.-sunlar (57a/10)

[= 4]

boğmak: Kolye.

b. + dağınur (93a/17)

[= 1]

borc: Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi kabul ve taahhüt edilen para veya şey.

b. + ı (2b/5)

[= 1]

borçlu: *bk.* borçlu.

b. (2b/5)

[= 1]

borçlu: 1. Maddî bir borç altında bulunan kimse.

b. + nuş (47b/4)

[= 1]

boşan-: Boş kalmak.

b.-a (118a/5)

[= 1]

boy: 1. Yerden en yükseğe kadar olan mesafe. 2.

Endam.

b. + ı (107b/3), (107b/4), (109a/17)

b. + un (102b/13)

b. + uşızı (109a/17)

[= 5]

boylu: Uzun boylu.

b. (108b/7), (26b/7), (44b/2), (85b/3)

b. + lardı (107a/15)

[= 5]

boyn: *bk.* boyun.

b. + ı (28b/2)

b. + ıdur (93a/17)

b. + ına (81b/14)

b. + uşa (47a/6)

b. + una (25a/6), (47b/4), (47b/5), (9b/6)

b. + una bağladuğ (5b/6)

b. + un burub (38a/17)

b. + unda (108b/7), (33a/3)

[= 12]

boynuzlu: Boynuzu olan.

b. + koyundan (46b/9)

[= 1]

boynuzsuz: Boynuzu olmayan.

b. + koyun (46b/9)

[= 1]

boyun: Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.

b. (89b/2)

b. + ları (5b/8)

b. + larına (5b/10)

[= 3]

bölüg: *bk.* bölük.

b. + i (105a/13), (71b/8), (71b/9), (71b/9),
(95b/8), (95b/8), (95b/8)

b. + üne (68a/9)

[= 8]

bölük: 1. Takım, zümre, cemâat. 2. Bölünmüş bir
bütünün parçası, parça, kısım.

b. (28b/5), (41b/4), (45a/3), (71b/8), (76a/10),
(79b/15), (80a/1), (88b/12), (88b/12)

b. + dür (95b/7)

b. + ferîşteyi (113b/16)

b. + kavm (110b/10)

[= 12]

böyle: Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü,
bu tarzda ve sıfatta bulunan.

b. (105a/8), (108b/8), (112a/2), (113a/11),
(115b/17), (117a/12), (118b/2),
(14a/10), (16b/1), (17b/15), (18b/4),
(32b/6), (38a/15), (38a/3), (39a/7),
(46b/16), (47a/1), (48a/17), (49a/1),
(51b/9), (53a/7), (53a/8), (53a/9),
(54a/5), (56b/9), (67a/13), (67a/3),
(67a/5), (68a/17), (69b/1), (73b/15),

(75a/13), (75a/15), (77b/3), (78b/5),
(83a/5), (86b/16), (94a/7)

b. + dür (106b/5), (14a/12), (14a/8), (14b/2),
(36b/15), (38b/12), (38b/2), (39b/1),
(40b/1), (66a/9)

b. + édersin (91a/14)

b. + étsen (88a/17)

b. + siz (52b/5)

[= 51]

bu: En yakında olan kimse veya şeyi işâret
yoluyla belirtir.

b. (100a/16), (100a/2), (100a/3), (101a/17),
(101b/17), (101b/2), (102b/1),
(102b/17), (102b/6), (103a/10),
(103a/12), (103a/17), (103a/9),
(103b/13), (103b/2), (104a/11),
(104a/14), (104a/7), (105a/17),
(105a/5), (107a/4), (107a/7), (107a/8),
(108a/10), (108a/8), (109a/8),
(109b/12), (109b/2), (10a/5), (10a/6),
(110a/1), (110a/17), (110b/12),
(112a/11), (114a/17), (114b/14),
(114b/17), (114b/4), (115a/13),
(115a/15), (115a/6), (115b/15),
(115b/16), (115b/4), (115b/5), (115b/9),
(116a/14), (116a/2), (116b/12),
(116b/8), (117a/11), (117b/10),

(118a/13), (118a/15), (118a/5),
(118a/9), (119a/12), (119a/14),
(119a/17), (11a/11), (11a/14), (11a/4),
(11b/11), (11b/13), (11b/14), (11b/3),
(13a/7), (13a/9), (13b/4), (14a/10),
(14a/11), (14a/8), (14b/2), (14b/7),
(15a/4), (15a/5), (15b/2), (16a/3),
(16b/1), (18a/10), (18a/15), (18a/17),
(18b/1), (18b/9), (19a/6), (19b/9),
(1b/13), (1b/17), (20b/1), (20b/5),
(21a/5), (21a/7), (22b/10), (22b/5),
(22b/6), (23a/11), (23a/11), (23a/5),
(23b/9), (25b/9), (28a/14), (29b/4),
(2a/14), (2a/15), (2a/7), (2a/8), (2a/9),
(2b/11), (2b/12), (2b/13), (2b/15),
(2b/16), (2b/9), (30a/16), (30a/17),
(30b/11), (31b/2), (31b/4), (31b/6),
(32a/14), (32b/15), (32b/17), (32b/4),
(33a/10), (33a/12), (33a/17), (33a/5),
(33a/6), (33a/7), (34b/16), (34b/2),
(35a/2), (35b/3), (35b/6), (36a/15),
(36b/1), (37a/17), (37a/5), (37a/9),
(37b/2), (38a/7), (39b/12), (39b/8),
(3a/4), (3a/5), (40a/3), (40a/5), (40b/3),
(40b/5), (42a/13), (43a/10), (43a/12),
(44a/2), (44a/3), (44a/5), (44b/12),
(45b/5), (45b/9), (46a/7), (46b/1),
(46b/2), (47a/14), (47a/17), (47a/3),
(48a/15), (48b/15), (48b/8), (49a/12),

(49a/7), (49a/8), (49b/16), (4a/16),
(4a/9), (50a/6), (50b/13), (50b/14),
(51a/12), (51a/14), (53a/4), (53a/8),
(54a/7), (54b/16), (54b/6), (55a/12),
(55a/8), (55b/1), (56a/16), (56a/4),
(56b/14), (57a/11), (57b/7), (58a/4),
(58b/17), (58b/2), (59a/17), (59a/8),
(59b/6), (5a/12), (5a/5), (5a/7), (5a/7),
(5a/9), (5b/10), (5b/13), (5b/14), (5b/7),
(60a/13), (60a/14), (60b/13), (61a/1),
(61a/3), (61b/15), (61b/16), (61b/17),
(62a/14), (62a/14), (62a/5), (62a/9),
(63a/1), (63a/8), (63a/8), (63b/7),
(65b/2), (66a/12), (66a/13), (66a/14),
(67a/1), (67a/5), (67b/3), (68a/4),
(68b/12), (69a/11), (69a/4), (6a/11),
(6a/2), (6a/7), (6b/14), (6b/15), (70a/1),
(70b/17), (70b/7), (71b/10), (71b/13),
(71b/2), (72a/1), (72a/13), (72a/3),
(73b/14), (74a/16), (74a/4), (74a/6),
(74a/9), (74b/12), (74b/12), (74b/13),
(74b/16), (74b/7), (75b/13), (76a/1),
(76a/3), (76a/7), (77a/11), (77a/2),
(77b/15), (78a/2), (78a/3), (78a/8),
(79b/15), (7b/15), (7b/4), (80a/8),
(80a/9), (80a/9), (80b/10), (80b/17),
(80b/2), (80b/7), (81a/2), (81a/4),
(81a/5), (81a/6), (81b/4), (82/11),
(82b/13), (82b/13), (83a/12), (83b/10),

(83b/6), (84a/1), (84a/12), (84b/10),
(85a/16), (85b/1), (85b/13), (85b/5),
(86a/13), (86b/1), (86b/13), (86b/2),
(87a/8), (87a/9), (87a/9), (88b/13),
(88b/15), (88b/5), (88b/6), (89b/14),
(8a/12), (8a/4), (8b/10), (90a/5),
(90b/1), (90b/15), (91a/16), (91b/15),
(91b/17), (91b/3), (92a/12), (92a/16),
(92b/1), (92b/12), (92b/9), (93a/12),
(93a/15), (93b/12), (93b/17), (94a/12),
(94a/13), (94a/14), (94b/12), (94b/13),
(94b/5), (94b/8), (95a/15), (95a/2),
(95b/11), (95b/11), (95b/12), (95b/14),
(96b/15), (97a/15), (97b/7), (98a/15),
(98a/7), (98b/13), (99a/13), (99a/7),
(99b/11), (99b/12), (99b/16), (99b/7),
(9a/4), (9a/7), (9b/14), (9b/17), (9b/2),
(9b/5)

b. + dur (10b/12), (12a/11), (12a/14), (12a/8),
(12b/1), (12b/11), (12b/17), (12b/6),
(12b/8), (13a/3), (13a/5), (15a/14),
(15a/16), (15a/17), (15a/8), (19a/7),
(21a/12), (25b/16), (28b/12), (28b/16),
(30a/14), (34a/5), (35a/8), (35a/9),
(38a/14), (3a/1), (41a/7), (43b/8),
(46b/17), (48a/12), (4a/10), (50b/15),
(59a/5), (59a/5), (5a/3), (60b/11),
(60b/9), (64b/15), (67a/3), (79b/5),
(82b/14), (83b/12), (83b/14), (84a/6),

(84a/8), (88b/15), (92b/11), (95b/6),
(97b/1)

b. + ladan (55b/2)

b. + lalara (39a/8)

b. + lalardan (41b/13)

b. + lar (100b/2), (105b/2), (107b/4), (109b/8),
(110b/9), (111a/4), (113b/4), (113b/9),
(117b/12), (117b/9), (35b/10), (45b/8),
(46a/12), (51b/12), (56a/4), (57a/13),
(57b/12), (59a/3), (62a/7), (67a/17),
(73b/5), (80a/4), (83b/3), (89b/2)

b. + lara (101a/4), (102a/3), (103a/7), (103b/4),
(103b/5), (105b/2), (109b/6), (111a/2),
(111a/8), (43b/14), (44a/2), (45b/4),
(47b/16), (61b/12), (62a/8), (68b/14),
(78b/11), (79b/4), (7b/4), (80a/14),
(80a/6), (83a/6), (87b/7), (88a/12),
(88a/6), (89b/1), (89b/3), (94a/17),
(94b/2), (94b/3), (96b/3), (98b/8)

b. + lardan (105b/1), (30b/9), (56b/1), (57a/13),
(65a/11), (65a/13), (65a/14), (75b/12),
(76a/2), (78b/3), (85a/16)

b. + lari (100b/3), (103a/13), (103a/16),
(107a/7), (109a/8), (110a/16),
(110b/13), (110b/3), (116b/9), (30b/9),
(53b/8), (57b/1), (59a/3), (62a/8),

(69a/6), (79b/16), (80a/11), (80a/2),
(80b/17), (88a/10), (89b/17)

b. + larıdan (75a/9)

b. + larıdı (109a/3)

b. + larıñ (110a/8), (75a/3), (75a/5), (75a/6),
(75a/7), (76b/16), (80b/4)

b. + larıñdur (90a/12)

b. + larıñ (101a/10), (101a/11), (101a/11),
(101a/14), (101a/5), (101a/6),
(102a/11), (102a/14), (103a/8),
(103b/10), (103b/8), (107b/2), (107b/3),
(107b/4), (107b/6), (109a/10),
(109b/12), (110b/14), (113b/10),
(43a/13), (43b/15), (43b/16), (44a/3),
(44a/4), (44a/6), (44b/3), (44b/4),
(45b/11), (57b/8), (65a/13), (65a/8),
(74b/13), (74b/9), (76b/13), (78a/14),
(79b/11), (79b/13), (80a/12), (83a/8),
(88a/2), (88a/9)

b. + larıñdur (90a/5)

b. + larıñıla (114b/17)

b. + ıñ (102a/7), (111b/7), (114a/17), (62a/14),
(67a/5), (97b/13)

b. + ıñada (113a/13)

b. + ıñadur (38b/12)

b. + nca (104b/11), (108b/2), (109a/14),
(113a/5), (113a/8), (36a/16), (4a/8),
(57b/1), (72a/11), (83a/7), (94b/15),
(98b/17), (99b/10), (99b/12), (99b/9)

b. + nça (54a/3), (63b/7)

b. + nda (104a/9), (107a/8), (14a/3), (18a/16),
(22b/11), (28a/12), (35a/7), (3b/12),
(4a/12), (52a/1), (59b/6), (61b/10),
(71b/7), (77a/8), (8a/13), (8a/5)

b. + ndan (114b/11), (11a/12), (26a/7), (30a/9),
(30b/3), (31a/15), (43a/7), (48a/17),
(48a/17), (57a/2), (82b/17)

b. + nı (108a/5), (108b/16), (10b/17), (111b/16),
(112b/10), (113a/15), (2b/12), (32b/8),
(35a/11), (38a/2), (52b/7), (53a/6),
(62b/7), (78a/12), (85b/8), (87b/15),
(88b/9), (92a/8), (96a/3), (98a/2)

b. + nlar (101a/7), (109a/4), (111a/6), (116a/17),
(117a/12), (31b/15), (39a/7), (54b/14),
(55a/12), (56b/7), (57b/6), (68a/4),
(68a/5), (7b/17), (89b/6), (8a/15),
(8a/3), (8a/7), (93a/1), (9a/12)

b. + nlara (103b/2), (114b/16), (30b/11), (39a/3),
(61a/16), (97a/6)

b. + nlarda (23b/8)

b. + nlardan (10b/4), (10b/5)

b. + nları (111a/13), (34b/1), (38b/10), (38b/5),
(77b/14), (7b/12)

b. + nlarıkim (34a/17)

b. + nların (41b/9), (49a/13), (55a/16)

b. + nlarıu (27b/9), (78b/7), (7b/10), (7b/17),
(8a/17), (8b/1)

b. + nu (95b/5)

b. + nuu (102a/7), (108a/8), (116a/7), (117a/1),
(18a/10), (35b/8), (86b/16), (88b/16),
(95a/8)

b. + nuçün (98a/2)

b. + rıya (91b/10)

b. + ydı (52b/15)

b. + ydıkim (44a/6)

[= 681]

būstān: <Far. Bağ, sebze bahçesi.

b. + lar (11b/8), (41a/13), (90a/12)

b. + larda (102b/2), (27a/5)

b. + lardan (11b/10)

[= 6]

bucağ: *bk* bucağ.

b. + ın (111a/7)

[= 1]

bucağ: Kenar, köşe.

b. (43b/5)

b. + da (43b/5)

[= 2]

buçuk: Yarım.

b. (14a/2)

[= 1]

budağ: *bk* budağ.

b. + ında (27b/3)

[= 1]

budağ: 1. Dal, ince dal, filiz. 2. Kesilen bir dalın
ağaçta kalan kısmı.

b. + dur (31b/12), (31b/13)

b. + larda (20b/3)

b. + ları (41a/14)

[= 4]

buğağ: *bk* buğağ.

b. + lar (118a/11)

[= 1]

buğday: Tâneleri un ve ekmek yapımında
kullanılan ve insanın başlıca gıdâsını
teşkil eden bitki.

b. + biti (52b/13)

[= 1]

buğur: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Erkek deve.

b. (109b/7), (54b/2)

[= 2]

bugün: İçinde bulunulan gün.

b. (118a/16), (118b/2), (20a/17), (21a/15),
(22b/10), (23a/11), (23a/12), (24b/8),
(25b/4), (28a/9), (33a/8)

[= 11]

bukağı: 1. Bukağı. 2. Kaçmalarını, çifte atmalarını önlemek için atların ayağına vurulan demir halkalı köstek. 3. Eskiden mahkûmların ayaklarına takılan ve ucuna pranga bağlanan demir halka, künde.

b. + lar (22b/15)

[= 1]

bul-: 1. Bulmak. 2. (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak. 3. (Kaybedilen bir şeyi) Tekrar elde etme.

b.-a (107b/12), (21b/3), (2b/6), (46a/14),
(46a/15), (69a/13), (72a/4), (72a/4),
(72a/6), (72a/8), (72a/9), (81b/3)

b.-açak (36a/4)

b.-alar (119a/6), (22b/11), (44b/1), (44b/1),
(97b/2)

b.-amadılar (112b/7)

b.-asız (18b/11)

b.-ayınki (20a/1)

b.-dı (110a/6), (7b/8), (99b/13)

b.-dum (76a/12), (8a/13)

b.-ımadılar (59a/11)

b.-ımadum (21b/6)

b.-ıncaç (84a/11)

b.-ısar (21b/3), (21b/4)

b.-ıyardur (80b/7)

b.-ıarsız (35a/10)

b.-madı (48b/15)

b.-madılar (89b/15)

b.-muşlar (9a/4)

b.-ub (9b/14)

b.-urlar (7b/5)

b.-ursaşuz (103a/11)

[= 39]

bulan-: Bir şeye batmış, üstü bir şeyle kaplanmış olmak.

b.-mış (41a/9)

[= 1]

bulın- *bk* bulun-.

b.-alar (51b/14)

b.-maya (47a/5)

[= 2]

buluş- *bk* buluş-.

b.-ıb (53b/7)

[= 1]

bulıt- *bk* bulut.

b. + lardan (41a/5)

[= 1]

bulud- *bk* bulut.

b. + ları (41a/8)

[= 1]

bulun- 1. (Aranılarak veya tesâdüfen) Elde edilmek, ele geçirilmek. 2. (Kaybedilen bir şey) Tekrar elde edilmek. 3. (Varlığı bilinmeyen veya mevcut olmayan bir şey) Ortaya çıkarılmak, keşfedilmek.

b.-a (83b/6)

b.-maya (17b/17), (18a/1), (22a/8), (47b/3)

b.-mayanlara (47b/3)

[= 6]

buluş- Belli bir yerde bir araya gelmek.

b.-dı (53b/7)

[= 1]

bulut- Gökyüzünün yüksekçe katlarındaki görülebilir duruma gelmiş su buharı kütlesi.

b. (27b/17), (28a/1)

b. + lar (15a/1)

b. + lardan (41a/10)

b. + lardur (103a/3)

b. + ları (41a/6)

[= 6]

buñal- Bunalmak.

b.-dı (85a/17)

b.-dılar (109b/6)

[= 2]

buncılayın- Böyle, bunun gibi.

b. (81a/3)

[= 1]

bur- Bir şeyi kendi etrâfında döndürmek, çevirmek, kıvırmak, bükmek.

b.-ub (38a/17)

[= 1]

burāk: <Ar. Hz. Muhammed'in, mîrâca çıkması için emrine verilen binek.

b. (27a/17)

b. + a (35b/17)

b. + lara bineler (25a/16), (27a/15), (27b/5)

b. + lardan (27b/3)

b. + laruñ kanadı (27b/1)

[= 7]

burāk: <Ar. Temiz, berrak.

b. (24a/4), (79a/2)

b. + lar (22b/13)

b. + yer (13b/8)

[= 4]

burc: <Ar. Yıldızlar ve onların girdikleri şekiller.

b. + lar (84a/16)

[= 1]

burclu: 12 takım yıldızlı.

b. + gök (84a/16)

[= 1]

burç: *bk.* burc.

b. + u (107b/11)

[= 1]

burış-: Buruşmak, düzgünlüğü bozulmak, kırışik.

b.-a (101a/12), (43b/16)

[= 2]

burn: *bk.* burun.

b. + ı (102b/16), (109b/18)

[= 2]

burtar-: Surat asmak.

b.-dı (62a/13), (62a/17)

[= 2]

burun: Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı

b. (114b/16)

[= 1]

burundurug: *bk.* burundurug.

b. + ma yapışub (118a/7)

[= 1]

burundurug: Zaptedebilmek için deve, beygir gibi sert hayvanların ve özellikle nallanırken atların burnuna takılan tahta kışağ.

b. + ıla yide (118a/1)

b. + ın (118a/2)

[=2]

burunlu: Burnu olan.

b. (47b/13)

[=1]

buç: Put. Eski dinlerde, kendisine tapınılan bir ilâhı veya ilâhların bâzı niteliklerini temsil etmek üzere yapılmış resim ve heykel.

b. + aþaparladı (109a/9)

[=1]

buyrul-: Buyurulmak, emredilmek.

b.-sa (48a/9)

[=1]

buyruğ: *bk.* buyruk.

b. + ı (50b/13)

b. + ım (52a/13)

b. + ından (119a/2)

b. + ımı (81a/14)

[=4]

buyruk: Buyurulan, emredilen şey, emir, hüküm.

b. (56b/10)

b. + dan (75a/4)

b. + lar (74a/2)

[=3]

buyur-: 1. Bir şeyin yapılmasını kesin olarak bildirmek, emretmek. 2. (Saygılı ifâdede) Söylemek, demek.

b.-a (43b/14), (46b/3), (46b/8)

b.-dı (107b/7), (108b/12), (112a/8), (117a/7), (12a/5), (13a/16), (15b/15), (16a/15), (16b/4), (18a/8), (19a/17), (19b/10), (19b/2), (19b/3), (1b/14), (20b/15), (23a/2), (24a/3), (25a/12), (25a/2), (31b/8), (32a/16), (45b/15), (46b/1), (57a/16), (57a/5), (62b/11), (63a/2), (65b/2), (67a/6), (68b/8), (71b/13), (73b/3), (74a/1), (75b/10), (77a/3), (7b/16), (80b/5), (81a/7), (83a/7), (87b/11), (87b/6), (88a/7), (88b/9), (89b/2), (98b/12)

b.-dıkım (15b/12), (15b/17), (29a/16), (2a/11), (2b/1), (30a/14), (31b/10)

b.-du (53b/5)

b.-salar (75a/5)

b.-ur (101a/16), (10b/10), (11a/2), (40a/11), (43a/15), (50a/14), (54a/12), (77b/9), (79a/17), (7a/1), (80b/5)

b.-urdı (114a/16), (17a/13), (70b/13)

b.-urdıkım (15b/8)

b.-urlar (38a/15)

b.-ursuz (20a/4)

[= 76]

büdü: Bütün.

b. (57a/11)

[= 1]

bühtân: <Ar. Bir kimseyi yapmadığı bir şeyi yapmış olmakla itham etme, iftirâ.

b. + étmiş (47a/17)

[= 1]

bülbül: <Far. Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş.

b. + ler (20b/3)

[= 1]

bürü: Kaplamak.

b.-r (100a/8)

[= 1]

büyi: *bk* büyü-.

b.-r (46b/4)

[= 1]

büyü: *bk* büyü-.

b.-eler (46b/3)

[= 1]

büyü: Daha büyük duruma gelmek.

b.-mişler (59b/7)

b.-ye (83b/16)

[= 2]

büyü: 1. Daha büyük duruma getirmek, genişletmek, geliştirmek, fazlaştırmak. 2. Büyümesine yardım etmek ve bakıp yetiştirmek.

b.-eler (46b/4)

[= 1]

büyük: Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha yüksek, daha geniş, daha uzun veya iri olan, azîm, cesim, kebir.

b. (102a/9), (102b/9), (111a/6), (45a/6), (49b/3), (53b/10), (5b/15)

b. + dür (43b/6)

b. + kılayduñ (103a/1)

b. + kıldılar (6a/6)

[= 10]

büyüklik: Büyüklük, büyük olma durumu.

b. + i artsa (81a/15)

b. + ile (102b/12)

[= 2]

büzil-: Büzülmek, daralmak, küçültülmek.

b.-e (101a/13)

[= 1]

-C-

cāhiliyyet: <Ar. 1. Cāhillik. 2. Araplar'ın İslâmiyet'ten önceki dönemine verilen isim.

c. + zamānında (68b/13), (68b/8)

[= 2]

cā'iz: <Ar. Dinen yasak olmadığı için yapılmasında sakınca bulunmayan, izin verilen şey.

c. (11b/11)

[= 1]

cān: <Far. 1. İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümlle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh. 2. İnsanın kendi varlığı, yaşama, yaşayış, hayat.

c. (106b/15), (33a/10), (49b/10), (76a/1), (76a/7)

c. + a (106b/17)

c. + acıgını (37a/1), (39b/4)

c. + almağa (50b/3)

c. + dur (106b/16), (49b/9)

c. + ı (13b/1), (2a/17), (49b/6), (76a/16), (76b/1),
(88b/5)

c. + ı alub (76a/17)

c. + ı çıkınca (9b/16)

c. + ıdur (45b/13), (50a/1), (50b/2)

c. + ıla (106b/17)

c. + ım (118b/1), (36a/9), (76a/11)

c. + ımız (38a/8)

c. + ın (113b/6), (49a/13), (49a/7), (49b/1)

c. + ına (12a/3), (53b/5)

c. + ın aldı (113b/5)

c. + ından (92b/14)

c. + ımı (34b/2), (49a/15), (49b/17), (50a/3),
(50a/9), (50b/1), (63b/15), (91a/6)

c. + ımı alub (76a/15)

c. + ınuş (76b/2)

c. + ışmarladı (75a/15)

c. + lar (45b/14), (49b/7), (49b/9), (50b/14)

c. + ları (38b/13), (59a/6), (76a/14), (76a/17),
(76a/4), (76b/10), (89b/9)

c. + larıñ (49a/11), (89b/7)

c. + ların alurlar (57a/13)

c. + larını (39b/3), (49a/14), (50a/8)

c. + larını almağa (37a/1)

c. + nez'ine (75a/10)

c. + um (85b/8)

c. + umı (8a/10)

c. + uñ (34b/6)

c. + uña (47a/7)

c. + uñı (84a/8)

c. + vèrdi (108b/5), (33a/10)

[= 72]

cānsız: Canı olmayan.

c. + tendür (106b/16)

[= 1]

cāñ: *bk.* cān.

c. + umı (93a/1)

[= 1]

cānavār: <Far. Çok eskiden yaşadığı düşünülen ve masallarda adı geçen, kan dökücü, cana kıyıcı, korkunç mahlûk.

c. (102b/7), (102b/9), (13a/14), (67b/1), (79a/4)

c. + a (102a/9), (96a/8)

c. + ı (87a/5)

c. + lar (46b/5), (48a/5), (67a/17), (67b/15), (67b/17), (67b/2), (82b/7)

c. + lara (64a/1)

c. + lardan kılmadı (114b/13)

c. + ları (32a/3), (46b/6), (47b/14)

c. + uñ (87a/6)

[= 21]

cāncuğaz: Cancağız, sevgi ifadesi.

c. + um (36a/6)

[= 1]

cāre: <Far. 1. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol. 2. Kurtuluş yolu.

c. (30a/4)

c. + bağışlar (36b/14)

[= 2]

cāresüz: Çaresi olmayan.

c. + (38a/12)

[= 1]

cāvidān: <Far. Ebedî, kalıcı, dâimî, bâkî.

c. + a (24a/5)

[= 1]

cāzū: <Far. Cadı, büyücü, sihirbaz.

c. (86b/12), (86b/14), (86b/15), (86b/17), (87a/4)

c. + lar (54b/4)

c. + lardur (7b/17)

c. + ları (54b/3)

c. + larını (54a/8)

c. + larsız (7b/15)

c. + lık (8a/17)

c. + nuş (86b/9), (87a/2)

c. + sı (86b/6)

c. + sı kocaldı (86b/6)

c. + sın (55a/14), (55a/2), (55b/11), (56a/5)

[= 19]

cāzūlık: *bk.* cāzūlık.

c. (87b/8)

c. + ögredeyin (86b/7)

[= 2]

cāzūlık: Büyücülük, hırçınlık, şirretlik,
huysuzluk.

c. + ögrede (86b/8)

[= 1]

ca'fer: <

c. (48a/8)

[= 1]

cabbār: <Ar. 1. Cebreden, zor kullanan (kimse),
zorba. 2. *halk ağzı.* Çok becerikli,

cerbezeli, tuttuğu şeyi koparan (kimse).

3. “Dilediğini cebir yoluyla yapan, kayıtsız şartsız herkese cebredecek güçte olan, hiç kimse tarafından kendisine cebir olunamayan” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dir.

c. (103a/16), (103a/8)

c. + beg (89b/1)

c. + ı ‘âlemdür (81a/10)

c. + lar (117b/8), (20a/16), (25a/3), (25a/4)

c. + ları (38b/1)

[= 9]

cabbār u ‘âlem: <Ar. Allah, kâinâtın dilediğini elde edeni.

c. (117b/12), (117b/2), (117b/3), (117b/9)

[= 4]

cadır: Taşınabilir barınak.

c. + ehliyidi (107b/4)

c. + ı (111b/6)

c. + lar (107b/5)

[= 3]

cağır-: Bir kimseye gelmesi için seslenmek,
bağırarak.

c.-dı (58b/2)

[= 1]

cahīm: <Ar. Cehennem.

c. + çamusı (61a/10), (61a/7), (69a/8)

c. + çamusına (73b/10)

[= 4]

calab: *E. T. Türk.* Tanrı, Allah.

c. + ım (87a/4)

c. + um (113b/2)

[= 2]

calu: Çalı. Ağaçtan küçük, dalları çok sık bitki.

c. + da (49b/4)

[= 1]

caḡal-: Canlanmak.

c. -dı (34b/15)

[= 1]

canağ: *bk.* canağ.

c. + a (34a/14)

[= 1]

canak: 1. Çanak. 2. Pişirilmiş topraktan yapılmış yayvan kâse.

c. (93a/7)

[= 1]

carmıḡ: <Far. Suçluların çivilenerek üzerine asıldığı, çapraz iki tahtadan meydana gelen haç biçiminde darağacı.

c. + a gererdi (111b/9)

c. + étdiler (112a/8)

[= 2]

cebrā'īl: <Ar. Dört büyük melekten biri, Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek, Cibril.

c. (108b/4), (10a/15), (118b/3), (17a/16), (20a/10), (20a/12), (31b/15), (40a/12), (40a/13), (45a/14), (45b/1), (45b/3), (48b/11), (50b/10), (50b/11), (57a/9), (58b/12), (58b/5), (69b/11), (69b/14), (69b/17), (70a/11), (70a/14), (70a/3), (70a/4), (70a/6), (70a/7), (70a/9), (95a/3), (95a/3), (95a/4), (98b/8), (99b/11), (99b/5)

c. + 'aleyhisselām (3a/12)

c. + dür (45a/12), (69b/11)

c. + e (10a/7), (18a/6), (40a/11), (58a/15), (69b/13)

c. + i (108b/3), (52a/12), (53a/13), (70a/13)

c. + üḡ (45a/15)

[= 47]

cedâl: 1. Cidal. 2. Savaş, cenk, kavga.

c. + kılub (33a/14)

[= 1]

cedd: <Ar. 1. Ata. 2. Babanın veya annenin babası, büyükbaba, dede.

c. + en (8b/17)

c. + üñ (3a/10), (3b/7)

[= 3]

cefâ: <Ar. Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

c. + kıtur (10a/1)

c. + ları (10a/5)

c. + ları kılmazlardı (10a/6)

c. + lar kıldılar (10a/4), (24b/10)

[= 5]

cehennem: <Ar. Günahkârların öldükten sonra âhirette azap görecekleri, cezâlarını çekecekleri yer, dûzah, tamu.

c. (90a/5)

c. + e (108b/6), (118a/7), (118a/8), (42a/16),
(59a/6), (67a/4), (80b/4), (89b/9),
(97a/10)

c. + e birağurlar (114a/10), (114a/11), (114a/12),
(114a/4), (114a/6), (114a/7), (114a/8)

c. + ehli (43b/1), (97a/14), (97b/1)

c. + e ısmarladı (108b/5)

c. + e ısmarladılar (94b/4)

c. + i (118a/10)

c. + köprüsi (114a/2)

c. + odinuj (30a/16)

c. + şamusı (42a/11), (42a/15), (76b/5)

c. + şamusın (118b/4)

c. + yalıñı (23b/2)

[= 30]

cehil: *bk* cehl.

c. (106a/17)

[= 1]

cehl: <Ar. Bilgisizlik, bilmezlik, câhillik, cehâlet.

c. + i (106b/8)

c. + ile (13b/3)

[= 2]

cehrem: <Ar. Bir kavim ismi.

c. (110b/10)

c. + ler (110b/12)

[= 2]

cek-: Bir şeyi bulunduğu yerden kendine yaklaştırmak.

c.-ersin (16a/3)

[= 1]

celāluhu: <Ar. Allah celle celaluhu. “Onun şanı ne yücedir.”

c. (37a/2), (39a/8), (39b/5)

[= 3]

celle: <Ar. Allah lafzından sonra kullanılan ve “şâni, celâli yüce olsun” anlamına gelir.

c. (10a/7), (17a/8), (17b/10), (18a/17), (18a/8), (20a/14), (20b/7), (21a/13), (23a/3), (26a/3), (29a/2), (2b/14), (34b/5), (37a/2), (39a/8), (39b/5), (5b/17), (75a/9), (88b/14)

[= 19]

cemā'at: <Ar. 1. Bir yere toplanmış insan kalabalığı. 2. Aynı dinden olanların meydana getirdiği topluluk.

c. (76a/10)

c. + inden (41b/9)

[= 2]

cemād: <Ar. Hayvan ve bitki dışındaki cansız varlık.

c. + olardı (30b/8)

[= 1]

cemāl: <Ar. 1. Allah'ın lutfedici sıfatlarının bütünü. 2. Güzellik. 3. Güzel yüz.

c. (22a/11)

c. + iñ (28a/5)

[= 2]

cem': <Ar. 1. Toplama, bir araya gelme. 2. Cemiyet, topluluk.

c. (17a/6), (17b/15)

c. + étdiler (54a/10)

c. + eyledi (15a/10), (15a/11), (33b/16)

c. + eyler (33b/6)

c. + eyleye (27a/12), (33b/8)

c. + olalar (17a/6), (17b/15), (18a/11), (22a/4), (27a/14)

c. + oldı (34b/14)

c. + olub (10b/8), (24a/10), (24a/14), (24b/1), (24b/16), (25a/5)

c. + olup (24a/8)

[= 22]

cemen: <Far. Yeşillik yer, çimen.

c. + leri (79b/8)

[= 1]

cemī': <Ar. Bütün, hep, cümle.

c. (17b/16), (20b/5), (36b/13), (48a/16), (4a/13),
(4a/16), (4b/1), (74a/3), (81a/2)

c. + i (24a/2), (39a/16), (79b/12)

c. + i eķālimi (39a/12)

c. + si (10b/6), (21a/10)

c. + tā'ibler (24b/16)

[= 16]

cenābet: <Ar. Gusūl abdesti almamış olan kimse.

c. + den yunmaķ (93b/17)

[= 1]

cenāze: <Ar. Gömülmek üzere hazırlanmış ceset, ölü, mevtâ.

c. + sine (2b/1)

c. + siyle (14b/10)

[= 2]

cengelli: Çengelli, çengeli bulunan.

c. (47b/13)

[= 1]

cennet: <Ar. İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları yer.

c. (24b/5), (25b/12), (26b/1), (27a/3)

c. + bāzārında (27a/12), (27a/13)

c. + de (12a/13), (25b/15), (25b/17), (26b/9),
(27a/13), (27b/14), (4b/8)

c. + dūr (2a/9)

c. + e (25a/12)

c. + e girelerdi (9b/14)

c. + e girmekdür (6b/8)

c. + ehli (25a/12), (25b/4), (26b/1), (28b/3),
(2a/10)

c. + ehlinden (28a/13)

c. + ehlinüj (26a/1), (26b/6)

c. + hāzinedārları (25a/16)

c. + i (9b/9)

c. + i cāvidāna (24a/4)

c. + kapusına (25a/16)

[= 29]

cennet-i cāvidān: <Ar.-Far. Ebedi cennet.

c. + a (24a/4)

[= 1]

cerb: <Far. 1. Yağlı, semiz.

c. (12a/15)

[= 1]

cerī: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Asker.

c. (111b/6)

c. + ler (111b/5)

c. + si (94a/4)

c. + siyile (108b/6)

[= 4]

çeşme: <Far. Bir kaynaktan gelip bir haznede toplanan veya borularla getirilen suların, kullanılmak amacıyla üzerindeki musluklar vâsıtasıyla akıtılması için yapılmış küçük tesis.

c. + leri (27b/6)

[= 1]

cevâb: <Ar. Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyâca söz, yazı veya başka bir ifâde yoluyla verilen karşılık, yanıt.

c. (102b/8), (103b/5), (105a/9), (106a/16), (111b/4), (114a/4), (116b/8), (15a/8), (21a/12), (25b/16), (30a/5), (37a/14), (39b/17), (4a/10), (56b/17), (59b/3), (5a/3), (66b/6), (72b/5), (73b/15), (86a/3), (86a/7), (97b/1)

c. + edeler (47b/16)

c. + gele (30a/10)

c. + ı (107a/5), (50b/14), (78a/3), (86b/1), (92b/9), (94a/12)

c. + ı kâsem (92b/12)

c. + ında (33a/10)

c. + mı (72b/12)

c. + vèrdi (77b/16)

c. + vèrdüj (72b/17)

c. + vère (20b/1), (24a/10), (24a/13), (24a/17), (24a/7), (24b/15), (24b/3), (30a/5)

c. + vèreler (117b/12)

c. + vèresiz (19a/13)

c. + vèrevüz (47a/2)

c. + vèrür (19a/14)

c. + vèrürse (114a/11), (114a/12), (114a/5), (114a/7), (114a/8), (114a/9)

[= 54]

ceyne-: Çiğnemek, öğütme.

c.-ye (41b/17)

[= 1]

cezâ: <Ar. 1. Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık. 2. İyi veya kötü karşılık.

c. (44a/5), (44b/13)

c. + bulısarsız (35a/10)

c. + dur (44b/14)

c. + éderdi (113b/1)

c. + étdiler (113a/16)

c. + görmezsiz (21a/16)

c. + sı (21b/1), (21b/1), (21b/3)

c. + sın (21b/3), (36a/4), (46a/15), (61a/6),
(69a/13), (72a/4), (72a/5), (72a/7),
(81b/3)

c. + sın göreler (10b/9)

c. + vérevüz (44a/10)

c. + yı (44a/2)

[= 22]

cık-: 1. Çıkmak. 2. İçeriden dışarıya doğru gitmek, bulunduğu yerden dışarıya varmak. 3. Bir yeri terketmek, bir yerden ayrılmak.

c.-a (28a/3)

c.-ar (110a/6), (94a/12)

c.-dı (97b/11), (9b/7)

c.-ınca (9b/16)

c.-mağ (96a/16)

c.-maya (42b/14)

c.-sağ (97b/17)

c.-sunlar (102a/8)

[= 10]

cıkar-: Çıkarmak, bulunduğu yerden dışarı çıkmasını sağlamak.

c.-dı (110a/15), (96b/4)

c.-duğ (11b/6)

c.-dum (97b/14), (98a/2)

c.-duş (97b/14)

c.-mağ (96a/12)

c.-urlar (76a/7)

[= 8]

cicek: *bk.* çiçek.

c. + ler (27b/2)

[= 1]

çiçek: Tohumlu bitkilerin, üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı.

c. + ler (25a/13)

[= 1]

cift: <Far. Tek olmayan, iki.

c. (105a/2), (105a/9), (68a/7)

c. + dür (105a/4)

c. + ola (68a/12)

c. + olsa (68a/7), (68a/8)

[= 7]

ciger: <Far. 1. Karaciğer ve ak ciğerin ortak adı.

2. Akciğer.

c. + in (27b/13)

c. + köşem (24b/12), (24b/7), (24b/9)

c. + üme (21b/10)

[= 5]

cihâlet: <Ar. Cehâlet, cahillik.

c. + i (72a/14)

[= 1]

cihân: <Far. Yaratılmış olan şeylerin bütünü,
kâinat, evren.

c. + a (96b/11)

c. + da (60a/16), (91a/5)

c. + ı (110a/2)

[= 4]

cimm: <Ar. Gözle görülemez varlık.

c. (105b/17)

c. + e (36b/13), (39a/17)

[= 3]

cimmî: < *bk. cimm.*

c. + ler (117b/8), (46b/5), (67b/14), (68a/2)

c. + lerin (48a/10)

c. + lerün (48a/12), (48a/13)

[= 7]

cins: <Ar. Nitelikleri aynı olan ve aralarında çok yakın benzerlikler bulunan varlık veya nesnelere topluluğu, tür.

c. (48b/6)

[= 1]

cins-i ma'hlûkât: <Ar. Yaratılmış olan şeyler.

c. (1b/7)

[= 1]

cirm: <Ar. 1. Cisim. 2. Büyüklük, hacim.

c. + i (18a/4)

[= 1]

ciser: *bk.* cisir.

c. (23b/3)

[= 1]

cisir: <Ar. 1. Cisir. 2. Dam için kullanılan kalın, iri ağaçlar.

c. (23b/3)

c. + de (23b/4), (23b/5), (23b/5), (23b/6),
(23b/6), (23b/7), (23b/7), (23b/7),
(23b/8)

[= 10]

coğal-: Artmak, fazlalaşmak.

c.-dılar (110b/16)

[= 1]

çok: 1. Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, fazla, az olmayan, ziyâde.

c. + dur (110a/4), (4b/11), (99a/13)

[= 3]

çoklık: Çok olma durumu.

c. (103a/3)

[= 1]

cum'a: <Ar. Perşembe ile cumartesi arasındaki günün adı, haftanın altıncı günü.

c. (83b/10), (85a/2)

c. + gècesi (85a/12)

c. + gün (84a/17), (85a/12)

c. + gündür (86a/5)

c. + günü (27a/13), (27a/17), (84b/10), (84b/11), (84b/3)

c. + gündür (84b/17), (86a/17), (86a/3)

c. + güninden (84b/2)

c. + gününü (84b/8)

c. + namâzın (14a/7)

[= 17]

cumhür: <Ar. Halk.

c. + ı 'ulemâ (84b/7)

c. + ı müfessirler (82b/14)

[= 2]

cübbe: <Ar. 1. Elbise üstüne giyilen, bedeni uzun ve bol, düğmesiz giysi. 2. Eskiden din adamlarının giydikleri dar ve uzun giysi.

c. + ler (42a/4)

c. + leri (38a/16)

[= 2]

cühüd: <Ar. Yahûdi.

c. (68a/10), (84a/5)

c. + a (68a/10)

c. + lardan (45a/3)

[= 4]

cümle: <Ar. 1. Tüm, hep, bütün. 2. Her şey, herkes.

c. (45a/6), (87a/7)

c. + 'âlem (3a/8)

c. + si (20b/14)

[= 4]

cün: İçin.

c. (19a/5), (3a/7)

[= 2]

cüneyd: Kişi adı.

c. (70b/10)

[= 1]

cünki: *bk.* çünkü.

c. + m (99a/1)

[= 1]

cünkim: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Çünkü.

c. (76a/4)

[= 1]

cüppe: *bk.* cübbe.

c. + ler (41b/14)

[= 1]

cüreyh: Kişi adı.

c. (89a/10)

c. + oğlı (79a/9)

[= 2]

cüri: *bk.* cürü-.

c.-di (96b/11)

[= 1]

cürü-: 1. Çürümek. 2. Çeşitli dış sebeplerin veya mikropların etkisiyle kimyevî değişikliğe uğrayıp bozulmak, dağılmak.

c.-müş (34b/12)

c.-müş süyükler (20b/12)

[= 2]

cüz: <Ar. Az, pek az.

c. + inden (30a/16)

[= 1]

cüzî: *bk.* cüz.

c. + dür (30a/16)

[= 1]

-Ç-

çāre: <Far. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol.

ç. (56a/11), (56a/13), (56a/14), (56a/2), (85b/1)

ç. + bağışlar (39a/17)

[= 6]

çāşnīgīr: <Far. Saraylarda yemeklerde sorumlu çeşneci.

ç. + leri (98a/12)

[= 1]

çağır-: Bir kimseye gelmesi için seslenmek,
bağırarak.

ç.-a (82a/3)

ç.-dı (62a/12)

ç.-ıb (62a/10)

ç.-ur (85b/5)

ç.-urdu (55b/15), (59a/3)

[= 6]

çal-: (Mûsikî âletlerinin ya da boru, çan vb.nin)
ses çıkarmasını sağlamak.

ç.-a (39a/2)

[= 1]

çalka-: Sallamak, sarsmak, oynatmak.

ç.-dı (10a/8)

[= 1]

çalkan-: İçinde sıvı bulunan şeyler için
sarsılmasına meydan verilmek.

ç.-dı (88a/10)

[= 1]

çalı: Çalı.

ç. + yı (49b/3), (49b/6)

[= 2]

çardak: <Far. 1. Dört direk üstüne çalı çırpıdan
yapılmış kulübe. 2. Osmanlı
Devleti'nde gümrük binâsı olarak
yapılıp esnafa ve esnafı kontrol eden
görevlilere tahsis edilen, eşyâ ve erzak
tartmak, vergi tâyini ve vergi tahsîli
gibi işlerin yapıldığı binâ.

ç. + lar (108a/2), (108a/4)

ç. + ların suvaları (108a/3)

[= 3]

çatıldı: Çatırttı.

ç.-yıla (70a/11)

[= 1]

çavuş: Orduda onbaşından sonra gelen erbaş.

ç. + lar (58b/7)

[= 1]

çayır: Gür ot biten otlak yer.

ç. + ı (60b/15)

[= 1]

çek-: Çekmek.

ç.-di (58b/3)

ç.-dügünce (102b/15)

ç.-e (104a/9), (51b/16)

ç.-eler (46b/3), (49a/14)

ç.-er (12b/2), (12b/3), (49a/11), (49a/15),
(49b/2), (52b/11), (60b/11)

ç.-erler (49a/13), (49a/15), (49a/16), (49a/9),
(49b/14), (49b/5), (50a/4), (50a/9)

ç.-erse (49b/5)

ç.-meyeydi (33b/15)

ç.-miş (47a/16)

ç.-seler (49b/6)

ç.-üb (114a/1)

[= 26]

çekil-: 1. Yaklaştırılmak. 2. Bulunduğu yerden
başka bir yöne doğru götürülmek

ç.-e (46a/17)

ç.-se (81a/15), (81b/4)

ç.-üb (49b/9)

ç.-ür (46a/17), (49b/12), (49b/7), (49b/9),
(81a/15)

[= 9]

çekirge: Ön bacaklarından daha uzun olan arka
bacaklarına dayanıp uzağa sıçrayan düz
kanatlı böceklerin ortak adı.

ç. (12b/2), (52b/13), (55a/15), (55a/15)

[= 4]

çekirge: *bk.* çekirge.

ç. + si (12b/5)

[= 1]

çemen: Çimen, yeşillik.

ç. + i (60b/15)

[= 1]

çengel: <Far. 1. Bir yere takılmaya veya ucuna
bir şey asmaya yarayan eğri demir,
kanca.

ç. + ler (114a/1)

[= 1]

çengelli: Çengelli.

ç. (49b/2)

[= 1]

çengelsiz: Kancası olmayan.

ç. (47b/13)

[= 1]

çeri: Asker.

ç. + dür (45a/5)

ç. + lerden (45a/5)

ç. + lere (50b/11)

ç. + si (108b/10), (36b/10), (57b/9), (58a/14),
(58b/16), (78b/9)

ç. + siyile (58b/11), (59a/5)

ç. + siyle (57b/5)

[= 12]

çerk: <Far. Kir, pas.

ç. + inden (52a/6)

[= 1]

çeşme: <Far. Bir kaynaktan gelip bir haznede toplanan veya borularla getirilen suların, kullanılmak amacıyla üzerindeki musluklar vâsıtasıyla akıtılması için yapılmış küçük tesis.

ç. (108a/6)

ç. + ler (11b/9), (25a/14)

[= 3]

çevir-: Bir nesneyi dâire şeklinde hareket ettirmek, döndürmek.

ç.-di (62a/13)

[= 1]

çevre: 1. Bir şeyin etrâfını sınırlayan kapalı çizgi.

ç. (108b/8)

ç. + si (107b/11)

ç. + sinde (26b/12)

ç. + sine (49a/2)

[= 4]

çeyne-: Çiğnemek.

ç.-ye (41b/12)

[= 1]

çık-: Bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

ç. (109b/12), (57a/16)

ç.-a (116a/8), (25a/15), (27b/9), (37b/16), (43b/17), (50a/2), (68a/2), (71b/17)

ç.-alar (102a/11), (16b/17), (17a/2), (22a/15), (51b/12)

ç.-an (64b/1), (93b/7)

ç.-anı (64a/15)

ç.-anlara (21b/14)

ç.-ar (107b/13), (33b/13), (45a/16), (48b/14), (49b/13), (49b/7), (50a/8), (59b/12), (61a/1), (61a/1), (76b/2), (80b/15), (93a/14)

ç.-aralar (22a/16)

ç.-ardı (52b/11)

ç.-arlar (100a/16), (29b/1), (64b/10)

ç.-arlardı (30b/1)

ç.-ayın (37b/14)

ç.-dı (107b/10), (108a/10), (110a/7), (15a/13),
(15a/13), (55b/12), (55b/3), (57b/1),
(70a/11), (74b/13), (89b/8), (90a/7)

ç.-dik (14a/3)

ç.-dılar (109b/14), (57b/12)

ç.-duğum (13b/10), (31b/14)

ç.-duğ (13b/17)

ç.-ğil (97b/15)

ç.-mağa (29a/16), (49a/15)

ç.-mağa (102a/13)

ç.-mağda (64a/11)

ç.-mağlığa (50a/2)

ç.-maz (37b/15)

ç.-mazdı (55b/17)

ç.-ub (104b/13), (105a/13), (108b/8), (52b/3),
(57b/2), (80b/4)

ç.-uğ (80a/15)

[= 72]

çıkār-: Dışarı çıkmasını sağlamak.

ç. (30a/9)

ç.-a (23a/4)

ç.-alar (23a/9), (82a/1)

ç.-dı (33b/10), (54a/6), (60b/15), (61a/2),
(68b/3), (85b/4)

ç.-dılar (10a/4), (113a/16), (24b/10), (24b/11),
(8a/13)

ç.-duğ (11b/9), (18a/15)

ç.-ıçak (52b/11)

ç.-sa (49b/6), (79a/3)

ç.-uğ (113a/15)

ç.-ur (15a/6)

ç.-urdu (59a/3)

ç.-urlar (50a/4)

ç.-uruz (41a/11)

[= 25]

çirāk: Bir ustanın yanında zanâat veya sanat
öğrenen kimse.

ç. (41a/4)

[= 1]

çin: Çin memleketi.

ç. + e (36b/13), (39a/16)

[= 2]

çicek: *bk.* çiçek.

ç. + ler (55a/11)

[= 1]

çiçek: 1. Tohumlu bitkilerin, üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı. 2. Çiçek açan süs bitkisi.

ç. + ler (13a/6)

[= 1]

çift: <Far. 1. İki, tek olmayan. 2. İki bir takım meydana getirmiş olan, iki tânedен ibâret.

ç. (13a/7), (13a/7), (13b/1), (13b/1), (13b/1), (13b/2), (13b/2), (13b/2), (13b/3), (13b/3), (13b/4), (40b/10), (40b/10)

ç. + dür (105b/14), (106a/7)

ç. + i (105a/11)

ç. + leri (13b/4)

ç. + üdür (106a/2)

[= 18]

çifte: <Far. İki bir arada olan, ikili.

ç. + leri (13a/11)

[= 1]

çihân: *bk.* cihân.

ç. + a (58b/17)

[= 1]

çirkin: 1. Göze ve kulağa hoş gelmeyen şey. 2. Beğenilmeyen. 3. Kötü, fena.

ç. (42a/3)

[= 1]

çobanlık: Çobanların yaptığı iş, hayvan güdücülüğü.

ç. + ederdî (53b/4)

[= 1]

çoğ: *bk.* çok.

ç. + ı (10b/2), (22a/5)

[= 2]

çoğacı: Güneşe karşı olan, güneşi eksik olmayan yer.

ç. (91b/10)

[= 1]

çoğal-: Fazlaşmak, artmak, az iken çok olmak, ziyâdeleşmek, taaddüt etmek, tekessür etmek.

ç.-dılar (37b/15)

[= 1]

çok: 1. Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyâde. 2. Çok olan şey, çok şey.

ç. (104b/1), (10a/4), (111b/5), (113a/16), (113b/10), (115b/1), (115b/5), (116b/15), (116b/16), (117a/11),

(11a/9), (14b/3), (16b/11), (22a/10),
(24b/10), (28b/14), (2b/2), (34b/4),
(34b/4), (3b/3), (41a/11), (41a/11),
(41a/13), (44b/13), (47a/15), (47a/15),
(49b/1), (55b/6), (63b/7), (66a/5),
(66a/5), (68b/5), (77b/10), (77b/16),
(7a/6), (7b/7), (85a/2), (87a/14),
(95a/15)

ç. + dur (104a/9), (110a/1), (40b/3), (90b/3),
(90b/5), (98b/13)

ç. + ola (75a/6)

[= 46]

çokluk: Fazlalık.

ç. + cerī (111b/6)

[= 1]

çök-: Bulunduğu seviyeden aşağıya doğru
inmek, batmak, göçmek.

ç. (102a/9)

ç.-er (102a/9)

ç.-erdi (40b/8), (61a/3)

[= 4]

çökük: Aşağı göçmüş, çökmüş.

ç. + dür (58a/8)

[= 1]

çöpür: Keçi kılı.

ç. + den (68a/15)

[= 1]

çukur: 1. Çevresine göre daha aşağı seviyede
bulunan yer. 2. Belli bir amaçla
kazılmış yer. 3. *teşmil.* Mezar.

ç. (68b/10)

ç. + a birağurdi (68b/11)

[= 2]

çuval: <Far. İplikten yapılmış büyük torba.

ç. (49b/2)

[= 1]

çün: <Far. 1. Çünkü, mâdemki. 2. Gibi.

ç. (101a/5), (104a/1), (104a/14), (104a/15),
(104a/3), (104a/6), (107b/12),
(108a/12), (108a/13), (108a/5),
(108b/10), (109b/12), (109b/5), (10a/6),
(110a/6), (117b/7), (118a/10),
(118a/15), (11a/11), (11a/14), (11b/1),
(13b/11), (13b/14), (13b/17), (16b/10),
(16b/11), (16b/3), (17a/16), (17a/7),
(17b/14), (18a/10), (19a/12), (21a/4),
(21a/4), (21b/12), (23b/13), (25a/12),
(25b/1), (26a/16), (27a/6), (27b/8),
(28a/12), (28a/14), (28a/6), (29a/10),
(29b/16), (2a/17), (2b/9), (30b/11),

(30b/16), (33a/1), (34a/3), (34b/1),
(34b/7), (35b/16), (36a/5), (36a/6),
(36a/7), (37b/1), (37b/2), (38a/6),
(39a/11), (39a/7), (3a/8), (40a/4),
(40a/5), (44a/14), (47a/1), (48b/9),
(49a/3), (49b/16), (53a/13), (53b/15),
(53b/17), (53b/6), (54a/11), (54a/16),
(54b/1), (54b/6), (55b/10), (55b/9),
(56a/14), (56a/4), (56b/9), (57a/14),
(57a/17), (57b/13), (57b/2), (58a/13),
(58a/6), (58b/1), (58b/15), (58b/7),
(59a/17), (59a/6), (59b/14), (59b/6),
(5a/3), (67b/1), (70a/13), (73b/16),
(7a/14), (7a/17), (7b/15), (80b/12),
(84a/16), (88b/5), (88b/8), (99b/11),
(9b/14), (9b/3)

ç. + dür (73b/15)

[= 112]

çünkü: <Far. 1. Şundan dolayı ki, şu sebepten
ki, zîrâ. 2. Mâdemki.

ç. (101a/6), (20b/4), (2a/6), (47b/8), (52a/13),
(52a/17)

ç. + m (101a/11), (101a/14), (118a/4), (55b/3),
(56b/1), (83b/16), (84a/2), (84a/9)

[= 14]

çürü-: *bk* çürü-.

ç.-mesün (108b/13)

ç.-ye (20b/10), (51b/8)

[= 3]

çürü-: Kimyevî değişikliğe uğrayıp bozulmak,
çürümek.

ç.-müş (36a/16)

ç.-müş sünükler (34b/13)

[= 2]

çürük: Çeşitli dış sebeplerin veya mikropların
etkisiyle kimyevî değişikliğe uğrayıp
bozulmuş olan, çürümüş.

ç. + sünük (32b/6)

[= 1]

çürüt-: Çürütmesine sebep olmak.

ç.-dün (11a/1)

[= 1]

-D-

dahhâk: Kişi adı.

d. (100a/13), (104b/9), (36b/6), (41a/8),
(45a/12), (49b/11), (64a/13), (64a/14),
(67b/6), (89a/7), (91b/8), (98b/3)

d. + dan (64a/12), (74b/17)

[= 14]

dālālet: <Ar. 1. Doğru yoldan ayrılma, yoldan çıkma, sapıtma, sapıklık. 2. İnanç ve akîdede bâtila sapma.

d. + de (19a/6)

d. + de oluram (9a/15)

d. + desiz (19a/9)

[= 3]

dārī: <Ar. Hurma dikenli, acı ve dikenli bir ağaç.

d. (100b/10), (100b/14), (100b/9), (101a/5), (101a/6), (101b/1), (101b/3), (101b/4), (101b/5), (29b/14)

d. + den (29b/16)

d. + ola (100b/8)

d. + vērūñ (101a/5)

[= 13]

dād: <Far. Hak, intikam, adalet.

d. + ımı (24b/5)

[= 1]

dā'im: <Ar. Devam eden, sürekli, devamlı.

d. (100a/16), (106b/3), (40b/8), (61b/2), (64a/17), (74a/10), (74a/12), (74a/13), (75a/10), (85b/15), (91a/4), (91a/5), (99b/13)

d. + buluna (83b/5)

[= 14]

dānā: <Far. Bilgili, bilgin, âlim.

d. (16b/1)

[= 1]

dāne: <Far. 1. Tohum, habbe. 2. Tohuma benzeyen yuvarlak ve ufak şeyler için kullanılır, tâne.

d. (26b/10), (27a/1)

d. + ler (60b/17)

d. + lerden (11b/6)

d. + leri (11b/5), (41a/12), (64b/11)

[= 7]

dār: <Far. Îdâma mahkûm olanların asıldığı darağacı.

d. + a aşğıl (88a/15)

[= 1]

dāvud: Hz. Dâvud, kendisine zebur inen peygamber.

d. + a (99b/3)

d. + āvāzlu (26b/8)

[= 2]

da'vā: <Ar. 1. Hakkını elde etmek ya da korunmasını sağlamak veya bir anlaşmazlığın çözümü için mahkemeye baş vurma.

d. + édeler (47b/2)

d. + sını (60a/12)

[= 2]

da'vet: <Ar. 1. Peygamberlerin insanları hak dine çağırması. 2. Çağırma, gelmesini isteme, çağrı.

d. (52a/13)

d. + éde (52b/16)

d. + éderdi (62a/8)

d. + étdi (104a/3), (109a/8), (54a/1)

d. + eylemege (7a/15)

d. + i (9b/17)

d. + kılavuz (7b/13), (7b/3)

d. + kıldılar (53b/8)

d. + kılurlar (9a/5)

[= 12]

dağarcuğ: Dağarcık, içine öteberi ve yiyecek konan torba. 2. *mec.* (Bilgi, zekâ vb. için) Sâhip olunan varlık, hazîne, sermâye.

d. + uma (105b/5)

[= 1]

dağı: 1. Dahi, de. 2. Bundan başka, aynı zamanda, hem de, ve... 3. Başka, diğer. 4. Daha (Sıfatların başında). 5. Daha ziyade, daha çok. 6. Henüz, hâlâ. 7. Sonra, bundan sonra, artık, bir daha. 8. Yine, yine de.

d. (100b/13), (100b/15), (101a/13), (101a/2), (101a/2), (101a/9), (101b/12), (101b/13), (102a/10), (102a/9), (102b/1), (102b/11), (102b/4), (102b/5), (103b/7), (104b/8), (105a/17), (105a/2), (105a/2), (105a/7), (105b/15), (105b/3), (105b/6), (106a/3), (106b/17), (106b/5), (107b/11), (108b/13), (109a/17), (109a/4), (10a/12), (110b/13), (111a/7), (111b/2), (111b/6), (112a/14), (112a/17), (112b/5), (112b/6), (113a/1), (113a/15), (113a/4), (113a/9), (113b/3), (114b/13), (115a/10), (116a/7), (116b/11), (116b/13), (117a/15), (117b/6), (118b/15), (119a/10), (119a/13), (11a/12), (11a/2), (11a/5), (11b/10), (11b/14), (11b/5), (11b/8), (11b/9), (12a/12), (12a/16), (12a/2), (12a/9), (12b/1), (12b/11), (12b/13), (12b/17), (12b/3), (12b/6), (12b/7),

(12b/8), (12b/9), (13a/1), (13a/11),
(13a/12), (13a/16), (13a/3), (13a/3),
(13a/5), (13a/6), (13b/17), (13b/5),
(13b/5), (13b/9), (14b/5), (15a/1),
(15a/11), (15a/14), (15a/16), (15a/17),
(15a/5), (15b/12), (15b/15), (15b/16),
(15b/17), (16b/14), (16b/8), (17a/4),
(18a/1), (18a/12), (18a/16), (18b/3),
(19a/10), (19a/12), (19a/17), (19a/4),
(19b/13), (19b/3), (19b/5), (20a/10),
(20a/13), (21a/10), (21a/16), (21b/1),
(21b/15), (22b/7), (23a/11), (23a/2),
(23a/8), (24a/11), (24a/15), (24a/5),
(24a/8), (24b/1), (24b/13), (24b/13),
(24b/14), (24b/16), (25b/14), (26a/12),
(26a/13), (26a/16), (26a/8), (27a/3),
(2a/11), (2a/9), (2b/1), (2b/10), (2b/13),
(30a/5), (30b/10), (31b/10), (31b/12),
(31b/2), (31b/6), (32a/15), (32a/5),
(32a/6), (32b/13), (32b/2), (33a/6),
(33b/12), (33b/16), (34a/13), (34a/14),
(34a/3), (34b/10), (34b/17), (35b/11),
(36b/17), (38b/13), (39a/2), (39b/3),
(3b/4), (40a/13), (40a/13), (40a/15),
(40b/13), (40b/14), (40b/16), (40b/6),
(41a/13), (41a/3), (41a/4), (41a/9),
(42a/10), (42b/14), (43a/10), (43a/6),
(43a/6), (43b/11), (43b/13), (44a/8),
(44b/1), (44b/15), (44b/6), (45a/12),

(46a/16), (46a/16), (46b/11), (46b/14),
(47b/11), (47b/4), (47b/5), (48a/10),
(48a/12), (48a/12), (48a/3), (48a/3),
(48b/5), (48b/6), (49a/10), (49b/15),
(49b/3), (49b/7), (4b/10), (4b/2), (4b/3),
(50a/6), (52b/10), (52b/14), (52b/17),
(53a/16), (53a/17), (53a/4), (53a/4),
(53a/8), (53b/1), (53b/12), (54a/7),
(54a/8), (54b/11), (55a/16), (55a/9),
(56a/15), (56a/16), (57a/4), (57a/9),
(57b/14), (58a/13), (58a/14), (5a/2),
(5a/4), (5b/12), (5b/12), (5b/13),
(60a/13), (60a/16), (60b/15), (60b/17),
(60b/7), (61a/11), (61a/2), (61a/7),
(62a/11), (62b/11), (64a/1), (64b/13),
(64b/13), (65b/2), (65b/7), (66a/2),
(66a/8), (66b/2), (67a/4), (67a/6),
(68a/1), (68a/7), (68b/17), (69a/10),
(69a/8), (69b/7), (69b/8), (6b/10),
(6b/12), (6b/13), (6b/3), (6b/7), (70a/8),
(70a/8), (70b/12), (70b/13), (70b/5),
(71b/7), (71b/7), (72b/12), (73b/3),
(73b/9), (74a/12), (75a/17), (77a/3),
(77b/15), (77b/7), (78a/4), (78b/4),
(79b/5), (7a/10), (7a/16), (7a/6), (7a/6),
(7a/7), (80a/11), (80a/13), (80b/5),
(82a/3), (82b/5), (82b/5), (82b/7),
(82b/9), (83a/1), (83a/12), (83a/7),
(83b/12), (84a/1), (84a/11), (84a/11),

(84a/13), (84a/17), (84b/13), (84b/14),
(85a/4), (86a/4), (86a/5), (86a/6),
(86a/7), (87b/7), (89a/3), (89a/6),
(8a/1), (8a/14), (8a/2), (8a/7), (8b/12),
(8b/16), (8b/8), (90a/15), (90a/9),
(90b/13), (90b/5), (91b/14), (92a/8),
(92b/17), (92b/2), (93a/8), (93b/15),
(94a/11), (94a/14), (94a/17), (94a/8),
(94b/10), (94b/12), (94b/16), (94b/17),
(94b/2), (94b/7), (95b/10), (95b/5),
(95b/8), (97a/13), (97a/14), (97b/11),
(97b/2), (98a/3), (98b/1), (98b/4),
(99b/9), (9a/11), (9a/15), (9a/5), (9a/7),
(9b/13), (9b/13), (9b/16), (9b/17),
(9b/17), (13b/12)

[= 369]

dağ-: 1. Takmak. 2. Bir şeyi başka bir şey
üzerine tutturmak, iliştiirmek ya da
geçirmek, asmak.

d.-mişlar (25a/6)

[= 1]

dağın-: Takınmak, kendine takmak.

d.-ur (93a/17)

[= 1]

dam-: Damlamak.

d.-maz (79b/4)

[= 1]

damla-: Damlamak.

d.-r (45a/16)

[= 1]

darçuk-: Daracık.

d. (49b/6)

[= 1]

dart-: Tartmak, terâzi gibi ölçme aletiyle bir
şeyin ağırlığını bulmak.

d.-arlar (49b/1), (80b/3)

d.-dılar (74b/8), (85a/17)

d.-duğın (78b/13)

d.-dukların (80b/1)

d.-mağ (49b/10)

d.-mağda (74b/7), (75b/4), (75b/7)

d.-ub (107b/13)

[= 11]

dartıl-: Tartmak işi yapılmak.

d.-sa (69a/7)

[= 1]

dartın-: Esirgemek.

d.-mağ (105b/1)

[= 1]

dartış- 1. Tartışmak. 2. Bir konuyu değişik görüş açılırları ile ele alıp karşılıklı olarak savunmak.

d.-dılar (35b/4)

d.-ırlar (35b/11)

d.-urlar (35b/11), (35b/7), (35b/7)

[= 5]

daşı- Taşımak, bir şeyi başka bir yere götürmek.

d.-mağa (79b/5)

[= 1]

dayak: Dövme işi.

d. (59a/14)

[= 1]

dayı: Bir kişinin annesinin erkek kardeşi.

d. + sı oğlı (89a/8)

[= 1]

de: Bağlaç olan de.

d. (105a/11), (105a/11), (114a/3), (115b/15),
(35b/13), (35b/14), (66b/5), (83b/12),
(86b/14), (86b/15)

[= 10]

dé- Söylemek.

d. (102b/8)

d.-di (103a/1), (103b/5), (103b/5), (105a/6),
(105b/3), (108a/10), (108a/17),
(108a/8), (108b/1), (108b/10),
(109b/18), (111a/4), (111b/11),
(112a/12), (112b/4), (113a/15),
(113a/8), (118b/13), (14a/4), (14a/6),
(1b/12), (31a/9), (32b/11), (32b/16),
(32b/17), (32b/7), (32b/8), (34b/1),
(34b/11), (34b/8), (36a/15), (36b/3),
(37b/16), (3b/3), (40b/3), (43a/5),
(44b/7), (46b/15), (49a/7), (4b/12),
(52b/6), (53a/6), (53a/7), (53b/14),
(54a/5), (54a/5), (56b/14), (57a/6),
(58b/13), (58b/5), (59a/2), (59b/5),
(60a/13), (60a/6), (62a/12), (64a/15),
(65b/6), (66a/2), (70a/9), (72b/10),
(75a/15), (7b/8), (85b/13), (86b/14),
(86b/16), (86b/16), (87a/15), (87a/17),
(87a/3), (87b/10), (87b/11), (87b/13),
(87b/16), (87b/17), (87b/3), (87b/9),
(88a/10), (88a/13), (88b/1), (88b/11),
(89a/6), (90a/10), (95a/1), (95b/5),
(97b/17), (98b/15)

d.-digi (51a/3), (77b/12)

d.-digimiz (69a/11)

d.-digüm (88a/14)

d.-dikleri (32b/1), (33b/13)

d.-diler (100b/10), (102a/8), (109b/4),
(110b/13), (111a/4), (112a/10),
(112a/14), (118a/17), (13b/12),
(24b/11), (38a/10), (53a/8), (54b/15),
(54b/7), (54b/8), (55a/13), (55a/14),
(55a/2), (55a/9), (55b/11), (55b/6),
(55b/7), (56a/5), (56b/16), (56b/17),
(57b/15), (58a/1), (77a/5), (87b/15),
(89a/1), (89a/3), (8a/6), (91b/17),
(9a/14)

d.-dim (51b/8)

d.-diydiler (24b/11)

d.-diyise (112a/2), (75a/13)

d.-dügi (100a/7), (100b/9), (101a/6), (103a/3),
(104b/17), (105a/1), (105a/10),
(105a/3), (105a/4), (105a/9), (105b/12),
(105b/14), (105b/7), (105b/9),
(106a/10), (106a/11), (106a/11),
(106a/12), (106a/12), (106a/13),
(106a/14), (106a/16), (106a/6),
(106a/7), (106a/8), (106a/9), (106b/13),
(106b/14), (106b/15), (106b/16),
(106b/6), (106b/9), (106b/9), (107a/12),
(107a/14), (111b/8), (13a/9), (35b/8),
(35b/9), (36b/3), (36b/4), (36b/7),
(37a/2), (37a/3), (37a/4), (37b/10),
(37b/12), (38b/3), (39b/5), (39b/6),
(39b/7), (41a/10), (41a/13), (41a/5),

(41a/7), (42b/17), (43b/8), (44b/4),
(45b/13), (45b/15), (46a/12), (48a/15),
(49a/1), (49a/10), (49a/17), (49b/12),
(49b/17), (49b/8), (50a/10), (50a/11),
(50a/13), (50a/15), (50a/17), (50a/3),
(50a/7), (50b/2), (50b/5), (51a/6),
(51a/8), (51b/12), (51b/13), (51b/15),
(51b/17), (51b/7), (55a/3), (59b/3),
(60a/7), (60a/9), (63a/11), (63a/12),
(65a/3), (76b/12), (76b/5), (76b/6),
(77a/7), (77a/7), (78b/2), (79a/11),
(79a/13), (79a/2), (79b/2), (82a/17),
(82a/17), (82b/1), (82b/15), (82b/16),
(82b/2), (83a/3), (84b/15), (84b/15),
(84b/17), (84b/17), (86a/3), (86a/4),
(86a/5), (86a/6), (88b/15), (88b/15),
(89a/16), (90b/1), (90b/5), (92b/6),
(93a/16), (93b/16), (94a/9), (95b/15),
(98b/3)

d.-düginden (106b/11), (111b/4), (76b/13)

d.-dügünü (97a/15)

d.-dügüm (118a/5)

d.-dügün (78a/5)

d.-dük (44a/11)

d.-dükleri (118b/16), (45a/12)

d.-dükleridür (110b/8)

d.-düm (14a/8), (36a/10), (36a/12), (85b/10)

d.-medi (72b/11)

d.-medüm (28b/10)

d.-megünj (95a/4)

d.-mek (101a/6), (103a/10), (104a/13), (107a/8),
(109a/7), (111b/5), (117a/10), (117a/9),
(118b/3), (25b/7), (37b/3), (40a/6),
(41a/10), (41a/5), (42a/14), (48b/7),
(4a/13), (4a/17), (4b/14), (50b/17),
(54b/11), (54b/9), (57a/6), (62b/15),
(65a/3), (76b/14), (77a/7), (77a/7),
(77a/9), (78a/7), (82b/10), (82b/6),
(84b/11), (85b/7), (93a/13), (93a/13),
(94a/10), (95a/9), (97a/9), (99a/3),
(99a/9), (118b/17)

d.-mekden (67a/3)

d.-mekdir (3b/16)

d.-mekdür (43a/8), (3b/13), (42b/1), (6b/13)

d.-mekle (99a/4), (99a/5)

d.-mek olur (76a/3)

d.-meyüb (72a/7)

d.-mezler (101b/4), (116b/13)

d.-meziin (112a/7)

d.-mişdür (115b/1)

d.-mişler (18b/12)

d.-mişlerdür (102b/6), (10a/2), (16a/10),
(38b/17), (84b/7)

d.-r (102a/9), (112a/5), (11a/15), (21a/12),
(22a/7), (40a/15), (52b/5), (66b/8),
(66b/9), (68b/2), (74b/11), (93b/11),
(93b/12)

d.-rdi (104a/15), (110a/12), (16a/5), (33a/9),
(88b/1)

d.-ridi (51a/11)

d.-rin (112a/6)

d.-rler (101b/5), (101b/5), (103a/10), (106b/1),
(110b/10), (110b/7), (110b/8),
(111b/13), (111b/7), (114a/17),
(114b/17), (115a/3), (115b/3),
(116a/17), (116a/7), (17b/1), (17b/7),
(17b/9), (29b/14), (33b/12), (33b/12),
(36a/17), (43b/12), (46b/2), (49a/10),
(50a/2), (51b/10), (51b/6), (54b/5),
(85a/10), (92b/12), (92b/9)

d.-rlerdi (105a/7), (107b/7), (109a/5), (109a/6),
(16a/4), (19a/7), (31b/1), (3a/3),
(56b/10), (56b/9), (59a/4), (74b/15),
(80a/5)

d.-rleridi (6a/14)

d.-rsek (55a/9)

d.-rsin (32b/6), (88a/14)

d.-rsiz (8b/17)

d.-se (113a/11), (38a/3), (46b/16), (49a/6),
(54a/5), (72b/9), (85b/1), (90b/6),
(92a/10), (92a/2), (95a/2), (95a/6),
(95a/9)

d.-seler (25b/16)

d.-ye (118a/9), (118b/7), (20a/17), (23a/12),
(23a/8), (23b/12), (24b/13), (24b/6),
(29a/12), (29b/2), (37b/5), (39a/7),
(47b/10), (48a/1), (4b/1), (72a/17),
(82a/5), (95b/2)

d.-yeler (118b/8), (118b/8), (17a/3), (18b/11),
(21a/7), (26a/13), (26a/7), (27a/17),
(27b/16), (29a/1), (38b/17), (39a/1),
(39a/10), (71a/2), (71a/2), (78b/5),
(90a/4), (48a/5), (62a/15), (28a/16),
(30a/9), (48a/8), (118a/6), (68a/3),
(117b/12), (38b/14), (92a/9)

d.-yelüm (104a/10)

d.-yem (118b/13)

d.-yen (104b/2), (94b/14)

d.-yenlerle (36b/9)

d.-yeydi (48a/17)

d.-yeydüm (72b/9)

d.-yiser (118b/15)

d.-yiserdür (118b/16)

d.-yü (101b/5), (103b/12), (103b/5), (104a/6),
(107b/8), (108b/14), (111b/11),
(114b/9), (118b/15), (17a/9), (17b/9),
(19a/7), (19a/9), (25b/12), (32a/10),
(35b/11), (35b/5), (40b/6), (44a/7),
(44a/7), (46a/11), (48b/1), (49b/16),
(53b/15), (54a/1), (54a/2), (56b/12),
(59a/8), (61a/15), (62a/9), (62b/4),
(76a/11), (81a/3), (82a/5), (86b/13),
(99b/7), (102b/8)

d.-yüb (102a/12), (102b/8), (104a/9), (104b/12),
(106b/10), (108b/8), (109b/15),
(110a/10), (117b/12), (118a/7),
(118b/14), (119a/10), (49b/13),
(50a/12), (50a/5), (58b/2), (62b/3),
(65b/1), (69b/5), (80a/3), (82b/4),
(87a/6), (88a/17), (88b/3), (89b/13)

d.-yübdurur (115b/7)

d.-yüben (65a/9)

d.-yüp (104b/10), (88b/7)

d.-yüvêrdi(87b/7), (88a/6)

[= 543]

dêg-: *bk.* deg-

d.-e (40b/9)

[= 1]

dējiz: Deniz.

d. (88a/8)

[= 1]

debūr: <Ar. Batıdan esen rüzgar.

d. + yélini (67b/5)

[= 1]

dede: 1. Bir kişinin annesinin ya da babasının babası, büyük baba. 2. Büyük babadan önceki ataların her biri, ata, cet.

d. + lerimiz (36a/16)

d. + sidür (107a/12)

d. + sinden (73a/6)

d. + sine (73a/7)

[= 4]

def: <Ar. Öteye itme, kovma, savuşturma.

d. + éde (74a/14), (74a/15)

d. + eyledi (56b/1)

[= 3]

def'a: <Ar. Kez, kere, sefer.

d. (29a/12)

[= 1]

defin: <Ar. Ölü için gömme, gömülme.

d. + éderler (63b/17)

d. + étmediler (8a/6)

d. + eylediler (14b/11)

[= 3]

defter: <Ar. Yapıştırılarak ya da dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi.

d. + in (114a/15)

[= 1]

deg-: Temas etmek.

d.-ince (68b/1)

d.-mez (100b/12)

d.-miş (53a/5)

d.-mişdi (59b/8)

d.-se (68b/2)

[= 5]

degil: Bulunduğu cümledeki bir husûsu ret, diğerini veya diğerlerini kabul ve ispat eden bir bağlaç gibi kullanılır.

d. (102b/10), (117b/10), (117b/4), (19a/15), (30b/15), (35b/5), (75b/7), (90a/2)

d. + dir (42b/2), (52a/12)

d. + dük (29a/1)

d. + dür (10b/6), (116a/16), (116b/2), (18a/16), (21a/13), (21a/9), (25b/12), (30a/13), (31b/2), (31b/7), (36a/5), (3a/2),

(45a/5), (45b/8), (52a/12), (5b/2),
(62b/17), (64a/5), (69b/17), (70b/5),
(70b/6), (71a/12), (71a/4), (74a/1),
(7a/11), (82a/13), (85b/7), (8a/17),
(90a/17), (90b/4), (90b/6), (94a/14),
(98a/14)

d. + midir (34a/4)

d. + midür (33b/7)

d. + sin (103a/16), (103a/9)

d. + siz (8b/2), (8b/5)

[= 50]

degin: Bir işin sona erdiği yeri ve zamânı gösterir, -e dek, -e kadar.

d. (109b/15), (109b/2), (110a/7), (117a/6),
(12b/4), (16a/13), (16a/15), (16a/17),
(17b/14), (18a/2), (18b/9), (22a/6),
(22a/6), (22a/6), (22a/7), (23a/10),
(29a/13), (29a/14), (29a/14), (29a/15),
(2b/7), (2b/7), (36a/13), (38b/16),
(45a/10), (45b/1), (46b/10), (54a/11),
(56a/13), (5a/13), (5b/6), (61b/9),
(65b/8), (65b/9), (65b/9), (68a/4),
(68a/5), (69a/14), (73a/11), (75b/5),
(84b/11), (84b/12), (92a/3), (95a/16)

[= 44]

degme: 1. Üstün, seçme, değerli. 2. Sıradan, rastgele.

d. (109b/17), (42b/8), (43a/1), (43a/1), (43a/2),
(43a/2), (43b/4), (43b/4), (43b/5),
(43b/6), (57a/10)

[= 11]

degül: *bk.* değil.

d. (31a/11), (35b/11)

d. + di (10a/14), (57a/1), (5b/3)

d. + dür (63a/4)

d. + em (113a/10), (115a/14)

d. + idi (115b/14)

d. + ik (113a/9)

d. + midür (34a/2)

d. + sin (61b/4)

d. + siz (19a/5)

[= 13]

degür: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* 1. Eriştirmek, ulaştırmak. 2. Dokundurmak, değıdirmek.

d.-esin (63a/1)

d.-gil (103a/13)

d.-ürler (63a/16)

[= 3]

dek: Sessiz, rahat, sakin.

d. (8b/12)

[= 1]

dek: Değın.

d. (65b/9)

[= 1]

del-: Üzerinde delik açmak.

d.-diler (111a/7)

d.-üb (100b/2), (109a/3)

[= 3]

delil: <Ar. 1. Bir şeyin varlığını, aslını, ne olduğunu ispatlamaya yarayan şey, kanıt. 2. Yol gösteren, rehber, kılavuz.

d. (15a/14), (15a/16), (15a/17), (19b/13), (67a/5), (76a/1)

d. + dür (11b/13), (11b/16), (11b/5), (12a/4), (18a/12), (18a/15), (18a/17), (19b/9), (78a/4)

d. + i (35b/8)

d. + olduğu (1b/13)

[= 17]

delim: Çok, ziyade.

d. + sözler (102b/6)

d. + yeller (42a/17)

[= 2]

delin-: Üzerinde delik açılmak.

d.-ür (77b/7), (77b/8)

[= 2]

delü: Deli, aklî dengesini yitirmiş kimse.

d. (113a/10), (69b/16)

d. + olam (113a/14)

[= 3]

delüg: *bk.* delük.

d. + i (109b/18)

d. + ince (110a/3)

[= 2]

delük: Delik, bir cismin bir yanından öbür yanına kadar geçen oyuk şeklindeki açıklık.

d. (111a/12), (111a/14), (58a/11), (77b/7), (77b/8), (77b/8), (92b/8)

d. + de (66b/14)

d. + den (110a/5), (49b/6)

d. + eder (92b/8)

d. + eyledi (111a/12), (111a/14)

d. + olub (58a/11)

d. + olur (77b/9)

[= 15]

delülük: Delilik, deli olma durumu.

d. (113a/13)

[= 1]

demür: < Dövülüp şekillendirilmesi, çekilip uzatılması, inceltilmesi kolay ve döküme elverişli olan element.

d. (117a/10), (49b/2)

d. + den (100a/14)

d. + kilîd (104a/4)

d. + mıhlar (111b/4), (113b/7)

[= 6]

deñ-: Denmek, ifâde edilmek, anlatılmak.

d.-di (72a/13)

d.-ir (64b/1)

d.-ilenler (97b/5)

[= 3]

deñiz: Yer yüzünün büyük bir kısmını kaplayan tuzlu su kütlesi, bahir, deryâ.

d. (14b/7), (45a/14), (55a/5), (57b/17), (58a/7)

d. + cānavārları (46b/5)

d. + de (13a/14), (18b/5), (50a/15)

d. + dibinde (20b/13)

d. + e (58a/17), (58a/6), (58b/16), (88a/7),
(88a/8)

d. + e depdi (58b/6)

d. + e dökdi (55b/3), (88a/10)

d. + e girdiler (58b/16), (58b/8)

d. + i (57b/6)

d. + ile (105b/17)

d. + ine (57b/13), (57b/2)

d. + kenārına (14a/1)

d. + ler (14b/6), (20a/7), (26b/17), (43b/1),
(67b/4), (67b/7), (67b/9), (67b/9),
(68a/1), (68a/1), (71b/15)

d. + lerde (13a/13)

d. + lere (68a/3)

d. + leri (95a/7)

d. + lerine (43b/7)

d. + ola (20a/7), (67b/8)

d. + şuyı (67b/10)

d. + üñ (58a/13)

[= 44]

deñlü: *bk* denlü.

d. (110a/1)

[= 1]

deniz: *bk.* deniz.

d. + ler (67b/5)

[= 1]

denlü: Kadar.

d. (110a/2)

[= 1]

dep-: 1. (İleri doğru) sürmek. 2. Üzerine basarak sıkıştırmak, ayakla bastırmak. 3. (Hayvan) Arka ayağı ile vurmak, çifte atmak.

d.-di (58b/6)

d.-diler (9b/7)

[= 2]

depe: Tepe, etrâfındaki arâziden daha yüksek olan yeryüzü biçimi, küçük dağ.

d. + lerin (27b/9)

d. + lerinde (27b/6)

d. + sinden (87b/14)

[= 3]

depele-: 1. Tepelemek. 2. Şiddetle, kıyasıyla dövmek, adamakıllı hırpalamak. 3. mec. Baş kaldıramayacak şekilde

mağlûp etmek, yenmek, bozguna uğratmak.

d.-di (113a/6)

d.-diler (68b/17), (9b/15), (9b/8)

d.-gil (103b/1)

d.-ğ (103a/11), (105b/5), (113a/15)

d.-rüz (8b/12), (9a/14)

[= 10]

depelen-: 1. Şiddetle dövülmek. 2. Öldürülmek.

d.-di (113a/3)

d.-meklik (103b/6)

[= 2]

depelet-: 1. Öldürtmek. 2. Şiddetle dövdürmek.

d.-düş (113a/8)

[= 1]

depren-: Kımıldamak, harekete geçmek.

d.-eler (67b/13)

[= 1]

depselen-: (Depsermek) Dil, dudak için, kuruyup buruşmak.

d.-ler (27b/12)

[= 1]

der: Ter.

d. (22a/7)

[= 1]

der: Deri.

d. + lerine (65b/10), (65b/8), (75b/5)

[= 3]

der-: Toplamak.

d.-di (54a/9)

[= 1]

derd: <Far. İnsana ızdırıp veren her türlü hal,
zorluk, sıkıntı, üzüntü.

d. + lere (87b/10)

[= 1]

derdâ: Kişi adı.

d. (100b/17)

[= 1]

dere: <Far. Genellikle kışın akan küçük akar su.

d. (8a/13), (8a/9)

d. + de (43b/3), (52a/3), (8a/10)

d. + dür (43b/3)

d. + ler (103a/5)

d. + ye (22a/14)

[= 8]

derece: <Ar. Seviye, kademe.

d. + den (82b/12)

d. + ler (80b/2)

d. + lerüj (80b/3)

d. + ye (82b/13)

[= 4]

dergâh: <Far. 1. Tarîkatlarda dervişlerin zikir
ve ibâdet ettikleri ve içinde tarîkatın
gerektirdiği biçimde yaşadıkları yer,
tekke. 2. Bir büyüğün, büyük bir yerin
herkes için başvurma yeri olan kapısı.

d. + ımızda (40a/7)

d. + ımuza (37b/4)

d. + ında (75b/14)

[= 3]

derhâl: <Far. O anda, hemen, hiç vakit
geçirmeksizin, süratle, âcilen.

d. (102a/16), (14b/14), (38a/3), (53a/16),
(70a/14)

d. + geldi (58a/15)

d. + varalar (102a/15)

[= 7]

deri: İnsan ve hayvan vücûdunu bir örtü gibi
saran koruyucu tabaka, ten, cilt.

d. + ler (20b/12)

d. + lerin yüzüb (110a/15)

d. + si (101a/12)

d. + sinden (50a/3)

d. + siyle (49b/4)

[= 5]

derim: Görkemli, büyük çadır.

d. + evler (107b/4)

[= 1]

deril-: Toplanmak.

d.-diler (54a/12)

d.-mişler (85a/16), (86a/2)

[= 3]

derle-: Terlemek.

d.-meye (65b/11), (65b/14)

d.-meyeler (65b/13)

d.-ye (22a/6), (22a/6), (22a/7), (22a/7)

d.-yeler (22a/6), (75b/5)

d.-yicek (26b/4)

[= 10]

dermân: <Far. Çâre, devâ, çıkış yolu.

d. + da (104a/11)

d. + dur (96b/7)

d. + olmağı (87a/16)

[= 3]

dernek: Toplantı yeri.

d. (111b/5)

[= 1]

dervîş: <Far. Tarîkata girip bir şeyhe bağlanan, onun izinden Hak yolunda yürüyüp nefsini ıslâh eden, varlık iddiâsından geçip Allah'ın birliğini bütün kâinatta görerek kendini Hakk'a ve yarattıklarına adayan kimse.

d. (47a/10), (47a/11)

d. + e (115a/13)

d. + ler (59b/4)

[= 4]

dervîşlik: Dervîş olma durumu.

d. (114b/7)

[= 1]

deryâ: <Far. Deniz.

d. (36b/12)

d. + ya (39a/15)

[= 2]

desdegirmi: Yusuvarlak.

d. (40b/7)

[= 1]

dest: <Far. El.

d. + i kudretiyle (44b/9)

[= 1]

desti: Testi.

d. (43b/6)

[= 1]

destür: <Far. İzin, müsâade.

d. (16b/10), (16b/10), (16b/13), (16b/14)

d. + buldı (110a/6)

d. + dur (28a/16)

d. + gele (28b/7)

d. + gelmeye (16b/13), (16b/14)

d. + ıla (51a/4)

d. + ola (26a/14)

d. + olunca (16b/10)

d. + olur (110a/2), (16b/11)

d. + vër (109b/18), (110a/3)

d. + vërdi (111a/11)

d. + vërdügi (46a/5)

d. + vëre (45a/1)

d. + vërse (45b/4)

d. + verür (46a/1)

[= 21]

devâ: <Ar. 1. Şifâ, derman. 2. Çâre.

d. + kıılır (87a/12)

[= 1]

deve: Geviş getiren memelilerden, sırtı bir veya

iki hörgüçlü, eti yenip sütü içilen,

bacakları ve boynu çok uzun yük ve

binek hayvanı.

d. (101b/17), (101b/5), (102b/12), (103a/3),

(18b/5), (32a/2)

d. + den (102b/9), (67a/14)

d. + deñ (43b/5)

d. + güdüci (39a/14)

d. + gütdürürdi (68a/16)

d. + ler (67a/10), (67a/11), (67a/14)

d. + lerimüz (101b/1)

d. + nünj (49b/17)

d. + nünj burnı (102b/16)

d. + nünj yuları (102b/15)

d. + sin (107b/10), (108b/8)

d. + sini (107b/12)

d. + yedilür (102b/16)

d. + yi (102a/8), (102b/8)

d. + yise (29b/15)

d. + yükü (54a/10)

[= 26]

devlet: <Ar. 1. Belli bir toprakta bir hükûmet idâresi altında teşkilâtlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukûkî şahsiyet kazanmış şekli.

d. + ler (90a/13)

[= 1]

devr: <Ar. Devir.

d. + inde (98b/14)

[= 1]

dık-: Tıkmak, iterek zorla sokmak.

d.-alar (76a/16)

[= 1]

dırnağ : Tırnak, insan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.

d. + ları (49a/14)

d. + larından (50a/3)

[= 2]

dîdâr: <Far. 1. Yüz, çehre, güzel yüz. 2. Tecellî, görünüş. 3. *tasavvuf*: Cenâbıhakk'ın müminlere vâdettiği görünüşü, tecellîsi.

d. (66b/16)

[= 1]

dîn: <Ar. 1. İnsanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan îmanlarını, ona yapacakları ibâdetlerin bütünü ve bu îmâna göre davranışlarının nasıl olması gerektiğini düzenleyen inanış yolu. 2. Îman, inanç.

d. (5a/14)

d. + de (24a/2)

d. + den (103a/14)

d. + den döndiler (103b/2)

d. + e (109a/8), (24a/10), (24a/14), (24a/7), (24b/1), (52b/16), (7a/15), (7b/13), (7b/3)

d. + e dön (9a/13)

d. + e gelmedi (103a/17)

d. + i (115a/5), (87a/3), (87a/3), (87a/4), (90b/12)

d. + idür (90b/12)

d. + imden (112a/11)

d. + ime dönüp (89b/1)

d. + inçden (88a/1), (89a/1), (89a/3)

d. + inçden döngil (112a/9)

d. + inden (87b/16)

d. + inden dönmezse (88b/11)

d. + ine (24a/9), (52a/11)

d. + lerinden dönmege (89b/5)

d. + lerine döndürmüşler (9a/13)

d. + ümizden dönmeziz (54b/15)

d. + üñ (87a/5)

d. + üñden (87b/12), (87b/15)

d. + üñden dön (112a/14)

d. + üñden dönmeğil (89a/5)

d. + üñüzden dönmege (89b/3)

d. + üñüze (9a/14)

d. + yolın (96a/13)

d. + yolına (24a/12)

d. + yoluna (24a/14)

[= 44]

dīndār: <Ar.-Far. Dīnin emir ve yasaklarına hakkıyla uyan, dīnine kuvvetle bağlı olup gereğini yerine getiren (kimse), mütedeyyin.

d. + olmaz (10a/2)

[= 1]

dīvān: <Far. Büyük meclis, yüksek meclis.

d. + dan (21b/5)

d. + ina (92a/10)

d. + indan gidere (74a/13)

[= 3]

dīvār: <Far. Duvar kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

d. + a kaçdılar (9b/8)

d. + dan (9b/15)

d. + dibinde (34a/11)

d. + gölgesinde (34a/12)

d. + ları (34a/9)

[= 5]

dīzār: *bk.* dīdār.

d. (27b/15)

d. + göstermekden (77b/15)

d. + ın (25b/6), (99b/15)

d. + ina (50b/4)

d. + ını (78a/7)

d. + ını göstere (78a/5)

d. + ını göstermekden (78a/3)

[= 8]

dīb: 1. Dip. 2. Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun hemen yanı başı.

d. + inde (12b/7), (20b/13), (25a/14), (34a/11), (52a/3)

d. + inden (49a/14), (49a/14)

d. + ine (100a/16), (17b/7), (24b/16)

[= 10]

didim: Didik.

d. + êtdi (110a/16)

[= 1]

dik: Dosdoğru vaziyette duran, herhangi bir tarafa doğru eğik olmayan.

d. + üye dutmuşdur (20a/2)

[= 1]

diken: Bâzı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı çıkıntı.

d. + e (100b/14)

[= 1]

dikenli: Üzerinde dikenler bulunan.

d. + dür (100b/12)

[= 1]

dikenlü: *bk.* dikenli.

d. (100b/9)

[= 1]

dikil-: Dik duruma getirmek.

d.-e (43b/16)

[= 1]

dikil-: Bitkinin yetişmesi için toprağa yerleştirilmesi.

d.-miş (108a/6)

[= 1]

dil: Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ.

d. (33a/13)

d. + e geldi (38a/1)

d. + i (25a/10), (27b/12), (41b/12), (48b/16), (48b/17), (8a/15)

d. + i bağlandı (6a/11)

d. + ile (118b/17)

d. + imden (53a/4)

d. + in (98b/6)

d. + inde (75b/2), (93b/3)

d. + inde dutsa (74a/10)

d. + in dutub (99b/13)

d. + ine (26a/2)

d. + ini (41b/12)

d. + inün uçına (53a/5)

d. + i ucu (53a/14)

d. + iyile (102b/17)

d. + iyle (53b/12)

d. + le (38a/1)

d. + lere (2a/8)

d. + lerin (41b/17)

d. + üñi bezedi (84a/14), (84a/9)

d. + vèrdi (112b/2), (89a/5)

d. + vèren (38a/13)

[= 30]

dile-: 1. Bir şeyin gerçekleşmesini istemek, ummak, temennî etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, talep etmek, arzu etmek.

d. (3a/15), (3a/16), (3a/17), (3a/17)

d.-di (104a/9), (37b/16), (53b/15), (54b/3),
(58b/11), (81a/4), (89a/3), (94b/15)

d.-dikim (53a/12), (5a/3)

d.-dikleri (19a/10)

d.-diler (3a/11), (55a/1), (55a/17), (55b/9),
(56a/12), (56a/15), (56a/3), (6b/15),
(88a/1), (88a/8), (91b/14)

d.-dügi (63a/9)

d.-dügin (88a/6)

d.-dügin kıldı (88a/12)

d.-dügüm (94b/3)

d.-dük (14a/1)

d.-medi (71a/7)

d.-mekde (4a/15)

d.-mekdür (19a/10)

d.-meñ (75b/2)

d.-meye (118b/10), (118b/10), (118b/10),
(118b/9), (118b/9), (118b/9)

d.-meyenler (80b/16)

d.-meyince (71a/5), (71a/7)

d.-mezler (9a/4)

d.-mezsiz (71a/14)

d.-mezsiz (19a/6)

d.-miş (4a/16)

d.-ñ (26a/3), (26a/4)

d.-r (110a/8), (15b/14), (30a/10), (46b/17),
(73a/12)

d.-ridim (98a/2)

d.-rim (70a/3)

d.-rin (94a/17)

d.-rise (11b/17), (63a/7), (63a/8), (73a/14),
(73a/14), (73a/14), (73a/5), (84b/6),
(96a/13)

d.-rler (55a/7), (56b/14), (94a/16)

d.-rse (102a/15), (115b/3), (18b/4), (26a/1),
(46a/9), (51b/16), (66b/1), (70b/15),
(91a/13), (91a/15)

d.-rsem (93b/10)

d.-rseñ (66b/10), (66b/13)

d.-rsin (3b/2)

d.-rsiz (19a/6), (26a/3), (26a/5)

d.-rven (70a/5)

d.-ryisem (71a/10), (71a/11)

d.-se (15b/11), (34a/6), (55b/15), (64a/4),
(68b/1), (84b/13), (84b/5), (9a/11)

d.-seler (102a/10), (43b/14), (80b/12), (80b/2)

d.-sevüz (18b/7)

d.-seydi (19a/3), (48a/16)

d.-seydük (30b/7)

d.-sünler (56b/12)

d.-ye (71a/4), (95b/1), (96b/14)

d.-yeler (101a/8), (26a/4), (28b/7), (29b/14),
(29b/16)

d.-yem (87a/17)

d.-yenler (70b/14)

d.-yeydük (30b/6)

d.-yeyim (3a/15), (3b/1)

d.-yeyin (109b/5)

d.-yüb (2b/15)

[= 122]

dileg: *bk.* dilek.

d. + i (37a/16), (40a/1), (71a/15)

d. + in (112b/13)

d. + ünüz (71a/5), (71a/6)

d. + ünüzi (26a/5)

[= 7]

dilek: Olması istenen şey, istek, arzu, talep, ricâ,
temennî.

d. (37b/1), (37b/1), (40a/4), (40a/4), (71a/1),
(71a/10), (71a/4)

[= 7]

dilermeg: İstemek.

d. + i (27a/12)

[= 1]

dilsiz: Konuşamayan kimse, susmuş, sessiz.

d. (41b/11)

[= 1]

diñ-: Sona ermek.

d.-di (55a/10)

[= 1]

diñle-: *bk.* dinle-.

d.-di (11a/8)

d.-rsin (62b/14)

d.-yelere (2b/16)

d.-yenlere (28a/5)

[= 4]

diñlen-: Yorgunluk gidermek.

d.-e (34a/15)

d.-meyeler (43b/10)

d.-ür (50a/10)

[= 3]

dinle-: İsteyerek duymak, işitmek için kulak vermek.

d.-rdi (86b/11)

[= 1]

dir-: Dirilmek.

d.-gil (88a/15)

[= 1]

direg: *bk.* direk.

d. + i (38a/3), (38a/5)

d. + in (37b/11)

d. + ün (60b/12)

[= 4]

direk: 1. Destek veya taşıma vazîfesi görmek üzere bulunduğu yere dikine yerleştirilen uzun ve kalın ağaç, demir vb. 2. teşmil. Sütun.

d. (37b/12), (37b/17), (38a/4)

d. + den (38a/12)

d. + ler (108a/1)

[= 5]

direkli: Direkli, direkleri olan.

d. (107b/4), (107b/9)

[= 2]

direksiz: Direği olmayan.

d. (102b/5)

[= 1]

direksüz: *bk.* direksiz.

d. (40b/17)

[= 1]

diren-: Kendi dediğinde ısrar etmek, inat etmek,
dediğinden vazgeçmemek.

d.-miş (102b/17)

[= 1]

dirgen-: Toplanmak, birikmek.

d.-enler (82b/5)

[= 1]

dirgir-: < *bk* dirgür-.

d.-mege (41b/2)

[= 1]

dirgür-: Diriltmek.

d. -e (37b/8)

[= 1]

dirhem: < *Ar.* Okkanın dört yüzde birine eşit
eski bir ağırlık ölçüsü birimi (3,2075
gr.)

d. (115a/13)

[= 1]

diri: Canlı, yaşamakta olan (kimse), sağ.

d. (51b/6), (97a/13), (97a/14)

d. + dür (106b/8), (85a/6)

d. + kıla (30b/16), (34b/1), (60b/4), (64a/5)

d. + kıldığı (12a/4)

d. + kıldığına (12a/4)

d. + kıldığ (11b/5)

d. + kılmaga (34a/4), (35a/3)

d. + kılsa (38b/2)

d. + kılsunlar (8a/14), (8a/16)

d. + kıluğ (8a/6)

d. + kıılır (32b/8)

d. + kıılırız (6b/10), (6b/9), (8a/3)

d. + ola (21a/10)

d. + oldı (110b/15)

d. + olıcağ (97a/16)

d. + olsa (97a/16)

d. + olub (64a/6)

[= 27]

diril-: Canlanmak, yaşar duruma gelmek.

d.-di (8a/8)

d.-e (31b/5), (51a/5), (68a/13), (68b/16)

d.-eler (21a/4), (47b/8)

d.-evüz (51b/8), (51b/9)

d.-meyeler (97b/5)

d.-meyince (110b/12)

d.-seler (67b/1)

d.-üb (77a/5)

d.-üben (71b/17)

d.-ür (32b/6), (32b/7)

d.-ürler (82b/9)

[= 17]

dirild-: Diriltmek, canlandırmak, yaşar duruma getirmek.

d.-e (32b/10), (33a/16), (33b/1), (33b/16), (34a/17)

[= 5]

dirilik: Diri olma durumu, diri durumda bulunma, canlılık, zindelik.

d. (26b/2), (38a/13)

d. + den (97b/3)

d. + ile (106b/1)

d. + olmaya (97b/2)

[= 5]

dirliğ: *bk.* dirlik.

d. + i (29b/10), (61a/9)

d. + inde (119a/6)

d. + ini (61a/9), (98a/7)

d. + ünüz (40b/14)

[= 6]

dirlik: 1. Hayat. 2. Bir tedirginliği, üzüntü ve sıkıntısı olmama durumu, huzur, rahat, iyi geçim.

d. (82b/17), (83a/1), (91a/11)

d. + den (31a/8)

d. + hâlindeyiken (66b/7)

d. + maşlahatın (96a/9)

[= 6]

diş: Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.

d. (114b/16)

d. + i (118a/12)

d. + ini (10a/3)

d. + ümi (24b/10)

[= 4]

dişi: Kadın.

d. + lü (105b/15), (40b/10)

d. + ye (96a/7)

[= 3]

ditre-: 1. Kasların kasılması sonucunda hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak. 2. Bir şeyden korkmak.

d.-di (88a/3)

d.-mek (53b/14)

d.-mekden (45b/2)

d.-mekle (92a/4)

d.-meyince (51a/2)

d.-r (45b/2)

d.-ye (51a/1), (51a/6), (51b/2)

[= 9]

ditreyici: Titreyici.

d. (51a/1)

[= 1]

diyet: <Ar. 1. Bir şeyin karşılığı olarak ödenmek zorunda kalınan şey. 2. Birini öldüren veya yaralayandan alınıp ölenin mîraşçılara veya yaralanan kişiye verilen para yâhut mal, kan pahası, kan parası, kan akçesi.

d. (6a/5)

[= 1]

diz: Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.

d. + i (36a/9), (49b/17)

d. + ine (65b/8)

d. + leri (22a/3)

d. + lerinden (110a/14)

d. + lerine (109b/1), (109b/14), (110a/7),
(29a/14)

[= 9]

dizâr: <Far. Yüz, çehre.

d. (27b/14)

[= 1]

döst: <Far. 1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Allah, (Allah yoluna götüren kimse olarak) mürşit.

d. (12b/6)

d. + a (78a/8)

d. + dan (28a/14)

d. + ı (28a/13)

d. + ıdur (94a/2)

d. + ile (12b/6)

d. + ları (24a/16), (25b/5)

d. + larım (48b/11)

d. + larına (47b/7)

d. + larına erişdüreler (26a/17)

d. + larum (26a/15)

d. + řā'atında (78a/10)

[= 13]

dōstluk: 1. Birine veya bir şeye karşı duyulan riyâsız, samîmî ve güvenilir sevgi, böyle bir sevgi duyma, dost olma durumu. 2. Dostça davranış, ahbaplık, muhabbet.

d. + edenler (22a/10)

d. + kıldıyısı (29a/7)

[= 2]

doğ-: İnsan ya da hayvan yavrusunun gününü tamamlayıp anne karnından dışarıya çıkmak, dünyâya gelmek.

d.-a (73a/8)

d.-ar (104b/17)

d.-dı (118b/14), (73a/8)

d.-duğı (118b/14)

d.-ıcağ (83b/14)

d.-mağ (49b/12)

d.-sa (68a/14), (68b/11), (68b/11)

[= 10]

doğru: *bk.* doğru.

d. (63b/9)

d. + yola (52a/8)

[= 2]

doğru: Hakikat.

d. + yoldur (70b/15)

[= 1]

doğur-: Dünyaya getirmek.

d.-urdu (68b/10)

[= 1]

doğud-: Dokuma işini yaptırmak.

d.-ub (111b/9)

[= 1]

doğun-: Temas etmek.

d.-dı (87a/7), (98b/15)

d.-mış (46b/11)

d.-mışdı (108b/16)

d.-ub (92b/7)

[= 5]

dol-: Dolu hale gelmek.

d.-ar (79b/3)

[= 1]

dolan-: (Bir şeyin etrafında) dolaşmak, dönmek.

d.-maya (51b/2)

d.-mişlardı (89a/17)

d.-ur (17b/2)

[= 3]

dolu: İçinde boşluk olmayan.

d. (108a/7), (108a/7)

[= 2]

doğdur-: Buz tutmasını, katılaşmasını sağlamak.

d.-an (110b/8)

[= 1]

don-: Hareketsiz kalmak.

d.-ısar (58b/5)

[= 1]

dög-: Dövmek.

d.-erdi (86b/13), (86b/13)

d.-miş (47a/15)

[= 3]

dök-: (Göz yaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

d.-di (111a/15), (55b/3), (88a/10)

d.-diler (54a/11)

d.-dük (64b/8)

d.-e (101a/15)

d.-eler (44a/1)

d.-enler (16a/8)

d.-er (33b/6)

d.-mişler (108a/4)

d.-miş ola (47a/16)

[= 11]

dökül-: *bk* dökül-.

d.-e (67b/13)

d.-seler (71b/15)

d.-ür (79a/12)

[= 3]

dökül-: 1. Sıvı ya da tâne hâlindeki şeylerin bulunduğu yerden başka bir kaba veya yere boşaltılması.

d.-di (56a/4)

d.-e (101a/12), (20a/7), (30a/2)

d.-ici (41a/5)

d.-seler (67a/7)

d.-ür (79b/3), (93a/13)

[= 8]

dölen-: Yönelmek, dolaşmak.

d.-düginden (63b/6)

d.-sün (40b/6)

[= 2]

dön-: Doğru yoldan sapmak, geri dönmek.

d. (87b/15)

[= 1]

döndür-: *bk.* döndür-.

d.-üridi (110a/17)

[= 1]

dön-: 1. Geri dönmek. 2. (Din için) tekrar benimsemek.

d. (112a/14), (88a/1), (89a/1), (9a/13)

d.-di (48b/10), (64b/4), (64b/6)

d.-diler (103b/2)

d.-e (66a/10), (81b/12)

d.-eçek (42a/15)

d.-eler (26a/14), (26a/17), (30a/2)

d.-er (64a/14), (64a/14), (87b/16)

d.-erler (107a/2)

d.-esin (63a/5)

d.-evüz (51b/6), (51b/7)

d.-eydi (89a/4)

d.-gil (112a/7), (112a/9), (87b/12)

d.-iserdür (82a/13)

d.-isersiz (35a/10)

d.-medi (87b/13), (87b/15), (88a/1), (89a/1)

d.-mediler (56a/5), (56b/2)

d.-mege (30b/10), (89b/4), (89b/5)

d.-megil (89a/5)

d.-mek (51b/10)

d.-meye (82a/11)

d.-meyeydi (30b/2)

d.-mezin (112a/11), (112a/17)

d.-meziz (54b/15), (55b/6)

d.-mezler (10b/5)

d.-mezse (88b/11)

d.-mezüz (109b/4)

d.-üb (112b/10), (19b/8), (80a/7), (94b/17)

d.-üñ (70b/10), (89b/2)

[= 53]

dönder-: *E. T. Türk ve halk ağzı.*

Çevirmek, döndürmek.

d.-digiçün (62a/16)

[= 1]

döndür-: Bir tarafa doğru yönelmek, çevirmek.

(Din, fikir, inanç, niyet vb. şeylerden)

Vazgeçirmek, değiştirmesine sebep olmak.

d.-di (60a/3), (62a/17)

d.-dükleri (36a/11)

d.-e (118a/8), (17a/17), (41b/9), (93b/7)

d.-eler (29a/8)

d.-em (93b/10), (93b/11)

d.-en (30b/15)

d.-enlere (103a/15)

d.-mişler (9a/13)

d.-ürler (18b/16), (49a/16), (76a/15)

d.-ürsin (62b/16)

d.-ürvüz (30b/13)

[= 18]

dörd: *bk.* dört.

d. + i (82b/10)

d. + üç (61b/13)

[= 2]

dördüncü: Dört sayısının sıra sıfatı, sırada yeri üçüncüden sonra, beşinciden önce olan.

d. (11a/2), (18a/9), (22a/10), (22b/2), (23b/6), (45a/8), (4b/5), (75a/7), (89a/9)

d. + de (114a/7)

[= 10]

dört: Üçten sonra, beşten önce gelen sayının adı.

d. (107b/1), (110b/15), (111a/7), (112a/8), (116a/10), (13a/15), (27a/3), (27a/3), (27a/5), (43b/5), (46b/3), (48b/13), (49a/7), (4a/2), (50b/9), (53b/10), (60b/12), (61b/11), (66a/15), (74a/11), (74a/9), (74a/9), (74a/9), (83b/7), (85b/1), (99a/14), (99b/1), (99b/8)

[= 28]

dört yüz: 400.

d. (107b/1), (110b/14), (99b/8)

[= 3]

dört yüz: *bk.* dört yüz.

d. + i (13a/15)

[= 1]

dört yüz altmış beş: 465.

d. (83b/7)

[= 1]

döşe-: Döşemek.

d.-di (60b/10), (60b/14), (60b/9)

d.-medi (60b/10)

d.-mişler (108a/5)

[= 5]

döşek: Yatak.

d. (26b/11)

d. + kılmadum (40b/5)

d. + lerdür (101b/15)

d. + lerin (102b/11)

[= 4]

döşen-: Yayılmak, serilmek, kaplanmak.

d.-e (102a/11)

[= 1]

döşenil-: Döşenme işinin başkası tarafından yapılması.

d.-mişdür (101b/16)

[= 1]

du'â: <Ar. Güçsüzlük ve ihtiyâcını ortaya koyarak Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış.

d. + édene (35a/11)

d. + kıldı (109b/11), (109b/5), (55a/14), (55a/3), (55b/11), (55b/2), (55b/7), (55b/9), (56a/17), (56a/3), (56a/5), (59a/11), (8a/2), (9b/2)

d. + kıldılar (7b/9), (8a/7)

d. + kılduğ (14a/1)

d. + kılub (113b/2), (56b/9), (88a/2), (88a/9)

d. + kıluğ (7b/7)

d. + kılurdı (8a/7)

d. + kıluruz (7b/5)

d. + sın (113b/4)

[= 26]

du'acı: Dua eden kişi.

d. (2b/13)

d. + za'ifden (2b/11)

[= 2]

dudağ: *bk.* dudak.

d. + ına (65b/9)

[= 1]

dudak: Ağızın yüze göre daha kırmızı renkteki dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her biri.

d. + ları (101a/12), (101a/13), (101a/14), (43b/16), (43b/17), (43b/17)

[= 6]

dur-: 1. Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak. 2. Sona ermek, kesilmek.

d. (53b/15)

d.-a (101a/5), (29b/16), (46b/2), (74a/11)

d.-acak (114a/3)

d.-alar (2a/16), (45a/2), (45b/17), (75b/11)

d.-asıldur (75b/14), (75b/9)

d.-asız (83a/2)

d.-dı (36b/8), (58b/3), (6a/10), (87b/2)

d.-dılar (109b/15), (118a/16), (56b/14)

d.-dukları (47b/10)

d.-dum (75a/16)

d.-ıCı (101a/6)

d.-ıçak (46a/4)

d.-mağa (50b/3), (83a/4)

d.-mazsanuz (8b/12)

d.-mışdur (45b/2)

d.-sa (101a/8)

d.-sun (70b/16)

d.-ub (47a/3)

d. -ugeldi (105b/4), (105b/6)

d.-ur (102b/5), (103b/3), (104b/13), (115b/7),
(29b/16), (41a/16), (64b/7), (72b/4),
(74a/15), (76a/9), (81a/3), (37a/7)

d.-urdı (42b/7), (51a/10), (56b/6)

d.-urken (92a/14)

d.-urlar (112b/9), (32a/2), (45b/3)

d.-ursa (72a/16)

d.-ursız (58b/2)

[= 54]

durag: Durulan yer.

d. (42a/16)

[= 1]

durgur-: 1. Durdurmak. 2. Kaldırmak. 3. Vücuda
getirmek.

d.-alar (118a/10)

d.-duk (40b/17)

[= 2]

durugel-: *bk.* durugel-.

d.-düm (75a/13)

[= 1]

durur: Saf, sade, açık.

d. + dur (94a/13)

[= 1]

durugel-: Ayağa kalkmak, kıyâm etmek.

d. -di (105b/4), (105b/6)

[= 2]

durut-: Durdurmak.

d.-sunlar (57a/11)

[= 1]

dut-: Tutmak, elle kavramak, elde bulundurmak,
eline almak.

d.-a (29a/13), (29a/14), (29a/15), (40b/9),
(53a/17), (62b/12), (64a/10), (64b/7),
(73b/16)

d.-alar (118a/2), (65a/14), (65a/9)

d.-anlar (27b/12), (73b/7)

d.-ar (109b/17), (12b/4), (31b/5), (75b/1),
(77b/1)

d.-ardı (62b/3), (74b/15)

d.-arım (74b/11)

d.-arlar (117a/7), (44a/8), (98b/11)

d.-arlardı (110a/11), (35b/6), (35b/6), (79b/12)

d.-arsağuz (112a/11)

d.-arsız (73a/16)

d.-asız (70b/10)

d.-avuz (36b/11)

d.-aydı (79a/4)

d.-dı (10a/8), (53b/14), (55a/6), (55a/6),
(60a/10), (63b/10)

d.-dılar (57b/2), (59b/1), (59b/6), (7b/16),
(87b/6), (8a/12)

d.-duğ (98a/14)

d.-gül (31a/16), (52a/13)

d.-ıcı (78b/16)

d.-mağ (105a/16)

d.-maz (78b/16)

d.-mazın (54a/5)

d.-mazlar (42a/1)

d.-mışdur (20a/2)

d.-mişlar (45b/4)

d.-sa (74a/10)

d.-sun (46a/10)

d.-ub (107b/5), (112b/16), (44b/2), (57b/8),
(79b/17), (80a/3), (99b/13)

d.-un (88b/11)

d.-up (88b/17), (89b/16)

[= 68]

dutdur-: Tutturmak, tutmak işini başkasına
yaptırmak.

d.-ub (70b/8)

[= 1]

dutul-: *bk* dutul-.

d.-dılar (94b/4)

[= 1]

dutruk: Ateş tutturacak çörçöp.

d. + ola (97a/9)

[= 1]

dutul-: Tutulmak, tutmak işi yapılmak.

d.-urdu (55b/14)

[= 1]

dutuş-: Alev almak.

d.-a (67b/4)

[= 1]

dükeli: Hep, cümle, hepsi, bütün, herkes.

d. (101a/3), (105a/3), (105b/14), (106a/2),
(107a/17), (110a/7), (114b/17),
(115a/4), (117b/15), (118a/6),
(118b/16), (118b/7), (119a/8), (37a/9),
(37b/17), (37b/6), (38a/15), (39b/12),
(40a/17), (40a/17), (40a/9), (46b/5),
(46b/7), (47b/7), (48b/7), (51a/13),
(51a/4), (51a/5), (54a/3), (54b/4),
(57a/15), (58b/8), (66b/11), (67b/15),
(67b/15), (67b/8), (71b/13), (74a/11),
(75a/16), (77b/4), (77b/5), (81a/11),
(81a/2), (81a/4), (82b/7), (82b/8),
(84a/4), (85a/15), (85b/5), (87a/12),
(88a/15), (88b/8), (93a/7), (93b/14),
(95a/11), (96a/10), (98a/15)

d. + dir (82b/6)

d. + miz (38a/9)

d. + ni (46b/7), (55b/3), (55b/8), (57b/8),
(59a/10)

d. + nün (71a/9)

d. + si (108b/15), (109b/14), (38a/6), (40b/13),
(46b/6), (51b/17), (88b/6)

[= 72]

dükelü: *bk.* dükeli.

d. + müzüñ (14a/8)

d. + nüz (38a/11)

[= 2]

düken-: Tükenmek, bitmek.

d.-di (91a/6)

d.-icek (43a/6)

d.-meksüzün (83b/4)

d.-meye (83b/5)

[= 4]

dün: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Gece.

d. (104b/13), (107a/1), (107a/2), (69b/7), (82b/5)

d. + i (37a/15), (40a/1)

d. + in (69b/2), (92b/2)

d. + ini (60b/7)

d. + üñ (82b/5)

[= 11]

dünyā: <Ar. 1. Güneş sistemine bağlı
gezegenlerden biri olan yer yuvarlağı.

2. İçinde yaşamakta olduğumuz
yeryüzü, cihan.

d. (17a/14), (18a/4), (18a/4), (18a/8), (20b/2),
(42b/15), (43a/9), (43b/6), (82a/7),
(98a/12)

d. + begleriçün (80b/12)

d. + belâlarından (9b/10)

d. + da (100a/10), (100a/12), (100a/17),
(101a/7), (101b/6), (104a/8), (108a/14),
(108a/7), (112b/13), (112b/14),
(116b/6), (116b/7), (119a/14),
(119a/16), (119a/6), (12a/16), (12b/3),
(22b/11), (23a/10), (27a/7), (27b/14),
(28a/9), (29a/7), (29b/1), (29b/7),
(36a/13), (36a/3), (37a/5), (38b/4),
(39a/8), (39b/8), (46a/2), (46a/5),
(46b/9), (48a/1), (48a/3), (60a/10),
(60a/10), (61b/7), (66b/10), (66b/14),
(69a/14), (78a/7), (78a/8), (78a/9),
(79a/3), (80a/13), (83b/10), (85b/14),
(90a/6), (95b/11), (99b/12)

d. + dadur (30a/16), (38b/5)

d. + daki (101a/1)

d. + dan (118b/14), (21b/7), (35b/15), (36a/3),
(37a/15), (40a/1)

d. + dirliginde (119a/6)

d. + dirligini (61a/9), (98a/7)

d. + dur (98a/10)

d. + ehli (17a/14)

d. + ehlinden (29a/17), (79a/3)

d. + ehlinün (29b/9)

d. + gögine (117a/16)

d. + günine (15b/13)

d. + halkı (29b/4), (29b/7)

d. + lezzetlerinden (27b/12)

d. + nuñ (50b/10), (50b/9), (71b/5)

d. + odını (30a/16)

d. + tağlarına (29b/8)

d. + tolusu (116a/8)

d. + üzine (30b/1)

d. + ya (26b/15), (29b/4), (29b/9), (30a/17),
(39a/4), (46b/6), (51b/7), (64a/16),
(79a/3)

d. + yı (13b/1), (36b/12), (55a/6), (60b/13),
(61b/10)

d. + yıla (106a/2)

[= 108]

dünyalık: Dünyâda geçimi sağlayan para, mal
mülk gibi şeyler.

d. (116b/4)

[= 1]

düpdüz: Çok düz.

d. (60b/6)

[= 1]

dür-: 1. Bir şeyi kendi üzerine katlayıp
yuvarlayarak boru gibi sarmak, tomar
hâline getirmek. 2. Katlamak, kıvrırmak.

d.-e (20a/15), (76a/16)

d.-ür (39b/10), (77b/10)

d.-ürler (52a/15)

[= 5]

düril-: Dürülmek, kıvrılmak, katlanmak.

d.-se (67a/4), (67a/4), (69a/8)

[= 3]

düriş-: *bk.* dürüş-.

d.-erken (65b/11)

d.-üb (101b/6), (81b/3)

d.-üñ (79a/10)

[= 4]

dürişici: Mücadele edici.

d. + sin (81b/6)

[= 1]

dürüiş

d. (99a/10)

[= 1]

dürlü: 1. Türlü. 2. Çeşitli, muhtelif. 3. Çeşit, cins.

d. (113b/11), (113b/11), (118a/12), (118a/12),

(11a/7), (13a/10), (13a/11), (13a/14),

(13b/8), (14b/4), (14b/4), (16a/7),

(17a/3), (22a/9), (27b/2), (32a/5),

(32a/7), (32a/7), (38b/4), (41b/8),

(44b/6), (47a/12), (47a/12), (47a/13),

(47a/13), (48a/5), (4a/6), (4a/7), (4b/4),

(66b/6), (6a/9), (82b/8), (82b/8),

(83b/15), (83b/15), (84a/7), (84a/7),

(84a/8), (84b/5), (87b/9), (87b/9),

(8a/10), (96b/5), (96b/5), (96b/7),

(96b/9), (96b/9)

[= 47]

dürt-: Hafifçe itmek, sarsmak.

d.-diler (108b/13)

[= 1]

dürüst: <Far. Doğruluktan ayrılmayan, doğru,
mert.

d. (107a/13)

[= 1]

dürüş-: Karşı karşıya gelmek, çarpışmak,
mücâdele etmek.

d.-di (60a/4)

d.-meklik (81b/7)

[= 2]

düş: Rüyâ.

d. + ünde görür (85a/15)

[= 1]

düş-: (Kendi ağırlığının etkisiyle) Bulunduğu
yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru
inmek.

d.-di (104a/16), (111b/14), (11a/11), (55b/8),
(59a/1), (70a/14), (92a/14), (96b/11)

d.-düm (85b/9)

d.-e (30a/1), (57a/14), (73a/11)

d.-eler (118a/6), (67a/7), (67b/13)

d.-er (17b/6)

d.-eriz (59b/16)

d.-erüz (115a/2), (85b/16)

d.-ervüz (99a/14)

d.-medin (89b/6)

d.-miş (31a/5), (75a/10)

d.-üb (118b/8)

[= 24]

düşenbih: <Far. İkinci gün, pazartesi günü.

d. + gün (57b/5)

d. + günüdür (86a/16)

[= 2]

düşmân: <Far. Birine karşı iyi duygular
beslemeyen, kötülük etmek için fırsat
kollayan kimse, yağı, hasım, adû.

d. (57a/4), (57b/17)

d. + ı (57a/3), (99b/12)

d. + ıdur (94a/3)

d. + ın (75a/3)

d. + ları (78b/12), (80b/17)

d. + ların (57a/1)

d. + larına (77b/16)

d. + olalar (29a/8)

d. + olurısa (3a/9)

d. + sözine (28b/14)

d. + umuzı (10a/13)

d. + uşuzdur (28b/11)

[= 15]

düşür-: Aşağı düşmesine veya dik durumdan yatık duruma gelmesine, devrilmesine sebep olmak.

d.-e (29a/13)

d.-eler (20a/9)

[= 2]

düşvār: <Far. Zor, güç.

d. (34a/6)

d. + dur (60b/2)

d. + ıdı (4a/11), (4a/14)

[= 4]

düşvārliḫ: <Far. Zorluk, güçlük.

d. (50a/4)

[= 1]

düz: Girintisi çıkıntısı olmayan.

d. (23b/4)

[= 1]

düz-: Bir şeyi, onun için gerekli hususları hazırlayarak meydana getirmek, bir bütün hâlinde hazırlamak, tertip etmek.

d.-di (33b/3), (60b/5), (11b/12)

d.-diler (111a/8), (37b/16), (54a/9)

d.-e (33b/3)

d.-er (33b/4), (33b/5), (33b/7)

d.-erler (11b/11), (50b/10)

d.-medi (11b/12)

d.-mez (33b/4)

d.-üb (111a/9)

d.-üñ (111a/5), (37b/14)

[= 17]

düzet-: Düzeltmek, düz etmek.

d.-di (73a/4), (96a/2)

[= 2]

düzici: Düzücü.

d. + ler (50b/7)

[= 1]

-E-

éd-: *bk* et-.

e.-e (103b/2), (103b/4), (111a/5), (116b/17),

(117a/17), (117b/16), (26b/5), (20a/15),

(28a/1), (2a/17), (38a/2), (4a/9),

(52b/16), (68a/6), (74a/14), (74a/15),

(81b/1), (83b/17), (90b/16), (91a/6),

(9b/5), (29a/5)

e.-eler (25b/1), (2b/13), (38b/8), (47b/16),

(47b/2)

e.-elim (54a/1)

e.-emedi (87b/11)

e.-en (110a/10)

e.-eñ (95a/15)

e.-ene (35a/11)

e.-enler (16a/8), (22a/11), (42a/5)

e.-er (12b/6), (12b/9), (16b/10), (33b/6),
(40a/11), (53a/7), (6b/2), (77b/11),
(83b/14), (91a/15), (91a/4), (91b/6),
(92b/8), (93a/2), (94a/2)

e.-erdi (110b/1), (111b/10), (113b/1), (11a/6),
(11a/7), (40b/8), (53b/4), (62a/9),
(89b/7), (9b/3)

e.-erem (24b/5)

e.-erin (96a/2)

e.-eriz (14a/15)

e.-erken (19a/17), (48b/13)

e.-erler (104b/12), (107a/4), (12b/7), (18a/10),
(57b/16), (63b/17), (74b/4), (83a/9)

e.-erlerdi (56b/17), (74b/7), (80a/6)

e.-erse (56a/16)

e.-ersem (59b/16)

e.-erseñüz (112a/16), (8a/4)

e.-ersin (72b/13), (91a/14)

e.-erüz (112a/10), (116a/3), (8b/13)

e.-esi (54b/14)

e.-esin (88b/1)

e.-evüz (103b/11), (116a/5), (7b/14)

e.-eyim (104a/11)

e.-eyin (21b/10), (37b/15)

e.-icilerün (76b/9)

e.-içek (37a/10)

e.-ince (2a/17)

e.-indi (85b/15)

e.-iser (11a/9)

e.-iserdür (109b/13)

e.-üb (100b/5), (108b/1), (110b/17), (113b/5),
(118b/5), (36a/11), (38b/14), (50b/10),
(54b/3), (55a/17), (55a/7), (56a/12),
(56a/2), (64b/3), (82a/9), (87a/2),
(94a/17)

e.-üğün (53a/9)

e.-ün (110a/11), (119a/3), (72a/17), (95b/4),
(95b/5)

e.-ünüz (28a/10), (28a/9), (48a/1)

e.-üpdurur (116a/10)

e.-üvèridi (111a/9)

[= 126]

édin- 1. Bir şeyin sahibi olmak. 2. ... olarak kabul etmek.

e.-di (2b/10)

e.-enler (109a/3), (109a/3)

e.-esin (66b/15)

e.-esiz (38b/8)

e.-se (61b/15)

e.-üb (74a/10)

e.-ür (78a/6)

[= 8]

édügi: İdügi.

e. (106b/3)

[= 1]

én: Genişlik.

e. + i (17b/1)

éncidici: İncitici, gönül kırıcı.

e. + 'azābıla (83a/17)

[= 1]

ér: *zf* (Çağatay.) Erken.

e. (17a/3)

e. + uyanmışız (16b/17)

[= 2]

ér- Erişmek, belli bir merhaleye ulaşmak.

e.-di (108a/12), (57b/13), (87a/11), (87b/8)

e.-düm (85b/13)

e.-dün (85b/10)

e.-eler (95b/12)

e.-eyidi (99a/9)

e.-işe (2b/4)

e.-mez (78b/17)

e.-miş (43b/12)

e.-mişdi (34a/14), (34a/13)

e.-miş ola (100b/6)

e.-üçek (39b/13)

[= 15]

érgür- Eriştirmek, ulaştırmak.

e. -evüz (37b/7)

[= 1]

ériş- Belli bir yere varmak, ulaşmak.

e.-di (10a/15), (34a/9), (3a/13), (48a/5), (58a/14)

e.-dügi (15b/6)

e.-düginden (14a/16)

e.-düm (4b/12)

e.-e (101a/13), (14a/5), (17b/12), (17b/13),

(19a/16), (40a/5)

e.-eler (17a/16)

e.-ince (14a/16)

e.-meye (18b/8)

e.-se (53a/15)

e.-üb (12b/2)

[= 19]

erişdür-: Erişdirmek.

e.-di (14a/6)

e.-düreler (26a/17)

e.-dürür (12a/3)

e.-evüz (8b/8)

e.-mek (9a/11)

e.-meyeler (3a/9)

e.-siz (14a/5)

[= 7]

erkek: Canlı varlıkların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten dışısını dölleyecek şekilde yaratılmış olanı, dışının karşıt cinsi, er.

e. (96a/7)

[= 1]

erte: 1. Bir günün veya belli bir zamânın hemen arkasından gelen gün veya zaman. 2.

Bir sonraki günün sabahı, yarın.

e. (106b/11), (69b/16), (69b/8), (69b/9), (97b/13), (97b/16)

e. + dür (104b/17)

e. + namâzı (104b/5), (104b/7)

e. + namâzıdur (106a/6)

e. + ye (12b/4), (2b/7)

e. + ye barımağa (69b/7)

[= 13]

ét-: Etmek.

e.-di (100a/12), (104a/3), (109a/8), (110a/16), (110b/14), (110b/15), (110b/7), (111a/14), (113a/14), (52b/16), (52b/4), (52b/9), (54a/1), (58a/15), (62b/8), (74b/12), (84a/1)

e.-diler (111a/1), (111a/1), (112a/8), (113a/16), (54a/10), (55b/9), (56b/5), (70a/10), (76a/10), (87b/11), (8a/9)

e.-dim (60a/1)

e.-dügi (84b/8)

e.-dügümüz (114b/14)

e.-dügünj (109b/10)

e.-dük (58a/6), (98a/15)

e.-dükleri (29a/5), (54a/10)

e.-düm (66b/17), (95a/14)

e.-dünj (11a/1), (11a/2), (11a/2)

e.-medi (10a/1), (14a/3)

e.-mediler (35b/5), (39a/12), (8a/6)

e.-mege (22a/1), (31b/7)

e.-meklik (81b/8)

e.-meye (109a/6)

e.-mez (38b/16), (53a/8), (78a/9)

e.-mezler (83a/10), (83a/9), (83a/9)

e.-miş (47a/17), (47a/17), (4b/1)

e.-mişdi (53b/5)

e.-mişdür (115b/3)

e.-seler (102b/8)

e.-señ (88a/17)

e.-sevüz (116a/3)

e.-sünler (56b/11)

[= 65]

éyd- *bk.* eyit-.

e.-em (2b/12)

e. -ünj (23a/1)

e.-ürdi (10a/4), (68b/5)

[= 4]

éyer: Binek hayvanlarının sırtına konulan, binicisinin üzerine oturması için olan nesne.

e. + ler (32a/4)

[= 1]

éyid- *bk.* eyit-.

e.-eler (17a/4)

[= 1]

éyit- *bk.* eyit-.

e.-diler (57b/16)

[= 1]

éyle- *bk.* eyle-.

e.-diler (9b/4)

[= 1]

éyt- *bk.* eyit-.

e.-diler (41a/8)

[= 1]

ebāzer: Kişi adı.

e. (16b/7)

[= 1]

ebed: <Ar. Sonu olmayan gelecek zaman.

e. (43a/7)

e. + en (28a/17)

[= 2]

ebedī: <Ar. 1. Ölümsüz, sonsuz. 2. Devamlı, sürekli.

e. (44b/11)

e. + kalmak (43a/11)

[= 2]

ebī ḥālid: Kişi adı.

e. + den (97b/16)

[= 1]

ebī hureyre: Kişi adı.

e. + den (84b/16)

[= 1]

ebī umāme: Kişi adı.

e. + den (71b/4), (74a/5)

[= 2]

ebleh: <Ar. Ahmak, akli kıt, alık kimse.

e. + lerden (54a/3)

[= 1]

ebraş: <Ar. Baras illetine tutulmuş (kimse), abraş.

e. + ları (7b/6)

[= 1]

ebṭah: <Ar. Kumlu dere ve ırmak.

e. + yerinde (70a/7)

[= 1]

ebū: <Ar. Eb kelimesinin, künye olarak kullanılan Arapça isim tamlaması şeklindeki özel isimlerin veya deyim niteliğindeki bâzı tamlamaların başında aldığı şekil.

e. (100b/17), (37a/5), (40a/2), (45b/7)

e. + dan (98b/6)

[= 5]

ebū amā: Kişi adı.

e. + dan (62a/2)

[= 1]

ebū ‘aşım: Kişi adı.

e. + dan (91b/9)

[= 1]

ebū ‘abdullāh bin şālih: Kişi adı.

e. (72b/7)

[= 1]

ebū bāyezīd-i bestāmī: Kişi adı.

e. (39b/8), (37a/5), (40a/2)

[=3]

ebū bekir: Kişi adı.

e. (106b/5), (24a/7)

e. + e (106a/15)

[=3]

ebū bekiri'ş-şiddik: Kişi adı.

e. (24a/6)

[=1]

ebū bekir verrāk: Kişi adı.

e. (11a/16), (72b/8)

[=2]

ebū cehil: Kişi adı.

e. (5b/14), (5b/14), (62a/6), (6a/2), (71a/1),
(79b/11)

[=6]

ebū cehl: Kişi adı.

e. (5a/17)

e. + i (25a/9)

e. + iñ (5b/17)

[=3]

ebū'đ-đuhā: Kişi adı.

e. + dan (42b/2)

[=1]

ebū derdā: Kişi adı.

e. + dan (79a/1), (84b/14), (85a/1)

[=3]

ebū hālid: Kişi adı.

e. + den (46a/3)

[=1]

ebū hamza: Kişi adı.

e. (45a/7)

[=1]

ebū hureyre: Kişi adı.

e. (19b/10), (27a/10)

e. + den (76b/4), (77a/14), (83a/10)

[=5]

ebū kubays: Kişi adı.

e. + tağuna (6a/4)

[=1]

ebū kulābe: Kişi adı.

e. (64b/4)

[=1]

ebūkā azdād: Kişi adı.

e. (106b/1)

[=1]

ebū'l-ʿālī: Kişi adı.

e. + ye (41a/8)

[= 1]

ebū'l-ʿāliye: Kişi adı.

e. (97b/16)

[= 1]

ebū'l-aḥvaṣ: Kişi adı.

e. (97b/10)

[= 1]

ebū'l-cevz: Kişi adı.

e. (92b/8)

[= 1]

ebū'l-ḥasanī nūrī: Kişi adı.

e. (11a/10), (11a/6)

[= 2]

ebū'l-kāsm: Kişi adı.

e. (102b/14), (72b/3)

e. + dan (48a/14), (63b/3)

[= 4]

ebū'l-leys: Kişi adı.

e. (48a/12)

[= 1]

ebū muʿāviye: Kişi adı.

e. (46a/3)

[= 1]

ebū naʿīm: Kişi adı.

e. (67a/16)

[= 1]

ebū ravk: Kişi adı.

e. (104b/14)

[= 1]

ebū revaḳ: Kişi adı.

e. (50a/16)

[= 1]

ebū ṣāliḥ: Kişi adı.

e. (105b/13), (107a/15), (49a/12), (73a/13)

e. + den (46a/4)

[= 5]

ebū saʿīd: Kişi adı.

e. + den (105a/11), (118a/13)

[= 2]

ebū saʿīd ḥudrī: Kişi adı.

e. (19b/15)

e. + den (105a/6)

[=2]

ebū saʿīd ḥuzrī: Kişi adı.

e. (26b/8)

[=1]

ebū sufyan: Kişi adı.

e. (33a/4)

[=1]

ebū ʿālib: Kişi adı.

e. (3a/2), (92a/12), (92a/15), (92a/17)

e. + peygamber (92a/12)

[=5]

ecel: <Ar. Her canlı için takdir edilmiş olan ölüm zamânı, ömrün son demi.

e. (18b/9)

e. + üni (93a/1)

[=2]

eczā: <Ar. Parçalar, cüzler, kısımlar.

e. + sı (67a/4)

[=1]

edeb: <Ar. 1. İnsanın hatâya düşüp utanılacak şeyler yapmasını önleyen, yerinde ve ölçülü davranmasını sağlayan meleke, söz ve davranışlardaki ölçülülük, her

hususta haddini bilip sınırı aşmama, terbiye, nezâket, zarâfet. 2. (tasavvuf). Dâima Hakk'ın huzûrunda olduğunu bilerek bu huzûrun gerektirdiği şekilde davranma, kâinata Allah'ın birliğini görenek bütün yaratılmışlara karşı saygılı olma.

e. (3a/3)

[=1]

ednā: <Ar. Çok (daha, en, pek) aşağı, âdî.

e. + kişiniş (26b/10)

[=1]

eg-: Eğik hale getirmek.

e.-mişdür (20a/3)

[=1]

egdür-: Eğik hale getirtmek.

e.-meye (25b/11)

[=1]

eger: <Far. 1. Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir, şâyet. 2. Tekrar edilerek kullanıldığında “ister ... ister, gerek ... gerek” anlamına gelir.

e. (103b/16), (104b/1), (106b/2), (106b/4), (109b/10), (10a/6), (10b/6), (110a/1),

(112a/11), (114a/11), (114a/12),
(114a/4), (114a/5), (114a/6), (114a/8),
(114a/9), (114b/14), (114b/17),
(115a/6), (115b/17), (115b/6),
(116a/14), (118a/3), (118a/3), (11a/17),
(15a/7), (16a/8), (18a/5), (18b/7),
(19a/14), (21a/10), (23b/8), (25b/10),
(26b/14), (26b/16), (29a/17), (29b/3),
(29b/5), (29b/6), (29b/8), (29b/9),
(2b/3), (2b/3), (2b/4), (2b/4), (2b/5),
(2b/5), (2b/6), (30a/9), (30b/1), (30b/6),
(30b/7), (33b/14), (36b/14), (37a/14),
(38a/13), (39a/17), (39b/16), (3a/14),
(3a/6), (43a/5), (43b/2), (43b/6),
(47a/4), (48a/16), (4b/17), (51b/9),
(53a/10), (53a/11), (53b/9), (54b/10),
(54b/10), (55b/14), (55b/16), (55b/5),
(56b/16), (59b/15), (59b/3), (5a/1),
(5a/2), (5a/5), (5a/7), (62a/14), (62b/6),
(66b/10), (66b/11), (66b/13), (68a/17),
(68b/10), (68b/11), (70a/15), (72a/15),
(72b/4), (72b/7), (72b/8), (73a/14),
(74a/11), (78a/6), (79a/2), (85b/15),
(87a/14), (87a/16), (87a/4), (87b/16),
(8a/4), (8b/12), (91b/16), (93a/8),
(93b/9), (94a/7), (97a/14), (97a/6),
(97b/14), (99a/13), (9a/10)

[= 115]

egle-: Alıkoymak, geciktirmek, durdurmak.

e.-di (86b/15)

[= 1]

eglen-: Eğlenmek.

e.-eler (42a/17), (43a/4)

e.-mediler (61b/8)

e.-meyince (42b/14)

e.-se (43a/4)

[= 5]

eglenci: 1. Bekleyen, bekleyici. 2. Eğlenen,
eğlenceye düşkün.

e. + lersiz (30a/6)

[= 1]

egn: Arka, sırt.

e. + inde (26b/13), (35b/17)

[= 2]

egri: Eğri.

e. + si (60b/6)

[= 1]

egrilük: Eğrilik, dümdüz olmama, eğri olma
durumu.

e. (105b/16)

[= 1]

ehl: *bk* ehl.

e. + leri (25b/14)

[= 1]

ehl: <Ar. 1. Sâhip, mâlik. 2. Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemâat.

e. (5a/17)

e. + i (100b/16), (17a/10), (17a/14), (25a/12), (25b/4), (26b/1), (28a/7), (28a/7), (28b/3), (28b/4), (2a/10), (43a/7), (43b/1), (43b/13), (43b/7), (44b/11), (47b/8), (48a/9), (48a/9), (72b/9), (78b/4), (79a/2), (82a/7), (85b/6), (97a/14), (97b/1), (98a/3)

e. + idir (37a/8), (39b/11)

e. + ile (19b/8), (54a/14)

e. + inden (28a/13), (29a/17), (78b/4), (79a/3), (85b/6), (85b/7)

e. + ine (101a/3), (102a/14), (102a/5), (29b/13), (44a/13), (44b/13), (51a/10), (80a/7), (81b/12)

e. + ini (100a/8), (114a/1)

e. + iniñ (44a/15)

e. + inüñ (100b/15), (101a/1), (25b/10), (26a/1), (26b/6), (28b/2), (29b/6), (29b/9),

(43a/16), (43a/16), (44a/15), (44b/5), (79b/2)

e. + iyidi (107b/5)

e. + üñüz (23a/16)

[= 65]

ehl: <Ar. Bir yerde oturanlar, oranın halkı.

e. i (22b/2)

e. + i şamuda (43b/7)

[= 2]

ejderhâ: <Far. 1. Genellikle kanatlı, gövdesi aslana, kuyruğu yılanı benzeyen, ağzından ateş püsküren korkunç masal canavarı. 2. Büyük yılan.

e. (52b/10), (53b/16), (86b/17), (87a/1)

e. + ını (53b/15)

e. + oldı (53b/10), (54b/1)

[= 7]

ek-: Ürün elde etmek için toprağa tohum atmak.

e.-diyise (13a/3)

e.-en (13a/4), (13a/4)

e.-er (14a/15), (12b/3)

e.-eriz (14a/15)

e.-meyenler (13a/1), (13a/2)

[= 8]

ekber: <Ar. Çok (daha, en, pek) büyük.

e. + dür (16a/10)

[= 1]

eşek: 1. Çene, çene kemiği. 2. Gerdan.

e. + lerine (5b/6)

[= 1]

ekil-: 1. Belli bir ürün elde edilmek amacıyla toprağa tohum atılması ya da fide dikilmesi. 2. (Toprak için) Üzerinde tarım yapılmak.

e.-enler (12b/17)

e.-ür (17b/10)

[= 2]

ekin: Arpa, buğday vb. tahılların, tohumlarının tarlada filizlenmesinden harmana kadarki durumlarına verilen isim.

e. (107b/6), (13a/1), (14a/15)

e. + in (12b/5)

e. + lerimiz (55b/5)

e. + leriñ (55a/16)

[= 6]

ekseri: <Ar. Çok defa, çok zaman, çoğunlukla, ekseriya.

e. + ne (5a/16)

[= 1]

eksik: 1. Mevcut olmadığı için ihtiyaç duyulan (kimse veya şey), noksan. 2. Bir kısmı bulunmayan veya bitmemiş olan, tamam olmayan, noksan, nâkıs, nâtamam.

e. (17a/3), (74b/1), (74b/4), (74b/5), (74b/7), (75a/7), (75b/4), (96a/15)

e. + étmedi (14a/3)

e. + ola (115a/16)

[= 10]

eksil-: 1. Eskisinden az duruma gelmek, azalmak, tenâkus etmek. 2. Yok olmak [Bu anlamda olumsuz şekli kullanılır].

e.-di (18a/7)

e.-meksüzün ola (83b/4)

e.-ür (21b/7)

[= 3]

eksük: *bk.* eksik.

e. (75b/6), (75b/8)

[= 2]

el: Kolun, bilek mafsalsından îtibâren avuç ve parmakları içine alan ve tutmaya yarayan kısmı.

e. (114b/15), (29a/5), (31a/5), (33a/12), (76b/2), (99a/8)

e. + de (47a/7), (47b/7)

e. + den (114b/14), (115a/7), (116a/14), (116a/8), (87a/9), (99a/9)

e. + deyiken (116a/9)

e. + e (116a/9)

e. + egirmez (116a/13)

e. + egirür (116a/12)

e. + i (78b/17), (93b/1), (99a/8)

e. + in (115a/12), (20a/2), (36b/11), (52b/11), (53a/12), (54a/6), (81b/14), (81b/14), (88b/4)

e. + inçden (55b/7)

e. + inde (113b/17), (19b/5), (19b/6), (24b/3), (24b/4), (32b/5), (38a/16), (59a/14), (71a/12), (80a/5), (88b/17)

e. + indedür (63a/14), (91a/4), (91a/5), (91b/1)

e. + inden (111b/14), (20a/8), (53b/10), (89a/2)

e. + inden boşana (118a/5)

e. + ine (111b/9), (22b/8), (22b/8), (44b/8), (44b/9), (53b/16), (55a/2), (81b/10), (81b/13), (82a/1), (82a/2), (82a/6), (87a/3)

e. + ini (14b/12), (53a/13), (53b/15), (55a/1), (8a/12)

e. + iye (35b/16)

e. + iyile (98b/10), (98b/10)

e. + leri (41b/13), (42a/1), (45a/5), (5b/9)

e. + lerinde (22b/14)

e. + leriyle (11b/11)

e. + leriyle (5b/6)

e. + süz (18b/1)

e. + üm (118b/12)

e. + ümdedür (71a/10)

e. + ümden (8a/4)

e. + ümle (21b/10)

e. + ümüzedür (71a/1)

e. + ünçe (62b/17), (71b/1)

e. + ünçüz (105a/15), (54b/10), (54b/11)

e. + ünçüzde (71a/3), (71a/4)

e. + ünçüzdedür (71a/3)

e. + ünüz (54b/9)

[= 94]

el-: <Ar. Arapça'da isimleri mârifeye yapan (belirli duruma getiren) bir ön ek olup dilimize aşağıdaki şekillerde girmiştir.

e.-kışşa (53b/6)

e.-kâfirde (48b/6)

e.-üjden (16a/9)

[= 3]

elbetde: *bk.* elbette.

e. (50b/15), (50b/15), (50b/17), (50b/17),
(54b/8), (54b/9)

[= 6]

elbette: <Ar. Muhakkak, şüphesiz, mutlaka.

e. (54b/12), (70a/5), (97a/16)

[= 3]

elbî: Kişi adı.

e. (93a/17)

[= 1]

elci: < *bk.* elçi.

e. (69b/11)

[= 1]

elçi: 1. Peygamber, resul. 2. Belli bir husûsu konuşmak üzere bir taraf adına diğer tarafa gönderilen kimse, aracı.

e. (89b/1)

[= 1]

elek: Kasnaktan yapılmış eleme âleti.

e. (77b/8)

[= 1]

el-hâcî hâzirber çelebî: Kişi adı.

e. (2b/11)

[= 1]

elhamdülillâh: <Ar. Allah'a şükürler olsun, hamdolsun.

e. (48a/7)

[= 1]

elhamdülillahi: < *bk.* elhamdülillâh.

e. (4a/13)

[= 1]

elif: <Ar. Arap alfabesinin ilk harfi.

e. (48b/6)

[= 1]

elli: Kırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı. 50.

e. (23b/10), (23b/10), (47a/3), (99b/1)

[= 4]

elli biç: 50 000 sayısı.

e. (23b/10), (47a/3)

[= 2]

emān: <Ar. Himâyesinde olmak.

e. + ında (2b/7)

e. + ında ola (2b/7)

[= 2]

emānet: <Ar. Güvenilir bir kimseye saklaması veya birine teslim etmesi için bırakılan şey veya kimse.

e. (117a/5)

e. + ler (99a/3)

[= 2]

emek: Bir işin yapılması için harcanan beden veya kafa gücü.

e. + lerünjüzi (105a/14)

[= 1]

emīn: <Ar. İnanılır, güvenilir kimse.

e. + dür (69b/14)

e. + ola (2b/4)

[= 2]

emīnlik: Emin olma durumu.

e. (117b/17)

[= 1]

emīr-

e.-i (33a/4)

[= 1]

emir: <Ar. Bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.

e. (17a/8), (17a/9), (18a/6), (29a/11)

e. + êtdi (58a/14)

e. + eyledi (18a/6), (58a/11), (58b/17), (59b/11)

e. + eyledigi (4a/9)

e. + eylerüz (6b/11)

e. + eyleye (17a/8)

e. + kıldı (10a/7)

e. + olsa (118a/3)

e. + oluna (17a/9)

[= 15]

emr: *bk* emir.

e. + e (16b/12)

e. + êder (40a/11)

e. + eyler (34a/7)

e. + i (103a/5), (34a/5)

e. + ile (34b/13)

e. + i ma'rûf (13b/16)

e. + ine (2b/14)

e. + ola (20a/3)

e. + ümde (53a/17)

e. + üme (116b/5)

[= 11]

emsâl: <Ar. Örnek, örnekler, nümûne.

e. + i (106a/4)

[= 1]

emzükli: 1. Emzikli. 2. Memede çocuğu olan, çocuğuna meme veren (kadın).

e. + ler (20a/8)

[= 1]

emzür-: 1. Emzirmek. 2. (Kadın veya dişi hayvan) Yavrusunu memesindeki sütü emdirmek sûretiyle beslemek, meme vermek.

e.-dügin (20a/8)

[= 1]

en: Yanında bulunan kelime ile önünde sonunda, neticede anlamına gelir.

e. + üj şorınca (51a/2), (51a/7)

[= 2]

enj: Başına geldiği sığata üstün derece anlamı katar.

e. (104a/17), (26b/9)

[= 2]

enşe: 1. Boynun arka kısmı. 2. *E. T. Türk.* Arka, art.

e. + lerine erişe (101a/13)

e. + sine (43b/17)

[= 2]

enâm: <Ar. Yaratılmış olan bütün mahlûkat, halk.

e. + dur (69b/14)

[= 1]

enbâz: <Far. Benzer, eş, ortak.

e. (91a/14)

[= 1]

enbiyâ: <Ar. Nebîler, peygamberler.

e. (1b/8), (47a/9)

e. + lar (40a/10)

e. + yı (1b/8)

[= 4]

endir-: İndirmek, (Allah) emirlerini
peygamberler vasıtasıyla kullarına göndermek.

e.-dügümüz (10a/11)

e.-medi (72b/3)

[= 2]

endişe: <Far. 1. Düşünce [Eskimiştir]. 2. Merak,
kuruntu. 3. Kaygı, tasa, gam, keder.

e. + si (64a/16)

e. + yi (34b/2)

[= 2]

endür-: *bk.* endir-.

e.-dikim (51a/11)

e.-medi (8b/5)

[= 2]

enes bin mālīk: Kişi adı.

e. + den (91a/16)

[= 1]

enes ibni mālīk: Kişi adı.

e. + den (77b/15)

[= 1]

engel: <Far. Bir işin yapılmasını önleyen sebep,
mâni.

e. (118a/11)

[= 1]

enlü: Enli, eni fazla olan, geniş.

e. + döşeklerdür (101b/15)

[= 1]

enşār: <Ar. “Yardımcılar, koruyucular”
mânâsına gelen kelime, İslâmiyet’i
kabul ederek Hz. Muhammed’i ve
Mekkeli müslümanları Medîne’ye
dâvet eden ve hicret ettikleri zaman
onlara yardımcı olan, koruyan Medîneli
müslümanlar hakkında kullanılmıştır.

e. + uḡ (6b/14)

[= 1]

envāʿ: <Ar. Neviler, çeşitler, türler.

e. (27b/2)

[= 1]

envāʿi: *bk.* envāʿ.

e. (41a/1)

[= 1]

epsem: Ses çıkarmayan, sessiz.

e. + oldı (52b/7)

[= 1]

er: Erkek kişi, yiğit.

e. (66a/1), (67a/10), (69a/3), (95a/5)

e. + den (93b/7)

e. + i (57b/10)

e. + iñ (93a/14)

e. + leri (88a/3)

[= 8]

erihā: Kale ismi.

e. + kal'ası (51b/16)

[= 1]

eri-: 1. (Katı bir cisim) Bir sıvı içinde katılığını kaybedip dağılmak, o sıvıya karışmak.

2. (Katı bir cisim) Isı etkisiyle sıvı durumuna gelmek.

e.-yenler (20b/14)

e.-yüb (29b/8)

[= 2]

erkān: <Ar. Bir şeyin güçlü olan yönleri.

e. + ın (4b/15)

[= 1]

erkek: Erkek kişi.

e. + lü (105b/14), (40b/10)

[= 2]

erte: Bir günün veya belli bir zamânın hemen arkasından gelen gün veya zaman.

e. (13b/17)

[= 1]

erzānī: <Far. Lâyık, değer, uygun.

e. + kı l (28a/5)

e. + kı ldı (84a/12)

[= 2]

eşahh: <Ar. Çok (daha, en, pek) doğer, pek sahih.

e. (19a/7), (19b/14)

[= 2]

eşer: <Ar. Sarfedilen bir emek, yapılan bir iş sonucunda meydana gelen, yetenek, gayret veya emek ürünü şey, yapı t.

e. + i (37b/5), (40a/8)

[= 2]

eşim: <Ar. Suçlu, günahkâr.

e. (77a/7), (77a/8), (77a/8)

[= 3]

es-: (Hava için) Bir yönden bir yöne doğer hissedilir şekilde hareket etmek.

e.-di (110a/13)

e.-er (110b/7), (12b/10), (12b/5), (12b/9)

e.-mege (110a/9)

[= 6]

esdür-: *bk.* estir-.

e.-e (67b/5)

[= 1]

es̄ir: <Ar. Savaşta düşman eline düşen kimse,
tutsak.

e. + kılasız (38b/8)

[= 1]

es̄irlik: Esir olma durumu, es̄aret, kölelik,
tutsaklık.

e. (103b/6)

[= 1]

eski: Çok zamandan beri var olan, üzerinden
zaman geçmiş olan, kadim.

e. (17b/6), (96b/10)

[= 2]

eski-: 1. Üzerinden zaman geçmek. 2. Zaman
etkisiyle veya kullanılmaktan ötürü
yıpranmak, aşınıp bozulmak, yeniliğini
kaybetmek.

e.-mek (26b/4)

[= 1]

eslāf: <Ar. Bizden öncekiler, bizden evvel
geçmiş kimseler, eskiler.

e. (18a/16)

[= 1]

esri-: *E. T. Türk ve halk ağzı*. 1. Kendinden
geçmek, sarhoş olmak, coşmak.
2. Sertleşmek, çok kızmak.

e.-yeydi (79a/4)

[= 1]

esrük: Sarhoş.

e. (20a/9)

[= 1]

estağfirullāh: <Ar. “Allah’tan af ve mağfiret
dilerim” anlamında duâ sözü.

e. (60a/7)

[= 1]

estir-: Estirmek, esmesini sağlamak.

e.-di (110a/13)

[= 1]

eş-: Kazmak.

e.-di (58a/16)

e.-erler (36a/1)

[= 2]

eşbâh: <Ar. Benzeyen şeyler, benzerler.

e. + ı (106a/4)

[= 1]

eşeg: *bk.* eşek.

e. + üne (34b/11)

[= 1]

eşek: Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük binek ve yük hayvanı, merkep.

e. (34b/12)

[= 1]

eşig: *bk.* eşik.

e. + inde (99b/6)

[= 1]

eşik: 1. Kapı boşluğunun alt tarafına gelen kısım. 2. Kapı.

e. + den (108b/4)

[= 1]

eşit-: İştirmek.

e.-düm (63b/3)

[= 1]

et: 1. İnsan ve hayvan vücûdunun kas ve yağdan meydana gelen kısmı. 2. Hayvan

vücûdunun yiyecek maddesi olarak kullanılan kas kısmı.

e. + den (50a/3)

e. + ile (64a/13)

e. + in çekmiş (47a/16)

e. + inden (32a/7)

e. + iyle (49b/4)

e. + üj (118a/9), (118b/7)

[= 7]

etrâf: <Ar. 1. Taraflar, yanlar. 2. Çevre.

e. + r'âlemi (68a/2)

[= 1]

etbâ': <Ar. 1. Bir kimseye tâbi olanlar, ona uyanlar. 2. Hizmetkârlar.

e. + ları (79b/12)

[= 1]

eteg: 1. Etek, elbisenin belden aşağı kısmı. 2. Vücûdun belden aşağısına giyilen giyecek.

e. + i (104b/1)

e. + ine (104a/17)

[= 2]

etmeg: *bk.* etmek.

e. + i (34a/13), (34a/13)

[=2]

etmek: 1. Ekmek. 2. Unun su ile yoğrulmasından elde edilen hamurun fırın, saç veya tandırda pişirilmesiyle yapılan ve insanın başlıca gıdâsı olan yiyecek.

e. (34b/10), (36b/8), (92a/13)

[=3]

ev: Bir âilenin oturması için yapılmış yapı, içinde yaşanılan, ikâmet edilen yer, konut, mesken, hâne, ikâmetgâh.

e. (104a/8), (109a/4), (112b/3), (113b/2), (113b/5), (43b/4), (6b/15)

e. + de (43b/5), (57a/10), (86b/14), (86b/14), (86b/15)

e. + e (86b/13), (99b/7)

e. + edinenler (109a/3), (109a/3)

e. + i (25b/12)

e. + idür (25b/13)

e. + in (59b/4), (59b/9)

e. + inde (41b/5), (59b/9), (68b/1)

e. + ine (14b/11), (35a/1)

e. + ler (107b/4), (107b/5), (117a/14)

e. + leri (34a/10), (34a/15), (55b/13), (57a/11)

e. + lerinden (109b/14), (14a/9)

e. + lerine (19b/8), (79b/17), (80a/7)

e. + lerini (59b/1)

e. + lerinüj (14a/7)

[=39]

evkât: <Ar. Vakitler, zamanlar.

e. (17b/16)

e. + ıolıçak (68b/9)

[=2]

evlâd: <Ar. Bir anne baba için kendi oğulları veya kızları.

e. + ıla (54a/14)

[=1]

evliyâ: <Ar. 1. Allah'ın sevgilisi olan, hâli, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerâmetler sebebiyle bu husus halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin kul, ermiş, ermişler, velîler.

e. + lar (40a/10)

[=1]

evliyâullah: <Ar. Evliyâ.

e. + da (10a/1)

[=1]

evliyāullah ‘alī: Kişi adı.

e. (24b/1)

[= 1]

evvel: <Ar. 1. Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak. 2. Karşılaştırma yoluyla bir yer, zaman veya oluşun bahsedilen yer zaman veya oluştan önde veya önce bulunduğunu veya olduğunu anlatır, önce.

e. (104b/7), (109a/3), (10b/17), (114a/3), (11a/4), (20b/6), (22a/9), (22b/1), (23a/17), (23b/11), (23b/13), (23b/16), (23b/5), (24a/6), (27a/6), (27a/7), (33b/2), (37a/7), (39b/10), (40b/7), (4a/11), (51a/1), (54b/4), (60a/12), (60b/10), (60b/11), (75a/2), (78a/11), (80b/13), (81a/6), (82b/17), (83b/14), (84a/2), (84b/9), (92a/4), (94b/13)

e. + den (61b/10)

e. + i (69b/8)

e. + idür (81a/11)

e. + inde (51a/4), (90b/10), (92a/7), (95b/6)

e. + inden (16a/17), (84b/11)

e. + ki (104a/10), (106a/10), (117b/1), (19b/15), (38b/5), (4b/4), (51b/5)

[= 52]

evvelīn: <Ar. Evvel zaman insanları, eski zaman adamları.

e. (41a/16)

[= 1]

ey: Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır.

e. (103a/1), (105a/13), (105a/17), (109a/11), (10a/17), (10b/5), (110b/11), (112a/6), (112b/2), (113a/7), (113b/2), (115a/11), (116a/11), (118b/13), (119a/10), (119a/11), (119a/14), (119a/6), (11a/10), (11a/8), (16a/6), (16a/6), (19a/8), (20b/12), (20b/12), (20b/12), (20b/13), (20b/13), (21a/2), (21a/2), (23a/1), (23a/10), (23a/5), (23a/6), (23a/7), (24b/12), (24b/7), (24b/9), (26a/15), (26a/3), (26a/4), (26b/1), (27b/11), (28a/9), (28b/11), (28b/2), (31a/10), (31a/16), (31a/6), (31a/8), (31a/9), (31b/17), (33a/4), (34b/13), (35b/12), (36a/14), (36a/2), (36a/3), (36a/5), (37a/10), (37b/2), (38b/1), (38b/16), (39b/13), (3b/9), (40a/14), (40a/5), (44a/11), (46a/16), (47a/1), (47a/1), (47a/5), (47a/6), (47a/9), (47b/11), (47b/6), (47b/9), (48a/3), (48b/10), (48b/16), (51a/11), (52b/4), (52b/6), (58b/12), (5a/6), (60b/1),

(64b/3), (64b/5), (66b/10), (71a/17),
(72a/10), (72b/15), (73a/2), (75a/11),
(75a/14), (78a/5), (81b/6), (81b/6),
(81b/8), (87a/3), (87a/4), (87a/8),
(88b/13), (89a/5), (8a/14), (95a/11),
(95a/12), (95a/13), (95a/3), (9a/17),
(9a/3), (9b/1), (9b/10), (9b/12)

[= 114]

eyd-: Söylemek.

e.-e (101a/4), (101a/9), (118a/8), (119a/10),
(23a/10), (23a/5), (23a/6), (23a/6),
(23a/7), (23a/7), (24b/5), (24b/7),
(26a/3), (26a/4), (26a/7), (39a/8),
(47b/17), (48b/5), (72b/12), (72b/15)

e.-eler (117b/3), (117b/3), (117b/8), (117b/9),
(119a/14), (119a/6), (16b/17), (17a/2),
(21a/2), (21a/5), (25a/17), (26a/12),
(26a/15), (26a/6), (27a/16), (27b/13),
(28b/17), (29b/1), (30a/2), (30a/3),
(30a/4), (30a/6), (30a/7), (39a/3),
(46a/16), (48a/10), (48a/11), (48a/2),
(48a/7), (68a/2), (78b/4), (80a/15)

e.-em (11a/17), (66b/15)

e.-erlerse (39b/16)

e.-eydüm (72b/8)

e.-i (95b/1)

e.-ikim (10a/15)

e.-ile (78a/11)

e.-ir (41a/10)

e.-irler (50a/1)

e.-üm (72a/17)

e.-ün (109a/11)

e.-ünj (19a/14)

e.-ünjüz (20a/4)

e.-ür (100a/13), (100a/17), (100a/7), (100b/6),
(102a/5), (102b/10), (102b/12),
(102b/5), (102b/7), (104b/13), (104b/6),
(104b/6), (104b/7), (104b/8), (105b/4),
(105b/8), (106a/8), (106b/5), (107a/11),
(107a/12), (107a/14), (108a/13),
(110b/10), (112a/4), (112a/7), (114b/4),
(114b/8), (115a/14), (115a/17),
(116a/11), (13a/14), (13b/10), (14b/5),
(16b/2), (16b/5), (18a/16), (18a/17),
(18b/13), (18b/14), (19a/8), (20b/9),
(21a/7), (21b/8), (23b/11), (25b/6),
(26a/1), (26b/17), (27a/10), (30b/16),
(31a/1), (31a/14), (31a/2), (33b/14),
(35b/12), (36a/1), (36a/12), (36b/16),
(36b/6), (36b/7), (37a/1), (37a/10),
(37a/16), (37a/6), (37b/10), (37b/14),
(37b/14), (37b/2), (37b/9), (38a/1),
(38b/12), (38b/4), (38b/9), (39a/10),

(39a/11), (39a/2), (39b/13), (39b/2),
(39b/4), (39b/8), (3a/6), (3b/15),
(40a/12), (40a/2), (40a/5), (40b/4),
(42a/1), (42a/13), (42a/14), (42a/7),
(42a/8), (42b/17), (43a/3), (43b/2),
(43b/3), (44a/12), (44a/16), (44a/2),
(45b/15), (45b/7), (45b/9), (48b/6),
(49a/17), (49a/8), (49b/13), (49b/16),
(49b/2), (49b/7), (49b/8), (49b/9),
(4a/2), (4b/10), (50a/2), (50a/7),
(51a/3), (51a/8), (51b/11), (51b/6),
(5b/13), (62b/6), (63a/8), (63b/1),
(63b/2), (64b/3), (64b/4), (66b/10),
(67a/1), (67a/2), (67a/7), (67b/1),
(67b/1), (67b/5), (67b/8), (67b/9),
(68a/1), (68a/8), (68a/8), (68b/12),
(68b/8), (69a/9), (6a/2), (6a/7), (6b/12),
(6b/14), (71a/13), (72a/15), (72a/6),
(72b/1), (72b/3), (72b/4), (72b/7),
(72b/8), (74b/9), (75a/10), (75a/11),
(75a/16), (76a/4), (77a/11), (77a/2),
(77b/3), (77b/6), (79b/7), (81b/8),
(82a/16), (82b/16), (84b/8), (84b/9),
(85a/9), (85b/17), (85b/8), (85b/8),
(86a/1), (86a/11), (86a/16), (86a/5),
(86b/2), (89a/10), (89a/15), (89a/5),
(89a/7), (91a/5), (91b/6), (92b/16),
(93a/2), (93a/5), (93b/9), (95a/11),

(95a/12), (96a/16), (97b/13), (97b/4),
(98b/13), (99a/16), (9b/7), (9b/8)

e.-ürdi (16a/2), (16a/4), (52b/3), (61b/2),
(62b/3), (74b/10), (97b/14), (11a/15)
(9b/16)

e.-ürdüm (72b/5)

e.-ürler (101a/17), (102a/13), (103a/3), (107a/1),
(111b/5), (116b/15), (37a/8), (38b/16),
(39b/10), (42b/1), (42b/4), (49a/10),
(49b/5), (50a/11), (51a/12), (56b/7),
(61b/8), (64a/6), (76b/10), (76b/12),
(7b/8), (84b/9)

e.-ürlerdi (109a/6), (3a/1), (51b/5), (56b/9),
(80a/9), (89b/12)

e.-ürlerdikim (36a/15)

e.-ürlerse (37a/14), (56b/16)

e.-ürmiş (102b/17)

e.-ürse (115a/2), (71a/10)

e.-ürsem (65a/1), (97b/14)

e.-ürsin (31a/17), (61a/16)

[= 308]

eydivér-: Ansızın söylemek.

e.- (95a/4)

e.-di (108b/2), (62b/8), (87b/12)

e.-elim (53b/7)

e.-gil (108a/17)

[= 6]

eydil-: Söylenilmek.

e.-mişdür (98b/5)

e.-se (51b/4)

[= 2]

eydüyêr-: **bk.** eydivêr-.

e.- irdi (45b/15)

[= 1]

eyid-: **bk.** eyt.

e.-ebilürem (8a/1)

e.-e (117b/5)

e.-eler (39a/13), (62a/14)

[= 4]

eyit-: **bk.** eyt.

e. (115a/11), (33b/1), (39a/8), (40a/13),
(57a/10), (86b/14), (86b/15)

e.-di (100a/10), (100a/11), (100a/2), (100b/11),
(100b/14), (100b/16), (100b/3),
(102a/4), (103a/15), (104a/11),
(104a/7), (104b/17), (105a/1),
(105a/10), (105a/12), (105a/13),
(105a/3), (105a/4), (105a/6), (105a/6),

(105a/8), (105b/5), (105b/6), (105b/7),
(106a/13), (106a/16), (106b/10),
(106b/12), (107a/15), (107a/17),
(107b/1), (107b/2), (107b/4), (108a/14),
(108a/16), (108a/8), (108b/10),
(108b/6), (108b/9), (109a/11),
(109b/12), (109b/18), (109b/5),
(109b/8), (110a/11), (110a/3), (110a/4),
(110a/5), (110b/11), (111a/2), (111a/3),
(111a/3), (111a/5), (111b/15),
(111b/16), (111b/17), (111b/8),
(112a/10), (112a/16), (112a/3),
(112a/6), (112a/6), (112b/11),
(112b/17), (112b/2), (112b/7), (113a/1),
(113a/10), (113a/13), (113a/14),
(113a/15), (113a/2), (113a/2), (113a/5),
(113a/7), (113a/8), (113b/12),
(113b/16), (113b/2), (118a/13),
(118b/1), (118b/3), (118b/4), (118b/5),
(119a/17), (11a/12), (11a/16), (11a/8),
(14b/13), (14b/15), (14b/16), (14b/17),
(16b/6), (16b/7), (16b/9), (19b/12),
(20a/4), (21b/15), (21b/16), (21b/16),
(21b/17), (21b/5), (21b/7), (23a/16),
(23a/17), (25b/9), (26a/11), (26a/15),
(27a/11), (27a/12), (27a/13), (31a/10),
(31a/11), (31a/16), (31a/6), (31a/8),
(31a/8), (31a/9), (31b/1), (31b/15),
(32b/12), (32b/14), (32b/15), (32b/16),

(32b/6), (32b/9), (33a/16), (33a/7),
(33a/7), (33b/11), (34a/16), (34b/16),
(34b/6), (35b/10), (35b/8), (35b/9),
(36a/13), (36a/14), (37a/15), (38a/10),
(39b/17), (3a/14), (3a/14), (3a/15),
(3a/16), (3a/16), (3a/16), (3a/17),
(3a/17), (3b/1), (3b/1), (3b/2), (40b/2),
(41a/7), (41b/5), (41b/6), (41b/7),
(41b/7), (42b/10), (42b/13), (42b/16),
(42b/3), (42b/6), (42b/9), (43a/4),
(43a/9), (43b/9), (44a/14), (44a/14),
(44a/3), (44b/17), (45a/3), (45a/4),
(45b/10), (45b/6), (46a/17), (46a/4),
(46b/14), (47a/11), (47a/9), (47b/12),
(47b/14), (48a/13), (48a/14), (48a/5),
(48b/15), (48b/16), (48b/17), (48b/17),
(49a/12), (49a/5), (49b/10), (50a/10),
(50a/15), (50b/1), (50b/2), (50b/5),
(50b/6), (51a/14), (51a/17), (51a/6),
(51b/1), (51b/1), (51b/1), (51b/15),
(52a/10), (52a/11), (52a/12), (52a/16),
(52a/7), (52b/1), (52b/16), (52b/5),
(52b/6), (53a/1), (53a/3), (53b/1),
(53b/12), (53b/14), (54a/15), (54a/15),
(54a/2), (54a/5), (54b/8), (57a/10),
(57a/5), (57b/7), (58a/1), (58a/10),
(58a/2), (58b/12), (58b/4), (59a/11),
(59a/15), (60a/12), (60a/6), (61b/1),
(61b/3), (62a/10), (62a/13), (62a/2),

(62a/3), (63a/12), (63a/15), (63a/16),
(63a/6), (63b/16), (63b/3), (63b/3),
(63b/4), (63b/6), (63b/8), (63b/9),
(64a/10), (64a/13), (64a/13), (64a/14),
(64a/14), (64a/15), (64b/15), (64b/16),
(65a/12), (65a/12), (65a/16), (65a/8),
(65a/9), (65b/11), (65b/15), (65b/17),
(65b/6), (66a/11), (66a/16), (66a/17),
(66a/17), (66b/2), (66b/6), (67b/11),
(67b/16), (67b/9), (68a/11), (68a/12),
(68b/15), (69a/1), (69a/13), (69a/3),
(69a/5), (69b/1), (69b/14), (69b/9),
(70a/15), (70a/2), (70a/3), (70a/4),
(70a/5), (70a/6), (70a/6), (70a/6),
(70a/7), (70a/7), (70a/8), (70b/11),
(70b/12), (70b/17), (70b/9), (71a/1),
(71b/4), (72a/14), (72a/17), (72b/10),
(72b/12), (72b/14), (72b/17), (73a/10),
(73a/13), (73a/7), (73a/8), (73a/8),
(73a/9), (73a/9), (73b/11), (73b/12),
(73b/2), (74a/16), (74a/8), (74b/14),
(74b/6), (75a/1), (75a/14), (75a/9),
(75b/1), (75b/3), (76a/11), (76a/8),
(76b/16), (77a/13), (77a/14), (77a/3),
(77b/10), (77b/11), (77b/14), (78a/1),
(78a/17), (78a/6), (78b/12), (78b/8),
(79a/14), (79a/5), (79a/8), (79a/8),
(79a/9), (79b/14), (79b/2), (7a/8),
(7b/1), (7b/12), (7b/15), (7b/4), (7b/6),

(80b/1), (80b/9), (81b/5), (82a/17),
(82a/17), (82a/3), (82b/1), (82b/2),
(83a/11), (83a/12), (83a/6), (83b/9),
(83b/9), (84b/1), (84b/14), (84b/16),
(85a/2), (85a/5), (85a/7), (85b/10),
(86a/10), (86a/12), (86a/13), (86a/14),
(86a/15), (86a/17), (86a/3), (86a/5),
(86a/7), (86a/9), (86b/14), (86b/5),
(86b/7), (87a/14), (87a/15), (87a/2),
(87a/3), (87a/8), (87b/10), (87b/15),
(87b/2), (87b/3), (87b/3), (87b/4),
(88a/11), (88a/12), (88a/13), (88a/14),
(88a/14), (88a/2), (88a/5), (88a/5),
(88a/9), (8a/1), (8a/14), (8a/15),
(8a/16), (8a/3), (8a/3), (8a/8), (90a/9),
(90b/10), (90b/4), (90b/9), (91a/15),
(91a/8), (91b/16), (91b/6), (91b/9),
(92a/1), (92a/15), (92a/16), (92a/3),
(92a/5), (92b/17), (92b/5), (92b/6),
(92b/8), (93a/11), (93a/15), (93a/16),
(93a/17), (93a/4), (93b/1), (93b/1),
(93b/16), (93b/2), (93b/5), (93b/6),
(93b/8), (93b/9), (94a/1), (94a/9),
(94b/11), (94b/8), (95a/3), (95a/4),
(95b/2), (95b/3), (95b/4), (96a/14),
(96a/8), (96b/7), (97a/10), (97a/13),
(97a/2), (97b/10), (97b/16), (97b/16),
(97b/7), (98a/1), (98a/10), (98a/11),
(98a/11), (98a/2), (98a/3), (98b/2),

(98b/4), (98b/6), (98b/8), (98b/9),
(99a/14), (99a/17), (9a/14), (9a/3),
(9b/12)

e.-diler (100b/17), (101b/1), (102a/1), (102a/7),
(103a/13), (103b/14), (105b/13),
(106a/11), (106b/15), (106b/9),
(107b/3), (109b/2), (109b/3), (109b/9),
(110a/9), (110b/12), (111a/2), (111a/3),
(111a/4), (112a/14), (112a/9),
(113b/14), (118a/16), (13b/11),
(13b/13), (14a/10), (14a/12), (14a/13),
(14a/14), (14a/15), (14a/17), (14a/8),
(14b/2), (14b/3), (19a/12), (19a/13),
(19a/2), (19a/3), (20a/3), (21b/6),
(2a/7), (38a/8), (41a/6), (43a/12),
(43a/15), (43a/16), (43b/10), (44b/13),
(44b/3), (45a/12), (45a/4), (45a/7),
(45b/8), (46a/12), (47a/10), (48a/9),
(49b/11), (50a/17), (50a/4), (50b/9),
(51a/9), (53a/7), (53a/9), (53a/9),
(53b/9), (54b/14), (54b/6), (55a/12),
(55a/2), (55b/1), (55b/4), (55b/6),
(56b/15), (57b/14), (58a/8), (60a/11),
(60a/7), (63a/15), (67b/4), (67b/6),
(68a/9), (6a/4), (71a/8), (72a/13),
(72a/15), (72a/8), (73a/14), (75a/1),
(75a/17), (75a/2), (75a/2), (75b/12),
(76a/10), (76a/2), (79b/14), (7b/13),
(7b/17), (7b/2), (7b/5), (80a/1), (80a/3),

(83a/10), (87b/12), (87b/14), (88a/1),
(88b/6), (88b/7), (89a/1), (89a/3),
(89b/3), (8a/10), (8a/5), (8b/1), (8b/13),
(8b/5), (8b/7), (8b/9), (90a/8), (91b/15),
(95b/15), (95b/16), (96a/10), (96a/12),
(96a/9), (96b/16), (96b/2), (97a/4),
(97b/9), (98a/8), (9a/12)

e.-dim (14a/17), (14a/8), (69a/4), (75a/11),
(78a/5), (98b/7)

e.-düm (104b/17), (105a/3), (105a/4), (105a/5),
(105a/6), (13b/13), (14a/10), (14a/11),
(14a/13), (14a/14), (14a/15), (14b/2),
(14b/3), (16b/8), (31b/15), (36a/10),
(36a/2), (36a/5), (85a/4), (85b/9),
(86a/2), (98a/1), (98a/2), (98b/8)

e.-dünj (95a/12)

e.-gil (103a/7), (52a/5), (88a/16), (95b/14)

e.-megil (87a/10)

e.-mez (45b/10)

e.-se (72a/16), (72b/5)

e.-seler (18b/10)

e.-sün (94b/13)

[= 662]

eyle: Öyle.

e. (118a/17), (34b/7), (49b/7)

e. + ola (80a/14)

[= 4]

eyle-: “Etmek, yapmak” anlamında yardımcı
fiil.

e. (24b/13)

e.-di (102a/2), (104a/5), (108a/15), (110b/2),
(111a/12), (111a/14), (11a/13), (11b/1),
(14a/4), (15a/10), (15a/11), (17b/11),
(17b/15), (18a/6), (33b/16), (34a/13),
(34a/16), (34b/3), (3a/4), (43a/3),
(55a/17), (56b/1), (58a/11), (58b/17),
(59b/11), (59b/15), (61b/12), (63b/15),
(7a/16), (84a/10)

e.-digi (4a/9)

e.-dik (103b/12)

e.-dikleri (5b/8)

e.-diler (14b/11), (49b/17), (54a/8), (7a/14)

e.-dim (93b/12)

e.-dimegil (73a/10)

e.-dügün (72b/6)

e.-dük (17b/5), (30b/9), (59a/5), (7a/11)

e.-düklerin (119a/5)

e.-düm (24b/12)

e.-gil (112a/7), (112b/3), (89a/5), (96a/1)

e.-gilki (3b/8)

e.-ki (29b/11)

e.-medi (100a/14), (43a/4)

e.-mege (19b/7), (19b/8), (44b/17), (45a/1),
(50b/14), (7a/15)

e.-meginçün (67b/1)

e.-mek (29b/3), (30a/13), (30b/3), (4a/11),
(4a/14), (62b/17), (94a/3)

e.-memek (62b/17)

e.-meyem (26a/8), (49a/7)

e.-mez (114b/9), (65a/15)

e.-mezem (23a/8)

e.-mezler (11b/13), (30b/11), (32a/7)

e.-miş (22b/14)

e.-ņ (83a/13)

e.-r (12a/1), (33a/14), (33b/5), (33b/6), (34a/7),
(40b/5), (49a/11), (80b/14), (91a/5)

e.-rdi (68a/15)

e.-rler (38a/4), (50a/8)

e.-rsiz (19a/10)

e.-rüz (6b/11), (8b/16)

e.-se (66a/9), (77a/15)

e.-ye (101a/1), (17a/8), (20b/3), (20b/4),
(24b/13), (27a/12), (2b/16), (33a/13),
(33b/8), (37a/17), (40a/2), (47b/2),
(9b/4)

e.-yeler (11b/3), (17a/6), (25a/15), (25b/2),
(29a/5), (2a/16), (3a/11)

e.-yen (11a/16)

e.-yevüz (18b/7)

e.-yü (49a/9)

e.-yüb (94a/16)

[= 121]

eyled-: Bekletmek.

e.-icek (16a/5)

[= 1]

eylik: *bk.* eylük.

e. + dür (91a/3)

[= 1]

eylög: *bk.* eylük.

e. + e (96b/1)

e. + i (72b/6)

[= 2]

eylök: İyilik, iyi olma durumu, iyi olan şeyin niteliği.

e. (63b/7), (72b/6)

e. + kılanlar (73b/7)

e. + kıldılar (73b/3)

e. + ler (44b/12)

e. + lerine (90b/13)

[= 6]

eyt-: *bk.* eyd-

e. (36a/10)

e.-mişlerdür (43a/8)

[= 2]

eyü: İyi.

e. (36a/14), (44b/14), (46a/2), (47a/4), (68a/8),
(72a/3), (83b/14), (83b/2), (90a/11),
(96b/1)

e. + 'ameller (47a/13)

e. + 'amellere (50a/17)

e. + 'amelleri (22a/3), (78a/14), (78b/1)

e. + den (46a/14), (53a/8)

e. + ler (78b/10), (78b/17), (78b/2), (79a/14),
(79a/14)

e. + lere (41a/17), (78b/15)

e. + lerin (78b/14), (78b/7)

e. + oldı (7b/9)

e. + sünnet (72a/4)

e. + yi (115a/4)

[= 29]

eyyüb enşārī: Kişi adı.

e. (41b/5)

[= 1]

eyyübü enşārī: Kişi adı.

e. + den (105a/7)

[= 1]

ezā: <Ar. Eziyet, sıkıntı verme, incitme, üzüntü,
cefâ, cevr.

e. (16b/16)

e. + kıla (16b/16)

[= 2]

ezberle-: Çok tekrar edilen bir şeyi iyice
öğrenmiş olmak, bellemek.

e.-düm (91b/12)

[= 1]

ezel: <Ar. 1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman,
başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman.

2. Ruhlar âleminin başlangıcı.

e. + de (5b/2)

[= 1]

-F-

fâ'il: <Ar. Yapan kişi.

f. + imuhtâr (71a/13)

[= 1]

fâcir: <Ar. Kötü işler yapan, zinâ ve işrete düşkün olan, fîsk u fücür sâhibi (kimse), sefih.

f. + ler (73b/10)

f. + lerdür (66a/14)

[= 2]

fâhişe: <Ar. Büyük günah.

f. (75a/6)

[= 1]

fâ'ide: <Ar. 1. Yarar, fayda. 2. Menfaat, kâr.

f. (12b/9), (17a/15), (17a/15), (5a/3)

f. + eder (6b/2)

f. + etmez (38b/16)

f. + göreler (18b/9), (97b/3)

f. + kıla (17a/15)

f. + kılmaya (10b/2), (17a/15), (9a/11)

f. + kılorise (97a/6)

f. + si (2b/12), (32a/13), (39a/9), (97a/15)

f. + si yokdur (39a/1)

[= 18]

fâni: <Ar. 1. Ölümlü, bâkî olmayan, sonlu. 2. Ölümlü olan insanoğlu.

f. (18b/9)

f. + kılduñ (10b/17)

f. + yi (20b/1)

[= 3]

fâriğ: <Ar. 1. Terketmiş, vazgeçmiş. 2. Gürültüden uzak, rahat, âsûde.

f. + olmuş (37a/15), (40a/1)

f. + olmuşdı (82a/9)

[= 3]

fâris: <Far. İran.

f. + de olan (89a/14)

f. + e (36b/12), (39a/15)

f. + ilinde (89a/12)

[= 4]

fârisî: <Far. Farsça, Acemce, İran dili.

f. (15a/2), (5b/3)

[= 2]

fâsık: <Ar. Şeriat hükümlerine uymayan günahkâr kimse.

f. + lar (96b/1)

f. + ların (76b/8)

[= 2]

fâş: <Ar. “Meydana çıkmış, açığa vurulmuş, duyulmuş” anlamına gelen kelime dilimizde etmek, olmak yardımcı fiilleriyle kullanılır.

f. + oldu (7b/10)

[= 1]

fâıma: Kişi adı.

f. (24b/12), (24b/13), (24b/3), (24b/7)

f. + yı (118b/11)

[= 5]

faıru: <Ar. Övünme, iftihar, gururlanma.

f. + dür (4b/6)

[= 1]

faıır: <Ar. Yoksul ve muhtaç kimse.

f. (115a/14), (2b/5), (47a/10), (47a/10)

f. + oldurdu (47b/6)

[= 5]

faır: <Ar. 1. Eksiklik. 2. Kendinde varlık görmeyip her bakımdan Allah’a muhtaç olduğunu bilme, mevhum varlığından kurtulup ef’al, sıfat ve zâtını Allah’ın

sıfat ve zâtında fânî kılma, fenâfillâha erişme hâli, mânevî yokluk.

f. (37b/1), (40a/4)

[= 2]

farıza: <Ar. İslâm dîninin kula farz kıldığı mükellefiyet, şer’an yapılması zorunlu olan Allah emri.

f. (114a/15), (114a/16), (72a/6)

f. + larını (73b/4)

[= 4]

farı: <Ar. İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, farklılık.

f. (18a/6)

f. + étmez (53a/8)

[= 2]

farz: <Ar. İslâm dîninde Allah’ın emri olduğu kesin bir delille sâbit olan, yapılması sevâbı, özürsüz olarak terki büyük günâhı, inkârı ise küfrü gerektiren itikâdî, amelî, ahlâkî yükümlülük.

f. + eyledi (61b/12), (84a/10)

[= 2]

faıl: <Ar. Eğlence.

f. + günü (41a/15)

[= 1]

faşih: <Ar. Güzel, âhenkli, açık ve anlaşılır şekilde düzgün ve yanlışsız söylenen (söz), fesâhatle söylenen (söz).

f. + diliyle (53b/12)

f. + dille (38a/1)

[= 2]

faşihraç: <Ar. Güzel söylenen söz

f. + dır (52b/17)

[= 1]

faşl: <Ar. 1. Mevsim. 2. Bölüm, kısım; devre.

f. + ında (11b/16), (12a/11), (12a/15), (12a/3),
(12a/9), (12b/2), (12b/6)

f. + ını (12a/6), (12a/7)

[= 9]

fażâ'il: <Ar. Faziletler.

f. + i işitdi (2b/9)

[= 1]

fażl: <Ar. İyilik, cömertlik, kerem.

f. + ıla (71a/16)

f. + ıñ (72b/13)

[= 2]

fedā: <Ar. Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

f. + olalım (38a/9)

f. + olsun (118b/1), (38a/9)

[= 3]

feh̄m: <Ar. Anlama, idrak, anlayış.

f. (33a/13)

f. + i gider (30b/13)

[= 2]

feleg: *bk.* Felek.

f. + ine (18a/10), (18a/10)

[= 2]

felek: <Ar. 1. Gökyüzü, semâ. 2. Eskiden her birinde bir gezegenin bulunduğu kabul edilen gök katlarından her biri. 3. Dünya, âlem, devran.

f. + de (50a/14)

f. + lerde (18a/3)

[= 2]

fenā: <Ar. Gelip geçici olma durumu, devamlı ve kalıcı olmama, ölümlü ve son bulucu olma, ölümlülük, fânîlik.

f. + maķāmıdır (40a/3)

f. + maķāmıdır (37a/17)

[=2]

ferāiz: <Ar. Farz olan şeyler.

f. + inde (99a/10)

[=1]

ferah: <Ar. Hoşa giden bir halden duyulan zevk,
gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

f. (27a/4)

f. + dur (27a/9)

[=2]

ferd: <Ar. İnsanlardan her biri, kişi, şahıs.

f. (13b/4)

[=1]

ferište: <Far. Melek.

f. (109b/17), (117a/15), (118a/2), (15b/13),
(20a/10), (2a/15), (45a/10), (45a/10),
(45a/17), (45a/17), (45a/8), (45b/1),
(45b/2), (58b/1), (64b/2), (74a/11),
(74a/12), (74a/13), (85a/13), (85a/7),
(85b/5), (91a/4), (91a/7), (93a/2),
(93a/5), (93a/6)

f. + dür (45a/7)

f. + ler (114a/15), (117b/2), (117b/3), (117b/7),
(118a/3), (118a/5), (118b/5), (17a/10),
(20a/11), (22a/2), (22b/13), (23b/13),
(24a/4), (26a/12), (26a/14), (27a/17),

(28a/7), (36a/1), (36b/17), (40a/9),
(41a/1), (41a/2), (42a/7), (45a/11),
(45a/2), (45a/5), (45a/6), (45b/12),
(45b/16), (45b/3), (46a/4), (50a/3),
(50b/3), (52a/15), (57a/12), (69b/12),
(76a/17), (85a/2)

f. + lerden (45a/17), (73a/17)

f. + lerdür (49a/11), (49a/13), (49b/17), (50a/10),
(50a/7), (50b/1), (50b/8), (63a/15),
(63a/16), (86a/15), (92b/17)

f. + lere (46b/3)

f. + leri (117b/1), (117b/10), (117b/6), (15b/2),
(28a/13), (28b/4), (40a/15), (98b/17)

f. + leridür (78b/8), (92b/16)

f. + lerile (45b/14)

f. + lerim (95a/13)

f. + lerine (40a/12)

f. + lerle (39b/3)

f. + lerün (50b/13)

f. + ye (50b/9)

f. + yi (113b/17)

[=96]

ferišteh: *bk.* ferişte.

f. + ler (2a/7), (3a/11), (40a/14)

f. + llerden (4a/3)

[= 4]

feriştelig: Meleklik.

f. + i (69b/17)

[= 1]

fermân: <Far. Emir, buyruk.

f. + ın erişdürevüz (8b/8)

[= 1]

feryād: <Far. 1. Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan. 2. İmdat isteme, yardım dileme.

f. + édüb (38b/14), (54b/3), (55a/17), (55a/7), (56a/12), (56a/2)

f. + étdiler (55b/9)

f. + kıllalar (101a/4), (101a/8), (28a/15)

f. + kıldılar (55a/1)

f. + kılırudı (33a/3)

f. + kılırsın (33a/5)

[= 13]

fesād: <Ar. 1. Tabî halden çıkma, bozulma, bozukluk. 2. Kargaşalık, karışıklık, fenâlık, kötülük, bozgunculuk, fitne.

f. (105b/16), (13b/15), (13b/17), (16b/12)

f. + ı (113b/10)

f. + işlere (60a/3)

[= 6]

fisk: <Ar. Hak yoldan çıkıp her türlü günâhı işlemeyi huy hâline getirme, sefâhata dalma, fenâlık, ahlâksızlık.

f. (13b/15), (16b/12)

[= 2]

fiṭr: *bk.* fiṭre.

f. + şadaqasın (97b/9)

[= 1]

fil: <Ar. Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, kolayca evcilleşen, yaşamakta olan kara hayvanlarının en irisi, hortumlu, kalın derili, memeli hayvan.

f. (102b/9), (18b/5), (32a/2)

[= 3]

fiḡān: <Far. Iztırapla bağırma, haykırma, feryat.

f. + eylerler (38a/4)

[= 1]

fikir: <Ar. Zihinde tasarlanan şey, düşünce.

f. + édüb (87a/2)

[= 1]

fkr: *bk* fikir.

f. + ile (102a/16)

[= 1]

firāk: <Ar. Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran.

f. (37a/10), (37a/8), (39b/11), (39b/12), (39b/14)

f. + ağusu (53b/4)

f. + hāli (37a/7), (39b/10)

f. + heybetinden (37a/6), (39b/9)

f. + imdan (38a/6)

f. + korkusu (37a/11)

f. + umdan (38a/11)

[= 13]

fir'avn: <Ar. Firavun sözünün eski metinlerde geçen asıl şekli.

f. (111b/13), (111b/8), (112a/3), (112a/5),
(112a/8), (112b/17), (112b/6), (112b/8),
(113a/1), (113a/15), (113a/17),
(113a/3), (113a/6), (113a/7), (113a/8),
(113b/7), (53a/6), (53b/13), (53b/14),
(53b/8), (54a/1), (54a/13), (54a/15),
(54a/5), (54a/8), (54b/16), (54b/3),
(54b/5), (54b/8), (56a/15), (56b/15),
(57a/3), (57a/5), (57a/5), (57b/13),
(57b/14), (57b/14), (58a/16), (58a/17),
(58b/1), (58b/11), (58b/13), (58b/5),

(58b/6), (58b/7), (60a/11), (60a/2),
(60a/4)

f. + a (111b/10), (111b/3), (112a/2), (112b/17),
(52a/10), (52a/17), (52a/4), (52b/1),
(52b/16), (52b/8), (56b/14), (57b/4),
(57b/6), (58b/10), (60a/1), (99b/8)

f. + çerisi (57b/9), (58a/14), (58b/16)

f. + çerisiyle (59a/5)

f. + ı (25a/3), (52a/11), (59a/16), (60a/10),
(60a/15)

f. + ı la'în (57b/7)

f. + kavmi (56a/9)

f. + kavminün (56a/5), (57a/12)

f. + ı la'în (112a/6), (113a/11), (113a/3)

f. + uñ (112a/1), (53a/6), (57b/11), (57b/9),
(59a/7), (60a/17), (99b/5)

f. + uñ cāzūları (54b/3)

f. + uñ hācibleri (58b/1)

f. + uñ iline (58a/16)

f. + uñ köşğine (54b/2)

f. + uñ sarāyına (53b/8)

[= 92]

fir'avn: *bk* fir'avn.

f. + kızınuñ (89a/8)

[= 1]

fir'avna: *bk.* fir'avn.

f. + dan (56b/12)

[= 1]

fir'avun: < *bk.* fir'avn.

f. (53b/3)

[= 1]

fir'avuḡ: < *bk.* fir'avn.

f. (53b/16)

[= 1]

firdevs: < **Ar.** Cennet.

f. + i ā'lāyī (48b/12)

[= 1]

fiṭre: < **Ar.** Ramazan ayı sonunda, ŧer'an zengin sayılan bütün müslümanların bayramdan sonraya bırakmamak ŧartıyla fakirlere vermeleri vâcip olan sadaka.

f. + virmekden (98a/4)

f. + yi (97b/14), (97b/15)

[= 3]

fiṭne: < **Ar.** Fesat, karışıklık, kargaşalık.

f. (7b/16)

f. + ye (22a/12)

[= 2]

fukarā: < **Ar.** 1. Fakirler, yoksullar; fakir, yoksul. 2. Zavallı, âciz kimse, biçâre.

f. + yı (25a/8)

[= 1]

furŧat: < **Ar.** Fırsat. Bir ŧeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesîle.

f. (47a/7), (47b/6)

f. + ı (116a/13)

[= 3]

fuzülluḡ: Haddini bilmeme, fodulluk.

f. (31a/13)

[= 1]

fülā: *bk.* fülân.

f. (113a/1)

[= 1]

fülân: < **Ar.** Falan, filân.

f. (112b/7), (23a/1), (40a/12), (40a/14), (50b/15), (59a/4), (59a/4), (70a/10), (85a/9), (85a/9), (85b/6), (85b/7), (87b/15)

f. + uḡ (23a/1)

[= 14]

-G-

ġāfil: <Ar. 1. Hak'tan habersiz (kimse). 2.

Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse), basîretsiz, aymaz.

g. (114b/8)

g. + ler (16b/15), (47a/1)

g. + lerdür (5a/14)

g. + ola (67a/14)

g. + olursın (62b/16)

[= 6]

ġāfillık: *bk.* ġāfillık.

g. + larından (73a/1)

[= 1]

ġāfillık: Gāfil olma durumu, gaflet.

g. (116a/6)

[= 1]

ġāfilluġ: *bk.* ġāfillık.

g. + umuzdandır (98a/15)

[= 1]

ġā'ib: <Ar. 1. Göz önünde olmayan, hazır bulunmayan (şey). 2. Gözle görünmeyen âlem.

g. (98a/14)

g. + dür (8a/6), (98a/13)

g. + olduğu (6b/5)

g. + olmayalar (73b/11)

[= 5]

ġā'iṭ: <Ar. İnsan pisliği, dışkı.

g. (26b/3)

[= 1]

ġālib: <Ar. 1. Yenen, üstün gelen kimse. 2. Baskın, üstün, güçlü.

g. (16b/1), (17b/16), (38b/6)

g. + dür (5a/8)

g. + gelür (54a/16)

g. + iz (54b/5)

g. + kıldum (38b/7)

g. + kelāmı (5a/9)

g. + ola (17b/16), (29b/13)

g. + oldu (30a/8), (99b/9)

[= 12]

ġāṣiye: <Ar. Örtü, perde.

g. (99b/16)

[= 1]

ġāyet: <Ar. 1. Çok, pek çok, son derece. 2. Nihâyet, son.

g. (112a/15)

g. + e (100b/6)

g. + e ėrmiş (43b/12)

[= 3]

ġāzî: <Ar. Gazâ eden, İslâm dini ve vatan uğruna elde silâh düşmanla savaşıp, gazâdan şehit olmadan dönen kimse.

g. + ler (50a/11), (50b/5)

g. + lerdür (49b/14)

[= 3]

ġaddâr: <Ar. Gadreden, karşısındakine aşırı derecede haksız davranan, kısıyıcı, zâlim, merhametsiz, insafsız (kimse), vahşî, hunhar.

g. (20b/2)

[= 1]

ġaffâr: <Ar. “Kullarının günahlarını affeden, bağışlaması çok olan” anlamında esmâ-i hüsnâdan Allah’ın isimlerinden biridir.

g. (33b/12)

[= 1]

ġaflet: <Ar. 1. Çevresinde olanları farkedememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, basîretsizlik, aymazlık, ġāfillik. 2. Hak’tan habersizlik, kalbin Hak’tan ġāfil olması, O’nun zikrinden mahrum kalması.

g. + le (16a/6)

[= 1]

ġafûr: <Ar. “Çok mağfiret eden, çok şefkat gösteren, bağışlayan, yarlıgayan” anlamında Allah’ın en güzel isimlerindedir.

g. + tañrıya (72b/10)

[= 1]

ġam-ġūsâr: <Ar.-Far. Teselli veren, gam gideren.

g. + dur (36a/15)

[= 1]

ġammazla-: Ara bozmak amacıyla birinin yaptığı işi veya söylediği sözü başka birine duyurmak, fitlemek, fitnelemek.

g.-yanlar (42a/3)

[= 1]

ġamz: <Ar. Söz taşıma, ara bozuculuk, gammazlık.

g. + éderlerdi (80a/6)

[= 1]

ġani: <Ar. Zengin.

g. (2b/5)

[= 1]

ġarb: <Ar. Dört ana yönden güneşin battığı yön, batı, mağrip.

g. + a (110b/3)

[= 1]

ġarıblıġ: Gariplik.

g. + la (36b/8)

[= 1]

ġarīb: <Ar. Tuhaf.

g. (38a/14)

g. + olmaya (36b/14), (39b/1), (99b/16)

[= 4]

ġarīb: <Ar. Zavallı.

g. + ler (59b/5)

[= 1]

ġark: <Ar. 1. (Suya) batma, (suya) batırma, (suda) boġulma. 2. Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma, bir şeye batmış, boġulmuş halde bulunma, müstaġrak.

g. (60a/10)

g. + eyledük (59a/5)

g. + eyleyevüz (18b/7)

g. + eyleyü (49a/9)

g. + idi (52b/15)

g. + kılduk (58b/11)

g. + ola (29a/15)

g. + olalar (22a/7), (65b/10), (65b/8), (75b/5)

g. + olanlar (20b/13)

g. + olmuş (49b/11)

g. + olmuşlar (48b/4)

g. + olub (49b/14)

g. + olur (49b/10), (49b/7)

[= 17]

ġarri: <Ar. Acemi, toy.

g. (28a/2)

[= 1]

ġassāk: (?) Cehennemde içilen zehir.

g. (43a/14), (43a/16), (43a/16), (43b/3), (43b/8)

[= 5]

ğayb: <Ar. 1. Gözle görülemeyen, göz önünde olmayan, gizli olan şey, hal. 2. Gözle görülmeyen mânevî âlem, gayp âlemi.

g. + 'âleminde (14b/4), (15a/1)

g. + da (14b/5)

g. + haberini (70b/4)

g. + ı 'azâbından (6b/6)

g. + yağmurun (14b/15)

g. + yağmurın (14b/17)

[= 7]

ğaybet: <Ar. Gıybet.

g. + den (22b/4)

[= 1]

ğayr: <bk. ğayrı.

g. + imahlûkdur (90b/6)

[= 1]

ğayrı: <Ar. 1. Başka. 2. takı. (-den) Başka. 3. zf.

E. T. Türk. ve halk ağzı. Artık.

g. (14b/5), (32a/10), (75a/4), (87b/4), (9a/10)

g. + sı (32a/2)

[= 6]

ğazâ: <Ar. İslâm dîni uğruna yapılan savaş, cihat.

g. + kıl (16a/9)

g. + kılmış (66a/6)

g. + sı (32b/17)

g. + sınıdur (38b/9)

g. + sında (10a/3), (46a/12)

g. + sından (38b/5)

g. + ya (38b/7), (62b/5), (66a/6)

g. + yiekberdür (16a/10)

g. + yolında (16a/9)

g. + yolunda (16a/8)

[= 13]

ğılığış: <Ar. ğill “düşmanlık”, Fars. u “ve”, Ar. ğişş “kin” ile gill ü ğişş. 1. Gizli kin ve düşmanlık, gönül fesâdı, karışıklık.

g. (25a/15)

[= 1]

ğılman: <Ar. 1. Gençler, gulâmlar, 2. Köleler. 3. Cennette hizmet eden delikanlılar.

g. (44b/8)

[= 1]

ğıriv: <Far. Bağırma, çığlık atma, feryat etme,
bağırışma.

g. (58b/17)

g. + kobdı (38a/1)

[= 2]

ğybet: <Ar. Arkasından söz söyleme.

g. + edicilerün (76b/9)

[= 1]

ğuşşa: <Ar. Gam, hüznün, keder, tasa.

g. (24a/17), (27a/10), (48a/6)

g. + evi (25b/12)

g. + lar gidericidir (65a/15)

g. + sı (66b/6)

g. + sıdur (66b/7)

[= 7]

ğusl: *bk* gusul.

g. + une (2a/17)

[= 1]

ğusul: <Ar. İslâm dîninde, cünüplükten
kurtulmak veya kendini mânen temiz
hissetmek için dînî kurallara uygun
şekilde yıkanma, boy abdesti alma.

g. + eylemek (94a/3)

g. + eyleyeler (25a/15)

[= 2]

ğâh: <Far. 1. Vakit, zaman. 2. *zf.* Bâzan, bâzı
zaman.

g. (102a/16), (102a/16), (102a/16), (102a/16),
(102a/17), (102a/17), (102b/1),
(102b/1), (102b/2), (26b/5)

[= 10]

ğéce: 1. Gece. 2. Güneş battıktan sonra başlayan
ve gün ağarınca kadar süren karanlık
zaman.

g. (104b/11), (104b/14), (104b/8), (105b/16),
(106a/14), (106b/3), (107a/2),
(110a/12), (12b/4), (13b/10), (15a/12),
(15a/13), (15a/16), (15a/7), (15a/7),
(15a/8), (15a/8), (15b/3), (15b/6),
(16b/13), (17a/7), (17b/16), (17b/17),
(17b/17), (17b/6), (18a/1), (18a/1),
(18a/5), (2b/7), (31b/14), (56a/1),
(64a/17), (80b/14), (85a/15), (85b/15)

g. + de (15b/10), (15b/12)

g. + den (15a/5)

g. + lerde (15b/17), (16a/1), (16a/7), (16a/9)

g. + lerdür (86a/14)

g. + leridür (104b/13)

g. + nün (15b/12), (16b/15)

g. + oldu (35b/16)

g. + si (28a/2), (82b/10), (85a/12)

g. + siydi (57b/1)

g. + tırmak (15b/15)

g. + ye (17b/12), (2b/7), (84b/12)

g. + yi (13b/3), (15a/10), (16a/6), (40b/13),
(61b/11)

g. + yidi (15b/4)

g. + yile (106a/13), (106b/2), (116a/9)

[= 64]

gêç-: Geçmek.

g.-e (104b/10)

[= 1]

gêçe: *bk.* gêce.

g. (57a/15), (57b/1), (57b/4)

g. + oldu (57a/17)

[= 4]

gêçici: Devamlı olmayan, sonu gelen, yok olan,
fânî.

g. (77a/7)

[= 1]

gêç: *E. T. Türk.* Geniş.

g. + kılsa (114b/3)

[= 1]

gênlig: *E. T. Türk.* Genişlik.

g. + i (81a/15)

[= 1]

gêne: Yine.

g. (93a/9)

[= 1]

gêri: 1. Geri. 2. Arkada bulunan taraf, arka taraf.

3. Eski zaman, mâzî.

g. (102a/10), (102a/12), (102b/3), (106b/5),
(109b/10), (10a/6), (110b/12),
(113a/14), (116a/15), (117a/11),
(118a/8), (118a/8), (118a/9), (119a/4),
(11a/11), (11b/1), (11b/15), (14b/1),
(16a/17), (16b/11), (17a/1), (17a/17),
(17a/2), (17a/4), (17a/4), (17a/8),
(18a/15), (18b/8), (20b/1), (21a/10),
(21b/11), (26a/14), (26b/1), (27a/15),
(27b/13), (27b/4), (28a/10), (28b/7),
(29a/17), (30a/9), (30b/10), (30b/15),
(31a/7), (32b/6), (33b/16), (33b/7),
(33b/8), (35a/9), (36a/16), (36a/6),
(36a/7), (36a/7), (37a/11), (37b/3),
(37b/4), (39a/4), (39a/5), (40a/6),
(40a/7), (40b/1), (40b/3), (43a/5),

(45a/11), (45b/14), (46b/7), (47b/8),
(48a/1), (48a/10), (48a/13), (48b/10),
(49a/16), (51a/5), (51b/5), (51b/6),
(51b/7), (51b/8), (51b/9), (51b/9),
(52b/11), (53a/16), (53b/16), (54a/6),
(54a/7), (54b/1), (55a/1), (55a/13),
(55a/14), (55a/17), (55a/2), (55b/11),
(55b/11), (55b/7), (55b/9), (56a/12),
(56a/3), (56a/3), (56a/5), (56b/1),
(59b/15), (59b/16), (59b/6), (60b/4),
(62a/15), (63a/3), (64a/6), (66a/9),
(72a/7), (72b/11), (75a/3), (75b/7),
(77a/16), (77a/16), (77a/16), (77a/4),
(79a/3), (80b/15), (82b/4), (83a/1),
(85b/16), (88a/11), (88a/4), (89a/2),
(93a/11), (93b/10), (93b/11), (93b/12),
(93b/6), (93b/8), (94b/17), (99a/14),
(99a/16), (9a/13)

g. + döndüre (17a/17), (93b/7)

g. + döndürürler (76a/15)

g. + dönmediler (56a/4), (56b/2)

g. + durmağa (83a/4)

[= 138]

gëy-: Giymek.

g.-di (15b/1)

g.-eler (27a/15), (42a/5)

g.-erlerdi (57b/11)

g.-miş (41b/14), (85b/3)

g.-üb (110b/16), (12b/13)

[= 8]

gëydür-: Giydirmek.

g.-ürdi (68a/15)

[= 1]

gëyesi: Elbise, giyecek.

g. + ler (60b/17)

[= 1]

gëc-: Geçmek.

g.-di (32b/17), (6a/12)

g.-e (26a/2)

g.-eler (22a/3)

g.-er (99b/5)

g.-meyinçek (42a/13)

g.-miş (16a/2)

g.-se (15b/13)

[= 8]

gece: *bk.* gëce.

g. + sinde (103b/15)

[= 1]

geçmiş: *bk.* geçmiş.

g. + lerin (77a/11)

[= 1]

geçir-: 1. Geçirmek. 2. Bir hâle, bir işe konu
olmak, o hâli, o işi yaşamış olmak.

g.-enler (16a/6)

g.-irler (114a/16)

g.-ün (114a/15)

[= 3]

geç: Belirtilen, istenen veya alışılan zamandan
sonra.

g. (86b/12)

[= 1]

geç-: Bir yerden başka bir yere gitmek.

g.-di (54a/17), (54b/17), (86b/16)

g.-dik (14a/2)

g.-diler (58a/14)

g.-dim (86a/4)

g.-düm (86a/6)

g.-e (17b/4), (22a/8), (22b/5), (51a/3), (51a/10),
(51a/10), (51b/8)

g.-eler (23b/13), (43a/5)

g.-emezler (87a/1)

g.-er (75b/3)

g.-erdi (11a/8), (32b/14), (56b/6), (68a/17)

g.-erdüm (91b/12)

g.-erken (86b/10)

g.-erler (103a/5)

g.-erlerdi (80a/2)

g.-medi (79a/17)

g.-meye (101a/7)

g.-mez (58b/4)

g.-miş (8b/17)

g.-sünler (87a/6)

g.-üb (24b/12)

[= 29]

geçen: Geçmiş olan.

g. (23b/11)

[= 1]

geçin-: Yaşamak için gerekli şeyleri sağlayıp
hayâtını sürdürmek.

g.-ün (51a/10)

[= 1]

geçmiş: Zaman bakımından geride kalmış.

g. (36a/4), (63a/12)

g. + günahlarıdır (18b/13), (18b/14)

[= 4]

geçür-: Geçirmek.

g.-di (114a/10), (34b/2)

g.-e (44a/1)

g.-mek (84b/12)

g.-ürlerdi (101a/8)

[= 5]

gel-: Uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru
yol almak, bir mesâfe katedip uzak bir
yerden daha yakın bir yere varmak.

g. (23a/11), (53b/13), (9a/13)

g.-di (104a/12), (105b/4), (105b/5), (105b/6),
(107a/9), (107b/12), (108a/12),
(108a/13), (108b/11), (108b/2),
(109a/8), (109b/11), (109b/12),
(109b/6), (110b/11), (110b/13),
(111a/11), (111a/2), (112a/3),
(112b/16), (115a/11), (115a/9),
(115b/12), (117b/3), (117b/8),
(118a/14), (11a/11), (14b/12), (20b/14),
(33a/1), (34b/11), (34b/13), (34b/14),
(34b/9), (38a/1), (51a/12), (51a/12),
(52a/2), (53b/16), (53b/17), (53b/7),
(55a/15), (55a/2), (56b/10), (57a/9),
(58a/16), (58a/4), (58b/1), (58b/6),
(59a/12), (59a/16), (59b/10), (59b/14),

(59b/6), (59b/8), (60b/7), (6a/10),
(74b/14), (74b/16), (78a/2), (85a/17),
(86b/11), (87a/8), (87b/2), (88a/11),
(88a/5), (8b/11), (92a/13), (92a/3),
(99a/1), (99a/1), (9a/2)

g.-diki (9b/4)

g.-dik (7b/13)

g.-diki (34b/11), (34b/6), (9b/9)

g.-dikim (5b/16)

g.-diler (30a/3), (45a/3), (46b/6), (53b/8),
(54a/13), (54b/4), (59a/17), (7a/17)

g.-dügi (70a/14)

g.-dügiçün (62b/1)

g.-dügini (38a/12)

g.-dük (7b/2), (8b/8)

g.-düklerini (79b/13)

g.-düm (9a/17)

g.-dünüz (105a/13), (7b/12), (7b/15), (8b/10)

g.-e (101a/11), (117a/15), (17a/16), (17b/14),
(19b/1), (19b/3), (20a/11), (20a/12),
(20a/6), (20b/11), (22b/11), (22b/9),
(23a/14), (24b/6), (25a/3), (25a/5),
(27b/10), (27b/11), (27b/4), (28a/3),
(28a/8), (28b/1), (28b/7), (28b/8),
(30a/10), (38b/13), (43a/6), (43a/6),

(45a/11), (47a/12), (47a/14), (47b/9),
(58b/12), (62a/4), (62b/14), (63b/13),
(65b/4), (67a/14), (68a/6), (71a/5),
(82a/2), (95a/8)

g.-eler (117b/11), (117b/11), (117b/2), (117b/7),
(25a/17), (26a/12), (26a/14), (28a/12),
(28a/13), (28a/8), (44b/10), (47b/1),
(62a/9), (80a/16)

g.-elim (39a/5), (85b/17)

g.-elüm (10a/6), (116a/15), (117a/11), (119a/4),
(11b/1), (21b/12), (40b/3), (47b/8),
(53a/16), (59b/17), (99a/14)

g.-em (70a/10)

g.-en (15b/16), (50b/3), (62b/6), (74a/14),
(74a/15), (82a/6)

g.-enler (11b/2)

g.-esidür (117b/10), (117b/4)

g.-esin (41b/4), (82a/2)

g.-esiz (26a/13)

g.-icek (37a/1), (43b/15), (49a/13), (49a/16)

g.-ince (103a/11)

g.-incek (39b/4)

g.-iyor (59b/11)

g.-me (118a/9)

g.-mede (26a/2)

g.-medi (100a/6), (103b/1), (10b/1), (110b/2),
(30a/3), (5a/13)

g.-mediler (55b/4), (5b/1)

g.-medük (96b/11)

g.-mekden (80b/10)

g.-mekle (103a/9)

g.-mekligi (5b/3)

g.-meye (18b/15), (19b/1), (81b/13), (16b/13),
(16b/14)

g.-mez (100b/12), (71a/6), (8a/4)

g.-mezler (5a/16), (6a/16)

g.-mezse (16a/9)

g.-mezüz (110b/13)

g.-miş (102b/16), (17a/13), (17a/6), (17a/9),
(34b/7)

g.-mişdi (53b/3)

g.-mişdür (117a/16), (13b/6), (15a/9), (30b/1),
(4a/6), (54b/16), (84b/1)

g.-mişiz (8b/2)

g.-mişola (93b/17)

g.-se (61a/4), (62b/2), (65a/2), (69a/11),
(86b/13)

g.-sün (63a/17), (63b/9)

g.-üb (100b/13), (108b/2), (108b/4), (109a/6),
(118a/17), (53b/4)

g.-übdür (40b/7), (43b/13)

g.-ün (109b/8)

g.-üñ (110b/11), (7b/7), (80a/15), (89b/1)

g.-ür (102b/14), (104a/1), (109a/4), (110a/16),
(114a/13), (114b/14), (115a/7),
(117a/2), (119a/8), (12a/10), (12a/9),
(40a/10), (43b/1), (44b/4), (45a/13),
(46b/1), (46b/12), (47a/8), (49b/9),
(52a/16), (52b/2), (54a/16), (55b/16),
(56a/12), (57a/12), (58b/11), (59a/7),
(64a/16), (64b/2), (70a/1), (70a/12),
(75a/2), (77a/8), (79a/13), (85a/6),
(85b/17), (85b/2), (85b/5), (93b/4),
(94b/13), (95a/15), (95a/16), (99b/4)

g.-ürdi (113b/1), (115a/7)

g.-ürken (65b/13)

g.-ürler (7b/11)

g.-ürse (55b/7), (81b/10)

g.-ürsin (21b/5), (86b/12)

[= 301]

gelecek: Daha gelmemiş.

g. + günāhun (16a/3)

[= 1]

gemi: Su üstünde giden büyük taşıt.

g. (18b/1), (18b/5)

g. + çalkandı (88a/10)

g. + de (18a/13), (18b/1)

g. + ler (18b/3), (43b/2)

g. + lerdür (50a/15)

g. + leridür (18a/17)

g. + si (18a/16), (18b/3)

g. + sinde (18a/14)

g. + sindeki (18a/13)

g. + ye (18b/5), (88a/7)

[= 15]

geñ: (Gin), Geniş.

g. (70b/10), (72a/17)

g. + kıl (53a/4)

[= 3]

gegez: Kolay.

g. (81b/11)

g. + dür (118b/17)

g. + kıla (100a/3)

g. + kılam (92a/8)

g. + kıldı (63b/14)

g. + kılınur (53a/4)

g. + kılıvêrdi (96a/17)

g. + kılıvêrevüz (97a/3)

g. + şeri'atı (97a/5)

[= 9]

genit-: < Gen etmek, genişletmek.

g.-di (60b/14)

[= 1]

genc: *bk.* genç.

g. (89a/2), (89a/4)

[= 2]

genç: Çocuklukla orta yaşlılık arasındaki dönem.

g. (88b/17)

[= 1]

genid-: *bk.* genişit-

g.-e (51b/16)

[= 1]

ger-: 1. Bir şeyi kenarlarından veya uçlarından çekilebileceği kadar çekerek gelebileceği en düz duruma getirmek.
2. Gergin veya düz bir şeyle örtmek veya önünü kapamak.

g.-di (77b/16)

g.-eler (118a/11)

g.-erdi (111b/9)

[= 3]

gercek: *bk.* gerçek.

g. (94a/13), (95a/12)

[= 2]

gerçek: 1. İnkâr edilmeyecek şekilde var olan, hakîkî. 2. Uydurma olmayan, aslı olan, sahih, doğru.

g. + dir (46a/6)

g. + lerden iseñ (109b/10)

g. + señüz (19a/14)

[= 3]

gerdân: <Far. Omuzla baş arasındaki kısım.

g. (52a/15)

[= 1]

gerek: 1. Herhangi bir şeyin yapılabilmesi için şart olan şey, lâzım. 2. Varlığına ihtiyaç duyulan şey. 3. Cümlede aynı görevi yapan kelimelerin her birinin başına ayrı ayrı getirildiğinde "ister" anlamında kullanılır ve bunlardan birinin tercih edilebileceğini gösterir.

g. (110a/2), (114b/9), (115a/14), (116a/9),
(119a/12), (14b/1), (27b/13), (28b/16),
(30b/3), (39a/1), (45b/4), (47b/7),
(81a/17), (84b/12), (8a/17), (96a/12),
(97a/16), (97a/17), (98b/5), (99a/4)

g. + ise (12a/1), (26a/8)

g. + oldukça (14a/16)

g. + olsa (33b/12)

g. + se (57a/5), (57a/7), (89b/3), (89b/4)

[= 28]

gerek-: Lâzım olmak, gerekli olmak.

g.-mez (117a/12), (31b/2)

[= 2]

getür-: Getirmek.

g. (109b/10)

g.-di (102a/8), (118b/3), (33a/15), (3b/3),
(48a/16), (55b/2), (59a/8), (59b/13),
(66b/5), (73b/12), (84a/3), (85a/10),
(87b/1), (92a/13), (97b/12)

g.-diler (108b/12), (108b/14), (111a/6),
(112a/13), (112a/17), (113a/2),
(13b/12), (24b/14), (53a/12), (54a/11),
(83b/2), (85a/17), (87b/12), (87b/7),
(88b/7), (8a/10), (8a/2), (90a/11)

g.-dügi (15b/4), (44b/10)

g.-düginünj (108a/11)

g.-dük (54b/7), (88b/6)

g.-düm (9a/17)

g.-düj (109b/4), (85b/12)

g.-e (119a/1), (93b/6)

g.-eler (117b/16), (117b/16), (118a/1),
(118a/10), (118a/14), (118b/4),
(118b/5), (23b/13), (23b/13), (24a/15),
(24a/4), (24a/4), (25a/10), (25a/11),
(25a/4), (25a/6), (25a/7), (25a/8),
(25a/8), (25a/9), (25a/9), (25b/2),
(27b/1), (30a/1), (44b/7), (46b/2),
(61a/6)

g.-elerdi (29a/17), (9b/14)

g.-elim (55b/1), (68a/3)

g.-elüm (8a/6)

g.-em (118b/12), (37b/11), (46b/15), (92a/6)

g.-en (109b/11)

g.-enlere (79b/10)

g.-esin (103a/17)

g.-evüz (55a/9), (56a/16)

g.-ile (24a/11), (24a/8), (24b/17), (25a/1),
(28a/1)

g.-iler (24b/2)

g.-medi (48a/16)

g.-mediler (55a/13), (55a/2)

g.-mege (85a/14)

g.-mekden (60a/3), (77b/14)

g.-meyen (111b/15)

g.-meyüb (61a/13)

g.-mezsiz (19a/12)

g.-miş (102b/14)

g.-se (46a/7), (85a/8)

g.-seler (85a/13)

g.-üb (2a/16), (86b/11), (88b/8), (9b/3)

g.-übdür (99a/11), (99a/6)

g.-üñ (109b/8), (85a/2)

g.-üp (88b/12)

g.-ür (115a/8)

g.-ürler (85a/9)

g.-ürseñ (87a/16)

g.-ürsin (58b/13)

g.-ürüz (14a/17), (14b/1)

[= 119]

getürt-: Getirmek, getirme işini başkasına yaptırmak.

g.-di (113a/12)

[= 1]

gevde: İnsan bedeni, vücut.

g. (36a/6)

g. + lerinden (43a/17), (49a/11)

g. + lerine (41b/15), (45b/14), (49a/16)

g. + lüldür (45a/6)

g. + me (8a/10)

g. + sine (108b/13)

[= 9]

gevher: <Far. 1. Mücevher, cevher, inci, elmas.

2. Bir şeyin özü.

g. (116a/4), (116a/5), (116a/8), (59b/12)

g. + dür (116/ā)

g. + i (116a/2), (116a/3)

g. + i laṭīf (1b/9)

[= 8]

geyik: Çift parmaklılar takımından, erkeklerinin

başında uzun ve çatallı boynuzlar

bulunan, geniş getirici, memeli hayvan.

g. (48a/5), (69a/17)

g. + dür (69b/6)

g. + ler (112b/9)

[= 4]

gez-: Yürümek, dolaşmak.

g.-eler (102b/2)

g.-elim (68a/3)

g.-er (102a/17)

g.-erken (107b/11)

[= 4]

gezdır-: Bir kişinin hoş vakit geçirmesini sağlamak için bir yere götürmek, dolaştırmak.

g.-diler (7b/17)

[= 1]

gıbi: 1. Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen. 2.

Bir kimsenin bir işi kendisine benzetildiği kimse tarzında yaptığını veya bir işin kendisine benzetildiği şeydeki biçimde olduğunu göstermek için kullanılır: ... imişçesine, -e benzer biçimde.

g. (102a/7), (106b/13), (106b/14), (107b/3), (107b/8), (108a/3), (108a/8), (109b/2), (111a/14), (116a/8), (117a/9), (117b/7), (118a/12), (118a/13), (118a/2), (118a/4), (118b/17), (119a/16), (119a/17), (11b/11), (13b/7), (17b/10), (17b/3), (17b/7), (18b/3), (18b/5), (20a/14), (20a/6), (20a/9), (20b/15),

(20b/9), (21a/4), (26b/5), (26b/7), (27b/10), (27b/17), (28a/2), (29a/16), (29b/9), (30a/12), (30b/13), (32a/2), (32a/2), (32a/2), (34a/2), (37b/17), (39a/9), (40b/7), (41a/13), (41a/3), (42a/7), (43b/1), (46b/1), (48a/4), (49b/2), (50a/1), (50a/8), (52b/11), (54a/17), (55a/5), (57a/3), (58a/11), (58a/12), (58a/7), (60b/11), (63a/3), (65a/2), (67a/4), (67a/9), (69b/1), (72b/12), (77b/8), (78b/2), (79a/15), (79a/16), (81a/10), (81a/15), (82a/13), (88b/16), (8b/3), (8b/5), (90a/15), (96a/3), (96b/11), (97b/1), (97b/2), (98a/14)

g. + dür (115b/16), (117a/10), (117a/8), (5b/9), (77b/3)

[= 93]

gid-: *bk* git-

g.-e (118a/8), (16b/4), (17b/16), (24b/16), (67b/12)

g.-eler (22a/4), (24a/11), (24a/15), (24a/8), (24b/1), (24b/14), (26a/17), (27a/16), (28b/3), (28b/3), (5b/10)

g.-er (30b/13), (40b/13), (45b/1), (45b/1), (55b/1)

g.-erdi (34a/8)

g.-ere (43a/14)

g.-erem (118b/12)

g.-erken (66a/6), (86b/17), (97b/17)

g.-erler (103a/4), (103a/4)

g.-ersiz (70b/8), (7b/2)

g.-iser (32a/15)

g.-üb (96b/10)

g.-üp (68b/4)

[= 34]

gider-: Ortadan kaldırmak, yok etmek.

g. (53a/4)

g.-e (74a/13)

g.-icek (55a/8)

g.-üñ (46b/1)

g.-ür (101b/3)

[= 5]

giderici: Ortadan kaldırıcı.

g. + dür (65a/15)

[= 1]

giñ: *bk.* geñ.

g. (70b/10)

[= 1]

gine: Gene, yine.

g. (82b/17)

[= 1]

gir-: Dışarıdan içeriye geçmek, içeriye varmak,
dâhil olmak.

g.-çek (38b/11)

g.-di (105b/5), (107b/14), (110a/15), (111a/13),
(113a/6), (49a/2), (55a/10), (58a/17),
(58b/1), (58b/4), (58b/7), (62a/10),
(9b/3)

g.-diler (57a/7), (58a/13), (58b/16), (58b/8),
(58b/8)

g.-dim (75a/10), (86a/1), (86a/1), (97b/16)

g.-dükçe (104a/3)

g.-e (100b/1), (100b/5), (28b/17), (82a/3),
(97a/10)

g.-eçek (48b/15)

g.-eler (17a/1), (25b/1), (26a/15), (27a/16),
(27a/6), (44a/17)

g.-elerdi (9b/14)

g.-elim (58a/10)

g.-elüm (58a/8)

g.-en (42b/14), (64a/17)

g.-eseydür (78a/13)

g.-esidür (108b/8)

g.-icek (26b/5), (42a/17)

g.-mek (42a/12)

g.-mekden (45b/14)

g.-mekdür (6b/8)

g.-mekle (29b/2)

g.-mez (116a/13), (116a/9), (74a/16)

g.-sünler (29a/12)

g.-üb (12a/13), (17b/8), (69b/1), (70a/15)

g.-üñ (58a/10), (58a/8)

g.-üp (48a/4)

g.-ür (116a/12), (45a/14), (75b/1)

g.-ürler (75a/17)

g.-ürsem (9a/15)

[= 65]

girde bāliş: Yuvarlak yastık.

g. + ler (101b/14)

[= 1]

giriftār: Yakalanmış, tutulmuş, müptelâ.

g. + olalar (97b/4)

[= 1]

git-: (Bir şey veya bir kimse) Konuşana göre
yakın bir yerden daha uzak bir yere

doğru hareket etmek, bir mesâfe
katedip yakın bir yerden daha uzak bir
yere varmak.

g.-di (108a/10), (109b/13), (118b/15), (11a/11),
(31a/13), (32b/17), (35b/16), (57b/3),
(58b/2), (62b/5), (6a/12), (70a/14)

g.-diklerini (6b/12)

g.-diler (10b/4), (112b/10), (57b/4), (57b/6),
(87a/7), (87b/17)

g.-dim (75a/16)

g.-dügi (118b/14)

g.-dük (36a/4)

g.-mege (30b/10)

g.-mekdür (30b/16)

g.-meyeler (71b/10)

g.-miş (17a/13)

g.-mişdi (115b/11)

g.-se (56b/9), (61b/13), (67a/3), (67b/10)

[= 31]

giyür-: Giydirmek.

g.-di (26a/10)

[= 1]

giz: < Sır, gizem.

g. (24b/7)

[= 1]

gizle-: Başkalarının göremeyeceği bir yere koymak veya belli olmayacak bir duruma sokmak, saklamak.

g.-di (88b/2)

g.-dim (79a/14)

g.-dügini (83a/16)

g.-düm (79a/15), (99a/3)

g.-gil (88a/16)

g.-medi (62b/8)

g.-r (112b/13), (45b/9)

g.-ridi (111b/12)

g.-rün (112b/11)

g.-se (62b/6)

g.-yeydi (62b/7)

[= 13]

gizlen-: Kendi kendini gizlemek, görünmeyecek şekilde saklanmak.

g.-dügi (69b/1)

g.-ür (69b/2), (92b/2)

g.-ürler (69a/17)

[= 4]

gizlü: 1. Gizli. 2. Açıkça bilinmeyen, görülmeyen, açık ve âşikâr olmayan, meçhul. 3. Herkese açıklanmayan, başkalarına bildirilmeyen, etraftan saklanan, mahrem, mahfî, hafî, mektum.

g. (7a/11), (90a/17)

g. + sırlarını (32b/2)

g. + sin (97a/1), (97a/3)

[= 5]

göbeg: Göbek, karnın ortasındaki çukurluk.

g. + ine (65b/8)

[= 1]

gög: *bk.* gök.

g. + e (117b/5), (15b/2), (17a/12), (17a/2), (17a/5), (34b/7), (68a/5), (82b/12)

g. + e ağdururlar (76a/4)

g. + e ağırılar (76a/17)

g. + e ağırurılar (76a/14)

g. + e éreyidi (99a/9)

g. + i (20a/14), (2a/6), (60b/2), (60b/5)

g. + ine (117a/16)

g. + üñ (112a/1), (50a/5), (60b/7), (69b/17), (73b/17)

g. + üñ tañrısı (112a/4), (113a/10)

g. + ünde (18a/9)

[= 25]

gögis: *bk.* gögüs.

g. + süñügidür (93b/3)

[= 1]

gögs: *bk.* gögüs.

g. + e (49b/9)

g. + i (112a/17), (41b/12)

g. + idür (93a/17)

g. + inden (93a/14)

g. + ine (22a/6), (65b/9)

[= 7]

gögüs: Vücûdun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan bölümü, bağır, döş, sîne.

g. + lerine (101a/14), (43b/17)

[= 2]

gök: 1. Yeryüzünün üstünü kaplayan kubbe biçimindeki mâvi boşluk, semâ, âsuman. 2. Bütün gök cisimlerini içine alan sonsuz boşluk, uzay, fezâ.

g. (100b/7), (102b/4), (13a/5), (17a/16), (34a/3), (3a/10), (42a/6), (42a/7), (49b/12),

(55a/15), (64b/16), (69b/12), (70b/3), (76a/4), (81a/13), (81b/4), (84a/15), (84a/16), (87b/5), (90b/17), (92b/1), (92b/13), (94a/10), (94a/6), (96b/5)

g. + ayı (76a/5)

g. + de (13a/13), (18a/9), (42a/8), (4b/4), (4b/5), (4b/5), (4b/5), (4b/6), (4b/6), (4b/6), (70a/13), (78a/16), (92b/8), (92b/9)

g. + dedür (45a/8)

g. + deki (91b/7)

g. + den (10a/11), (10a/11), (45b/11), (50a/10), (60b/9), (67a/7), (69b/13), (76b/3), (82b/12), (8b/5), (99a/17)

g. + den indürdüğü (75a/4), (76a/12)

g. + ferîşteleri (117b/10), (117b/6), (40a/15)

g. + ferîştelerine (40a/12)

g. + gürleri (117b/6)

g. + ħazînesi (70b/11)

g. + ile (105b/17), (13a/7)

g. + ħapucıları (76a/14)

g. + ħapuları (76b/1)

g. + ħırâñında (82b/2)

g. + ler (14b/6), (20a/6), (42a/7), (44b/15), (51a/8), (69a/7), (70a/4), (98b/16)

g. + larde (40a/13)

g. + lardan (45a/8)

g. + leri (34a/1), (40b/16), (51a/7), (60b/3)

g. + ler kapısı (8a/11)

g. + ler meligi (90a/2)

g. + ler yarıla (68a/5)

g. + yarılrsa (71b/14)

[= 84]

gökce: *bk* gökçe.

g. + dür (76b/7)

[= 1]

gökcek: *bk* gökçek.

g. (12a/15)

g. + yüzlü (8a/11)

[= 2]

gökçe: Mâviye çalar renk, mâvimsi, mâvimtrak.

g. + ola (102a/6)

[= 1]

gökçek: Güzel, hoş, şîrin, latif.

g. (36a/10), (36a/8), (84a/4)

g. + şüretlü (85b/3)

[= 4]

gökyüzü: Göğün gündüz mâvi, gece karanlık olan ve üzerinde güneş, ay, yıldızlar, gezegenler gibi gök cisimleri bulunan, yerden görünen yüzeyi, gökkubbe, semâ, âsuman, felek.

g. + nde (16b/17)

[= 1]

gölge: 1. Işığın geçmesine engel olan bir cismin ışıklı yer üzerinde meydana getirdiği karartı, sâye. 2. Güneş ışınlarına mâruz olmayan yer, gölgelik.

g. (22a/8), (25b/16), (64b/17)

g. + si (22a/8)

g. + sinde (25b/8), (34a/12), (65b/14)

g. + sinde olalar (25b/14)

g. + sine (22a/9)

[= 9]

gömül-: *bk* gömül-.

g.-en (68b/16)

[= 1]

gömül-: 1. Saklanmak veya başka bir maksatla bir şey bir yere veya diğer bir şeyin içine sokulup örtülmek. 2. (Ölü) Toprağa yerleştirilip üstü toprakla örtülmek, defnedilmek.

g.-ürlerdi (109b/2)

[= 1]

gönl: *bk.* göñül.

g. + i (14a/13), (14a/9), (77a/15)

g. + i kararêdur (77b/3)

g. + inde (104a/11), (62a/13), (77b/7)

g. + inden (26a/2), (87a/2)

g. + ine (40a/17), (63b/6), (77a/17)

g. + üm (36a/2)

g. + ümi (53a/4)

g. + ün (52a/5)

g. + üñi bezedi (84a/13)

g. + ünde (26a/4), (26a/5), (40b/1)

[= 19]

gönleg: 1. Gömlek. 2. Erkeklerin ceket veya yelek altına giydikleri, vücûdun üst kısmını örten giyecek.

g. + i (24b/4), (24b/4)

[= 2]

göñül: 1. Cenâb-ı Hakk'ın insanda tecellî ettiği yer, tasavvufî aşkın kaynağı. 2. İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin mânevî yönü, yürek, dil.

g. (6b/5), (77b/3)

g. + âyinesi (77b/1)

g. + hoşlıgıla (116b/17)

g. + kuvvetin (102a/14)

g. + ler (51a/17), (51a/17), (51b/1), (51b/1), (51b/2)

g. + leri (31b/5), (5a/10), (6b/10), (83a/16)

g. + lerin (51b/2)

g. + lerinden (79a/17)

g. + lerini (77a/13)

g. + murādını (61a/12)

[= 18]

gönder-: 1. Gitmesini sağlamak veya gitmesine yol açmak, yollamak, irsal etmek. 2. Bir araçla ulaştırmak, yollamak.

g.-di (113a/12), (87a/14)

g.-dük (119a/7)

g.-üb (47a/6)

[= 4]

göndür-: Uğurlamak, göndermek.

g.-dü (52a/12)

[= 1]

gör-: Bir kimsenin veya nesnenin varlığını algılamak, hissetmek.

g. (48b/11)

g.-di (104a/16), (107b/14), (107b/16), (107b/17),
(108a/5), (108a/6), (31a/4), (32b/14),
(34a/9), (34b/10), (34b/12), (34b/7),
(35a/1), (35b/17), (48b/13), (49a/2),
(54b/17), (58b/14), (58b/7), (59a/16),
(59b/7), (59b/7), (5b/15), (70a/11),
(70a/13), (85b/14), (86b/17), (8a/1)

g.-dikim (49a/3)

g.-diklerinde (37a/4)

g.-diler (103b/6), (112b/10), (112b/8), (13b/11),
(54a/6), (54a/7), (54b/6), (56a/11),
(56a/13), (56a/14), (56a/2), (58a/12),
(59a/11), (59a/13), (59a/2), (88b/6)

g.-düğü (107b/17)

g.-düğün (113a/2)

g.-düğü (107b/15)

g.-düğümüz (118a/17)

g.-dük (118a/17), (29b/1), (80a/1)

g.-dükleri (102b/9), (61b/7)

g.-düklerinden (39b/7)

g.-düm (112b/7), (13b/11), (14a/11), (14a/12),
(14a/7), (14a/9), (14b/1), (31b/14),

(36a/7), (36a/8), (36a/9), (48a/15),
(75a/10), (86a/4), (86a/6), (8a/11),
(8a/11), (8a/9), (91b/9)

g.-dünj (113a/2), (113b/8), (31a/10), (8a/8)

g.-dünjde (38b/16)

g.-e (101a/2), (103b/17), (103b/17), (104a/1),
(104a/1), (108b/2), (10b/15), (10b/15),
(10b/16), (118a/4), (46a/15), (48b/4),
(61a/6), (69a/13), (90b/15)

g.-edi (107b/12)

g.-edururken (111a/13)

g.-eler (103b/7), (10b/9), (118b/5), (16b/17),
(17a/12), (17a/2), (17a/5), (18b/9),
(25a/13), (27b/8), (28a/15), (37a/1),
(37b/9), (38b/14), (39b/4), (43a/5),
(43a/6), (48a/6), (61a/8), (65b/16),
(66a/4), (80b/1), (80b/3), (80b/4),
(97b/3), (97b/6)

g.-elim (54a/16), (57b/9), (68a/4)

g.-elüm (109b/10)

g.-em (70a/4)

g.-emeziz (58a/10)

g.-enleri (25a/8)

g.-enlerünj (29b/3)

g.-esi (51b/5)

g.-esin (68b/6)

g.-esiz (110a/12), (38a/11)

g.-gil (37b/3), (40a/6), (64b/3)

g.-icek (119a/10), (37a/13), (38a/12), (48a/11),
(53b/9), (80b/17)

g.-imeyince (27b/15)

g.-medi (29b/1), (6a/1), (79a/16)

g.-medik (6a/13)

g.-mediklerini (39b/8)

g.-mediler (10b/3), (31b/17), (61b/10), (6a/7),
(89b/15), (89b/7), (98a/4)

g.-medim (113a/3)

g.-medük (107a/6)

g.-medüklerini (37a/5)

g.-medüñ (111b/1), (111b/2)

g.-medüñmikim (109a/1)

g.-mege (108b/1), (83a/3)

g.-mek (70a/5), (94b/15)

g.-mekdedür (25b/6)

g.-mesem (78a/7)

g.-meye (27a/2), (82a/12)

g.-meyeler (27a/10), (43b/10), (43b/10)

g.-meyelim (38a/10)

g.-meyen (7b/14)

g.-meyeydik (48a/4)

g.-meyince (59a/1)

g.-meyisersiz (28a/11), (28a/17)

g.-mez (117a/5)

g.-mezdi (6a/2)

g.-mezler (102b/4), (5b/13)

g.-mez oldı (6a/12)

g.-mez olmuş (87a/13)

g.-mez olmuş (31a/5)

g.-mezsiz (21a/16)

g.-miş (102b/10), (14b/15)

g.-mişsin (15a/1)

g.-se (48b/3)

g.-seler (48a/2), (56b/6), (80a/8)

g.-señüz (12a/6)

g.-seydüñ (70a/16)

g.-üb (107b/15), (14a/12), (34b/16), (37b/11),
(48b/2), (92a/15)

g.-ücek (100b/16), (39b/15), (47b/11)

g.-üñ (114a/14), (59a/2)

g.-ür (111a/3), (113a/13), (113b/14), (49b/11),
(82a/15), (85a/15), (85b/2)

g.-ürin (85a/12)

g.-ürler (32a/5), (56a/9), (78b/11), (78b/13)

g.-ürlerdi (58a/13)

g.-üroldı (87b/1)

g.-ürsüz (8b/16)

g.-ürüz (8b/10)

[= 225]

göre: Uygun şekilde, uygun olarak.

g. (64b/7), (93b/8)

[= 2]

görin-: *bk.* görün-.

g.-e (26b/14), (26b/14), (27b/5), (44b/10)

[= 4]

görüş-: 1. Görüşmek. 2. Karşı karşıya gelip konuşmak, birbirini görmek.

g.-enlerden (21a/3)

[= 1]

görk: 1. Güzellik. 2. İyi huy. 3. Süs.

g. (45a/15)

g. + ine (45a/15)

[= 2]

görlü: 1. *E. T. Türk ve halk ağzı.* Güzel, gösterişli, görkemli. 2. Mübârek.

g. (74b/8)

[= 1]

görül-: (Bir nesne veya kimsenin) Varlığı gözle hissedilmek.

g.-dü (70a/11)

[= 1]

görün- : Kendini göstermek, ortaya çıkmak, gözükmek, zuhur etmek.

g.-meye (27b/11)

g.-mez (111a/4)

g.-mezdi (55a/16)

[= 3]

göster-: 1. Görülmesini sağlamak, görülmesine sebep olmak. 2. (Birin) Görmesini sağlamak. 3. Göz önüne sermek, başkalarının gözleri önüne koymak, teşhir etmek, izhar etmek.

g.-di (13b/12), (52b/8), (58b/14), (59b/17), (60a/2), (96a/10), (96a/12), (96a/13), (96a/16), (96a/5), (96a/6), (96a/9), (96b/3), (9b/9)

g.-düñ (37b/4), (40a/7)

g.-e (58a/3), (77b/17), (78a/5)

g.-em (36b/16), (39b/3), (52a/7)

g.-medi (77b/17)

g.-mekden (77b/15), (78a/4)

g.-mişlerdi (50b/4)

g.-ün (53b/9)

g.-ven (46a/11)

g. -eyün (27b/14)

[= 29]

gösterici: Gösterici.

g. + dür (58a/2)

[= 1]

götür-: Bulunulan yerden daha uzak bir yere taşımak, ulaştırmak, iletmek.

g.-di (108a/9), (5b/15)

g.-diler (88b/17)

g.-dügi (13a/2), (15b/3)

g.-e (2a/8)

g.-en (17a/10), (20a/10), (20a/11)

g.-ibildükleri (57a/6)

g.-ile (21a/4), (24a/5)

g.-mege (79b/4)

g.-mez (70b/2)

g.-mişdün (70a/17)

g.-mişlerdi (89b/16)

g.-üb (111a/15), (95a/17)

g.-ür (13a/3), (13a/4), (13a/4), (64b/17), (70b/2)

g.-ürdi (107a/16)

g.-ürler (32a/4)

[= 25]

götürül-: Götürmek işi yapılmak.

g.-di (43a/11)

g.-e (16b/12)

g.-miş (14b/17)

[= 3]

göyün-: Yanmak.

g.-di (53a/13), (53a/14)

g.-mek ehlidir (37a/8), (39b/11)

[= 4]

göyündür-: Yakmak.

g. (90a/4)

g.-di (89b/9), (90a/7)

g.-düm (21b/11)

[= 4]

göz: İnsanda ve hayvanda görme organı.

g. (114b/15), (23a/4)

g. + den (41b/4)

g. + i (5b/9), (8a/15), (8a/2)

g. + idür (93b/1)

g. + ile (37b/9)

g. + in (87a/11)

g. + in alayın (115a/12)

g. + ine (87a/6)

g. + ini örtü (5b/17)

g. + i yaşındur (43a/16), (43a/17)

g. + kaçışduğ (80a/2)

g. + kaçışub (79b/16)

g. + ler (52b/12), (79a/15), (79a/16)

g. + leri (26b/6), (31a/5), (51b/2), (54a/7),
(5b/10), (6a/12), (87a/13), (87b/1)

g. + lerim (87a/14)

g. + lerin (5b/12)

g. + lerini örtmişlerdür (5b/7)

g. + lerüm (36a/6)

g. + lerümi (36a/7)

g. + üm (36a/2)

g. + ümi (8a/13)

g. + ümüzle (59a/1)

g. + üñ (87b/2)

g. + üñden (14b/17)

g. + üñüz (59a/2)

g. + üñüzile (105a/15)

g. + ünde (7b/9)

g. + ünden (8a/1)

g. + üni (7b/6), (93a/6)

g. + yaşından (28b/8)

[= 44]

gözcilik: *bk.* gözcülük.

g. (16a/9)

[= 1]

gözcülük: Gözcü olan kimsenin yaptığı iş,
gözetlemek işi, gözetmenlik.

g. + edenler (16a/8)

[= 1]

gözed-: Gözetmek, himâye etmek, korumak.

g.-eler (80a/11)

g.-ür (113b/16), (82a/15), (93a/1)

[= 4]

gözedici: Gözetici, bakıcı.

g. + ler (73a/17)

[= 1]

gözik-: Gözükmek, görünmek.

g.-mez (69b/2)

[= 1]

gözlü: Gözü olan. *E. T. Türk* Gönül gözü açık,
basîretli.

g. (108b/7)

g. + kılur (87b/8)

[= 2]

gözsüz: *bk* gözsüz.

g. (41b/11), (59a/13), (62a/9), (62b/1), (62b/1),
(62b/10), (62b/2)

g. + den (62a/13), (62b/15), (62b/7)

g. + lere (62a/14)

g. + leri (87b/8)

[= 12]

gözsüz: Gözleri görmeyen kimse, âmâ.

g. (41b/17)

g. + i (62b/5)

g. + in (87a/11)

g. + lerüñ (7b/5)

[= 4]

gözyaşı: Ağlarken gözlerden akan berrak sıvı,
yaş.

g. + n (16a/8)

[= 1]

gür: <Far. Mezar, kabir.

g. (36a/14), (63b/16), (63b/16), (64a/2)

g. + a (64a/4)

g. + ‘azābına (83a/4)

g. + a birağılan (68a/13)

g. + dan (35b/10), (35b/9), (51a/15), (64a/7),
(82a/11), (83a/1)

g. + dan kıpası (51b/4)

g. + dan kıpavuz (51b/9)

g. + dan kıpduğı (51a/16)

g. + dan kıpmağa (60b/1), (51a/13)

g. + dan kıpmasına (44a/9)

g. + dan kıpup (82a/13)

g. + indan (64a/4)

g. + kıpusına (23a/10)

g. + lar (71b/17)

g. + larında (61b/9)

g. + larından (41b/8), (75b/8)

g. + uñuzdan (41b/4)

[= 27]

güristân: <Far. Mezarlık.

g. + da (28a/10)

[= 1]

gürüstân: *bk.* gürüstân.

g. + ları (14a/11)

[= 1]

güc: 1. Güç. 2. Bir iş veya hareketi sağlayan maddî ve fizikî kuvvet. 3. Vücuttaki iş yapabilme, mecal, derman, tâkat, enerji.

g. + deŋ (40b/11)

g. + ile (103a/16)

g. + inde (67b/12)

g. + i yéter (60b/3)

g. + i yeter (60b/3)

g. + leri (19b/7)

g. + leri yetmez (32a/11)

g. + üŋ (99a/10)

[= 8]

güd-: *bk.* gütmek.

g.-erdi (7b/1)

g.-erler (59b/7)

[= 2]

güdücü: Güden kişi.

g. (39a/14)

[= 1]

gül-: (Bir kimse bir şeyi tuhaf bulduğu veya bir şeye sevindiği zaman) Kesik kesik sesler çıkarmak sûretiyle duygusunu, sevinç veya hayretini açığa vurmak.

g.-eler (80a/13)

g.-erin (44a/1)

g.-erler (79b/10)

g.-erlerdi (79b/12), (79b/14), (80a/14)

g.-mek (14a/13)

g.-mezlere (14a/13)

g.-mezsiz (14a/13)

[= 9]

güleş-: Güreşmek.

g.-irler (80a/7)

[= 1]

gülistân: < Far. Gül bahçesi, gülü çok olan yer, gülşen, gülzar.

g. + kılduğ (3b/4)

g. + larda (20b/3)

[= 2]

güliş-: Gülüşmek, karşılıklı gülmek.

g.-diler (79b/17)

g.-dük (80a/3)

g.-eler (80a/12), (80a/17)

[= 4]

gümân: <Far. Şüphe, zan.

g. + étmiş (47a/17)

g. + lar (17a/4)

[= 2]

gümiş: *bk.* gümüş.

g. (115a/13)

g. + den (108a/2), (72a/2)

g. + den ola (23b/15)

[= 4]

gümüş: Tabiatta altın, bakır, bâzan platinle birlikte bulunan, altından sonra en kolay dövölüp haddelenebilen, ısı ve elektriği en iyi ileten, ziynet ve kıymetli süs eşyâsı î mâline yarayan element.

g. (117a/9), (56b/12), (56b/16), (57a/8)

g. + den (108a/14), (59a/9)

g. + ma'denleri (117a/8)

g. + tahtalar (111a/7)

[= 8]

gün: 1. Dünyânın kendi yörüngesi etrâfında bir defa dönmesinden ibâret 24 saatlik zaman parçası. 2. Güneşin doğuşu ile

batışı arasındaki zaman parçası, gündüz. 3. Güneş. 4. Zaman, vakit.

g. (104a/7), (104b/2), (105b/13), (105b/13), (105b/9), (107b/10), (110a/13), (110a/13), (111a/1), (111b/14), (118b/7), (11a/6), (13b/16), (14b/14), (16a/14), (16a/16), (16b/14), (16b/6), (17a/6), (19b/11), (20b/8), (29a/4), (2b/9), (31a/4), (32b/13), (32b/5), (34a/7), (34a/8), (34b/7), (34b/8), (36b/3), (37a/15), (37b/14), (40a/1), (45a/1), (45a/17), (45a/9), (46b/12), (47a/9), (50b/17), (52b/2), (56a/11), (56b/6), (57b/4), (57b/5), (5b/14), (61a/5), (61b/7), (62a/5), (65a/4), (65b/15), (65b/17), (66a/8), (6a/3), (6a/8), (70a/10), (73a/7), (74a/10), (75a/9), (75b/11), (75b/14), (78a/1), (7b/11), (83b/11), (83b/11), (84b/1), (84b/1), (84b/2), (85a/12), (85a/2), (85a/3), (85b/17), (86b/16), (87a/9), (8a/9), (91b/12), (92a/12), (93b/14), (93b/15), (95a/15), (96a/14), (97b/13), (99b/4), (99b/8)

g. + çün (119a/11)

g. + de (11a/5), (18b/2), (21b/17), (47a/4), (51a/16), (59a/17), (74a/2), (75b/11), (91a/9)

g. + den (37a/13), (39b/15)

g. + dür (104a/7), (106a/14), (42b/12), (42b/15),
(42b/17), (43a/1), (43a/2), (46a/9),
(51a/6), (73b/13), (73b/14), (73b/17),
(75b/14), (84b/10), (86a/5), (8a/5),
(8a/8)

g. + e (37a/13), (39b/15), (54a/11), (56a/13)

g. + i (104b/8), (117a/16), (118b/4), (27a/13),
(27a/17), (41a/15), (41a/16), (42b/12),
(42b/15), (42b/17), (42b/8), (43a/1),
(43a/2), (43a/9), (46a/17), (46a/6),
(46a/9), (57a/2), (61a/4), (68b/16),
(73b/13), (73b/14), (76a/7), (84b/10),
(84b/11), (84b/3)

g. + için (119a/7)

g. + idür (104b/10), (104b/14), (105a/1),
(105b/13), (106a/15), (21a/15), (24b/8),
(84b/17), (84b/17), (86a/10), (86a/16),
(86a/17), (86a/3), (86a/4), (86a/6),
(86a/8)

g. + ikim (41a/15)

g. + ile (105a/10)

g. + inde (100a/9), (101a/1), (103b/16), (45b/16),
(46a/13), (78b/17), (95a/6)

g. + inden (84b/2)

g. + ine (15b/13), (66b/1), (77a/1)

g. + ini (77a/4)

g. + inün (23b/9)

g. + ki (54b/16)

g. + kim (41b/4), (46b/14)

g. + lerde (103b/16)

g. + leridür (104b/16)

g. + lerinde (46b/10)

g. + lük (18b/2)

g. + oldı (54a/11)

g. + olduğundan (82b/3)

g. + üdür (46a/6), (86a/9)

g. + ün (119a/14)

g. + ünde (101b/6), (102a/14), (118a/14),
(119a/15), (119a/5), (119a/9), (12a/12),
(12a/14), (12a/17), (12a/9), (12b/11),
(12b/12), (12b/7), (12b/9), (13a/1),
(45a/11), (47a/12), (47b/12), (48a/6),
(48b/3), (50b/16), (62a/3), (65b/4),
(66a/10), (66a/3), (66b/14), (66b/3),
(71b/7), (72b/14), (73b/10), (74a/3),
(74a/7), (75b/8), (77b/12), (80a/13),
(94a/5), (94b/4)

g. + üne (11b/14), (12a/7), (12a/8), (13a/8),
(60b/2), (77a/12)

g. + üni (12a/6), (46a/12), (73b/12)

g. + ünün (84b/8)

[= 234]

gün: *bk* gün.

g. (117b/1)

g. + ler (52a/14)

[= 2]

günāh: <Far. 1. Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, mâsiyet. 2. Dince suç olduğu açıklanmamış olsa da insanlara zarar verdiği, vicdanları incittiği, doğrudan uzaklaştığı için suç sayılabilecek iş ve davranış, suç, yazık.

g. (14a/14), (40b/2), (77b/7)

g. + ağırlığı (22a/5)

g. + çerkinden (52a/6)

g. + dan (77a/17)

g. + ı (14a/15), (30b/16), (31a/1), (69a/10),
(85a/17)

g. + ım (66b/8)

g. + ıñuz (7a/4)

g. + ina (44a/4)

g. + ında (75b/9)

g. + ından (85b/5)

g. + ımı (47b/4), (47b/4)

g. + ı yarlıgamakdur (6b/8)

g. + işlese (77a/14), (77a/16), (77b/4), (77b/6)

g. + işleyü (77b/4), (77b/8)

g. + lar (65a/8)

g. + lardan (39a/4)

g. + lardur (18b/12)

g. + ları (29a/5), (30b/17)

g. + larıdur (18b/13), (18b/14)

g. + ların (47a/5)

g. + larını (61b/16), (66b/11)

g. + larını yuya (74a/13)

g. + larumiçün (31a/13)

g. + laruñız (15b/16)

g. + um (16a/4)

g. + un (16a/3)

g. + uñ (16a/3)

[= 41]

günāhkār: < Günah işleyen, günah işlemiş kimse.

g. (77a/7), (77a/8)

g. + iş (77a/9)

g. + lara (71b/11)

g. + lardur (71b/9)

g. + lar üm̄idine (118b/17)

[= 6]

gündüz: 1. Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün. 2. *zf* Bu zaman içinde, gündüzleyin, gündüz vaktinde.

g. (104b/12), (104b/6), (105b/17), (106b/2), (106b/2), (116a/10), (12b/4), (13b/3), (15a/13), (15a/14), (15a/17), (15a/7), (15a/8), (15a/9), (17b/17), (17b/17), (18a/1), (18a/1), (34b/8), (56a/1), (64a/17), (70a/1), (80b/14), (85b/15)

g. + den (18a/5), (82b/1)

g. + dür (106a/13), (82a/17), (82b/1)

g. + e (17b/13)

g. + i (15a/12), (15a/5), (16a/6), (40b/14), (61b/11)

g. + in (69b/2), (92b/2)

g. + lerdür (86a/14)

g. + olsa (106b/3)

g. + üni (60b/8)

[= 40]

güneş: Dünya ve diğer gezegenlerin etrafında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayatın devâmı için gerekli enerjiyi veren gök

cisminin adı, dünyâya en yakın yıldız, şems.

g. (105b/17), (14b/6), (16a/13), (16a/14), (16b/12), (16b/3), (16b/7), (16b/8), (16b/9), (17a/11), (17a/12), (17a/16), (17a/9), (17b/1), (17b/15), (17b/17), (17b/3), (18a/1), (20a/7), (25b/16), (26b/15), (34b/7), (50a/13), (54a/16), (67a/1), (67a/2), (67a/3)

g. + den (18a/3)

g. + e (17a/8), (17b/12), (34a/11)

g. + harâreti (22a/4)

g. + i (13b/1), (18a/9), (41a/3)

g. + in (16a/13), (18a/5)

g. + in cirmi (18a/4)

g. + in eczâsı (67a/3)

g. + üç nûrı (52b/12)

[= 40]

gürle-: 1. Kalın ve gür bir ses çıkarmak.

2. Yüksek sesle hiddetle bağırarak, çıkışmak.

g.-r (117b/6)

[= 1]

güt-: Bir veya birçok hayvanı önüne katıp otlatmak.

g.-mege (67a/12)

[= 1]

gütdür-: Otlatma işini başkasına yaptırmak.

g.-ürdi (68a/16)

[= 1]

güyâ: <Far. Sanki, sözde.

g. (116b/8), (35b/12), (38b/12), (66b/10),
(97a/15), (98b/13)

[= 6]

güz: Yazın bitimi sayılan 22 Eylül'de başlayıp
kışın başlangıcı sayılan 21 Aralık'ta
sona eren mevsim, sonbahar, hazan.

g. + faşında (11b/15)

[= 1]

güzel: 1. Göze ve kulağa hoş gelen, görülmesi,
duyulması insana zevk veren, cemil. 2.
Hoş.

g. (104a/8)

[= 1]

güzide: <Far. Seçilmiş, seçkin, elit.

g. + si (1b/16)

[= 1]

-H-

hâce: <Far. Dînî hizmetlerde görevli kimse,
hoca, molla.

h. + oldı (108a/11)

[= 1]

hâcet: <Ar. 1. Gerek duyulan, muhtaç olunan
şey, ihtiyaç. 2. Allah'tan veya büyük bir
makamdan yerine getirilmesi,
gerçekleştirilmesi istenen dilek. 3.
Lüzum.

h. (15b/14)

h. + dile (3a/15)

h. + diledük (14a/1)

h. + dilemekde (4a/15)

h. + dilese (15b/11), (84b/13), (84b/5)

h. + i (2b/6)

h. + i dilemiş (4a/16)

h. + im (3a/14)

h. + imiz (14a/1)

h. + iñ (3a/15), (62b/4)

h. + iñizi (75b/2)

h. + ler (15b/14)

h. + leri (4a/13), (7b/11)

h. + lüler (7b/10)

h. + üñ (3a/13)

[= 19]

hâcetlü: Hacetli.

h. (2b/6)

[= 1]

hâcî: <Ar. Hac farîzasını yerine getiren, hacca giden kimse.

h. + lar (104b/11), (105a/13), (107a/2)

h. + lara (105a/17)

h. + larıdur (105b/3)

[= 5]

hâcib: <Ar. Kapıcı, kapıcı başı.

h. (26a/12)

h. + ler (26a/12)

h. + leri (58b/1)

[= 3]

hâl: <Ar. 1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum. 2. Kulun gayreti ve kastı olmadan sırf Allah'ın bir lutfu olarak kalbe gelen mânâ, feyiz, bunun dervişe geçici olarak verdiği coşkunluk ve cezbe. 3. Geçmiş ile gelecek arasındaki içinde bulunulan, yaşanmakta olan zaman.

h. (115b/17), (118a/17), (31a/15), (36a/7),
(46b/17), (47a/1), (4a/9), (59a/5),
(68a/3)

h. + de (10b/13), (22a/8), (48a/4), (68a/4),
(6b/5), (9b/9)

h. + den (82b/15)

h. + diliyle (102b/17)

h. + e (82b/16)

h. + i (28a/14), (29b/3), (37a/7), (39b/10),
(69a/2), (88a/13)

h. + i hâyâtda (9b/17)

h. + im (3b/2)

h. + ime (31a/12)

h. + i memâtda (9b/17)

h. + imiz (16a/5), (47a/2), (47a/4)

h. + imüze (51b/5)

h. + inde (66b/8)

h. + indeyiken (66b/7)

h. + ine (22a/1), (22a/1), (30b/15), (80a/12),
(80a/17)

h. + leri (29b/11)

h. + leridür (5b/9)

h. + lerini (80b/4)

h. + üñ (118b/2)

[= 43]

hâlat: <Ar. Haller.

h. + da (3a/12)

[= 1]

hâlet: <Ar. Hal, nitelik, keyfiyet.

h. + i vâhidede (97a/17)

[= 1]

hâliyâ: <Ar. Şimdi, şimdiki halde, şimdiki zamanda.

h. (85a/16)

[= 1]

hâmid: <Ar. Şükreden, hamdeden kimse.

h. + dür (4b/5)

[= 1]

hâmile: <Ar. Karnında yavru bulunan (kadın), gebe, iki canlı, yüklü.

h. + ler (20a/8)

[= 1]

hâşıl: <Ar. 1. Husûle gelen, olan, meydana çıkan. 2. Ortaya çıkan semere, netîce.

h. + dur (90a/14)

h. + êde (83b/17)

h. + édüb (82a/9)

h. + kılavuz (104a/8)

h. + ola (66a/13)

h. + oldı (34b/17), (43a/12), (98b/15)

h. + oldu (55a/11)

h. + olduğı (12b/17)

h. + olur (12b/1), (32a/6)

[= 12]

hâşâ: <Ar. Bir kimsenin kabul edemeyeceğı, mümkün görmediğı bir şeyden bahsederken “asla, kat’iyen, hiçbir şekilde” anlamında kullandığı ret sözü.

h. (71a/3)

[= 1]

hâzır: *bk.* hâzır.

h. + dur (90a/3)

h. + dutduğ (98a/14)

h. + olalar (2a/17)

[= 3]

hâzır: <Ar. Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.

h. (10b/6), (115b/15)

h. + dur (98a/12), (98a/14)

h. + eylemiş (22b/14)

h. + kıılır (73a/12)

h. + ol (23a/12)

h. + ola (26a/2)

h. + olalar(10b/9),(21a/10), (21a/12)

h. + olmuş (32a/12)

h. + olmuşlardı (54b/3)

h. + olurlar (85a/3)

[= 14]

ḥabbāb: Kişi adı.

h. + e (79b/14)

[= 1]

ḥabīb: <Ar. 1. (Habībullah “Allah’ın sevgilisi” sözünün kısaltılmışı olarak) Hz. Muhammed. 2. Sevilen kimse, sevgili, dost.

h. + dür (4b/7)

h. + im (48b/11), (48b/16)

h. + üm (3b/9), (92a/6)

[= 5]

ḥabībī neccār: Kişi adı.

h. (9a/3)

h. + ı (10a/7)

[= 2]

ḥabībū neccār: Kişi adı.

h. (7b/10), (9b/12), (9b/2)

h. + a (9b/9)

h. + ı (9b/5)

h. + kavmine (10a/10)

[= 6]

ḥacc: <Ar. İslâm dîninde şer’an zengin sayılan her müslümanın ömründe bir defa kurban bayramı günlerinde belli usûllere göre Kâbe’yi ziyâret etmesi şeklindeki farz ibâdet.

h. (106b/14), (47b/3), (84a/10)

h. + a (105b/8)

h. + dan (114a/9), (23b/7)

h. + geceleridür (104b/13)

h. + lar (47a/13)

h. + uñuz (105a/16)

h. + uñuzı (105a/14)

[= 10]

ḥadd: <Ar. 1. Sınır. 2. Mertebe, derece. 3. *din*. Cenâbıhakk’ın Kur’an-ı Kerîm’de insanların hareket ve davranışları için belirlediği sınır.

h. + e irdi (87a/11)

h. + i (41a/2), (42b/4), (55a/12)

h. + ikim (43b/16)

h. + in (43a/3)

[= 6]

hadīs: <Ar. 1. Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları ve başkalarının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri. 2. Haber, kıssa, söz.

h. (10b/12), (19b/9), (86a/1), (86a/4)

h. + de (40a/10), (43b/1), (43b/13), (44b/4),
(46b/1), (47a/8), (64a/16), (84b/1)

h. + eydür (37b/14)

h. + i (105a/5)

h. + i kıdsīdür (98b/12)

h. + kıldı (104b/16), (45a/2), (46a/3), (48a/8),
(50b/8), (51b/13), (62a/1), (67a/15),
(70b/16), (71a/7), (71b/3), (72a/12),
(73a/5), (76b/5), (80b/8), (83b/8),
(84b/15), (86b/4), (90b/8), (91b/4),
(94a/8)

h. + kılandı (45a/6), (65b/5), (66a/16), (76a/9),
(93a/3), (94b/6)

[= 42]

hak: <Ar. 1. Doğru, gerçek. 2. Hisse.

h. + duğumı (91b/17)

h. + dur (59a/15), (87a/3), (91b/16), (91b/16)

h. + ları (47a/15)

h. + ların (74b/1)

h. + ların vèrgil (75b/4)

h. + larını alurlar (74b/3)

[= 9]

hakikat: <Ar. 1. Asıl olan durum ve şekil, asıl, gerçek. 2. Doğru olan şey, doğru.

h. (119a/1), (36b/6), (37b/9), (44a/16), (75b/8),
(78a/6), (80b/6), (94a/1), (94a/2)

h. + de (19a/11)

h. + dür (82a/14)

[= 11]

hakık: <Ar. Allah, Tanrı, Cenâbıhak, Hudâ.

h. (101a/9), (102a/14), (104a/5), (104b/10),
(35b/11), (35b/5), (46a/2), (47a/17),
(47a/5), (53b/9), (61b/10), (66b/3),
(70b/16), (72a/15), (73b/12), (82a/16),
(89a/6), (93a/11)

h. + a (116a/16), (36b/5), (5b/8), (63a/5),
(70b/14), (70b/15), (71a/2), (73a/15),
(75b/16), (77a/12), (77b/12), (78a/14)

h. + a ısmarladı (88b/5)

h. + dergāhında (75b/14)

h. + dur (8b/1)

h. + emri (103a/5)

h. + gündür (46a/9)

h. + günüdür (46a/6)

h. + ḥazreti (74a/6), (75a/4), (77b/16), (82a/16),
(85a/16), (93b/6), (95a/12), (96b/15),
(98b/12)

h. + ḥazretine (46b/15)

h. + ḥazretüniñ (92a/17)

h. + ı (115a/5), (47a/1), (47a/8), (49b/15),
(50b/15), (73b/9), (84a/16), (94a/13)

h. + ın (46b/11), (46b/12), (46b/8), (46b/9),
(47b/1), (47b/12), (47b/13), (47b/16)

h. + ıñ (75b/4)

h. + ına (35b/16)

h. + ında (119a/17), (22b/2), (5b/2), (63b/7),
(6a/8), (6a/9), (74b/16), (79b/15),
(92a/12), (95b/15)

h. + ındadır (5b/14), (6a/2), (6a/8)

h. + ından (114a/13), (22b/2), (22b/2), (22b/2)

h. + ımı (116b/14)

h. + ıyıçün (4b/14), (82/11)

h. + ıyıçünki (33a/5)

h. + ıyıçünkim (50a/16), (50a/6), (69b/16)

h. + ıyıçün (105a/2), (105a/9), (106b/11),
(82b/4), (94a/10), (104b/8), (54b/5),
(104b/6), (28a/4), (69b/10), (49a/9),
(69b/10), (104b/7), (4b/15), (104b/5),
(107a/1), (107a/2), (49a/9), (50a/13),
(51a/15), (69b/7), (69b/8), (69b/9),
(76a/11), (82b/8), (82b/9), (84a/16),
(92b/1), (92b/2), (94a/11), (94a/6),
(104b/9), (84b/1), (3b/16), (32b/11),
(105a/2), (82b/5), (92b/13), (4b/14),
(82b/6), (82b/6), (84a/17)

h. + peygāmbersin (3b/10)

h. + peygāmbəriyin (109a/12)

h. + sözidür (94a/13)

h. + subḥānehu (117b/13), (2b/14), (3a/4)

h. + te'ālā (100a/3), (100b/17), (101a/2),
(101a/4), (101b/2), (102a/1), (102a/3),
(102a/5), (102a/8), (102b/10), (102b/6),
(102b/7), (103b/15), (103b/2), (103b/4),
(103b/4), (104b/5), (105a/17), (105a/2),
(105b/1), (105b/10), (105b/8),
(106b/10), (106b/16), (106b/6),
(107b/7), (107b/8), (108a/16), (108a/7),
(108a/8), (108b/3), (109b/13),
(109b/15), (109b/17), (109b/6),
(109b/8), (10a/7), (110a/12), (110a/3),

(110a/5), (110b/5), (111a/11),
(111a/17), (112b/1), (112b/3),
(113a/17), (113b/10), (113b/15),
(113b/4), (114a/14), (114b/10),
(114b/2), (114b/6), (115a/1), (115a/4),
(115b/2), (116ā), (116a/9), (117a/16),
(117a/2), (117a/3), (117a/4), (117b/4),
(118a/8), (118b/7), (119a/15),
(119a/16), (11a/6), (11a/9), (11b/1),
(13a/8), (16b/4), (17a/13), (17b/10),
(18a/17), (18a/8), (19a/14), (20b/15),
(20b/7), (21a/13), (21a/16), (21b/4),
(25a/11), (25a/2), (28a/1), (29a/2),
(31a/1), (31b/1), (32a/15), (34b/5),
(35b/12), (35b/6), (36a/6), (36b/1),
(36b/15), (37a/10), (37a/2), (37a/4),
(37b/10), (37b/2), (38b/12), (38b/3),
(39a/11), (39a/5), (39a/8), (39b/1),
(39b/13), (39b/5), (39b/7), (40a/11),
(40a/14), (40a/16), (40a/5), (40b/4),
(40b/5), (40b/7), (41a/15), (41b/1),
(41b/3), (41b/7), (41b/9), (42a/14),
(42b/10), (43a/3), (43b/14), (44a/15),
(44a/2), (44b/4), (44b/9), (45a/16),
(45a/4), (45a/9), (45b/1), (45b/5),
(46a/1), (46a/4), (46b/1), (46b/11),
(46b/3), (46b/7), (46b/7), (47a/12),
(47b/1), (47b/14), (47b/17), (47b/7),
(47b/8), (48b/10), (48b/17), (49a/5),

(49a/8), (49b/16), (4a/6), (50a/14),
(50b/4), (50b/9), (51a/12), (51a/14),
(51b/11), (51b/16), (52a/10), (52a/12),
(52b/15), (52b/6), (53a/12), (53b/1),
(53b/5), (54a/12), (54b/12), (54b/15),
(55a/10), (55a/14), (55a/3), (55a/7),
(55b/10), (55b/2), (56a/17), (56b/2),
(57b/15), (58a/11), (58a/14), (58a/2),
(58a/9), (58b/16), (58b/9), (59b/10),
(59b/10), (59b/14), (59b/5), (5a/3),
(5b/17), (60a/15), (60a/9), (60b/11),
(61a/11), (62a/10), (62a/16), (62b/7),
(63a/7), (63a/9), (63b/11), (63b/5),
(63b/8), (64a/15), (64a/4), (64a/9),
(66a/9), (66b/10), (66b/4), (66b/8),
(66b/9), (67a/17), (67b/5), (68b/14),
(69b/6), (6a/6), (70b/17), (71a/13),
(71a/5), (71a/7), (71a/9), (71b/5),
(71b/8), (71b/9), (72b/14), (72b/7),
(72b/8), (73a/11), (74a/10), (74a/8),
(74b/11), (74b/16), (74b/7), (75a/3),
(75a/8), (76b/11), (77b/1), (77b/14),
(77b/9), (78a/3), (79a/14), (79a/17),
(80b/11), (81a/3), (81a/6), (81a/8),
(81a/9), (82b/4), (83a/15), (83b/10),
(83b/13), (84a/1), (84b/4), (85a/5),
(85a/7), (86b/2), (87b/1), (88a/10),
(88a/6), (88b/13), (89a/4), (89b/6),
(90b/14), (91a/9), (91b/1), (91b/7),

(92a/2), (92a/5), (92b/1), (92b/14),
(92b/5), (93a/4), (93b/5), (93b/9),
(94b/15), (94b/8), (95a/1), (95a/11),
(95b/1), (95b/6), (96a/10), (96b/9),
(98b/13), (98b/9), (99a/17), (99b/14),
(99b/7), (9b/9)

h. + te'ālādan (109b/11), (95a/17)

h. + te'ālādur (106a/9), (86a/9)

h. + te'ālānuḡ (105a/3), (105b/2), (105b/2),
(37a/13), (39b/16), (45b/10), (51a/4),
(71b/12), (76a/12), (87a/6), (90b/7),
(99b/11)

h. + te'ālāya (37a/16), (40a/2), (62a/8), (64a/5)

h. + yıçün (92b/13)

[= 446]

ḥaḡlu: Haklı.

h. (46b/8), (47b/1), (47b/16)

[= 3]

ḥakīm: <Ar. 1. Eşyânın hakikatini olduğu gibi bilen, Allah ile kâinat, insanla âlem arasındaki bağları, âlemlerle ilgili gerçekleri kavrama ilmine sâhip kimse.
2. “Son bulması tasavvur edilemeyen dâimî ve ezeli en yüksek ilme sâhip olan, künhünü kendisinden başkasının tam mânâsıyla bilemeyeceği bir ilimle

bilen, gerçek hikmet sâhibi” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allâh’ın en güzel isimlerinden)dir.

h. (3b/16)

[= 1]

ḥalîmlüḡ: Halimlik, yumuşak huyluluk.

h. + uḡ (72b/8)

[= 1]

ḥalvet: <Ar. 1. Tenhaya çekilme. 2. Kapalı yer, تنها.

h. + kıla (72b/15)

h. + olub (108a/12)

h. + sarāy (104a/2)

[= 3]

ḥamîd: <Ar. Methodilecek sıfatlara sâhip olan, övülmeye lâyık.

h. (1b/11), (89b/16)

[= 2]

ḥamîm: <Ar. Çok sıcak nesne, özellikle su.

h. (43b/11), (43b/11), (43b/14)

[= 3]

ḥaml: <Ar. Anne karnındaki çocuk.

h. + in düşüreler (20a/8)

[= 1]

ḥamle: <Ar. 1. İleriye doğru atılma. 2. Düşmana karşı yapılan saldırı, hücum.

h. + kıla (118a/5), (39a/3)

h. + kıldı (104a/14), (54b/2)

[= 4]

ḥammād bin seleme: Kişi adı.

h. + den (71a/8)

[= 1]

ḥammād ebū sinān: Kişi adı.

h. + dan (51b/13)

[= 1]

ḥandaḳ: <Ar. Hendek kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.

h. (89b/8)

h. + ina (89a/11), (89b/17)

[= 3]

ḥannāri: <Ar. “Çok merhametli, çok acıyan” anlamında Allah’ın sıfatlarından.

h. (38a/5)

[= 1]

ḥarāb: < *bk* ḥarāb.

h. + kıla (20b/2)

h. + olur (12b/2)

[= 2]

ḥarāblik: < Harap olma durumu, perîşanlık, vîranlık.

h. + êtdi (111a/14)

[= 1]

ḥarāc-güzār: <Ar-Far. Haraç veren kimse.

h. (38b/1)

[= 1]

ḥarām: <Ar. 1. Dinin kesin bir delille yasakladığı, işlenmesi azâbı, inkâr edilmesi küfrü gerektiren (şey, hareket veya davranış). 2. Yasak, doğru olmayan, hak olmayan (şey).

h. (116b/13), (12a/16)

h. + a (105a/16)

h. + dan (115a/5), (22b/1), (73b/4)

h. + dutmaḳ (105a/15)

h. + kıldı (118a/9), (118b/7), (85a/5)

h. + yèyenler (41b/16)

[= 11]

ḥarāret: <Ar. Sıcaklık.

h. + i (22a/4), (22a/5)

[= 2]

ħarb: <Ar. Devletlerin birbirleriyle diplomatik münâsebetlerini keserek yaptıkları silâhlı çarpışma, savaş, cenk.

h. + e (33a/2)

h. + oldı (33a/1)

[= 2]

ħarc: <Ar. 1. Feda etmek, harcamak. 2. Öldürmek.

h. + êtdüġ (11a/1)

h. + eyledik (103b/12)

[= 2]

ħareket: <Ar. 1. Bir şeyin, bir nesnenin bütününün veya bir kısmının yerini, konumunu veya durumunu deġiřtirmesi, kıymılda. 2. Davranış, davranma.

h. + e (15b/3), (20a/6)

h. + êderdi (40b/8)

h. + e geldi (34b/14)

[= 4]

ħarf: <Ar. 1. Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işâretlerden her biri. 2. Lâf, söz.

h. (3b/13)

h. + dür (103b/13), (3a/1), (48b/9), (61b/17), (66a/15), (71b/2), (74a/4), (80b/8), (83b/7), (91b/4), (94b/6), (99b/17)

h. + i (2a/15), (61b/15)

h. + kıldı (61b/15)

h. + ler (61b/16)

h. + leri (94b/9)

[= 18]

ħariř: <Ar. Bir şeyi elde etmek husûsunda aşırı derecede istekli olan, hırslı.

h. + oluġ (79a/10)

[= 1]

ħasan: Kişi adı.

h. (100b/17), (106a/12), (113b/14), (24b/3), (43a/2), (43b/10), (45b/8), (49b/11), (51b/6), (67b/9), (68a/8)

h. + a (24b/13), (44a/13)

h. + dan (64a/12), (71a/6)

h. + ı (118b/11)

h. + uġ (24b/4)

[= 17]

ħasani başrı: Kişi adı.

h. (56b/4)

[= 1]

ḥasenāt: <Ar. İnsanların iyiliği için yapılan hayırlı işler, iyilikler.

h. + uḥ (23a/8)

[= 1]

ḥasene: <Ar. İyilik, iyi ve güzel iş.

h. (72a/5)

h. + den (43b/8)

[= 2]

ḥasīs: <Ar. Kıymetsiz.

h. + yerlere (116a/2)

[= 1]

ḥasret: <Ar. Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştiyak.

h. (10a/17)

h. + leri (17a/15)

[= 2]

ḥasta: <Far. Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse.

h. (9b/2)

h. + dur (7b/7)

h. + olur (14a/14)

[= 3]

ḥastalığ: *bk* hastalık.

h. + a (87a/12), (87b/9)

[= 2]

ḥastalık: Sağlık durumu bozuk olma hâli.

h. (14a/14), (8b/11)

[= 2]

ḥasūd: <Ar. Çok kıskanç, haset eden, kıskanan kimse.

h. + lar (25a/6)

h. + ları (25a/7)

h. + ları (76b/9)

[= 3]

ḥaṭra: <Ar. Hal, keyif, hatıra.

h. + larından (103b/12)

[= 1]

ḥaṭīb: <Ar. 1. Güzel söz söyleyen, hitâbet yeteneği olan kimse. 2. Topluluk karşısında söz söyleyen kimse.

h. (84b/7)

[= 1]

ḥatim: <Ar. Kur'an'ı baştan sonra okuma.

h. + kılmışca (2a/1)

[= 1]

ḥattā: <Ar. “Bile, üstelik, dahi, hem de, bundan başka” gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.

h. (102b/16), (55b/17), (76b/1)

[= 3]

ḥatun: <Far. Kadın, eş.

h. (112a/15), (46b/4)

h. + ı (65b/15)

[= 3]

ḥavāle: <Ar. Bir işi, bir şeyi başkasının sorumluluğuna bırakma, başkasına devretme.

h. + kıla (75a/4)

[= 1]

ḥavās: <Ar. Duyular, hasseler.

h. + da (114b/17)

[= 1]

ḥavız: <Ar. Havz. Bahçeleri süslemek, sulamak, içinde yüzmek veya belli maddeleri ıslatmak, boyamak, süzmek gibi maksatlar için kullanılan, etrâfi

beton, tuğla, mermer vb. şeylerle çevrilmiş su biriktirme yeri.

h. + lar (108a/7)

[= 1]

ḥavvā: Kişi adı.

h. + dur (106a/8)

[= 1]

ḥavvās-i ḥamse-i zāhir: <Ar. Dıştaki beş duyu. (Duyma, görme, koklama, dokunma, tat alma.)

h. + de (115b/1)

[= 1]

ḥavvās-i ḥamse-i bāṭına: <Ar. İçteki beş duyu.

h. + da (115b/2)

[= 1]

ḥavvāse-yi ḥamse: *bk.* ḥavvās-ı ḥamse.

h. + (114b/16)

[= 1]

ḥayā: <Ar. 1. Utanma, utanç, sıkılma. 2. Nâmus, ar, edep. 3. Kulun kusurlarından dolayı Allah'tan utanması, kulluk görevlerini Cenâb-ı Hakk'a lâyık görmemesi ve Allah'ın

sevgisini kaybetmekten doğan korku ile
kötülüklerden kaçınması hâli.

h. (31b/12)

[= 1]

h yasızlık: 1. Edepsizlik, utanmazlık. 2. Ahl ka
aykırı davranış.

h. (31b/12)

[= 1]

hay t: <Ar. 1. Organların canlının varlığını
devam ettirecek şekilde işlemesi ve
canlıların, organlarının g sterdiği
fa liyet sonucunda varlıklarını
s rd rmesi durumu, s r p giden
yaşama, canlı olma, dirilik. 2.
Doğumdan  l me kadar geen s re,
yaşanan, yaşanmakta olan veya ileride
yaşanacak zaman,  m r.

h. (11b/15), (27a/4)

h. + da (9b/17)

h. + dan (20a/1)

h. + dur (27a/9)

[= 5]

haykır-: ok y ksek sesle bağırmak.

h.-mağdur (51a/4)

[= 1]

hayme: <Ar. adır.

h. + si (26b/17)

[= 1]

hayr n: <Ar. Bir kimse veya bir şey karşısında
hayranlık duyan, onu ok beğenen, ok
takdir eden kimse.

h. + oldu (46b/16)

h. + olub (104a/10), (107b/15)

[= 3]

haysiyet: <Ar.  tibar, onur, şeref.

h. + le olalar (102b/1)

[= 1]

hayv n: <Ar. 1. Hizmete yarayan at, eşek, katır
cinsinden yaratık. 2. Hareket edip yer
değiştirebilme ve hissetme yeteneği
olan canlı yaratık. 3. Bu niteliği taşıyan
insan dışındaki canlı yaratık.

h. (20b/3), (30b/9), (34b/13)

h. + dan (116a/7)

h. + ursağında (20b/13)

h. + lar (34a/10), (47b/9), (96a/3)

h. + lardan kılmadı (114b/12)

h. + lardan kılsa (114b/14)

h. + ları (66a/9)

[= 11]

hayvāncık: Hayvancık.

h. + lar (100b/11), (46b/5)

h. + lardan (47b/9)

[= 3]

hayz

h. + ı (41a/9)

[= 1]

hazırla-: (Yapılacak işi) Uygun duruma sokmak,
istenildiği zaman faydalanılmak üzere
hazır etmek, hazır hâle getirmek.

h.-dum (48b/11)

[= 1]

hazra mevt: Bir şehir ismi.

h. + de (108b/11), (108b/14)

[= 2]

hazret: <Ar. 1. Şahıs veya kutsal sayılan varlık
isimlerinin başına getirilip Farsça isim
tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı
ifâde eder. 2. Bir büyük zattan
bahsedilirken isim yerine kullanılır.

h. + de (47a/2)

h. + den (3b/1)

h. + e (118b/12)

h. + i (101a/2), (102a/1), (105a/8), (10b/10),
(114a/16), (117a/7), (16b/6), (1b/14),
(31b/13), (32b/13), (37b/16), (38a/3),
(40a/11), (48b/10), (51a/10), (61b/13),
(61b/2), (62a/12), (62a/5), (62b/4),
(66b/2), (6a/12), (6a/3), (73a/10),
(73a/7), (74a/6), (74a/8), (74b/13),
(75a/4), (77a/10), (77b/16), (81a/7),
(82a/16), (83a/11), (83b/13), (84b/1),
(85a/16), (92a/13), (92b/14), (93b/6),
(94b/11), (95a/12), (95a/3), (95b/3),
(96b/15), (98b/12)

h. + inde (47b/1)

h. + inden (45b/2), (61a/11), (84b/4)

h. + ine (115a/10), (46b/15), (47a/12), (66b/4),
(66b/9)

h. + inün (10a/3), (37a/4), (39b/7)

h. + i resül (48b/12)

h. + i resülden (66a/17)

h. + iyile (59b/10)

h. + iyle (59b/15)

h. + ünün (92a/17)

[= 66]

hazan: <Far. Sonbahar, güz.

h. + geçici (77a/7)

[= 1]

hazîne: <Ar. Toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddî değeri yüksek şeylerin bütünü.

h. (81a/16)

[= 1]

hazînedâr: <Ar. Bir hazîneyi korumak ve yönetmekle görevli kimse.

h. + ı (111b/11)

[= 1]

helâllik: Helâl olma durumu.

h. (46b/17)

[= 1]

hıkd: <Ar. Öc alma arzusu, gizli düşmanlık, kin.

h. (22b/3)

[= 1]

hımâr: <Ar. Eşek, merkep.

h. (114b/13), (73a/14)

[= 2]

hışm: Aynı soydan gelen veya evlenme yoluyla aralarında yakınlık bulunanlardan her biri.

h. + ından (109a/13)

[= 1]

hışm: <Far. Kızgınlık, öfke, gazap.

h. + eylemeyem (26a/8)

[= 1]

hışm: <bk. hışım.

h. + ıla (78a/3)

[= 1]

hîle: <Ar. Bir kimseyi kandırmak, aldatmak ve yanıltmak amacıyla yapılan düzen, tertip.

h. + eyleyüb (94a/16)

h. + si (65a/13)

[= 2]

hicâb: <Ar. 1. Utanma, sıkılma, mahcûbiyet. 2. Gönülde hakkın tecellisine ve ilâhî hakikatleri görmeye engel olan ve insanı Allah'tan uzaklaştıran maddî, mânevî her şey.

h. + ola (10b/14)

[= 1]

hicâz: <Ar. Mekke ve Medine'yi içine alan bölgenin ismi.

h. + a (39a/14)

h. + ı (39a/12)

[= 2]

hikāyet: <Ar. Hikāyeler.

h. (31a/4), (34a/8), (35b/14), (46b/12), (7a/14),
(21b/5)

h. + de (102b/13), (104a/1), (115a/7), (35a/2),
(52b/2), (59a/7)

h. + i (104a/2), (115b/9), (53b/4)

h. + ini (53b/7)

h. + olundu (85a/14)

[= 17]

hikmet: <Ar. 1. Hakîmlik, bilgelik. 2.

Cenâbıhakk'ın her şeyi yerli yerince
yaratma, her şeyi lâıyk olduğu yere
koyma sırrı, âlemin insanlar tarafından
anlaşılamayan gizli amacı.

h. (102b/8), (71b/7)

h. + dür (66b/4)

h. + ini (34a/16)

h. + ler (115a/1)

[= 5]

hinzir: <Ar. 1. Hınzır. 2. Domuz. 3. Gaddar,

hâin kimse.

h. (114b/13)

[= 1]

hisâb: <Ar. Hesap.

h. (103b/10), (12a/17), (51b/4)

h. + alur (85a/16)

h. + dur (21a/12)

h. + édevüz (103b/11)

h. + ın (81b/11)

h. + ola (28a/6)

h. + şoralalar (22a/17)

h. + şorucu (22b/10)

h. + vakti (20b/14)

h. + vèreler (47a/4)

h. + vèresidür (82a/14)

h. + vèresiz (51a/15)

h. + vèriserlerdür (103b/9)

h. + vèrmege (83a/4)

h. + vèrmeye (82a/11)

h. + vèrmezüz (77a/5)

h. + vèrüb (35a/10)

h. + yerine (22a/16)

[= 20]

hitâb: *bk.* hitâb.

h. (5b/1)

h. + geldi (109b/11)

h. + gele (22b/9)

[= 3]

hizmet: <Ar. Bir kimsenin yapmakla sorumlu tutulduğu iş, kendisine verilen görev.

h. + ini (13a/2)

[= 1]

hoca: <Far. Dînî hizmetlerde görevli kimse, din görevlisi.

h. + nuḡ (115b/10)

h. + yı (115b/12)

h. + yıla (115b/11)

[= 3]

hör: <Far. Değersiz, hakir, bayağı.

h. (91a/11)

h. + dur (116b/2)

h. + görenleri (25a/8)

h. + kıların (116b/7)

[= 4]

hōrlık: Horluk, değersizlik.

h. (76b/17)

[= 1]

hōş: <Far. Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

h. (12a/7), (36a/10)

h. + āvāzlar (25b/4)

h. + dutanlar (73b/7)

h. + geldi (86b/11)

[= 5]

hōşlıḡ: Hoşluk, hoş olma durumu.

h. + ıla (116b/17)

[= 1]

hōşnūdlıḡ: *bk.* hoşnūdluk.

h. + ı (78a/4)

[= 1]

hōşnūdluk: Hoşnut olma durumu.

h. (117b/17)

[= 1]

hūrī: <Ar. Cennet kızı.

h. (26b/13), (27a/2)

h. + kızları (102b/2), (44b/1)

h. + ler (25b/1)

h. + lerile (26a/13)

h. + lerüḡ (26b/14)

h. + nūḡ egninde (26b/13)

[= 8]

hulle: <Ar. Cennette giyilecek elbise.

h. (24a/4), (26b/13), (35b/17)

h. + ler (22b/13), (26b/13)

h. + ler yağa (27a/15)

[= 6]

hurmā: <Far. Hurma ağacının tatlı, besleyici, etli meyvesi.

h. (17b/7), (17b/8)

h. + lardan (11b/8)

h. + salķumını (17b/8)

h. + salķumununı (17b/7)

[= 5]

huşūmet: <Ar. Hasımlık, düşmanlık.

h. + de (19a/17)

[= 1]

husbān: Dağ ismi.

h. + tağıyla (51b/15)

[= 1]

huṭbe: <Ar. Cuma namazından önce ve bayram namazlarından sonra hatîbin minberde yaptığı, Arapça ve Türkçe olmak üzere

iki kısımdan meydana gelen dinî konuşma.

h. (84b/7)

[= 1]

hüccet: <Ar. 1. Delil, belge, senet. 2. Şeriat mahkemeleri kadıları tarafından düzenlenen resmî belge.

h. (29a/11), (5a/5), (5b/2), (6a/17)

h. + den (109b/4)

h. + eyler (33a/14)

h. + eylersiz (19a/9)

[= 7]

hüküm: *bk.* hüküm

h. + eyler (12a/1)

[= 1]

hüküm: <Ar. 1. Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı. 2. Emir, buyruk.

h. (41b/17), (67a/17)

h. + kılsalar (75a/4)

h. + ler sürdi (99b/10)

[= 4]

hürmet: <Ar. Bir şeye veya bir kimseye değer vermekten ileri gelen ölçülü davranma

hissi, çekinme ile karışık bir sevginin verdiği dikkat ve îtinâ gösterme duygusu, saygı.

h. + ine (61b/16)

[= 1]

hürmetlü: Saygılı.

h. (73a/17), (80b/12)

[= 2]

hüseyn: Kişi adı.

h. (24b/3)

h. + i (118b/11)

h. + üñ (24b/4)

[= 3]

hüsn: <Ar. Güzellik.

h. (27a/14)

h. + üñüz (27a/16)

[= 2]

hâc: <Far. Birbirini dik olarak kesen iki doğru parçasından meydana gelen ve Hz. İsa'nın çarmıhtaki duruşunu temsil eden Hıristiyanlık sembolü, put, istavroz.

h. + a tapıçalardan (89a/17)

[= 1]

hâ'if: <Ar. Korkak.

h. + ler (25a/1)

[= 1]

hâl: <Ar. Durum.

h. + i (41a/2)

[= 1]

hâlık: <Ar. Yaratıcı, yaratan, esmâ-i hüsnâdan Allah'ın isimlerindedir.

h. (33b/2), (96a/2)

h. + a (1b/11), (1b/6), (33b/1), (9a/6)

h. + dan (19a/6)

h. + dur (34a/2)

[= 8]

hândân: <Far. Gülen, neşeli, şen.

h. + da (24b/7)

[= 1]

hânedân: <Far. Köklü, asil ve büyük âile, târihteki tanınmış bir kimseye dayanan soy.

h. + dansın (3b/7)

[= 1]

hâfir: <Ar. Düşünme, akılda tutma yeteneği, hâfıza, zihin.

h. + ından (34b/2)

[= 1]

hâtr: <Ar. Irâdesi olmadan kulun kalbine doğan mânevî hitap. **2.** Bir kimsenin biri üzerindeki saygılı etkisi, îtibar.

h. + uñ (3b/10)

[= 1]

hâzır: <Ar. Huzur.

h. + larında (73b/16)

[= 1]

haber: <Ar. **1.** Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz. **2.** (Ulemâdan bir kısmına göre) Hz. Peygamber'den yâhut sahâbe ve tâbiinden rivâyet edilen hadis [Diğer bir kısmına göre ise sâdece Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerine hadis, sahâbe ve tâbiininkine ise haber denir].

h. (10a/9), (17a/6), (35b/8), (35b/9), (63a/16), (66a/9), (72a/13)

h. + de (117a/16), (15a/9), (30b/1)

h. + den (35b/7), (36b/2)

h. + eyleyeler (17a/6)

h. + getürelim (68a/3)

h. + i (100a/6), (107a/9), (108a/11), (52a/2), (56b/14), (7b/10)

h. + in (108a/12), (61b/5)

h. + inden (36b/2)

h. + ini (70b/4), (70b/4)

h. + lerden (36b/2)

h. + oldı (57b/4), (57b/7)

h. + ümizi (63a/1)

h. + vèr (105b/6)

h. + vèrdi (112b/17), (115a/14), (54b/15), (87a/8)

h. + vèrdiler (30a/3)

h. + vèrem (108a/15)

h. + vèrgil (45a/4), (86a/2), (98a/1)

h. + vèrilmişken (83a/5)

h. + vèrir (76a/10)

h. + vèrüñ (76a/3)

h. + vèrür (105b/10), (110b/5), (111a/17), (36b/16), (39a/6), (54b/12), (56b/2), (57b/15), (58b/9), (70b/5), (77b/2)

h. + vèrüverem (7a/4)

[= 54]

ḥabīr: <Ar. 1.“Her şeyden haberdar olan” anlamında esmâ-i hüsnâdan Allah’ın isimlerindedir. 2. Haberi olan, haberdar, vâkıf. 3. Bilgili, âlim.

h. (3a/6)

[= 1]

ḥafīf: <Ar. 1. Tartıda ağırlığı az gelen. 2. Etki gücü az olan. 3. Belli, tabiî veya kabul edilmiş bir ölçüye göre yoğunluğu, miktârı, şiddeti, etkisi az olan, az miktarda, biraz.

h. + ola (2b/8)

[= 1]

ḥalās: <Ar. Kurtuluş, kurtulma.

h. (2b/6)

h. + dilerise (84b/5)

[= 2]

ḥalāyık: <Ar. Esir edilmiş kız, kadın.

h. (117a/8), (17a/12), (20a/9), (22a/13), (28a/12), (28a/2), (51a/16), (54a/12), (65b/16), (67b/11), (69a/2), (85a/15), (86a/1), (87a/5), (87a/7), (88b/5), (95b/7), (96a/9)

h. + a (40b/9), (63a/1)

h. + ı (11a/8), (22a/16), (23b/1), (71b/8), (88b/11)

h. + ıḡ (113a/7), (22a/5), (66b/6)

h. + ıḡ a’zāsından (20b/9)

h. + ı süreler (22a/13), (22a/2), (22b/12), (28a/7)

h. + lar (118a/6), (119a/14), (65b/7), (75b/11)

h. + lara (40a/16)

h. + ortasında (117b/15), (117b/16)

[= 40]

ḥaleli: <Ar. Daireli.

h. (7b/9)

[= 1]

ḥalīfe: <Ar. Hz. Muhammed’den sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi, emîrû’l-müminin.

h. (52b/3), (52b/4), (52b/5)

h. + kıldı (62b/5)

h. + ler kıldı (109a/16)

[= 5]

ḥalk: <Ar. 1. Bir milleti meydana getiren insan topluluğu. 2. (İsim tamlamasının ikinci

ögesi olarak Aynı yerde bulunan
kimseler.

h. (56b/13), (69a/4), (87a/1), (8a/1), (96a/16)

h. + a (108a/10), (42a/1), (45b/9), (62b/8)

h. + dan (6b/5), (89a/16)

h. + dur (45b/7)

h. + ı (28b/14), (29b/4), (29b/7), (30b/9),
(7a/15), (88a/15), (9b/4)

h. + ıñ (117a/9), (40a/17)

h. + ına (7a/13)

h. + ını (28a/13), (7b/3)

h. + ınıñ (18b/1), (7a/13)

h. + uñ (118a/5), (40a/17), (47a/15), (88b/8),
(99b/9)

[=31]

ḥalka: <Ar. Çember.

h. + dan (110b/17)

[=1]

ḥalvet: <Ar. 1. Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip
yalnız kalma, tenhâya çekilme. 2.
Kulun Allah'ın huzûrunda onunla
halleşmesi, mânen sohbet etmesi
durumu.

h. (104a/8), (5b/15)

h. + e (17a/4)

h. + e gireler (17a/1)

[=4]

ḥamr: <Ar. Şarap.

h. + dur (27a/4)

h. + ırmağından (27a/9)

[=2]

ḥamse: <Ar. Beş.

h. (114b/16), (115b/1), (115b/2)

[=3]

ḥandaḥ: Hendek.

h. + lar (88b/10)

h. + ları (89b/11)

[=2]

ḥarāb: <Ar. 1. Yıkık dökük, yıkılmaya yüz
tutmuş, vîran. 2. Kötü durumda, bitik,
perîşan.

h. (117a/14)

h. + köye (34a/9)

[=2]

ḥarac: <Ar. Sahibi müslüman olmayan araziden
alınan vergi.

h. + éderüz (116a/2)

h. + édevüz (116a/5)

h. + étsevüz (116a/3)

[= 3]

ḥarbīl: Kişi adı.

h. (112b/10), (112b/15)

[= 2]

ḥarbīj: İsim.

h. + adlu (111b/11)

[= 1]

ḥarbil: Kişi adı.

h. + i (112b/6)

[= 1]

ḥaşlet: <Ar. Yaratılıştan gelen özellik, huy, tabiat.

h. (69a/14)

h. + ler (2b/2)

[= 2]

ḥaşm: <Ar. Düşman.

h. (33a/13)

h. + oldı (33a/14)

[= 2]

ḥasta: <Far. Sağlığı yerinde olmayan.

h. + lara (7b/5)

[= 1]

ḥafā: <Ar. 1. Aslına uygun olmayan, doğru olmayan şey; yanlış, yanlışlık. 2. Makbul olmayan iş, kusurlu davranış, kabahat. 3. İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan kusur, bir kasıt olmadan yapılan yanlışlık, yanılma.

h. + kıldum (31a/16)

[= 1]

ḥatim: <Ar. 1. Bitirme, sona erdirmeye, tamamlama. 2. Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna kadar ezberden veya yüzünden okuma.

h. + olmaqlığı (6a/16)

[= 1]

ḥatun: < Kadın, eş.

h. (112b/1), (113a/10), (113a/6), (113b/1)

h. + ı (113a/16), (59b/7), (59b/8), (65b/6)

h. + uñ (113a/6), (113b/4)

[= 10]

ḥavf: <Ar. Kulun amellerinin ve ibâdetlerinin Hak katında makbul olup olmama endişesinden doğan Allah'ın sevgisini kaybetme korkusu, Hakk'ın azameti

karşısında kendi hâlimden hayâ etme ve çekinme durumu.

h. (13a/7)

[= 1]

ḥavvās: <Ar. Duyular.

h. + ı i'tibārile (117a/10)

[= 1]

ḥayber: Şehir ismi.

h. + e (39a/14)

h. + i (39a/12)

[= 2]

ḥayır: <Ar. 1. Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş. 2. Maddî veya mânevî karşılık beklenilmeden yapılan iyilik, yardım, ihsan.

h. + cezāsı (21b/3)

h. + dan (10b/9), (30a/12), (46a/14), (61a/6), (69a/12), (6b/12), (7a/10), (92b/15)

h. + la yazılmışdır (78b/7)

[= 10]

ḥayli: <Far. Oldukça fazla, epey, çokça.

h. (86b/16)

[= 1]

ḥayr: <Ar. Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş.

h. (13a/3), (13a/4), (55a/13)

h. + 'amelüj (21b/1)

h. + a olurdu (52b/12)

h. + dan (84b/4)

h. + ı (21a/17), (21b/2), (90b/3), (90b/5), (96a/4)

[= 11]

ḥayrân: <Ar. 1. Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse. 2. Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

h. + kalalar (28a/12)

h. + kıla (69a/7)

[= 2]

ḥayrât: <Ar. 1. İyilikler, hayırlı işler. 2. Hayır maksadıyla yapılan çeşme, cami, köprü.

h. + lar (119a/7)

h. + yolından (63b/4)

[= 2]

ḥayrū'l-beriyye: <Ar.-Ar. Hayırlı çöl.

h. + dür (4b/8)

[= 1]

hazîne: <Ar. 1. Toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddî değeri yüksek şeylerin bütünü. 2. Bunların saklandığı yer. 3. Maddî veya mânevî büyük servet değerindeki şey.

h. (57a/5)

h. + den (57a/7)

h. + ler (12a/10), (99a/3)

h. + lerin (84a/13)

h. + lerinden (116a/4)

h. + si (70b/11)

h. + sidür (3a/17)

[= 8]

hazînedâr: <Ar.-Far. Bir hazîneyi korumak ve yönetmekle görevli kimse.

h. + 'avratı (112a/3)

h. + ları (25a/16)

[= 2]

hışm: Aynı soydan gelen veya evlenme yoluyla aralarında yakınlık bulunanlardan her biri.

h. + ı (73a/12)

h. + larına (68b/3)

[= 2]

hışm: <Far. Öfke, kızgınlık, gazap.

h. + ı (69a/9)

[= 1]

hıyânetlik : Hâinlik, hâinlik durumu.

h. + eder (94a/2)

[= 1]

hikâyet: <Ar. Hikâye.

h. (94b/14)

[= 1]

hilâf: <Ar. 1. Aykırı, ters. 2. *Halk ağzı.* Yalan.

h. (27b/15)

h. + ından (54b/9), (54b/9)

h. + kılmışlardır (42b/1)

[= 4]

hil'at: <Ar. Pâdişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükâfat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.

h. + in (81a/9)

h. + ini (12b/13), (15b/1)

h. + lar (80b/16)

[= 4]

hiṭāb: <Ar. 1. Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltilme, tevcih etme. 2. İnsanın ancak gönlünde duyduğu ve hissettiği sesleniş, gönüldeki konuşma [Hitaplar ilâhî hitap, melekler yoluyla gelen hitap, nefs-i levvâmeden, nefs-i emmâreden ve şeytandan gelen hitap olmak üzere ayrılmıştır].

h. + dur (19a/8)

h. + geldi (115a/11)

h. + geldiki (9b/9)

h. + gele (20a/11), (20a/12), (22b/10), (28a/8),
(28b/8), (47b/9)

h. + kıla (114a/14)

h. + kıllalar (47b/15)

h. + kıldı (109b/17), (48b/10)

h. + kıldıki (9a/16)

[= 14]

hūd: <Far. Kendi, bizzat, -de, dahi.

h. (14b/14), (19b/7), (27b/15), (31a/10),
(32a/11), (54a/2), (5a/2), (9a/8), (8b/2)

h. + oluṣ (30a/11)

[= 10]

hūr: <Far. Değersiz, hakir, bayağı.

h. + dur (48b/3)

h. + kılduğımı (116b/4)

h. + kılub (71a/16)

h. + ola (100a/9)

h. + olmaz (106b/7)

[= 5]

hōrla-: <Far. 1. Değer vermeyip küçük düşürmek, küçük görmek. 2. Kötü davranmak.

h.-dı (114b/8)

h.-mazın (116b/4)

[= 2]

hōrluğ: *bk.* hōrlıq.

h. + a (38b/10)

h. + ıla (47b/5)

h. + ımı (37b/4)

[= 3]

hōrlıq: 1. Horluk. 2. Hor olma durumu, değersizlik, bayağılık.

h. (106a/17), (12a/17)

[= 2]

hōrluğ: < *bk.* hōrlıq.

h. + ımı (40a/7)

[= 1]

hōş: <Far. Duyguları okşayan, zevk veren,
beğenilen, güzel, iyi, latif.

h. + dutardı (62b/3)

[= 1]

hōşluğ: <bk hōşluk.

h. + ı (29b/2)

[= 1]

hōşluk: < Hoş olma durumu.

h. (29b/1)

[= 1]

horōs: <Far. 1. Horoz. 2. Eskiden atla
döndürülerek buğday öğüten değirmen.

h. (38b/16)

[= 1]

hoşnūd: <Far. Bir kimseden veya bir halden
memnun durumda olan, râzı.

h. + olası (35b/14)

h. + un (35b/13)

[= 2]

hoşnūdluk: Hoşnut olma durumu.

h. + kadehleri (79b/8)

[= 1]

hūb: <Far. Güzel.

h. + şüretlere (25b/5)

[= 1]

hulkūm: <Ar. (İnsan ve hayvanlarda) Boğaz.

h. + a (38b/13)

[= 1]

hullet: <Ar. Gerçek dostluk, arkadaşlık.

h. + sarāyında (15b/1)

[= 1]

hurdmürd: < Far. Parçalanarak ölmek.

h. + oldı (111a/16)

[= 1]

hurmā: <Far. Hurma ağacının tatlı, besleyici,
etli meyvesi.

h. + ağacına (54b/12)

h. + yı (64b/12)

[= 2]

huzeyfe: Kişi adı.

h. (77b/3)

[= 1]

hüküm: <Ar. Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu
hakkında verilen karar, yargı.

h. + kılmagicün (117b/15)

[= 1]

hā: Arap alfabesinden bir harf.

h. + sından (49a/3)

[= 2]

hābil: Kişi adı.

h. (65b/1)

[= 1]

hāmān: Kişi adı.

h. (53b/17), (54a/2), (57b/13), (58b/3), (58b/4),
(58b/8), (59a/11), (59a/15)

h. + dan (58b/16)

h. + ı (59a/10), (59a/12), (59a/13)

h. + ıla (52a/17)

[= 13]

Hārūn: Kişi adı.

h. (54a/13), (54b/7)

h. + ı (118b/9), (52b/16), (53a/16), (53b/2),
(53b/6), (57b/3)

h. + ıla (53b/7)

[= 9]

hārūn bin keşir: Kişi adı.

h. (62a/1), (94b/7)

h. + e (91b/5)

[= 3]

hārūn bin keşir: Kişi adı.

h. (71b/3)

[= 1]

hārūn keşir zeyd bin eslem: Kişi adı.

h. + den (80b/8)

[= 1]

hafta: <Far. Yedi gün.

h. (55a/4)

[= 1]

havā: <Ar. Gökyüzü.

h. + da (67a/9), (79b/2)

h. + dan (64b/8)

h. + ya (110a/17), (111a/15), (20a/6), (58a/7),
(67b/14)

[= 8]

hāzm: <Ar. Yenen şeylerin vücutta
değişikliklere uğrayarak kana karışacak
duruma gelmesi işi, sindirim.

h. + ola (26b/5)

[= 1]

hēsāb: <Ar. 1. Sayısal işlemlerden bahseden
ilim. 2. Tahmin.

h. + m (100a/3)

h. + mda (76a/7)

h. + ola (44a/6)

[=3]

heb: 1. Hep. 2. Hiçbiri veya hiçbir kimse dışarıda kalmamak üzere, bütün. 3. zf. Her zaman, dâima.

h. (117a/14), (38a/9), (54a/11), (55a/10), (55b/10), (55b/8), (71b/13), (74a/3)

[=8]

hediyeye: <Ar. Sevgi veya saygı ifâdesi olarak karşılıksız verilen şey, armağan.

h. + sin (26a/17)

[=1]

helâk: <Ar. 1. Ölme, mahvolma, yok olma. 2. Perîşan olma, bitkin duruma gelme.

h. + êde (68a/6)

h. + êden (110a/10)

h. + êderler (57b/16)

h. + êdiserdür (109b/13)

h. + êtdi (110b/13), (110b/6)

h. + êtmeye (109a/6)

h. + eyledi (110b/2)

h. + kıldı (107a/10), (107a/7), (109a/2), (111b/1), (113b/9)

h. + kılduğ (10a/13), (10b/4)

h. + kıldum (59a/12)

h. + kıлмаğa (10a/13)

h. + ola (20a/9)

h. + olalardı (29b/7)

h. + olan (110b/12), (59a/17), (59a/8)

h. + olasn (82a/2)

h. + olaydı (94a/7)

h. + olayıdı (29b/4)

h. + oldı (108b/10), (111b/16), (56a/14), (57a/4), (87a/7)

h. + oldılar (10a/16), (10a/8), (111a/16), (59a/6), (88a/4)

h. + olduğın (108b/2)

h. + olmaduğ (59a/15)

h. + olmağlığı (60a/17)

h. + olmağlığı (57a/1)

h. + olsın (76a/7)

h. + olub (94b/4)

h. + olurdı (107a/17)

[=42]

helâklîg: <Ar. Perişanlık.

h. + a (82a/5)

[= 1]

helâl: <Ar. Dînin yasaklamadığı şey, hareket ve davranış.

h. (116b/13)

h. + i (115a/5)

[= 2]

hem: <Far. Kullanıldığı cümleye “üstelik, bir de, şu da var ki, zâten” mânâları katarak anlamı kuvvetlendirir.

h. (106b/4), (115a/8), (116b/6), (116b/6), (116b/7), (116b/7), (15a/10), (15a/11), (15a/9), (34a/14), (37b/11), (46b/17), (50b/16), (50b/16), (74b/12), (90b/12), (95b/11), (97a/17), (99a/7)

[= 19]

hemân: <Far. 1. Hemen kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli. 2. Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden.

h. (102b/3), (103a/14), (103a/8), (106a/3), (108b/3), (109b/6), (11a/9), (40a/1), (43b/15), (44a/1), (55a/1), (56a/10), (57a/1), (85b/8), (87b/5), (98b/16)

[= 16]

hemândem: <Far. Hemen, derhâl.

h. (70a/11)

[= 1]

hemîşe: <Far. Her zaman, dâima.

h. (106b/13), (37a/12), (39b/14), (70a/14)

[= 4]

hemîşîgi: <Far. Her zaman.

h. (16b/16), (17b/3)

[= 2]

henüz: <Far. 1. Daha şimdi, yeni. 2. (Olumsuz cümlelerde) Daha, hâlâ, şimdiye kadar, elan.

h. (112a/15), (26a/2), (34b/10), (34b/8), (34b/9), (67a/13), (94b/16)

[= 7]

hep: 1. Her zaman. 2. Hiçbiri veya hiçbir kimse dışarıda kalmamak üzere.

h. (49b/4), (57b/8), (72a/2)

[= 3]

her: <Far. 1. Tekil kelimelerin önüne getirilir ve o kelime için verilen hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için teker teker geçerli olduğunu gösterir, –nin hepsi, bütün, cümle. 2. Önüne geldiği

tekil kelime için cümlede verilen hüküm olumsuzsa, bu hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için değil ancak bazıları için geçerli olduğunu belirtir.

h. (100a/2), (102a/15), (103a/11), (103b/11), (103b/12), (104a/12), (104a/14), (104a/3), (105a/9), (105b/15), (105b/8), (105b/9), (106a/16), (106b/1), (107b/1), (107b/1), (107b/17), (108a/1), (109a/17), (110b/9), (113b/17), (114b/10), (115a/1), (115a/12), (115a/2), (115b/13), (115b/2), (115b/3), (116/ā), (116/ā), (116a/4), (116b/6), (117a/1), (117a/6), (117b/10), (118a/12), (118a/2), (118b/10), (12a/14), (12a/16), (13a/15), (13a/3), (14a/12), (14a/4), (15b/12), (16a/14), (16a/16), (18a/2), (18a/9), (18b/3), (1b/16), (1b/17), (21b/4), (21b/7), (22a/1), (22a/17), (22b/11), (22b/15), (22b/5), (22b/5), (22b/6), (23a/3), (23a/4), (23b/10), (23b/3), (23b/4), (23b/8), (26a/1), (26a/11), (26b/10), (26b/11), (26b/11), (26b/12), (26b/13), (26b/17), (27a/1), (27a/1), (27a/13), (27a/2), (29a/12), (2b/9), (32a/14), (33b/12), (33b/13), (33b/2), (34b/17), (35a/5), (35a/8), (35a/9), (38b/7),

(3b/13), (40b/11), (40b/17), (42a/7), (42a/8), (42b/11), (42b/12), (42b/12), (42b/15), (42b/15), (42b/17), (43a/3), (43a/9), (43b/5), (44b/15), (45a/14), (45a/16), (45a/17), (45a/8), (45a/9), (45b/2), (45b/4), (46a/13), (46a/14), (46a/7), (46a/9), (47b/15), (49a/14), (49a/5), (4a/15), (4a/7), (4b/1), (4b/4), (56a/8), (56b/5), (57b/10), (61a/11), (61a/8), (61b/15), (62a/3), (62b/11), (62b/13), (62b/14), (63a/7), (63a/8), (63b/13), (64a/16), (65b/3), (66b/1), (66b/14), (66b/2), (68a/11), (68a/9), (69a/12), (69a/3), (6a/5), (6a/8), (71a/10), (71b/4), (72a/5), (72a/6), (72b/15), (73b/1), (74a/10), (74a/6), (74a/9), (76a/13), (76a/14), (76a/16), (77a/14), (77a/17), (77a/6), (79a/11), (79a/17), (7a/10), (80b/10), (81b/13), (81b/3), (81b/9), (83b/10), (84a/10), (84b/13), (84b/3), (84b/5), (85a/3), (85a/7), (88b/11), (8a/9), (90b/13), (90b/15), (90b/6), (91a/10), (91a/13), (91a/9), (91b/6), (92a/1), (92b/13), (93a/2), (93a/5), (94a/1), (94a/2), (94a/7), (94b/12), (94b/8), (95a/15), (95a/2), (95a/5), (95a/5), (96a/17), (96a/8), (96b/10), (96b/10), (96b/7),

(97b/10), (97b/6), (97b/9), (98a/5),
(98b/11), (99a/2)

[= 209]

hergiz: <Far. Asla, kat'iyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

h. (100b/12), (106b/8), (26a/8), (29b/6),
(52a/15), (55a/4), (67a/14), (85b/6),
(89b/7), (96b/13)

[= 10]

herze: <Far. Boş, beyhûde, söz, hezeyan.

h. (101b/10), (6a/9), (94a/15)

[= 3]

heştâd: <Far. Seksen.

h. (16a/14), (2b/17)

[= 2]

hevâ: <Ar. 1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk. 3. (Nefisten gelen) Arzu, iptilâ.

h. + dan (22b/1)

[= 1]

heves: <Ar. 1. Arzu, istek. 2. Gelip geçici istek.

h. + eydürse (115a/2)

[= 1]

heybet: <Ar. 1. İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş, ululuk, azamet. 2. Sûfilerin, Allah'ın celâl tecellilerinden birine vâkıf veya mazhar olmaları dolayısıyla kalplerinde hissettikleri havftan ve kabzdan da öte korku hâli.

h. + den (20a/5), (67b/14)

h. + i (54b/16)

h. + ile (70a/12), (71b/10)

h. + inden (29b/4), (37a/6), (39b/9), (45b/2),
(51a/2), (87a/1)

[= 11]

heybetlü: 1. Heybetli. 2. Görünüşü korku ile karışık bir saygı uyandıran, böyle bir duygu uyandıracak büyüklük ve görünüşte olan.

h. + âvâzıla (117b/7)

h. + ferîşteler (36b/17)

h. + ferîştelerle (39b/3)

[= 3]

hezeyân: <Ar. 1. Sayıklama. 2. Saçma sapan konuşma, saçmalama. 3. Bu tarzda söylenen söz, herze.

h. (6a/9)

[= 1]

hezār: <Far. Bin.

h. (116a/13)

[= 1]

hīc: *hk* hīç.

h. (10b/1), (10b/13), (112b/12), (113a/11),
(13a/12), (14a/13), (14a/14), (15b/14),
(17b/17), (18b/15), (20b/10), (21a/13),
(21a/15), (22a/8), (23a/15), (23a/16),
(23a/6), (24b/11), (26a/6), (29b/1),
(29b/1), (33b/3), (34a/6), (34b/4),
(36b/14), (37a/17), (37a/17), (38a/14),
(38b/15), (38b/2), (39a/17), (3a/13),
(40a/2), (40a/3), (51a/1), (54b/14),
(55a/11), (5a/13), (5b/13), (76b/14),
(76b/16), (78b/16), (78b/16), (79a/14),
(79a/16), (79a/4), (7b/4), (96b/11)

[= 48]

hīç: <Far. Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, asla, kat'iyen.

h. (100b/12), (102a/17), (103a/15), (104b/3),
(106a/14), (106a/4), (106a/5), (106b/7),
(106b/7), (106b/7), (106b/8), (107b/12),
(107b/15), (107b/8), (108a/14),
(116b/16), (116b/16), (119a/16),
(44a/5), (45b/10), (45b/17), (46b/17),

(47a/11), (57a/13), (60a/13), (61b/10),
(61b/7), (62b/4), (65a/15), (65b/10),
(65b/17), (65b/4), (67a/12), (71b/1),
(73b/17), (74a/1), (83b/5), (84b/2),
(85a/13), (89b/14), (89b/15), (90a/17),
(99b/15)

[= 43]

hicāb: <Ar. Utanma, sıklıma, mahcûbiyet.

h. (28a/1)

[= 1]

hidāyet: <Ar. 1. Doğru yolu gösterme, hakka sevketme. 2. Doğru yol, hak yolu, Müslümanlık.

h. + bulmuşlar (9a/4)

h. + vèr (10a/5), (9b/16)

h. + vèrdi (96a/6)

[= 4]

hilāl: <Ar. Aynın yeni doğduğu zaman ilk üç günlük yay şeklindeki durumu.

h. (17b/6)

h. + e (42b/10)

h. + i (17b/10)

[= 3]

himmet: <Ar. 1. Yardım, ihsan. 2. Emek, gayret.

h. + i (64a/17), (64a/17)

[= 2]

hind: < Hindistan.

h. + e (36b/13), (39a/16)

[= 2]

hindü: <Far. Hindistan halkına mensup.

h. + meşeli (115b/16)

[= 1]

hişām: Kişi adı.

h. (75b/11)

[= 1]

hiżmet: <Ar. İş görmek.

h. + edeler (38b/8)

[= 1]

hūd: Kişi adı.

h. (109a/10), (109a/10), (109b/10), (109b/11),
(109b/12), (109b/13), (109b/4),
(109b/5), (109b/5), (109b/8), (109b/9),
(110a/11), (110a/9), (110b/11),
(110b/12), (110b/14), (110b/16),
(99a/15)

h. + a (110b/15)

h. + ı (110a/10)

h. + kavmi (109b/3)

h. + peygāberi (109a/8)

[= 22]

huşşām ca'fer: Kişi adı.

h. + den (72a/12)

[= 1]

hücüm: <Ar. Üstüne yürüme, saldırma, saldırı.

h. + kıla (118a/5)

[= 1]

hüseyn: Kişi adı.

h. + den (65a/12)

h. + e (24b/13)

[= 2]

hüseyn ibin fazıl: Kişi adı.

h. (86a/12)

[= 1]

hüvel vāhidü'l-kaḥhār: Tek galip, tek yöneten
O'dur.

h. (12a/1)

[= 1]

-I-

ılgım salgım: *E. T. Türk. ve halk ağzı*. Serap.

1. (42a/10)

[= 1]

ırāk: Irak memleketi.

a. + a (36b/12), (39a/15)

a. + da (102a/16)

[= 3]

ırağ: *bk.* ırak.

1. + ıdı (6b/15)

1. + oluğ (30a/11)

[= 2]

ırak: Uzak.

1. (14a/10), (6b/17), (7a/6)

1. + dan (105a/13), (14a/10)

1. + düşeriz (59b/16)

1. + düşerüz (115a/2), (85b/16)

1. + düşervüz (99a/14)

1. + ola (97a/8)

1. + olalım (39a/5)

1. + olan (97a/11)

1. + olıñuz (47a/7)

1. + olursañuz (7a/9)

[= 14]

ırmağ: *bk.* ırmağ.

1. (45a/13)

1. + a (45a/14)

1. + ına (55a/10)

1. + ından (27a/7), (27a/7), (27a/8), (27a/9),
(55b/12)

[= 8]

ırmağ: Doğrudan doğruya denize dökülen büyük
akarsu.

1. (27a/3), (48b/13)

1. + ağar (49a/3), (49a/4), (49a/4), (49a/4)

1. + dan (27a/5), (45a/16), (49a/7)

1. + lar (25b/8), (27a/4), (27b/2), (28b/8),
(90a/13), (94a/12)

[= 15]

ırz: <Ar. İffet, namus.

a. + ın (47a/15)

[= 1]

ıslan-: Islak duruma gelmek.

1.-mamış (34b/11)

[= 1]

ıslan-: Islanmak.

1. adı (34a/14)

[= 1]

ışmarla- *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Birinin veya bir şeyin korunmasını yâhut bakılmasını birine bırakmak, emânet etmek, tevdî etmek. *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Nasıl davranması gerektiğini söylemek, tembih etmek, tavsiye etmek *halk ağzı.* Çağırarak.

1.-dı (108b/5), (50b/9), (75a/15), (88b/5)

1.-dılar (94b/4)

1.-ruz (14a/15)

1.-yıcak (39a/12)

[= 7]

ışşı: Hükümdar, vali.

1. + kıla (62b/12)

[= 1]

ıyş: <Ar. 1. Yaşayış, yaşama. 2. Hayâtın keyfini çıkarma.

a. (37a/11), (39b/14)

a. + ları (28a/4)

[= 3]

-İ-

İmân: <Ar. 1. Allah'a inanma, dînî inanç. 2.

Allah'ın birliğini, melekleri, mukaddes kitapları, peygamberleri, kıyâmet gününü, kaderi, ölümden sonra dirilmeyi kalp ile tasdik ve dil ile ikrar etme, kalben inanma ve dil ile söyleme.

i. (105b/15), (112b/13), (114b/11), (117b/17), (9b/13), (9b/16)

i. + a geldi (109b/6), (112b/16)

i. + a geldiler (54b/4)

i. + a geldüm (9a/17)

i. + a gele (58b/11)

i. + a gelince (103a/11)

i. + a gelmedi (110b/2)

i. + a gelmediler (55b/4)

i. + a gelmekligi (5b/3)

i. + a gelmezler (5a/16), (6a/16)

i. + a gelmezüz (110b/13)

i. + a gelünj (110b/11)

i. + a getüresin (103a/17)

i. + a girtindiler (73b/4)

i. + çün (5b/2)

i. + dan (23b/5), (31b/12)

i. + gelmediler (5b/1)

i. + getürdi (87a/17)
i. + getürdiler (13b/12), (83b/2), (88b/7),
(90a/11)
i. + getürdük (54b/7), (88b/6)
i. + getürdüm (9a/17)
i. + getürelim (55b/1)
i. + getüren (109b/11)
i. + getürenlere (79b/10)
i. + getürevüz (55a/9), (56a/16)
i. + getürmediler (55a/13), (55a/2)
i. + getürmekden (60a/2)
i. + getürmeyen (111b/15)
i. + getürmezsiniz (19a/12)
i. + getürüb (86b/11), (88b/8), (9b/3)
i. + getürün (109b/8)
i. + getürürsen (87a/16)
i. + getürürsün (58b/13)
i. + götürmüşlerdi (89b/16)
i. + ıla (21b/14), (84a/13)
i. + ın gizleridi (111b/12)
i. + ile (13b/2)
i. + nürü (106b/11)
i. + umı (112b/11)

[= 56]

īmān: *bk.* īmān.

i. + a gel (53b/13)

[= 1]

i-: Cevher fiili.

i.-di (101a/2), (106b/3), (107b/3), (107b/3),
(107b/5), (109a/4), (109b/1), (109b/1),
(109b/7), (10a/1), (110b/10), (110b/16),
(111a/11), (111b/3), (113a/4),
(114b/14), (115b/13), (115b/14),
(115b/15), (11a/15), (14b/16), (15a/11),
(15b/3), (15b/6), (18a/14), (30b/2),
(33a/4), (35a/2), (35b/15), (36a/17),
(36b/11), (37b/14), (44a/9), (45b/10),
(45b/9), (46a/13), (46b/17), (46b/17),
(46b/9), (4a/10), (4a/17), (51b/6),
(52b/10), (52b/11), (52b/12), (52b/12),
(52b/13), (52b/13), (52b/13), (52b/14),
(52b/14), (52b/15), (52b/5), (53a/5),
(53a/5), (53b/12), (53b/17), (53b/17),
(53b/2), (54a/17), (54b/5), (55a/7),
(56a/10), (56a/9), (56a/9), (56b/7),
(57a/9), (57b/10), (57b/10), (57b/11),
(58a/17), (58a/4), (58b/5), (5b/17),
(60a/13), (61b/2), (61b/3), (62a/8),
(62b/1), (62b/1), (67a/3), (68a/14),
(68b/12), (68b/2), (69a/12), (6a/13),
(74b/11), (74b/14), (74b/9), (75a/12),

(75a/15), (75b/3), (7b/10), (7b/9),
(85b/12), (86b/14), (86b/6), (86b/9),
(88b/17), (89a/12), (89a/13), (89a/14),
(89a/15), (89a/15), (89a/16), (8a/10),
(91b/10), (91b/12), (91b/14), (92a/12),
(94b/14), (97b/13), (99b/5), (9a/3),
(9a/8), (9b/2)

i.-diler (102b/10), (43b/2)

i.-din (38b/16)

i.-düm (11a/10)

i.-dünj (11a/10), (27b/14), (58b/13)

i.-miş (102b/16), (55a/13), (85a/15), (85b/14),
(85b/14), (8b/2)

i.-mişsin (31a/10), (54a/3)

[= 131]

i'tibār: <Ar. Saygı görme ve gösterme, değer
verme.

i. (119a/11)

i. + ile (117a/10)

i. + iledür (23b/9)

[= 3]

i'tikād: <Ar. İnanma, kalben tasdik ederek
inanma, inanç.

i. (49a/6)

[= 1]

i'timād: <Ar. Güvenme, emniyet etme, güven,
emniyet.

i. + etmediler (35b/5)

[= 1]

i'zāz: <Ar. Ağırılama, ikram etme, saygı
gösterme.

i. + ı ikrāmıla (28b/4)

[= 1]

'ibādet: <Ar. İnsanın tek Tanrılı dinlerde
Allah'a, diğer din ve inanışlarda ise
inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu
göstermek üzere yaptığı hareketler.

a. + dūr (106b/14)

a. + e (110b/17)

a. + ederdi (9b/3)

a. + hizmetini (13a/1)

a. + hıl'atini (12b/13)

a. + idür (3b/13)

a. + ile (84b/12)

a. + kılanlar (22a/9)

a. + kılayım (9a/10)

a. + kılmağdan (7b/14)

a. + kılmazam (9a/6)

a. + lerdür (106b/13)

a. + t̄acın (12b/13)

a. + toḥmunı (13a/2)

a. + yemişinden (12b/14)

[= 15]

‘ibāret: < Ar. Yalnızca -den meydana gelmiş.

a. + dir (57a/2)

[= 1]

‘ibret: < Ar. 1. Bir olaydan çıkarılan ders.

a. (60a/17), (64b/7)

a. + ala (64a/11)

a. + alalar (11b/2)

a. + alavuz (14a/12)

a. + duta (64a/10), (64b/7)

a. + dutub (112b/16)

[= 8]

iblis: < Ar. İblis.

i. (48a/15), (48b/1), (76a/8), (78b/9), (78b/9)

i. + la‘īn (111a/8)

[= 6]

ibni ‘abbās: Kişi adı.

i. (100b/13), (104b/14), (104b/6), (107b/2),

(26a/1), (26a/11), (33b/10), (36b/6),

(45a/6), (45b/9), (60b/9), (63a/14),

(67a/7), (67b/4), (68b/8), (69a/13),

(6b/13), (78a/17), (82b/2), (92b/15),

(93a/16), (94b/10)

i. + dan (100a/1), (106a/6), (114a/1), (41a/7),

(45b/10), (45b/13), (49a/12), (67a/16),

(74b/6), (76a/2), (79a/13), (83a/2),

(83b/9), (84b/14), (90b/10), (94a/9),

(97b/8)

i. + uḥdur (82b/13)

[= 40]

ibni ‘atā: Kişi adı.

i. (106b/10), (97b/4)

[= 2]

ibni ‘ömer: Kişi adı.

i. (60b/11), (75b/14), (75b/3), (97b/12)

i. + den (42b/13), (64b/2), (66a/17), (73b/5),

(75b/12)

[= 9]

ibni cüreyh: Kişi adı.

i. (70a/2)

[= 1]

ibni isḥāk: Kişi adı.

i. (107a/12)

[= 1]

ibni mes'ūd: Kişi adı.

i. (50b/2)

i. + dan (42b/3), (45a/7)

[= 3]

ibni veheb: Kişi adı.

i. (85a/1)

[= 1]

ibni zeyd: Kişi adı.

i. (45b/15), (67b/3), (98b/2)

[= 3]

ibrāhīm: Kişi adı.

i. (118b/9), (3a/12), (3a/13), (3a/14), (3a/14),
(3a/15), (3a/16), (3b/1), (3b/2), (45a/3),
(72a/15), (98b/2), (98b/3), (98b/4)

i. + den (69b/5), (75b/12)

i. + e (99b/2), (94b/8)

i. + i (118b/11), (3a/10)

i. + peygamber (15a/17), (65a/17)

i. + şuhufında (98b/5)

[= 23]

ibrāhīm bin hüccāc: Kişi adı.

i. (71a/7)

[= 1]

ibrāhīm bin teymī: Kişi adı.

i. + den (64b/15)

[= 1]

ibtidā: <Ar. 1. Başlama. 2. Bir işin, bir şeyin ilk
defa ortaya çıkan kısmı veya başlama
zamânı, başlangıç.

i. + kıldı (95b/6)

[= 1]

ibüklüce: Hüthüt, çavuşkuşu.

i. (46b/13)

[= 1]

ic: *bk* iç.

i. + i (27a/1)

i. + imüzde (117b/10)

i. + inde (112b/9), (18b/1), (21a/3), (22a/7),
(25b/17), (26b/14), (26b/14), (27a/3),
(27b/11), (29a/15), (36a/15), (71a/14),
(76a/12), (76a/6), (76b/13), (76b/16),
(76b/5), (76b/9), (78a/15), (78b/1),
(79b/8), (81a/16), (96a/11), (97a/12)

i. + indedür (78b/10), (78b/9)

i. + indeki (34a/10), (71b/17)

i. + inden (27b/10), (8a/13)

i. + ine (30a/1), (76b/11), (97a/12)

i. + i tolu (13b/11)

[= 36]

ic-: *bk.* iç-.

i.-di (82b/5)

i.-eler (27a/8), (27a/8), (27a/9), (27b/4), (27b/9),
(28a/3), (30a/1)

[= 8]

icâbet: <Ar. (Teklif edilen, istenen bir şeyi)
Kabul etme, muvâfakat etme, uyma.

i. (52a/13)

i. + êde (81b/1)

[= 2]

icerü: *bk.* içeri.

i. (111a/12), (26a/15)

[= 2]

icür-: İçirmek, içmesini sağlamak veya içmeye
mecbur etmek.

i.-eler (43b/2)

i.-mekden (98a/4)

[= 2]

iç: Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı,
dâhil.

i. + i (38a/8), (41a/1), (54a/17)

i. + i geçdi (54b/17)

i. + inde (100a/11), (100a/14), (100a/17),
(100a/9), (100b/14), (100b/3),
(101b/11), (101b/12), (102a/10),
(102a/14), (104a/12), (107a/1),
(107b/17), (108b/14), (113b/3),
(118a/11), (13b/16), (33a/2), (34b/3),
(36a/1), (36a/7), (37a/10), (37a/7),
(37b/12), (38b/14), (39b/10), (39b/12),
(41b/17), (42b/10), (43a/12), (43b/10),
(43b/2), (43b/3), (43b/9), (45a/9),
(46b/12), (48a/14), (48a/6), (48b/13),
(48b/4), (48b/5), (49b/2), (50b/6),
(52a/14), (60a/17), (61a/5), (61b/16),
(63a/11), (64b/4), (65b/15), (66a/8),
(67b/16), (69a/6), (69b/12), (71a/10),
(73b/17), (74b/1), (75a/5), (75a/6),
(75a/7), (75b/16), (76a/1), (76a/13),
(76a/16), (79a/12), (82a/7), (82b/5),
(83a/16), (84b/3)

i. + inde olalar (73b/5)

i. + indedür (63a/10), (70b/9), (75b/17), (78b/7),
(90b/8)

i. + inde kıllalar (61b/12)

i. + indeki (44a/13), (65a/5)

i. + inden (109b/12), (51b/8)

i. + inde ola (65b/14)

i. + inde olalar (73b/8)

i. + inde olduğu (70a/4)

i. + ine (101a/12), (101b/8), (108a/4), (108b/13),
(46b/16), (48b/15), (54a/9), (88b/10),
(88b/11), (88b/12), (89b/3)

i. + leri (54a/9)

i. + lerin (44a/1)

i. + lerinden (25a/15)

i. + üñdedür (117a/17)

i. + üñizde (117b/12)

i. + üñdedür (78a/15)

[= 104]

iç-: Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

i.-di (108a/7), (51a/14), (56a/15), (69b/3),
(69b/5)

i.-diler (56a/13)

i.-dügi (104b/10), (106b/11), (49b/13), (50a/13),
(50a/5), (51a/13), (69b/6)

i.-dükim (51a/14)

i.-dükleri (43a/14), (43b/7), (44b/3)

i.-ebilürlerdi (56a/11)

i.-eler (11b/9), (25a/15), (25b/2), (27a/7),
(43b/11), (44b/2)

i.-enler (56a/14)

i.-er (104b/5), (105a/2), (42a/14), (49a/8),
(49b/16), (82a/16)

i.-erin (69a/15)

i.-erler (43a/17), (45b/7), (79a/2), (79b/6),
(79b/7), (79b/9)

i.-erlerdi (54b/4), (56a/7)

i.-eserem (38a/5)

i.-esiz (27b/13)

i.-ir (86b/2)

i.-mekde (25b/6)

i.-meyeler (43b/11)

i.-mezüz (27b/15)

i.-miş (106b/17)

i.-mişdi (59a/7)

i.-üp (83a/5), (88b/14)

[= 50]

içeri: İçte kalan yer, iç kısım, iç taraf.

i. + leri (101a/15)

[= 1]

içerü: *bk.* içeri.

i. (107b/12), (107b/14), (108b/4), (44a/1),
(49a/2)

i. + girdi (62a/10)

[= 6]

için: 1. Sebep bildirir; sebebiyle, -den ötürü, -
den dolayı. 2. Amaç bildirir;
maksadıyla, amacıyla, gâyesiyle.

i. + dür (48b/6), (5b/2)

[= 2]

içmek: Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

i. + de (25b/4)

[= 1]

için: *bk.* için.

i. (100a/10), (104a/2), (31b/7), (32a/8), (38a/9),
(40b/11), (41a/17), (42a/15), (44b/17),
(48b/11), (5a/2), (61a/2), (64b/13),
(64b/14), (66a/6), (68a/13), (70b/14),
(72b/16), (75b/11), (79a/14), (83b/3),
(85a/2), (95b/7)

i. + dür (5a/5), (6a/17)

i. + mi (8b/16)

i. + se (5a/1)

[= 27]

içür-: içir-.

i.-e (100b/6), (74a/7)

i.-eler (100b/7), (43b/13), (43b/15), (44b/7),
(78b/15)

i.-ünj (43b/14)

[= 8]

idrīs: Kişi adı.

i. + e (99b/2)

[= 1]

igne: Dikiş dikmekte, nakış işlemekte kullanılan,
bir tarafında iplik geçirilecek bir deliği
bulunan, ucu sivri, ince çelik âlet.

i. + si (110a/5)

i. + yordusınca (77b/7)

[= 2]

ihrām: <Ar. Hacceden müslüman erkeklerin
dikişsiz, beyaz bir peştemal ve omuza
alınan bir havludan, kadınların ise bolca
bir elbiseden ibâret olan ve kefeni
andıran kıyâfetleri.

i. + bağlanmışdum (105b/4)

i. + bağlanub (104b/11)

i. + da (105b/5)

i. + sız (105b/6)

[= 4]

ih̄tilāf: *bk* ih̄tilāf.

i. + kılmışlardır (42b/5)

[= 1]

ih̄tişār: <Ar. Kısaltma, anlama zarar vermeden açıklama ve ayrıntıları çıkararak maksadı daha kısa ifâde etme.

i. + kılalum (118a/10)

[= 1]

ih̄tiyāc: <Ar. 1. İhtiyaç. 2. Gerekli olan, elde bulunmayan bir şeyin eksikliğini duyma. 3. Gereği duyulan şey.

i. + ı (34a/7)

i. + ımız (10a/12)

[= 2]

ih̄yā: <Ar. Diriltme, canlandırma.

i. + da (115b/1), (115b/3)

i. + kılub (3b/8)

i. + yı ʿulūmında (115a/8)

[= 4]

ih̄fā: <Ar. Gizleme, saklama.

i. + yıla (22a/11), (8a/7)

[= 2]

ih̄lās: <Ar. 1. Riyâsız ve yapmacıksız inanış, çok samîmî bağlılık. 2. Kulun bütün amel, ibâdet ve davranışlarının şirk ve riyâdan uzak olarak sâdece Allah için olması.

i. (13a/6)

[= 1]

ih̄tilāf: <Ar. 1. Anlaşmazlık, uyuşmazlık. 2. Farklı olma, ayrılık.

i. (13b/14)

i. + dan (84b/10)

i. + kılmışdurlar (103a/12)

i. + kılmışlardır (107a/10), (19b/8), (45a/2), (67b/3), (82b/14), (86b/3), (93a/15)

[= 10]

ih̄tiyār: <Ar. Seçme.

i. (21b/2), (71a/12)

i. + ı cüzvîsi (71a/12)

[= 3]

ih̄tiyār kıl-: İstemek, seçmek.

i.-dı (21b/2), (21b/3)

i.-duş (98a/11)

i.-ursız (98a/8)

[= 4]

‘ikāb: <Ar. Azap, eziyet.

a. (106a/2), (41a/17), (48b/5)

a. + görmeye (82a/12)

[= 4]

iklīm: <Ar. Diyâr, ülke.

i. + e (103a/4), (117a/5)

i. + i (102a/17)

[= 3]

ikrār: <Ar. 1. İtiraf etme. 2. Kabul etme, tasdik etme. 3. Dille bildirme, söyleme.

i. + étidi (113a/14)

i. + étmediler (39a/12)

i. + eylegil (112a/7)

i. + eyleyeler (11b/3), (29a/5)

[= 5]

iken: Zarf, belirteç.

i. (105b/6), (105b/6), (110a/1), (114b/10),
(12a/3), (12b/1), (19a/17), (23a/10),
(2a/14), (47a/7), (47b/7), (51b/12),
(67a/10), (67b/12), (67b/12), (68a/4),
(68a/5), (85b/13), (8a/10)

[= 19]

iki: 1. Birden sonra, üçten önce gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren rakam, 2, II.

i. (104b/10), (105b/8), (106a/10), (107b/14),
(107b/4), (109a/4), (10a/8), (110a/17),
(110a/17), (112a/10), (112a/12),
(112b/10), (112b/12), (112b/8),
(118b/1), (11a/9), (11b/13), (13b/16),
(15b/12), (16a/7), (19b/11), (19b/9),
(26b/10), (26b/7), (28a/7), (2b/17),
(31b/12), (31b/13), (33a/1), (33b/16),
(35a/7), (37a/7), (38b/4), (39b/10),
(42a/8), (42b/12), (45a/9), (45b/13),
(51a/3), (51a/3), (51a/4), (55b/6),
(57a/4), (58a/7), (59b/7), (5b/2),
(60a/11), (60a/14), (60a/15), (60a/15),
(62b/5), (69a/14), (70a/13), (70a/16),
(74b/15), (75a/11), (75a/11), (75a/12),
(75a/13), (75a/14), (75a/15), (76b/2),
(7a/16), (7a/17), (83b/7), (87b/13),
(87b/14), (91a/1), (91a/2), (91b/13),
(91b/4), (93a/17), (93b/1), (93b/1),
(93b/1), (94b/5), (94b/6), (97b/3),
(99b/17)

i. + den (60b/16)

i. + nün (44b/16)

i. + si (16b/14), (17a/13), (17b/14), (19b/15),
(90a/8)

i. + sinün (112b/15)

[= 87]

iki bin: 2000.

i. (109a/4), (57a/4)

[= 2]

iki bin yedi yüz toktan altı: 2796.

i. (2b/17)

[= 1]

ikinci: İki sayısının sıra sıfatı, sırada yeri birinciden sonra, üçüncüden önce olan.

i. (10b/17), (112a/14), (117b/5), (117b/6),
(22a/9), (22b/1), (23a/17), (23b/17),
(23b/5), (35a/8), (4a/13), (4b/5),
(51a/2), (51a/5), (75a/4), (80b/15),
(81a/8), (83b/15), (84a/6), (89a/8)

i. + de (114a/5)

[= 21]

ikindü: 1. İkinci. 2. Öğle ile akşam arasındaki zaman.

i. (34b/7)

i. + den (84b/9)

i. + namâzıdır (106a/7)

[= 3]

iki yüz toktan bir: 291.

i. (94b/6)

[= 1]

iki yüz toktuz: 209.

i. (91b/4)

[= 1]

ikrām: <Ar. 1. Ağır lama, kıymet vererek hürmet etme, misâfirperverlik gösterme. 2. Hürmet, şefkat ve sevgi ifâdesi olarak gönül hoşluğu için bir şeyler verme, sunma, takdim etme. 3. Bağış, ihsan, kerem.

i. (39b/15)

i. + ıla (28b/4)

i. + olanlardan (9b/13)

i. + urmaqlıktır (37a/12)

[= 4]

ikrime: Sahabe.

a. (104b/13), (113b/14), (64b/14), (68a/12),
(72a/6), (73a/13), (75a/16), (82a/17),
(82b/1), (86a/10), (93b/8), (97b/8)

a. + den (100a/1), (70a/3), (73a/6), (94a/9)

[= 16]

il: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Ülke, memleket, yurt, diyar.

i. + inde (50a/12), (75b/11), (89a/11), (89a/12),
(89a/12), (89a/14)

i. + indedür (74a/14)

i. + inden (78a/1)

i. + ine (58a/16), (65b/12)

i. + ini (88b/1)

i. + lerde (107b/8), (113b/9)

[= 13]

ilā: <Ar. -e kadar, -e değin.

i. (1b/6), (33a/10), (71a/14)

[= 3]

ilāhī: <Ar. “Ey benim Allah’ım” anlamında
Allah’a hitap sözü.

i. (104a/11), (109b/18), (10a/5), (110a/4),
(112b/11), (118b/8), (11a/15), (24b/5),
(28a/4), (30a/8), (30b/3), (38a/10),
(38b/14), (39a/3), (48b/15), (52a/12),
(52b/16), (53a/3), (59a/11), (59a/15),
(88a/2), (88a/9), (92a/3), (9b/16)

i. + dünyāda (27b/14)

i. + dūr (81a/10)

[= 26]

ile: 1. İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar.

2. *takı*. İsimlerin sonuna gelerek
berâberlik, refâkat, vâsıta, araç, hal,
tarz, ilişki vb. anlamlarda zarflar yapar.

i. (100a/11), (101a/10), (102b/2), (105a/15),
(105a/16), (105b/17), (106b/2),
(108a/4), (108b/11), (108b/2),
(109b/13), (109b/17), (113b/7),
(116a/12), (116a/13), (116a/16),
(116a/4), (116a/6), (116b/4), (117b/3),
(11b/14), (13b/3), (28a/16), (33a/3),
(36b/17), (41a/1), (41a/2), (43b/15),
(47a/12), (47a/13), (47a/13), (47a/13),
(49b/6), (54b/7), (59a/12), (59a/2),
(59b/11), (59b/12), (5a/12), (60a/11),
(60a/11), (64a/5), (70b/16), (71a/17),
(71b/12), (79b/9), (80a/2), (80b/13),
(81a/5), (83b/13), (83b/16), (84a/12),
(90b/15), (90b/17), (98a/9), (98b/14),
(99a/8), (99b/10)

[= 58]

iled-: *bk* ilet-.

i.-e (102b/15), (17a/17), (93b/8)

i.-eler (114b/1), (22a/14), (22a/2), (22b/12),
(22b/7), (24a/5), (28b/4), (28b/7)

i.-elüm (6a/5)

i.-irler (76a/16)

i.-üb (99b/15)

i.-ürler (76b/1), (76b/3), (85a/4)

i.-ürmiş (21b/8)

[= 18]

ilerü: 1. İleri. 2. Bir yerin veya şeyin arka kabul edilen kısmına göre önde bulunan taraf, ön taraf.

i. (15b/16), (2a/6), (30b/10), (36a/1), (46a/14), (46b/13), (68b/8), (6b/11), (72a/3), (72a/7), (72a/8), (72b/6), (77a/11), (86b/5), (90a/15), (98b/1)

i. + den (68b/3)

i. + gitmeyeler (71b/10)

i. + ki (30b/9)

i. + kiler sözidür (77a/11), (77a/2)

[= 21]

ilet-: 1. İletmek. 2. Götmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

i. (39a/4), (95b/2)

i.-diler (9b/6)

i.-eler (28b/6)

i.-medi (36b/8)

i.-mege (50b/1)

i.-ürin (68b/3)

[= 7]

ilhām: <Ar. 1. Ruhta meydana gelen ve yaratıcılığa iten coşku, içe doğma.

2. Allah tarafından ilâhî feyz yoluyla peygamberlerin ve seçkin kulların gönlüne verilen ilâhî düşünce, hâlet ve duygular.

i. (96a/6)

[= 1]

‘ilim: <Ar. 1. Bilme. 2. Bilim.

a. (106a/17)

a. + den (61a/17), (62a/11)

a. + meclisine (65b/13)

[= 4]

‘iliyyīn: <Ar. 1. Gökyüzünün ve cennetin en yüksek kabul edilen yeri. 2. Müminlerin iyi amellerinin kaydolduğu yer, cennet.

a. (76a/10)

a. + e iledürler (76b/3)

[= 2]

ilk: En önce.

i. (57a/15)

[= 1]

illā: <Ar. 1. Ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka, ille. 2. Bilhassa, hele, özellikle. 3. Aksi takdirde, aksi halde.

i. (103a/14), (103a/17), (10a/15), (10b/1),
(10b/13), (10b/6), (114a/11), (114a/12),
(114a/4), (114a/6), (114a/7), (114a/8),
(114a/9), (18b/15), (19b/1), (21a/16),
(21a/9), (22a/8), (31b/2), (38b/15),
(42b/3), (44a/12), (59a/10), (61b/4),
(61b/8), (61b/9), (70b/2), (71a/16),
(71a/16), (72b/12), (74a/16), (77a/1),
(77a/6), (79a/4), (87b/17), (89a/1),
(89b/15), (8b/3), (8b/5)

[= 39]

‘**illeyyün**: **bk.** ‘illiyyīn.

a. + e (76b/3)

[= 1]

‘**illiyyīn**: <Ar. Cennetin ve gökyüzünün en
kutsal, en yüksek tabakası.

a. (78a/15), (78b/2), (78b/7)

a. + e (4b/12)

a. + ehlinden (78b/4)

a. + ferişteridür (78b/8)

[= 6]

‘**illiyyün**: **bk.** ‘illiyyīn.

a. (78b/6)

[= 1]

‘**ilm**: **bk.** ‘ilim.

a. + i (13b/3), (61a/17)

a. + iñ bilmek (52a/15)

a. + inde (5a/17)

a. + inden (86b/12)

a. + üñ (61b/5)

a. + üñile (72b/16)

[= 7]

‘**ilme**’-l-**yaqīn**: Bir şeyi kesin olarak bilme.

a.(34b/17)

[= 1]

iltifāt: <Ar. 1. Bir şeye arzu duyma, alâka
gösterme, onunla ilgilenme, rağbet
gösterme. 2. Bir kimseye gönlünü
alacak şekilde davranma, güler yüz
gösterme, hatırını sorma, ilgilenme,
teveccüh.

i. + kılmadı (3a/12), (3b/3)

[= 2]

iltimās: <Ar. Birini, başkalarının veya
bulunduğu işin zararı pahasına da olsa
tutma veya birinden tutulmasını ricâ
etme, tercih edilmesini isteme, arka
çıkma, kayırma.

i. + kıldı (2b/11)

[= 1]

imām: <Ar. Cemâatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.

i. (78a/1)

[= 1]

imām-ı ‘alī: Kişi adı.

i. (49a/12)

[= 1]

imām-ı ğazālī: Kişi adı.

i. (115a/8), (115b/1)

[= 2]

imām-ı vāhidī: Kişi adı.

i. (13a/13)

[= 1]

imām şāfi‘ī: Kişi adı.

i. (78a/2)

[= 1]

‘imāme: <Ar. Sarık.

a. (118b/12)

a. + ŋüzi (14b/16)

a. + sine (14b/12)

[= 3]

‘imāret: <Ar. Misâfirlere yemek veren aş evi.

a. + ler (117a/14)

[= 1]

imden: Şimden.

i. (37a/11), (37b/4), (39b/14), (40a/7), (63a/3)

[= 5]

imdi: 1. Bunun için, bundan dolayı, bu sebepten, öyle ise, o halde, binâenaleyh. 2. Şimdi.

i. (104b/1), (105a/14), (112b/12), (23a/11), (28b/16), (28b/2), (44a/15), (46b/17), (47b/6), (48a/1), (4a/7), (64b/5), (70b/7), (95a/8)

[= 14]

imru’ul-ķays: Kişi adı.

i. + ı (25a/10)

[= 1]

in: Yabanî hayvanların kendilerine barınak edindikleri kovuk.

i. + i (91a/1)

i. + ine (102b/16), (102b/17)

i. + ine ilede (102b/15)

[= 5]

inle-: Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

i.-di (112b/1), (37b/17), (37b/17), (3a/11)

i.-r (38a/4)

i.-rlerdi (110b/9)

[=6]

inled-: İnletmek, inlemesine yol açmak.

i.-em (37b/11)

[= 1]

in-: Bulunduğu yerden aşağıya doğru gelmek.

i. (58a/15)

i.-di (101a/17), (103b/13), (38a/3), (44b/5),
(61b/17), (63b/7), (66a/14), (71b/2),
(74a/4), (75b/13), (83b/6), (92a/12),
(94b/5), (95b/3), (95b/4), (99b/16)

i.-dikim (79b/15)

i.-dirdi (1b/10)

i.-e (101a/14), (117b/15), (117b/15), (43b/17),
(44a/1)

i.-eler (117b/11), (117b/2), (27b/3)

i.-en (5a/6), (90b/2)

i.-er (15b/13), (18a/10), (45b/12)

i.-erler (107a/2), (45b/12), (50a/11)

i.-medi (98b/8)

i.-mege (102a/13)

i.-mekiçün (42a/7)

i.-memiş (41a/9)

i.-üb (79a/12)

i.-üp (107b/13)

[=41]

inan-: 1. Bir şeyi doğru olarak kabul etmek. 2. Güvenilir bulmak, güvenmek, îtimat etmek. 3. Bağlanılacak varlık olarak kabul ve tasdik etmek, îman etmek.

i.-alar (102b/12), (19a/16), (36b/17), (36b/5),
(37b/12), (38b/13), (39b/3)

i.-an (37b/8)

i.-anlara (61b/5)

i.-dı (35b/12)

i.-dılar (111a/6), (83a/14)

i.-dıyısı (90b/13)

i.-duğ (38b/15), (39a/3)

i.-duğ (38b/17)

i.-ırlar (5a/2)

i.-madı (35b/12), (60a/2)

i.-madılar (102a/3), (102a/7), (35b/4), (39a/11),
(51a/13), (54a/7), (55b/11), (55b/4)

i.-maduklarından (90a/16)

i.-maduñuz (39a/8), (39a/9)

i.-mağičün (5a/1)

i.-mağičünmidür (4b/17)

i.-mağuş (39a/1)

i.-mağ (38b/15), (5a/1), (5a/2)

i.-masa (46a/8)

i.-mayanlar (60b/2), (77a/13)

i.-mayanlara (36b/16), (39b/2)

i.-mayanları (25a/9), (38b/13), (83a/15)

i.-mayub (90b/15)

i.-mazduñuzuş (78a/12)

i.-mazız (59a/1)

i.-mazlar (36b/4), (5a/2), (77a/1), (83a/5),
(83a/7)

i.-mazlardı (44a/9), (44a/9)

i.-mışlardur (90a/2)

i.-urlar (36b/4)

i.-urlardı (36a/17)

[= 57]

ince: Kendi cinsinden olanlara göre kalınlığı az
olan.

i. (23b/2)

[= 1]

incil: <Ar. Dört kutsal kitaptan Hz. İsa'ya
indirileni.

i. (99b/3)

i. + de (4b/9)

i. + dedür (4a/5)

[= 3]

incü: 1. İnci. 2. İstiridyeye cinsinden deniz
hayvanlarının içinden çıkarılan ve süs
eşyası olarak kullanılan küçük,
yuvarlak, sert, sedefli tâne.

i. + den (27a/1), (90b/16)

i. + den ola (26b/10)

i. + ler (108a/4)

i. + lerinden (108a/9)

i. + yile (107b/15), (108a/2)

[= 7]

indir-: Yukarıdan aşağıya doğru gelmesini,
inmesini sağlamak.

i.-di (1b/11), (71a/9), (99a/17)

[= 3]

indür-: *bk.* indir-.

i.-di (113b/11), (70b/17), (92b/1), (99b/1),
(99b/2)

i.-dügi (75a/4), (76a/12), (94b/9)

i.-dügüdür (69b/11)

i.-dük (41a/4)

i.-eler (100a/16)

i.-gil (117a/17), (117b/6)

i.-ici (41a/11)

i.-medük (10a/10)

i.-mege (69b/13)

i.-ür (41a/7), (94a/7)

i.-ürler (76a/5)

[= 19]

inîş: İnme işi.

i. (23b/4)

[= 1]

inkâr: <Ar. Kabul etmemek, tanımamak.

i. (23a/5)

i. + kıldılarsa (3b/9)

i. + kıılır (33a/14)

[= 3]

ins: <Ar. İnsan.

i. (105b/17), (37a/12), (39b/14)

i. + e (36b/13), (39a/17)

[= 5]

insân: <Ar. 1. Yaratılmışlar arasından en güzel sûrette ve en son yaratılan, Allah'ın sıfat ve isimlerine mazhar olan, kendi yaratıcısını bilen veya inkâr edebilen, yaptıklarından sorumlu canlı. 2. İki ayaklı, iki elli, akli ve konuşma yeteneği olan memeli canlı.

i. (1b/8), (3b/13), (81b/6), (93a/12)

i. + dan (3b/14)

[= 5]

inşâ'allâh: "Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü.

i. (47b/7)

i. + u te'âlâ (95b/12)

[= 2]

intâkiyye: Antakya.

i. + halkınun (7a/13)

[= 1]

intikâm: <Ar. Öç alma, yapılan bir kötülüğe gereken karşılığı verip acısını çıkarma.

i. (24b/7)

i. + almadum (24b/11)

i. + alur (5a/9)

[= 3]

inzār: <Ar. Sonunun kötü olacağını haber vererek korkutma, sakındırma, ihtar edip çekindirme.

i. (6a/17), (6b/2)

i. + ır (6b/10)

[=3]

ip: Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim.

i. (54a/10)

i. + ler düzdiler (54a/9)

i. + lere (54a/16)

i. + leri (54b/2)

[=4]

iplik: Pamuk, keten, yün, ipek vb.nden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince uzun lif.

i. + le (108b/16)

[=1]

irem: Efsâneye göre Ad kavminden Şeddâd'ın cenneti yeryüzünde kurmak maksadıyla yaptığı şehrin adı olup edebiyâtımızda “cennet bağı, dünya cenneti, cennet kadar güzel ve bayındır yer” anlamında kullanılır.

i. (107a/13)

[=1]

iriğ: Cerâhat.

i. + ağa (41b/13)

i. + ile (31b/9)

i. + leri (43b/1)

[=3]

îsâ: <Ar. İsa peygamber.

a. (118b/9)

a. + dur (86a/11)

a. + nuñ nübüvvetini (7b/3)

a. + peygâmbet (7b/13)

a. + peygâmbet'aleyhi (7a/14)

a. + peygâmbetdür (89a/8)

a. + peygâmbetüñ (7b/2)

a. + ya (99b/3)

[=8]

isbât: <Ar. 1. Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu şüpheye yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde ortaya koyma. 2. Var etme, meydana çıkarma, izhar etme.

i. + kıldı (1b/12), (3a/5)

[= 2]

ıstısnā: <Ar. 1. Ayrı tutma, benzerlerinden ayırma. 2. Kural dışı tutma.

i. (103a/12)

[= 1]

ise: İmek.

i. (103a/5), (105b/3), (10b/9), (110a/2),
(112b/13), (114a/14), (114a/16),
(36b/14), (38a/14), (39a/17), (3a/7),
(47a/4), (56a/6), (56a/9), (59a/9),
(5a/2), (61a/15), (68a/17), (73a/13),
(87a/5), (87b/16), (96a/8), (99b/15)

i. + rüz (53b/9)

[= 24]

ıshāk bin ‘abdullāh: Kişi adı.

i. (74b/16)

[= 1]

ıshāk bin beşir: Kişi adı.

i. (90b/9)

[= 1]

ıslām: <Ar. 1. Allah’ın Kur’an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık. 2. (İsim tamlamasının birinci ögesi olarak)

İslâmiyet’le, İslâm dîniyle ilgili,
İslâmiyet’e âit.

i. (25a/1), (84a/3), (84a/4)

i. + a (62a/9)

i. + a geldüklerini (79b/13)

i. + dīnidür (90b/12)

i. + dīnine (24a/9), (52a/11)

i. + dur (4b/16)

i. + ıla (84a/9)

i. + yolında (24a/6)

[= 11]

ıslām bin süleym: Kişi adı.

i. (91b/4)

[= 1]

ıslive: Şehir adı.

i. (55a/5)

[= 1]

ısm: <Ar. Varlıkları birbirinden ayırmaya yarayan kelime, ad.

i. + i ā‘zamdur (4a/6)

i. + ün (4a/1), (4b/2)

[= 3]

ısmā‘ıl: Kişi adı.

i. + peygāber (5a/13)

[= 1]

ismāʿīl bin ʿīsā: Kişi adı.

i. (90b/9)

[= 1]

ismāʿīl: Kişi adı.

i. + i (118b/9)

[= 1]

ispās: < **Far.** Sipas, şükretmek, dua etmek.

i. (63b/1)

i. + kılmadı (63b/10)

i. + kılmayan (64a/6)

[= 3]

isrāfīl: < **Ar.** Dört büyük melekten, öttüreceği
boru ile kıyâmet gününü bildirmekle
görevli olanı.

i. (20a/10), (20a/13), (20a/5), (50b/11), (50b/12),
(94b/14)

i. + aʿzāsı (20b/10)

i. + i (70a/16)

i. + iñ şayhasından (21a/9)

i. + şayhasına (19a/16)

i. + şūrı (39a/2)

i. + üñ (91b/1)

[= 12]

issi: Sahip, efendi.

i. (11a/5), (20a/1), (41a/4), (43b/12), (54a/17),
(55b/10), (67a/13), (69b/12)

i. + de (22a/13), (7a/5)

i. + dür (111b/4), (69b/12), (84a/16)

i. + kıldı (63b/16), (63b/16)

i. + nün (67a/10)

i. + si (100b/5), (100b/6)

i. + yidi (111b/5)

i. + yiken (63b/16), (63b/16)

[= 21]

issilig: *bk.* ıssılık.

i. + i (43b/12)

i. + inden (101a/11)

i. + ine (43a/13)

[= 3]

issilik: < Sıcaklık.

i. + den (43b/16)

[= 1]

issirek: Daha sıcak.

i. + dür (100b/15)

[= 1]

iste-: Bir şeye karşı istek duymak, o şeyi arzu etmek.

i.-mege (79a/10)

i.-mek (63b/5)

i.-r (85b/1)

i.-rler (52a/15)

i.-rsej (66b/12)

i.-yeler (47b/1), (65a/9)

i.-yü (112b/6)

i.-yü çıktı (107b/10)

i.-yü çıkub (108b/8)

i.-yü gördiler (59a/11)

[= 11]

isti'ānat: <Ar. Yardım istemek.

i. + dileyüb (2b/14)

[= 1]

isti'āre: <Ar. Ödünç alma, eğreti olarak alma.

i. (111b/7)

[= 1]

isti'māl: <Ar. Kullanma.

i. + kıılır (33b/6)

[= 1]

istifhām: <Ar. 1. Sorup anlama. 2. Bir husûsu anlamak için sorulan soru.

i. + dır (40b/5)

i. + dur (101b/17), (107a/8)

[= 3]

istiğfār: <Ar. 1. Allah'tan günahlarının bağışlanmasını isteme, tövbe etme. 2. Allah'tan af dilemek için söylenen "estağfirullah" sözüne ve bu sözle başlayan duâlara verilen isim.

i. + eyleyeler (2a/16)

i. + maḥallidür (15a/14)

[= 2]

istiğrāk: < 1. Bir şeyin içine gömülme, içine dalma, garkolma. 2. Dalgınlık. 3. *tasavvuf*: Allah'tan başka her şeyden ilgisini keserek vecde dalma hâli, kendinden geçip dünyâyı unutmama.

i. + ı cins (48b/6)

[= 1]

istihzā: <Ar. Biriyle ince ince alay etme, eğlenme, birini eğlenceye, maskaralığa alma.

i. + kııldılar (10b/2)

[= 1]

iş: 1. Bir maksatla yapılan faâliyet, çalışma,
amel. 2. Geçinmek için para karşılığı
yapılan çalışma.

i. (104a/16), (117a/12), (63a/4), (64a/5), (65b/4),
(65b/4), (67a/14), (71a/1), (71a/10),
(71a/3), (75a/5), (77a/9), (82a/12),
(85b/14), (94a/16), (99a/8)

i. + den (31a/5), (41b/8), (82b/16), (86b/7)

i. + deñ (40b/11)

i. + e (7b/12), (82b/16), (90a/5)

i. + e kındırmazlar (116b/12)

i. + i (50b/13), (68b/12), (87a/8), (8a/17), (8a/4)

i. + iden (63b/13)

i. + idür (113b/13)

i. + inde (35b/5), (67b/12)

i. + inden (87a/4)

i. + ine (112b/16), (44a/3), (87a/7)

i. + ini (50b/9), (71b/7)

i. + işlemez (63a/3)

i. + işlemek (94a/17)

i. + ler (12a/1), (38b/1), (66a/12), (72a/12),
(72a/3), (75a/6), (88b/16), (91a/13)

i. + lerde (39a/5)

i. + ler düziciler (50b/7)

i. + lere (60a/3), (71a/14)

i. + leri (30b/11), (47a/17)

i. + lerine (113a/5), (47a/5)

i. + lerümi (72b/1)

i. + lerünüz (73b/1), (73b/1)

i. + lüler (77a/6)

i. + lülerin (75b/16), (76a/4), (76b/8)

i. + üñ (87a/9), (97a/1)

i. + yeñilendi (118b/2)

[= 68]

işâret: <Ar. Bir şeyin var olduğunu, meydana
çıktığını gösteren belirti, emâre, alâmet.

i. (38b/11), (38b/9), (72b/9), (80b/11), (83b/12),
(95b/5)

i. + dir (36b/4), (39b/9)

i. + dür (13a/9), (15a/4), (36b/3), (37a/2),
(37a/3), (37a/4), (37a/6), (39b/5),
(39b/6), (39b/7), (95b/10), (95b/9),
(95b/9)

i. + ler (80b/11)

[= 22]

işbu: Bu işâret sıfatının yazıda kullanılan eski bir
şekli, işte bu.

i. (107a/3), (110b/1), (112a/10), (112b/12),
(113a/2), (113a/5), (118b/3), (119a/7),
(30b/4), (35b/7), (35b/8), (38b/1),
(40b/17), (41b/6), (53b/13), (63a/10),
(63a/13), (63a/5), (63a/7), (64a/5),
(64b/7), (68b/2), (68b/5), (70b/14),
(74b/10), (78a/11), (78a/5), (79a/6),
(79a/6), (79a/8), (79a/8), (79a/9),
(80a/10), (87a/5), (89a/1), (89b/12),
(90a/7), (91b/15), (92a/16), (94a/4),
(97a/11), (98a/10), (98a/9), (98b/1),
(98b/4)

i. + dur (108b/9)

[= 46]

işid- *bk* işit-

i.-eler (19a/16)

i.-enler (2b/12)

i.-icek (38a/7)

i.-irin (85a/13)

i.-sünler (5a/10)

i.-üb (81a/14)

i.-ürdi (55b/16)

[= 7]

işidil- 1. Kulakla duyulmak. 2. Öğrenilmek,
haber alınmak.

i.-e (51b/11), (65a/5)

[= 2]

işit- 1. Kulak yoluyla duymak. 2. Haber almak,
öğrenmek. 3. Dinlemek.

i.-di (104a/14), (111b/16), (118a/15), (11a/11),
(2b/9), (52b/7), (7b/15), (87a/13),
(88b/9)

i.-dik (75a/1)

i.-diler (10a/16), (2a/7), (37b/17), (9b/14)

i.-dim (48a/14), (62a/2), (66a/16), (77a/14)

i.-dünleyin (85b/8)

i.-dük (103b/14), (43b/9), (75b/12)

i.-düm (105a/12), (63b/1), (63b/2), (63b/3),
(65a/11), (65a/12), (66a/17), (69a/1),
(72b/3), (77a/13), (83b/9), (91b/6),
(93a/4)

i.-medi (36b/10), (79a/16)

i.-medik (6a/14)

i.-mekde (25b/5)

i.-meye (44b/11)

i.-meyeler (101b/10)

i.-meyen (7b/14)

i.-mezlerdi (55b/14)

i.-se (110b/9)

i.-sünler (37b/16)

[= 45]

işle-: 1. Kayda geçirmek. 2. (El emeği, göz nûru ile sanatlı bir şekilde) İnce iş yapmak.

i.-di (107a/6), (32a/1), (69a/12), (81a/5), (88a/6)

i.-diler (88b/16)

i.-dilerse (119a/5)

i.-diyise (61a/6), (46a/14)

i.-dügi (81b/9)

i.-dügini (93a/3)

i.-dügünleyin (63a/4)

i.-dünj (72a/12)

i.-megil (63a/4)

i.-mek (77b/10), (77b/3), (94a/16), (94a/17)

i.-meye (40b/3)

i.-meyem (71a/11)

i.-mişlerdi (22b/11)

i.-rise (92b/15)

i.-rler (117a/12)

i.-rlerdi (107b/6)

i.-se (77a/15), (77a/16), (77b/4), (77b/6), (77b/7)

i.-yem (71a/11)

i.-yeven (94b/3)

i.-yicek (72b/2)

i.-yü (77b/4), (77b/4), (77b/8), (77b/8)

[= 36]

işlen-: Yapılmak.

i.-e (66a/13)

[= 1]

işlü: İşli.

i. (87a/7)

[= 1]

ışret: <Ar. İçki içme, içki.

a. (108b/3), (37a/11), (39b/14)

[= 3]

iştihā: <Ar. 1. İstek, arzu. 2. Cinsî arzu. 3. Yeme isteği, iştah.

i. + vère (44b/6)

[= 1]

it: Köpek.

i. (48a/3)

[= 1]

it-: 1. Bir şeye, ileri gitmesi için yerinden kaldırmadan kuvvetle abanmak, yerinden oynaması için yüklenmek.

i. (55b/7)

i.-üp (68b/6)

[= 2]

‘itāb: <Ar. Paylama, azarlama.

a. + étđi (62b/7)

a. + kıldı (62b/3)

a. + kılub (62a/16)

[= 3]

ittibā’: <Ar. Uyuma, ardı sıra gitme, tâbi olma.

i. + kıla (6b/3)

[= 1]

ittifāk: <Ar. 1. Fikir birliğine anlaşmaya varma, uyuşma. 2. Birlikte hareket etmek üzere sözleşme.

i. + ı (6a/6)

i. + ıñuz (8b/2)

i. + ile (14a/16), (8b/2)

[= 4]

iv-: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Acele etmek, çabuk davranmak, koşmak.

i.-erler (50b/1)

i.-sünler (79a/8)

[= 2]

‘ivaż: <Ar. Karşılık, bedel.

a. (44b/13), (83b/3)

a. ın (80b/6)

a. + ları (119a/9)

[= 4]

ivici: Aceleci.

i. + ler (79a/8)

[= 1]

‘iyāl: <Ar. Eş, zevce, aile.

a. (22b/2)

[= 1]

‘izz: <Ar. Ululuk, yücelik.

a. (37b/3)

a. + i rubübiyyet (40a/6)

[= 2]

‘izzet: <Ar. 1. Kıymet, büyüklük, itibar, yücelik. 2. Saygı, hürmet. 3. Şeref.

a. (106a/17)

a. + ile (114b/1)

a. + inde (37b/4), (40a/7)

a. + kıllalar (27b/8)

a. + kıldı (92a/2)

a. + üñ (37b/5), (40a/8)

a. + yöninden (117a/10)

[= 9]

ize's-şemsü: Kur'an'da sure adı.

i. + süresini (66b/1), (66b/2)

[= 2]

-K-

ķābe: *bk.* ķa⁶be.

k. (15b/5)

[= 1]

ķābil: <Ar. Kabul eden, alan, alıcı.

k. + i (25a/6)

[= 1]

ķādir: <Ar. Kudret ve kuvvet sâhibi, yapabilme
gücüne mâlik olan (kimse), muktedir.

k. (30b/15), (33b/7), (34a/2), (34a/4), (38b/1)

k. + dir (10a/13), (33b/2), (33b/3), (34a/2),
(37b/7), (41b/1), (60b/3)

k. + dür (106b/7), (33b/15), (33b/16), (34b/17),
(35a/3), (93b/7)

k. + vem (93b/9)

[= 19]

ķādür: *bk.* ķadır.

k. + dür (93b/5)

[= 1]

ķāf: Dağ ismi.

k. + tağı (13b/10), (13b/7)

k. + tağından (13b/6)

[= 3]

ķāmetlü: Boylu, endamlı.

k. + yiken (107a/7)

[= 1]

ķānî: <Ar. Kanaat eden.

k. (16a/5)

[= 1]

ķāsım: <Ar. Bölen, ayıran, taksim eden.

k. + dan (75b/12)

k. + dur (4b/8)

[= 2]

ķa⁶be: <Ar. Bütün müslümanların kıblesi ve
ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki
mukaddes binâ, beytullah.

k. + ķapusında (6a/3)

[= 1]

ķab: Kap.

k. (29a/16)

k. + a (49b/5)

[= 2]

ḳaba: Hafif olduğu halde kalın veya hacmi büyük olan.

k. (49b/3)

[= 1]

ḳabız: <Ar. 1. Teslim alma. 2. Tutma, el ile kavrama.

k. + eyledi (63b/15)

[= 1]

ḳabīle: <Ar. Aynı soydan gelen ve bir başkanın yönetiminde yaşayan göçebe topluluk, boy.

k. (107a/14), (109b/7)

k. + nūj (68b/12)

[= 3]

ḳabīle²: *bk.* ḳabīle.

k. + i enşāruj (6b/14)

[= 1]

ḳabir: <Ar. Mezarlık.

k. + den (21b/12), (21b/13)

[= 2]

ḳabḳara: 1. Çok kara, simsiyah, kömür gibi kara.
2. Her tarafı kara.

k. (16b/4), (17a/12), (96b/10)

k. + ola (16b/4)

k. + olur (77b/1)

[= 5]

ḳabla-: 1. Kaplamak. 2. Bir şeyin dış yüzünü başka bir madde ile örtmek, üstüne başka bir madde geçirmek, döşemek veya yapıştırmak.

k.-ya (29a/16)

[= 1]

ḳabr: *bk.* ḳabir.

k. + ime (85a/9)

k. + inden (21a/12)

k. + ine (14b/11)

[= 3]

ḳabu: Kiler, bodrum kat.

k. + ların (57a/5)

[= 1]

ḳabūl: <Ar. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek râzı olma, muvâfakat etme.

k. (17b/2), (52a/13)

k. + étmez (78a/9)

k. + ḳıla (6b/3)

k. + ḳılan (6b/6)

k. + kıldım (95b/1)

k. + kılmaduğları (76a/5)

k. + kılmaz (76a/4), (77b/6)

k. + kılmazlar (18b/12)

k. + ola (84b/13)

k. + olmaya (17b/2)

[= 12]

ķabz: <Ar. Teslim alma.

k. (89b/7)

k. + ěde (91a/6)

k. + ěder (93a/2)

k. + eyledi (34b/3)

k. + eylediler (49b/17)

k. + eylemege (50b/14)

k. + eylemeyem (49a/7)

k. + eyler (49a/11)

k. + eylerler (50a/8)

k. + ındadur (76a/11)

k. + olunsa (76a/14), (76a/17)

[= 12]

ķabza: <Ar. Kılıç, tabanca, ok gibi şeylerin tutulacak yeri.

k. + sı (23b/15)

k. + sına (20a/15)

[= 2]

ķac: *bk* kaç.

k. (99a/17)

[= 1]

ķacan: *bk* kaçan.

k. (102a/11), (114b/2), (114b/6), (12a/6),
(19a/13), (19a/2), (20a/3), (27a/17),
(33b/6), (34a/17), (40a/11), (61a/15),
(77a/2), (77b/5), (95a/16), (97b/12),
(97b/16), (22b/10)

[= 18]

ķaç: Bir şeyin niceliğini sormaya yarayan soru sıfatı, ne kadar, nice.

k. + dur (98b/7)

[= 1]

ķaç-: Birinden veya bir şeyden kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

k.-a (65a/11), (65a/9)

k.-arlar (65a/13)

k.-dı (58b/9), (70a/15)

k.-dılar (57b/8)

k.-ub (53b/3)

k.-up (65a/14)

[= 8]

kaçak: Kapkacak.

k. + larında (56a/6)

[= 1]

kaçan: *E.T.Türk ve halk ağzı.* Ne vakit, ne zaman ki.

k. (101a/17), (102a/1), (102a/10), (106b/15), (111b/8), (114a/17), (118a/13), (118a/8), (18b/10), (29b/15), (29b/17), (34a/6), (42a/9), (46a/17), (48a/11), (48a/2), (48a/6), (48a/9), (51a/10), (51b/3), (52a/10), (52a/2), (56b/6), (61a/16), (61b/2), (61b/5), (64a/4), (64b/2), (65a/1), (65a/17), (65a/17), (65b/1), (65b/1), (66a/9), (66b/14), (67a/1), (67a/17), (67a/2), (67a/2), (67a/3), (67a/5), (67a/6), (67a/7), (67a/8), (67b/1), (67b/10), (67b/2), (67b/4), (67b/8), (68a/13), (68a/14), (68a/9), (68b/1), (68b/15), (68b/17), (68b/4), (68b/9), (69a/10), (69a/11), (71b/14), (71b/15), (71b/15), (71b/17), (73a/10), (74b/14), (74b/2), (74b/3), (75a/2), (75a/4), (75a/7), (75a/8), (76a/14), (76a/16), (77a/14), (77a/15), (77a/16), (77b/4), (77b/6), (77b/7), (78b/3), (79b/3), (80a/15), (80a/6), (80a/7), (80b/2), (81a/13), (81a/15),

(81a/3), (81b/4), (82b/9), (83a/8), (84b/3), (86b/14), (86b/15), (86b/6), (87a/10), (88a/17), (91b/7), (92a/9), (93a/1), (94b/4), (95a/15), (95a/8), (95b/2), (95b/4), (95b/4)

k. + ki (16b/9)

k. + kim (45b/4)

[= 108]

kağı: <Ar. İslâm hukukuyla yönetilen devletlerde davaları halleden memur.

k. (41a/16)

[= 1]

kağar: <Ar. Bir şeyin, kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde veya büyüklüğünde olduğunu anlatır.

k. (100b/12), (100b/15), (107a/3), (112a/16), (113b/1), (16a/1), (16a/3), (28b/8), (33a/5), (33a/6), (3a/9), (42a/17), (42b/14), (43a/4), (43b/1), (44b/6), (48b/14), (52b/4), (54b/14), (55a/15), (55b/12), (55b/17), (56a/5), (57a/6), (61b/8), (62a/12), (70b/1), (75b/15), (7a/9)

k. + dur (41a/1)

[= 30]

kağeh: <Ar. 1. Bardak. 2. İki imekte kullanılan kk bardak, cam, piyle.

k. (101a/11), (27b/11)

k. + ler (101a/10), (27b/10), (44b/10), (44b/2), (44b/7), (44b/9)

k. + lerden (27b/8)

k. + leri (79b/9)

k. + leriğ (101a/12)

k. + leriyle (25b/2)

k. + ler (43b/16)

[= 13]

kağem: <Ar. 1. Ayak. 2. Adım.

k. + başanlar (24a/6)

k. + leri (16a/2), (49a/14)

k. + z (7a/9)

[= 4]

kağer: <Ar. (Zamnı ve oluş biimiyle her Şey hakkında) Allah tarafından ezelde tyin ve tespit edilmiş hkmlerin btn, alın yazısı.

k. + dr (52a/1)

[= 1]

kağerle-: Takdir etmek.

k.-di (103a/2), (63b/12), (63b/14), (64a/9), (96a/15), (96a/17), (96a/4), (96b/3)

k.-nen (96a/17)

[= 9]

kağim: <Ar. Gemişi uzun zamna dayanan, eski.

k. + de (105b/10), (79a/17), (91b/1)

k. + dr (90b/7), (95b/7)

k. + inde (39a/6), (56b/2), (95b/6)

[= 8]

kağr: <Ar. 1. Kıymet, değer. 2. Şeref, tibar.

k. + i (106b/5), (115a/15), (43a/4), (64b/1)

k. + in (115b/17), (115b/4)

k. + in bilmek (116a/9)

k. + in bilrd (115b/7)

k. + ince (44b/14)

k. + ine (44b/4)

k. + ini (115b/16)

[= 11]

kağt: <Ar. Kuraklık sebebiyle rnn yetişmemesinden ileri gelen kıtlık ve alık.

k. (8b/10)

[= 1]

kağ-: 1. Vura vura bir yere sokmak, çakmak, saplamak. 2. El veya ayakla itmek, ittirmek, itip dürtmek, vurmak.

k.-dı (53a/6), (54b/8)

k.-dılar (9b/8)

[= 3]

kağı-: 1. Öfkelenmek, kızmak. 2. Sert sözlerle paylamak, azarlamak, takdir etmek.

k.-dı (112a/5), (32b/10), (46b/13), (7b/15)

k.-sa (111b/9), (86b/14)

k.-salar (86b/15)

[= 7]

kağış-: Birbirini itip dürtmek.

k.-duğ (80a/2)

k.-ub (79b/16)

[= 2]

kağ-: Olduğu yerde ve olduğu halde durmak.

k.-a (20b/3), (20b/6), (22b/7), (38a/6)

k.-alar (20a/11), (21b/13), (22a/13), (22a/15),
(22a/17), (22b/7), (23a/2), (23b/9),
(28a/12), (28a/2), (43a/7)

k.-an (48a/10), (59b/15), (82b/1), (96a/3)

k.-ana (17b/9)

k.-anın (75b/15)

k.-dı (23a/7), (58b/9)

k.-dık (14a/2)

k.-diyıdı (110b/10)

k.-duğ (36a/4)

k.-dum (104a/11)

k.-madı (15a/10), (15a/12), (38b/15), (56a/2),
(58b/8), (87b/7)

k.-mağuş (43a/11)

k.-mağ (43a/11)

k.-masa (67a/11), (67b/10), (81a/17)

k.-maya (10b/13), (119a/2), (20a/8), (20b/10),
(29a/11), (29a/16), (65b/5), (67a/14),
(67a/5)

k.-mayaydı (79a/4)

k.-mayub (95b/12)

k.-maz (47a/1), (47a/8)

k.-mış (31a/5), (62a/15)

k.-sa (105b/9), (15b/13), (53a/15)

k.-ub (12b/15)

k.-ur (12b/12), (49b/4), (61b/13), (82b/3)

k.-urlar (15a/6), (78a/11)

[= 62]

kal'a: Kale.

k. + kapusından (107b/14)

k. + lar (107b/11)

k. + sı (51b/16)

[= 3]

kalın: Kalmış.

k. (45a/11)

k. + ı (106b/5)

k. + ına (98b/8)

[= 3]

kalb: <Ar. 1. Gönül. 2. Kan dolaşımını sağlayan organ, yürek.

k. (3a/17)

k. + e şığamadı (117a/3)

k. + i (1b/16), (1b/17)

k. + inde (37b/6), (40a/9), (99a/3)

k. + ini (3a/17)

[= 8]

kalbur: <Ar. İri tâneli maddeleri elemeye yarayan, tahta bir çembere gerilmiş delikli deri veya kafes kafes telden ibâret âlet.

k. (111a/14), (77b/8)

[= 2]

kaldır-: Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.

k.-ib (54b/6)

[= 1]

kaldır-: *bk* kaldır-.

k.-alar (20b/15)

k.-uçak (118b/15)

k.-urlar (76b/8)

[= 3]

kalem: <Ar. Yazı yazmaya mahsus, genellikle çubuk biçiminde âlet.

k. (30b/17), (31a/13), (92a/2), (92a/3), (92a/4), (92a/5)

k. + i (91a/2), (92a/2)

[= 8]

kalıb: Kalıp.

k. + ına (117a/3)

[= 1]

kalınlığ: Derinlik.

k. + ı (40b/17), (76b/7)

k. + la (40b/17)

[= 3]

ķalk-: Kalkmak.

k.-a (102a/12), (69b/9)

k.-ar (102a/10)

k.-arlar (102b/3)

[= 4]

ķalkān: Yuvarlark siper.

k. (40b/7)

[= 1]

ķamař- Fazla ışıktan dolayı gözlerin kararması.

k.-dı (54a/7)

k.-ur (52b/12)

[= 2]

ķamer: <Ar. Ay.

k. (82b/9)

[= 1]

ķamu: 1. Bir memleketteki halkın bütünü, amme.

2. Bütün, hep. 3. Herkes.

k. (102b/7), (13b/4), (24a/10), (25a/7), (26b/16),

(29b/13), (29b/2), (29b/4), (31a/12),

(31a/13), (33b/14), (34a/7), (36b/2),

(3a/7), (3b/3), (44a/10), (45a/8),

(48a/5), (4a/16), (51a/1), (51a/14),

(67a/17), (69a/11), (70b/11), (71a/13),

(79a/11), (79a/2), (86b/2), (87b/10),

(8a/1), (94a/7), (95a/12)

k. + lar (36a/11)

k. + nuñ (18a/14)

k. + sı (10a/8), (10b/4), (20a/7), (26b/7), (29a/8),

(44b/2), (47b/15), (51b/12), (60a/8),

(71a/9), (71b/16)

k. + sın (72a/9), (73a/12), (93a/3)

k. + sından (24b/12), (4b/11)

k. + sını (13a/16)

k. + sınıñ (44b/16), (6a/11)

[= 53]

ķan: Plazma ve kan yuvarlarından meydana

gelen ve damarların içinde dolaşarak

vücut dokularını besleyen kırmızı

renkli sıvı.

k. (41b/12), (56a/10), (56a/7)

k. + ağlayalar (38a/6)

k. + dan (3a/3), (56a/13)

k. + ın (57a/11)

[= 7]

ķanā'at: <Ar. Yetinmek.

k. + éderler (107a/4)

[= 1]

kanad: *bk* kanat.

k. + ı (27b/1), (46b/11), (95a/17)

k. + ıyla (17a/17)

[= 4]

kanat: 1. Kanat. 2. Uçmayı sağlayan açılır
kapanır bir çift organ.

k. (94b/15)

k. + larından (45a/16)

[= 2]

kançaru: *bk* kançaru.

k. (70b/12), (70b/8), (70b/9)

[= 3]

kançaru: Neresi, nereye.

k. (55a/8)

[= 1]

kanda: < Nerede, nereye.

k. (103a/11), (16b/8), (18b/3), (25b/16),
(38b/16), (57a/3), (58b/13)

k. + dur (59a/12)

k. + n (21b/5)

[= 9]

kandalığ: Nerede olduğu.

k. + ın (34b/5)

[= 1]

kandan: Nereden.

k. (3a/3)

[= 1]

kandur-: Kandırmak.

k.-madım (11a/5)

k.-mayunca (49a/7)

[= 2]

kanı: Hangi.

k. (12b/11), (15b/10), (2a/14), (38b/7), (4a/12),
(64b/16), (64b/17)

k. + dur (105a/1), (44a/13)

k. + ıuz (14a/4)

k. + sı (112b/12), (112b/14), (54a/16)

k. + sın (74b/11)

k. + sına (73a/12)

[= 15]

kanı: Hani, nerede?

k. (110a/9), (20a/16), (20a/16), (20b/5),
(24a/12), (24a/16), (24a/6), (24a/9),
(24b/15), (24b/17), (24b/2), (25a/3),

(25a/6), (33a/3), (48b/16), (55b/3),
(88a/12), (88a/5)

[= 18]

kanlı: 1. Kan bulaşmış. 2. İçinde veya üstünde
kan bulunan.

k. + gönlü (24b/4)

[= 1]

kap: İçine herhangi bir madde konan şey.

k. + kaçaklarında (56a/6)

k. + ları (79b/3)

k. + larına (56a/10), (79b/3)

[= 4]

kapaklı: Kapağı olan.

k. + nesnelerinde (56a/6)

[= 1]

kapkara: Simsiyah.

k. + eyledi (55a/17)

k. + ola (66a/11), (66a/8)

[= 3]

kapla-: Sarmak, kuşatmak.

k.-rdı (93a/9)

[= 1]

kaplayıcı: Kaplayıcı.

k. + dur (90b/1)

[= 1]

kapu: 1. Kapı. 2. Bir yere girilip çıkılırken
içinden geçilen yer. 3. Giriş çıkışı
sağlamak için bir yere yerleştirilen,
tahta yâhut demirden iki veya tek
kanatlı açılır kapanır düzen.

k. (107b/14), (113a/17), (17a/17), (42a/7),
(80a/14), (80a/16)

k. + cıları (76a/15)

k. + da (104a/12), (104a/14), (104a/17)

k. + dan (104a/14), (17b/1)

k. + lar (104a/12), (104a/15), (42a/6)

k. + ları (104a/13), (14a/11), (76b/1)

k. + ların (104b/2), (104b/3), (107b/16)

k. + ını (103a/1)

k. + nuş (17b/1), (48b/16)

k. + oğlanlarıydı (57b/12)

k. + sı (104a/2), (108a/3), (14a/8), (17b/1),
(26b/10), (42a/8), (42a/8), (42a/9),
(8a/11)

k. + sına (108b/3), (23a/10), (25a/16), (28b/7),
(53b/7), (57a/11), (80a/16)

k. + sında (26a/11), (6a/3), (99b/12), (99b/5),
(9b/6)

k. + sından (107b/14), (11a/7)

k. + yı (104a/3), (104a/4), (17b/2)

[= 51]

kar: Hava olayı.

k. + mı doğduran (110b/8)

[= 1]

kara: 1. Siyah. 2. Kömür renginde olan rengin
adı.

k. (107b/5), (1b/15), (22a/16), (22b/8), (25a/10),
(35a/1), (5b/10), (60b/7), (96b/5)

k. + ata (57b/12)

k. + aygıra (58a/16)

k. + benek (77a/15), (77a/16), (77a/17)

k. + kıldı (77a/13)

k. + lar geyerlerdi (57b/11)

[= 16]

karār: <Ar. Bir iş veya mesele hakkında verilen
kesin hüküm.

k. (16b/3)

k. + duta (40b/9), (73b/16)

k. + dutasız (70b/10)

k. + dutdılar (59b/6)

k. + kıla (16b/3)

[= 6]

karārgāh: < Ar.-Far. Karar kılınan, durulan,
kılınan yer.

k. + ina (16a/13)

[= 1]

karalığ: Kara olma durumu.

k. + ı (66a/13)

[= 1]

karān: (Kıran) Kenar, uç.

k. + ina (50a/5)

k. + ında (69b/17)

[= 2]

karān: *bk.* karān.

k. + ından (50a/5)

[= 1]

karānu: Karanlık.

k. + dan (69b/16)

k. + dereye (22a/14)

k. + olsa (67a/1)

[= 3]

karānūlğ: Karanlık.

k. + ı (40b/13)

[= 1]

kararlılık: Karanlık.

k. (66a/8)

[= 1]

kararı: *bk.* kararı.

k. + da kalurlar (15a/6)

[= 1]

kararlılık: Karanlık.

k. + ı (106b/12)

[= 1]

karard-: Kararmasına neden olmak.

k.-ur (14a/13), (77b/3)

[= 2]

karavaş: Cariye, halayık, köle kız.

k. (22b/2)

k. + edinesiz (38b/8)

[= 2]

karcaş-: Karışmak, dağıtmak.

k.-urken (46b/10)

[= 1]

karcaşmağ: *bk.* karcaş-.

k. + a (54a/17)

[= 1]

kardeş: Aynı anne babadan doğmuş veya yalnız anneleri ya da babaları aynı olan kimselerin birbirine göre durumu.

k. + dan (28a/14)

k. + ı (118b/9), (28a/14), (53b/7)

k. + ım (53a/16)

k. + ından (65a/5)

k. + ıydı (109a/10)

k. + lar (30a/12)

k. + ları (25b/11)

k. + uş (53b/2)

[= 10]

karındaş: *halk ağzı.* Kardeş.

k. + ım (31b/15), (52b/16), (95a/3)

k. + ı (53b/6)

k. + ından (65a/17)

k. + lar (65a/10)

k. + um (118b/3)

[= 7]

karış: Başparmak ile serçe parmağın uçları arasındaki açıklık.

k. (41a/2)

[= 1]

karış-: 1. İki ya da daha fazla maddenin birbiri içinde dağılması, birleşmesi. 2. Düzeni, tertibi bozulmak.

k.-a (67b/8)

k.-alar (67b/15), (67b/16), (67b/17)

k.-dı (33a/1)

k.-sa (71b/16)

[= 6]

karīb: <Ar. Soy ya da aralarındaki ilişki bakımından yakın.

k. (22b/2)

[= 1]

kar kalīā:(?) Zebur'da Hz. Muhammed için kullanılan ifade.

k. + dur (4b/9)

[= 1]

karın: *bk.* karın.

k. + ı (31b/9)

k. + ına (64a/17), (91a/13)

k. + ında (51b/12), (72a/1), (81a/17)

k. + ından (64b/1), (67a/10)

k. + ını yarub (108b/12)

[= 9]

karşu: 1. Bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi. 2. Bulunulan yerin ön ilerisinde olan. 3. Baş kaldırmak, itâatsizlik etmek, boyun eğmeyip diklenmek.

k. (108a/3), (118a/7), (118a/8), (118b/12), (34a/11), (50b/3), (52b/4), (56b/7), (63a/4), (86b/10)

k. + gele (24b/6)

k. + geleler (117b/11), (25a/17)

k. + larından (27b/5)

k. + sına (10b/15), (2a/15)

[= 16]

kaşd: <Ar. 1. Niyet, amaç, istek, gāye. 2. Bilerek kötü davranma, kötü niyet.

k. + eylediler (9b/4)

[= 1]

kašem: <Ar. Yemin, ant.

k. (107a/3), (3b/17), (5a/1), (5a/4), (92b/12)

k. + den (5a/2)

k. + dir (49a/8), (49b/16), (50a/6)

k. + dür (104b/5), (42a/13)

[= 11]

kasrgalı: Şiddetli rüzgârlı.

k. (41a/8)

[= 1]

kaş: Gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek biçimde yer alan kısa kıllar.

k. + ı (108b/7), (26b/6)

[= 2]

kat: Kısım, bölüm, derece.

k. (108b/15), (109b/15), (110a/6), (26b/11),
(35b/17), (40a/12), (40a/15), (40b/16),
(45a/8), (68a/4), (75b/17), (76a/13),
(76a/5), (76a/8), (76b/3), (76b/6),
(78a/16), (92b/8), (95a/7)

k. + ı (65a/1)

k. + ında (116b/1), (116b/2)

k. + ında (61a/17)

k. + ında (112a/3), (113a/6), (117b/6), (118a/16),
(25a/11), (25a/7), (25a/9), (32b/5),
(53b/4), (62b/2), (68b/5), (79b/15),
(7b/12), (86a/2), (86b/17), (87a/8),
(87b/2), (88a/11), (88a/5)

k. + ında (105b/4), (108b/9), (117b/1), (14b/7),
(14b/7), (16b/6), (21a/11), (22b/16),
(25a/5), (42b/6), (57b/6), (59b/9),

(68b/10), (69b/12), (78a/1), (7b/11),
(86b/10), (2a/14)

k. + ındadır (61a/17)

k. + ındağı (53a/7), (69a/3)

k. + ındaki (67a/11)

k. + ından (75a/16), (75b/3)

k. + ımızda (47a/9)

k. + larında (6a/10)

k. + umda (23a/7)

k. + umuza (10b/6), (10b/8), (21a/10), (21a/11)

k. + umuzdadur (70b/12)

k. + umuzdan (80a/2)

[= 74]

kaşrân: <Ar. Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, rengi kahverengi ile siyah arasında değişen, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutûbete karşı koruyan ve birçok organik maddenin îmâlinde kullanılan madde.

k. + da (41b/14)

k. + dan (42a/4)

[= 2]

kaṭre: <Ar. Damla.

k. (14b/7), (20a/8), (26b/16), (29b/9), (33a/12),
(33b/2), (43b/6), (45a/16), (67b/10),
(79b/4)

k. + kılam (93b/11)

k. + since (71b/6)

[= 12]

kaṭ: Koymak, ilave etmek.

k.-arlar (116b/14)

[= 1]

kaṭāde: Kişi adı.

k. (100a/11), (100b/6), (102b/10), (104b/9),
(35b/9), (37b/9), (41a/6), (45b/8),
(45b/9), (49b/11), (50a/12), (50a/4),
(50b/6), (51a/3), (67a/2), (67b/1),
(67b/9), (68a/8), (69a/9), (69b/1),
(70a/2), (77b/13), (79a/5), (84b/16),
(92b/17), (93b/13), (93b/5), (96b/15)

k. + den (65a/16)

k. + kavli (79b/5)

[= 30]

kaṭı: 1. Çok fazla, çok şiddetli. 2. Acı. 3. Şiddetli.

k. (109b/14), (109b/14), (109b/6), (110b/8),
(116b/15), (116b/16), (29b/14),
(51b/11), (52b/1), (52b/4), (52b/4),

(65a/5), (67b/13), (68a/6), (74b/7),
(76b/11), (8b/12)

k. + ‘azāb (112a/16)

k. + dur (29b/3)

k. + lıqlara (83a/3)

k. + ola (100b/5), (101a/3), (109a/7)

[= 23]

kaṭıl-: 1. İlâve edilmek, karıştırılmak, eklenmek.

2. Dâhil olmak.

k.-mışdur (79a/5)

k.-mı ş ola (79a/11)

k.-ur (45a/15)

[= 3]

kaṭılığ: Katılık, katı olma durumu.

k. + ından (65a/2)

[= 1]

kaṭılıklı: Katılıklı.

k. + lar (107a/14)

[= 1]

kaṭır: 1. Erkek eşekle kısrağın çiftleşmesinden

doğan, eşekten büyük, başı iri ve uzun,

yelesi kısa, göğsü dar, karnı geniş,

sağrısı ve bacakları cılız, uzun kulaklı,

kuvvetli, dayanıklı, ağır işlere, dağlık
arâziye uygun melez hayvan.

k. (18b/5)

[= 1]

katl: <Ar. Öldürülme.

k. + i (46a/8)

[= 1]

katlan-: Dayanılması güç bir duruma tahammül
etmek, dayanmak.

k.-dılar (56a/11), (56a/13)

k.-madı (104a/16), (52b/5)

k.-umayasın (70a/5)

[= 5]

kavış-: Kavuşmak.

k.-a (50a/2)

[= 1]

kavışdur-: Kavuşma işini başkasına yaptırmak.

k.-um (53b/2)

[= 1]

kaṣī: <Ar. 1. Kuvvetli, güçlü. 2. Güvenilir,
sağlam.

k. + dür (106b/7)

[= 1]

kaṣil: *bk.* kaṣl.

k. + de (3b/12), (3b/16), (3b/17), (4b/1)

k. + dür (19b/15)

[= 5]

kaṣl: <Ar. 1. Söz, kelâm. 2. Bir sözle bildirilen
fikir, düşünce, hüküm.

k. (104b/6), (107a/13), (67a/1), (82b/13),
(90a/7), (95b/14), (97b/7)

k. + i (3b/12), (48a/12), (60b/9), (79b/5),
(82b/14)

k. + idür (104b/6), (70a/1), (90a/8), (93b/13),
(95b/14), (96b/15), (97b/8)

k. + imi (54a/4)

k. + iḡ (75a/3)

k. + inde (104b/9), (37a/1), (37b/9), (38a/15),
(38b/12), (38b/2), (39b/4), (48b/8),
(48b/9), (51a/8), (58b/3)

k. + lerüḡ (93b/12)

k. + üm (11a/10)

k. + üḡ (59a/15)

[= 35]

kaṣla-: (Üstündeki deri, kabuk, tüy, boya vb.
şeyler) Parça parça, pul pul kalkıp
dökülmek.

k.-ya (101a/12), (43b/16)

[=2]

ķavm: <Ar. Aynı soydan gelen, dil, tre ve kltrleri ortak insan topluluğu, budun.

k. (107a/14), (107b/5), (109a/11), (109b/2),
(10a/1), (10a/16), (110a/11), (110a/7),
(110a/9), (110b/10), (110b/11),
(110b/12), (110b/15), (111a/16),
(111a/2), (22b/2), (31b/14), (32a/14),
(41b/8), (45a/3), (57b/7), (59b/6),
(73a/11), (75a/3), (75b/6), (75b/7),
(7a/14), (80a/9), (88b/16), (89b/5),
(8b/1), (9a/12), (9a/3), (9b/5)

k. + dur (45b/6)

k. + dr (5a/16), (86b/4)

k. + e (109b/12), (110b/11), (78a/4), (7a/8)

k. + e eşişdi (10a/15)

k. + i (105a/17), (109b/11), (109b/3), (110a/17),
(23a/1), (41b/13), (51b/17), (56a/7),
(56a/9), (57a/9), (58a/13), (5a/12),
(6a/2), (6a/3), (6a/5), (74b/6), (78a/3),
(88b/15), (91b/15), (91b/16), (94a/4)

k. + ikim (5a/12)

k. + ile (57a/7)

k. + in (60a/5)

k. + iņ (109a/8), (59b/1)

k. + iņden (90a/14)

k. + inden (107a/13), (107b/9), (56b/13)

k. + indenz (13b/13)

k. + ine (107a/6), (109a/10), (109a/2), (10a/10),
(111b/1), (111b/3), (56b/11), (56b/14),
(57a/6), (5a/13)

k. + ini (10a/13), (110b/6), (113b/9)

k. + inņ (107a/16), (56a/6), (57a/12), (62a/7),
(91b/10), (91b/12), (91b/13)

k. + i srerdi (58b/2)

k. + iyle (58b/10)

k. + iz (8b/17)

k. + ler (82a/7)

k. + lerden (113b/3)

k. + leri (71b/6)

k. + lersiz (8b/10)

k. + siz (13b/13)

k. + m (9b/12)

k. + me (10a/5), (9b/16)

k. + ņ (103a/16), (59a/9), (75a/3)

[=107]

ķavim: *bk.* ķavm.

k. + leri (10b/4)

[= 1]

ķavuş-: Başka yerde olan, hasreti çekilen bir kimseyi veya şeyi tekrar bulmak ve görmek, bir araya gelip buluşmak.

k.-dı (58b/17)

[= 1]

ķavuşdır-: Birinin hasret kaldığı bir kimseye veya yere kavuşmasını sağlamak.

k.-am (53b/6)

[= 1]

ķaya: Sert ve iri taş kütleli.

k. (109a/3)

k. + dan (109a/5)

k. + lar (100b/2), (109a/2)

k. + ya (109b/14)

k. + yı (107a/16)

[= 6]

ķayd: İhtiyaç.

k. + ı (57a/14)

k. + ında olalar (71b/11)

k. + ları (56a/8)

[= 3]

ķayġu: 1. Kaygı. 2. Üzücü bir şey olacak korkusundan doğan endişe, keder, gam, tasa.

k. (26b/2), (27a/10), (50a/4)

k. + lar (48a/6), (65a/15), (74b/5)

k. + sından (97b/5)

[= 7]

ķayġulandır-: Endişelendirmek, kaygıya düşürmek.

k.-masun (32a/17)

[= 1]

ķayġulu: Kaygı içinde olan, endişeli, tasalı.

k. + oldılar (118a/16)

[= 1]

ķāyime: <Ar. (Kâmet kökünden) Ayakta duran, esaslı.

k. + sine (94b/16)

k. + sinden (94b/16)

[= 1]

ķayır-: İlgilenip korumak, gözetmek, himâye etmek.

k.-uvüz (101b/2)

[= 1]

ķayna-: (Bir kap iindeki sıvı) Sıcaklığı belli bir dereceyi bulunca fokurdamak.

k.-r (100b/7)

k.-r (43a/14) (Sıfat-fiil fonksiyonunda kullanılmıştır.)

k.-sa (67b/9)

[=3]

ķayu: *E. T. Trk ve halk ağzı.* Kaygı, endişe, tasa.

k. + sı (65b/17), (65b/5), (66a/1), (67a/11), (67a/14)

k. + sı ola (65a/7)

[=6]

ķazā: <Ar. Olacağı ezelden, Allah tarafından bilinen şeylerin vukua gelmesi.

k. + mdan (116b/3)

[=1]

ķaz-: 1. Toprağı herhangi bir şeyle yarıp eşerek yerinden ıkarmak. 2. Oymak.

k.-ardı (68b/4)

k.-dılar (88b/10), (89b/3)

k.-ub (108b/14)

[=4]

ķazan-: Elde etmek.

k.-acak (36a/5)

k.-asın (84a/13)

k.-mağın (96a/10)

k.-mağdan (36a/4)

k.-ub (64b/1)

k.-urduğ (116a/4)

[=6]

ķazın-: Kesici veya sert bir āletle stnden ince bir tabaka kaldırılmak.

k.-a (74a/13)

[=1]

ķazuk: Kazık.

k. + cadırı (111b/6)

[=1]

ķıbgızıl: Kıp kızıl, ok kızıl.

k. + ķan (56a/6)

[=1]

ķıbtı: <Ar. ingene.

k. + leriņ (57a/12)

[=1]

ķıđır-: *E. T. Trk ve halk ağzı.* ağırmak, dāvet etmek, seslenmek.

k.-dı (104a/7)

k.-ğıl (52a/11)

[= 2]

kığurd- *bk* kığırt-.

k.-ı (42b/6)

[= 1]

kığırt- Çağırtmak.

k.-dı (112a/5), (60a/5)

[= 2]

kıl: İnsan ve hayvan vücûdunda biten sertçe ve kalınca tüy.

k. (49a/14)

k. + dan (23b/2)

k. + ı (26b/6)

k. + ları (34b/12)

[= 4]

kıl: <Ar. (Kıla, kala) Surlar, kaleler.

k. + ları (34a/15)

[= 1]

kıl- Etmek, eylemek, yapmak.

k. (16a/9), (28a/6), (31a/7), (34b/11), (34b/9),
(53a/17), (53a/4), (53b/1), (53b/1),
(6b/7), (7a/12), (9b/16)

k.-a (100a/3), (10b/17), (10b/17), (114a/14),
(117b/5), (118a/5), (118a/5), (119a/13),
(16b/16), (16b/3), (17a/11), (17a/15),
(20b/2), (21a/14), (22b/16), (24a/11),
(24a/15), (24a/8), (24b/2), (26b/1),
(30b/16), (34b/1), (39a/3), (43a/13),
(48b/5), (59b/10), (5a/4), (60b/4),
(61b/16), (62b/12), (64a/5), (65b/4),
(69a/4), (69a/7), (6b/3), (6b/3),
(71a/15), (72b/15), (75a/4), (81a/5),
(83b/17), (94a/5)

k.-alar (101a/4), (101a/8), (16b/14), (17a/14),
(17a/7), (24a/5), (24b/14), (24b/17),
(27a/14), (27b/8), (28a/15), (47b/15),
(48a/2), (61b/12), (80b/12)

k.-alım (37b/5), (39a/4), (40a/8), (58b/3)

k.-alum (118a/10), (24b/9), (28a/16), (30a/13)

k.-am (118b/6), (38a/16), (38b/1), (38b/1),
(59a/8), (66b/14), (92a/11), (92a/7),
(92a/8), (93b/11)

k.-amazsın (71a/15)

k.-an (6b/7), (87a/16)

k.-ana (2b/15)

k.-anı (116b/5)

k.-anlar (16a/6), (22a/10), (22a/10), (24a/14),
(24a/9), (24b/15), (27b/12), (27b/13),
(41b/17), (73b/7)

k.-asız (38b/7), (38b/8), (7a/6), (8b/9)

k.-avuz (104a/8), (18b/8), (37b/6), (40a/10),
(7b/13), (7b/3), (8a/4)

k.-aydı (26b/15), (29b/4), (4a/12)

k.-ayduğ (119a/10), (119a/7), (30b/10), (30b/6),
(30b/8), (30b/8)

k.-ayduğ (103a/1)

k.-ayım (52b/9), (9a/10)

k.-ayın (113a/5), (20a/1)

k.-dı (100a/17), (100b/13), (102b/11), (102b/8),
(104a/11), (104a/14), (104b/16),
(105a/11), (106a/6), (107a/10),
(107a/15), (107a/7), (107b/10),
(108a/16), (109a/16), (109a/2),
(109b/11), (109b/17), (109b/5),
(10a/16), (10a/7), (10a/8), (111b/1),
(113b/9), (114b/11), (114b/12),
(115a/10), (115a/11), (118a/9),
(118b/7), (11b/2), (13b/14), (14b/10),
(14b/10), (19b/10), (19b/16), (1b/12),
(1b/7), (1b/8), (21b/2), (21b/3), (26b/9),
(29a/7), (2b/11), (34b/11), (35b/16),
(36b/13), (36b/14), (37b/17), (39a/16),
(39a/17), (3a/5), (3b/17), (41b/2),

(42b/2), (43a/11), (45a/2), (45b/10),
(46a/3), (48b/10), (48b/12), (4a/10),
(4a/13), (4a/14), (4a/17), (4b/3),
(50b/8), (51b/13), (51b/14), (52a/3),
(53a/3), (54b/2), (55a/14), (55a/3),
(55b/12), (55b/2), (55b/8), (55b/9),
(56a/17), (56a/3), (56a/5), (57b/3),
(59a/11), (60a/12), (60b/5), (60b/6),
(60b/8), (61a/3), (61b/11), (61b/15),
(62a/1), (62b/3), (62b/5), (63b/14),
(63b/16), (63b/17), (64a/16), (64a/9),
(67a/16), (69b/4), (6a/7), (70b/16),
(71a/14), (71a/7), (71b/10), (71b/11),
(71b/12), (71b/3), (71b/8), (72a/11),
(72a/12), (73a/4), (73a/5), (73b/16),
(73b/5), (73b/6), (74a/5), (75a/1),
(75b/12), (76b/6), (77a/13), (78a/16),
(78b/2), (80b/8), (81a/10), (81a/7),
(81a/9), (81b/3), (83a/12), (83b/8),
(84a/12), (84a/3), (84a/7), (84b/15),
(85a/1), (85a/5), (86b/4), (87b/3),
(87b/3), (88a/12), (8a/2), (90b/8),
(91b/1), (91b/4), (91b/8), (92a/2),
(92b/5), (93a/11), (94a/8), (95a/1),
(95b/6), (96a/3), (96b/15), (97b/12),
(97b/12), (97b/13), (97b/15), (9b/2)

k.-dığı (4b/17), (5a/4)

k.-dığımız (98b/1)

k.-dık (40b/11)

k.-dıklarıçün (10b/1)

k.-diki (9a/16)

k.-dıkım (41b/3), (53a/14)

k.-dılar (10a/4), (10b/2), (10b/9), (13b/16),
(24a/13), (24b/10), (38a/7), (53b/8),
(55a/1), (56a/2), (6a/6), (70a/3),
(73b/3), (74b/17), (7b/9), (80a/3),
(83b/2), (87b/14), (8a/7), (90a/12),
(90a/4)

k.-dılarsa (3b/9)

k.-dım (14a/7), (48a/1), (95b/2)

k.-dısa (61a/13)

k.-dıyısa (29a/8)

k.-duğı (12a/4), (61b/16), (63b/6)

k.-duğı ‘azāb (119a/15)

k.-duğımı (116b/1)

k.-duğına (12a/4)

k.-duğından (19a/2)

k.-duğum (116b/9)

k.-duğımı (116b/4)

k.-duğunuzdan (7a/7)

k.-duğımı (9b/13)

k.-duk (40b/11)

k.-duķ (10a/14), (10b/4), (11b/5), (14a/1),
(17a/3), (32a/3), (3b/4), (40b/13),
(40b/14), (40b/15), (41a/3), (41a/4),
(46a/11), (58b/11), (5b/12)

k.-duķları (32b/2)

k.-duķlarıçün (101b/7)

k.-dum (107a/4), (31a/16), (36a/7), (38b/4),
(38b/6), (38b/7), (59a/12)

k.-duņ (10b/17), (43a/12), (71a/17), (72b/16),
(98a/11)

k.-ğıl (112b/13), (96a/1)

k.-ıbdur (93a/5), (99a/7)

k.-ın (31a/12)

k.-ındı (41b/5), (42b/9)

k.-ısar (11a/7)

k.-ısarvan (83b/1)

k.-ıvêrdi (96a/17)

k.-ıvêrevüz (97a/3)

k.-ma (99a/11)

k.-madı (100a/10), (114b/12), (114b/13),
(114b/13), (3a/12), (3b/4), (48a/7),
(63b/10), (63b/17), (64a/1), (72b/3),
(96a/3)

k.-madılar (90a/5)	k.-maz (103a/15), (114b/8), (76a/4), (77b/6)
k.-madım (11a/5), (40b/6)	k.-mazam (9a/6)
k.-maduğını (65a/10)	k.-mazlar (18b/12), (83a/10)
k.-maduğları (76a/5)	k.-mazlardı (10a/6)
k.-maduk (30b/11)	k.-mış (22b/6), (23b/8), (27b/14), (46a/3), (47a/14), (66a/6), (69b/7)
k.-madum (40b/5)	k.-mışca (2a/1)
k.-maduğ (11a/14)	k.-mışdı (108b/11), (21a/6), (53b/3)
k.-mağa (100a/12), (10a/13), (26a/12), (34a/4), (35a/3), (59b/11)	k.-mışdur (58a/3)
k.-mağı (72b/2), (96b/17)	k.-mışdurlar (103a/12)
k.-mağıçün (21a/8)	k.-mışlardı (22a/2)
k.-mağicün (117b/15)	k.-mışlardur (107a/10), (19b/8), (42b/1), (42b/5), (45a/2), (67b/3), (82b/14), (86b/3), (93a/15)
k.-mağ (14a/7), (4a/17)	k.-sa (114b/14), (114b/3), (114b/7), (115a/7), (38b/2)
k.-mağda (25b/5), (66a/5)	k.-salar (4a/8), (75a/5)
k.-mağdan (7b/14)	k.-sun (115a/3), (115b/4), (70b/16)
k.-mağdur (37a/9), (39b/12)	k.-sunlar (79a/7), (8a/14), (8a/16)
k.-mamış (22b/5)	k.-ub (100a/14), (113b/2), (2b/14), (33a/14), (3b/8), (56b/9), (62a/16), (71a/16), (77b/17), (83a/9), (88a/2), (88a/9), (8a/16), (8b/15), (9a/8)
k.-mamış ola (119a/16)	
k.-maņ (105a/14)	
k.-maya (10b/2), (17a/15), (21a/13), (9a/11)	
k.-mayan (64a/6)	
k.-mayanlar (100b/5)	
k.-mayısar (11a/9), (21b/4)	

k.-uñ (105b/2), (15b/17), (28a/16), (7b/7),
(8a/6), (9a/3)

k.-uñıla (12a/7)

k.-up (95a/17)

k.-ur (104b/14), (104b/15), (10a/1), (111b/6),
(112b/9), (114b/5), (12b/4), (15b/13),
(27b/3), (27b/3), (29b/12), (31a/14),
(32b/8), (33a/14), (33b/6), (40a/10),
(40a/13), (40a/9), (44a/16), (45b/12),
(4b/15), (58a/2), (5a/9), (69a/1),
(70b/1), (73a/12), (74a/15), (74a/8),
(79a/1), (80b/14), (86a/7), (86a/8),
(87a/12), (87b/9), (91a/10), (91a/11),
(91a/12), (91a/16), (99b/15)

k.-urđı (113b/8), (16a/1), (34a/16), (5b/15),
(6a/1), (6a/3), (8a/7)

k.-urđı (33a/3)

k.-urđı (116b/6), (116b/7), (87b/13), (95a/9)

k.-urđı (119a/8), (97a/6), (98a/6)

k.-urken (16b/13)

k.-urlar (100b/17), (10a/5), (112b/9), (31a/12),
(32a/13), (3b/14), (80b/13), (85a/3),
(97b/8), (9a/5)

k.-urlardı (113b/10)

k.-ursañuz (30a/4)

k.-ursavuz (30a/10), (99a/13)

k.-ursđı (105a/5), (23a/5), (33a/5), (72b/13)

k.-ursız (19a/13), (98a/8)

k.-uruz (15a/6), (6b/10), (6b/9), (7b/5), (7b/6),
(8a/3)

k.-uvêrevüz (37b/6)

[= 570]

kıldır-: Kılmak işini yaptırmak.

k.-sđı (31a/11)

[= 1]

kılıc: *bk* kılıç.

k. + âyet (103a/10)

k. + uñuz (38b/6)

[= 2]

kılıcı: Kılıcı.

k. (65a/3)

k. + dur (15b/16)

k. + lar (79a/7)

[= 3]

kılıç: 1. Kılıç. 2. Kın içine konup bir kayışla bele
takılan, çelikten yapılmış, eğri veya
düz, uzun kesici silâh.

k. + dartub (107b/13)

[= 1]

kılın-: Yapılmak, edilmek.

k.-dı (100a/1), (107b/9), (111b/10), (114a/2),
(43b/8), (45a/6), (51a/9), (52a/10),
(64a/12), (64b/15), (65a/16), (65b/5),
(66a/16), (67b/10), (69b/1), (72b/14),
(74b/6), (75b/1), (76a/1), (76a/9),
(76b/4), (79a/13), (83a/10), (84b/14),
(93a/4), (93b/15), (94b/10), (94b/6)

k.-mişdi (28b/16)

k.-ur (106b/13), (106b/14), (53a/4)

[= 32]

kılınc: Kılıç kelimesinin değişik bir kullanılışı.

k. + dan (23b/2)

[= 1]

kılınubdur-: Kılınıp durmak.

k.-ur (41a/16)

[= 1]

kına-: Ayıplamak.

k.-dı (60a/10)

[= 1]

kındır-: Tahrik, teşvik etmek.

k.-mazlar (116b/12)

[= 1]

kır-: İncinmek.

k.-asız (38b/7)

k.-dılar (13b/17)

[= 2]

kırā'eti'l-kurān

k. (1b/15)

[= 1]

kıraç: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Kenar, kıyı, uç, çevre.

k. + ında (49b/12), (70a/1), (82b/3), (89b/8)

[= 4]

kırıl-: 1. (Vücüdün bir kemiği) Düşme veya çarpma sonunda kırık duruma gelmek. 2. Kırmak işi yapılmak. 3. Parçalanmak, iki veya daha fazla parçaya ayrılmak.

k.-mağ (46a/12)

k.-miş (34a/10)

k.-sa (67a/17)

k.-ur (101b/5)

[= 4]

kırk: 1. Otuz dokuzdan sonra, kırk birden önce gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren rakam, 40.

k. (19b/11), (19b/12), (20b/2), (20b/8), (21a/3),
(28b/1), (36b/8), (42b/17), (42b/8),
(48b/8), (48b/9), (51a/3), (60a/14),
(62a/1), (98b/10), (98b/11), (99a/2)

k. + ar (59b/8)

k. + ola (19b/11)

[= 19]

kırk altı: 46.

k. (48b/8)

[= 1]

kırk pes: Kırk beş, 45.

k. (48b/9)

[= 1]

kısa: İki ucu arasında az mesâfe olan, boyu uzun
olmayan.

k. + boylu (108b/7)

[= 1]

kışâş: <Ar. Suçluyu, yaptığı fiilin aynıyla
cezalandırma.

k. (47b/9)

k. + buyura (46b/8)

[= 2]

kışsa: <Ar. 1. Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra,
rivâyet. 2. Vak'a, mâcerâ, sergüzeşt.

k. (52b/15), (54a/1)

k. + dur (88b/15)

k. + h̄ânlardur (42a/1)

k. + larıdur (77a/11)

k. + sı (104b/1), (53a/5)

k. + sın (59b/15)

[= 8]

kışşah'ân: <Ar.-Far. Hikaye okuyucusu.

k. + lardur

kısrağ: *bk.* kısrak.

k. + ı (58b/6)

[= 1]

kısrağ: Dişi at.

k. (58a/15), (58a/17)

[= 2]

kış: 22 Aralık'ta başlayıp 21 Mart'ta sona eren,
sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en
soğuk mevsimi.

k. + gününde (12b/11)

k. + ında (12b/14)

k. + uğ (110b/7)

[= 3]

kışgır-: Haykırmak, bağırarak.

k.-dı (53b/11)

[= 1]

kıt: *bk.* kat.

k. + ında (51b/14)

[= 1]

kıt: <Ar. Az, yetersiz.

k. + ola (75a/8)

[= 1]

kıyâmet: <Ar. Semâvî dinlerdeki ortak inanışa göre takdir edilen zamânı gelince bu âlemin ve bu âlemdeki canlı cansız her şeyin bir anda mahvolup yok olması, ölülerin dirilmesi, âhiret hayâtının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman.

k. (16b/3), (17a/9), (17b/14), (17b/4), (19b/1),
(19b/2), (61a/16), (61b/4), (61b/5),
(67b/11), (73b/17), (84a/17)

k. + de (100a/12), (100b/1), (10b/1), (10b/2),
(11a/17), (11a/4), (11a/6), (12a/4),
(12b/4), (13a/3), (13a/6), (19a/13),
(23a/16), (28a/10), (28a/6), (32a/14),
(35a/2), (65b/14), (65b/6), (69a/1),
(6b/9), (72a/15), (82b/15), (85a/11)

k. + dedür (16b/3)

k. + den (61a/15)

k. + dür (18b/13), (51a/9), (84b/15)

k. + e (117a/6), (16a/14), (16a/17), (17b/14),
(18a/2), (21a/7), (33a/14), (36a/13),
(37b/8), (38b/13), (38b/15), (39a/3),
(39b/2), (44a/9), (45a/10), (45b/1),
(65b/13), (92a/3), (95a/16)

k. + e inanmayanlara (36b/16)

k. + e inanmayanları (83a/15)

k. + e inanmazlar (83a/5)

k. + günü (117a/16), (118b/4), (41a/16), (46a/17),
(46a/6), (46a/9), (61a/4), (68b/16),
(73b/13), (73b/14), (76a/7)

k. + gündür (106a/15), (21a/15), (86a/10),
(86a/8)

k. + günikim (41a/15)

k. + güninde (100a/9), (100b/17), (103b/16),
(45b/16), (46a/13), (78b/17), (95a/6)

k. + günine (66b/1), (77a/1)

k. + gününü (77a/4)

k. + gününü (23b/9)

k. + günüdür (86a/9)

k. + gününde (101b/6), (102a/14), (118a/14),
(119a/15), (119a/5), (119a/8), (12a/12),
(12a/17), (12a/9), (12b/12), (12b/7),

(12b/9), (13a/1), (45a/11), (47a/12),
(47b/12), (48a/6), (48b/3), (50b/16),
(62a/3), (65b/3), (66a/10), (66a/3),
(66b/14), (66b/3), (71b/7), (72b/14),
(73b/10), (74a/2), (74a/7), (75b/8),
(77b/12), (80a/13), (94a/5)

k. + gününe (11b/14), (12a/7), (12a/7), (13a/8),
(60b/1), (77a/12)

k. + gününü (12a/6), (46a/12), (73b/12)

k. + haberi (100a/6)

k. + haberinden (36b/2)

k. + i (61b/7), (77a/6), (83a/13)

k. + iañar (61b/2)

k. + iñ (65a/5)

k. + i yalanlamaya (77a/1)

k. + kopa (16b/3), (17b/4), (18a/11), (19b/3),
(19b/4), (19b/5), (19b/6), (39a/3)

k. + kopaçanın (36b/1)

k. + koparavuz (38b/10)

k. + koparmağa (41b/2)

k. + kopasına (35b/4), (37b/12), (39a/11)

k. + kopdı (38a/8)

k. + kopmaz (77a/4)

k. + kopmuş (85a/15)

k. + koptmuş (21a/5)

k. + kopsa (42a/6), (42a/9), (69a/12), (81b/4),
(95a/16)

k. + koptularından (67a/15)

k. + nişanlarıdır (72a/1)

k. + olıcağ (42a/10)

k. + üñ (100a/6), (39b/2), (65a/1), (36b/16)

[= 172]

kıyas: <Ar. 1. Bir şeyi diğeri bir şeye göre değerlendirme, başka bir şeye benzeterek hakkında hüküm verme, karşılaştırma, mukāyese etme. 2. Bir sayma, denk tutma.

k. + eyleki (29b/11)

k. + eylemek (30b/3)

[= 2]

kıymet: <Ar. Bir şeyin taşıdığı maddî varlığa göre tespit edilen karşılık, hakkında biçilen değer.

k. + e (19b/4)

k. + i (64b/1)

k. + i olmaydı (106b/5)

[= 3]

kıymetli: Kıymetli, değerli, maddî kıymeti yüksek olan.

k. + gevher (116a/8)

k. + gevherdür (116/ā)

k. + taşlarından (108a/9)

k. + tonlar (56b/15)

k. + tonlardan (57a/8)

[= 5]

kıız: Dişi cinsten olan evlât.

k. (102b/3), (111a/1), (111b/16), (112a/2),
(112a/3), (59b/7), (68a/13), (68b/10),
(68b/6)

k. + dur (73a/8)

k. + ı (112a/12), (68a/14), (68b/1), (68b/2),
(68b/4)

k. + ın (68a/17)

k. + ını (111b/14)

k. + ını (112a/12), (68b/13)

k. + ını (89a/8)

k. + ını meşşâtasıydı (111b/13)

k. + lardan (68b/16)

k. + ları (102b/2), (44b/1)

k. + ları (25b/7)

k. + um (118b/11)

k. + u (112a/14)

[= 27]

kıız-: Aşırı derecede ısınmak, sıcaklığı çok artmak.

k.-mı (101a/9)

[= 1]

kıızcuğaz: Kızcağz.

k. + ı (112a/15), (112a/17), (112b/4)

[= 3]

kıızdırıl-: 1. Çok ısıtılmak, çok sıcak duruma getirilmek. 2. Öfkelenmek, sinirlendirilmek.

k.-mı (100a/14)

k.-sa (69a/9)

[= 2]

kıızdur-: Isıtmak.

k.-ur (69a/10)

[= 1]

kıızdırıl-: Isıtma işleminin başkası tarafınan yapılması.

k.-a (97a/12)

[= 1]

kızgür-: Kızdırmak.

k.-a (118a/4)

[= 1]

kızıl: Parlak kırmızı renk.

k. (13a/5), (53a/10), (53a/9), (96b/4)

k. + yâkût (107b/14)

k. + yâkütan (23b/15), (27b/7)

k. + yâkütandur (91a/2)

[= 8]

kızılık: Kızıl olma durumu, kızıl renk.

k. + dur (82b/2)

[= 1]

kızlık: Kıtlık, pahalılık.

k. (103b/6), (109b/6)

k. + ola (75a/7)

[= 3]

ko-: Koymak.

k.-dı (107b/13), (117a/5), (35b/16), (59b/9),
(60b/12), (72a/7), (72a/9), (88b/2),
(88b/4), (9a/16)

k.-dılar (108b/15), (108b/16), (111a/8), (54a/9),
(8a/7)

k.-dısâ (72a/5), (72a/5)

k.-du (59b/13)

k.-dum (21b/10), (81a/2), (81a/3), (99a/3)

k.-ğıl (52a/13)

k.-ma (116a/14), (99a/10)

k.-madı (110b/4), (54b/2)

k.-mağla (71a/17)

k.-maz (46b/12)

k.-mışdur (113b/17)

k.-muşdı (108b/10)

k.-r (85b/4)

k.-rıdı (68b/1)

k.-rın (85a/11)

k.-rlar (17b/8), (50a/9), (76a/6), (76b/10),
(76b/13), (76b/3)

k.-salar (102a/12)

k.-sam (93a/9)

k.-yam (54b/12)

k.-yub (53a/10), (53a/11)

[= 45]

kob-: *bk* kop-.

k.-dı (38a/1)

[= 1]

kocal-: Yaşlanmak, kocamak, ihtiyarlamak.

k.-dı (86b/6)

k.-dum (86b/7)

[= 2]

ķocalık: < İhtiyarlık.

k. + dan (93b/10)

[= 1]

ķocuş-: Kucaklaşmak.

k.-alar (28b/1)

[= 1]

ķoç-: Sarılmak, kucaklaşmak.

k.-dı (38a/3), (118b/1)

[= 2]

ķoçal-: *bk.* ķocal-.

k.-dum (37b/15)

[= 1]

ķok-: Kokmak.

k.-alar (42a/3)

[= 1]

ķoku: Cisimlerden yayılan zerrelerin burun
zarındaki sinirlerde meydana getirdiği
duyu.

k. + ŋ (36a/10)

k. + sı (79a/4)

k. + sından (29b/7), (36a/9)

[= 4]

ķoķulu: Kokusu olan.

k. (36a/8), (42a/3), (96b/6)

[= 3]

ķoķusuz: Kokusu olmayan.

k. (96b/6)

[= 1]

ķoņşuluđ: 1. Komşuluk. 2. Komşu olma durumu.
3. Komşular arasındaki ilişki.

k. + ında (25b/9)

[= 1]

ķon-: < Konaklamak.

k.-alar (25a/14)

k.-dı (111a/12), (34a/11)

k.-mış (66a/7)

k.-mış ola (66a/5)

[= 5]

ķonşu: Evleri birbirine yakın veya bitişik olan
kimselerin birbirlerine göre aldıkları
ad.

k. + m (75a/10)

k. + sın (42a/2)

[= 2]

konuk: Bir eve, bir yere geçici olarak kalmak üzere gelen kimse, misâfir.

k. + larıdur (105b/2)

[= 1]

konuk evi: Misâfirhâne.

k. + n (59b/4)

[= 1]

konul-: Koymak işi yapılmak, konmak.

k.-miş (101b/14)

[= 1]

kop-: Ayağa kalkmak.

k.-a (42a/2)

k.-alar (12b/8), (41b/16), (41b/17), (42a/2),
(65b/7), (69a/2)

k.-ar (41b/8)

k.-ara (64a/5)

k.-ardı (21a/2), (21a/3)

k.-arlar (21b/15)

k.-ası (36a/16), (51b/4)

k.-asına (36b/5)

k.-asız (51a/15)

k.-avuz (51b/9)

k.-duğı (51a/16)

k.-mağa (51a/13), (60b/1)

k.-mağ (21a/9)

k.-mağlıkda (35b/10)

k.-mağlıktır (35b/9)

k.-masına (44a/9)

k.-maya (64a/7)

k.-ub (41b/4)

k.-up (75b/8), (82a/11), (82a/13), (83a/1)

[= 29]

kop-: Gürültülü veya tehlikeli olaylar için kullanılır.

k.-a (16b/3), (17b/4), (18a/11), (19b/3), (19b/4),
(19b/5), (19b/6), (39a/3), (61a/15),
(61a/16)

k.-acağın (36b/1)

k.-aravuz (38b/10)

k.-armağa (41b/2)

k.-asına (35b/4), (37b/12), (39a/11), (61b/5)

k.-asımı (61b/3)

k.-dı (38a/8)

k.-maz (77a/4)

k.-miş (85a/15)

k.-muş (21a/5)

k.-sa (42a/6), (42a/9), (69a/12), (81b/4),
(95a/16)

[=27]

ķop-: Meydana çıkmak, zuhur etmek.

k.-a (27a/14)

k.-acaķlar (75b/7)

k.-dı (58b/17)

[=3]

ķop-: Ayrılmak, çıkmak.

k.-a (41b/13)

k.-alar (67b/2)

k.-ar (41b/14), (49a/16), (50b/15)

k.-ub (93b/6)

k.-dı (89b/1)

k.-sa (69a/7)

[=8]

ķop-: Haşrolmak.

k.-ısar (32a/14), (32a/15)

[=2]

ķor: İyice yanıp ateş hâline gelmiş odun veya
kömür parçası.

k. (53a/9)

k. + a (53a/11)

k. + a şokdı (53a/13)

k. + ı koyub (53a/10)

[=4]

ķork-: Korkuya kapılmak, korku duymak,
ürkmek.

k.-a (40b/2), (5a/10), (62b/15), (6b/3), (6b/5),
(6b/6)

k.-alar (67b/14)

k.-amazlardı (44a/8)

k.-anı (97a/7)

k.-anlara (60a/17), (61b/4)

k.-ar (66b/9)

k.-arız (48a/8), (58a/10)

k.-asın (52a/9)

k.-dı (53b/14), (53b/9), (54b/17), (92a/15)

k.-dılar (57b/17)

k.-dısa (61a/12)

k.-duĝuņa (88b/7)

k.-duķları (17a/5)

k.-ĝıl (75b/4)

k.-ma (112b/2)

k.-maĝıl (70a/15)

k.-maz (109a/13)

k.-mazuz (54b/14)

k.-ub (22a/12), (37a/6), (39b/9), (65a/9)

k.-uñuz (18b/11)

k.-utduğuş (6a/15)

k.-utmaduğuş (6a/15)

[= 35]

korķu: 1. Bir tehlike veya tehlike ihtimâli karşısında duyulan ürkütücü duygu. 2. Kaygı, üzüntü, endîşe.

k. (24a/17)

k. + da (31b/4)

k. + dan (118a/6), (2b/3)

k. + ları (100a/6)

k. + larından (67a/15)

k. + sı (37a/11)

k. + sından (14b/2), (16a/7), (22a/12), (53b/3),
(54b/17), (58b/5), (70a/17), (75b/5)

k. + va'desin (68b/14)

k. + yla (92a/4), (95b/17)

[= 18]

korķud-: *bk.* korķut-.

k.-asın (5a/11)

[= 1]

korķudıcı: İnsanda korku hissi uyandıran, korku verici.

k. + sın (61b/4)

[= 1]

korķulu: Korku veren, korku dolu, ürkütücü.

k. (2b/3), (44a/13)

k. + ola (51a/17), (51b/3)

[= 4]

korķut-: Korkmasına yol açmak.

k. (5a/14)

k.-ma (11a/8)

k.-madı (5a/14)

k.-madılar (5a/12)

k.-uñ (46a/10)

[= 5]

korķu-: Muhafaza etmek.

k.-rlar (93a/6), (93a/7), (93a/8)

[= 3]

korķuş-: Ayaklarını sıra ile yerden keserek öne doğru hızla gitmek.

k.-avuz (56a/17)

[= 1]

kov-: Defetmek.

k.-uñ (87b/17)

[= 1]

kovuq: Oyuk.

k. (54a/9)

[= 1]

kovy-: Bir yere bırakmak, bir yere yerleştirmek.

k.-a (90b/16)

k.-alar (101a/11), (101a/15), (23a/13), (23a/13),
(73b/10), (88a/7), (95a/7), (95a/8)

k.-alardı (29b/7), (29b/8)

k.-alum (6a/5)

k.-ar (91a/13)

k.-arlar (56a/10)

k.-arlardı (88b/12)

k.-dı (34a/14)

k.-dılar (88b/13)

k.-ğıl (112b/15)

k.-maqdan (64a/4)

k.-ub (109b/4), (3a/10), (67a/9), (6b/12)

k.-updur (85a/7)

k.-updurur (115a/1)

k.-uvêrdi (111a/15)

[= 26]

kovyn: Göğüsle elbise arasında kalan kısım.

k. + una (54a/6)

[= 1]

kovul-: Bir şey bir yere bırakılmak.

k.-alar (67b/7)

[= 1]

kovun: Geviş getirenlerden, eti, sütü ve
yapağısından faydalanılan, boynuzlu,
memeli, evcil hayvan.

k. (46b/9), (53a/10), (53a/9), (68a/16)

k. + dan (46b/9)

k. + güderdi (7a/17)

k. + lardan (74b/11)

k. + uñ (49b/3), (49b/3), (49b/4)

[= 10]

kovbe: <Ar. Yarım küre şeklinde olan binâ,
dam.

k. (111a/10), (48b/13), (49a/1)

k. + nünj (111a/12), (48b/13), (49a/2)

k. + nünj kilîdi (48b/15)

k. + yi (111a/12), (111a/15), (111a/16), (48b/15)

[= 11]

ḳudret: <Ar. 1. Kuvvet, tâkat, güç. 2. Yetenek, kâbiliyet, ehliyet. 3. Allah'ın her şeye kâdir olması, dilediği her şeyi yapması şeklinde tecellî eden sıfatı, kâinatta zâhir olan gücü.

k. (106a/17), (117a/4), (34b/1), (98b/10), (98b/10), (99a/2)

k. + aşasıyla (117a/4)

k. + den (76b/2)

k. + i (34b/16), (70b/2)

k. + imiz (18a/17)

k. + indendür (35a/5), (35a/6)

k. + ine (18a/12)

k. + ini (41b/1)

k. + iyile (87a/6)

k. + iyile (44b/9)

k. + ḳabzasına (20a/15)

k. + ümize (18a/15)

k. + ümüz (32a/1)

k. + zencîrleriyle (109b/16)

[= 21]

ḳudsî: <Ar. Kutsal, mukaddes.

k. + dür (98b/12)

[= 1]

ḳudûs: Yer ismi.

k. + cemenleri (79b/8)

k. + de (46b/2)

[= 2]

ḳul: <Ar. 1. Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd. 2. Başka ülkelerden esir olarak alınan köle ya da câriye.

k. (115b/12), (22b/2), (23a/6), (38b/8), (58b/4), (72b/12), (77a/14), (77b/6), (84b/3), (95a/9)

k. + a (99b/14)

k. + dur (86a/17)

k. + ı (114b/1), (115b/10), (37b/7)

k. + ıdur (90b/12)

k. + ım (66b/10)

k. + ına (1b/11)

k. + ını (40a/11)

k. + iken (91a/12)

k. + ḳılur (91a/12)

k. + lar (94a/7), (96b/3)

k. + lara (10a/17), (10b/16), (62a/15), (94a/6)

k. + ları (14b/4)

k. + larım (35b/13)

k. + larına (4a/10)

k. + larından (11a/6), (63a/7)

k. + larınıñ (16b/2)

k. + larıyla (84a/1)

k. + larıyüñ (104b/2)

k. + larum (117a/17), (117b/6)

k. + larumı (117a/17), (117b/5), (93a/8)

k. + laruña (72b/13)

k. + olanuñ (71a/12)

k. + olsa (95a/15)

k. + um (115a/11), (23a/10), (23a/5), (23a/6),
(23a/7), (37a/10), (37b/2), (39b/13),
(40a/5), (4b/12), (66b/15), (95a/11),
(95a/12), (95a/14)

k. + umı (40a/12), (40a/13)

k. + umuñ (114a/14), (92a/10)

k. + uñ (114a/15), (40a/16), (85a/3)

k. + uñ 'amelüdüñ (86a/17)

k. + una (114b/10)

k. + umı (78a/9)

[= 67]

ķulağ: *bk.* ķulak.

k. + ı (8a/15)

k. + ımıla (85a/13)

k. + ına (55b/15)

k. + ını (20a/2)

k. + ı tüzine (88b/4)

[= 5]

ķulağuzla-: Yol göstermek.

k.-yam (52a/8)

[= 1]

ķulak: Başın iki yanında bulunan işitme organı.

k. (114b/15)

k. + lar (65a/2), (79a/16)

k. + ları (55b/13)

k. + larına (75b/5)

[= 5]

ķulaksız: Kulağı olmayan.

k. (41b/11)

[= 1]

ķulavuzla-: *bk.* ķulağuzla-.

k.-yam (52a/7)

[= 1]

ķullıg: *bk.* ķulluķ.

k. + ıla (58b/4)

[= 1]

ķullık: *bk* kulluk.

k. + dan (81a/2)

[= 1]

ķulluk: 1. Kul olma durumu. 2. Kulun Allah'ın emir ve yasaklarına uyma sorumluluğu, kul olmanın gereği olan hizmet, ibâdet.

k. (37a/16), (37b/4), (40a/7), (78a/8)

k. + êtdiler (111a/1)

k. + eyleye (40a/2)

[= 6]

ķulzüm: <Ar. Kızıldeniz.

k. + denjizi (57b/5)

k. + denjizine (57b/13), (57b/2)

[= 3]

ķumār: <Ar. Para karşılığı ve para kazanmak için oynanan oyun.

k. + a beņzerdi (74b/10)

[= 1]

ķumař: <Ar. İpek, yün, pamuk vb. malzemeden makine veya tezgâhlarda dokunmuş her türlü dokuma.

k. + ı (115b/12), (115b/13)

k. + ıla (115b/11)

[= 3]

ķurān: <Ar. 1. Allah tarafından Hz. Muhammed'e vahyedilen kutsal kitap, İslâm dîninin temel kitabı, kelâm-ı kadim, Kur'an-ı Kerim.

k. (1b/13), (35b/11), (39a/9), (44a/13), (4b/15), (70b/14), (70b/16), (70b/6), (70b/9), (77a/10), (77a/11), (81a/10), (83a/8), (90b/2), (90b/7), (90b/8), (91b/14), (91b/17), (94a/13), (94a/14), (96b/16), (99b/4)

k. + a (6b/3), (90b/6), (97a/9)

k. + âyetleri (63a/10)

k. + da (108a/8), (18a/8), (19b/13), (96b/15)

k. + dadur (4a/5)

k. + daķıldı (108a/16)

k. + dan (31b/5), (62a/11), (70b/7), (97a/8)

k. + dur (35b/8), (45b/15)

k. + ı (17a/3), (2a/1), (63a/8), (96b/12)

k. + ı kerīm (69b/10)

k. + ı kerimde (76b/11)

k. + ıla (63a/7), (63a/9), (96b/16), (97a/6),
(97a/7)

k. + ı mübîndür (90b/2)

k. + uñ (1b/17), (81a/11)

[= 52]

ķurb: <Ar. 1. Yakınlık. 2. Yakın. 3. (Allah'a)
Yakınlık, (Allah'a) yakın olma.

k. (79b/7)

k. + ı (21a/11)

[= 2]

ķurbān: <Ar. Allah yolunda kesilen hayvan.

k. + bayramıdır (105a/10)

k. + bayramınun (105a/1)

k. + gūnidür (86a/6)

k. + olsun (38a/9)

[= 4]

ķurbāga: Küçük göl ve derelerde yaygın olarak
bulunan, yumurta ile üreyen, derisi
çıplak, sıçrayıcı ve yüzücü, kendine has
bir ötüşü olan küçük hayvan.

k. (52b/14), (55b/12), (55b/17), (56a/1)

k. + lar (56a/3)

[= 5]

ķurb: <Ar. Yakınlık.

k. -ı hisābdur (21a/12)

k. -ı kerāmet (21a/13)

[= 2]

ķurb-ı hisāb: < Hesap yakınlığı.

k. + dur (21a/12)

[= 1]

ķurb-ı kerāmet: Mucizevî yakınlık.

k. (21a/13)

[= 1]

ķureys: <Ar. Kabile adı.

k. + kavmi (6a/2), (6a/3), (91b/16)

k. + kavminün (91b/13)

[= 4]

ķurı: Kuru.

k. + ca (55a/1)

[= 1]

ķurı-: < Kurumak.

k. -sa (67b/9)

[= 1]

ķur'an: <Ar. İslâm dininin kutsal kitabı, Kur'an-
ı Kerîm.

k. (31b/2), (3b/17), (3b/17), (5a/12), (98b/4)

k. + a (35b/4)

k. + âyetleri (63a/6)

k. + da (10a/9), (17b/15), (4b/9)

k. + ḥakīm (3b/15)

k. + ı (5a/7)

k. + ıla (31b/4)

k. + ı münzeldür (5a/7)

k. + nāmesi (63a/13)

[= 15]

ḳur: Mevki, derece, defa.

k. + la (83b/12)

[= 1]

ḳursağ: 1. Kursak. 2. Kuşlarda ve bâzı hayvanlarda yemek borusunda şişkin bir kısım olarak bulunan ilk sindirim torbası. 3. Mîde.

k. + ında (20b/14)

[= 1]

ḳurşun: < Ağır, yumuşak, kolayca dövülebilen, mâviye çalan gri (ḳurşunî) renkli, boru îmalı ve birçok kimyevî birleşikte kullanılan, yoğunluğu 11,3, erime derecesi 327°, atom ağırlığı 207,21,

atom numarası 82, sembolü Pb olan metal element.

k. + aḳıtdılar (111a/7)

[= 1]

ḳurṭubî: < Müfessir, dilci.

k. (36b/15), (39b/1), (51b/1), (74b/9)

[= 4]

ḳurtar-: Kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan, helâk olmaktan uzaklaştırmak, halâs etmek.

k. (118b/8)

k.-a (66b/3), (94a/5)

k.-alum (24b/9)

k.-dı (88a/11)

k.-duḡ (85b/10)

k.-ğıl (113b/3)

k.-mayalar (9a/12)

[= 8]

ḳurtıl-: **bk** ḳurtul-.

k.-a (100a/3), (114a/11), (114a/12), (114a/4), (114a/6), (114a/7), (114a/8), (114a/9)

k.-alar (44a/17)

k.-avuz (57b/16)

k.-dı (98a/7)

k.-dılar (55b/11), (56b/1)

[= 13]

kırtul-: 1. (Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmak, uzaklaşmak, selâmete çıkmak, halâs olmak. 2. (Bulunduğu veya bağlı olduğu yerden) Çıkmak, ayrılmak.

k. (9b/10)

k.-a (84b/6)

k.-dı (97b/10), (97b/11), (97b/7), (97b/9)

k.-dılar (55b/3), (56a/4)

k.-sa (114b/1)

[= 9]

kıru: 1. Kara, toprak. 2. Cansız duruma gelen bitkiler için kullanılır. 3. Mecaz anlamda kullanılır.

k. (105b/17), (38a/12), (38a/13)

k. + ağaçdı (52b/10)

k. + da (13a/15), (18b/5)

k. + dan (59a/13)

k. + sina (101b/5)

k. + söz (99a/8)

[= 9]

kıru-: 1. Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmek. 2. Bitkinin suyu çekilerek cansız duruma gelmesi.

k.-muş (34a/11)

k.-muşdur (12b/14)

k.-muşyeri (11b/14)

k.-r (17b/10)

k.-sa (12b/11)

k.-yıcağ (100b/11)

k.-yub (11b/16)

[= 7]

kırul-: (Parçalardan oluşan bir şey) Parçaları birleştirilerek bütün hâle getirilmek.

k.-miş ola (22b/12)

[= 1]

kırut-: 1. Kuru duruma getirmek. 2. (Bitkiler için) Susuz bırakıp kurumasına sebep olmak. 3. (Bâzı sebze, meyve, çiçek vb.ni) Güneşte bırakıp kuru duruma gelmesini sağlamak.

k.-dı (55a/11), (58a/9)

k.-masun (17b/9)

[= 3]

kuş: Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücûdu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.

k. + lar (20b/3), (27b/3), (27b/4), (46b/5), (47b/13), (67b/15)

k. + lara (63b/17)

k. + lardan (47b/13)

k. + ları (47b/14)

k. + uş (39a/1)

[= 10]

kuşcağaz: Kuşcağız.

k. (46b/14)

k. + ı (46b/16)

[= 2]

kuşluk: Günün sabahla öğle arasındaki saatleri.

k. (61b/8), (61b/9)

k. + vaktinde (57b/5)

[= 3]

kuşbî: Kişi adı.

k. (36b/15), (39b/1)

[= 2]

kuvvet: <Ar. Güç.

k. (106a/17), (109a/14), (109a/7), (44b/6), (69b/11)

k. + den (93b/15)

k. + duta (53a/17)

k. + in (102a/14)

k. + leri (109b/1)

k. + üjüzi (109a/17)

k. + vèrdi (94b/15)

[= 11]

kuvvetlü: 1. Kuvvetli. 2. Maddî güce sâhip olan, kuvveti olan, güçlü. 3. Zorlu, şiddetli.

k. (107a/14), (107a/7), (109a/7)

k. + cānavārları (32a/3)

k. + ferîşteler (118a/2), (118a/5)

[= 6]

kuyrug: Hayvan gövdesinin arkasında bulunan esnek uzun organ.

k. + murub (53b/11)

[= 1]

kuyu: Derin çukur.

k. (68b/4)

k. + dur (76b/5)

k. + kazardı (68b/4)

k. + sı (105b/4)

k. + ya (68b/5), (68b/6), (68b/6)

[= 7]

kâfir: <Ar. 1. Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan yahut bunlardan birini inkâr eden kimse. 2. (İsim tamlamasının birinci ögesi olarak) Tanımayan, bilmeyen kimse.

k. (33a/12), (46a/8), (48a/15), (48a/16), (76a/15), (80a/13), (84a/5)

k. + e (63b/9)

k. + ler (100b/8), (103a/17), (109b/7), (19a/13), (19a/15), (19a/8), (28b/17), (31b/1), (31b/6), (36b/6), (37b/11), (38a/12), (3a/1), (42a/15), (42a/16), (44a/11), (46a/16), (47b/11), (48a/11), (48a/2), (48b/7), (48b/7), (49a/13), (49a/15), (49b/1), (49b/10), (49b/5), (49b/6), (4b/17), (51b/5), (5a/2), (5b/5), (5b/7), (64a/6), (66a/10), (66a/14), (77a/1), (77a/6), (77b/12), (78a/13), (80a/10), (80a/8), (80b/3), (80b/6), (83a/16), (88b/16), (89b/11), (89b/14), (90a/15), (90a/4), (90a/7), (90b/3)

k. + lerdür (100b/3), (22a/15), (88b/15)

k. + lere (100b/7), (103a/14), (103a/7), (18b/10), (19a/12), (19a/2), (19a/8), (21a/11), (38b/4), (49b/14), (63a/4), (63b/1), (78a/11), (80a/13), (80a/15), (80a/17), (83a/13), (83a/17), (94b/1), (94b/4)

k. + leri (30b/6), (37b/6), (68a/6), (89b/8), (94a/15)

k. + lerinde (50a/12)

k. + leriñ (76a/14), (76b/8)

k. + lerine (51b/4)

k. + lerün (30b/14), (35b/11), (38a/16), (5b/9), (75b/17), (90a/17), (94a/4)

k. + levlânlar (90a/15)

k. + oldılar (103b/2), (111a/9)

k. + olduyısa (90b/15)

k. + olur (71a/11), (90b/7)

[= 105]

kâfirün: <Ar. Kâfirler.

k. (48a/16)

[= 1]

kâfur: Çin ve Hindistan'da yetişen kâfur ağacından elde edilen ve hekimlikte kullanılan yarı şeffaf, beyaz, kolaylıkla parçalanır ıtırılı madde.

k. (108b/13), (79a/5)

[= 2]

kāğid: <Far. Yazı yazmak için kullanılan ince yaprak.

k. (85b/11), (85b/4), (85b/5)

k. + a (85a/11)

[= 4]

kāğida: <Far. Kağıt.

k. + n (67a/4)

[= 1]

kāmīl: <Ar. Bütün, noksansız.

k. (82b/10)

[= 1]

kār: <Far. Fayda.

k. + étmişdi (53b/5)

[= 1]

kāriz: <Far. Lağım.

k. + lerden (108a/6)

[= 1]

kāşki: <Far. Dilek cümlelerinin başına getirilir.
“Ne olurdu anlamı katar.”

k. (119a/10), (119a/6), (46a/16), (47b/11),
(48a/11), (48a/3), (48b/5)

[= 7]

kātib: <Ar. Bir resmî dâirede, bir kurumda veya bir kişinin yanında yazı yazmakla görevli kimse, yazar, yazıcı.

k. + ler (23a/5)

[= 1]

ka‘ab: Kişi adı.

k. (108b/6), (42b/16)

[= 2]

ka‘b: Kişi adı.

k. (108a/14), (108b/10), (108b/9), (76a/11),
(76a/3)

k. + dan (103b/14)

[= 6]

ka‘be: <Ar. Bütün müslümanların kiblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

k. (60b/13)

k. + de (6a/1), (6a/3)

k. + dür (106a/11)

k. + ye (45b/1)

k. + yi (104b/12), (60b/12)

[= 7]

ka'f şeddād: Kişi adı.

k. (108a/17)

[= 1]

ka'bu'l-aḥbār: Kişi adı.

k. + dan (76a/2), (76a/9), (80b/1)

k. + ı (108a/13)

[= 4]

keç bayram: Kurban bayramı.

g. (103b/15), (104b/10)

[= 2]

kêçi: *bk.* keçi.

k. + siyle (75a/12)

[= 1]

kebîr: <Ar. Ulu, büyük.

k. + de (14b/5)

[= 1]

keennehu: <Ar. Gûyâ, sanki, sözde.

k. (3a/6), (3b/15), (5b/8)

[= 3]

kef: Arap alfabesinden bir harf.

k. (98b/14), (98b/15)

[= 2]

keffâret: <Ar. 1. *din.* İşlenmiş bir günah, suç

veya kabahatin affi için şerîat

hükmünce verilmesi veya yapılması

gereken şey. 2. Bir hatânın, bir

kabahatin affi için ödenen karşılık.

k. + dür (15b/17)

[= 1]

keffe: <Ar. Kefe sözünün eski metinlerde

kullanılan asıl şekli.

k. + sinde (22b/13), (22b/14)

k. + sine (23a/12), (23a/13), (95a/6), (95a/7)

[= 6]

kelām: <Ar. 1. Tek kelime veya kelimelerden

meydana gelmiş söz, ifâde. 2. Dil,

lehçe.

k. (30a/14), (92b/10)

k. + ı (5a/10)

k. + ı kâdîmde (105b/10), (79a/17), (91b/1)

k. + ı kâdîmdür (90b/7), (95b/7)

k. + ı kâdîminde (39a/6), (56b/2), (95b/6)

k. + ıla (84a/9)

k. + ı nefsîdür (90b/7)

k. + ım (5a/3)

[= 14]

kelb: <Ar. Köpek.

k. (73a/14)

k. + üni (30a/12)

[=2]

kelbī: Kişi adı.

k. (100b/11), (107a/17), (67b/8), (83a/9),
(89a/15), (93a/2)

[=6]

Keleb: <Ar. Köpek.

k. (114b/13)

[=1]

kelebī: Kişi adı.

k. (104b/9), (79b/14)

[=2]

keleci: Söz.

k. (101b/10), (62a/8)

k. + de (58a/4)

k. + den (62b/6)

k. + miz (103a/13)

[=5]

kelime: <Ar. 1. Bir veya birkaç heceden meydana gelen anlamlı söz, sözcük. 2. Cümle, söz, lakırdı, kelâm.

k. (3b/13), (74a/9), (99b/17)

k. + den (23a/11), (23a/11)

k. + dir (61b/17)

k. + dür (103b/14), (2b/17), (48b/9), (66a/15),
(71b/2), (74a/4), (74a/9), (80b/7),
(83b/7), (91b/4), (94b/6)

k. + i ta'accübdür (117b/13)

k. + ler (74a/16)

k. + sin (36b/9), (84a/12), (97b/7), (99b/13)

k. + sinden (114a/4)

k. + yi (71b/13), (74a/9), (94b/13)

k. + yi 'azāb (5a/16)

k. + yi ta'accübdür (35a/4)

k. + yi tetriyedür (35a/4)

[=30]

kemāl: <Ar. 1. En olgun, en yetişkin döneminde olma, olgunluk. 2. Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlık.

k. + i kıdretine (18a/12)

k. + i kıdretümize (18a/15)

[=2]

kemter: <Far. Çok değersiz.

k. + üz (116a/7)

[= 1]

kenār: <Far. 1. Bir şeyin bitiş kısmı, bitiş yeri, uçta kalan kısmı. 2. (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak) Bahsedilen şeyin yakınındaki yer, yan.

k. + ı (91a/1), (91a/2)

k. + ma (14a/1), (88b/17)

k. + ında (12b/7), (12b/7), (23b/12), (25b/8),
(27b/2)

k. + ından (10a/8), (9a/2)

[= 11]

kenfān: Kişi adı.

k. + ı (118b/10)

[= 1]

kendi: Kişinin öz varlığı, zâtı [Eski metinlerde kendü şeklindedir, bugün daha çok iyelik ekleriyle birlikte kullanılır: Kendim, kendin, kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri].

k. (44b/9), (48b/1), (64a/11)

k. + ler (46b/6)

[= 4]

kendü: *bk.* kendi.

k. (102a/3), (102b/6), (10b/15), (10b/15),
(116b/14), (117a/2), (20b/1), (21a/14),
(21a/16), (21b/4), (22a/1), (34a/12),
(34a/14), (35a/1), (35b/16), (38b/14),
(41b/1), (48b/4), (64a/8), (65a/5),
(65a/7), (67a/16), (68a/12), (68a/9),
(68b/13), (69a/3), (72a/14), (72a/15),
(72b/4), (73a/10), (73a/7), (78a/3),
(78a/3), (78a/4), (78a/4), (81a/1),
(81b/12), (82a/7), (84a/2), (89b/6),
(95b/6), (99b/14), (9a/13), (9a/8)

k. + den (10a/11), (13b/6), (14b/5), (4a/2),
(72a/4), (72a/9)

k. + ler (11b/12), (11b/12), (42a/1), (44b/10),
(57a/14), (9a/4)

k. + lerden (28a/3)

k. + lere (32a/10)

k. + m (98b/9)

k. + mi (118b/6), (8a/13)

k. + ıe (93a/9)

k. + nden (33a/16)

k. + nin (80b/16)

k. + nün (58b/14), (70b/2), (95b/7)

k. + si (24a/3), (57b/3), (59b/9)

k. + ye (102b/17), (104a/6), (104a/9), (2b/10),
(33b/15), (62b/6), (78a/9), (80b/14),
(80b/14)

k. + yi (37a/17), (40a/3), (49b/11), (70b/1)

k. + yle (81a/6)

[= 84]

kendüzi: Kendisi, şahsı.

k. + (62b/5)

k. + n (21b/8)

k. + ni (77b/17), (77b/17), (78a/8)

[= 5]

kendüzü: *bk* kendüzi.

k. + m (36a/6)

[= 1]

kepçe: < **Far.** Uzun saplı büyük kaşık.

k. + ler (43b/15)

[= 1]

kerāmet: < **Ar.** Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

k. (21a/13)

k. + i (88b/5)

k. + in (76b/2)

k. + inden (77b/13)

k. + ler (99b/12)

[= 5]

kerem: < **Ar.** Lutuf, iyilik, merhamet, ihsan.

k. (104b/1), (37a/12), (39b/14)

k. + i (115b/5)

k. + iñ (28a/4)

k. + inden (84a/2), (99b/14)

k. + üñ (11b/1)

[= 8]

kerīm: < **Ar.** 1. Kerem sâhibi (kimse), cömert, âlicenap. 2. Ulu, büyük, şerefli, aziz.

k. (11a/13), (59b/3), (59b/5), (69b/11), (6b/8),
(72a/10), (99b/14), (99b/7)

k. + de (76b/11)

k. + dür (90b/3), (90b/5)

k. + e (99b/14)

k. + tañrıya (72b/9), (73a/2)

[= 14]

kes-: 1. (Bıçak, makas, balta vb. bir âletle) İkiye ayırmak, kat'etmek. 2. (Kesici bir

âletle) Bulunduğu yerden ayırmak,
çıkarmak.

k.-ecek (17b/8)

k.-em (54b/10), (54b/11), (54b/9), (54b/9)

k.-erler (31b/14), (33b/13)

k.-ersem (54b/10), (54b/11)

k.-mek (39a/1)

k.-mezler (17b/8)

k.-miş (87a/1)

k.-üb (109a/3), (109a/3)

[= 14]

kesb: <Ar. 1. Kazanma, çalışarak kazanma. 2.
Kazanç.

k. + êtdükleri (29a/5)

k. + êtdün (11a/1)

[= 2]

kesek: *E. T. Türk. ve halk ağzı*. Parça.

k. (116a/6)

[= 1]

kesik: Kesilmiş.

k. (42a/1)

[= 1]

kesil-: (Bıçak, makas, balta vb. bir âletle) İkiye
ayrılmak, kat'edilmek.

k.-di (55a/4)

k.-megün (97b/5)

k.-meye (83b/5)

[= 3]

kesük: *bk.* kesik.

k. (41b/13)

[= 1]

keşf: <Ar. Varlığı bilinmeyen bir şeyi bulup
ortaya çıkarma.

k. + êderse (56a/16)

[= 1]

keşiş: <Far. Manastırda münzevî bir hayat
yaşayan, hiç evlenmemiş hıristiyan
papazı, karabaş.

k. + ler (100b/2)

[= 1]

key: 1. Çok, pek çok, gayet. 2. İyi, iyice. 3.
Uygun, lâyıq, münasip, yerinde, doğru.
4. Büyük, muhteşem.

k. (100b/5)

k. + kılan (87a/16)

[= 2]

keykir-: Heyecana kapılmak.

k.-di (108a/5)

[= 1]

keysān: Kişi adı.

k. (100b/16)

[= 1]

kez: Defa, kere, sefer.

k. (106b/14), (108b/4), (109a/4), (14a/12),
(19b/12), (19b/9), (19b/9), (29a/17),
(29b/2), (29b/5), (30a/17), (45a/9),
(45b/13), (49a/6), (4a/8), (51a/2),
(51a/4), (51b/11), (54b/17), (57a/4),
(57a/4), (59a/16), (59a/17), (60a/11),
(60a/15), (62b/5), (85b/12), (92a/8),
(92a/9)

k. + den (107a/17), (38a/7), (48a/7), (68a/6)

[= 33]

kezzāb: <Ar. Çok yalan söyleyen kimse, çok yalancı.

k. (24b/11)

[= 1]

ki: İki cümleyi sebep, sonuç vb. çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlayarak birleşik cümle hâline getirir.

k. (100a/10), (100a/12), (100a/13), (100a/17),
(100b/16), (101a/3), (102a/1),
(102b/11), (102b/14), (102b/17),
(102b/9), (103a/10), (103b/10),
(103b/14), (104a/1), (104a/16),
(104a/5), (104b/6), (105a/2), (105b/8),
(105b/9), (105b/9), (106a/15),
(106a/16), (106a/16), (106a/4),
(106a/7), (106b/11), (106b/13),
(106b/14), (106b/16), (106b/7),
(106b/8), (107a/13), (107b/15),
(107b/16), (107b/7), (108a/16),
(108b/16), (108b/7), (109a/11),
(109b/18), (10a/1), (10a/11), (10a/14),
(10a/15), (10a/5), (10b/1), (10b/12),
(111a/4), (111a/9), (111b/3), (111b/8),
(112a/17), (112a/6), (112b/14),
(112b/2), (112b/3), (114a/10),
(114a/13), (114a/14), (114a/3),
(114b/16), (114b/8), (115a/12),
(115a/4), (115b/2), (115b/3), (116/ā),
(116/ā), (116a/14), (116a/16), (116a/4),
(116a/9), (116b/2), (116b/6), (116b/8),
(117a/17), (117a/6), (117a/9),
(117b/11), (117b/15), (117b/9),
(118a/14), (118a/17), (118a/8),
(118b/13), (118b/4), (119a/1),
(119a/10), (119a/2), (119a/8), (11a/12),
(11a/13), (11a/13), (11a/17), (11a/2),

(11a/4), (11a/4), (11a/8), (11b/11),
(11b/14), (11b/16), (11b/2), (11b/5),
(11b/6), (11b/9), (12a/11), (12a/14),
(12a/14), (12a/16), (12a/8), (12b/1),
(12b/11), (12b/11), (12b/14), (12b/17),
(12b/6), (12b/8), (13a/10), (13a/11),
(13a/11), (13a/12), (13a/12), (13a/3),
(13a/3), (13a/4), (13b/11), (13b/6),
(13b/6), (13b/8), (13b/9), (14a/4),
(14a/4), (14a/6), (14a/7), (14a/8),
(14b/13), (14b/6), (15a/1), (15a/13),
(15a/14), (15a/5), (15a/8), (15b/10),
(15b/13), (15b/14), (15b/15), (16a/1),
(16a/10), (16a/13), (16a/5), (16a/7),
(17a/11), (17a/12), (17a/5), (17a/9),
(17b/12), (17b/13), (17b/15), (17b/16),
(18a/1), (18a/17), (18a/3), (18a/7),
(18b/11), (18b/12), (18b/4), (18b/7),
(18b/8), (19a/11), (19a/13), (19a/14),
(19a/3), (19a/4), (19a/6), (19b/10),
(19b/9), (1b/17), (1b/7), (20a/11),
(20a/12), (20a/16), (20a/3), (20a/5),
(20b/1), (20b/11), (20b/14), (20b/6),
(21a/11), (21a/11), (21a/17), (21a/3),
(21a/6), (21b/2), (21b/3), (21b/5),
(21b/6), (22a/14), (22a/15), (22a/2),
(22b/10), (22b/16), (22b/5), (22b/5),
(22b/9), (23a/1), (23a/14), (23a/5),
(23a/9), (24a/10), (24a/11), (24a/13),

(24a/15), (24a/16), (24a/17), (24a/7),
(24a/8), (24b/14), (24b/17), (24b/2),
(24b/2), (24b/3), (25a/1), (25a/3),
(25a/5), (25b/12), (26a/10), (26a/6),
(26b/1), (27a/17), (27a/5), (27a/8),
(27b/11), (27b/14), (27b/15), (28a/16),
(28a/17), (28a/8), (28b/1), (28b/11),
(28b/12), (28b/14), (28b/8), (28b/8),
(29a/1), (29a/11), (29b/10), (29b/13),
(2a/14), (2a/7), (2a/8), (2a/8), (2b/11),
(2b/12), (2b/2), (30a/10), (30a/14),
(30a/15), (30a/6), (30b/1), (30b/12),
(30b/14), (30b/15), (31a/1), (31a/11),
(31a/12), (31a/12), (31a/14), (31a/15),
(31a/16), (31a/16), (31a/3), (31a/7),
(31b/10), (31b/14), (31b/17), (31b/4),
(31b/5), (32a/1), (32a/1), (32a/10),
(32a/11), (32b/15), (33a/12), (33a/13),
(33a/16), (33a/17), (33a/4), (33a/7),
(33a/8), (33a/9), (33b/1), (33b/10),
(33b/12), (33b/15), (33b/16), (33b/2),
(33b/2), (33b/3), (33b/7), (34a/1),
(34a/14), (34a/2), (34a/3), (34a/9),
(34b/1), (34b/10), (34b/11), (34b/12),
(34b/13), (34b/16), (34b/7), (34b/8),
(34b/8), (34b/9), (34b/9), (35a/1),
(35a/2), (35a/5), (35a/8), (35a/9),
(35b/12), (36b/16), (36b/2), (36b/7),
(37a/1), (37a/14), (37a/15), (37a/16),

(37a/2), (37a/9), (37b/10), (37b/12),
(37b/7), (38b/12), (38b/13), (38b/16),
(38b/17), (38b/3), (39a/10), (39a/3),
(39a/4), (39a/8), (39a/9), (39b/1),
(39b/17), (39b/17), (39b/2), (39b/4),
(39b/5), (3a/11), (3b/10), (3b/13),
(40a/10), (40a/12), (40a/13), (40a/15),
(40a/2), (40a/8), (40b/2), (41a/11),
(41a/17), (41a/9), (42b/1), (43a/8),
(43b/12), (44a/13), (44a/16), (46b/12),
(46b/4), (46b/8), (47a/12), (47a/5),
(48a/12), (48b/14), (48b/3), (48b/5),
(49a/2), (49a/5), (49a/5), (49a/8),
(49b/8), (4a/11), (4a/15), (4b/12),
(4b/17), (50a/10), (50a/13), (50a/15),
(50a/4), (50a/5), (50a/9), (50b/1),
(50b/2), (51a/1), (51a/12), (51b/11),
(51b/13), (52a/12), (52a/2), (52b/9),
(52b/9), (53a/6), (53b/5), (54a/10),
(54a/16), (54a/3), (55b/12), (55b/16),
(56a/12), (56a/14), (56b/11), (56b/5),
(57a/1), (57a/13), (57a/2), (58a/12),
(58a/15), (58a/3), (58a/4), (58a/6),
(58b/11), (58b/11), (59a/7), (59b/3),
(59b/3), (5a/10), (5a/14), (5a/6),
(60b/11), (60b/3), (60b/9), (61b/15),
(62a/5), (62b/10), (62b/15), (63a/5),
(63b/1), (63b/8), (63b/9), (66a/1),
(66a/2), (66a/4), (66b/10), (66b/12),

(66b/13), (66b/4), (66b/6), (67a/3),
(67a/6), (67b/7), (68b/5), (69b/6),
(6a/1), (6a/16), (6a/8), (6b/15), (6b/2),
(6b/2), (70b/1), (70b/13), (71a/16),
(71b/10), (71b/11), (71b/12), (71b/13),
(72a/12), (72a/15), (72b/5), (72b/6),
(72b/7), (72b/9), (73a/15), (74a/14),
(74a/14), (74b/9), (75a/10), (75a/16),
(75a/7), (75b/2), (76a/7), (77a/12),
(77a/14), (77a/7), (77b/4), (78a/14),
(78a/6), (79a/1), (79a/11), (7a/13),
(7a/5), (7b/13), (7b/15), (7b/2), (7b/7),
(80b/10), (80b/15), (81a/7), (82a/13),
(82a/14), (82b/14), (83a/3), (83a/6),
(83a/7), (83b/12), (83b/17), (84a/1),
(84a/13), (84a/8), (85a/11), (85a/6),
(85a/7), (8a/10), (8a/14), (8a/8), (8a/8),
(8b/1), (8b/10), (8b/14), (8b/2), (8b/7),
(8b/7), (8b/8), (8b/9), (90a/10),
(90a/15), (90b/10), (90b/13), (91a/6),
(91a/7), (91b/1), (92a/12), (92a/16),
(92a/2), (92a/3), (92b/13), (92b/5),
(93a/17), (94b/13), (94b/14), (95a/15),
(95a/2), (95b/10), (95b/12), (95b/15),
(95b/6), (95b/6), (96b/10), (97a/14),
(97a/15), (97a/16), (97b/4), (98a/12),
(98a/17), (98b/13), (98b/15), (98b/7),
(99a/17), (99a/5), (9a/4), (9a/4), (9a/6),
(9b/1), (9b/12), (9b/2), (9b/7)

[= 567]

kine: <Far. Kin.

k. + olmaz (10a/2)

[= 1]

kiçi: Küçük.

k. + siyile (74b/15), (75a/12)

[= 2]

kiçi bayram: Kurban bayramı.

k. + uş (105b/12)

[= 1]

kilid: <Far. Anahtar, düğme vb. bir parça ile işleyen kapatma âleti. **2. E. T. Türk.** (Bir kimsenin) Girişini çıkışını sıkı kontrol altında tutmak.

k. (104a/4)

k. + i (48b/16)

[= 2]

kilidle-: Kilidi anahtarla kapamak.

k.-di (104a/4)

[= 1]

kim: 1. Hangi kimse. **2. E. T. Türk.** Ki.

k. (100a/1), (100a/2), (100a/8), (100b/11),
(100b/12), (100b/14), (100b/14),

(100b/5), (100b/6), (100b/9), (101a/13),
(101a/17), (101a/7), (101b/17),
(101b/2), (101b/4), (101b/7), (102a/6),
(102a/7), (102a/8), (102b/12),
(102b/14), (102b/15), (102b/16),
(102b/3), (102b/5), (102b/6), (103a/1),
(103a/13), (103a/14), (103a/16),
(103a/17), (103a/2), (103a/3), (103a/8),
(103a/9), (103b/1), (103b/10), (103b/3),
(103b/5), (104a/11), (104a/12),
(104a/16), (104a/7), (104a/9),
(104b/11), (104b/14), (104b/15),
(104b/16), (104b/17), (105a/11),
(105a/11), (105a/12), (105a/13),
(105a/16), (105a/3), (105a/4), (105a/6),
(105a/8), (105a/9), (105b/14), (105b/2),
(105b/7), (106a/14), (106a/3), (106a/6),
(106a/8), (106b/6), (106b/6), (106b/8),
(107a/15), (107a/3), (107a/6), (107a/8),
(107a/9), (107b/12), (107b/17),
(107b/9), (108a/14), (108a/15),
(108a/16), (108a/6), (108a/7), (108a/8),
(108b/2), (108b/3), (109a/10),
(109a/16), (109a/2), (109a/4), (109a/6),
(109a/7), (109a/7), (109b/1), (109b/11),
(109b/17), (10a/2), (110a/13),
(110a/16), (110b/15), (110b/6),
(111a/5), (111b/11), (111b/15),
(111b/2), (112a/4), (112b/12), (112b/8),

(113a/14), (113a/17), (113a/5),
(113a/8), (113b/16), (113b/3), (113b/7),
(113b/8), (113b/9), (114a/17),
(114a/17), (114a/2), (114b/11),
(114b/15), (114b/9), (115a/1),
(115a/11), (115a/11), (115a/14),
(115a/16), (115a/7), (115a/8),
(115b/10), (115b/13), (115b/16),
(115b/5), (116a/16), (116a/17),
(116a/8), (116b/14), (116b/16),
(116b/17), (116b/8), (116b/9), (117a/1),
(117a/1), (117a/12), (117a/13),
(117a/16), (117a/17), (117a/2),
(117a/2), (117b/1), (117b/2), (117b/3),
(117b/4), (117b/5), (117b/8), (117b/8),
(117b/8), (118a/13), (118a/15),
(118a/16), (118a/16), (118a/3),
(118a/3), (118b/13), (118b/13),
(118b/2), (119a/12), (119a/2), (12a/4),
(13a/5), (15a/16), (15a/17), (15a/7),
(15a/8), (15a/9), (15b/15), (17b/7),
(19a/7), (19b/3), (1b/11), (21a/12),
(21a/3), (21a/4), (22a/3), (22b/11),
(24a/12), (24b/15), (25b/16), (26a/7),
(28b/16), (2a/9), (30b/12), (32a/14),
(32b/4), (32b/8), (33a/16), (33b/12),
(33b/9), (34a/5), (35b/14), (35b/3),
(35b/8), (36b/15), (36b/3), (36b/5),
(36b/5), (36b/7), (37a/11), (37a/8),

(37b/1), (37b/16), (37b/17), (37b/3),
(37b/5), (37b/7), (38a/11), (38a/12),
(38a/15), (38a/2), (38b/1), (38b/11),
(38b/12), (38b/2), (39a/2), (39a/6),
(3a/1), (3a/5), (40a/11), (40a/13),
(40a/14), (40a/4), (40a/6), (40b/1),
(40b/7), (40b/8), (41a/14), (41a/6),
(41a/8), (41b/1), (41b/1), (41b/12),
(41b/15), (41b/15), (41b/16), (41b/16),
(41b/17), (41b/7), (42a/1), (42a/1),
(42a/2), (42a/3), (42a/4), (42b/11),
(42b/13), (42b/16), (42b/2), (42b/3),
(42b/4), (42b/7), (42b/9), (43a/12),
(43b/1), (43b/1), (43b/13), (43b/14),
(43b/15), (43b/8), (43b/9), (44a/1),
(44a/4), (44b/15), (44b/17), (44b/6),
(45a/1), (45a/13), (45a/16), (45a/2),
(45a/3), (45a/4), (45a/7), (45b/10),
(45b/12), (45b/13), (45b/15), (45b/4),
(45b/5), (45b/9), (46a/16), (46a/2),
(46a/4), (46a/5), (46b/1), (46b/10),
(46b/10), (46b/17), (46b/4), (46b/6),
(46b/8), (46b/9), (47a/10), (47a/3),
(47a/7), (47a/9), (47b/15), (47b/16),
(47b/17), (47b/9), (48a/10), (48a/14),
(48a/15), (48a/2), (48a/5), (48a/7),
(48b/1), (48b/1), (48b/10), (48b/16),
(48b/4), (48b/5), (49a/11), (49a/13),
(49a/15), (49b/1), (49b/1), (49b/10),

(49b/12), (49b/14), (49b/17), (49b/17),
(49b/9), (4a/10), (4a/11), (4a/6), (4a/7),
(4a/8), (4a/8), (4a/9), (4b/1), (4b/14),
(50a/1), (50a/1), (50a/11), (50a/17),
(50a/2), (50a/7), (50b/15), (50b/3),
(50b/5), (50b/6), (50b/9), (50b/9),
(51a/10), (51a/13), (51a/6), (51a/9),
(51b/15), (51b/17), (51b/4), (51b/5),
(51b/8), (51b/9), (52a/10), (52a/2),
(52a/3), (52a/4), (52a/5), (52a/5),
(52a/9), (52b/1), (52b/12), (52b/15),
(52b/16), (52b/4), (52b/6), (52b/7),
(53a/6), (53b/2), (54a/1), (54a/3),
(54a/6), (54a/8), (54b/10), (54b/14),
(54b/16), (55a/11), (55a/15), (55a/17),
(55a/4), (55a/6), (55b/13), (55b/17),
(55b/3), (56a/10), (56a/11), (56a/15),
(56a/5), (56b/11), (56b/17), (56b/7),
(56b/9), (57a/15), (57a/3), (58a/16),
(58a/3), (58b/14), (58b/2), (59a/12),
(59a/13), (59a/16), (59a/2), (59a/7),
(59b/10), (59b/11), (59b/12), (59b/13),
(59b/7), (59b/7), (5a/16), (5a/3), (5a/7),
(60a/1), (60a/13), (60a/7), (60b/3),
(60b/5), (61a/11), (61a/15), (61a/16),
(61a/4), (61a/5), (61a/8), (61b/10),
(61b/12), (61b/7), (61b/7), (62a/12),
(62a/14), (62a/16), (62a/2), (62a/2),
(62a/7), (62b/11), (62b/2), (62b/7),

(63a/1), (63a/16), (63a/17), (63a/4),
(63b/1), (63b/10), (63b/12), (63b/17),
(63b/17), (63b/3), (63b/7), (63b/9),
(64a/1), (64a/11), (64a/11), (64a/12),
(64a/15), (64a/16), (64a/2), (64a/5),
(64a/6), (64a/8), (64a/9), (64b/15),
(64b/2), (64b/7), (64b/8), (64b/9),
(65a/13), (65a/14), (65a/16), (65a/2),
(65a/8), (65b/10), (65b/11), (65b/11),
(65b/16), (65b/17), (65b/2), (65b/2),
(65b/4), (65b/4), (65b/6), (65b/6),
(66a/11), (66a/12), (66a/17), (66a/9),
(66b/1), (66b/11), (66b/14), (66b/15),
(66b/4), (67a/12), (67a/14), (67a/16),
(67a/3), (67a/5), (67b/10), (67b/11),
(67b/11), (67b/16), (67b/17), (68a/14),
(68a/9), (68b/15), (68b/16), (68b/4),
(69a/1), (69a/16), (69a/3), (69b/2),
(69b/3), (69b/5), (6b/14), (6b/7),
(70a/1), (70a/10), (70a/11), (70a/12),
(70a/3), (70a/3), (70a/9), (70b/1),
(70b/10), (70b/17), (70b/17), (70b/4),
(71a/10), (71a/10), (71a/6), (71a/9),
(71b/1), (71b/4), (72a/1), (72a/11),
(72a/13), (72a/17), (72a/17), (72a/3),
(72a/4), (72a/5), (72a/6), (72a/7),
(72a/8), (72a/9), (72b/11), (72b/12),
(72b/13), (72b/14), (72b/2), (72b/4),
(72b/5), (73a/10), (73a/16), (73a/3),

(73a/7), (73b/1), (73b/12), (73b/13),
(73b/14), (73b/15), (73b/16), (73b/16),
(73b/17), (73b/3), (73b/3), (73b/6),
(74a/12), (74a/13), (74a/16), (74a/17),
(74a/6), (74a/8), (74b/10), (74b/13),
(74b/6), (74b/8), (75a/1), (75a/1),
(75a/2), (75a/9), (75b/1), (75b/11),
(75b/12), (75b/13), (75b/15), (75b/16),
(75b/16), (75b/17), (75b/3), (75b/4),
(75b/6), (75b/7), (75b/8), (76a/1),
(76a/10), (76a/10), (76a/10), (76a/12),
(76a/14), (76a/16), (76a/2), (76a/2),
(76a/3), (76b/1), (76b/12), (76b/13),
(76b/15), (76b/15), (76b/17), (76b/5),
(76b/6), (76b/9), (77a/10), (77a/11),
(77a/14), (77a/14), (77a/2), (77a/2),
(77a/3), (77a/4), (77a/8), (77b/12),
(77b/16), (77b/17), (78a/10), (78a/12),
(78a/14), (78a/16), (78a/2), (78a/3),
(78a/4), (78a/6), (78a/7), (78a/9),
(78b/16), (78b/16), (78b/2), (78b/4),
(78b/5), (78b/6), (78b/7), (79a/13),
(79a/14), (79a/14), (79a/14), (79a/15),
(79a/2), (79b/10), (79b/3), (79b/6),
(7a/1), (7a/8), (7a/9), (80a/1), (80a/11),
(80a/14), (80a/15), (80a/3), (80a/4),
(80a/4), (80a/9), (80b/11), (80b/12),
(80b/13), (80b/16), (80b/3), (80b/3),
(80b/5), (80b/9), (81a/10), (81a/16),

(81a/17), (81a/2), (81a/3), (81a/3),
(81a/4), (81a/6), (81b/13), (81b/2),
(81b/2), (81b/3), (81b/7), (81b/9),
(82a/10), (82a/2), (82a/4), (82b/2),
(82b/6), (83a/11), (83a/13), (83a/2),
(83a/6), (83b/1), (83b/14), (83b/16),
(83b/2), (83b/4), (83b/5), (83b/9),
(83b/9), (83b/9), (84a/12), (84a/2),
(84a/5), (84a/5), (84a/6), (84a/7),
(84b/1), (84b/10), (84b/12), (84b/14),
(84b/16), (84b/3), (84b/7), (85a/15),
(85a/17), (85a/2), (85a/2), (85a/7),
(85b/11), (85b/14), (85b/14), (85b/17),
(85b/2), (85b/5), (85b/6), (85b/9),
(85b/9), (86a/2), (86a/3), (86a/7),
(86a/7), (86a/9), (86b/14), (86b/15),
(86b/17), (86b/2), (86b/3), (86b/5),
(86b/8), (87a/11), (87a/2), (87a/9),
(87a/9), (87b/6), (87b/8), (88a/1),
(88a/16), (88a/7), (88a/8), (88b/9),
(89a/10), (89a/3), (89a/6), (89b/1),
(89b/12), (89b/12), (89b/16), (90a/1),
(90a/11), (90a/12), (90a/14), (90a/4),
(90a/6), (90b/10), (91a/14), (91a/17),
(91b/14), (91b/6), (91b/6), (91b/9),
(92a/8), (92a/9), (92b/1), (92b/11),
(92b/13), (92b/14), (92b/15), (92b/16),
(92b/17), (92b/3), (92b/4), (92b/6),
(92b/7), (93a/10), (93a/11), (93a/12),

(93a/16), (93a/4), (93b/10), (93b/14),
(93b/15), (93b/16), (93b/17), (93b/3),
(93b/5), (93b/7), (93b/9), (94a/13),
(94a/5), (94a/9), (94b/10), (94b/2),
(94b/3), (94b/7), (95a/10), (95a/14),
(95a/9), (95b/1), (95b/7), (96a/2),
(96a/4), (96a/7), (96b/1), (96b/12),
(96b/13), (96b/14), (96b/14), (96b/4),
(96b/6), (97a/11), (97a/4), (97a/7),
(97a/8), (97a/9), (97b/1), (97b/11),
(97b/12), (97b/13), (97b/14), (97b/14),
(97b/16), (97b/17), (97b/2), (97b/2),
(97b/5), (98a/1), (98a/10), (98a/11),
(98a/3), (98a/7), (98a/9), (98b/2),
(98b/5), (98b/5), (98b/6), (98b/7),
(98b/8), (98b/9), (99a/1), (99a/4),
(99a/9), (99b/4)

k. + den (105a/6)

k. + e (12b/9), (12b/9), (21b/10), (46a/1)

k. + i (12b/10), (12b/10), (22a/3), (22a/3),
(22a/6), (22a/6), (22a/6), (22a/7),
(22a/7)

k. + in (4b/3), (4b/3)

k. + inkim (6a/5)

k. + inle (11a/10)

k. + indür (20a/17)

k. + lerdür (31b/15)

k. + sin (31a/8)

k. + ünjile (29a/7)

[= 882]

kiml

k. (100a/2), (105b/8), (105b/9), (110b/9),
(115a/2), (115b/3), (116b/6), (117a/13),
(119a/5), (35b/10), (36a/12), (38b/7),
(44b/10), (44b/15), (46a/13), (46a/14),
(46a/7), (46a/9), (47b/15), (49a/5),
(61b/15), (62a/3), (62b/11), (62b/13),
(62b/14), (63a/7), (63a/8), (66b/1),
(66b/2), (71a/10), (71b/4), (74a/6),
(74a/9), (80b/10), (83b/10), (87b/2),
(88b/11), (89a/13), (89a/14), (89a/14),
(89a/16), (90b/13), (90b/15), (90b/6),
(91a/13), (91b/6), (92a/1), (93a/2),
(94a/1), (94a/2), (94b/12), (94b/8),
(95a/2), (97b/10), (97b/6), (97b/9),
(98a/5)

k. + dir (37a/14), (39b/16)

k. + dür (40b/2), (47a/10), (47b/16)

k. + e (73a/9), (96a/13)

k. + i (39a/13), (96b/6), (96b/7)

k. + ine (47b/2), (47b/2), (47b/2), (47b/3),
(47b/3)

k. + ini (110b/3), (110b/3), (38b/7), (38b/7),
(38b/8), (38b/8), (47a/15)

k. + inün (47a/15), (47a/16)

k. + isi (96b/6), (96b/6)

k. + ki (103b/14)

k. + lerdür (66a/13)

k. + ün (64a/16), (81b/13), (81b/9), (91a/6),
(91a/6)

[= 90]

kimesne: *bk* kimse.

k. (10b/13), (13a/12), (13b/6), (18b/7), (34b/4),
(37a/5), (39b/8)

k. + lere (62a/15)

k. + ye (54a/4), (74a/1)

[= 10]

kimse: Herhangi bir kişi, kim olduğu
belirtilmeyen bir şahıs.

k. (107b/13), (107b/16), (109a/7), (111a/4),
(112b/12), (112b/17), (119a/16),
(119a/17), (11b/16), (14b/5), (21b/17),
(23a/17), (44b/17), (4a/3), (4a/3),
(5a/14), (65b/10), (66a/1), (74a/1),
(78b/5), (90b/6)

k. + de (46b/12), (47a/1)

k. + den (85b/1)

k. + nün (22a/1), (46b/12), (46b/17), (47a/1),
(78b/16)

k. + ye (116a/17), (19a/3), (21a/15), (21b/4),
(23a/12), (26a/6), (87a/10), (87a/15),
(87b/10)

k. + yi (23a/17)

[= 39]

kinâyet: <Ar. 1. Kinâyat. 2. Kinâyeler. 3.
Söylenmek isteneni doğrudan doğruya
değil dolaylı olarak anlatan sözler.

k. (4b/3)

[= 1]

kindâr: <Far. İçinde kin besleyen kimse, kinci,
kinli.

k. (10a/2)

[= 1]

kir: Vücûdun veya nesnelere üzerinde oluşan
pislik.

k. (26b/3)

[= 1]

kirâmen kâtîbîn: <Ar. İnsanın sağında ve
solunda bulunan melekler.

k. (6b/11)

[= 1]

kirāmen kātībīne: *bk.* kirāmen kātībīn.

k. + feriştelere (92b/16)

[= 1]

kirbig: 1. Kirpik. 2. Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri.

k. + i (26b/6)

[= 1]

kiriş: Ok yayının iki ucu arasına gerilen esnek bağ.

k. + ine (88b/2)

[= 1]

kirtin-: İnanmak, imân etmek.

k.-diyise (90b/14)

[= 1]

kisve: <Ar. 1. Elbise, üst baş, kılık kıyâfet. 2. Bir sınıfa, bir mesleğe mahsus olan veya belli bir yerde giyilen özel kıyâfet.

k. + si (23b/15), (23b/16)

[= 2]

kişi: <Ar. İnsan, şahıs, kimse.

k. (102a/15), (105b/4), (108a/5), (108a/7), (108b/7), (108b/9), (108b/9), (109b/6),

(10a/2), (112b/8), (114b/4), (114b/4), (114b/7), (115a/9), (116b/2), (118b/17), (15b/14), (19b/3), (19b/4), (19b/5), (19b/6), (21b/7), (22a/1), (22b/15), (2b/3), (2b/3), (30b/1), (37b/2), (40a/5), (40b/1), (40b/11), (46a/13), (46b/4), (52b/6), (55b/17), (57a/9), (61a/5), (63a/9), (64b/2), (65a/5), (65b/3), (68a/12), (68a/9), (68b/13), (69a/12), (71a/11), (72a/3), (74a/10), (74a/16), (74a/9), (74b/14), (7a/16), (80b/12), (80b/13), (81b/11), (85a/14), (85b/10), (85b/13), (85b/2), (85b/3), (85b/8), (86a/1), (86a/4), (86a/6), (8a/12), (91b/6), (92a/1), (94a/1), (94a/2), (97b/11), (97b/7), (98b/5), (9a/2)

k. + çün (63b/13)

k. + den (109b/7), (110b/2), (112b/12), (93b/17)

k. + dür (9b/2)

k. + ler (112b/10), (12b/3), (46a/5)

k. + lersiz (7b/1), (7b/12)

k. + lerün (119a/12)

k. + niş (26b/10), (9a/3)

k. + nün (79a/11), (82a/1), (85b/4), (85b/9)

k. + sin (85b/9)

k. + siş (36a/10)

k. + ye (109b/13), (44b/6), (64b/3), (6b/2)

k. + yi (114b/6), (66b/3), (74a/11), (80b/10),
(85a/16)

k. + yile (72b/15)

[= 103]

kitâb: <Ar. 1. Bir araya getirilmiş yazılı veya basılı yapraklardan meydana gelen bütün. 2. Herhangi bir konuda yazılmış manzum veya mensur eser.

k. (115a/3), (92a/7), (99a/17), (99b/1)

k. + a (39a/9)

k. + da (1b/12)

k. + dur (115b/4), (71a/9)

k. + ı (42b/10), (42b/7), (71a/8), (78a/14)

k. + ıdır (63a/12)

k. + ından (64b/17)

k. + indirdi (1b/10), (1b/11)

k. + larda (98b/1)

k. + ları (76a/12)

k. + laruñ (94b/9)

[= 19]

köbri: *bk.* köprü.

k. + ler (47a/14)

[= 1]

kök: 1. Bitkilerin, toprağın altında kalan ve topraktaki besi maddelerini emmelerine yarayan kısmı. 2. Bâzı şeyleri bulunduğu yere kuvvetle bağlayan dip bölümü, derinlerdeki alt ucu.

k. + i (100b/9)

[= 1]

kömür: Yüksek basınç veya yüksek sıcaklık altında bitkilerin yapısının değişmesi sonucu meydana gelen, karbonca çok zengin, siyah, yanıcı, kalorisi yüksek madde.

k. (99b/6)

[= 1]

köprü: *bk.* köprü.

k. + ler (101b/13)

k. + sin (118a/10)

[= 2]

köprü: Aralarında doğrudan doğruya geçişi önleyen bir engel bulunan iki yeri birbirine bağlayan veya bir trafik akımının diğerini kesmeden üstten geçmesini sağlayan yapı.

k. + si (114a/2)

[= 1]

köprücük: Omuz başı ile göğüs kemiğinin üst ucu arasında ve derinin hemen altında bulunan uzunca kemik.

k. + sünjügi (93b/2)

[= 1]

kör: <Far. Görme duyusundan mahrum olan, görmeyen, âmâ.

k. + olur (81a/1)

[= 1]

köstek: 1. Hayvanın kaçmasını önlemek için iki ayağına bağlanan kısa ip veya zincir. 2. Nalbantların at nallarken veya binicilerin atı kendi etraflarında döndürerek çalıştırırken tepmesini önlemek için kuskun kayışına eklenen zincir.

k. (59a/8)

[= 1]

köşe: 1. Yer, yan, taraf. 2. Bir nesnede en ve boyun kesiştiği sivri yer, uç.

k. + de (31a/5)

k. + m (24b/12), (24b/7), (24b/9)

k. + sinde (27a/1)

[= 5]

köşk: <Far. Bahçe içindeki büyük süslü ev, kasır.

k. (102a/11), (108a/1), (54a/14)

k. + e (102a/11), (102a/7)

k. + ine (54b/2), (79a/12)

k. + ler (102a/5), (107b/12), (107b/17), (107b/17), (108a/4), (109a/5), (117a/14), (44a/17), (80b/2)

k. + lerde (102b/1)

k. + leri (119a/9), (34a/15), (55b/13)

k. + lerin (102b/11)

[= 21]

köy: <Far. Belediye teşkilâtı olmayan, genel karar organları halk tarafından seçilen, halkı daha çok zirâatla uğraşan, kır düzenindeki konutlardan, ahır, ağıl, tarla, çayır vb.nden meydana gelen, câmi, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi malları ortak olan yerleşme birimi.

k. + e (34a/9)

[= 1]

kūfî: < Arap yazısının X. yüzyıla kadar Mushaf yazmakta ve daha sonraları mîmârî eserlerin kitâbe ve tezyînâtında

kullanılan, dik ve köşeli çizgilerden meydana gelmiş bir şekli.

k. + ler (48b/8)

[= 1]

küfr: *bk* küfür.

k. + i (13b/2)

k. + ile (105b/15), (6a/16)

k. + in (44a/11)

k. + üñüz (28b/16)

[= 5]

küfür: <Ar. 1. Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmeme, dînin esaslarına inanmama.

k. (12b/5), (13a/7), (63b/10)

k. + den (115a/5), (44a/4)

k. + kıaranulığı (106b/12)

k. + söyledi (60a/15)

k. + üñüz (8b/13)

[= 8]

kükre-: 1. (Aslan için) Bağırmak. 2. (Deniz, nehir, sel vb.) Taşmak, kabarmak. 3. Coşmak.

k.-ye (118a/4)

[= 1]

küllî: *bk* küllî.

k. (35a/7)

[= 1]

küllî: <Ar. 1. Bütüne âit, bütünle ilgili, bütünü kapsayan. 2. Hep, bütün.

k. + si (10b/6), (18b/12)

[= 2]

kürsî: <Ar. 1. Arş-ı a'zam'ın altında bir düzlükte olan, levh-i mahfuz'un bulunduğu yer. 2. Oturulacak yüksekçe yer. 3. Taht.

k. (14b/6), (24b/6), (26b/11), (27a/2), (59b/12), (59b/13), (59b/14), (95a/8), (98b/16)

k. + de (26b/11), (27a/2), (4b/7)

k. + düzdiler (111a/8)

k. + ler (27b/7)

[= 14]

küstâhlık: 1. Küstah olma durumu. 2. Küstahça davranış.

k. + eder (53a/7)

[= 1]

küt: Kısa ve kalın olan, sivri ve uzun olmayan.

k. (110a/14)

k. + üzdi (110a/14)

[= 2]

-L-

lā: Olumsuzluk edatı.

1. (5a/4)

[= 1]

lākin: <Ar. Ancak, ama, fakat.

1. (30a/13), (36a/17), (98a/10)

[= 3]

lām: Arap alfabesinden bir harf.

1. (48b/6), (50b/16)

[= 2]

lāyık: <Ar. 1. Uygun, yaraşır, münâsip. 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.

1. (39a/5), (44a/10)

1. + dır (44a/3)

1. + dur (35a/8), (70a/9)

1. + oldu (5a/15)

1. + olmuşlardır (90a/15)

[= 7]

lāzım: <Ar. Gerekli, lüzumlu.

1. + dır (8b/14)

[= 1]

la‘īn: <Ar. Lânetlenmiş, Hakk’ın rahmetinden mahrum olmuş, lânetli kimse, mel’un.

1. (113a/11), (113a/3), (57b/7)

[= 3]

la‘ī: <Ar. 1. Parlak kırmızı renk. 2. sıf. Bu renkte olan.

1. + kadehlerden (27b/8)

1. + kadehleriyle (25b/2)

[= 2]

la‘net: <Ar. 1. Allah’ın rahmetinden, af ve merhametinden mahrum olma. 2. Karşısındaki bu af ve merhametten mahrum kalmasını dileme, bedduâ etme, ilenç, kargıma.

1. (86b/3)

1. + gelsün (63a/17), (63b/9)

1. + i (88b/14)

1. + okudu (63b/8), (63b/9)

[= 6]

lafz: <Ar. Gerek anlamlı olsun (kelime), gerek anlamı başka kelimelerle ortaya çıksın (edat) ağızdan çıkan veya yazılan söz.

1. (107a/7)

1. + ı (95b/10), (95b/9), (95b/9)

1. + ıla (48a/15), (48a/16)

[= 6]

laîf: <Ar. 1. Maddeyle değil ruhla ilgili, gözle görülebilecek maddî bir varlığı olmayan. 2. Zevk ve ruh okşayıcı ince bir güzelliğe sâhip olan, hoş, nâzik, yumuşak. 3. Allah'ın isimlerinden biri.

1. (116a/2), (11b/13), (1b/9), (36a/8), (3a/6)

1. + kâğıda (85a/11)

1. + kişi (85b/2)

[= 7]

laîfe: <Ar. İnsanda ilâhî hakikatleri idrak ve müşâhede eden kalp, ruh, sır, sırru's-sır, hafî, ahfâ vb. mânevî melekelerin her birine verilen ad.

1. (52b/2)

[= 1]

lebbeyk: <Ar. Buyrunuz, ne emrettiniz efendim [Aslında hac sırasında Cenâbıhakk'a hitâben söylenen, "Senin emrini yerine getirmeye hazırım, maksadım dâima sensin, muhabbetim, ihlâsım, kulluğum sanadır" anlamındaki bir cümlenin ilk kelimesidir].

1. (24a/10), (24a/13), (24a/17), (24a/7), (24b/15), (24b/3)

[= 6]

leşker: <Far. Asker.

1. (10a/11), (10a/11), (33a/1), (33a/2), (33a/4)

1. + e (10a/12)

1. + idür (32a/12)

1. + isürdi (58b/7)

1. + iyile (33a/1)

[= 9]

leţâyif: <Ar. 1. *tasavvuf*. İnsanda ilâhî hakikatleri idrak ve müşâhede eden kalp, ruh, sır, hafî, ahfâ vb. mânevî melekeler. 2. Latîfeler, şakalar.

1. + e (116a/14)

[= 1]

levh: <Ar. Yaratılmışlar hakkında bütün bilgiyi kapsayan kitâb-ı mübin.

1. (108b/16)

1. + e (91a/10)

1. + ıñ (91a/1)

1. + i (92a/2)

[= 4]

levhı'l-mahfuz: *bk.* levh-ı mahfuz.

1. (91a/17), (91a/5), (91a/7), (91a/8)

1. + dadur (4a/3)

1. + dur (63a/11)

[= 6]

levh-ı mahfuz: <Ar. *din.* Allah'ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha.

1. (90b/16), (90b/8)

1. + uñ (90b/10)

[= 3]

levhı'l-mahfuz: *bk.* levh-ı mahfuz.

1. (91b/2)

[= 1]

levhı'l-mahfuz: *bk.* levh-ı mahfuz.

1. + da (7a/11)

[= 1]

leyl: <Ar. Gece.

1. (15a/5)

[= 1]

leys: Kişi adı.

1. (93b/2)

[= 1]

lezzet: <Ar. **1.** Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safâ. **2.** Ağızla duyulan tat, çeşni.

1. + bulayınki (20a/1)

1. + i (44b/6)

1. + ler (42a/4)

1. + lerinden (27b/12)

[= 4]

libās: <Ar. Elbise, giyecek şey.

1. + ıla (84a/8)

1. + ına (14b/13)

1. + larınun (29b/6)

1. + unuz (14b/13)

[= 4]

loğma: <Ar. Bir defada ağza götürülen yiyecek parçası, bir seferde yutulacak miktardaki yiyecek.

1. + yı (19b/6)

[= 1]

lūt: <Ar. Lut peygamber.

1. (118b/10)

1. + peygāmbere (65b/1)

[= 2]

luḫf: <Ar. 1. İyi muâmele, yumuşaklık, iyilik, hoşluk. 2. Bağış, bağışlama, kerem, ihsan, cömertlik.

l. -iins (37a/12), (39b/14)

l. + ma (72a/11), (72a/16)

l. + ından (58a/9), (89b/6)

l. + ımı (37a/13), (39b/16)

l. + uḫ (28a/4)

[= 9]

lüḡat: <Ar. 1. Dil, lisan. 2. Bir dilin kelimelerini belli bir sıraya göre ele alıp anlam veren eser, sözlük.

l. (4a/7)

l. + da (4a/7)

l. + ları (13a/15)

l. + larına (13a/16)

[= 4]

lūknet: <Ar. Kekeleme, pelteklik, tutukluk gibi konuşma kusûru.

l. (53a/14)

[= 1]

-M-

mā: <Ar. “O şey ki, şu nesne ki” vb. anlamlarla bâzı Arapça kelimelerin başına gelen bir çeşit ön ek.

m. (10b/7)

[= 1]

māl: <Ar. Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, îrat, varlık, servet.

m. (114b/9), (116a/8), (117a/1), (83b/17)

m. + ı (114b/4), (116b/15), (36b/10)

m. + ı muz (57b/7)

m. + ı ḡuz (19a/11)

m. + ların (24a/12), (24a/14)

[= 11]

mālîk: <Ar. Bir şeye sâhip olan kimse, sâhip.

m. (30a/5), (32a/1), (85b/17), (86a/11)

m. + den (75a/9)

m. + e (30a/4)

m. + i (11a/1), (74a/3)

m. + ine (39a/8)

m. + olası (74a/1)

m. + olmayalar (44b/17)

[= 11]

māllu: Zengin.

m. (62b/12)

m. + yısa (62b/13)

[= 2]

mānend: <Far. Benzer, eş, misil, nazir, menend.

m. + i (106a/3)

[= 1]

māni': <Ar. Bir işin yapılmasını önleyen şey,
engel.

m. (11b/17)

[= 1]

ma'ādin: <Ar. Mâdenler.

m. + ile (117a/7)

[= 1]

ma'āz: Kişi adı.

m. (41b/6), (41b/7)

m. + dan (43b/9)

[= 3]

ma'āz bin 'āşir: Kişi adı.

m. + den (93a/4)

[= 1]

ma'āz bin cebel: Kişi adı.

m. (41b/5)

[= 1]

ma'bud: <Ar. Kayıtsız şartsız kulluk edilmeye
lâyük olan, kendisine ibâdet olunan
varlık, ilâh, Allah.

m. + lar (32a/10)

m. + lara (9a/10)

m. + larıyla (32a/14)

[= 3]

ma'den: <Ar. Kendine has parlaklığa sâhip,
dövülüp haddelenebilen, ince levha ve
tel hâline getirilebilen, asitler ve
bazılarla birleşebilen demir, altın, bakır
gibi elementlerin ortak adı, metal.

m. + leri (117a/8)

[= 1]

ma'din: *bk.* ma'den.

m. + ler oldı (117a/6)

[= 1]

ma'din: *bk.* ma'den.

m. + ler (117a/8)

[= 1]

ma'düm: <Ar. Mevcut olmayan, var olmayan,
yok, nâbud.

m. + lar (34a/7)

[= 1]

ma'kûl: <Ar. Akla yatkın.

m. + ı maḥsûsıla (102b/11)

[= 1]

ma'lûm: <Ar. Herkes tarafından bilinen şey.

m. (42b/2)

m. + dur (7a/11)

m. + oldı (35a/2), (77b/17), (95b/10)

m. + oldıki (15a/6)

m. + oldıkim (6b/17)

m. + olmadı (19b/12)

m. + olur (106b/2), (84b/10)

[= 10]

ma'mûr: <Ar. 1. Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş. 2. Yerleşik.

m. + oldı (99b/11)

[= 1]

ma'nâ: <Ar. 1. Kelime, hareket, söz, davranış vs. ifâde ettiği şey, anlatılmak istenen veya onlardan anlaşılan şey, anlam, mefhum. 2. Asıl, gerçek, öz, hakikat.

m. (18b/4), (35a/7), (35a/8), (86a/7)

m. + dur (35a/7)

m. + sı (10b/12), (50b/17)

m. + sına (10b/7), (18a/16)

m. + sinadur (35a/6), (35a/7)

m. + sında (103a/12), (107a/11)

[= 13]

ma'ni: <Far. Mânâ kelimesinin eski şiirlerde geçen şekli.

m. + den (62a/15)

m. + si (32a/14), (39a/10), (41b/6), (42b/10), (42b/7), (64b/16), (38a/15)

m. + sinde (42a/17), (76a/3), (82b/14), (91a/16), (99a/7)

m. + sinden (67b/3), (77b/15), (78a/2)

[= 16]

ma'rîfet: <Ar. İş yapma konusundaki ustalık, hüner, beceriklilik, mahâret.

m. (84a/14)

[= 1]

ma'rûf: <Ar. Bilinen, mâlûm, belli.

m. (13b/16), (16b/12), (93b/3)

[= 3]

ma'siyet: <Ar. 1. Günah. 2. İtâatsizlik, âsîlik.

m. (15a/15), (16b/11), (40b/1)

m. + çekürgesi (12b/5)

m. + de (8b/17)

m. + kılursavuz (30a/9)

m. + kışında (12b/14)

m. + le (16a/6)

m. + ler kıldı (100a/17)

m. + tozından (52a/6)

m. + yaramazlığını (11a/16)

[= 11]

ma'şer: <Ar. Birlikte yaşayan insanların meydana getirdiği topluluk, insan topluluğu, cemâat, cemiyet, tâife.

m. + ehli (85b/6)

[= 1]

ma'yüb: <Ar. 1. Kusurlu. 2. Ayıplanmış.

m. + dur (3b/1)

[= 1]

ma'zür: <Ar. Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü.

m. + dur (53a/12)

m. + dutğıl (31a/16)

[= 2]

mağara: <Ar. Yer altında, dağ yamaçlarında, kayalar arasında çeşitli sebeplerle tabii olarak meydana gelmiş olan, insan ve hayvanlara barınak olabilecek genişlikteki oyuk veya kovuk, in, gar, kehf.

m. (108b/14)

m. + sına (69a/17)

m. + ya (9b/3)

[= 3]

mağbün: <Ar. Alış verişte aldatılmış, maddî zarara uğramış, kandırılmış.

m. (47b/5)

m. + éderlerdi (74b/7)

[= 2]

mağbūnluk: <Ar. Kandırılmış, şaşkın.

m. (51b/10)

[= 1]

mağfiret: <Ar. Allah'ın lutuf ve merhamet ederek kullarının günahlarını affetmesi, bağışlaması, yarlığama.

m. (6b/7)

m. + leri (6b/7)

[= 2]

mağrib: <Ar. Güneşin battığı yer ya da güneşin battığı taraf, yön, batı, garp.

m. (70a/12)

m. + de (17a/17), (23b/16)

m. + dedür (102a/17)

m. + den (17a/11), (17b/3)

m. + dür (16a/16)

m. + e (17a/17), (17a/8)

m. + ile (91a/1)

[= 10]

mağrūr: <Ar. “Aldanmış” Kendini beğenen, böhürlen, gururlu, kibirli.

m. + eyledi (11a/13), (11b/1)

m. + eyleyen (11a/16)

m. + kıldı (72a/11)

[= 4]

maħalle: <Ar. Şehir, kasaba, nâhiye ve büyük köylerin, çeşitli isimlerle birbirinden ayrılan ve idârî yönden bir muhtarlığa bağlı olan kısımlarından her biri.

m. + ye (107a/17)

[= 1]

maħallî: <Ar. Bir yere âit veya bir yere mahsus olan, yerli, yerel, yöresel.

m. + dür (15a/14), (15a/15)

[= 2]

maħbūb: <Ar. Sevilen kimse, sevgili.

m. + kıtur (40a/9)

[= 1]

maħbūs: <Ar. Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş.

m. (2b/5)

[= 1]

maħcūb: <Ar. Utanmış, sıkılmış, hicap etmiş kimse.

m. + olasıdur (77b/13)

[= 1]

maħlūk: <Ar. Allah tarafından yaratılmış, yok iken var edilmiş.

m. + şıfatıdur (106a/16)

[= 1]

maħmūd: <Ar. Övülmüş methedilmiş, methe ve övgüye değer.

m. + dur (4b/5)

[= 1]

maħrūr: <Ar. İyi ve güzel bir şeyden hissesi, payı olmayan, yoksun olan, istediğini elde edemeyen kimse, nasipsiz.

m. (47b/5), (77b/13)

m. + ède (38a/2)

m. + kıalmaya (119a/2)

m. + kıalmayub (95b/12)

m. + kıalub (12b/15)

[= 6]

maħsūs: <Ar. Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere âit olan, başkasında bulunmayan, özgü, has.

m. + ıla (102b/11)

[= 1]

maħşer: <Ar. Âhîret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

m. (46b/2)

m. + de (118b/15)

m. + ehli (47b/8)

m. + e iledele (22a/2)

m. + kavmi (23a/1), (41b/13)

[= 6]

maħv: <Ar. 1. Yok etme, varlığına son verme.
2. Kulun beşerî zaafıardan kurtulup

bütün iş ve davranışlarında Allah'ın küllî irâdesine teslim olması durumu.

m. + kılayduķ (30b/6)

m. + olaydı (26b/16)

[= 2]

maħdüm: <Ar. Kendisine hizmet edilen kimse, efendi.

m. + ı (2b/10)

m. + uķ emrine (2b/13)

[= 2]

maħlûķ: <Ar. 1. Allah tarafından yaratılmış, yok iken var edilmiş. 2. Yaratılmış şey, insan, hayvan, yaratık.

m. (10b/8), (13b/8), (13b/9), (34a/2), (46b/7), (81a/4), (98b/17)

m. + dan (19a/6)

m. + dur (105b/14), (90b/6), (90b/6)

m. + ıdır (45b/11)

[= 12]

maħlûķât: <Ar. Yaratılmış olan şeyler, maħlûķlar.

m. (1b/7)

m. + dur (34a/3)

m. + ı (105a/4)

[= 3]

maḥşer: <Ar. *din*. Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

m. + e (22a/4)

[= 1]

maḳâm: <Ar. Sâlikin Allah yolunda ulaştığı kalıcı mertebe, mânevî rütbe.

m. (107b/8), (37a/17), (40a/3)

m. + a (37b/2), (40a/5)

m. + da (118a/9), (40b/3), (98b/13)

m. + dur (37a/17), (37b/2), (40a/3), (40a/5),
(42a/15), (76b/4), (78a/16), (78b/2)

m. + êtdüm (95a/14)

m. + ı (61a/10), (61a/14)

m. + ıdır (40a/3)

m. + ıdur (37a/17), (76a/6)

m. + ı kerîm (59b/3), (59b/5)

m. + ı kerîme (99b/14)

m. + ına (15b/5)

m. + ında (18a/9)

m. + lara (79a/6)

m. + uñuz (7a/4)

[= 29]

maḳbûl: <Ar. 1. Kabul edilen, reddedilmeyen.
2. Geçerli, mûteber. 3. Beğenilen, hoş
giden, hoş.

m. + olur (15b/11)

[= 1]

maḳdûr: <Ar. 1. Allah tarafından takdir edilen,
kader îcâbı olan şey, mukadder. 2.
Elden gelen şey; güç, kuvvet.

m. + i beşer (30a/13)

[= 1]

maḳşûd: <Ar. 1. Söylenilmek, belirtmek
istenilen, kastedilen. 2. İstenilen şey,
amaç, gâye, maksat.

m. (38a/12)

m. + a êreler (95b/12)

m. + dan (115a/2), (59b/16), (85b/16), (99a/13)

m. + dur (104a/10)

[= 7]

mancmık: <Far. İri taşları uzağa atabilecek
şekilde yapılmış ve kale duvarlarını
dövmek için kullanılmış olan eski bir
savaş âleti.

m. + a koyub (3a/10)

[= 1]

manşūr: Kişi adı.

m. + dan (63b/2)

[= 1]

manşūr bin ‘abdullāh: Kişi adı.

m. + dan (65a/12)

[= 1]

marāz: <Ar. Hastalık, illet.

m. + la (13b/2)

[= 1]

marşed: Kişi adı.

m. (108b/11), (108b/11)

[= 2]

maşlahat: <Ar. 1. İş, husus, mesele. 2. İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey.

m. + a (7b/1), (93b/13)

m. + ı (16b/2)

m. + ın (96a/9)

m. + unuz (40b/15)

[= 5]

maşharalık: < Maskaralık, maskara olma durumu, şaklabanlık.

m. (94a/14)

[= 1]

maşhara: <Ar. Maskara kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

m. + ya (35b/6), (79b/12)

m. + ya dutarlardı (110a/11)

m. + ya dutub (79b/16), (80a/2)

[= 5]

maşriq: <Ar. Güneşin doğduğu yer ya da yön, gün doğusu, doğu, şark.

m. (16a/16), (91a/1)

m. + da (102a/17), (23b/15)

m. + dan (16b/11), (17b/3), (70a/1)

m. + ıla (70a/12)

[= 8]

meşşāta: <Ar. Eskiden gelinleri giydirip süsleyen kadın.

m. (111b/13)

m. + sıydı (111b/13)

[= 2]

maymūn: <Ar. Memeli, zeki bir hayvan türü.

m. (73a/14)

m. + şüretinde (41b/10), (41b/15)

[=3]

mazleme: <Ar. Zulüm, haksızlık, mazlûmun
zulümden doğan hakkı.

m. + den (114a/11)

m. + ler (65a/8), (72a/9)

[=3]

mazlûm: <Ar. Haksızlığa uğramış, zulüm
görmüş kimse.

m. + dan (47a/7)

[=1]

mecâl: <Ar. 1. Güç, kuvvet, derman, tâkat. 2.
eski. Fırsat, imkân.

m. + i olmaya (22a/1)

m. + leri ola (19b/7)

[=2]

mecânin: <Ar. Akıl hastaları, deliler,
mecnunlar.

m. + den (115a/6)

[=1]

mecbül: <Ar. Yaratılmış.

m. + dür (117a/1)

[=1]

mecîd: <Ar. Şâni, şerefi yüce olan, çok büyük,
ulu.

m. (90b/2)

[=1]

meclis: <Ar. Bir konuyu konuşmak, görüşmek
için yapılan toplantı, içtimâ.

m. + inde (79b/8)

m. + inden (91b/12)

m. + ine (65b/13)

[=3]

mecmû': <Ar. 1. Bir araya getirilmiş,
toplanmış. 2. Bütün, cümle, hep.

m. + ı (41a/2), (43b/7), (44b/6), (45b/1), (46b/5),
(46b/6), (47b/1), (47b/9), (48a/16),
(48b/7), (55a/6), (56a/3), (57b/11),
(67b/6)

m. + ı hâlâyık (54a/12)

m. + ımı (110b/1), (54a/11), (61a/1)

m. + ını (41a/1)

m. + ını (104b/9)

m. + ı vilâyetine (108b/12)

[=21]

mecūsī: <Ar. Zerdüşt dînine inanan ve ateşe
tapan kimse, Zerdüşti.

m. (84a/6)

[= 1]

mecv: <Ar. Utanmazlık.

m. + ola (7a/4)

[= 1]

meded: <Ar. Yardım, imdat.

m. (85a/11)

m. + êrdüm (85b/13)

m. + êrdüj (85b/10)

m. + eyleyeler (3a/11)

m. + ister (85b/1)

m. + lerine êrişmeye (18b/7)

[= 6]

medîne: <Ar. Şehir, kasaba, belde.

m. (38a/8)

m. + de (74a/4), (74b/9)

m. + ehli (98a/3)

m. + kavmi (74b/6)

m. + mescididür (106b/9)

m. + mescidine (85b/17)

m. + ye (39a/14), (53b/3), (59b/6), (74b/14)

m. + ye' (62b/5)

m. + yi (39a/12)

[= 13]

meger: <Far. 1. "Oysa ki, halbuki" anlamıyla

önceden farkına varılmayıp sonradan
anlaşılan bir durumu bildirir, meğerse.

2. "Ancak, yalnız, fakat, şu kadar ki,
illâ" gibi anlamlarla istisnâ belirtir,
meğerki.

m. (100b/8), (102b/10), (102b/14), (102b/16),
(108a/8), (115b/14), (18b/8), (19a/15),
(19a/5), (20a/10), (20b/10), (26b/6),
(43b/11), (44b/17), (58b/8), (71a/4),
(78b/4), (83b/2), (86b/9), (94a/17),
(96b/14), (99b/4)

[= 22]

megerü: Meğer.

m. (94a/16)

[= 1]

mekir: 1. Hile, aldatma. 2. Oyun, düzen.

m. + den (22b/4)

[= 1]

mekkâr: <Ar. Çok hîle yapan kimse, düzenbaz,
hîlekâr.

m. (20b/2)

[= 1]

mekke: Arabistan'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve içinde müslümanların kiblesi olan Kâbe'nin bulunduğu şehrin adı.

m. (106b/9), (51b/3)

m. + de (103b/13), (105a/12), (2b/16), (61b/17), (66a/14), (71b/2), (83b/6), (94b/5), (99b/16)

m. + halkına (7a/13)

m. + kavmi (105a/17)

m. + kavminün (62a/7)

m. + kâfirleri (94a/15)

m. + leşkeryiyle (33a/1)

m. + müşrikleri (101b/1), (35b/3), (79b/10)

m. + şehrinde (36b/8)

m. + ye (39a/14)

[= 21]

mekteb: <Ar. Okul.

m. + e (36b/8), (3a/2)

[= 2]

mel'ûn: <Ar. Allah'ın lânetine uğramış, rahmetinden mahrum kalmış, lânetlenmiş, lânetli.

m. (111a/5), (32b/10), (32b/14), (32b/15), (58b/12)

[= 5]

melek: <Ar. Gözle görülüp elle tutulmayan, yiyip içmeyen, cinsiyet farkı bulunmayan, sâdece Allah'a itâat etmek ve dâima hayra vâsita olmak üzere yaratılmış olan sayısız nûrânî varlıklardan her biri.

m. (35a/6)

m. + ülmevt (49a/13), (49a/15), (49a/17)

[= 4]

melekût: <Ar. 1. Çok büyük, uçsuz bucaksız mülk. 2. Hükümdarlık, saltanat, azamet, tasarruf. 3. Melekler âlemi, zaman ve mekânla sınırlı olmayan, beş duyu ile idrak edilemeyen ruhlar, ilâhî kuvvetler ve mücerret varlıklar âlemi.

m. (35a/6), (35a/6), (35a/7)

m. + ı (35a/5)

[= 4]

melekü'l-mevt: <Ar. Ölüm meleği, Azrail.

m. (36b/17), (39b/3)

[= 2]

melig: *bk.* melik.

m. + e (88a/13), (88b/7)

m. + i (90a/2)

[= 3]

melik: <Ar. Hükümdar, pâdişah, hâkan.

m. (87b/11), (87b/15), (87b/2), (87b/3), (87b/6),
(87b/8), (88a/11), (88a/14), (88a/5),
(88a/7), (88b/9), (89a/13), (89b/2)

m. + ilini (88b/1)

m. + katına (87b/2), (88a/11), (88a/4)

[= 17]

melül: <Ar. 1. Boynu bükük, mahzun, üzgün. 2.

Usanmış, bezmiş, bıkmış, bıkkın,
bezgin.

m. + olma (32b/3)

m. + olmasun (3b/10)

m. + olur (114b/9)

[= 3]

memât: <Ar. Ölüm, mevt.

m. + da (9b/17)

[= 1]

memleket: <Ar. 1. Bir devletin, bir hükümdârın
yönetimi altında bulunan yer, ülke. 2. İl,
şehir, kasaba, belde, yöre.

m. + e (36b/13), (39a/16)

[= 2]

menâzil: <Ar. Konaklama yerleri, duraklar,
merhaleler, menziller.

m. (16a/15)

[= 1]

menf: <Ar. Yasaklamak, önüne geçmek,
engellemek.

m. (74b/12)

m. + edevüz (7b/14)

m. + eyleye (9b/4)

[= 3]

menfa'at: <Ar. Fayda, kâr, yarar, çıkar.

m. (31b/5), (32a/5), (40b/9)

m. + dutarlar (117a/7)

m. + ler (32a/6)

[= 5]

menşüb : <Ar. Bir kimse, bir görüş veya şeyle
ilgisi, bağı bulunan, ilgili, âit, -den olan,
-e bağlı.

m. (5a/5)

[= 1]

mensüh: *bk.* mensüh.

m. + oldı (103a/9)

[= 1]

mensûl: <Ar. Geçersiz kılınmış, hükümsüz bırakılmış, hükmü ortadan kaldırılmış, iptal edilmiş, neshedilmiş.

m. (43a/10)

m. + kıldı (43a/11), (96b/15)

[= 3]

menşûr: <Ar. Yayılmış, dağıtılmış.

m. (12b/5), (81a/10)

[= 2]

menzil: <Ar. 1. Oturulan, ikâmet edilen yer, mesken, ev, ikâmetgâh. 2. Yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak.

m. (108b/10), (42a/16)

m. + i (16a/13), (16a/14), (17b/5)

m. + ler (17b/5)

m. + leri (17b/6), (6b/14)

m. + lerinde (25b/1)

[= 9]

mercân: <Ar. Süs eşyalarının yapımında kullanılan kırmızı madde.

m. (59b/12)

[= 1]

merfû: <Ar. 1. Yükseltilmiş, kaldırılmış. 2. Hükmü kaldırılmış, hükümsüz hâle getirilmiş, feshedilmiş. 3. Hz. Peygamber'e isnat edilen ve kesin olarak Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takriri olduğuna hükmedilen hadis.

m. (5a/7)

[= 1]

merhamet: <Ar. Herhangi bir canlının acısını, kederini, mutsuzluğunu yüreğinde hissedip üzüntü duyma ve ona karşı yardım hisleriyle dolma, acıma.

m. (71b/11)

[= 1]

merkeb: <Ar. 1. Binilecek şey, binek, taşıt. 2. Eşek.

m. (22a/3)

m. + ine (34a/8), (34b/17)

m. + ini (34a/11)

m. + ler (18b/5)

[= 5]

mermer: <Yun. Kireç taşı.

m. + ler delüb (109a/3)

[= 1]

mertebe: <Ar. Kademe, derece, sıra, basamak.

m. (37a/7), (39b/10)

m. + ye (37b/7)

[= 3]

mervān bin mu'āviye

m. (105a/11), (97b/15)

[= 2]

merve: Merve tepesi.

m. (42b/6)

m. + dūr (106a/11)

[= 2]

meryem: Kişi adı.

m. + i (118b/9)

[= 1]

meşālih: <Ar. İşler.

m. (86b/14)

[= 1]

meşābe: <Ar. Derece, ölçü, değer, menzile.

m. + sinde (11b/16)

[= 1]

mesel: <Ar. 1. Ders ve ibret alınacak küçük hikāye, kıssa. 2. Asıl anlamı dışında başka bir şeyi anlatmak için dolaylı ve

üstü kapalı olarak söylenen ibret alınacak söz.

m. (33a/15)

m. + i (115b/16)

m. + imiz (115b/15)

m. + kıldı (64a/16)

[= 4]

meşelā: <Ar. Örnek olarak, misal olarak, söz gelişi.

m. (106b/2), (115b/17), (33b/4), (46b/3), (4b/4), (74b/10)

[= 6]

meselen: *bk.* meşelā.

m. (5a/17)

[= 1]

meşnevī: <Ar. Her beyti kendi içinde kāfiyeli olan nazım şekli.

m. + de (99a/11)

[= 1]

mesācid: <Ar. Mescitler.

m. + lere (65b/12)

[= 1]

mescid: <Ar. Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

m. (6b/15)

m. + den (6b/14)

m. + e (22a/10), (6b/16), (6b/17), (7a/6)

m. + e varmağda (14a/10)

m. + i (37b/12)

m. + idür (106b/9)

m. + ine (86a/1), (86a/1)

m. + kapusından (11a/7)

m. + ler (47a/13)

m. + lere (17a/6)

m. + leri (14a/9)

m. + üñ (38a/5)

[= 16]

meş: <Ar. Cezâ olarak Allah'ın bir kimsenin şeklini, sûretini değiştirerek çirkin duruma getirmesi.

m. + eyledük (30b/9)

m. + kılayduğ (30b/8)

[= 2]

mesrük: <Ar. Hırsızlık yapılarak elde edilmiş, çalınmış, sirket olunmuş.

m. (105b/13)

[= 1]

mest: <Far. 1. İçki vb. sarhoşluk veren bir şeyin etkisiyle şuûru zayıflamış, kendinden geçmiş kimse, sarhoş. 2. Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş kimse.

m. + olup (15b/4)

[= 1]

meşgül: <Ar. Bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan.

m. (17a/1), (17a/4)

m. + kıla (65b/4), (69a/4)

m. + ola (22a/1), (65a/7), (69a/3)

m. + olalar (25b/10), (25b/3)

m. + oldı (60a/3), (85b/15)

m. + oldılar (96b/1), (96b/2)

m. + oldular (110b/17)

m. + olursam (62a/14), (85b/16)

m. + olursavuz (116a/14)

m. + olursın (62b/16)

[= 18]

meşhūr: <Ar. Herkes tarafından bilinen, ünlü, şöhretli.

m. (93b/3)

m. + dur (104a/3), (104a/5), (104b/1), (53a/6), (53b/4), (94b/14)

m. + olub (87a/11)

[=8]

meşrebe: Maşrapa.

m. (29b/17), (30a/1)

m. + yi (29b/17)

[=3]

metāʿ: <Ar. Kumaş, elbise vb. giyilen, kullanılan veya herhangi bir şekilde kendisinden faydalanılan eşyâ, mal.

m. (115b/13)

m. + ıdur (60b/16)

[=2]

mevc: <Ar. Dalga.

m. (59a/2)

[=1]

mevcūd: <Ar. Var olan, bulunan şey ya da kimse.

m. + olur (34a/7)

[=1]

mevç: *bk.* mevc.

m. + ularlar (67b/16)

[=1]

mevkıf: <Ar. Duracak yer, durak.

m. + da (22b/1), (22b/1), (22b/1), (22b/2), (22b/2), (22b/2), (22b/3), (22b/3), (22b/4), (22b/4), (22b/6), (23b/10)

m. + dur (22a/17), (23b/10)

m. + lar (23b/9)

[=15]

Mevlānā Nizāmu'd-dīn: Kişi adı.

m. + i (99a/5)

[=1]

mevlānā celāleddīn: Kişi adı.

m. (99a/11)

[=1]

mev mev: (?) Tevrat'ta Hz. Muhammed için kullanılan ifade.

m. + dūr (4b/9)

[=1]

mevt: <Ar. Ölüm.

m. (49a/13), (49a/15), (49a/17)

m. + de (2a/14)

[= 4]

mevzi': <Ar. Yer, mekân, mahal.

m. + de (4b/4)

m. + dür (16b/10)

[= 2]

mevdân: <Ar. Üzerinde binâ vb. şeyler

bulunmayan düz, açık ve geniş yer,

açıklık, alan, sâha.

m. + a (54b/3)

m. + a getürdiler (54a/11)

m. + ına (20b/17)

m. + ında (83a/2)

[= 4]

meyyit: <Ar. Ölmüş insan, ölü.

m. (2b/8), (8a/5)

[= 2]

mezheb: <Ar. 1. Bir dinde belirli görüş ve

anlayış farklılıklarından doğan

kollardan her biri. 2. Gidilen,

benimsenen yol.

m. + edinür (78a/5)

[= 1]

mezür: <Ar. Az önce ismi geçen, yukarıda
anılan, sözü edilen, zikrolunan.

m. (11b/9)

m. + dur (19b/13)

m. + ni'etleri (11b/11)

[= 3]

mı: Soru eki.

m. (101b/16), (105a/5), (111b/17), (11a/5),

(11a/5), (14a/17), (14b/3), (19a/3),

(19b/12), (21b/15), (23a/5), (23a/5),

(23a/7), (26a/16), (26a/5), (27a/13),

(30b/14), (40b/5), (40b/6), (52a/5),

(54b/8), (60b/2), (60b/2), (62b/4),

(65b/11), (66b/8), (66b/9), (66b/9),

(73a/16), (75b/6), (87b/4), (97b/14),

(9a/10)

m. + dur (108a/14), (15b/14), (35b/11), (35b/5),

(36a/16), (3a/13), (66a/1), (69a/4),

(7b/4)

m. + sını (75a/11)

[= 43]

mıh: <Far. Çivi, büyükçe çivi.

m. + kıldı (61a/3)

m. + la (112a/8)

m. + lar (111b/4), (111b/9), (113b/7), (40b/6)

[= 6]

mıbla-: Çivi çakmak, çivilemek.

m.-dılar (113a/16)

[= 1]

mıdır: <Ar. Büyük şehir, başşehir, hükûmet merkezi; ülke.

m. (39a/13)

m. + a (39a/15), (53b/6), (59a/13), (59a/17),
(59b/8)

m. + da (59b/4)

m. + dan (57a/16), (57b/12), (57b/2), (58b/9)

m. + da olduğumuz (57b/17)

m. + kapusına (53b/6)

m. + uñ şoqaqları (55b/12)

m. + vilâyeti (54a/3)

[= 15]

mıdır: *bk.* mışır.

m. + a (53b/2)

m. + a kılmışdı (53b/2)

m. + uñ (55a/5)

m. + uñ şoqaqları (55a/4)

[= 4]

mi: Soru eki.

m. (100a/6), (102b/4), (107a/4), (107a/4),
(107a/6), (10b/3), (111b/1), (111b/2),
(113a/2), (113b/8), (116a/7), (11b/12),
(11b/13), (15a/7), (17a/3), (17a/3),
(19b/11), (19b/9), (19b/9), (21b/7),
(28b/10), (29b/1), (30a/3), (31a/11),
(31b/17), (32a/7), (33a/16), (51b/6),
(51b/6), (51b/7), (51b/8), (54a/15),
(54a/15), (54a/4), (62b/9), (75b/6),
(85a/4), (87a/3), (87a/3), (98a/1)

m. + di (98b/9)

m. + dür (117b/12), (117b/3), (117b/9),
(30b/15), (35b/11), (35b/5), (5a/1),
(66a/1), (69a/3), (75b/7)

m. + sin (117a/6), (58b/4)

m. + siz (14a/15), (78a/6), (98a/10)

[= 56]

mikâ'il: <Ar. Dört büyük melekten kulların rızıklarını taksim etmekle görevli olanı.

m. (109b/17), (109b/18), (110a/4), (20a/10),
(20a/12), (50b/10), (50b/12), (50b/12),
(94b/14), (95a/1), (95a/15), (95a/16),
(95a/2), (95b/1)

m. + e (109b/18), (109b/17)

[= 16]

mīl: <Far. Çeşitli işlerde kullanılmak üzere farklı kesit ve ölçülerde yapılmış metal çubukların ortak adı.

m. (27a/1)

[= 1]

mīm: <Ar. Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfi.

m. + inden (49a/3), (49a/4), (49a/4)

[= 3]

mīrās: <Ar. Ölen bir kimseden yakınlarına kalan mal, mülk, para vb.

m. + ina kıatarlar (116b/14)

m. + yerler (116b/13)

[= 2]

mīzān: <Ar. 1. *din* Mahşer günü herkesin dünyâda yaptığı iyilik ve kötülüklerin tartılıp değerlendirileceği mânevî terâzi. 2. Tartı, ölçü âleti, terâzi.

m. (22b/12)

m. + a iledeleler (22b/12)

[= 2]

mi'râc: <Ar. İslâm inancına göre Hz. Muhammed'in, Cenâbıhakk'ın dâveti üzerine yedi kat semâyı aşıp Allah'ın

huzûruna yükselerek O'nunla görüşmesi mucizesi.

m. + açığıdugum (13b/10), (31b/13)

m. + dan (48b/10)

m. + ıdır (81a/8)

[= 4]

mihnet: <Ar. 1. Sıkıntı, eziyet, zahmet, zorluk, meşakkat. 2. Üzüntü, elem, dert, gam, keder, ızdırap.

m. + de (12a/14)

m. + erişdürmek (9a/10)

[= 2]

mihribân: Kişi adı.

m. (118b/13)

[= 1]

mikdâr: <Ar. 1. Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabılme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, kemiyet. 2. Değer, kıymet, derece, seviye.

m. + dur (30b/3)

m. + ı (118b/6), (16b/13), (16b/15), (17a/7), (20b/2), (20b/8), (21b/13), (22a/13), (22a/14), (22a/15), (22a/17), (22b/6), (23a/2), (23a/9), (23b/10), (23b/11),

(23b/9), (23b/9), (28b/1), (33b/13),
(56a/1)

m. + ıdur (14b/7), (18a/4), (18a/5)

m. + inca (61b/9)

m. + ında (47a/3), (92a/5)

m. + ı ola (21b/14)

[= 29]

milk: Mülk.

m. + inde (91a/14)

m. + ine (117b/14)

[= 2]

millet: <Ar. Genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında dil, din, târih, sanat, töre, dünya görüşü ve ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu, ulus.

m. + den kılmadı (114b/12)

[= 1]

min: <Ar. Türkçede “-den, -den beri, -den dolayı, -den ötürü” karşılığı olan ve ön ek gibi kullanılan harf-i cer. Arapça kelimelerin, tamlamaların veya zamirlerin başına gelerek genellikle zarf fonksiyonunda şekiller yapar.

m. (4a/1), (4b/2)

[= 2]

minâre: <Ar. Müezzinlerin ezan okuması ve okunan ezanın çevreden rahatça duyulabilmesi için câmilerle birlikte yapılan bir, iki veya üç şerefeli, zarif yapılı, yüksek kulelerden her biri.

m. (118a/13)

[= 1]

minber: <Ar. Câmi içinde genellikle mihrâbın sağ tarafında bulunan, cuma namazının farzından önce hafîbin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.

m. (37b/14), (37b/16)

m. + den (38a/3)

m. + e (105a/12)

m. + e çıkub (52b/3)

[= 5]

minnet: <Ar. 1. Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı altında ezilme, iyilik yapana karşı kendini dâima borçlu hissetme. 2. Şükür, teşekkür.

m. + eyler (40b/5)

[= 1]

mişk: <Ar. Asya dağlarında yaşayan bir ceylân cinsinin erkeğinde karın derisi altında

bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.

m. (26b/4), (27a/15), (47b/10)

m. + depelerinde (27b/6)

m. + rāyihāsi (26b/5)

[= 5]

mişkāl: <Ar. Altın, gümüş, inci gibi kıymetli mâdenleri tartmakta kullanılan ağırlık ölçüsü birimi.

m. + leri (69a/5)

[= 1]

mişl: <Ar. Sayılarla kullanıldığında Kat.

m. + i (106a/3)

m. + ini (7a/13)

[= 2]

misk: *bk.* mişk.

m. (108a/5)

[= 1]

miskīn: <Ar. Aşırı derecede tembел, uyuşuk, mıymıntı kimse.

m. (102b/17), (71a/17)

m. + ce (49b/3)

m. + ler (119a/11), (59b/4)

m. + lere (116b/11)

m. + leri (116b/10)

[= 7]

misvāk: <Ar. 1. Sıcak memleketlerde yetişen dikensiz, ince dallı küçük bir ağaç. 2. Diş temizliğinde kullanılması İslâm dînine sünnet olan çubuk.

m. (33b/13)

[= 1]

miyāncısız: Aracısız.

m. (85a/13)

[= 1]

mizān: <Ar. Tartı, terâzi, ölçü âleti.

m. + a (23a/11)

[= 1]

mūnis: <Ar. Kolayca dostluk kurabilen, cana yakın, sıcakkanlı.

m. + olduņ (36a/12)

m. + ün (36a/13)

[= 2]

mūsā: Hz. Musa.

m. (118b/8), (52a/10), (52a/12), (52a/12), (52a/14), (52a/16), (52a/2), (52a/3), (52b/10), (52b/16), (52b/8), (53a/12),

(53a/3), (53a/5), (53b/1), (53b/15),
(53b/15), (53b/3), (53b/4), (53b/5),
(53b/6), (53b/9), (54a/13), (54a/14),
(54a/15), (54a/5), (54a/6), (54b/1),
(54b/7), (55a/1), (55a/14), (55a/3),
(55b/1), (55b/11), (55b/2), (55b/6),
(55b/7), (55b/9), (56a/15), (56a/17),
(56a/3), (56a/5), (56b/14), (56b/9),
(57a/10), (57a/7), (57b/1), (57b/13),
(57b/16), (57b/3), (58a/1), (58a/10),
(58a/3), (58a/8), (59a/1), (59a/11),
(59a/15), (59a/16), (59a/2), (59b/13),
(59b/14), (59b/17)

m. + 'aleyhisselâm (13b/14), (14a/3), (15b/3)

m. + dan (55a/7), (73a/6)

m. + kavmi (56a/7), (58a/13)

m. + kavmiyle (58b/10)

m. + nuḡ (59b/15)

m. + nuḡ (53a/13), (53b/16)

m. + nuḡ kavmi (57a/8)

m. + şuhufında (98b/2), (98b/3), (98b/4)

m. + ya (52b/15), (55a/13), (55b/4), (56b/11),
(57a/6), (58a/6), (94b/8), (99b/3)

[= 85]

mu'āmele: <Ar. Başkasına karşı olan davranış
biçimi, tutum.

m. (80b/13), (80b/15), (81a/1), (81a/6), (81a/8),
(81a/9), (83b/14), (84a/8)

m. + de (83b/15)

m. + eder (83b/14)

m. + kıllurlar (80b/13)

m. + ler etti (84a/1)

m. + si (84a/2), (84a/6)

m. + yi (81a/5)

[= 15]

mu'āriz: <Ar. Birine ya da bir fikre karşı çıkan,
muhâlefet eden kimse, muhâlif.

m. + olmaz (11b/17)

[= 1]

mu'āviye: Kişi adı.

m. (108a/13), (108a/13), (69b/4)

m. + katında (108b/9)

m. + ye (108a/11)

m. + zamânında (108b/6)

[= 6]

mu'allak: <Ar. Boşlukta, havada duran.

m. + yapılmış (108a/1)

[= 1]

mu'allim: <Ar. 1. Öğreten, öğretici, eğitici kimse.

m. + den (3a/2)

[= 1]

mu'arref: <Ar. 1. Târif edilmiş, tanımlanmış. 2. Bilinen, tanınan, belli, mâlûm.

m. (48b/6)

[= 1]

mu'azzam: <Ar. 1. Çok büyük, çok iri, pek kocaman. 2. Büyüklüğü şüphe götürmeyen, yüce, ulu.

m. (2b/10)

[= 1]

mucağ (müce): Hisse.

m. (17b/6)

[= 1]

mu'cizât: <Ar. Mûcizeler.

m. (56b/5), (56b/6), (60a/1)

m. + gösterünj (53b/9)

m. +1 (54a/7), (54b/6)

[= 6]

mu'cize: <Ar. *din*. Peygamberlerin Allah'ın izniyle peygamberliklerini ispat için

yaptıkları, akılla açıklanması mümkün olmayan olağanüstü iş.

m. + êtdi (52b/9)

[= 1]

mu'sırât: 1. Yağdırıcı. 2. Yel.

m. (41a/10), (41a/5), (41a/6), (41a/7), (41a/8)

[= 5]

mu'teber: <Ar. 1. Saygı gören, hatırı sayılır, saygın, îtibarlı. 2. İnanılır, güvenilir, îtimat edilir.

m. (108a/11)

[= 1]

mu'tedil: <Ar. Orta halde, orta kararda olan, îtidalli, orta, vasat.

m. + kıldı (73a/4)

[= 1]

muğîre: Kişi adı.

m. (5b/1)

[= 1]

muḥakkık: <Ar. 1. Bir şeyin, bir olay veya durumun aslını esâsını, doğru olup olmadığını araştıran, gerçeği ortaya koyan, tahkik eden kimse. 2. Mârifet ve keşif yoluyla varlıkların, meselelerin

hakikatini bilme seviyesine erişen kimse.

m. + ler (16a/10)

[= 1]

muḥammed: <Ar. Övülmeye değer olan, en güzel huylara sâhip kimse [Peygamberlerin sonuncusu ve en büyüğü olan İslâm peygamberinin adıdır].

m. (100a/6), (101b/17), (102b/4), (103a/13), (103a/15), (103a/6), (103b/8), (107a/6), (109a/1), (111b/1), (111b/2), (113b/13), (113b/7), (114b/11), (116a/16), (117a/12), (117a/15), (118a/8), (26b/8), (32a/17), (32b/6), (33a/7), (33b/1), (36b/16), (37b/10), (38a/15), (38b/12), (38b/4), (39a/11), (39b/2), (3a/2), (3a/6), (3b/15), (44b/12), (44b/15), (4b/14), (51b/11), (52a/1), (5a/11), (5a/6), (5a/9), (61a/15), (61b/4), (62a/14), (62a/17), (62b/10), (62b/11), (62b/17), (62b/9), (63a/3), (70a/15), (70b/3), (73b/13), (76b/15), (78b/6), (7a/12), (80a/10), (80a/4), (82/11), (83a/17), (90a/14), (90b/12), (90b/2), (92a/16), (92b/3), (93a/5), (93a/8), (93b/9), (94b/1), (95b/14), (95b/15), (96b/12), (98a/5), (98b/14), (99a/4)

m. + dür (4b/4), (84b/15), (86a/12), (86a/8)

m. + e (31b/1), (39a/8), (5a/13), (80a/4), (94a/16), (94b/9), (97a/5)

m. + iğ (63a/17)

m. + muştafâya (36b/15), (39b/2)

[= 89]

muḥammed bin ‘aclân: Kişi adı.

m. (77a/13)

[= 1]

muḥammed bin ‘alî: Kişi adı.

m. + den (43b/8)

[= 1]

muḥammed bin ‘alî tirmizî: Kişi adı.

m. (86a/15)

[= 1]

muḥammed bin ḥāmid: Kişi adı.

m. (97a/2)

[= 1]

muḥammed bin ka‘ab: Kişi adı.

m. (111b/7)

[= 1]

muḥammed bin ma‘mer ‘abdurrahmān: Kişi adı.

m. (86b/4)

[= 1]

muḥammedī

m. (31b/6), (91b/16), (31b/4)

[= 3]

muḥammed muṣṭafā: Haz. Muhammed
peygamber.

m. (118a/6), (15b/5), (23b/11), (23b/13), (24a/1),
(69b/16), (99a/15)

m. + dur (106b/11)

m. + ya (14a/5), (99b/4)

[= 10]

muḥammed muṣṭafā: *bk.* muḥammed muṣṭafā.

m. + ya (92a/6)

[= 1]

muḥarrem: <Ar. Hicrî senenin veya kamerî
yılın birinci ayı, aṣûre ayı.

m. + ayınuḡ (104b/7)

[= 1]

muḥkem: <Ar. 1. Anlamı kesin ve açık olan
(âyet). 2. Anlamı kesin ve açık olan,
başka türlü anlaşılmasına imkân
bulunmayan, açıklama ve yoruma
ihtiyaç göstermeyen (söz, yazı, hüküm
vb.)

m. (40b/16)

m. + kıllur (111b/6), (4b/15)

[= 3]

muḥtâc: <Ar. Bir şeye veya kimseye ihtiyâcı
olan, ihtiyaç duyan.

m. + olmazlar (79b/5)

[= 1]

muḥâlîf: <Ar. Uygun olmayan, uymayan,
benzemeyen şey, aykırı, zıt.

m. (75a/5)

[= 1]

muḥâlîfet: <Ar. Karşı çıkma.

m. + kıldısa (61a/13)

[= 1]

muḥtâr: <Ar. Seçilmiş.

m. (71a/13)

[= 1]

muḥtaşar: <Ar. 1. Ayrıntılı olmayan, derli toplu,
kısa, öz, mücmel. 2. Büyük kitapların
ayrıntı ve tekrarları çıkarılarak
meydana getirilen kısaltılmış şekli.

m. (11a/12)

m. + kıllalum (30a/13)

m. + kelâm (30a/14)

[= 3]

muhâcir: <Ar. 1. Mekke'den Medîne'ye göç eden sahâbelerden her biri.

m. + ler (24a/7)

[= 1]

mukâtil: Kişi adı.

m. (106a/13), (106a/8), (107b/3), (113b/15),
(41a/6), (43a/9), (44a/3), (47b/13),
(47b/14), (49a/17), (50b/1), (63a/6),
(63a/8), (63b/6), (67b/6), (68a/11),
(70a/2), (72b/1), (78b/12), (79b/14),
(82b/16), (83a/9), (89a/10), (90b/9),
(91b/1), (93b/9), (96a/6)

[= 27]

mukâdder: <Ar. 1. Allah tarafından ezelde belirlenip takdir edilen, alın yazısında bulunan şey. 2. *eski*. Değeri biçilmiş, kıymeti belirlenmiş.

m. + dür (116b/8)

[= 1]

mukâddes: <Ar. Her türlü ayıp ve noksanlıktan arındırılmış, yüce ve kutsal bilinmiş, kutsal, kutsî.

m. + dür (106b/10)

[= 1]

mukârreb: <Ar. 1. Yaklaşmış, dost kabul edilmiş kimse, yakın. 2. *tasavvuf*. Her an Allah'ın huzûrunda olduğunu idrak etme seviyesine erişen, Allah'a yakın olan (kimse veya melek).

m. + ler (79b/6), (79b/7)

[= 2]

mukâşşır: <Ar. Kusur işleyen.

m. + oldılar (78a/10)

[= 1]

muktedî: <Ar. 1. Örnek alan, uyan tâbi olan, iktidâ eden (kimse). 2. İmama uyup arkasında namaz kılan kimse.

m. + kıldı (1b/8)

[= 1]

mukteşid: <Ar. Gereksiz yere para harcamayan, savurgan veya cimri olmayan kimse, tutumlu.

m. + lerdür (95b/8)

m. + lere (95b/10)

[= 2]

mulhid: <Ar. Allah'ı tanımayan, Tanrı'yı inkâr eden, dinsiz, îmansız kimse.

m. + ler (95b/15)

[= 1]

muntazır: <Ar. Bekleyen, gözleyen, intizar eden.

m. (19a/15)

m. + dur (20a/3)

m. + olasız (7a/7)

[= 3]

murād: <Ar. Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, dilek, istek, amaç.

m. (104a/7), (106b/11), (107a/8), (111b/4),
(18a/16), (30b/16), (43a/7), (43a/8),
(48a/17), (48b/7), (67a/3), (76b/13),
(82b/17), (90b/1)

m. + ını (61a/12)

m. + kabrinden (21a/12)

m. + lar (82a/9), (99b/10)

[= 18]

murād muḥammed: Kişi adı.

m. + dür (3b/15)

[= 1]

muraşşâ: <Ar. İnci, elmas, yâkut vb. kıymetli taşlarla süslenmiş, mücevherle bezenmiş.

m. (57a/8)

m. + kürsî (59b/13)

[= 2]

murdâr: <Far. İslâm dînince yenmesi yasaklanmış yâhut temiz ve yenilebilir kabul edilmeyecek şekilde ölmüş veya öldürülmüş (hayvan).

m. (76b/12)

m. + cānları (76b/10)

[= 2]

muşāhib: <Ar. Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse.

m. + lerine (79b/17)

m. + olur (80b/14)

[= 2]

muşallā: <Ar. 1. Namaz kılınan veya namaz kılınması için ayrılmış olan açık yer, namazgâh. 2. Câmi avlusunda veya civârında cenâze namazlarının kılındığı yer.

m. + ya (97b/17)

[= 1]

muşannif: <Ar. Kitap telif eden kimse, yazar, müellif.

m. (65a/11)

[= 1]

muşavvir: <Ar. 1. Bir kimse veya bir şeyi söz yâhut yazı ile anlatıp göz önünde canlandıran, tasvir eden (kimse). 2. “Yarattığı her varlığa ayrı bir şekil, sûret ve özellik veren” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

m. (33b/4)

[= 1]

muştafâ: Kişi adı.

m. + dur (4b/6)

m. + nuş risâletine (1b/13)

m. + ya (1b/10)

[= 3]

muşahhar: <Ar. 1. Büyülenmiş, büyü, büyü ile aldatılmış. 2. mec. Bir kimse veya şeyin büyülenmiş gibi etkisi altında olan.

m. + kılavuz (37b/6)

m. + kıldım (48a/1)

m. + kılduk (32a/3)

[= 3]

muşburâk: < Dari ağacının yaş hali.

m. (101b/4)

[= 1]

muşt: Müjde.

m. + ıla (83a/17)

[= 1]

muştuluğ: *bk* muştuluk.

m. + ı (115b/14)

[= 1]

muştuluk: Müjde.

m. (49a/5)

[= 1]

muşâla‘a: <Ar. Etraflıca düşünme, inceleme, tetkik.

m. + kılsun (115a/3), (115b/4)

[= 2]

muşahhar bin hüteym: Kişi adı.

m. (73a/6)

[= 1]

muşî‘: <Ar. 1. Uyan, itâat eden, boyun eğen, tâbi olan kimse. 2. Yumuşak başlı, uysal, itâatli, itâatkâr (kimse).

m. + edüñüz (48a/1)

m. + lere (5a/9)

m. + ola (81b/2)

m. + olanı (116b/5)

m. + olmazsın (71a/15)

m. + olmuşlardur (69b/13)

m. + olsa (81a/14)

m. + olub (102b/13)

[= 8]

muṭlak: <Ar. Kesin, kat'î, tam, eksiksiz.

m. (46a/8)

[= 1]

muṭma'inne: <Ar. Kanmış, rahatlamış, doyuma
ermiş, huzurlu.

m. (9b/10)

[= 1]

mutaşavver: <Ar. Tasavvur edilen, zihinde
canlandırılan.

m. + ola (97b/1)

[= 1]

muttakî: <Ar. Dînin emir ve yasaklarına tam
olarak uyan, günah ve haramdan
sakınan, Allah'tan korkan kimse.

m. + ler (44a/16)

[= 1]

muvâfakat: <Ar. 1. Uyuma, uygun gelme,
uygunluk. 2. Uygun görme, râzı olma,
kabul etme, müsâade.

m. + kılub (2b/14)

[= 1]

muvâfık: <Ar. 1. Uygun, münâsip. 2. Aynı
tarafı destekleyen, aynı görüşü
paylaşan, birbirine muhâlif olmayan
kimselerden her biri.

m. (104a/8)

m. + dır (44a/3), (44a/4), (44a/5)

m. + olsa (15b/10)

[= 5]

muḫlim: <Ar. Uğursuz.

m. + ler (47a/3)

[= 1]

mü'min: <Ar. İman sâhibi kimse, müslüman.

m. + ler (102a/12), (102a/13)

m. + leri (89a/11)

[= 3]

mübâlağa: <Ar. Abartma.

m. (77a/9)

m. + dur (98a/17)

[= 2]

mübârek: <Ar. 1. Çok saygı değer, hürmete lâyık, muhterem. 2. Hayırlı, uğurlu, kutlu, mukaddes.

m. (26b/3), (37b/13), (38a/2), (5b/16)

m. + 'imâmeñüzi (14b/16)

m. + başını (10a/3)

m. + beñzi (118a/15)

m. + dişini (10a/3)

m. + hâtruñ (3b/9)

m. + kademleri (16a/2)

m. + ola (2b/4)

[= 11]

müberred: Kişi adı.

m. (41a/9), (51b/1)

m. + den (75b/1)

[= 3]

mübîn: <Ar. İyiyi kötüyü, doğruyu yanlışı birbirinden ayırt eden, açıkça ortaya koyan.

m. + dür (90b/2)

[= 1]

mübtelâ: <Ar. 1. Bir şeye kendini kaptırılmış olan, tutulmuş, düşkün. 2. Bir derde, bir hastalığa tutulmuş.

m. + olasın (87a/10)

[= 1]

mücâhid: Kişi adı.

m. (105b/13), (35b/8), (42b/17), (44b/3), (45a/3), (45b/10), (45b/6), (47b/12), (49b/8), (50a/10), (50a/16), (51a/17), (51a/6), (63a/14), (64a/10), (67b/6), (79a/7), (82a/16), (90b/9), (93b/6)

m. + den (74b/17)

m. + kavlidür (70a/1)

m. + kavlinde (38b/12)

[= 23]

mücrim: <Ar. Suç işlemiş olan, suçlu, kabahatli kimse.

m. + ler (28b/2)

m. + lerdür (79b/10)

[= 2]

müctehid: <Ar. Kur'an ve sünnette bulunmayan veya açıkça belirtilmeyen bir meselede yine Kur'an ve sünnetin özüne, rûhuna

uygun olarak fikir yürütmek sûretiyle
şer'î hüküm koyan büyük din âlimi.

m. + ler (16b/15), (16b/16)

[= 2]

müdbir: <Ar. Tâlihi kendisine yüz çeviren,
tâlihsiz, bahtsız, bedbaht kimse.

m. + oldı (60a/4)

[= 1]

müddeşsir: <Ar. Kur'an'da Hz. Muhammed
için kullanılan ifade.

m. (4b/10)

[= 1]

müddet: <Ar. 1. Bir şeyin, bir olayın başı ile
sonu arasında geçen zaman bölümü,
süre. 2. Vakit, zaman.

m. (43a/4), (86b/16)

m. + in (43a/3)

[= 3]

müfessir: <Ar. Kur'an-ı Kerim âyetlerini tefsir
usûlüne göre açıklayan, bu hususta eser
yazan kimse.

m. (39b/4)

m. + kavlinde (37a/1)

m. + ler (100b/10), (101a/17), (102a/1),
(103a/3), (107a/1), (38a/15), (38b/2),
(77b/2), (82b/13), (82b/14)

m. + lerün (3b/12)

[= 13]

müfred: <Ar. Bir tâneden ibâret, tek, yalnız şey.

m. (48a/15)

[= 1]

mühlet: <Ar. Bir işin yapılması veya bir borcun
ödenmesi için verilen belirli süre, vâde,
mehil.

m. (28b/7)

m. + vèr (39a/3)

m. + vère (94b/1)

m. + vèreyin (94b/2)

m. + vèrün (28a/15)

[= 5]

mühr: <Far. 1. Damga. 2. Bu damganın
basıldığı zaman kâğıt, mühür mumu vb.
üzerinde kalan izi.

m. + ura (29a/2)

m. + uravuz (29a/4)

m. + ün (78b/17)

[= 3]

mühürlen-: Üzerine mühür basılmak.

m. + miş bitidür (76b/15)

m.-mişdür (78b/16), (79a/5)

[= 3]

mühürlü: Mühür basılmış, mühürlenmiş.

m. + şarâbdan (74a/7)

[= 1]

mü'min: <Ar. 1. îman sâhibi kimse, müslüman.

m. (15b/10), (30b/17), (63b/16), (76b/2),
(95a/5), (9a/8)

m. + e (93a/5)

m. + i (93a/7)

m. + idi (111b/12)

m. + iñ (2a/14)

m. + kûl (84b/3)

m. + kullarımı (93a/8)

m. + ler (102a/10), (102a/17), (19a/12),
(19a/14), (21a/7), (26a/13), (26a/3),
(26a/3), (26a/4), (26a/5), (27a/14),
(27a/6), (27b/13), (27b/8), (27b/8),
(37b/8), (49b/17), (50a/1), (50b/1),
(5a/1), (5a/1), (5a/1), (80a/10),
(80a/13), (80a/17), (80b/2), (81a/5),
(83a/14), (89a/16), (89b/12), (90a/1)

m. + lerden (89b/14)

m. + lerdür (22a/14)

m. + lere (36a/14), (79b/12), (81a/8), (90a/13),
(90a/4)

m. + leri (109b/12), (48a/12), (48a/13), (81a/4),
(90a/6)

m. + lerile (28a/9)

m. + leriñ (50a/7), (50a/9), (50b/2)

m. + leriñ mi'râcıdır (81a/8)

m. + lerine (48a/10)

m. + üñ (26b/17), (93a/6)

[= 63]

mü'mine: <Ar. Kadın inanan.

m. (95a/5)

[= 1]

mü'vekkel: <Ar. Vekil tâyin edilen, kendisine
vekâlet verilen kimse, vekil.

m. + dür (91a/4)

[= 1]

mü'kedder: <Ar. Kederli, gamlı, üzgün,
mahzun.

m. + dür (48b/3)

[= 1]

mükerrem: <Ar. Saygı değer, hürmete lâıyk, yüce, muhterem, aziz.

m. + kıla (81a/5)

m. + kıllalar (80b/12)

m. + kıldı (1b/7)

[=3]

mülâzemet: <Ar. 1. Bir kimseye, bir şey veya yere hiç ayrılmak istemeyecek şekilde bağlanma. 2. Bir yere devam etme, devamlı gidip gelme.

m. + kılanlar (22a/10)

m. + kılasız (7a/6)

[=2]

mülk: <Ar. 1. Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idâresi altında bulunan toprakların tamâmı, memleket. 2. *mec.* Ülke, âlem, diyar, dünya.

m. (20a/17), (38a/17)

m. + inden (117b/13)

[=3]

mülzem: <Ar. 1. Bir tartışma, münâzara vb.nde yenilip konuşamaz, cevap veremez duruma getirilmiş, susturulmuş. 2. Gerekli görülmüş, lüzumlu, gerekli.

m. + olalar (8a/15)

[=1]

mümkin: <Ar. Mümkün kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

m. (43b/12), (5b/3)

[=2]

münâcât: <Ar. Allah'a yalvarıp yakarma, duâ ve niyazda bulunma.

m. (81a/6)

m. + eyledi (59b/15)

m. + kıla (59b/10)

m. + kıldı (104a/10), (115a/10), (53a/3)

m. + kıлмаğa (59b/11)

[=7]

münâdî: <Ar. 1. Bir haberi yüksek sesle duyuran, îlân eden kimse, tellâl. 2. Çağırın, dâvet eden kimse, dâvetçi.

m. + ler (17a/11), (22b/16), (24a/11), (24a/15), (24a/5), (24a/8), (24b/2), (26b/1)

[=8]

münâfık: <Ar. 1. *din.* Allah'a, Peygamber'e ve diğer îman esaslarına inanmadığı halde inanmış gibi görünen ve öyle davranan kimse.

m. + lar (79b/16)

m. + ları (76b/8), (77a/6)

[= 3]

münakkaş: <Ar. Kısaltılmış, eksiltilmiş, azaltılmış.

m. + olmasun (25b/12)

[= 1]

münezzeh: <Ar. 1. Eksiklik, noksanlık, kötülük vb.nden arındırılmış olan, uzak, berî. 2. (Allah için) İnsanlara mahsus her türlü sıfat, zaaf ve noksanlıktan uzak olan, hiçbir şeye ihtiyâcı bulunmayan.

m. (13a/10)

m. + dür (95b/16)

m. + tağrı (35a/5)

[= 3]

münîr: <Ar. Aydınlatan, ışık veren, ışıklı, parlak.

m. (4b/10)

[= 1]

münkâd: <Ar. Boyun eğen, boyun eğmiş, râmolmuş, tâbi, itâatkâr.

m. + olmayub (5b/8)

[= 1]

münker: <Ar. 1. Ret ve inkâr olunan, kabul edilmeyen. 2. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen, makbul olmayan. 3. Dince uygun görülmeyen, câiz olmayan şey.

m. (16b/12)

[= 1]

münkir: <Ar. 1. İslâm dînindeki îman esaslarını inkâr eden, inanmayan (kimse).

m. + ler (3b/9), (5a/10)

m. + olanlar (21a/7)

m. + olurlar (3a/7)

[= 4]

müntakim: <Ar. “Yaptıklarından pişmanlık duymayan, tövbe etmeyen, müşrik, zâlim gibi günahkârları adâletinin gereği olarak hak ettikleri cezâyâ çarpıran ve böylece mazlûmların, mağdurların intikâmını alan” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın isimlerindedir.)

m. + dür (5a/8)

[= 1]

münzel: <Ar. 1. Cenâbıhakk’a âit yücelikten, peygamberlerine indirilmiş, vahiy

yoluyla gönderilmiş, vahyedilmiş. 2.

Yukarıdan aşağıya indirilmiş.

m. + dür (5a/8)

[= 1]

mürsel: <Ar. 1. Gönderilmiş, yollanmış. 2.

Peygamber, nebî, resul.

m. (98b/7)

m. + ler (7a/13)

m. + lerdensin (3b/16)

m. + lere (72b/16)

[= 4]

mürtefi: <Ar. Yükselmiş, yüksek, yüce.

m. + oldı (31a/14)

m. + olur (30b/17)

[= 2]

mürüvvet: <Ar. 1. Yiğitlik, mertlik. 2. İnsanca

davranma, insanlık.

m. + leri (75b/2)

[= 1]

müşakqale: <Ar. Dile ağır gelen.

m. + dür (50b/16)

[= 1]

müsâfir: <Ar. 1. Misafir. 2. Görüşme, ziyaret

vb. amaçlarla birinin evine veya bir

yere gelen ve geçici olarak kalan kimse,

konuk, mihman. 3. Seferî olan kimse,

yolcu.

m. (2b/4)

[= 1]

müslim: <Ar. Müslüman.

m. (51b/15)

[= 1]

müslimân: *bk.* müslümân.

m. (68a/10)

m. + a (68a/11)

m. + eylemek (62b/17)

m. + idi (113a/4)

m. + lar (41b/9), (64a/2), (80a/1), (80a/9)

m. + lardan (108b/6)

m. + ları (113a/5), (113a/8), (113b/7), (80a/8),

(88b/12), (88b/13)

m. + larıñ (76a/17)

m. + ola (62b/10)

m. + olacak (52a/11), (52a/12)

m. + olasın (52a/5), (52a/9)

m. + olmak (8a/16)

m. + olunca (103b/1)

[= 23]

müslime: Kişi adı.

m. + den (42b/13)

[= 1]

müslümân: < İslâm dîninden olan kimse,
müslim, Muhammedî.

m. + larıla (79b/15)

m. + olmağı (71a/6)

[= 2]

müstağrak: < **Ar.** 1. Batmış, dalmış, içine
gömülmüş, garkolmuş. 2. Sevgi,
heyecan vb. bir duyguyle kendinden
geçmiş, kendini bilmeyecek derecede
coşku ve vecit içinde olan.

m. (48b/4)

[= 1]

müstaķim: < **Ar.** Doğru, düz.

m. (4b/16), (4b/16)

[= 2]

müstecāb: < **Ar.** Olumlu, müspet cevap alınan,
kabul edilen (istek, duâ vb.).

m. + edüb (113b/5)

m. + olur (84b/5)

[= 2]

müşebbek: < **Ar.** Ağ ve kafes gibi örülmüş veya
oyulmuş (nakış, pano vb.) muşabak,
muşabbak.

m. + oldu (58a/12)

[= 1]

müşk: Misk.

m. + den (108a/9), (27b/5)

m. + depelerin (27b/9)

m. + ile (78b/16), (79a/5)

[= 5]

müşkil: < **Ar.** 1. Zor, güç, çetin. 2. Halledilmesi,
çözüme kavuşturulması güç iş veya
mesele, zorluk, güçlük.

m. (4a/10), (4a/17)

[= 2]

müşrik: < **Ar.** Allah'a ortak koşan, birden fazla
tanrıya inanan kimse.

m. + ler (101b/4), (102a/7), (29a/1), (32a/12),
(32a/9), (35b/7), (36a/15), (62a/14),
(6a/8), (90b/3)

m. + lere (102a/2), (36b/4)

m. + leri (101b/1), (103a/11), (35b/3), (79b/10)

m. + leriñ sözi (32b/1)

m. + lerine (51b/4)

[= 18]

müşteri: <Ar. Satın alan kimse, alıcı.

m. + dür (69b/4)

[= 1]

mütâla'at: <Ar. Mütâlaalar, tetkikler,
düşünceler.

m. + kıluñ (9a/3)

[= 1]

mütegayyir: <Ar. Başka bir şekilde giren, başka
bir hal alan, değişen, başkalaşan.

m. + oldı (118a/15), (118b/2)

[= 2]

mütekebbir: <Ar. 1. Büyüklük taslayan, kendini
beğenmiş (kimse), kibirli. 2. “En
büyük ve en yüce olan, büyüklüğünü,
ululuğunu her an ve her yerde
gösteren” anlamında esmâ-i hüsnâdan
(Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

m. + ler (20a/16), (25a/3), (25a/4)

[= 3]

mütemekkin: <Ar. Bir yere yerleşmiş, yerleşik,
mukim.

m. + oldılar (59b/6)

[= 1]

müttekî: <Ar. Emin olan.

m. + ler sözi (31b/7)

[= 1]

müvekkel: <Ar. Vekil tâyin edilen, kendisine
vekâlet verilen kimse, vekil.

m. (80a/11)

m. + dür (50b/12), (50b/13), (50b/14)

m. + kılıbdur (93a/5)

m. + olan (3a/11)

[= 6]

müverrih: <Ar. Târih yazan kimse, târihçi.

m. (41a/7)

[= 1]

müzd: <Far. 1. Mükâfat, ecir, sevap. 2. Karşılık,
bedel.

m. (83b/3), (91b/8), (92a/10), (94b/10)

m. + dilemezler (9a/4)

m. + e (47b/3)

m. + en (95a/4)

m. + i (76b/14)

m. + in (47b/2), (47b/2), (47b/3), (47b/3),
(92b/16)

m. + vère (83b/12)

[= 14]

müzde: *bk* müzd.

m. + den (69a/6)

m. + vère (71b/6)

[= 2]

Müzdelife: <Ar. Hac'da Arafat vakfesinden
sonra ikinci vakfenin yapıldığı yer.

m. + de (107a/2)

[= 1]

müzemmil: <Ar. Kur'an'da Hz. Muhammed
için kullanılan ifade.

m. (4b/9)

[= 1]

-N-

niçün: *bk* niçün.

n. (18b/3), (18b/4), (31b/17)

[= 3]

nāfi': <Ar. 1. Faydalı, faydası olan, menfaatli.
2. "Hayır ve menfaat verici şeyler

yaratan" anlamında Allah'ın
isimlerindedir.

n. (97b/13)

n. + den (42b/13), (97b/12)

[= 3]

nāfiye: <Ar. Faydalı.

n. + ola (11b/11)

[= 1]

nāgāh: <Far. 1. Vakitsiz, zamansız. 2.
Birdenbire, ansızın.

n. (10a/16), (15a/6), (27b/17), (33a/13),
(46b/11), (68a/4), (85b/1), (85b/13),
(86b/16), (88a/10)

n. + erişe (19a/16)

[= 11]

nāgihān: <Far. Nâgehan, ansızın, birdenbire.

n. (62a/9)

[= 1]

nāme: <Far. Mektup.

n. (23a/12), (23a/13), (23a/13), (23a/14),
(23a/17), (23a/4), (23a/9), (63a/14)

n. + de (23a/9)

n. + den (23a/14)

n. + ler (63a/10), (63a/11)

n. + lerdür (63a/10)

n. + lere (23a/5)

n. + si (63a/13)

n. + yi (81a/10)

[= 16]

nār: <Ar. 1. Ateş, od. 2. Cehennem.

n. + umıla (31a/3)

[= 1]

nārillāhi

n. (33a/10)

[= 1]

nāzil: <Ar. 1. İnmek, nüzul etmek. 2. İlâhî kitapları peygamberlere bildirilmek.

n. + ola (2a/7)

n. + oldı (2b/16), (33a/11), (6b/15)

[= 4]

nāzlan-: 1. Edâlî bir tavır takınmak. 2. Bir şeyi istediği halde istemiyormuş gibi davranmak.

n.-ursın (71b/1)

[= 1]

naʿîm: <Ar. Cennetlerden birinin adı.

n. + uçmağ (73b/7)

n. + uçmağı (73b/5)

[= 2]

naʿra: <Ar. Haykırmak, yüksek sesle bağırarak.

n. + ları (28a/2)

n. + urdı (108b/4)

[= 2]

naḥa: <Ar. Geçinmek için gerekli olan yiyecek, içecek ve bunun için sarfedilen para.

n. + kılanlar (24a/14)

n. + kıldılar (24a/13)

n. + vermeyelüm (19a/7)

[= 3]

naḥd: <Ar. Akçe, para.

n. + dur (98a/13)

[= 1]

naḥîr: <Ar. 1. Pek küçük ve önemsiz şey. 2. 1 dirhemin (3.20 gr) on altıda biri olan kıratın otuz ikide biri miktârındaki eski bir ağırlık ölçüsü.

n. + den (103b/11)

[= 1]

naķil: <Ar. 1. Bir yerden baŗka bir yere götürme, aktarma, taŗıma, geçirme.
2. Baŗkasına âit bir sözü veya bir fikri, bir olayı bir yerde anlatma, hikâye etme.

n. + ętdi (110b/15)

[= 1]

namâz: <Far. İslâm dînincede belli kurallara göre günde beŗ vakit yapılması müslümanlar üzerine farz kılınmıŗ olan ve İslâm'ın beŗ şartından birini teŗkil eden ibâdet.

n. (106b/13), (17a/1), (81a/8), (84a/10), (94a/3)

n. + a (7a/7), (97b/15)

n. + a ŗurmaŗdan (16a/1)

n. + da (81a/7), (95a/1)

n. + dan (114a/5), (23b/5)

n. + dur (105a/10)

n. + ı (104b/5), (104b/7), (17a/2), (47b/2),
(61b/11), (61b/12), (82b/4), (98a/6)

n. + ıdur (106a/6), (106a/7), (106a/7), (106a/8)

n. + ı kıldıŗuŗuzdan (7a/7)

n. + ın (14a/7), (93b/16), (97b/11)

n. + ında (95a/2)

n. + ın kıldı (14b/10), (35b/16), (97b/13)

n. + ınuŗ (106a/9)

n. + kılmazlar (83a/10)

n. + kılur (112b/9), (12b/4)

n. + kılurdu (5b/15), (6a/1), (6a/3)

n. + kılurlar (112b/9)

n. + lar (47a/13)

[= 42]

naŗıb: <Ar. Allah'ın bir kimseye tâyin ve kısmet ettiŗi Şey, baht, tâlih.

n. + ętdm (66b/17)

[= 1]

naŗıhat: <Ar. Bir kimseye doŗru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken Şeyler zerine dikkatini ekmek iin söylenen söz, oŗt.

n. (18b/12), (37b/15), (6b/3), (77b/5)

n. + dur (31b/2)

n. + ı (10a/1)

n. + kılub (8b/15)

[= 7]

naŗrâni: Hıristiyan.

n. (68a/10)

n. + ye (68a/10)

[= 2]

nazar: <Ar. 1. Bakış, göz atma, bakma. 2.

Görme, tecrübe ve kıyasa dayanarak düşünme, fikir yürütme.

n. + da (91a/10)

n. + eder (91a/4)

n. + étmege (22a/1)

n. + eydüñ (22b/17)

n. + eyler (91a/5)

n. + ı kılaydı (26b/15)

n. + kıl (34b/11), (34b/9)

n. + kılaydı (29b/4)

n. + kıldı (71b/10), (71b/11), (71b/12)

n. + kılur (31a/14), (91a/10)

[= 14]

nazik: <Far. Hareketleri karşısındaki

hoşnutluk uyandıracak şekilde ince, zarif, ölçülü, yumuşak ve terbiyeli olan kimse.

n. (85b/2)

[= 1]

ne: Hangi şey.

n. (100b/12), (101b/3), (101b/3), (102a/15), (103b/12), (106b/3), (107a/6), (109b/4),

(10b/14), (10b/14), (10b/17), (112a/16), (113b/1), (114b/14), (115a/1), (115a/10), (115a/7), (115b/2), (116a/7), (117a/13), (118b/2), (119a/11), (119a/5), (119a/5), (11a/13), (11b/17), (12a/7), (13a/3), (13b/13), (13b/9), (13b/9), (14b/15), (15b/11), (17b/12), (17b/12), (18a/10), (18a/10), (19a/13), (19b/7), (19b/7), (20a/4), (20b/2), (20b/3), (20b/3), (20b/3), (21b/2), (22b/11), (24a/16), (24a/17), (26a/1), (26a/3), (26a/4), (26a/4), (27a/16), (2a/7), (2a/8), (2a/8), (30b/10), (30b/10), (30b/3), (31a/15), (33a/5), (35b/6), (36a/10), (36a/10), (36a/10), (36b/1), (38a/5), (38a/5), (38a/6), (3a/15), (3b/13), (3b/2), (42b/1), (43a/4), (44b/15), (45a/2), (45a/4), (46a/13), (46a/14), (47a/2), (47a/2), (47a/2), (47a/4), (47b/15), (48a/7), (48a/8), (48b/14), (48b/17), (49b/6), (53a/8), (54b/14), (55b/5), (56a/11), (56a/5), (56a/8), (57a/5), (57a/7), (58b/3), (5a/14), (5a/3), (61a/5), (62b/9), (63b/10), (63b/11), (63b/14), (66b/4), (68b/17), (69a/4), (70a/6), (71a/17), (71a/17), (72a/1), (72a/16), (72a/3), (72a/4), (72a/6), (72a/7), (72a/8), (72a/9), (72b/11), (72b/16),

(72b/16), (72b/17), (72b/5), (73a/2),
(73a/4), (73b/1), (73b/13), (73b/14),
(73b/14), (76a/3), (76b/15), (78b/6),
(78b/6), (79a/14), (7a/9), (7b/1), (7b/1),
(7b/12), (7b/12), (80a/4), (81a/16),
(83a/6), (84b/13), (84b/5), (84b/5),
(85b/9), (86a/7), (86b/4), (88a/14),
(88a/7), (8a/8), (91a/13), (92a/16),
(92a/3), (92a/3), (92b/15), (92b/3),
(93a/10), (96a/8), (98b/14), (9a/6),
(9b/12)

n. + de (114a/10), (11a/1)

n. + dir (102b/8), (105a/4), (64b/16), (76b/15),
(92b/4), (93a/16)

n. + dür (105a/10), (105a/3), (105b/7),
(106a/15), (111b/4), (21b/1), (21b/1),
(59b/3), (64a/13), (76a/10), (76a/11),
(86a/3), (86a/7), (92b/4), (97a/15)

n. + kadar (34b/6)

n. + ki (55b/7)

n. + ler (13a/12), (48b/11)

n. + lerdendir (45b/9)

n. + leri (59a/9)

n. + mdür (3a/16)

n. + olacağın (58b/15)

n. + ydersin (32b/15)

n. + ydügi (106b/4)

n. + ye (111a/2), (111a/4), (11a/1), (19a/5),
(58b/2), (64a/14), (64b/4), (64b/6)

n. + yledi (111b/1), (111b/3), (113b/8)

[= 208]

ne: *bk* ne.

n. + delim (111a/4)

[= 1]

net-: Ne etmek.

n.-dün (98a/2)

[= 1]

ne'üzübillāh: <Ar. Allah korusun.

n. (113a/14)

[= 1]

ne'üzübillāhi: *bk*. ne'üzübillāh.

n. (115a/16), (47b/6)

[= 2]

nebdē-i tō: <Far. Yâsîn anlamına gelmektedir.

n. (4b/14)

[= 1]

necs: <Ar. Pis, murdar.

n. + den (100b/15)

[= 1]

neden: < Ne sebepten, niçin.

n. (11a/1), (36b/1), (53a/9)

n. + dür (33a/16)

[= 4]

nedīm: <Ar. Sohbet arkadaşı, meclislerde
birlikte bulunulan, sohbet edilen kimse.

n. + kıılır (80b/14)

[= 1]

nefes: <Ar. Akciğerlere hava alıp verme ve bu
yolla alınıp verilen hava, soluk.

n. (116/ā), (116a/10), (117a/1), (26b/4), (92b/13)

n. + de (116b/16)

n. + lerinden (103b/11)

n. + uraydı (29b/5)

[= 8]

nefḥa: <Ar. 1. Üfürme. 2. Can veren, ihyâ eden
üfleme, diriltici nefes.

n. (19b/11)

n. + yı fezi^c (19b/15)

n. + yı şa^cık (19b/13), (19b/15)

[= 4]

nefis: <Ar. Herkes tarafından beğenilen, çok
güzel.

n. + gevheri (116a/2), (116a/3)

[= 2]

nefis: *bk.* nefis.

n. + ler (68a/7)

n. + lerindendir (13a/12)

[= 2]

nefs: <Ar. 1. Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz
benliği, kişiliği. 2. Bedene âit yeme,
içme vb. ihtiyaçların bütünü. 3. Bir
şeyin içi, merkezi, kendisi.

n. (3b/1), (79a/14)

n. + i (65b/17), (91a/6)

n. + ile (13b/3)

n. + i muṭma³inne (9b/10)

n. + iḡ (93a/3)

n. + iḡi (3a/17)

n. + iḡle (16a/9)

n. + in ārzūlarından (61a/12)

n. + ine (65a/7), (69a/3)

n. + ine uymışdı (82a/8)

n. + ine uyub (82a/10)

n. + ler (100a/7)

n. + lü (65b/17)

n. + üñ (22b/10)

n. + üne (69a/14)

[= 18]

nefsî: <Ar. İnsanın maddî arzularıyla ilgili.

n. (118a/6), (118a/6), (118b/8)

n. + dedükleri (118b/16)

n. + dèyeler (118b/8)

n. + dür (90b/7)

[= 6]

nehy: <Ar. Engelleme, men etme, alıkoyma.

n. + ètdi (74b/12)

[= 1]

nem: <Far. 1. Hafif ıslaklık, hafif yaşlık. 2. Rutûbet.

n. (14b/14), (73a/8)

[= 2]

neseb: <Ar. Soy sop, atalar.

n. + i (73a/11)

[= 1]

nesne: 1. Belli bir ağırlığı, maddesi ve hacmi olan her türlü cansız varlık, şey. 2. E. T. **Türk.** (Olumsuz cümlelerde) Hiçbir şey.

n. (101a/6), (101a/7), (105a/15), (105b/1), (105b/15), (106a/4), (106b/2), (106b/3), (114b/17), (11a/13), (11a/4), (11b/13), (15a/5), (19b/5), (20b/10), (23a/15), (26a/2), (27a/3), (29b/1), (31a/10), (31a/9), (34a/6), (3a/2), (43a/12), (43a/13), (45b/9), (47b/15), (4a/10), (51a/1), (53a/15), (59a/12), (5b/13), (61a/17), (62b/6), (63b/10), (65a/15), (65b/5), (69a/6), (70b/11), (71b/1), (72a/11), (72b/11), (72b/16), (72b/5), (73a/3), (75a/2), (80a/4), (80a/5), (81a/17), (87a/15), (90a/17), (90a/3), (95a/13), (98a/1), (98a/4)

n. + de (74a/1)

n. + den (105b/1), (23b/5), (35b/6), (63b/11), (68b/17), (75a/2), (93a/10), (95a/12)

n. + deñ (95a/11)

n. + denki (7a/4)

n. + dür (100b/14), (45a/2), (45a/4), (48b/17), (78b/6), (92a/16)

n. + ler (13b/5), (31b/6), (35b/14), (51a/14), (51a/5), (63b/6), (72a/1), (79a/15), (79a/16), (82/11), (90b/15), (93b/17), (96a/11)

n. + lerde (22b/5), (22b/6)

n. + lerden (13a/11), (32a/1), (79a/15), (96a/11)

n. + lerdendir (64a/2)

n. + lere (83a/7), (86b/2)

n. + leri (102a/1), (115b/6)

n. + lerinde (56a/6)

n. + leriyle (80b/17)

n. + lerün (115b/4)

n. + niñ (1b/16)

n. + nün (15b/2), (34a/6), (35a/5), (35a/8),
(43a/3), (74a/3)

n. + si (47a/11)

n. + ye (103b/12), (106a/5), (115a/4), (34b/17),
(64b/1), (69a/4)

n. + yi (33b/2), (40b/14), (44a/10), (51a/5),
(55a/12), (65a/1), (7a/10), (94a/1),
(96a/4)

[= 122]

nev'i: <Ar. Tür, cins.

n. (1b/7)

n. + dür (5a/4)

[= 2]

nevbet: <Ar-Far. Nöbet.

n. (99a/1)

[= 1]

nev̄miz: <Far. Nev̄mīd, ümitsizlik.

n. + olalar (30a/12)

n. + olmayalar (71b/12)

[= 2]

neyle-: < Ne eylemek.

n.-di (109a/2)

[= 1]

n̄kbahtlıg: Talihli, bahtiyar.

n. + ı (96a/16)

[= 1]

n̄l: <Far. Irmak ismi.

n. (56a/4)

n. + den (56a/9)

n. + ırmağına (55a/10)

n. + ırmağından (55b/12)

[= 4]

ni'met: <Ar. 1. Lutuf eseri olan iyilik, ihsan,
bağış. 2. İnsanın iyi yaşamasını
sağlayacak her türlü şey, servet, refah,
dirlik düzenlik, sağlık vb.

n. (50b/3), (63b/7), (78b/10), (78b/14), (83b/3)

n. + de (101b/6), (25b/13)

n. + den (105a/17)

n. + i (78b/11)

n. + ine (101b/7)

n. + le (57b/1)

n. + ler (109a/14), (114b/10), (115a/15), (32a/8),
(44b/12), (55a/11), (90a/13)

n. + lerdür (115a/15)

n. + lere (79a/6), (79a/8), (79a/8)

n. + leri (115b/16), (11b/11), (79a/9)

n. + lerinün (4a/12)

n. + leri için (4a/11)

n. + lerümüze (11b/13)

[= 28]

nice: < 1. Çok, birçok pek , çok. 2. *zf. E. T.*

Türk. ve halk ağzı. Nasıl.

n. (101b/17), (101b/6), (102a/8), (102a/9),
(102b/5), (106a/10), (107a/1), (108b/5),
(10b/4), (110a/16), (110b/10), (113a/5),
(114a/13), (115b/11), (117a/5), (11a/7),
(12a/1), (12b/3), (16a/5), (20a/1),
(20a/1), (29b/11), (29b/3), (30a/4),
(31a/10), (31a/11), (32a/5), (32b/7),
(34b/10), (38b/2), (3a/9), (3b/1),
(42a/5), (43a/12), (57a/6), (58a/8),
(62b/2), (69a/2), (6a/1), (71a/9),
(72b/17), (73a/11), (76b/10), (76b/12),

(77b/10), (77b/2), (78b/12), (79b/2),
(80a/17), (80b/3), (8a/16), (94b/16),
(95b/15), (96a/12), (97b/1), (98b/11),
(99a/3), (99b/10)

n. + den (36a/16)

n. + dür (38b/11), (64a/11), (64a/11)

n. + ler (103a/15), (106b/15), (106b/9), (107b/1),
(107b/3), (111b/5), (116b/15), (12b/1),
(29a/15), (36b/4), (36b/4), (38b/8),
(43a/16), (43b/2), (50a/1), (60a/11),
(60a/7), (72a/8), (91a/11), (91a/4),
(91a/7), (95b/16), (96a/10), (96a/12),
(96a/9), (96b/15), (96b/2), (97a/4),
(97b/8), (98a/8)

n. + lere (91a/10)

n. + leri (29a/13), (29a/14), (29a/14), (36a/15),
(91a/11), (91a/12)

n. + leri (44b/9)

n. + leriyle (91b/13)

n. + lerün (29a/13)

n. + si (117a/9), (118a/16)

n. + sin (108a/11)

n. + sine (80b/4)

n. + sini (110b/4)

[= 107]

nicelig: Nicelik, bir şeyin ölçülebilir veya sayı ile ifade edilebilir özelliği.

n. + inde (42b/5)

[= 1]

nicün: *bk.* niçün.

n. (14a/8), (16a/3)

[= 2]

niçe: *bk.* nice.

n. (100a/8), (100b/10), (101a/17), (102b/13),
(102b/14), (103a/3), (103a/4),
(104a/11), (107a/10), (109a/3),
(109a/5), (38b/1), (45b/12), (46b/4),
(47a/14), (48a/14), (48b/6), (49b/5),
(52a/14), (52a/16), (53b/2), (54a/1),
(56a/11), (56a/12), (57b/16), (57b/6),
(58a/10), (58b/11), (59b/4), (64a/9),
(66a/8), (68b/12), (83b/10), (83b/11),
(86a/13), (88b/13), (91a/14), (99a/3)

n. + de (101a/6)

n. + den (63b/13), (87a/13)

n. + dür (64a/9)

n. + ler (102a/13), (102a/5), (102b/12), (102b/7),
(103a/12), (106b/12), (37a/8), (39a/2),
(39b/10), (42a/7), (42a/8), (42b/1),
(42b/4), (43a/15), (44b/13), (46a/12),
(49a/10), (49b/10), (49b/13), (49b/2),

(49b/5), (50a/11), (51a/13), (58b/3),
(61b/8), (63a/11), (63a/15), (65a/7),
(65a/9), (65b/8), (65b/8), (65b/9),
(65b/9), (67b/1), (68a/1), (69b/1),
(69b/8), (81b/7), (84b/8), (84b/8),
(84b/9), (85a/6), (86a/16), (86a/17)

n. + leri (36a/17), (41b/14), (91a/11), (91a/12)

n. + leriñ (66a/4)

n. + lerünj (44b/8)

n. + ligi (42b/2)

n. + si (117a/10), (117a/9), (117a/9), (35b/3),
(41b/10), (41b/10), (41b/11), (41b/11),
(41b/11), (41b/13)

n. + siniñ (41b/13)

[= 104]

niçün: Niçin, ne için.

n. (102b/8), (103b/5), (109a/13), (116b/8),
(117a/1), (118b/17), (11b/12), (14a/11),
(14b/2), (26a/7), (28a/5), (30b/11),
(36a/3), (56b/17), (91a/13), (95b/7),
(98a/11)

n. + dür (14a/10), (14a/14), (73b/15)

[= 20]

nidā: <Ar. Seslenme, bağırma, çağırma.

n. (17a/11)

n. + geldi (104a/12), (34b/11), (34b/13), (34b/9),
(59a/12), (59a/16), (92a/3)

n. + geldiki (34b/11), (34b/6)

n. + gele (25a/3), (25a/5), (27b/11), (28a/16),
(28b/1)

n. + kıla (117b/5), (17a/11), (22b/16), (24a/11),
(24a/15), (24a/8), (24b/2), (26b/1)

n. + kıllalar (24a/5), (24b/14), (24b/17)

n. + kıldı (52a/3)

n. + kıllur (15b/13), (40a/13)

n. + yı (104a/14)

[= 30]

nifâk: <Ar. 1. İnsanlar arasında anlaşmazlıktan
gelen ayrılık, ara bozukluğu. 2. İki
yüzlülük.

n. (13a/7)

n. + dan (31b/13)

[= 2]

nihâyet: <Ar. 1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.

n. + i (4a/12)

[= 1]

nişân: <Far. Belirti, işâret, iz.

n. + belüre (67b/11)

n. + dur (92a/17)

n. + m (81a/1)

n. + lar (52b/9), (69a/11), (82b/6)

n. + ları (52b/8), (60a/1)

n. + larıdur (72a/1)

n. + larından (92a/17)

n. + larını (36b/16), (39b/2)

n. + olsun (57a/11)

[= 13]

nite: *E. T. Türk.* Nasıl.

n. (102b/13), (104a/16), (107a/7), (109a/2),
(111b/1), (113b/9), (118b/5), (42b/10),
(51b/16), (52a/12), (64a/9), (75a/2),
(85b/14), (96a/7)

n. + dür (108a/15), (68a/3)

[= 16]

niteki: *bk.* nitekim.

n. (16a/10), (16b/4), (16b/5), (18a/8), (21b/8),
(25a/11), (30b/17), (30b/9), (32a/15)

[= 9]

nitekim: Cümle başında kendisinden önce gelen
cümledeki hükmü doğrulamak için
“gerçekten, hakikaten, nasıl ki ...
olduğu gibi” anlamlarında kullanılır.

n. (100b/3), (101a/16), (102a/15), (102b/13),
(104a/4), (105b/10), (105b/15),
(106a/5), (107a/15), (107b/9),
(109a/17), (10a/2), (10a/9), (10b/9),
(10b/9), (110b/4), (111a/17), (111b/6),
(113b/12), (114a/16), (115a/16),
(115a/7), (115b/7), (116a/11),
(117a/16), (117a/7), (13a/16), (16a/15),
(17a/13), (17b/15), (1b/14), (20b/15),
(24a/3), (25a/2), (31b/8), (35a/6),
(35b/10), (38b/17), (39a/5), (3a/10),
(40a/10), (42a/13), (43a/14), (43b/13),
(44b/1), (44b/4), (44b/7), (45b/15),
(45b/5), (46b/12), (47a/8), (50a/14),
(52a/14), (52a/7), (52b/1), (52b/17),
(52b/2), (54a/12), (54b/12), (54b/15),
(56b/13), (56b/2), (57a/16), (57b/15),
(58b/9), (60b/15), (61b/1), (61b/3),
(63a/2), (64a/12), (64a/16), (66a/1),
(66a/11), (67b/16), (68b/7), (69a/17),
(69b/14), (70a/1), (70b/12), (73a/13),
(73b/11), (73b/2), (73b/8), (74a/1),
(75b/9), (76b/16), (77a/3), (77b/1),
(77b/11), (77b/14), (77b/9), (78b/8),
(79a/17), (80a/13), (80b/4), (81a/7),
(81b/4), (82a/3), (83a/5), (90a/8),
(91a/15), (91a/8), (93a/14), (93a/7),
(94a/1), (96b/7), (97a/10), (97a/13),

(97b/12), (98b/11), (98b/16), (99a/11),
(99a/4), (99a/5)

[= 114]

nitelik: Nitelik, bir şeyin nasıl olduğunu belirten,
onu başka şeylerden ayıran özellik.

n. + i (108a/17)

[= 1]

nol-: Ne olmak.

n.-aydı (103a/1), (47b/11)

n.-duş (112a/3)

[= 3]

nöbet: <Ar. 1. Kez, kere, defa. 2. Sıra, nevbet.

n. (2a/1)

[= 1]

nūḥ: Kur'an'da adı geçen peygamberlerden
biridir.

n. (118b/10)

n. + dan (109a/14)

n. + dur (107a/13)

n. + gemisi (18a/16), (18b/3)

n. + peygamber (18a/13), (65a/17)

n. + peygamberden (109a/16)

[= 8]

nūn: <Ar. Arap alfabesinin beşinci harfi.

n. (50b/16), (50b/16)

n. + a (98b/15)

n. + dan (98b/14)

[= 4]

nūr: <Ar. 1. Gözle görülen aydınlık, maddî şeyleri görmeye yarayan ışık, ziyâ. 2. Mânevî ışık.

n. (103b/17), (103b/17), (103b/17), (104a/1),
(15a/10), (15a/11), (15a/12), (27b/10),
(41a/3), (45a/15), (52b/11)

n. + dan (35b/17), (45a/13)

n. + dur (91a/2)

n. + em (31a/3)

n. + ı (106b/12), (15a/11), (15a/6), (16b/4),
(17b/16), (18a/5), (18a/6), (18a/7),
(26b/15), (36a/2), (52b/12), (67a/5)

n. + ina (45a/15)

n. + indan (78b/3)

n. + ını (28a/1), (37a/4), (39b/7)

n. + lar (27b/10), (27b/17)

n. + ları (17a/13)

n. + ola (103b/17)

n. + olmuş (54a/6)

n. + ıolsa (82b/10)

n. + umdur (31a/3)

n. + umı (31a/3)

n. + un (36a/10), (78b/14)

n. + yüzünüñ (38a/10)

[= 43]

nūrānī: <Ar. Işıklı, mübârek, nurlu.

n. + dür (48b/2)

[= 1]

nūrflu: 1. Aydınlık, parlak. 2. Mübârek, temiz.

n. (36a/8), (60b/8), (66a/4)

n. + ola (62a/4)

n. + yılduzdur (92b/6)

[= 5]

nuşret: <Ar. Yardım, Allah'ın yardımını.

n. (58a/3)

n. + kılanlar (24a/9)

[= 2]

nuşfe: <Ar. Menî, bel.

n. + den (33a/12)

n. + şuyı (73a/10)

n. + şuyından (63b/12)

n. + ye (73a/12)

[= 4]

nübüvvet: <Ar. Peygamberlik, nebîlik.

n. + hil'atini (15b/1)

n. + ine (3b/17)

n. + ini (7b/3)

[= 3]

nüvâziş: <Far. Okşama, gönül alma, iltifat etme.

n. + dür (37a/13), (39b/15)

[= 2]

nüzûl: <Ar. 1. Kur'an âyetlerinin vahiy yoluyla

Hz. Peygamber'e bildirilmesi. 2.

Yukarıdan aşağıya inme.

n. + edeler (25b/1)

n. + i (32b/4), (35b/3), (3a/1), (62a/5), (6b/14)

n. + in (76b/2)

[= 7]

-O-

o: Üçüncü tekil şahıs.

o. (107a/2), (27b/6), (31a/3), (32b/8), (5a/16),
(6b/2), (84b/7)

o. + ları (107a/10)

o. + nuş (46b/11)

[= 9]

oba: Göçebe âilelerin konakladığı yer, yurt.

o. + nuş (107a/16)

[= 1]

od: Ateş.

o. (100a/13), (100a/9), (100b/3), (21b/6),
(22a/5), (29a/13), (29a/15), (29a/15),
(33b/10), (33b/12), (33b/13), (33b/14),
(33b/14), (38b/10), (38b/14), (39a/3),
(48b/2), (60a/11), (61a/1), (68a/2),
(88b/11), (88b/12), (90a/6), (90a/7),
(97a/12)

o. + a (100b/1), (100b/5), (16a/7), (32b/8),
(89a/17), (89b/5), (97a/11), (97a/8)

o. + 'azābı (103b/3)

o. + 'azābın (103b/7)

o. + 'azābından (103b/7)

o. + a atdılar (3a/10)

o. + a baturalar (29a/17)

o. + a birağıldılar (89b/6)

o. + a birağılmağa (89b/4)

o. + a birağılursın (89a/3)

o. + a birağırlar (114a/1)

o. + a birağıruz (89a/1)

o. + a bıraşdılar (89a/2), (90a/6)

o. + a dūřmedin (89b/6)

o. + a gōyūndūr (90a/4)

o. + a ķoydılar (88b/13)

o. + a yanar (24b/6)

o. + a yanduram (31a/15)

o. + dan (100b/10), (100b/15), (101a/10),
(22b/15), (25a/4), (25a/6), (29b/17),
(41b/14), (42a/2), (43b/15), (43b/4),
(48b/2), (75a/11), (75a/15), (89b/7)

o. + degmiş (53a/5)

o. + dur (100b/11)

o. + eksilūr (21b/7)

o. + ĥandaķına (89a/11), (89b/17)

o. + ĥandaķları (89b/11)

o. + ı (100a/11), (21b/10), (3b/4)

o. + ıdur (100a/7)

o. + ıla (33b/15), (92a/15)

o. + ın (10b/16)

o. + ını (21b/7), (30a/17)

o. + ınıu (30a/16)

o. + ola (68a/1)

o. + olalar (67b/6)

o. + olsa (67b/4)

o. + ıaşdı (89b/8)

o. + uņuz (30a/15)

o. + yaķdılar (88b/10), (89b/3)

[= 88]

odun: Yakılmak üzere kesilmiş ağaç.

o. (88b/10)

[= 1]

oğl: *ōk* oğul.

o. + ı (108b/11), (23a/1), (35b/15), (79a/9),
(89a/8), (99a/7), (9b/2)

o. + ı ismā'ili (118b/9)

o. + ı ken'ānı (118b/10)

o. + u (108a/15), (24b/4), (91b/13)

o. + um (118b/11), (36a/13), (7b/6), (87a/8)

o. + uma (36a/2)

o. + uņ (75a/17)

o. + undan (65a/17)

o. + unu (99a/8)

[= 20]

oğlak: Keçi yavrusu.

o. + boğazlasunlar (57a/10)

[= 1]

oğlan: 1. Erkek çocuk. 2. Yetişkin erkek,
delikanlı.

o. (68b/11), (86b/10), (86b/13), (86b/15),
(86b/7), (86b/8), (87a/11), (87a/15),
(87a/2), (87a/7), (87b/9), (88a/13),
(88a/14), (88a/2), (88a/5), (88a/9),
(88b/4), (88b/6), (89a/7)

o. + a (112b/2), (86b/11), (87a/13), (87b/11),
(87b/14), (87b/8), (96a/15)

o. + dur (53a/8)

o. + ı (39a/14), (45b/11), (45b/7), (46b/5),
(57b/11), (64a/8), (64b/3), (64b/5),
(72a/10), (72b/15), (73a/2), (81b/6),
(81b/8), (86b/12), (87a/12), (87b/17),
(87b/7), (87b/7), (88a/11), (88a/4),
(88a/7), (88a/8), (88b/1), (88b/17),
(88b/3)

o. + ıdur (45b/9)

o. + ın (72b/1)

o. + ını (72a/14)

o. + ını (113b/15)

o. + ını (64b/6)

o. + ız (8b/3)

o. + ken (53a/5)

o. + lar (68a/13)

o. + ları (25b/11), (28b/11), (35a/1), (64a/10)

o. + larıdur (50a/17), (86a/10), (86a/14),
(86a/16)

o. + larına (21b/2), (45b/8), (48a/1)

o. + larından (65a/6)

o. + larını (21a/17), (30b/14), (48a/6)

o. + larının (13a/11), (45b/13), (49a/11),
(57a/12), (69a/9), (79a/16)

o. + larıydı (57b/12)

o. + şuyı (93b/4)

o. + şuyını (93b/7)

[= 84]

oğlan: *bk* oğlan.

o. (88a/12)

[= 1]

oğlancık: Küçük erkek çocuk.

o. (33a/6)

o. + lar (20a/9), (31a/1), (68a/13)

o. + ları (83b/13)

o. + ların (73b/7)

o. + larının (73b/9)

[= 7]

oğlancuğ: *bk* oğlancık.

o. + a (89a/4)

o. + ı (35b/17)

o. + ın (89a/2)

[= 3]

oğlancık: *bk.* oğlancık.

o. (102a/9), (30b/13)

[= 2]

oğlanlık: *bk.* oğlanlık.

o. + a (93b/11)

[= 1]

oğlanlık: Erkek çocukluk.

o. + dan (93b/11)

[= 1]

oğul: < Cinsiyeti erkek olan evlât.

o. (111a/1), (36a/5), (73a/8)

o. + dan (28a/14)

[= 4]

oğ: Yay denilen âletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek, tir, sehim, nâvek.

o. (88a/16), (88b/2), (88b/3)

o. + la (88a/17)

o. + larım (49b/15)

[= 5]

oğu: *bk.* oğu-.

o. (22b/10), (66b/11), (66b/12), (66b/13)

o.-dum (91b/15)

o.-madı (75b/15)

[= 6]

oğlağı: Oklava.

o. + yıla (46b/4)

[= 1]

oku-: 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek.

o.-duğuş (91b/15)

o.-dı (115b/15), (11a/15), (63b/8), (63b/9), (65b/2), (6a/11), (72a/13), (2a/6), (74b/13), (75b/13), (83a/11), (91b/11), (94b/11), (98a/3), (98a/9)

o.-duğ (17a/3)

o.-ğıl (5a/6)

o.-madı (3a/3)

o.-mağa (2b/13)

o.-mağı (2b/10)

o.-mağ (36b/9)

o.-mağda (2b/2)

o.-mağdır (69a/5)

o.-nsa (10b/7), (2b/8), (5a/5), (5a/7), (83a/8)

o.-r (45a/9)

o.-rdiğ (36a/13)

o.-rısı (83b/10), (94b/12), (103b/16), (100a/2),

o.-rsa (66b/3)

o.-sa (103b/15), (1b/17), (2b/3), (2b/3), (2b/4),
(2b/5), (2b/5), (2b/6), (2b/6), (4a/16),
(62a/3), (74a/6), (80b/10), (91b/7),
(94b/8), (99b/13)

o.-salar (2a/14)

o.-sun (66b/2)

o.-ya (5a/9), (71b/5)

o.-yalar (2a/10), (2a/16), (2a/9)

o.-yam (91b/14)

o.-yan (2b/6), (2b/7), (35b/13)

o.-yanlara (28a/5), (2b/15)

o.-yavuz (96b/12)

o.-yıcağ (83a/12)

[=67]

oku-: Çağırarak.

o.-dı (7b/12)

o.-yub (22a/12)

[=2]

okun-: Bir yazının ne olduğu gözle çözülmek
veya yüksek sesle söylenmek.

o.-urken (23a/17)

[=1]

okut-: Okumak işini başkasına yaptırmak, kırâat
ettirmek.

o.-an (22b/7)

o.-ğıl (62a/12)

o.-sa (77a/10)

[=3]

okut-: Çağırarak.

o.-dı (108a/12), (108a/13)

[=2]

ol: Üçüncü tekil şahıs zamiri ve işâret sıfatı,
“o”nun eski şekli.

o. (100a/10), (100a/11), (100a/13), (100a/15),
(100a/15), (100a/17), (100a/6),
(100b/11), (100b/16), (100b/7),
(100b/8), (101a/10), (101a/11),
(101a/12), (101a/14), (101a/5),
(101b/11), (101b/12), (101b/3),
(101b/3), (101b/9), (101b/9), (102a/10),
(102a/11), (102a/12), (102a/9),

(102b/15), (102b/17), (103a/16),
(103a/17), (103a/7), (104a/15),
(104a/7), (104b/1), (104b/10),
(104b/13), (104b/14), (104b/14),
(104b/15), (105b/12), (106a/14),
(106a/4), (106b/14), (106b/17),
(106b/6), (106b/7), (107a/11),
(107a/12), (107a/14), (107b/10),
(107b/16), (107b/7), (108a/10),
(108a/10), (108a/15), (108a/2),
(108a/3), (108a/4), (108a/5), (108a/7),
(108a/8), (108a/9), (108b/3), (108b/8),
(108b/9), (108b/9), (109a/16),
(109b/11), (109b/12), (109b/13),
(109b/14), (109b/16), (109b/17),
(109b/18), (109b/3), (109b/7), (109b/9),
(10a/1), (10a/12), (10a/15), (10a/15),
(10a/16), (10a/4), (10a/7), (10b/13),
(10b/16), (110a/1), (110a/12),
(110a/17), (110a/4), (110a/6), (110a/7),
(110a/8), (110a/9), (110a/9), (110b/11),
(110b/15), (110b/3), (110b/6), (110b/7),
(111a/10), (111a/12), (111a/12),
(111a/13), (111a/14), (111a/15),
(111a/15), (111a/16), (111a/16),
(111a/16), (111a/3), (111a/6),
(111b/14), (111b/16), (111b/17),
(111b/6), (112a/12), (112a/15),
(112a/15), (112a/17), (112a/2),

(112b/1), (112b/10), (112b/15),
(112b/2), (112b/4), (112b/4), (112b/5),
(113a/16), (113a/4), (113a/6), (113a/6),
(113a/9), (113a/9), (113b/1), (113b/4),
(113b/7), (114b/1), (114b/3), (114b/4),
(114b/7), (115a/10), (115a/11),
(115a/13), (115a/14), (115a/15),
(115a/9), (115b/12), (115b/15),
(115b/5), (115b/7), (116a/3), (116b/1),
(116b/2), (117a/12), (117a/17),
(117a/2), (117a/3), (117a/4), (117a/7),
(117b/3), (118a/12), (118a/5),
(118b/16), (118b/7), (119a/11),
(119a/12), (119a/14), (119a/5),
(119a/9), (119a/9), (11a/13), (11b/10),
(11b/6), (11b/9), (12b/12), (13a/11),
(13b/11), (13b/16), (13b/7), (13b/8),
(14b/14), (14b/17), (15b/10), (15b/12),
(15b/15), (16a/1), (16a/5), (16b/1),
(16b/10), (16b/15), (16b/16), (17a/5),
(17b/1), (17b/1), (17b/2), (17b/6),
(17b/9), (18a/10), (18a/7), (18b/1),
(18b/10), (19a/16), (19a/16), (19a/3),
(1b/11), (1b/12), (1b/6), (20a/16),
(20a/5), (20a/5), (20b/6), (20b/6),
(20b/6), (20b/8), (21a/5), (21a/9),
(21b/14), (21b/17), (21b/2), (21b/3),
(22a/17), (22a/8), (23a/12), (23a/13),
(23a/13), (23a/14), (23a/6), (23a/9),

(23b/16), (24a/4), (24b/15), (25a/13),
(25a/14), (25a/14), (26a/12), (26a/6),
(26a/9), (26b/13), (27b/1), (27b/4),
(27b/4), (27b/9), (28b/16), (28b/8),
(29a/4), (29b/10), (29b/15), (29b/16),
(29b/3), (2a/7), (2b/13), (30b/13),
(30b/4), (30b/6), (31a/8), (32a/1),
(32a/1), (32a/10), (32a/11), (32a/12),
(32a/3), (32a/6), (32a/8), (32b/1),
(32b/10), (32b/14), (32b/15), (32b/7),
(33a/3), (33a/9), (33b/1), (33b/1),
(33b/10), (33b/15), (33b/2), (33b/2),
(33b/9), (34a/1), (34a/15), (34a/15),
(34a/15), (34a/2), (34a/6), (34b/10),
(34b/10), (34b/13), (34b/3), (34b/8),
(35b/11), (35b/9), (36a/12), (36b/17),
(37a/1), (37a/13), (37b/1), (37b/17),
(37b/5), (37b/8), (38a/16), (38a/3),
(38b/15), (38b/6), (39a/13), (39b/16),
(39b/3), (39b/4), (3a/12), (3a/17),
(3a/3), (3b/7), (40a/13), (40a/16),
(40a/4), (40a/8), (40b/1), (40b/2),
(41a/1), (41a/12), (41a/14), (41a/6),
(41a/9), (41b/17), (41b/3), (41b/5),
(42b/8), (42b/9), (43a/1), (43a/6),
(43a/9), (43b/12), (43b/16), (43b/17),
(43b/2), (43b/3), (43b/6), (43b/8),
(44a/11), (44a/7), (44b/14), (44b/16),
(44b/6), (45a/1), (45a/10), (45a/14),

(45a/16), (45a/17), (45b/3), (46a/16),
(46a/5), (46a/9), (46b/14), (46b/16),
(47a/3), (47a/4), (47b/3), (48a/17),
(48b/13), (48b/15), (48b/16), (48b/17),
(49a/1), (49a/11), (49a/12), (49a/2),
(49b/3), (49b/4), (49b/4), (49b/5),
(49b/9), (4a/6), (4b/11), (4b/12),
(50a/1), (50a/10), (50a/11), (50a/13),
(50a/15), (50a/16), (50a/7), (50b/1),
(50b/17), (50b/2), (50b/5), (50b/6),
(50b/7), (51a/1), (51a/16), (51a/3),
(51b/16), (51b/2), (51b/5), (52a/11),
(52a/12), (52a/3), (52a/4), (52b/17),
(52b/8), (52b/9), (53b/16), (53b/17),
(53b/17), (54a/10), (54a/11), (54a/16),
(54b/16), (54b/2), (54b/4), (55a/11),
(55a/15), (55a/9), (55b/10), (55b/2),
(56a/13), (56a/3), (56b/1), (56b/6),
(56b/9), (57b/1), (58a/11), (58a/17),
(58a/9), (58b/11), (58b/13), (58b/6),
(59a/17), (59b/14), (5a/10), (5a/12),
(5a/12), (5a/6), (5a/8), (5b/5), (5b/6),
(60a/1), (60a/1), (60a/8), (60b/16),
(60b/3), (60b/5), (60b/7), (61a/16),
(61a/17), (61a/5), (61b/12), (61b/15),
(62a/13), (62a/2), (62b/1), (62b/1),
(62b/10), (62b/15), (62b/15), (62b/2),
(62b/5), (63a/11), (63a/14), (63a/15),
(63a/16), (63a/17), (63a/9), (63b/15),

(63b/2), (63b/3), (64b/2), (64b/3),
(64b/5), (64b/6), (64b/7), (65a/12),
(65a/15), (65a/16), (65a/2), (65a/4),
(65a/5), (65b/11), (65b/15), (65b/17),
(65b/4), (66a/10), (66a/16), (66a/17),
(66a/17), (66a/3), (66a/5), (66a/8),
(66b/3), (67a/14), (67a/14), (67b/14),
(68a/13), (68a/14), (68a/2), (68a/5),
(68b/16), (68b/4), (68b/6), (68b/6),
(69a/2), (69a/6), (69a/6), (69a/9),
(69b/11), (69b/17), (69b/3), (69b/3),
(70a/10), (70a/7), (70a/8), (71a/11),
(71a/16), (71a/8), (72a/17), (72a/7),
(73a/12), (73a/2), (73a/3), (73a/7),
(73b/11), (73b/16), (73b/17), (73b/17),
(73b/6), (74a/10), (74a/11), (74a/12),
(74a/13), (74a/14), (74a/14), (74a/2),
(75a/13), (75a/14), (75a/14), (75a/3),
(75b/14), (75b/6), (75b/7), (76a/11),
(76a/15), (76a/16), (76a/17), (76b/1),
(76b/10), (76b/11), (76b/11), (76b/12),
(76b/15), (76b/2), (76b/3), (76b/4),
(76b/7), (77a/1), (77a/11), (77a/12),
(77a/16), (78a/13), (78a/17), (78a/8),
(78a/9), (78b/13), (78b/15), (78b/15),
(79a/10), (79a/12), (79a/4), (79a/5),
(79b/3), (79b/6), (79b/6), (7a/13),
(7a/14), (7a/17), (7a/4), (7a/5), (7a/8),
(7b/4), (7b/8), (7b/9), (80a/1), (80a/13),

(80a/14), (80a/8), (80b/10), (80b/13),
(80b/3), (81b/11), (81b/9), (82a/1),
(82a/10), (82a/13), (82a/13), (82a/6),
(82b/2), (82b/3), (83a/15), (83a/16),
(83a/17), (84a/5), (84b/13), (84b/14),
(84b/4), (84b/6), (84b/9), (85a/1),
(85a/10), (85a/3), (85a/8), (85b/10),
(85b/11), (85b/13), (85b/4), (85b/8),
(85b/9), (86b/10), (86b/11), (86b/12),
(86b/12), (86b/6), (86b/7), (86b/8),
(86b/9), (86b/9), (87a/1), (87a/11),
(87a/12), (87a/17), (87a/6), (87b/14),
(87b/17), (87b/8), (88a/11), (88a/2),
(88a/3), (88a/3), (88a/9), (88b/1),
(88b/12), (88b/16), (88b/16), (88b/4),
(88b/7), (89a/13), (89a/14), (89a/14),
(89a/2), (89a/4), (89a/6), (89b/11),
(89b/11), (89b/14), (89b/16), (89b/5),
(89b/8), (89b/8), (8a/3), (8a/8), (8b/1),
(90a/1), (90a/13), (90a/17), (90a/2),
(90a/3), (90a/4), (90a/6), (90a/6),
(90a/7), (90a/7), (90a/8), (91a/10),
(91a/8), (91b/11), (91b/11), (92a/10),
(92a/12), (92a/14), (92a/15), (92a/9),
(92b/16), (92b/17), (92b/7), (92b/9),
(93a/12), (93a/14), (93a/16), (93a/2),
(93a/6), (93b/12), (93b/15), (94a/1),
(94a/11), (94a/2), (94a/6), (94b/1),
(94b/10), (94b/3), (94b/3), (94b/7),

(95a/14), (96a/11), (96a/17), (96a/2),
(96a/4), (96b/14), (96b/14), (96b/16),
(96b/4), (96b/9), (97a/1), (97a/12),
(97a/12), (97a/2), (97a/7), (97b/11),
(97b/3), (97b/7), (98a/11), (98a/3),
(98a/6), (99a/1), (99b/10), (99b/14),
(99b/6), (99b/7), (9a/12), (9a/12),
(9a/3), (9a/6), (9b/15), (9b/2), (9b/3),
(9b/5), (9b/9)

o. + a (19a/13)

o. + alar (41b/16)

o. + da (75b/1)

o. + dur (100b/16), (102b/9), (105b/8), (105b/9),
(107a/13), (107b/7), (111b/8), (115b/9),
(119a/1), (17b/7), (18a/7), (26a/7),
(31a/16), (32b/4), (33b/14), (35b/3),
(36b/7), (37a/14), (37a/15), (37a/16),
(37b/10), (37b/12), (37b/5), (38b/3),
(39b/17), (39b/17), (40a/2), (40a/8),
(40b/2), (47a/10), (47a/12), (49b/10),
(49b/8), (4a/11), (4b/12), (51a/1),
(55a/4), (59b/3), (60a/7), (62a/5),
(63a/1), (64b/8), (6b/14), (71b/8),
(74a/3), (75a/2), (76a/1), (76b/12),
(76b/13), (78a/12), (7a/5), (80b/11),
(80b/13), (80b/15), (83a/3), (84a/2),
(93b/3), (96a/4), (96b/14)

[= 794]

ol-: Meydana gelmek, vukū bulmak.

o. (23a/12)

o.-a (100a/9), (100b/5), (100b/6), (100b/9),
(101a/13), (101a/2), (101a/3), (101b/6),
(102a/6), (102a/6), (103b/17),
(106b/16), (108a/14), (108b/8),
(109a/7), (109a/7), (10b/14), (10b/14),
(115a/16), (116b/7), (117a/13),
(117a/14), (118a/12), (118a/13),
(118a/13), (119a/16), (119a/17),
(11a/4), (11b/11), (12b/15), (16b/12),
(16b/12), (16b/15), (16b/4), (17a/15),
(17a/7), (17b/15), (17b/16), (17b/17),
(18b/11), (18b/4), (18b/8), (19b/11),
(19b/8), (20a/10), (20a/3), (20a/6),
(20a/7), (20a/9), (20b/10), (20b/5),
(21a/10), (21b/14), (22a/1), (22a/3),
(22b/13), (22b/13), (23a/4), (23a/9),
(23b/10), (23b/11), (23b/12), (23b/14),
(23b/14), (23b/15), (23b/15), (23b/16),
(23b/16), (23b/16), (23b/2), (23b/2),
(23b/3), (23b/3), (23b/3), (23b/4),
(23b/4), (23b/4), (23b/5), (24a/1),
(24a/2), (25a/13), (25a/14), (25a/14),
(25a/16), (25b/13), (25b/9), (26a/12),
(26a/15), (26a/2), (26b/10), (26b/10),
(26b/11), (26b/12), (26b/12), (26b/13),
(26b/13), (26b/4), (26b/5), (26b/6),

(26b/6), (26b/7), (26b/7), (26b/7),
(26b/8), (27a/1), (27a/1), (27a/2),
(27a/2), (27b/1), (27b/11), (27b/17),
(27b/2), (27b/3), (27b/3), (27b/4),
(27b/6), (27b/7), (27b/7), (28a/2),
(28a/4), (28a/6), (28b/8), (29a/11),
(29a/11), (29a/15), (29b/11), (29b/13),
(29b/14), (29b/3), (2a/8), (2b/12),
(2b/4), (2b/4), (2b/5), (2b/6), (2b/7),
(2b/8), (30a/12), (31a/15), (36b/5),
(36b/5), (37a/15), (37a/16), (37b/1),
(40a/1), (40a/1), (40a/4), (41a/13),
(41a/14), (41a/16), (41a/9), (41a/9),
(41b/12), (41b/15), (42a/11), (42a/6),
(42a/8), (43a/14), (43a/14), (43b/1),
(43b/12), (43b/8), (44a/6), (44a/7),
(44b/2), (44b/3), (44b/4), (46a/2),
(46a/3), (46b/7), (47a/14), (47a/15),
(47a/16), (47a/16), (47a/17), (47a/17),
(47a/17), (47a/2), (47a/4), (48b/1),
(4a/8), (4b/14), (51a/17), (51b/1),
(51b/1), (51b/3), (51b/8), (57a/14),
(57a/3), (58a/3), (5a/10), (61a/15),
(61a/7), (62a/4), (62b/10), (64a/17),
(64b/1), (64b/17), (65a/14), (65a/17),
(65a/17), (65a/2), (65a/3), (65a/7),
(65a/7), (65b/1), (65b/1), (65b/11),
(65b/14), (65b/17), (66a/11), (66a/13),
(66a/4), (66a/6), (66a/6), (66a/7),

(66a/9), (66b/9), (67a/14), (67b/8),
(68a/1), (68a/12), (69a/2), (69a/3),
(69a/6), (69b/8), (6b/3), (75a/5),
(75a/6), (75a/8), (75a/8), (75b/3),
(78b/4), (79a/11), (7a/4), (7a/5),
(80a/14), (81b/2), (82a/4), (83b/4),
(84b/13), (84b/13), (93b/14), (93b/17),
(96b/12), (97a/7), (97a/8), (97a/9),
(97b/1)

o.-acağı (46a/6)

o.-acağın (58b/15), (92a/3)

o.-acağ (52a/12), (52a/12), (79a/15)

o.-alar (100a/17), (101b/7), (101b/8), (101b/9),
(102b/1), (102b/2), (102b/3), (10b/2),
(10b/6), (10b/9), (117b/17), (13a/2),
(17a/1), (17a/4), (17a/6), (17b/15),
(18a/11), (20a/9), (21a/10), (21a/12),
(21a/4), (22a/4), (22a/7), (22b/14),
(22b/14), (22b/15), (22b/16), (24a/3),
(25a/15), (25b/10), (25b/14), (25b/3),
(27a/14), (28a/3), (28b/5), (29a/8),
(2a/17), (30a/12), (31b/6), (41b/14),
(41b/15), (41b/16), (41b/17), (42a/2),
(42a/3), (42a/5), (45a/12), (46a/5),
(47b/10), (47b/11), (48a/11), (48a/13),
(48a/14), (48a/2), (51a/8), (57a/15),
(65b/10), (65b/8), (67b/6), (71b/11),
(73b/17), (73b/5), (73b/8), (75b/5),

(8a/15), (92a/7), (95b/11), (97b/4),
(97b/4)

o.-alardı (29b/7), (30b/8)

o.-alım (38a/9), (39a/5), (39a/5)

o.-am (113a/14), (26a/8), (3a/8), (66b/15)

o.-an (110b/12), (113a/13), (32b/7), (33b/7),
(38b/1), (3a/11), (59a/17), (59a/8),
(89a/14), (97a/11)

o.-ana (2b/15)

o.-anı (116b/5)

o.-anlar (20b/13), (21a/7)

o.-anlardan (9b/13)

o.-anuñ (71a/12)

o.-ası (74a/1), (85b/7)

o.-asıdur (77b/13)

o.-asın (3a/8), (52a/5), (52a/9), (82a/2), (87a/10)

o.-asıysa (51b/9)

o.-asız (35b/14), (7a/7)

o.-avuz (30a/10), (51b/6)

o.-aydı (118a/4), (18a/5), (26b/16), (26b/17),
(29b/10), (29b/9), (30b/10), (43b/7),
(48a/4), (94a/8), (9b/12)

o.-aydım (48b/6)

o.-ayduk (46a/16)

o.-ayduñ (47b/12), (48a/12), (48a/3), (48a/4)

o.-ayıldı (29b/5)

o.-dı (103a/17), (103a/9), (104a/16), (106b/12),
(108a/11), (108b/10), (108b/12),
(110b/15), (111a/16), (111b/16),
(117a/6), (118a/15), (118b/2), (13b/15),
(13b/15), (14a/1), (1b/14), (27a/7),
(2b/16), (30a/8), (31a/14), (33a/1),
(33a/11), (33a/14), (33a/3), (34b/14),
(34b/14), (34b/15), (34b/17), (34b/4),
(34b/4), (35a/2), (35b/17), (36a/9),
(37b/15), (37b/3), (3b/15), (40a/6),
(42a/12), (42a/15), (42a/16), (43a/12),
(46b/16), (52b/7), (53b/10), (54a/11),
(54b/2), (55a/5), (56a/14), (56a/7),
(56b/1), (57a/17), (57a/4), (57b/5),
(57b/7), (58a/12), (58a/7), (58a/8),
(5a/15), (5a/3), (60a/14), (60a/3),
(60a/4), (60a/5), (6a/12), (6b/15),
(75b/15), (77b/17), (78b/5), (7b/10),
(7b/9), (83a/6), (85b/15), (85b/6),
(85b/7), (85b/8), (85b/9), (87a/12),
(87a/7), (87b/1), (88b/5), (89a/10),
(91a/6), (95b/10), (96b/11), (98b/15),
(98b/16), (99b/11), (99b/9), (9a/6),
(9b/2)

o.-diki (15a/7)

o.-dikim (55a/5), (6b/17)

o.-dılar (103b/2), (10a/16), (10a/9), (111a/10),
(111a/16), (117b/15), (118a/16),
(53b/8), (59a/6), (59b/6), (78a/10),
(78a/9), (88a/4), (96b/1), (96b/2)

o.-du (55a/11)

o.-duğı (12b/17), (15b/14), (16b/1), (1b/13),
(23b/9), (30b/12), (37b/2), (40a/4),
(6b/5), (73b/16)

o.-duğımız (57b/17)

o.-duğın (108b/2)

o.-duğuş (70a/4)

o.-duğca (14a/16), (14b/1)

o.-duğdan (108b/1)

o.-dular (111a/1)

o.-dum (26a/16), (59a/14), (59a/15)

o.-duş (36a/11), (36a/12), (84a/9), (87b/9)

o.-duşuz (26a/16), (26a/5)

o.-duyısa (90b/15)

o.-ğil (36a/14)

o.-ıcağ (117a/16), (118b/4), (42a/10), (47a/1),
(70a/10), (72a/3), (97a/16)

o.-ıçağ (48b/7), (57a/15), (68b/10)

o.-ımaz (23a/15)

o.-ıñuz (47a/7)

o.-ısar (11a/12)

o.-ısarlar (78b/2)

o.-ma (32b/3)

o.-madı (19b/12), (36b/10)

o.-madılar (61b/7), (89b/5)

o.-maduğ (59a/16)

o.-mağa (65a/3)

o.-mağı (71a/6), (87a/17)

o.-mağıdı (52b/14)

o.-mağıçün (16b/2)

o.-mağ (43b/12), (66b/13), (8a/17)

o.-mağlığı (6a/16)

o.-mağlığın (34a/6)

o.-masun (105a/16), (25b/12), (3b/10)

o.-maya (100b/8), (101b/10), (102a/13),
(104b/3), (107b/17), (118b/17),
(119a/2), (22a/1), (22a/3), (26b/6),
(36b/14), (38b/2), (39b/1), (43b/13),
(47a/11), (52b/1), (66a/1), (66b/9),
(83b/5), (93b/15), (97a/13), (97b/2),
(99b/16), (16b/16), (17a/1), (17b/2)

o.-mayadı (94a/7)

o.-mayalar (44b/17), (48a/14), (71b/12),
(73b/11), (97a/14)

o.-mayalum (26a/7)

o.-mayaydı (106b/4), (106b/5), (33b/14)

o.-mayınca (99a/5)

o.-mayub (5b/8)

o.-mayup (38a/14)

o.-maz (106b/7), (10a/2), (10a/2), (11b/17),
(24b/8), (25b/16), (34a/7), (85b/1),
(99a/4), (99a/5)

o.-mazdı (18a/6)

o.-mazıdı (115b/17)

o.-mazlar (79b/5)

o.-mazsa (70a/8)

o.-mazsın (71a/15), (71a/16)

o.-miş (14b/14), (27a/17), (32a/12), (34a/10),
(37a/15), (40a/1), (49b/11), (54a/7),
(59a/14), (6b/10), (87a/13)

o.-mişdi (82a/9)

o.-mişdur (33a/17)

o.-mişlar (48b/4)

o.-mişlardur (36a/17), (69b/13), (90a/15)

o.-muş (113a/13), (31a/5), (31a/7), (34b/12)

o.-muşdı (65a/8)

o.-muşlar (17a/12), (35a/1)

o.-muşlardı (54b/4), (5a/17)

o.-muşuz (30a/9)

o.-sa (100b/13), (106b/15), (106b/3), (116a/6),
(118a/3), (15b/11), (22b/5), (22b/6),
(23b/8), (27a/17), (29b/10), (30b/17),
(33b/12), (46a/17), (46b/11), (48a/17),
(53a/9), (67a/1), (67b/4), (68a/7),
(68a/8), (68b/16), (68b/9), (71b/16),
(72b/5), (75a/6), (81a/14), (82b/10),
(82b/9), (84b/4), (93a/1), (95a/15),
(97a/16)

o.-salar (43b/2), (67a/8)

o.-sın (76a/7)

o.-sun (118b/2), (12b/15), (15b/15), (26a/10),
(26a/9), (38a/9), (38a/9), (49a/5),
(57a/11), (74b/11), (86b/3), (87b/16),
(88b/15)

o.-ub (102b/13), (104a/10), (107b/16),
(108a/12), (10b/8), (20b/8), (24a/11),
(24a/14), (24b/1), (24b/16), (25a/5),
(44a/17), (45a/11), (49b/14), (50b/4),
(53b/16), (55a/13), (55a/2), (58a/12),
(64a/7), (87a/11), (94b/4)

o.-uban (47b/5)

o.-uñ (30a/11), (30a/11), (40a/14), (47b/10),
(48a/1), (48a/10), (79a/10), (89b/4),
(89b/4), (9b/1)

o.-uñuz (7a/3)

o.-unan (50b/13)

o.-unca (103b/1), (16b/10), (22a/15), (68b/7)

o.-undı (85a/14)

o.-unsa (76a/14), (76a/17)

o.-up (15b/4), (24a/8), (89b/6)

o.-ur (100b/9), (101a/6), (103a/10), (106b/17),
(106b/2), (107a/8), (109a/7), (10b/7),
(10b/7), (110a/2), (111b/5), (114b/5),
(114b/9), (117a/10), (117a/9), (118b/4),
(11b/15), (11b/16), (12a/12), (12a/13),
(12a/14), (12a/16), (12b/1), (12b/2),
(13a/6), (13a/7), (14a/14), (14a/17),
(14a/17), (14b/1), (14b/3), (15b/11),
(16a/15), (16a/17), (16a/5), (16b/11),
(17b/10), (17b/6), (17b/7), (24b/8),
(25b/16), (30b/13), (30b/17), (31a/7),
(32a/6), (34a/6), (34a/7), (37b/1),
(37b/3), (40a/4), (40a/6), (40b/1),
(40b/12), (41a/5), (42a/14), (45b/5),
(46a/8), (46a/8), (48a/17), (48b/7),
(48b/7), (49b/1), (49b/10), (49b/7),
(4a/13), (4a/15), (4a/16), (4a/17),
(4b/1), (50b/17), (54b/10), (54b/11),

(57a/1), (5a/16), (5a/6), (5a/7), (60a/9),
(60b/16), (62b/15), (64a/2), (65a/3),
(69b/2), (70b/1), (71a/11), (76a/3),
(76b/14), (77a/7), (77a/7), (77a/9),
(77b/1), (77b/9), (78a/7), (80b/15),
(80b/15), (80b/17), (81a/1), (81a/16),
(82/11), (82b/16), (82b/6), (84b/10),
(84b/11), (84b/5), (90b/7), (93a/13),
(94a/10), (95a/9), (97a/11), (97a/9),
(99a/4), (99a/9)

o.-uram (9a/15)

o.-urđı (107a/17), (52b/10), (52b/12), (56a/10),
(7b/11)

o.-urısa (3a/9)

o.-urlar (13a/1), (3a/7), (67a/13), (69b/2),
(72b/9), (85a/3)

o.-urlardı (107b/6)

o.-ursa (53a/10), (55a/8)

o.-ursam (115a/1), (62a/14), (85b/16)

o.-ursañuz (7a/9)

o.-ursavuz (116a/15)

o.-ursın (54a/5), (62b/16), (62b/17)

o.-uruz (116a/6)

o.-usar (119a/11)

[= 865]

oldur-: Olmasını sağlamak.

o.-dı (47b/6)

[= 1]

olkadar: O kadar.

o. (9b/7)

[= 1]

olok: O dakikada, o anda.

o. + sâ'at (108b/5)

o. + sâ'atde (48a/11)

[= 2]

olubil-: Olacağını bilmek.

o. -mezlerdi (36b/1)

[= 1]

olun-: Olunmak.

o.-a (17a/9)

o.-maz (101b/14)

o.-sa (81b/2)

[= 3]

omça: Üzüüm dalı.

o. + ları (64b/12)

[= 1]

omuz: Vücutta boynun iki yanında kalan,
kolların gövdeye bağlandığı kısım.

o. + nda (59a/14)

[= 1]

on: Dokuzdan sonra, on birden önce gelen
sayının adı.

o. (104b/10), (104b/10), (104b/14), (104b/14),
(104b/15), (104b/7), (104b/8), (105a/1),
(107b/4), (108b/1), (109b/13), (109b/6),
(109b/7), (115a/13), (13b/16), (18b/2),
(22a/17), (2a/1), (2a/15), (41b/8),
(42b/11), (43a/10), (45a/9), (57b/10),
(58a/7), (61b/13), (61b/14), (61b/15),
(67a/10), (69a/14), (71b/3), (74b/10),
(82b/10), (83b/11), (91b/3), (91b/8),
(94b/5), (96a/14), (98b/7), (99b/1),
(99b/2), (60b/13)

o. + dört (28a/2)

o. + ı (103b/15)

o. + ıdur (104b/15)

o. + iki biş (45a/9)

[= 46]

oşar-: Yoluna koymak, düzeltmek.

o.-a (71b/7)

[= 1]

on biç: *bk* onbiç.

o. (60b/13)

[= 1]

on biç: 10000.

o. (115a/13)

[= 1]

on dörd: On dört. On üçten sonra, on beşten önce gelen sayı. 14.

o. + i (82b/10)

[= 1]

on iki: On birden sonra, on üçten önce gelen sayı. 12.

o. (104b/10), (107b/4), (69a/14)

[= 3]

on sekiz: On yediden sonra, on dokuzdan önce gelen sayı. 18.

o. (108b/1)

[= 1]

on toköz: On dokuz. On sekizden sonra, yirmiden önce gelen sayı. 19.

o. (61b/13), (61b/14), (61b/15), (71b/3), (94b/5)

[= 5]

onuncu: Onuncu. On sayısının sıra sıfatı.

o. (22b/4)

[= 1]

on yedi: On yedi. On altıdan sonra, on sekizden önce gelen sayı. 17.

o. (109b/13), (109b/6), (109b/7), (91b/3)

[= 4]

orta: İki uçtan veya bütün noktalardan aynı uzaklıkta olan yer.

o. (58a/13)

o. + da (57b/4), (85a/13)

o. + sına (17a/16), (88a/8)

o. + sında (117b/15), (117b/16), (84b/6)

[= 8]

ortag: Ortak.

o. + ı (113a/11)

[= 1]

ortaklıg: Ortak olma durumu.

o. + ı (112a/2)

[= 1]

oruc: İslâm dîninin beş şartından biri olan, imsaktan güneş batıncaya kadar yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durma şeklindeki ibâdet.

o. (106b/13), (84a/10), (94a/3)

o. + dan (114a/6)

o. + dutanlar (27b/12)

o. + dutar (12b/4)

o. + ımı (93b/16)

[= 7]

orun: Makam, mevki.

o. + ıdur (61a/10), (61a/14)

[= 2]

'oṣmān: Kişi adı.

a. (24a/13), (24a/14)

[= 2]

'oṣmān bin ebū 'ātik: Kişi adı.

a. + den (51b/15)

[= 1]

ot: Bir iki mevsim veya bir yıl, pek azı da daha fazla yaşadıkdan sonra kuruyan, toprak üstündeki kısımları odunlaşmayıp yumuşak kalan küçük bitkilerin ortak adı.

o. (100b/10), (20b/9), (29b/15), (75a/8)

o. + bitmeyeydi (29b/6)

o. + dan (113b/17)

o. + dur (100b/9)

o. + lar (55a/11), (60b/16), (64b/13), (64b/9)

o. + lara (50b/12)

o. + ları (41a/12), (96a/5), (96b/4), (96b/9)

o. + laru (94a/11)

[= 17]

otla-: (Hayvan) Dolaşarak yerden ot yemek.

o.-yıçağ (101b/1)

o.-yub (82a/8)

[= 2]

otlağ: Otlak. Hayvan otlatılan yer, çayır, mera.

o. + ı (60b/15)

[= 1]

otur-: Vücûdun belden yukarı kısmı dik duracak ve vücut ağırlığı kaba etler üzerine binecek şekilde bir yere yerleşmek, kuut etmek.

o.-a (59b/14), (66a/11)

o.-alar (25b/15), (25b/17), (57a/13), (65b/14)

o.-an (100b/2)

o.-dı (34a/12), (59b/14)

o.-duğı (102a/15)

o.-mışlar (91b/13)

o.-mıŖlardı (6a/4), (89b/11)

o.-mıŖlar ola (27b/7)

o.-mıŖ ola (26b/13), (27a/2)

o.-muŖdık (16b/7)

o.-muŖlardı (6a/8)

o.-sa (64b/2)

o.-ub (62a/6), (79b/8), (92a/13)

o.-urdu (108b/9), (41b/6), (86b/10)

o.-urdum (78a/1)

[= 26]

otuz: Yirmi dokuzdan sonra, otuz birden önce gelen sayının adı. 30.

o. (103b/13), (26b/7), (42b/12), (43b/4), (43b/4),
(61b/17), (66a/15), (74a/4), (74a/5),
(80b/7), (99b/2)

[= 11]

otuz altı: Otuz beŖten sonra, otuz yediden önce gelen sayının adı. 36.

o. (74a/5)

[= 1]

oyna-: Eğlenmek, oyalanmak maksadıyla bir Ŗeyle meŖgul olmak.

o.-riken (33a/6)

[= 1]

oyun: Bir menfaat olmadan hoŖça vakit geçirmek için yapılan, çeŖidine göre belli kurallara bağlanmış, mahârete dayalı eğlence.

o. (94a/14)

[= 1]

-Ö-

öd: Karaciğer tarafından salgılanan yeŖil sarı renkte acı sıvı, safra.

ö. + i Ŗıardı (110b/9)

[= 1]

öde-: Bedelini karŖılamak.

ö.-diler (73b/4)

ö.-yüb (72a/7)

[= 2]

öden-: Bedelin baŖkası tarafından karŖılanması.

ö.-e (2b/5)

[= 1]

öğ-: Övmek.

ö.-düği (107b/9)

ö.-eridi (48b/2)

[= 2]

öğred-: bk. öğret-.

ö.-e (86b/8)

ö.-evüz (96b/13)

ö.-eyin (86b/8), (96b/16)

ö.-ür (72b/12)

[= 5]

öğren-: Bir husus hakkında bilgi sâhibi olmak,
bilgi edinmek.

ö.-medi (3a/3)

ö.-ürdi (86b/12)

[= 2]

öğret-: 1. Bir konu hakkında bilgi sâhibi etmek.
2. Eğitim yoluyla belli bir konu
üzerinde bilgi kazandırmak, tâlim
etmek.

ö.-dügi (62a/11)

ö.-düm (13b/13)

ö.-gil (62a/11)

ö.-mediük (31b/1)

[= 4]

öğüt: Nasîhat.

ö. (103a/15), (31b/2), (62b/12), (77b/5), (97a/6)

ö. + den (97a/11), (97a/8)

ö. + duta (62b/12)

ö. + dür (63a/6), (63a/6), (70b/14)

ö. + vëricisin (103a/14), (103a/8)

[= 13]

öğütle-: *T. Türk.* ve *halk ağzı.* Öğüt vermek,
nasîhat etmek.

ö.-gil (103a/13)

[= 1]

öğütlen-: Birisine bir şeyi yapma veya yapmama
konusunda teklif ve tavsiyelerde
bulunulmak.

ö.-e (119a/12), (63a/9), (97a/7)

ö.-sün (63a/7)

[= 4]

öl-: Hayâtı sona ermek, yaşamaz olmak, can
vermek, vefat etmek.

ö.-di (112b/6), (32b/17)

ö.-diler (24b/2), (59a/10), (61b/10)

ö.-dügümüzden (51b/7)

ö.-dügünüzden (60b/4)

ö.-eler (20a/13), (20a/12)

ö.-enler (31a/12), (32b/6), (20b/8)

ö.-enleri (33b/16)

ö.-icek (63b/17)

ö.-içek (110b/16)

ö.-meden (30b/15)

ö.-mekden (85a/4), (93b/5)

ö.-memek (97a/17)

ö.-mese (97a/17)

ö.-meye (51a/2), (97a/13)

ö.-meyeler (97a/14), (97b/4), (97b/2)

ö.-meyevüz (109a/5)

ö.-meyicek (97a/16)

ö.-mez (14b/4)

ö.-mezler (85a/6)

ö.-miş (34b/12)

ö.-mişlere (36b/14), (38a/13)

ö.-müş (36a/16)

ö.-müşdür (8a/5)

ö.-müşem (8a/9)

ö.-müşler (36a/17)

ö.-müşlere (39a/17)

ö.-müşleri (37b/8)

ö. sün (87a/3)

ö.-sünler (20a/12)

ö.-ür (14b/3), (14b/4), (59a/17)

ö.-ürdi (56a/1)

ö.-ürler (45b/14)

ö.-ürsej (54b/14)

[= 46]

ölçek: *bk* ölçek.

ö. (74b/15)

[= 1]

ölç-: Bir niceliğin miktârını kendine mahsus bir ölçü ile belirlemek, tâyin etmek.

ö.-diler (74b/8)

ö.-eler (74b/4)

ö.-mekde (74b/2), (74b/6), (75a/7), (75b/4),
(75b/7)

[= 7]

ölçeg: *bk* ölçek.

ö. + i (75a/13)

ö. + im (75a/12)

[= 2]

ölçek: Bir şeyi ölçmek için birim kabul edilen ölçü.

ö. + ler (75b/2)

ö. + leri (75a/14)

[= 2]

ölçü: Ölçücü.

ö. + ler (75a/17)

[= 1]

öldür-: 1. Bir canlının hayâtına son vermek. 2.

Ölümüne sebep olmak.

ö.-di (115b/12)

ö.-diler (10a/7), (13b/15)

ö.-e (51a/5)

ö.-elim (57b/9)

ö.-elüm (6a/6)

ö.-em (32b/12), (32b/16), (32b/16)

ö.-emezsin (88a/13)

ö.-esin (53a/11)

ö.-gil (87a/5)

ö.-medügi (68a/17)

ö.-mege (9b/4)

ö.-mek (68b/1)

ö.-mekden (64a/3)

ö.-mez (68a/17)

ö.-üñ (53a/7)

ö.-ür (91a/11)

ö.-ürdi (68a/16), (68b/13)

ö.-ürem (32b/11), (33a/8)

[= 23]

ölü: Hayâtı sona ermiş bulunan, artık yaşamayan.

ö. (11b/5), (8a/8)

ö. + ler (12a/10), (71b/17)

ö. + lerden (72a/2)

ö. + leri (12a/4), (35a/3), (38b/2), (41b/2), (6b/9)

ö. + meşâbesinde (11b/16)

ö. + yi (34a/4), (8a/14), (8a/16), (8a/3)

[= 15]

ölüm: Bir canlıda hayâtî fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat.

ö. (106b/1), (106b/8), (14b/3), (26b/2), (31a/11), (31a/12), (31a/7), (51a/12), (51a/12), (59a/16), (82b/17), (83a/1), (97b/1)

ö. + de (83a/3)

ö. + den (66b/8)

ö. + hâlinde (66b/7)

ö. + korqusından (14b/2)

ö. + şerbetin (38a/5)

ö. + üm (38a/11)

ö. + vaktinde (50a/1)

[= 20]

‘ömer: Kişi adı.

a. (24a/10), (24a/9)

[= 2]

‘ömer bin ‘abdul‘aziz: Kişi adı.

a. (48a/13), (90b/4)

[= 2]

‘ömer ibni hattāb: Kişi adı.

a. (68a/7)

[= 1]

‘ömr: *bk.* ‘ömür.

a. + i (68a/17)

a. + ünde (85b/11)

a. + üni (10b/17)

[= 3]

‘ömür: <Ar. Yaşama ya da var olma süresi,
hayat.

a. (39a/3)

a. + de (106b/14)

a. + den (114a/10)

a. + vèr (39a/4)

a. + vèrdi (99b/8)

a. + vèrürsevüz (30b/12)

[= 6]

öğ: 1. Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön,
görünen ileri taraf. 2. Bir şeyin esas
kabul edilen görünen yüzü. 3. (E. T.
Türk. ve halk ağzı.) Önce, evvel.

ö. + (70b/4)

ö. + din (10b/4)

ö. + ince (67b/11)

ö. + inde (26a/2)

ö. + ine (103b/17)

ö. + lerince (24b/3)

ö. + lerinde (5b/12), (6a/6)

ö. + lerine (27b/4)

ö. + ümüzden (57b/17)

ö. + ünjüzen (18b/11)

ö. + ünçe (57b/13)

ö. + ünde (14a/11), (22b/12), (29a/6), (29a/7),
(32a/13)

ö. + ündedür (91a/7)

ö. + ünden (74a/14)

ö. + üne (61a/6)

[= 20]

öğden: *bk.* öğdin.

ö. (58b/13), (2a/6)

[= 2]

öğdin: Önce, ilk önce.

ö. (45b/14), (98b/14)

ö. + den (60b/13)

[= 3]

öğürd-: Önde gelmek.

ö.-e (17b/13), (98b/6)

ö.-üler (50b/7)

ö.-ürler (50a/16), (50a/17), (50b/2), (50b/3),
(50b/5), (50b/6)

ö.-ürse (105b/8)

[= 10]

öğürdici: Önde gelen.

ö. + ler (50a/16), (79a/9)

[= 2]

öğürt-: *bk.* öğürd-.

ö.-sünler (79a/9)

[= 1]

öp-: Sevgi ve saygısını göstermek üzere
dudaklarını bir şeye değdirmek.

ö.-di (118b/1), (38a/4)

[= 2]

öşr: <Ar. 1. Onda bir. 2. Eski zamanlarda
toprak ürünlerinden alınan vergi.

a. + in (42a/4)

[= 1]

ört-: Korumak, gizlemek veya görünmez duruma
getirmek için üstüne bir şey koymak,
örtülü duruma getirmek.

ö.-di (5b/17)

ö.-diler (108b/15)

ö.-dük (5b/12)

ö.-dünj (14b/16)

ö.-er (100a/7), (40b/14)

ö.-mişlerdür (5b/7)

[= 7]

örtül-: Örtülmek, üstüne bir şey konmak sûretiyle
kapatılmak, bir şeyle kaplanmak.

ö.-mişlerdür (73a/1)

[= 1]

örtü: Örtmeye yarayan şey.

ö. (40b/13)

ö. + lü (5b/9)

[= 2]

örtücü: Örtücü.

ö. + dür (15a/14), (15a/15)

[= 2]

öşür-: Toplamak.

ö.-diler (9b/15)

[= 1]

öt-: (Kuş ve böcek) Değişik tonlarda nağmeli sesler çıkarmak.

ö.-en (38b/16), (39a/1)

ö.-erlerdi (55b/13)

[= 3]

ötürü: *ök* ötürü.

ö. (100b/1), (44a/7), (53a/14), (62b/7), (68b/17)

[= 5]

ötürü: -den dolayı, -in yüzünden, -in sebebiyle.

ö. (116a/17), (116b/2), (48a/17), (62a/15),
(62b/3), (63b/5), (63b/6), (65a/11),
(66b/6), (77a/17), (90a/16)

ö. + dür (115b/5)

[= 12]

öyle: 1. Öğle. 2. Güneşin gökyüzünde en yüksek noktada bulunduğu, günün sabahla ikindi arasındaki vakti, gün ortası.

ö. (34a/9), (46a/1), (68a/14), (70a/13)

ö. + dür (112a/6)

ö. + namâzıdur (106a/7)

[= 6]

özr: <Ar. Hatâlı, yanlış bir davranışın mecbur kalınarak ya da elde olmadan yapıldığını söylemek ve hoş görülmesini istemek için öne sürülen mâzeret.

a. (29a/11)

a. + üñ (23a/6)

[= 2]

-P-

pâdişâh: <Far. 1. (Hüküm sâhibi olan, hükmeden anlamında) Allah. 2. Hükümdar.

p. (104b/1), (115b/5), (20a/15), (38b/2), (60b/3),
(84a/5)

p. + im (9b/12)

p. + imuz (47a/7)

p. + kudretindendür (35a/6)

p. + oldı (108b/12)

p. + uñ (35a/9), (66b/16)

[= 12]

pādişāhlıg: Padişah olma durumu, hükümdarlık,
saltanat.

p. + ı (35a/8), (35a/9)

p. + ina (117b/14)

p. + ın berkitmişdi (111b/7)

p. + ından (117b/14)

[= 5]

pāk: <Far. 1. *mec.* Mübârek, kusursuz,
günahsız. 2. Temiz.

p. (46b/2)

p. + ları (95a/10)

p. + ola (25a/16)

p. + olalar (25a/15)

p. + tanrı (103a/2)

[= 5]

pāre: <Far. Parça.

p. (110b/1), (110b/13), (116a/5), (117a/13),
(17b/8), (51a/8), (51a/8), (58a/7),
(60b/10), (85b/4), (85b/5), (87b/16),
(99b/5)

p. + ederdi (110b/1)

p. + kıldılar (87b/14)

p. + kılurın (87b/13)

p. + ola (117a/13)

p. + oldu (58a/7)

p. + olsun (87b/16)

[= 19]

pāzār: <Far. Birçok satıcının bir arada
bulunduğu alış veriş yeri.

p. + ında (67b/12)

[= 1]

pālās: <Far. Aba ve çul gibi kaba yünden
dokunan şeyler ve özellikle bunların
eskileri.

p. (110b/16)

[= 1]

parmağ: *bk.* parmak.

p. + ı (53a/15)

p. + ı göyü (53a/13)

[= 2]

parmak: İnsanın ve bazı hayvanların el ve
ayaklarının son bölümünü oluşturan
eklemlili uzantılardan her biri.

p. + kaldırı (54b/6)

p. + miqdārı (23a/8)

[= 2]

pas: 1. *teşmil*. Kir, kirlilik. 2. Mâdenlerin ve özellikle demirin yüzeyinde oksitlenme sonucunda meydana gelen koyu kahverengi veya kızıl renkli tabaka.

p. + dutar (77b/1)

[= 1]

pehlivân: <Far. Kuvvetli, iri yapılı kimse, cesur, yiğit, kahraman.

p. + ların (38a/17)

[= 1]

pelték: V, s, z gibi bâzı sesleri gerektiği gibi telaffuz edemeyen kimse.

p. (53a/5)

[= 1]

pençere: Pencere. Binâ duvarlarında, taşıtların belli yerlerinde, hava ve ışığın içeriye girmesi ve içeridekilerin dışarıyı görmesi için bırakılan açıklık.

p. + ler (58a/12)

[= 1]

pend: <Far. Nasihat, öğüt.

p. + unı (6b/6)

[= 1]

perākende: <Far. Birbirinden ayrı, dağınık, darmadağınık.

p. + eyledi (7a/15)

p. + olmuş (34b/12)

[= 2]

perde: <Far. Bir şeyin doğrudan doğruya görülmesini, duyulmasını önleyen şey, engel, mâni.

p. (14b/17), (78a/10)

p. + ler (15a/15)

p. + lerün (72a/17)

p. + yigerdi (77b/16)

[= 5]

perhîz: <Far. 1. Dînin yasak ettiği şeylerden sakınma, kendini tutma, nefesine hâkim olup haramdan uzak durma. 2. Bâzı dinlerde nefsi körletmek için yiyecek ve içeceklerde belli bir süre için yapılan kısıtlama.

p. + kılanlar (27b/12)

[= 1]

perî: <Far. Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğu inanan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim.

p. + ler (117b/8)

[= 1]

perrān: <Far. Uçucu, uçan.

p. + ola (20a/6)

[= 1]

perrī: <Far. Peri.

p. + lerden (47b/14)

[= 1]

perverdigār: <Far. Allah.

p. + im (95a/10)

[= 1]

pes: <Far. Öyleyse, şu halde, imdi.

p. (100a/11), (100a/15), (101a/10), (101a/4),
(101a/8), (101b/1), (101b/2), (102a/3),
(102a/4), (102a/6), (102a/6), (102a/8),
(102b/15), (103b/1), (103b/13),
(103b/17), (103b/4), (104a/10),
(104a/12), (104a/17), (104b/5),
(105b/3), (106b/16), (106b/5),
(107a/10), (107a/4), (107b/13),
(107b/16), (108a/11), (108a/17),
(108a/7), (108a/9), (108b/10), (108b/2),
(108b/6), (109a/10), (109a/12),
(109a/13), (109a/8), (109b/10),
(109b/13), (109b/5), (109b/5), (109b/8),

(10b/16), (110a/6), (110a/8), (110b/11),
(110b/11), (110b/13), (110b/8),
(111a/4), (111b/15), (111b/16),
(111b/17), (111b/6), (112a/12),
(112a/16), (112a/17), (112a/7),
(112a/8), (112b/1), (112b/10),
(112b/15), (112b/4), (112b/5), (112b/7),
(113a/15), (113a/3), (113a/6), (113a/8),
(113b/1), (113b/10), (113b/4),
(114a/15), (114b/3), (114b/4), (114b/9),
(115a/13), (115a/14), (115b/11),
(115b/15), (115b/4), (116a/3), (116a/7),
(116a/9), (116b/16), (117b/1),
(117b/10), (117b/11), (117b/3),
(117b/6), (117b/8), (118a/17), (118b/2),
(118b/8), (119a/15), (119a/6), (11b/12),
(13a/7), (15a/12), (17a/14), (1b/13),
(20a/4), (20b/5), (21b/16), (24a/13),
(24a/7), (28a/17), (28b/2), (28b/7),
(29a/1), (30a/2), (31b/6), (32a/7),
(33b/7), (35b/11), (35b/12), (36b/1),
(37a/13), (37b/5), (38a/10), (38a/4),
(39a/1), (39a/12), (39b/15), (3b/14),
(3b/2), (40a/13), (40a/8), (40b/1),
(40b/5), (41b/3), (41b/6), (41b/7),
(42a/12), (42a/14), (42a/16), (42b/5),
(43a/11), (43a/6), (43b/15), (43b/7),
(44a/11), (44a/12), (44a/15), (44a/5),
(45a/15), (46a/9), (46b/7), (47a/11),

(47a/7), (47b/10), (47b/15), (48a/17),
(48b/12), (48b/17), (48b/3), (48b/5),
(49a/15), (49a/4), (4a/8), (50a/16),
(50a/9), (50b/7), (51a/14), (51a/7),
(51b/12), (52a/12), (52a/12), (52a/5),
(52b/2), (52b/8), (53a/12), (53a/14),
(53a/3), (53a/7), (53b/1), (53b/14),
(53b/5), (54a/2), (54a/6), (54b/14),
(54b/8), (55a/12), (55b/11), (55b/2),
(55b/7), (56a/17), (56b/14), (57a/7),
(57a/8), (57a/9), (57b/14), (57b/9),
(58a/1), (58a/10), (58a/3), (58a/6),
(58b/4), (59a/16), (59a/2), (59a/3),
(59b/10), (59b/13), (59b/17), (59b/5),
(59b/6), (5a/16), (5a/2), (5a/9), (5b/1),
(5b/6), (60a/15), (60a/5), (60a/6),
(60a/9), (61a/10), (61a/13), (61a/8),
(61b/13), (61b/17), (64a/2), (64b/11),
(64b/7), (65a/14), (65a/5), (65b/10),
(65b/15), (65b/16), (66a/10), (66a/15),
(66b/10), (67a/5), (68a/5), (68b/14),
(68b/3), (68b/4), (69a/16), (69a/2),
(69a/4), (6a/17), (6b/17), (6b/7),
(70a/10), (70a/14), (70a/6), (70a/7),
(70a/9), (70a/9), (70b/7), (71a/14),
(71a/17), (71a/5), (71b/12), (71b/9),
(72a/1), (73a/9), (73b/5), (73b/8),
(74b/11), (74b/12), (74b/16), (74b/4),
(74b/7), (75a/14), (75b/14), (75b/3),

(76a/11), (76a/6), (76b/1), (77a/1),
(77a/8), (77b/17), (78a/2), (78a/5),
(78a/9), (78b/4), (78b/6), (79b/16),
(79b/4), (80b/13), (81a/3), (81b/3),
(82a/1), (82a/16), (82a/4), (82b/4),
(83a/12), (83a/17), (83a/6), (83b/17),
(84b/10), (85a/5), (85a/6), (85b/10),
(85b/13), (85b/14), (85b/4), (85b/5),
(85b/8), (86a/2), (86a/4), (86b/1),
(86b/11), (86b/12), (86b/13), (86b/15),
(86b/3), (86b/8), (87a/1), (87a/10),
(87a/12), (87a/13), (87a/17), (87b/11),
(87b/12), (87b/14), (87b/17), (87b/2),
(87b/7), (87b/9), (88a/6), (88a/7),
(88b/1), (88b/10), (88b/12), (88b/13),
(88b/16), (88b/17), (88b/4), (89a/2),
(89a/6), (89b/16), (89b/2), (89b/2),
(89b/5), (89b/5), (89b/7), (8a/16),
(90a/1), (90a/13), (90a/5), (90a/7),
(90b/13), (90b/17), (90b/7), (91a/13),
(91b/10), (91b/15), (91b/15), (92a/13),
(92a/15), (92a/4), (92a/4), (92b/1),
(92b/7), (93a/10), (93a/13), (93a/16),
(93b/14), (93b/17), (94b/1), (94b/11),
(94b/13), (94b/3), (95a/11), (95a/12),
(95a/13), (95a/2), (95a/4), (95b/1),
(95b/10), (95b/3), (95b/5), (95b/9),
(96a/2), (96b/11), (96b/9), (97b/13),
(97b/17), (97b/3), (98a/11), (98a/14),

(98a/5), (98b/8), (99a/3), (99a/4),
(99a/9), (99b/11), (61b/11), (61b/12)

[= 392]

peş: *bk* beş.

p. (69b/3), (48b/9)

[= 2]

peşmân: <Far. 1. Pişman. 2. Yaptığına üzümlüp
hayıflanan, nâdim.

p. + olalar (10b/2)

p. + olusar (119a/10)

[= 2]

peyâpey: <Far. Birbiri arkasından gelen, birbiri
ardınca.

p. (28a/1)

[= 1]

peydâ: <Far. Meydanda ve açıkta olan, zâhir,
âşikâr.

p. + ola (27b/17)

[= 1]

peygâmbet: <Far. Allah tarafından emirlerini
kullarına bildirmekle görevlendirilmiş
kimse, Tanrı elçisi, nebî, resul.

p. (109a/11), (109a/15), (115a/10), (115a/13),
(118b/10), (118b/13), (118b/16),

(12a/4), (13b/9), (14b/14), (15a/17),
(15b/17), (15b/8), (16a/4), (16b/7),
(18a/13), (19b/1), (20b/9), (23a/2),
(24b/6), (26b/9), (29a/16), (2a/9),
(30a/14), (30a/3), (31a/1), (31b/8),
(32b/11), (32b/14), (32b/16), (32b/9),
(33a/2), (34a/8), (3a/2), (46b/13),
(48b/3), (53b/3), (53b/9), (5a/13),
(5a/13), (65a/17), (65a/17), (65b/1),
(6a/8), (79b/15), (7a/1), (7a/14), (7a/8),
(7b/13), (8b/2), (92a/12), (92a/16),
(98b/9), (99a/15)

p. + 'aleyhisselâm (14b/10), (14b/11), (5b/16),
(6a/1), (6a/9)

p. + aşhâbından (105a/5)

p. + den (19b/10), (19b/16), (29b/12)

p. + dür (16a/5), (89a/9), (89a/9)

p. + e (25a/9), (31b/1), (73a/11), (89a/7)

p. + hatunı (65b/15)

p. + hâzreti (10b/10), (1b/14), (31b/13),
(32b/13), (62a/12), (6a/12), (6a/3)

p. + hâzretinün (10a/2)

p. + i (115a/9), (14a/5), (4b/3), (5b/14), (5b/17),
(6a/7)

p. + im (115a/11)

p. + in (4b/2), (4b/4)

p. + iñ ʿimāmesine (14b/12)

p. + iñüz (69b/16)

p. + kıl (53b/1)

p. + ler (118a/6), (118b/7), (21a/6), (24a/2),
(27b/7), (63a/12)

p. + lerde (98b/7)

p. + lere (71a/9)

p. + leri (13b/15)

p. + leriñ (85a/5), (85a/6)

p. + lerine (90b/14)

p. + ler ʿatınca (119a/8)

p. + mescidine (86a/1)

p. + sin (3b/10)

p. + üñ (14b/9), (32b/5), (5b/16), (65b/5), (7b/2)

p. + üñ nübüvvetine (3b/17)

p. + üñ risāletini (3a/5)

p. + üñven (85b/11)

[= 114]

peygamberlik: Peygamberlik, peygamber olma durumu.

p. (3a/3)

[= 1]

pīr: <Far. 1. İhtiyar, yaşlı kimse. 2. Bir tarikatın kurucusu.

p. (31a/10), (31a/11), (31a/16), (31a/6), (31a/8),
(31a/9), (42b/6), (7b/1), (7b/4), (7b/6)

p. + e (7a/17)

p. + i (31a/4)

p. + ler (20a/9), (28b/5)

p. + leri (28b/5)

p. + ola (20a/9)

p. + olduğu (30b/12)

p. + olsa (30b/17)

p. + üñ (7b/9), (7b/9)

[= 20]

pīrlık: <Far. 1. Pir olma durumu, ihtiyarlık. 2. Tarikat pīri olma durumu.

p. (31a/3)

p. + den (30b/14)

[= 2]

pīşe: <Far. Huy, tabiat, âdet. 2. Amel, iş.

p. + den (63b/14)

[= 1]

pir: Pür.

p. (60b/10)

[= 1]

pişir-: Isıda tutarak yenecek duruma getirmek.

p.-irlerdi (56a/8)

[= 1]

put: <Far. Eski dinlerde, kendisine tapınılan bir ilâhı veya ilâhların bâzı niteliklerini temsil etmek üzere yapılmış resim ve heykel.

p. (111a/16), (29a/6), (29a/7)

p. + a (29a/6)

p. + a tapmazlar (89b/12)

p. + düzüñ (111a/5)

p. + ı (111a/14), (111a/15)

p. + lar (32a/10), (32a/11), (8a/14)

p. + lara (32a/13), (32a/14), (7b/14)

p. + ları düzüb (111a/9)

p. + larıyla (32a/15)

p. + larumuzu (109b/4)

p. + laruñ (32a/12), (32a/13), (8a/15)

p. + uñ (111a/13)

[= 21]

puthāne: <Far. Putların bulunduğu tapınak.

p. (111a/10)

[= 1]

püre: 1. Pire. 2. Pireler takımından, insanda ve memeli hayvanlarda asalak olarak yaşayan, bacakları sıçramaya elverişli olduğu için kolay yakalanamayan, gövdesi yassı, derisi sert, ayakları tutucu küçük böcek.

p. (26b/3)

[= 1]

püryān: <Far. Kebap, büryan.

p. + ola (27b/4)

[= 1]

-R-

rāhat: <Ar. 1. Üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur. 2. Sıkıntı vermeyen, dinlendiren, yorgunluk ve tedirginlik vermeyen.

r. (50b/4), (65b/14)

r. + bulalar (97b/2)

r. + da (12a/11), (12a/12)

r. + ıla (106a/1)

r. + ın (97b/6)

r. + oldı (36a/9), (85b/8)

r. + olur (12a/13), (40b/12)

[= 11]

rāḥatlık: Üzüntüsü ve sıkıntısı olmama, rahat olma durumu.

r. (40b/11), (43b/10)

r. + ları (56a/2)

[= 3]

rāhib: <Ar. Dünyâyı terkedip manastıra çekilmiş hıristiyan din adamı.

r. (86b/14), (86b/9), (87a/3), (87a/4), (87a/8), (87a/8), (87b/13)

r. + e (86b/13)

r. + i (87b/11), (87b/12), (87b/14)

[= 11]

rāst: <Far. Tesâdüf, rastlama.

r. + kıldı (96a/3)

r. + söylediler (21a/6)

[= 2]

rāvî: <Ar. 1. Rivâyet eden, anlatan, nakleden kimse.

r. (63b/1), (68b/12)

[= 2]

Rāyigān: <Far. Pek çok, pek bol, bedava.

r. (115b/6)

[= 1]

rāyîha: <Ar. Koku, güzel koku.

r. + sı (26b/5)

[= 1]

rāzi: <Ar. Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rızâ gösteren.

r. (115a/14)

r. + olalar (101b/7)

r. + olam (26a/8), (66b/15)

r. + oldum (26a/16)

r. + olduğuz (26a/16), (26a/5)

r. + olmadılar (89b/5)

r. + olmayalum (26a/7)

r. + oluḡ (89b/4), (89b/4)

r. + olup (89b/5)

r. + van (112a/16)

[= 13]

rabb: <Ar. Allah, Tanrı.

r. + uḡa (95b/17)

[= 1]

rabîc: Kişi adı.

r. (106a/9), (41a/8), (90a/8)

r. + in (91b/13)

[=4]

rabīʿ bin selmān: Kişi adı.

r. (78a/1)

[=1]

raḍıyallāhu ʿanhā: bk. raḍıyallāhu ʿanhu.

r. (14b/12), (21b/15), (23a/15), (61b/2), (79a/1)

[=5]

raḍıyallāhu ʿanhu: <Ar. Allah onlardan razı olsun.

r. (16b/6), (19b/16), (24a/10), (24a/13),
(24a/17), (24a/7), (26a/1), (26a/11),
(26b/8), (27a/10), (27a/11), (29b/12),
(33b/11), (68a/8), (6b/13)

[=15]

rağbet: <Ar. İstek, meyil, arzu, teveccüh.

r. + edeler (2b/13)

r. + kılıcılar (79a/6)

r. + kılsunlar (79a/7)

[=3]

rağbetlü: Rağbet edilen, rabet gören.

r. + kılavuz (40a/10)

[=1]

rahīk: <Ar. Saf, duru ve kokulu şarap.

r. (27a/6)

r. + çeşmeleri (27b/6)

[=2]

rahīm: <Ar. 1. Çok merhametli kimse. 2.
“Âhirette mümin kullarına acıyan,
merhamet eden” anlamında esmâ-i
hüsnâdan Allah’ın isimlerindedir.

r. (26a/10), (66b/13), (72b/11)

r. + den (5a/6)

r. + dür (5a/8), (5a/9)

r. + lafzı (95b/10)

r. + mîminden (49a/4)

[=8]

rahim: <Ar. Allah’ın sıfatı.

r. + den (22b/3)

[=1]

rahm: <Ar. Memelilerde yavrunun içinde
oluştığı etten torba.

r. + inde (96a/14)

r. + inden (96a/15)

r. + ine (73a/10), (93a/13)

[=4]

rahmân: <Ar. “Kâfir-mümin ayırmadan yarattığı bütün varlıklara merhamet eden, nîmet veren” anlamında esmâ-i hüsnâdan Allah’ın en güzel isimlerindedir.

r. (44b/17), (66b/12)

r. + dan *korça* (6b/3), (6b/5)

r. + ıdur (44b/16)

r. + lafzı (95b/9)

r. + mîminden (49a/4)

[= 7]

rahmet: <Ar. Allah’ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

r. (35a/11), (35a/7), (48b/4), (50b/4), (70b/8)

r. + bulasız (18b/11)

r. + bulub (9b/14)

r. + eyleye (2b/16)

r. + ferîşteleri (28b/4)

r. + ile (71b/11)

r. + inden (71b/12), (77b/13)

r. + ine (112b/4), (70b/10)

r. + kıılır (5a/9)

r. + ola (18b/8)

r. + şuyıyla (30a/17)

r. + ün (30b/3)

[= 18]

rağs: <Ar. Genellikle mûsikî eşliğinde ayakta yapılan, çeşitli âhenkli hareketler dizisi, oyun, dans.

r. + a (15b/4)

[= 1]

ramazân: <Ar. Arabî ayların şâban ve şevval arasında kalan ve devâmı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı.

r. + uñ (104b/15)

[= 1]

recâ: <Ar. 1. Ümit, umma, emel. 2. *tasavvuf*. Kalbin istenilen, sevilen bir şeyi umması ve bundan ferahlık ve rahatlık duyması hâli.

r. (13a/7)

[= 1]

recim: <Ar. 1. Taşlama, taşta tutma. 2. Lânetleme, sövme.

r. + eylerüz (8b/16)

[= 1]

red: <Ar. Kabul etmeme, geri çevirme.

r. +eyledi (3a/4)

[= 1]

re'is: <Ar. Baş, başkan, âmir.

r. + leridir (62a/7)

[= 1]

remzî: <Ar. Sembolik, işâret ve îmâ ile ilgili.

r. + dür (37a/12), (39b/14)

[= 2]

renc: <Far. Ağrı, sızı.

r. + e (96b/7)

[= 1]

reng: < Far. 1. Renk. 2. Cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum.

r. + i (44b/5)

r. + i gidüb (96b/10)

[= 2]

rengârenk: <Far. Renk renk, çeşit çeşit renkli.

r. (96b/5)

r. + otları (96b/9)

[= 2]

resûl: <Ar. 1. Peygamber, nebî [Özellikle Hz. Muhammed için kullanılır]. 2. Elçi.

r. (10b/1), (118a/17), (118b/2), (118b/5), (16b/8), (21b/17), (37b/13), (37b/14), (38a/10), (38a/3), (38a/4), (38a/4), (41b/7), (45a/4), (47a/11), (48b/12), (48b/17), (49a/1), (62a/7), (62b/2), (62b/6), (64a/12), (64a/14), (64a/15), (65b/17), (69a/2), (69a/5), (70a/10), (70a/13), (70a/15), (70a/5), (70a/6), (70a/7), (70a/8), (73a/8), (74b/12), (74b/14), (7a/17), (85a/5), (85a/7), (94a/1), (95b/4)

r. + den (100b/14), (103b/14), (105a/7), (107a/15), (66b/1), (69a/1), (70a/3), (74a/16), (74a/8), (76a/2), (77a/14), (78a/16), (83b/9)

r. + e (98b/7)

r. + hâzreti (105a/8), (114a/16), (117a/7), (16b/6), (40a/10), (51a/10), (62a/5), (62b/4), (66b/2), (73a/7), (73a/9), (74b/13), (81a/7), (83a/11), (92a/13), (94b/11), (95a/3), (95b/3)

r. + hâzretine (66b/3)

r. + i (16b/8), (65b/6), (72a/13), (86b/5)

r. + idür (90b/13)

r. + iñ (118a/16)

r. + inde (62a/2)

r. + inden (100a/2), (73b/6), (74a/6), (75a/1),
(76b/4), (80b/9), (84b/16), (85a/1),
(91b/6), (91b/9), (92a/1), (93a/4),
(94b/7)

r. + ine (45a/4)

r. + kıldı (36b/14), (39a/17)

r. + ler (9a/17)

r. + lere (9a/16), (9a/4), (9b/4)

r. + leri (10b/1), (9b/4), (9b/8)

r. + üj (118a/15)

r. + üj mescidi (37b/12)

r. + üne (41b/6)

[= 108]

resûlallâh: <Ar. Allah'ın elçisi, Hz.
Muhammed.

r. (105a/8), (118b/1), (118b/4), (118b/6),
(14b/16), (16a/2), (20a/3), (21b/15),
(23a/16), (2b/8), (38a/1), (38a/8),
(41b/6), (47a/10), (65b/10), (65b/15),
(66b/4), (70a/5), (75a/2), (85a/4),
(85a/9), (95a/4), (98b/9), (99a/17)

r. + ı (14b/13)

r. + i (62a/10)

[= 26]

resûllig: *bk.* Resûllüg.

r. + ine (39a/11), (98a/5)

[= 2]

resûllüg: Resullük, elçilik.

r. + a (8b/7)

[= 1]

resûlullâh: *bk.* resûlallâh.

r. (44a/14)

[= 1]

revâ: <Far. Lâyık, uygun, münâsip, yerinde.

r. (2b/6)

r. + oldı (14a/1)

r. + olduğı (15b/14)

r. + olurdı (7b/11)

[= 4]

revân: <Far. 1. Yürüyen, giden. 2. Akan.

r. + ola (28b/8)

r. + oldı (33a/3)

[= 2]

riqvân: Kişi adı.

r. (117b/17), (22b/13), (59b/13), (66b/16)

r. + a (59b/11)

[= 5]

rıkkıyet: <Ar. Kulluk, esirlik, kölelik.

r. (71b/11)

[= 1]

rızā: <Ar. 1. Allah'ın kulun hâli ve yaptıkları karşısında duyduğu hoşnutluk. 2. Râzı olma, kabul etme.

r. (13a/6)

r. + dur (3b/8)

r. + sı (37a/16), (40a/1)

r. + yıla (116b/17)

[= 5]

rızık: *bk.* rızık.

r. + ımız (14a/3)

r. + lar (66b/12)

[= 2]

rızık: <Ar. 1. Allah tarafından herkese takdir edilen nîmet. 2. Yiyecek, azık.

r. + güşşasıdur (66b/7)

r. + ı (48a/3), (94a/6)

r. + ı dükendi (91a/6)

r. + ımı (20a/16)

r. + ımız (48a/3)

r. + ın (114b/3), (96a/9)

r. + ını (114b/7)

r. + için (42a/9)

r. + isterseñ (66b/11)

r. + kazanub (64a/17)

r. + lar (84a/7)

r. + lara (50b/13)

r. + uñı (93a/1)

[= 15]

rîhü'l-'akîm

r. + dür (109b/16)

[= 1]

ribā: <Ar. Fâiz.

r. + yêyenler (41b/16)

[= 1]

rik'at: <Ar. 1. Rekat. 2. Namazda kıyam, rükû ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm.

r. + dür (106a/10)

r. + idür (106a/10)

[= 2]

risâlet: <Ar. Peygamberlik, insanları dîne davet etme işi, elçilik.

r. (37b/16), (48b/10), (61b/2)

r. + iþe (3a/7)

r. + ine (1b/13), (3a/6), (3b/9)

r. + ini (1b/12), (3a/5)

[=9]

rivāyet: <Ar. 1. Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma. 2. Nakledilen haber veya söz.

r. (100b/6), (42b/12), (48b/9), (49a/12), (61b/10), (6a/2), (77b/13), (77b/15), (77b/6), (78a/15), (78a/17), (79a/7), (79a/8), (79a/9), (79b/14), (79b/6), (80b/1), (89a/10), (89a/15), (89a/6), (94a/1), (95b/2), (99a/14)

r. + de (114a/13), (117a/5), (119a/8), (26b/17), (42a/5), (45a/13), (54b/16), (55b/16), (56a/12), (57b/4), (57b/6), (58b/11), (85a/6), (85b/17), (94b/13), (95a/14)

r. + dir (118a/13)

r. + dür (103b/14), (16b/5), (27a/17), (71a/6), (75a/16), (75a/9), (75b/3), (83a/2), (91b/17)

r. + eder (91b/5)

r. + erişdi (48a/5)

r. + étdiler (56b/5)

r. + gelübdür (40b/7)

r. + i (60b/11)

r. + idir (49a/12)

r. + imde (64b/15)

r. + inde (100b/1), (106a/12), (106a/9), (41a/7), (50a/12), (91b/2)

r. + kıldı (100b/13), (105a/11), (106a/6), (107a/15), (19b/10), (19b/16), (26b/9), (42b/2), (45b/10), (51b/14), (69b/4), (73b/5), (73b/6), (74a/5), (75a/1), (75b/11), (78a/15), (78b/1), (85a/1), (91b/8), (97b/12), (97b/15)

r. + kıldılar (70a/2), (74b/17)

r. + kılmıdı (100a/1), (107b/9), (111b/10), (114a/2), (41b/5), (42b/9), (43b/8), (51a/9), (52a/10), (64a/12), (64b/15), (65a/15), (67b/10), (72b/14), (74b/6), (75b/1), (76a/1), (76b/4), (79a/13), (83a/10), (84b/14), (93b/15), (94b/10)

r. + kılmur (104b/14), (104b/15), (29b/12), (45b/12), (69a/1), (74a/15), (74a/7), (79a/1), (86a/8), (91a/16)

r. + kılmurlar (97b/8)

r. + kılmursın (105a/5)

[=121]

rūh: <Ar. 1. *din*. Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenene, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mâhiyeti tam olarak bilinemeyen ilâhî ve mânevî cevher.

r. (117a/3), (3a/16), (45a/10), (45a/12), (45a/2), (45a/4), (45a/6), (45a/7), (45b/10), (45b/13), (45b/15), (45b/6), (45b/7)

r. + dandur (117a/2)

r. + ina (119a/3)

r. + mı (3a/16)

r. + veribdi (117a/3)

[= 17]

rūm: <Ar. Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim.

r. + a (36b/12), (39a/15)

r. + da (102a/16)

[= 3]

rūšen: <Far. Parlak, aydınlık, aydın.

r. + oldı (78b/5)

[= 1]

rūzi kıı-: Nasip etmek, rızık vermek.

r. + (9b/16)

r. + am (92a/10), (92a/7)

r. + dı (81a/10), (81a/6), (81a/9), (84a/3), (84a/7)

r. + duğından (19a/2)

[= 9]

rūzî: <Far. 1. Kader, nasip, kısmet. 2. Rızık.

r. + kılgıl (112b/13)

r. + kıllur (99b/15)

[= 2]

rūzigār: <Far. 1. Rüzgar, yel. 2. Dünyânın içinde bulunduğu devir, zaman, vakit, dehr.

r. + ile (17b/9)

r. + lardur (42b/2)

[= 2]

rubā'î: <Ar. 1. Dörtlü. 2. Kendine mahsus aruz vezni kalıpları ile yazılan, genellikle tasavvufî, felsefî fikirleri, dünya görüşünü özlü bir şekilde anlatan dört mısralık nazım şekli.

r. (15a/2), (29a/8), (3b/4)

[= 3]

rubūbiyyet: <Ar. Tanrılık, rab olma durumu.

r. (37b/3), (40a/6)

[= 2]

ruhban: <Ar. Râhipler.

r. + lardur (100b/2)

[= 1]

rukūʿu: <Ar. Namazda elleri dizlere dayayıp vücûdun belden yukarı kısmı yere paralel gelecek şekilde eğilme.

r. + ʕuzda (95b/3)

[= 1]

rusher: < Şehir ismi.

r. + şehrine (108b/14)

[= 1]

rücūʿ: <Ar. Geri dönme. 2. Sözüünü geri alma.

r. + muz (9a/7)

[= 1]

rüsvây: <Far. Rüsâ, rezil, kötülükle şöhret bulmuş kimse.

r. + kılmadı (72b/3)

r. + ola (12b/15)

[= 2]

rüsvâyılık: Rezillik.

r. (65b/15)

r. + kıldum (38b/4)

[= 2]

şâfi: <Ar. Temiz, saf, hâlis.

s. + oldı (56b/1)

[= 1]

şâhib: <Ar. Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik.

s. + i (89a/10)

s. + i cemâl (22a/11)

s. + kıldı (36b/13), (39a/16)

[= 4]

şâlih: <Ar. Dînin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sâhibi, günah işlemekten kaçınan kimse.

s. (22a/2), (45b/7), (99a/15)

s. + den (72a/12)

s. + ler (12b/8), (15b/16), (17a/14), (78b/2), (96b/1)

s. + lerile (12b/8)

s. + lerün (78b/1)

s. + oğlu (35b/15)

[= 12]

şâik: <Ar. Sevk eden.

s. (19b/13), (19b/15)

[= 2]

şabâ: <Ar. Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

s. + yelleri (12b/9)

[= 1]

şabâh: <Ar. Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.

s. (16b/16), (17a/1), (2b/6), (57b/6), (98b/10), (98b/11)

s. + a (92b/2)

[= 7]

şabr: <Ar. Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felâket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme.

s. (108b/13)

s. + edemedi (87b/11)

s. + edüñ (110a/11)

s. + eylegil (112b/3), (89a/5)

[= 5]

şabr: *bk.* şabr.

s. + eylegilki (3b/8)

s. + ı kalmadı (87b/7)

s. + kılayın (113a/5)

[= 3]

şaç-: Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek, etrâfa serpmek.

s.-alar (25a/17)

s.-arlar (12b/1)

s.-dı (6a/11)

[= 3]

şaçıl-: Ortalığa dağıtılmak, etrâfa dökülmek.

s.-a (27a/15)

[= 1]

şadağa: <Ar. 1. Karşılık beklenmeden sâdece Allah rızâsı için fakirlere verilen para, mal vb. 2. *din*. Zekât.

s. (19a/12), (2b/8), (47b/3)

s. + lar (47a/13)

s. + nuñ (97a/2)

s. + sın (97b/9)

s. + vârenler (22a/11)

s. + vârmeyelüm (19a/9)

s. + vârüñ (19a/2)

s. + yı (97b/14)

[= 10]

şaf: <Ar. Sıra.

s. (101b/13), (101b/13), (112b/9), (117a/15),
(117a/15), (45a/2), (45a/2), (46a/4),
(46a/4)

s. + bağlayub (2a/15), (45b/3)

s. + duralar (45b/17)

s. + olalar (45a/12)

s. + olub (45a/11)

s. + olunmaz (101b/14)

[= 15]

şafâ: <Ar. 1. Eğlence, neşe, zevk. 2. Gönül
şenliği, rahat, huzur, kedersizlik.

s. + dur (4b/6)

s. + ları (28a/4)

s. + yıla (106a/11), (42b/6)

[= 4]

şaff: *bk.* şaf.

s. + ında (40a/10)

[= 1]

şâğ: Yön olan sağ.

s. (10b/14), (117b/17), (22b/13), (22b/8),
(28b/3), (45a/13), (54b/10), (54b/11),
(81b/10), (81b/13), (81b/14)

s. + ına (103b/17)

s. + ında (36a/1)

s. + ındadır (74a/12)

s. + yanındadır (91b/2)

[= 15]

şâğ: Diri.

s. (18a/14)

s. + kıldı (87b/2), (87b/3)

[= 3]

şâğ-: Memeyi parmak uçlarıyla sıkarak içindeki
sütü akıtmak.

s.-mazlar (67a/12)

[= 1]

şâğalık: 1. Sağlık. 2. Vücûdun fizik ve psikolojik
bakımlardan bütün fonksiyonlarının
yerinde bulunması durumu, hasta halde
olmama, sıhhat, esenlik.

s. (26b/1)

[= 1]

şâğıl-: Sağalmak, iyileşmek.

s.-sun (7b/7)

[= 1]

şagır: Kulağı duymayan, işitme duyusundan mahrum olan kimse.

s. + kılıcı (65a/3)

s. + olmağa (65a/2)

[= 2]

şagış: Adet, sayı.

s. + ı (43a/11), (43a/7)

s. + inca (71b/6), (83b/11), (91b/8), (94b/9)

s. + ım (42b/3)

[= 7]

şagır: <Ar. Küçük, ufak.

s. + ola (51b/1)

[= 1]

şaglık: *bk* sağlık

s. + ıla (105b/17)

[= 1]

şaglık: Vücûdun fizik ve psikolojik bakımlardan bütün fonksiyonlarının yerinde bulunması durumu, hasta halde olmama, sıhhat, esenlik. Vücûdun sıhhat bakımından iyi veya kötü olması durumu.

s. (106b/4), (109a/14), (114b/15)

[= 3]

şaglık: *bk* sağlık.

s. (106b/3)

[= 1]

şahābe: <Ar. Hz. Muhammed'in sohbetinde bulunmuş olan müslümanlar, sahābiler.

s. + ler (118a/16), (37b/13), (37b/15), (37b/17), (38a/4), (38a/6), (95b/14)

s. + lere (47a/9)

[= 8]

şahrā: <Ar. 1. Kasaba, köy vb. meskûn yerlerin dışında kalan boş ve geniş yer, kır, ova.
2. Çöl.

s. + lar (103a/5)

s. + ya (68b/3)

[= 2]

şahba (suheybe) : <Ar. Küçük dost, sahabecik.

s. + ya (79b/13)

[= 1]

şakal: Erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan kılların bütünü. Hayvanların bâzılarında çene altındaki kıllar.

s. + ina (53a/6)

s. + larından (6a/13)

[=2]

şakallu: 1. Sakalı olan, sakal bırakmış olan kimse. 2. Tıraş olması gerektiği halde olmamış, sakalını tıraş etmemiş, tıraşı gelmiş kimse.

s. (35a/1), (35a/2)

[=2]

şakın-: Uzak durmak, çekinmek, kaçınmak, içtinap etmek.

s.-mağ (47b/7)

[=1]

şakla-: 1. Bir şeyi kaybolmaması, zarar görmemesi için belli ve emin bir yere koymak, kaldırmak. 2. Bir şeyi başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

s. (88a/2), (88a/9)

s.-dı (88a/4)

s.-duğumuz (18a/13)

s.-duğ (18a/14)

s.-dumdı (85b/12)

s.-ğil (30b/4)

s.-r (113b/15), (92b/15), (93a/3), (93a/7)

s.-rdı (68b/12)

s.-ruz (18b/1)

s.-sa (94a/1)

s.-ya (47b/7), (80b/11), (98b/6)

s.-yalar (74a/11), (80a/11)

s.-yu (85a/11)

[=20]

şaklan-: (Kaybolması, zarar görmesi önlenmek üzere) Belli ve emin bir yere kaldırılmak.

s.-mışdur (91a/8)

[=1]

şaklayıcı: Saklayıcı.

s. + dur (93a/2)

s. + feriştelerdür (92b/17)

s. + lar (73a/16)

[=3]

şaklayıcı: Saklayıcı.

s. + feriştelerdür (86a/15)

[=1]

şaklayuko-: Saklayıp koymak.

s.-rın (85a/11)

[=1]

şal-: Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak.

s.-aruz (14b/1)

[= 1]

şalāh: <Ar. 1. İyi duruma gelme, düzelme, iyileşme, iyi olma. 2. Doğruluktan, dürüstlükten ayrılmama, dînin yasakladığı şeylerden kaçınma.

s. + ıla (105b/16)

[= 1]

şalavāt: <Ar. 1. Namazlar, salâtlar. 2. “Allahım, (Efendimiz) Hz. Muhammed’e ve (Efendimiz) Hz. Muhammed’in soyundan gelenlere salât eyle, onların şeref ve kadrini yücelt” anlamına gelen “Allâhümme salli alâ (seyyidinâ) Muhammedin ve alâ âli (seyyidinâ) Muhammed” cümlesi veya aynı anlama gelebilen duâlardan her biri.

s. + édün (119a/3)

s. + getürdün (85b/12)

s. + getürmege (85a/14)

s. + getirse (85a/8)

s. + getürseler (85a/12)

s. + getürüb (2a/16)

s. + ı (14a/7), (85a/10), (85a/2), (85a/4), (85a/8)

s. + ı getürdi (85a/10)

s. + ırdur (85b/11)

s. + ını (85a/3)

s. + sevābına (85b/15)

[= 15]

şalın-: Koyulmak, bırakılmak, atılmak.

s.-sa (67a/10)

[= 1]

şalivér-: Serbest bırakmak.

s. (110a/6)

s.-diler (112a/9)

s.-irler (49a/16)

[= 3]

şalih: <Ar. Dînin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sâhibi, günah işlemekten kaçınan kimse.

s. + lere (119a/9)

[= 1]

şan-: Şöyle veya böyle olabilecek bir şeyin zihninde kurduğu gibi olduğuna inanmak, öyle olabileceğini düşünmek, zannetmek.

s.-alar (117b/2), (117b/8), (61b/10), (61b/7)

s.-dı (34b/8)

s.-dılar (55a/6)

s.-duğı (82a/13)

s.-ırdım (54a/2)

s.-ma (66b/12)

s.-mazlar (75b/6)

s.-ur (80a/4)

s.-urđı (82a/10)

s.-urduğ (55a/12)

s.-urdum (31a/9)

s.-urlar (64a/6)

[= 15]

şanc-: Saplamak, batırmak.

s.-ar (33a/9)

[= 1]

şandu: Sındu, makas.

s. + yıla keserler (31b/14)

[= 1]

şanduğınlayın: Düşündüğün gibi.

s. (90b/4)

[= 1]

şanem: <Ar. Put.

s. + ler (60a/7)

s. + ler tañrısıvan (60a/8)

[= 2]

şark-: Yukarıdan aşağıya doğru eğilmek,
uzanmak.

s.-mış (41b/12)

[= 1]

şarşıl-: Sallanmak, şiddetle titremek.

s.-a (67b/14)

[= 1]

şaru: 1. Altın rengi, kükürt rengi. 2. Bu renkte
olan.

s. (13a/5), (14b/2), (43a/17), (96b/5)

[= 4]

şaralık: Sarılık, sarı olma durumu.

s. (82b/1)

[= 1]

şat-: Bir şeyi bir bedel karşılığında başkasına
devretmek.

s.-ar (115b/13)

s.-ardı (74b/16)

s.-ardum (75a/13)

s.-dı (108a/11)

s.-dikları (74b/4)

s.-mağı (74b/10)

s.-mağda (74b/5)

[= 7]

şataş-: Rahatsız edici davranışlarda bulunarak
kavga aramak, kavga çıkarmaya
çalışmak.

s.-asın (82b/16)

[= 1]

şatıcı: Alıcıya mal satan kimse.

s. + nuğ (75b/3)

[= 1]

şatun: Satın alma işi.

s. + almış (115b/6)

s. + alsalar (74b/2)

[= 2]

şavm: <Ar. Oruç.

s. + dan (23b/6)

s. + ı (14a/6)

[= 2]

şavur-: Atmak sûretiyle çevreye saçmak, öteye
beriyi yayılacak şekilde dağıtmak.

s.-alar (27b/9)

[= 1]

şay-: Hesaba katmak.

s.-ar (92b/15)

s.-arsız (42b/16)

[= 2]

şayha: <Ar. Yüksek sesle bağırma, haykırma,
çığlık, nâra.

s. (10a/13), (10a/15), (19a/16), (21a/9), (51a/4),
(51a/5)

s. + kıldı (10a/8)

s. + sina (19a/16)

s. + sindan (21a/9)

s. + yı işideler (19a/16)

[= 10]

şayruluğ: *bk.* şayruluğ.

s. + ıla (106b/3)

[= 1]

şayruluk: *bk.* şayruluk.

s. (106a/1)

s. + olmayaydı (106b/4)

[= 2]

şayruluk: Hastalık.

s. (26b/2)

[= 1]

şevâb: *bk.* şevâb.

s. + ola (46a/2)

[= 1]

şı-: 1. Kırmak. 2. Bozmak. 3. Yenmek.

s.-dum (75a/13)

s.-nsa (33b/6)

s.-yub (77a/16)

[= 3]

şıd-: Kırmak.

s.-ardı (110b/9)

[= 1]

şıddık: <Ar. Hz. Muhammed'i ve onun Allah'tan getirdiği her şeyi tasdikte kemâle erişen, söylediği her sözü bizzat yaşayıp hal ederek peygamberlikten sonraki en yüce makâma erişen kimse, Allah'ın ermiş kulu, sıddıkiyet makâmı ehli.

s. + lar (24a/2)

[= 1]

şıdk: <Ar. 1. Doğruluk, gerçeklik. 2. İçten, yürekte bağlanma, bağlılık, sadâkat. 3. Allah'a gönülden bağlanıp yalan,

gösteriş, maddî mânevî çıkar hesâbı vb. kötülüklerden uzaklaşarak her gördüğünü hak bilip ona göre davranma, olduğu gibi görünme veya görüldüğü gibi olma durumu.

s. + ıla (49a/5)

[= 1]

şıfat: <Ar. Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona âit olan özellik, hal ve vasıf.

s. (5b/10)

s. + idur (106a/16), (106b/6)

s. + ı enbiyâyı (1b/8)

s. + ları (71a/14)

[= 5]

şıg: Bir şey için bütünüyle diğer bir şeyin içine girebilmek, o şey tarafından istifâp edilmek.

s.-acağ (110a/3)

s.-am (70a/9)

s.-amadı (117a/3)

s.-amazın (70a/7)

s.-arlar (41a/8)

s.-aydum (103a/1)

[= 6]

şığın: Yabani geyik.

s. + geyikdür (69b/6)

[= 1]

şığır: Gevişgetirenlerden manda, öküz, inek vb.
büyükbaş, boynuzlu, evcil hayvanların
ortak adı.

s. + burmı (109b/17)

[= 1]

şığış-: Sıkışık durumda yerleşmek, güçlükle, zar
zor sığmak.

s.-a (51b/17)

s. + mağičün (46b/6)

[= 2]

şıhhat: <Ar. Sağlık, esenlik, âfiyet.

s. + i (13b/2)

[= 1]

şıq-: Çevresine sarılarak veya bir şey sararak
sımsıkı kavramak, üzerine basınç
uygulamak.

s.-ar (41a/6)

[= 1]

şıkcılar

s. (41a/5)

[= 1]

şıkındu: Sıkıntı, bir durumun baskı ve ağırlığının
verdiği gönül darlığı, can sıkınlığı,
huzursuzluk.

s. + sıdur (93b/2)

[= 1]

şıla: <Ar. (Gurbetteki bir kimse için) Âile
ocağı, hısım akrabâ veya doğup
büyüdüğü yerler, vatan, memleket.

s. + i raħimden (22b/3)

[= 1]

şına-: 1. Denemek, tecrübe etmek. 2. (Bilgi,
niyet vb. için) Anlamaya çalışmak,
yoklamak, imtihan etmek.

s.-sa (114b/3), (114b/7)

[= 2]

şınuq: Sünük, kemik.

s. + ların (33b/6)

[= 1]

şırâf-ı müstakim: <Ar. Doğru yol, İslâmiyet.

s. (4b/16), (4b/16)

[= 2]

şırâf: <Ar. 1. Sırat köprüsü. 2. İslâm inancına
göre, âhirette cehennem üzerinde

kurulacak olan, müminlerin üstünden kolayca geçerek cennete gireceklerine, kâfirlerin ise üzerinden cehenneme düşeceklerine inanılan köprü. **3.** Yol, düz yol.

s. (113b/17), (23b/1), (23b/1), (23b/3)

s. + a süreler (23b/1)

s. + ı (23b/11)

s. + ı geçeler (23b/13)

s. + kenârında (23b/12)

s. + köprisin (118a/10)

[=9]

şırf: Yalnız, sâdece, ancak.

s. (79b/7)

[=1]

şoḥbet: <Ar. 1. İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal, musâhabe. 2. Arkadaşlık etme, birlikte bulunma, arkadaşlık.

s. + de (25b/4)

s. + ederler (12b/7)

s. + inden (38a/2)

[=3]

şoḥpet: *bk.* şoḥbet.

s. + dedür (26a/13)

[=1]

şok-: İçine veya arasına girmesini sağlamak.

s.-an (52b/14)

s.-arlar (53a/16), (76b/11)

s.-dı (53a/13), (53a/14), (54a/6), (54a/6)

s.-sa (79a/3)

[=8]

şokak: Yerleşim yerlerinde ev ve dükkânlar arasında uzanan, caddeye nispetle daha dar ve kısa yol.

s. + lar ağızına (88b/9)

s. + ları (55a/5), (55b/12), (58a/9)

s. + larına (108a/6)

[=5]

şol: 1. Kalbin bulunduğu tarafta olan. 2. Bu tarafta bulunan (yön).

s. (104b/15), (10b/15), (118a/10), (22b/14), (22b/8), (54b/10), (54b/11), (81b/14), (82a/1), (82a/2), (82a/6), (93a/12)

s. + a (28b/3)

s. + ına (103b/17)

s. + indadur (74a/13)

s. + unda (36a/1)

[= 16]

şol- 1. (İnsan için) Zayıflayıp cildi sarı-beyaz arası bir renk almak. 2. Rengi uçmak, rengi atmak, parlaklığını kaybetmek.

s.-dı (96b/10)

s.-duğın (38a/10)

[= 2]

şoğ- Nihâyet.

s. + a (105b/9)

s. + ı (83b/5)

s. +ınca (51a/2), (51a/7), (79a/2)

s. + unuzdan (18b/11)

[= 6]

şoğra: İçinde bulunulan veya bahsedilen ânın daha ilerisindeki bir zamanda, bilâhare.

s. (101a/4), (101a/8), (103a/9), (103b/9),
(106a/14), (108b/1), (108b/11),
(109a/14), (109a/17), (10a/11),
(110b/14), (111a/14), (112a/13),
(112b/5), (114a/14), (115a/4),
(117b/13), (117b/4), (118a/1), (11b/2),
(13b/15), (14a/16), (14a/3), (14a/6),
(17b/4), (20b/7), (22a/13), (22a/16),

(26a/14), (30a/5), (30b/14), (30b/15),
(34b/5), (37a/5), (38b/9), (39b/7),
(40a/15), (41b/2), (47b/17), (51b/7),
(54a/8), (56b/10), (59a/12), (60a/4),
(60b/10), (60b/4), (62b/2), (62b/4),
(63b/15), (64a/14), (64a/3), (64a/4),
(64b/9), (66b/8), (6a/1), (72a/4),
(72a/9), (74b/8), (7a/7), (82b/3),
(85a/4), (85b/14), (91b/12), (94b/12),
(94b/3), (96a/13), (9a/15)

s. + dur (84b/9)

[= 68]

şonra: *bk* şoğra.

s. + ğı (106a/10)

[= 1]

şor-: Soru yöneltmek için bilgi istemek, sual etmek.

s.-a (107b/12), (11a/17)

s.-alar (114a/10), (114a/12), (114a/13), (114a/3),
(114a/4), (114a/5), (114a/6), (114a/8),
(114a/9), (117b/11), (22a/17), (22b/1),
(22b/1), (22b/2), (22b/2), (22b/2),
(22b/2), (22b/3), (22b/3), (22b/4),
(22b/4), (23b/5), (23b/6), (23b/6),
(23b/6), (23b/7), (23b/7), (23b/8)

s.-ar (61b/3)

s.-ardı (62b/4)

s.-arız (44a/10)

s.-arlar (36b/1), (61a/15)

s.-arlarsa (97a/14)

s.-avuz (103b/12)

s.-dı (108a/12), (112a/3), (112a/5), (47a/9)

s.-dılar (106a/15), (21b/5), (40b/2), (64b/16),
(65b/10), (66b/4), (76a/3), (77b/16),
(8a/8)

s.-duğ (105a/7)

s.-dum (44a/13), (44a/14), (86a/5), (86a/7),
(99a/16)

s.-duş (41b/8)

s.-mağ (75a/10)

s.-muşlar (78a/2)

s.-salar (15a/7), (21a/11), (4b/17), (59b/3)

s.-saydı (72b/7)

s.-ucı (22b/10)

s.-uğ (105b/3)

[= 66]

şori: *bk* şoru.

s. + dan (114a/17)

[= 1]

şorıl: *bk* şorıl-.

s.-a (44a/7), (68b/16)

s.-sa (68a/14)

[= 3]

şorış: *bk* şorış-.

s.-dıklarından (37a/7)

s.-urlar (35b/6), (36b/2)

[= 3]

şoru: Bilgi edinmek, açıklama istemek vb.
düşüncelerle bir kimseye yöneltilen ve
cevâbı beklenen söz veya yazı, sual.

s. (103b/9), (47a/3), (51a/15), (77a/5), (82a/11),
(82a/14)

s. + şoralar (114a/3)

[= 7]

şorul: Bilgi almak için soru yöneltilmek, sual
edilmek.

s.-ur (11a/4)

[= 1]

şoruş: Karşılıklı sorular sormak.

s.-duklarına (37a/3), (39b/5)

s.-duklarında (39b/9)

[= 3]

şovucağ: Serin hava.

s. (43b/11)

[= 1]

şovuk: 1. Soğuk. 2. Isısı düşük, harâreti az olan.

s. (11a/5)

s. + da (7a/5)

s. + yel (110a/10)

[= 3]

şu: Yağmur, göl, akarsu, baraj vb.nden sağlanıp

tabîi olarak içilen, yemeğe konan ve temizlik işlerinde kullanılan sıvı, tatlı su.

s. (100b/7), (101a/9), (101a/9), (18b/1), (20a/8), (26b/16), (29b/16), (29b/17), (29b/9), (33b/15), (43a/14), (43b/11), (43b/14), (56a/10), (56a/6), (56a/9), (59a/10), (60b/12), (79b/4), (79b/5), (93a/13), (93a/14)

s. + da (18a/3), (50a/8)

s. + dan (100b/6), (101a/10), (33b/3), (33b/4), (48b/14), (61a/1), (93a/12)

s. + dileyeler (101a/8)

s. + dur (43a/17)

s. + dutdı (55a/6), (55a/6)

s. + ırmağından (27a/8)

s. + icürmekden (98a/4)

s. + lar (12b/6), (55a/10), (58a/11)

s. + lardan (25a/14), (27b/4)

s. + ları (41a/5), (71b/6)

s. + ya (43b/12)

s. + yı (101a/14), (33b/15), (43b/17), (60b/15), (67b/10), (73a/10), (93b/12), (93b/4)

s. + yıla (11a/5), (92a/14)

s. + yın (47a/16)

s. + yından (63b/12)

s. + yını (93b/7)

s. + yıyla (30a/17)

s. + yla (101a/8), (33b/5)

[= 61]

şüfi: <Ar. Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş, mutasavvıf.

s. + ler (15a/17)

[= 1]

şür: <Ar. 1. İçi boru gibi boş olan ve üfürülmek sûretiyle ses çıkarılan büyük boynuz 2. İslâm inancına göre İsrâfil, Allah'ın emriyle sûra üç defa üfürecek; insanlar

hesâba çekilmek üzere yeniden
dirilecektir.

s. (19b/9), (20a/1), (51a/3), (51a/3)

s. + dan (20b/11)

s. + ı (39a/2)

s. + ı urmaga (20b/10)

s. + un (20a/2)

s. + un ura (20a/5)

s. + urıla (19b/12), (41b/4), (51b/11)

s. + urılıcak (51a/1)

s. + urılmak (45b/13)

s. + urılıb (51a/16)

s. + urmaga (20a/3)

s. + urula (51a/2)

s. + urulıcağ (20b/16)

[= 18]

şüret: <Ar. 1. Yüz, çehre, surat. 2.
Cenâbıhakk'ın sıfatlarının şehâdet
âleminde tecellî etmiş şekli olan her
varlık.

s. (33b/3)

s. + de (70a/4), (73a/4)

s. + düze (33b/3)

s. + düzmez (33b/4)

s. + i (13a/15), (45b/11), (45b/11)

s. + inde (41b/10), (41b/15), (45b/3), (45b/7),
(58b/2)

s. + indegü (69b/17)

s. + ine (70a/14), (73a/15)

s. + lere (25b/5)

s. + lerin (41b/9)

s. + lerini (30b/7)

[= 19]

şüretlü: Suretli.

s. (26b/8), (85b/3)

[= 2]

şubası: Şehirlerde kadınların emrinde bulunan,
güvenlik ve belediye işleriyle görevli
zâbıtâ memurlarının başı.

s. + sı (57b/10)

[= 1]

şubh: <Ar. Sabah vakti, sabah.

s. (69b/10), (69b/8)

[= 2]

şudur-: Su akıtmak.

s. -ur (79b/3)

[= 1]

şuğıl-: Suyu çekilmek.

s.-a (68a/1)

[= 1]

şuhuf: <Ar. Allah'ın Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim isimleriyle bilinen dört büyük kitaptan başka bâzı peygamberlere gönderdiği vahiyleri ihtivâ eden sahîfeler, risâleler.

s. (99b/1), (99b/2), (99b/2), (99b/2)

s. + ında (98b/2), (98b/3), (98b/4), (98b/5)

s. + laruñ (94b/9)

[= 9]

şuhayb: Kişi adı.

s. + dan (86b/5)

[= 1]

şulb: <Ar. Nesil, zürriyet.

s. + ına (93b/8)

s. + ına eyledim (93b/12)

[= 2]

şultānlıg: Sultan olma durumu.

s. + ından (117b/14)

[= 1]

şulu: Suyu olan.

s. (58b/7)

[= 1]

şun-: Bir şeyi büyük veya saygı duyduğu bir kimse, topluluk yâhut makāma nezâket kurallarına uyararak vermek, göndermek, yollamak, arz etmek, takdim etmek.

s.-a (53a/12)

s.-alar (27b/8)

s.-an (27b/11)

s.-arsa (53a/11)

s.-dı (53b/15), (55a/1)

[= 6]

şunf: Yapış, yapma; te'sir, kudret.

s. + n (102b/6), (102a/3)

[= 2]

şusuzlık: Susuzluk, susuz kalma durumu.

s. + ların (43a/13)

[= 1]

şusuz: Suya, su içmeye ihtiyâcı olan, susamış.

s. (21b/13)

[= 1]

şuvar-: Su vermek, sulamak.

s.-irken (19b/3)

[= 1]

şābit: Kişi adı.

s. (45a/6)

s. + dür (6a/16)

[= 2]

şāḳīb: Yıldız ismi.

s. (92b/6)

[= 1]

şānī: <Ar. İkinci.

s. (49a/10)

[= 1]

şāḳīf: Kavm adı.

s. + ḳavmi (91b/15)

s. + ḳavminüḡ (91b/10), (91b/12)

[= 3]

semūd: <Ar. Salih Peygamber kavmi.

s. + ḳavmine (109a/2), (111b/1)

[= 2]

sevāb: <Ar. İyi ve güzel davranışlar karşılığında

Allah tarafından verilen mükāfat.

s. (41a/17), (48b/4), (83b/3), (92a/10)

s. + dur (36a/3)

s. + ı (95a/8)

s. + ı ‘azīm (14a/10), (6b/17)

s. + ı ‘azīmeleri (6b/7)

s. + ıla (106a/2)

s. + ın (95a/6)

s. + ın yazar (74a/12)

s. + ina (85b/15)

s. + inca (95a/2)

s. + ḳazanacaḳ (36a/5)

s. + ḳazanmaḳdan (36a/4)

s. + lar (47a/12)

s. + larıla (47a/14)

s. + terāzūsına (85b/4)

s. + un (36a/12)

s. + vēür (2a/1), (95a/2)

[= 22]

sevān: Kişi adı.

s. (7a/16)

[= 1]

sülüs: <Ar. Üçte bir.

s. (51a/10)

[= 1]

sā'at: <Ar. 1. Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dördte birine eşit olan altmış dakikalık zaman birimi. 2. Günün hangi zamânında bulunulduğunu belirtmeye yarayan ve 1'den 24'e kadar rakamlarla gösterilen belli vakitlerinden her biri. 3. Vakit, zaman.

s. (108b/5), (15b/10), (15b/12), (21b/14), (22a/14), (23b/11), (26b/3), (48a/2), (49a/1), (50a/9), (61b/12), (61b/15), (72b/2), (84b/3), (84b/6), (84b/7), (84b/9), (88a/3), (93a/9)

s. + de (102a/17), (22b/5), (48a/11), (92a/8), (99a/2)

s. + dir (84b/8)

s. + dür (84b/9)

s. + e (15b/10), (84b/13), (84b/4)

s. + idir (84b/8)

s. + kıldı (61b/11)

s. + oldı (98b/16)

[= 32]

sābık: <Ar. 1. Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş, önceki, evvelki. 2. Bir iş, memûriyet veya makamda

şimdikinden daha önce bulunmuş olan, eski.

s. + 'ilminde (5a/17)

s. + lar (24a/7)

s. + lara (95b/9)

s. + lardur (95b/8)

[= 4]

sāhîr: <Ar. 1. Büyü yapan, efsun ve sihirle uğraşan kimse, büyücü, sihirbaz. 2. Büyü yapmışçasına tesir eden, karşısındakini etkisi altına alan, büyüleyici kimse veya şey.

s. (24b/11)

[= 1]

sāhîra: 1. Yeryüzü. 2. Beyt'ül Mukaddes katında bir dağ. 3. Şam'da bir yer ismi.

s. (51b/12), (51b/13), (51b/15), (51b/17)

[= 4]

sāmi': <Ar. Dinleyen, dinleyici.

s. + lerün (73b/16)

[= 1]

sāyebān: <Far. Büyük çadır, otağ.

s. + lar (25b/16)

[= 1]

sa'ādet: <Ar. Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

s. (119a/12), (96a/5)

s. + ehinden (85b/6)

s. + e ulaşır (12b/10)

s. + ile (105b/16)

s. + yılleri (12b/10)

[= 6]

sa'īd: Kişi adı.

s. (100b/1), (49b/7)

s. + ilinden (78a/1)

[= 3]

sa'īd bin beṣīr: Kişi adı.

s. + den (84b/16)

[= 1]

sa'īd bin cūbeyr: Kişi adı.

s. (100a/9)

[= 1]

sa'īd bin ebī 'urve: Kişi adı.

s. + den (65a/16)

[= 1]

sa'īd ibni cūbeyr: Kişi adı.

s. (100a/7), (56b/5)

s. + den (100a/1)

[= 3]

sa'īd ibni müseyyeb: Kişi adı.

s. (107a/11), (27a/10)

[= 2]

sa'īd ibni yaḥyā: Kişi adı.

s. (73b/5)

[= 1]

sa'īr: <Ar. Alevli ateş, cehennem.

s. + şamusına (82a/3), (82a/5)

[= 2]

sa'īd bin cūbeyr: Kişi adı.

s. (44b/3)

[= 1]

sa'īd ibni cūbeyr: Kişi adı.

s. + den (83b/8)

[= 1]

sa'īd ibni ḥafīṣ: Kişi adı.

s. (83b/8)

[= 1]

sa'yen: Çalışma, gayret.

s. (81b/7)

[= 1]

sac: *bk.* saç

s. + ı (26b/6)

s. + ina (46b/15)

s. + ından yedeler (28b/6)

s. + lar (20b/13)

[= 4]

saç: Başı kaplayan kıllar.

s. + umdan (8a/12)

s. + u saçalar (25a/17)

[= 2]

saç-: Bir şeyi ortalığa dağıtmak, etrâfa serpmek,
dökmek.

s.-dı (117a/5)

[= 1]

sağış: *bk.* sağış.

s. + ı (42b/4), (42b/5), (84a/7)

s. + inca (2a/15)

[= 3]

sağucu: Atasözü söyleyen.

s. + 'avratlardur (42a/5)

[= 1]

saçal: Erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan
kılların bütünü.

s. + ından (59a/7)

s. + ından yedeler (28b/5)

s. + lar (20b/13)

s. + ların yülüdiler (7b/16)

[= 4]

saçf: <Ar. Dam, çatı.

s. + ı (60b/5)

s. + ında (53b/12)

[= 2]

salğum: Serap.

s. (42a/10)

[= 1]

salkum: 1. Salkım. 2. Bir sap üzerinde aşağıya
doğru sarkmış biçimde toplu halde
bulunan birçok yemişin, özellikle üzüm
tânelerinin meydana getirdiği bütün.

s. + ını (17b/8)

s. + unı (17b/7)

[= 2]

sağ: *bk.* sen.

s. + a (100a/6), (107a/9), (108a/15), (109b/11),
(109b/4), (112a/10), (112a/6), (113a/9),
(118b/1), (14a/6), (22b/10), (23a/8),
(31a/7), (32b/1), (36a/13), (37b/5),
(38a/8), (38a/9), (39a/5), (3a/14),
(3a/9), (3a/9), (40a/8), (47a/5), (49a/5),
(52a/2), (53b/2), (53b/6), (54a/3),
(55a/8), (55a/9), (55b/1), (55b/2),
(56a/16), (56a/17), (61a/15), (62a/11),
(62b/10), (62b/14), (62b/9), (66b/16),
(71a/17), (73b/13), (73b/14), (76b/15),
(78b/6), (84a/10), (84a/11), (85a/10),
(85b/13), (90a/16), (90b/2), (92b/3),
(92b/4), (96b/12), (96b/16), (97a/3),
(97a/4)

[= 58]

sarāy: <Far. Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli binâ.

s. (104a/2), (63b/15), (63b/16), (99b/10)

s. + a (104a/3)

s. + da (107b/17)

s. + ı (99b/5)

s. + ma (53b/8), (80b/15)

s. + ında (15b/1)

s. + lar (107b/17), (109a/5), (117a/14), (44b/1),
(47a/14)

s. + larda (27a/5)

s. + ları (55b/13)

s. + uñ (53b/12)

s. + uñ eşiginde (99b/6)

s. + uñı (53b/13)

[= 20]

sañır: <Ar. Bir sayfa üzerine enine yazılan veya dizilen kelimelerin meydana getirdiği yazı sıralarından her biri.

s. (23b/16)

s. + ı (23b/17), (23b/17), (24a/1)

[= 4]

savaş-: 1. (İki veya daha çok devlet) Birbiriyle silâhlı çarpışmaya girişmek, harbetmek, muhârebe etmek. 2. Mücâdele etmek, uğraşmak.

s.-dılar (35b/4)

s.-iğil (103b/1)

[= 2]

sayıkla-: Uykuda tutarsız sözler söylemek.

s.-r (75a/11)

[= 1]

sebeb: <Ar. 1. Bir şeyin olmasına yol açan şey,
durum yâhut kimse, neden, bâis, âmil.

2. Bir şeyin yapılmasını gerektiren şey,
gerekçe.

s. + den (14b/17), (1b/13)

s. + i (27a/8), (27a/8), (27a/9)

s. + i nüzûli (32b/4), (35b/3), (3a/1), (62a/5),
(6b/14)

s. + iyile (41a/12)

s. + iyle (28b/17)

s. + kılduk (40b/15)

s. + ola (57a/14)

s. + olana (2b/15)

[= 15]

sebîl: <Ar. Yol, tarik.

s. + i temsîldür (5b/13), (5b/7)

[= 2]

sec-: *bk.* seç-.

s.-er (94a/14)

[= 1]

secde: <Ar. Allah'ın büyüklüğü, yüceliği
önünde hiçliğini göstermek ve O'nu
ululamak maksadıyla vücûdu alın,
burun, el ayaları, dizler ve ayak

parmakları yere değecek duruma
getirme, bu durumda yere kapanma.

s. (16b/10), (16b/13), (16b/14)

s. + de (5b/17)

s. + den (118b/15)

s. + eder (16b/10)

s. + etmezler (83a/8)

s. + eylemedi (100a/14)

s. + eyleş (83a/12)

s. + kıllalar (16b/14)

s. + kıldı (29a/7), (83a/12)

s. + kılmakda (66a/5)

s. + kılmayanlar (100b/5)

s. + kıllub (83a/9)

s. + kıllurken (16b/13)

s. + kıllurlar (32a/13)

s. + ye vardı (94b/17)

[= 18]

seç-: Seçmek, tercih etmek.

s.-e (41b/9)

s.-eler (28a/14)

s.-er (115a/4)

[= 3]

sed: <Ar. 1. Geçilmesi, aşılması zor tabî veya sun'î engel. 2. Bulunulan yere göre daha yüksekçe durumda olan düzlük. 3. Toprak kaymasını, suyun akıp yayılmasını önlemek için yapılan kalın duvar.

s. (5b/12), (5b/12), (6a/6)

s. + kıldı (6a/7)

[= 4]

sefer: <Ar. Savaş için yapılan yolculuk.

s. + den (40b/12)

s. + e gitmişti (115b/11)

s. + i (2b/4)

[= 3]

segird-: *bk.* segirt-.

s.-eler (20b/17), (21a/1)

s.-im (50b/5)

s.-ürler (50a/12)

[= 4]

segirt-: 1. Çabuk çabuk veya sıçrayarak bir yere doğru koşar gibi yürümek, hızlı hızlı gitmek. 2. Akın etmek, saldırmak, çapmak. 3. Koşturmak.

s.-mekdür (21a/1)

[= 1]

seher: <Ar. Şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

s. + vaktinde (45a/14)

[= 1]

sekerât-ı mevt: <Ar. Can çekişirken gelen baygınlık.

s. + de (2a/14)

[= 1]

sekiz: Yediden sonra gelen sayı, 8.

s. (105b/12), (106a/12), (108b/1), (110a/12), (17b/5), (48b/12)

[= 6]

sekizinci: Sekiz sayısının sırası, 8.

s. (110a/13), (22b/3)

[= 2]

seksen: 80.

s. (107b/2), (42b/11), (42b/14), (71b/2), (99b/17)

[= 5]

selâm: <Ar. Bir kimseye veya bir topluluğa yakınlık, sevgi ve nezâket göstermek, sağlık, esenlik ve başarı dilemek için "selâmün aleyküm, merhaba, hayırlı işler" gibi sözlerden birini söyleme

yâhut aynı dileği taşıyan bir işaret veya
harekette bulunma.

s. + almak (36a/3)

s. + ın (36a/3)

s. + olsun (26a/10), (26a/9)

s. + umı (14a/5)

s. + uçu (36a/5)

s. + vârdiler (7b/1)

s. + vârdim (36a/2)

[= 8]

selâmet: <Ar. 1. Ruh ve beden yönünden
sağlıklı olma. 2. Güvenlik.

s. (18a/15), (88a/4)

[= 2]

selâsil: <Ar. Zincirler.

s. (118a/12)

[= 1]

selemî: (Sülemi) Kişi adı.

s. (63b/2)

s. + den (63b/2)

[= 2]

selmân-ı fârisî: Kişi adı.

s. (74a/15)

[= 1]

selsebîl: <Ar. İçimi çok hoş ve hafif su [Bu
anlam cennette bulunan aynı isimdeki
bir pınardan gelmektedir].

s. (27a/6), (27b/6)

[= 2]

semâvât: <Ar. 1. Gökler, gök katları. 2. Her bir
katında seviyelerine göre ruhların ve
meleklerin bulunduğu inanılan yedi
kat semâ, semâlar.

s. (17a/10)

s. + ehli (17a/10)

[= 2]

semird-: Şişmanlatmak.

s. + ür (101b/3)

[= 1]

semir-: Şişmanlamak.

s.-ür (101b/1)

[= 1]

sen: 2. Tekil şahıs.

s. (103a/14), (103a/16), (103a/6), (103a/8),
(110a/1), (110a/4), (112b/3), (113a/7),
(118b/8), (11a/10), (24b/12), (24b/8),
(31a/17), (31a/8), (31a/9), (32b/3),

(33b/10), (36a/11), (3a/8), (3b/10),
(4b/15), (52a/13), (53b/2), (54a/15),
(54a/2), (54a/4), (5a/14), (61a/16),
(61b/4), (71a/17), (72a/16), (81b/6),
(81b/8), (82b/12), (87a/10), (88a/13),
(88a/14), (88a/2), (88a/9), (89a/3),
(96b/16), (98a/2)

s. + de (113a/2)

s. + deki (117b/5)

s. + den (104a/13), (30b/16), (38a/2), (52b/6),
(62b/3), (66b/15)

s. + i (11a/13), (13b/12), (31a/9), (32b/1),
(32b/1), (32b/10), (32b/12), (32b/15),
(32b/16), (33a/7), (37b/5), (40a/8),
(47a/6), (52a/6), (52a/8), (52a/8),
(53b/13), (54a/2), (5a/11), (66b/13),
(71a/13), (71a/16), (72a/10), (72a/15),
(72a/16), (72b/11), (72b/16), (72b/5),
(72b/8), (72b/9), (73a/2), (73a/3),
(73a/5), (87b/13), (89a/1), (9a/12),
(9a/13)

s. + in (38a/9)

s. + iñ (113a/10)

s. + iñle olam (3a/8)

s. + ün (27b/15), (85a/9)

s. + üñ (107a/6), (107a/9), (109a/2), (111b/1),
(111b/3), (112a/1), (112a/4), (113b/13),
(113b/7), (117a/15), (117a/17),
(118a/8), (118b/7), (11b/1), (16a/2),
(23a/7), (31a/14), (31a/6), (38a/10),
(38a/15), (3a/7), (3b/9), (44b/12),
(44b/15), (46b/14), (47a/5), (47a/7),
(48b/16), (59a/15), (61a/17), (61a/17),
(61b/5), (62b/17), (63a/1), (66b/16),
(6b/10), (6b/2), (6b/6), (71b/1),
(72a/17), (72b/13), (72b/5), (73b/8),
(73b/9), (75a/17), (85b/11), (85b/11),
(87a/4), (87b/3), (87b/4), (90a/14),
(95b/1), (95b/15), (95b/16)

s. + üñçün (112b/3)

s. + üñçiün (48b/11)

s. + üñle (104a/7), (112b/17), (11a/10), (27a/12)

[= 152]

sen: *bk* sen.

s. (57a/16), (58b/4), (62b/13), (63a/4), (66b/15),
(87a/9)

[= 6]

serāperde: <Far. Pâdişah çadırı, otağ.

s. + lerine gireler (27a/16)

[= 1]

serçe: Serçegillerden, koyu boz renkli, yuvarlak başlı, kısa boyunlu, uzun kuyruklu, gagası koni biçiminde, sıçrayarak yürüyen, çırpınarak uçan ve kışın göç etmeyen küçük ötücü kuş.

s. (70b/1)

[= 1]

serfirâz: <Far. Baş yükseklik.

s. + dur (48b/2)

[= 1]

sergerdân: <Far. Başı dönen, ne yapacağını bilmeyen, şaşırmış, sersemlemiş bir durumda olan kimse, şaşkın, perîşan.

s. + olalar (97b/3)

[= 1]

serîr: <Ar. Taht.

s. (36a/1), (36a/13)

[= 2]

serîr-i sakâfi: Kişi adı.

s. + nüh (35b/14), (35b/15)

[= 2]

serleşker: <Far. Baş asker.

s. + kıldı (57b/3)

[= 1]

sermāye: <Far. Ana para.

s. (83b/16), (84a/12)

[= 2]

serûj: 1. Serin. 2. Soğuğa yakın, soğukça (hava).
3. Hoşa gidecek, ferahlık verecek derecede, hafifçe soğuk (şey).

s. (29a/11)

[= 1]

sev-: (Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

s.-di (40a/14)

s.-düm (40a/12)

s.-eler (40a/15)

s.-eridi (112a/16)

s.-erler (116b/15), (116b/16), (117a/1)

s.-iñ (40a/15)

s.-se (40a/11)

s.-sünler (40a/13)

[= 10]

sevdâ: <Ar. Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

s. + dan (65b/6)

[= 1]

sevdür-: Sevdirmek, sevme işini başka birine yaptırmak.

s.-ür (40a/16)

[= 1]

sevgü: Sevgi.

s. + sin (40a/17)

s. + sini (40a/16)

[= 2]

sevgülü: Sevgi duyulan, kendisine sevgi beslenen.

s. (40b/1), (67a/11), (87a/5)

s. + dür (4b/11)

s. + yiken (67a/13)

[= 5]

sevin-: Sevinç duymak, memnun ve hoşnut olmak.

s.-düm (85b/9)

s.-ür (114b/5)

s.-ürler (50a/2)

[= 3]

seviniş: < Karşılıklı sevinmek.

s.-diler (80a/3)

[= 1]

seyf: <Ar. Ayet adı.

s. (103a/10)

s. + āyeti (103a/9)

[= 2]

seyr: <Ar. 1. Gezip dolaşma, gezme, gezinme, teferrüç, tenezzüh. 2. Bulunduğu yer üzerinde hareket etme, ilerleme.

s. (50b/6)

s. + éderler (18a/9)

s. + édicilerdür (69a/16)

[= 3]

sezerniş: Serzeniş.

s. + kıılmağıçün (21a/7)

[= 1]

sıcan: *bk.* sıçan.

s. + ı (105b/5)

[= 1]

sıçan: Memeli kemirgen hayvan.

s. (102b/14), (105b/4)

s. + inine (102b/16)

s. + uñ inine (102b/17)

[= 4]

sığa-: 1. Sıvamak. 2. Okşamak, sıvazlamak.

s.-dılar (7b/8)

[= 1]

sınuğ: Kırık.

s. + ı (60b/6)

[= 1]

sır: <Ar. 1. Bilinmesi, duyulması, açığa
vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

2. Gizlilik.

s. + lar (93b/14)

s. + larını (32b/2)

s. + rumı (112b/13)

[= 3]

sırca: Serçe parmağı.

s. + barmağ (110a/3)

[= 1]

sırma: <Yun. İnce gümüş tel.

s. + ignesi (110a/5)

[= 1]

sırr: <Ar. Gizli tutulan şey.

s. + ın (65b/16)

s. + ına (104a/12)

[= 2]

sız-: Süzülüp çıkmak.

s.-ub (93a/14), (93b/4)

[= 2]

sızla-: Derinden ağrımak.

s.-madı (99b/9)

[= 1]

sīnā: Tur-ı sina.

s. + ya (59b/10)

[= 1]

siccīn: <Ar. Kafirlerin hesabının kaydedildiği
yer, cehennem.

s. (75b/17), (75b/17), (76a/10), (76a/12),
(76a/3), (76a/6), (76a/6), (76a/8),
(76b/13), (76b/15), (76b/6), (78b/9),
(78b/9)

s. + den (76a/6)

s. + e (76a/15)

[= 15]

sidretü'l-müntehā: <Ar. Yedinci kat gökte bir
makam.

s. + da (4b/7)

[= 1]

sil-: Temizlemek.

s.-di (18a/7)

[= 1]

sil̄k-: 1. (Üzerindekileri düşürmek için bir şeyi)

Sallamak, sarsmak, silkelemek. 2.

Oynatmak, sarsmak, sallamak.

s.-erler (6a/13)

[= 1]

sil̄kin-: Sarsılmak.

s.-ür (45a/16)

[= 1]

sin: <Ar. Arap alfabesindeki ince s harfi.

s. + i (3b/14)

[= 2]

siñir: Duyulardan ve hareketlerden gelen uyarıları organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bunların oluşturduğu demet.

s. + lerinden (50a/3)

[= 1]

sinān: <Ar. Kargı, süngü, ok vb. savaş âletlerinin keskin ve sivri ucu, ok temreni, mızrak.

s. + ı (23b/14)

[= 1]

sind: Ülke ismi.

s. + e (36b/13), (39a/16)

[= 2]

sineg: *bk.* sinek.

s. + i (93a/7)

[= 1]

sinek: Karasinek, sivrisinek gibi çeşitleri olan uçucu böceklerin ortak adı.

s. + le (111a/11)

[= 1]

sin: Mezar.

s. + lelerinün (21b/12)

[= 1]

sipās: <Far. Allah için yapılan şükür, hamd.

s. (1b/6), (84a/5)

[= 2]

sirāc-ı münir: <Ar. Kur'an'da Hz. Muhammed için kullanılan ifade.

s. + (4b/10)

[= 1]

sivrisinek: Çift kanatlılardan, daha çok sulak, bataklık yerlerde üreyip çoğalan ve bir kısmı sıtma mikrobu aşıl原因an uçucu, dişisi sokucu ve kan emici böcek.

s. (10a/12)

[= 1]

siyer: <Ar. Hz. Muhammed'in hayâtı ve onun hayâtını konu edinen ilim dalı, bu dalda yazılan eser.

s. + de (70b/4)

[= 1]

siz: 2. çoğul şahıs.

s. (105a/17), (109a/12), (109a/13), (119a/2),
(14a/5), (19a/8), (26a/16), (28a/11),
(30a/6), (35b/14), (41b/4), (51b/4),
(51b/4), (51b/5), (52b/5), (58b/2),
(59a/5), (59a/6), (5a/2), (70b/10),
(70b/12), (73a/15), (78a/12), (78a/5),
(83a/12), (8a/4), (8b/10), (8b/6)

s. + çileyin (48a/7)

s. + de (14b/3)

s. + den (15b/15), (19a/10), (26a/8), (28b/13),
(31b/9), (35b/13), (86b/5), (9a/4)

s. + e (105a/17), (105b/1), (109a/11), (109a/13),
(109a/15), (109b/5), (111a/5), (19a/10),
(19a/2), (19a/4), (19a/5), (19b/1),
(26a/9), (26a/9), (26b/1), (28b/10),
(28b/16), (28b/17), (30a/3), (35b/13),
(38a/17), (38b/1), (40b/4), (44a/12),
(46a/11), (60a/1), (60a/13), (68a/3),

(70b/3), (70b/5), (70b/8), (7a/3),
(85a/4), (8b/12), (8b/14), (8b/15),
(8b/7), (8b/7), (8b/8)

s. + i (109a/16), (109b/13), (15b/16), (26a/10),
(38b/6), (40b/9), (46a/11), (47b/17),
(50b/16), (54b/12), (60b/2), (60b/3),
(7b/13), (8a/4), (8b/12), (8b/9), (9a/4)

s. + iñ (14a/17), (8b/1), (9a/14), (9a/17)

s. + ler (40a/15), (98a/7)

s. + lerden (10b/13), (14a/4), (26a/15)

s. + ün (47a/2)

s. + üñ (109a/17), (117b/12), (117b/3),
(119a/11), (14b/16), (15b/15), (19a/11),
(28b/11), (30a/15), (38b/6), (40b/16),
(47a/9), (54b/9), (60a/14), (60a/6),
(69b/16), (71a/3), (71a/3), (71a/4),
(71a/5), (71a/5), (73a/16), (73b/1),
(8b/13), (9a/7)

s. + üñçün (33b/9)

s. + üñçiün (61a/1)

s. + üñjile (117b/9)

s. + üñjle (8b/11)

s. + üñjedür (8b/13)

[= 134]

söyken-: Dayanmak, yaslanmak.

s.-üb (91b/10)

[= 1]

söyle-: **1.** (Anlatmak istediği şeyi) Sözle bildirmek. **2.** (Bir fikir veya husûsu) İleriye sürmek, ortaya koymak.

s. (52b/1)

s.-di (38a/1), (60a/15), (62a/12), (6a/9), (89a/7), (9a/8), (9b/5)

s.-diler (101b/4), (21a/6), (35b/4), (7b/11)

s.-dügi (46a/2)

s.-dügini (93a/3)

s.-dünj (21b/6)

s.-mek (30a/11), (55b/15)

s.-meyeler (45b/17)

s.-mez (33a/8)

s.-miş (47a/17)

s.-r (33a/12)

s.-ridi (9b/17)

s.-rsin (62b/14)

s.-rsiz (19a/9), (8b/6)

s.-ye (10b/13), (46a/1), (46a/2), (46a/3)

s.-yeler (29a/4), (45b/4)

s.-yesin (52b/1)

s.-yesi olursam (115a/1)

s.-yiser (11a/9)

[= 34]

söyled-: Söylemek işini başkasına yaptırmak.

s.-e (29a/2)

[= 1]

söz: **1.** Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. **2.** Bir fikri, bir isteği yazılı veya sözlü olarak anlatmaya, açıklamaya yarayan kelimeler yâhut cümleler dizisi, kelâm, kâvil, lakırdı.

s. (101b/10), (104a/9), (117a/11), (11a/9), (11b/1), (31a/16), (40b/3), (44b/11), (71a/2), (71a/2), (94a/15), (98b/13), (99a/13), (99a/8)

s. + başına (10a/6), (21b/11)

s. + de (52b/17)

s. + dür (63b/1)

s. + e (13a/9), (46a/7), (76a/1), (7b/4)

s. + geldüğünü (38a/12)

s. + i (11a/11), (19a/6), (21a/7), (31b/7), (32b/1), (32b/17), (38a/7), (70b/6), (7b/15), (91a/3), (9a/7), (9b/14), (9b/17)

s. + idür (70b/7), (77a/11), (77a/3), (94a/13)

s. + in (3a/4), (46a/2)

s. + ine (28b/14), (7b/17)

s. + işitmeyeler (101b/10)

s. + ler (102b/6), (115b/1), (63a/5)

s. + lerden (95b/16)

s. + leri (28a/4), (45b/4), (9b/5)

s. + lerini (32b/2), (86b/11)

s. + lerüñüz (73b/1)

s. + söyledi (6a/9)

s. + söylemek (55b/14)

s. + uzanur (115a/2), (116a/15)

s. + uzar (118a/9), (59b/16)

s. + ün (39a/9)

s. + üñ (60a/14), (97a/1)

s. + üñden (112a/6)

s. + üni (62b/13), (62b/14)

s. + üni işitmezlerdi (55b/14)

[= 68]

sözlü: Konuşan.

s. (36a/8)

[= 1]

süre: <Ar. Kur'an-ı Kerîm'in en küçüğü üç, en büyüğü 286 âyetten meydana gelen ve

Fâtiha, İhlâs, Nur gibi ayrı ayrı isimleri olan yüz on dört bölümünden her biri.

s. (103b/13), (15a/4), (2a/7), (2b/16), (61b/17), (66a/14), (71b/2), (74a/4), (80b/7), (83b/6), (91b/3), (94b/5), (99b/16)

s. + de (3a/5), (51a/12), (98b/1)

s. + nüñ (2a/15), (2b/15), (35b/3), (48b/8), (62a/5)

s. + sin (35b/13)

s. + sinde (104a/5)

s. + sine (36a/14)

s. + sini (103b/15), (2a/10), (2a/6), (62a/3), (66b/1), (66b/2), (71b/5), (75b/13), (83a/11), (91b/11), (91b/7), (94b/11)

s. + sinüñ (36a/12)

s. + yi (100a/2), (1b/13), (1b/17), (2a/14), (2a/8), (2a/9), (2b/12), (3a/4), (74a/6), (74b/12), (74b/16), (80b/10), (83a/12), (83b/10), (91b/11), (91b/15), (94b/12), (94b/8)

[= 55]

süre?: *bk* süre.

s. (92a/12)

[= 1]

suç: Günah.

s. (89b/15)

s. + ların (72b/13)

[= 2]

sufyān: Kişi adı.

s. (51b/17), (67a/16), (67b/4)

s. + dan (42b/9), (94a/8)

s. + ı tevridden (51a/9)

[= 6]

sufyān-ı şevrī: Kişi adı.

s. (74a/7)

[= 1]

suʿāl: <Ar. Sorulan şey, soru.

s. (103b/4), (111b/3), (116b/8), (15a/7),
(25b/15), (28a/6), (37a/14), (39b/16),
(56b/16), (59b/3), (66b/3), (73b/14),
(76a/10), (97a/14)

s. + étseleler (102b/8)

s. + inüz (105b/3)

s. + kıla (10b/16), (10b/17), (21a/14)

s. + kılısar (11a/7)

s. + kılmayısar (11a/9)

s. + kılsalar (4a/8)

s. + ola (23b/5)

s. + olısar (11a/12)

[= 24]

sulṭān: <Ar. 1. Mânevî saltanatları sebebiyle
bâzı din ve tasavvuf büyüklerine ve
tarîkat pîrlerine verilen unvan. 2.
Hükümdar.

s. (7b/11), (7b/12), (7b/14), (8a/14), (8a/15)

s. + kılmışdı (108b/11)

s. + lara (42a/3)

[= 7]

sulṭānlıg: Sultanlık.

s. + ına (117b/14)

[= 1]

suriyanu: Süryâni, Eski Sûriye (Şam) halkından
olan ve Süryânîliğe mensup bulunan
kimse.

s. + şâ'irleri (25a/11)

[= 1]

suva: <Ar. Huzeyl kabilesinin taptığı put.

s. + ları (108a/3), (108a/3)

[= 2]

süci: Şarap.

s. + den (48b/14), (78b/15)

s. + dūr (79a/2)

s. + lerūj (79a/2)

s. + nūj (79a/4)

s. + ye (79a/10), (79a/5)

[= 7]

sūcūd: <Ar. Secde etme, secde.

s. + ında (95a/5)

s. + uñuzda (95b/5)

[= 2]

sūd: 1. Süt. 2. Doğumdan sonra belli bir süre yavrularını besleyebilmeleri için kadınların ve memeli dişi hayvanların memelerindeki bezler tarafından salgılanan besin değeri yüksek, tatlımsı, özel kokulu, mâvi veya sarıya çalan beyaz renkli sıvı.

s. + den (48b/14)

s. + dūr (64a/13)

s. + emirce (112b/2)

s. + ırmağından (27a/6)

s. + ile (92a/13)

s. + inden (32a/7)

s. + ün şağmazlar (67a/12)

[= 7]

sūddī: Kişi adı.

s. (100a/17), (104b/9), (49b/9), (74b/14),
(96a/14)

[= 5]

sūkūn: <Ar. 1. Durma, hareketsiz kalma, durgunluk. 2. Gürültü ve patırtıdan uzak olma, sessizlik. 3. Rahat, iç huzûru.

s. (31b/12)

[= 1]

süleymān: Kişi adı.

s. (42b/12), (46b/13), (46b/14), (46b/16)

[= 4]

sümük: Burun boşluklarından gelen yapışkan sıvı.

s. (26b/3)

[= 1]

sūñūg: *bk.* sūñūk.

s. + i (32b/7), (93b/2)

s. + idür (93b/3)

s. + i sızlamadı (99b/9)

[= 4]

sūñūk: Kemik.

s. (32b/6), (32b/7)

s. + ler (20b/12), (34b/13)

s. + leri (33b/1), (33b/8), (34a/10), (34b/1),
(34b/12)

s. + lerin uvatdı (110a/14)

s. + lerümüz (51b/8)

[= 11]

sündüs: <Ar. Dokumasında altın ve gümüş teller bulunan, parlak renkli ve değerli bir ipek kumaş çeşidi.

s. + den (26b/12)

[= 1]

sünnet: <Ar. 1. Hz. Muhammed'in müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamâmı. 2. Tutulan, benimsenen yol, âdet.

s. (72a/4), (72a/4)

s. + i (3b/7), (3b/8)

s. + in (119a/1)

s. + kıldı (95a/1)

[= 6]

sünüg: *bk.* sünüg.

s. + i (33a/16), (33a/17)

s. + i görine (26b/14)

[= 3]

sür-: 1. Kovmak, uzaklaştırmak. 2. (Cezâ olarak) Ülkesinden veya yerinden başka bir ülkeye veya yere göndermek, nefyetmek.

s.-di (14b/13), (46b/13), (58b/7), (99b/10)

s.-e (108b/3), (37b/11)

s.-eler (100b/3), (22a/14), (22a/16), (22a/2),
(22b/12), (23b/1), (25a/10), (25a/11),
(25a/5), (25a/7), (25a/9), (28a/7),
(28b/3), (47b/5)

s.-enler (42a/4)

s.-er (46b/17)

s.-erdi (58b/3)

[= 23]

sürü-: Sürümek, sürüklemek.

s.-yeler (100a/13)

s.-yü (100a/15), (100a/15), (100a/16), (100a/16),
(28b/6), (46b/15), (46b/15)

s.-yü ileteler (28b/6)

[= 9]

sürin-: *bk.* sürün-.

s.-i (41b/11)

[= 1]

sürme: Kaygan.

s. (118a/4)

[= 1]

sürmelü: 1. Sürmeli. 2. Sürme çekilmiş, sürmelenmiş (göz). 3. Gözlerinde sürme bulunan, gözlerini sürmelemiştir olan veya gözleri tabî olarak sürmelenmiş gibi olan.

s. (26b/7)

[= 1]

sürür: <Ar. Sevinç.

s. + ı (36a/2)

[= 1]

sürün-: Karnı üzerinde yerde sürüklenir gibi ilerlemek.

s.-i (22a/4), (41b/11)

s.-i gideler (22a/4)

[= 3]

süs-

s. -miş (46b/9)

[= 1]

süsen: Boynuzlayan, boynuzla vuran.

s. + den (47b/12)

[= 1]

süsül-: Boynuzla vurulmak, dürtülmek.

s.-en (47b/12)

[= 1]

-Ş-

şâir: <Ar. Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

ş. (115a/16), (115b/7), (116a/11), (21b/8), (31b/1), (32b/1), (96b/7)

ş. + lerdür (31b/15)

ş. + leri (25a/11)

[= 9]

şâirlik: Şâir olma durumu ya da niteliği.

ş. (31b/12)

[= 1]

şād: <Far. Sevinçli, memnun.

ş. + olacağ (79a/15)

ş. + oldılar (53b/8)

ş. + olur (114b/5), (80b/17)

[= 4]

şādılığ: bk. şādılık.

ş. + ıla (82a/10)

[= 1]

şâdûrvân: <Far. Genellikle câmi avlularında bulunan, ortasındaki fiskiyeden ve kenarlarındaki musluklardan su akan, üzeri açık veya bir kubbe ile örtülü, dâire şeklinde, dört köşe veya çok köşeli havuz.

ş. + lar (27a/4)

[= 1]

şâdîlîg: *bk.* şâdlîk.

ş. + ıla (62a/4)

[= 1]

şâdîlîk: *bk.* şâdlîk.

ş. (26b/2), (81b/12)

ş. + de (25b/13)

ş. + evidür (25b/12)

[= 4]

şâdkâm: <Far. İsteğine kavuşup sevinmiş.

ş. (44a/17), (66a/4)

[= 2]

şâdlîk: Sevinçli olma durumu.

ş. (57a/3)

ş. + dan (57a/2)

[= 2]

şâfiî: Şâfi mezhebi.

ş. + yem (78a/6)

[= 1]

şâhid: <Ar. Kur'an'da Hz. Muhammed için kullanılan ifade.

ş. (4b/10)

[= 1]

şâhidin: Şahit.

ş. (86a/10), (86a/11), (86a/12), (86a/13),
(86a/14), (86a/15), (86a/16), (86a/3),
(86a/5), (86a/8), (86a/9)

[= 11]

şâm: Sûriye'nin başşehirinin ismi.

ş. + a (36b/12), (39a/15)

ş. + da (102a/16), (52a/1)

ş. + dadur (89a/13)

ş. + ıla (39a/13)

ş. + ilinde (89a/12)

[= 7]

şâr: <Far. Şehir.

ş. + larda (107b/8), (113b/10)

[= 2]

şāyed: <Far. 1. Şart bildirir, eğer. 2. İhtimal bildirir; belki, ola ki, bilfarz, muhtemelen.

ş. (32a/10)

[= 1]

şā'yet: <Far. Şart bildirir, eğer.

ş. (53b/3)

[= 1]

şābla-: Tokat atmak.

ş.-sın (36b/9)

[= 1]

şādılığ: *bk.* şādılık.

ş. + ıla (82a/7)

[= 1]

şāfak: <Ar. Güneş doğmadan önce ufukta görülen aydınlık.

ş. (82a/17), (82a/17), (82b/1), (82b/2), (82b/4)

ş. + tölıncağ (82b/3)

[= 6]

şāfī: <Ar. Şefaâtçi.

ş. + dür (4b/7)

[= 1]

şāḥş: <Ar. 1. Kimse, kişi. 2. Bir insanın görünen şekli ve sūreti. 3. Bir insanın varlığı, nefsi, zâtı.

ş. (21b/4)

ş. + ı şerīf (1b/9)

[= 2]

şāḥ: <Ar. Kesim, bölüm, parça.

ş. + dur (25a/2)

[= 1]

şāḥī: <Ar. 1. Bahtsız, nasipsiz, Hak katında makbul olmayan kimse. 2. Yol kesici, haydut.

ş. + olur (97a/11)

[= 1]

şārab: <Ar. 1. Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki. 2. İlahî aşk.

ş. (25b/5), (43a/12), (44b/8), (79a/12)

ş. + dan (74a/7)

ş. + dur (79a/11)

ş. + ı (98a/12)

ş. + ına (34b/9)

ş. + ı ṭahūr (27b/11), (27b/13), (27b/15), (28a/3)

ş. + ları (29b/10)

ş. + ları (79a/11)

[= 14]

şark: <Ar. Doğu yönü.

ş. + a (110b/3)

[= 1]

şecer: <Ar. Ağaç.

ş. + i aḥḍar (33b/13)

[= 1]

şeddād: Kişi adı.

ş. (108a/15), (108b/10), (108b/3), (108b/5)

[= 4]

şefa'at: <Ar. Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri.

ş. + éde (111a/5)

ş. + eylemege (44b/17), (45a/1)

ş. + günidür (24b/8)

ş. + i (9a/11)

ş. + inden (119a/2)

ş. + kılalum (24b/9)

ş. + kılup (95a/17)

ş. + olur (24b/8)

ş. + üj (95b/1)

[= 10]

şeffāf: <Ar. Işığı içinden geçirdiği için arkasındaki cisimlerin net olarak görülmesine engel olmayan, saydam.

ş. + kıldı (60b/6)

[= 1]

şeff'ü'l-müznibîn: (Günahların affı için şefâat eden) Hz. Muhammed.

ş. + dür (4b/8)

[= 1]

şefkatlü: Şefkatli, davranışları şefkat dolu olan.

ş. (118b/13)

[= 1]

şehādet: <Ar. Allah yolunda, millî ve mânevî değerler uğrunda ölme, canını fedâ edip şehit olma. **2.** Görülen ve bilinen bir durum veya iş hakkında şahitlik etme, tanıklık yapma.

ş. (114a/3), (77b/14)

ş. + hil'atin (81a/9)

[= 3]

şehîd: <Ar. Allah yolunda ve din uğrunda savaşıırken ölen kimse.

ş. + edesin (88a/17)

ş. + ler (24a/2), (27b/7)

ş. + oldu (88b/5)

[= 4]

şehir: <Far. Yerleşim merkezi, kent.

ş. (107a/14), (107b/16), (108a/14), (13b/10),
(7b/2)

ş. + de (7b/17)

ş. + den (108a/10), (57b/1)

ş. + di (107b/9)

ş. + e (107b/11)

ş. + kapısı (108a/3)

ş. + kapusunda (9b/6)

ş. + kenârından (9a/2)

ş. + lere (7a/15)

ş. + yaratmadı (108a/8)

[= 15]

şehirli: Şehir halkından olan kimse.

ş. (88b/1)

[= 1]

şehir: *bk.* şehir.

ş. (43b/3)

ş. + e (115b/12), (7a/17), (7b/10), (8b/10)

ş. + e giresidür (108b/8)

ş. + inde (36b/8), (52b/3), (89a/12)

ş. + ine (107b/7), (108b/14)

ş. + ini (55a/5)

ş. + üñ (108a/15), (10a/8)

ş. + üñ kapısına (108b/3)

[= 15]

şehir bin havşeb: Kişi adı.

ş. (43b/3)

[= 1]

şehvet: <Ar. Ölçüyü aşan şiddetli arzu, şiddetli istek.

ş. + e uyub (12a/16)

[= 1]

şek: <Ar. Şüphe, zan.

ş. (46a/7), (46a/7)

[= 2]

şekâvet: <Ar. 1. Eşkiyâlık, yol kesicilik, haydutluk, şakîlik. 2. Kötü yaratılışlı, kötü iş işleyecek tıynetle olma, kutsuzluk

ş. (105b/16), (96a/5)

ş. + e (12b/11)

ş. + ehlinden (85b/6)

ş. + ümüz (30a/8)

ş. + yëlleri (12b/10)

[= 6]

şekker tağları

ş. + na (27b/1)

[= 1]

şek: <Ar. Şüphe.

ş. + ümüz (38b/15)

[= 1]

şem'ün: Kişi adı.

ş. (8a/1), (8a/14), (8a/2), (8a/3), (8a/7)

[= 5]

şemme: <Ar. Çok az miktar, zerre miktârı.

ş. (37b/5), (40a/8)

[= 2]

şems: <Ar. Güneş.

ş. (16b/10), (16b/5)

[= 2]

şer: <Ar. Kötülük, fenâlık.

ş. (13a/4), (13a/4), (21b/3), (55a/12)

ş. + 'amelün (21b/1)

ş. + cezâsın (21b/3)

ş. + den (10b/9), (46a/14), (61a/6), (69a/12),
(6b/12), (7a/10), (84b/5), (92b/15)

ş. + i (21a/17)

[= 15]

şerâit: <Ar. Şartlar, koşullar.

ş. + i (84a/10)

[= 1]

şer': <Ar. Şeriat.

ş. + e (75a/5)

[= 1]

şerbet: <Ar. Meyve özü, su ve şekerle yapılan
tatlı içecek.

ş. (25b/2)

ş. + in (38a/5)

ş. + şunalar (27b/8)

[= 3]

şerh: <Ar. Açık açık anlatma, îzah.

ş. + êdersem (59b/16)

ş. + eylemek (29b/3), (30a/13)

[= 3]

şerî'at: <Ar. 1. Allah'ın kulları için peygamberleri vâsıtasıyla koymuş olduğu îman, ahlâk, ibâdet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, din.

ş. (13b/12), (5a/15)

[= 2]

şerîf: <Ar. 1. Şerefli, kutsal, mübârek. 2. Soyu temiz ve şerefli olan, asil kimse. 3. Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan'ın soyundan gelen kimse ve bu kimseler için kullanılan unvan sözü.

ş. (1b/9), (3a/5), (3b/7)

ş. + gündür (84b/10)

[= 4]

şerîk: <Ar. 1. Ortak. 2. Arkadaş.

ş. + den (13b/5)

ş. + i (12a/1)

ş. + kııl (53b/1)

[= 3]

şerik: <Ar. Ortak koşma.

ş. + den arındı (97b/6)

[= 1]

şerî'at: <Ar. İslam hukuku.

ş. + ı (97a/5)

[= 1]

şerr: <Ar. Kötülük, fenâlık.

ş. + i (96a/4)

ş. + inçden (44a/4)

ş. + inden (88a/2), (88a/9)

[= 4]

şevk: <Ar. 1. Allah aşkı ile insan gönlünde meydana gelen coşkunculuk. 2. Işık, parıltı, şavk. 3. Sevinç, neşe, keyif. 4. Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

ş. (13a/7)

ş. + inden (26b/15)

[= 2]

şeyâ'in: <Ar. Şeytanlar.

ş. (93a/9)

[= 1]

şeyb: <Ar. Saçın sakalın ağarması, ihtiyarlık, kocama.

ş. + ünçden (31a/15)

[= 1]

şeybe: Kişi adı.

ş. (5b/1), (62a/6), (79b/11), (91b/14)

[= 4]

şeyh: <Ar. Bir tarıkata girip seyr ü sülûkünü tamamladıktan sonra o tarikatın başına geçen kimse.

ş. (11a/10), (11a/5), (11a/7), (11a/8)

ş. + oğlı (99a/7)

ş. + oğlunuş (99a/8)

[= 6]

şeytân: <Ar. Meleklerin başı ve hocası olduğu halde isyan edip Allah'ın emirlerine karşı geldiği için huzurdan kovulan ve rahmetten uzak kalan âsî varlık, iblis.

ş. (111a/3), (111a/3), (28b/13), (48a/17), (76a/13), (92b/7), (92b/7)

ş. + a şapmaduk (28b/17)

ş. + a şapmaş (28b/11)

ş. + dan (93a/6), (93a/8)

ş. + ı racim (70b/6)

ş. + lardan (91a/8)

ş. + maşamıdur (76a/6)

ş. + yolına (60a/4)

[= 15]

şeytân-ı laîf: <Ar. Lanetlenmiş şeytan.

ş. (111a/1)

[= 1]

şîre: <Far. Şıra.

ş. (34a/13), (34b/10)

[= 2]

şît: <Ar. Şit Peygamber, Hz. Adem'in evlatlarından. Kendisine elli sayfa inmiştir.

ş. + e (99b/1)

[= 1]

şîr: <Ar. Duygu ve heyecanları etkili bir şekilde anlatan edebî eser.

ş. (31b/2)

ş. + öğretmedük (31b/1)

[= 2]

şîr: *bk.* şîr.

ş. (31b/7), (31b/7)

ş. + yile (31b/10)

[= 3]

şibli: Kişi adı.

ş. (11a/7)

[= 1]

şifâ: <Ar. 1. Hastalıktan kurtulma, iyi olma, eski sağlığına tekrar kavuşma, onma. 2. Derman, ilâç, devâ.

ş. (70b/8)

ş. + buldı (7b/8)

ş. + bulurlar (7b/5)

ş. + dur (27a/8)

ş. + kıla (43a/13)

ş. + oldı (9b/2)

ş. + vèrdi (87b/1)

ş. + vère (87a/17)

ş. + vèremezem (87b/10)

ş. + vèren (87a/15), (87b/10)

ş. + vèürsin (87b/9)

[= 12]

şikāyet: <Ar. Durumundan memnun olmayıp yakınma veya başına gelen bir dertten sızlanma.

ş. + édeyin (21b/10)

ş. + kıldı (115a/10)

[= 2]

şimāl: <Ar. 1. Dört ana yönden biri, yüzünü doğuya dönen kimsenin sol tarafına düşen cihet, kuzey. 2. Bulunulan yere göre bu yöne düşen yer veya ülke.

ş. + yelleri (12b/8)

[= 1]

şimden: Şimden gerü, bundan sonra.

ş. (26b/1), (27b/13), (28a/10), (31a/7), (37b/3), (40a/6)

[= 6]

şimdi: İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

ş. (110b/7), (38b/16), (39a/1), (39a/9), (53a/14), (54a/4), (58b/12), (85b/13), (87a/2), (98a/14)

ş. + den (53a/7)

ş. + ki (48a/4), (72b/6)

ş. + ye (38b/16)

[= 14]

şirīn: <Far. 1. Tatlı. 2. Hoşa gidecek niteliklere sâhip, sevimli, iç açıcı, cana yakın.

ş. (36a/8)

[= 1]

şirk: <Ar. Allah'a eş ve ortak koşma, ortak isnat etme.

ş. + ün (44a/11)

[= 1]

şiş-: Gerilip kabarmak, şişkin bir durum almak.

ş.-erdi (16a/2)

[= 1]

şol: Şu, o.

ş. (101a/1), (101a/9), (101b/17), (102b/12),
(102b/12), (102b/4), (103a/3),
(104b/17), (106b/13), (109b/2),
(113a/13), (117a/17), (117b/15),
(119a/6), (17b/6), (17b/7), (2a/8),
(36a/7), (36b/3), (37b/7), (38b/13),
(39a/13), (39a/2), (40b/16), (43b/1),
(44b/6), (45b/9), (46a/17), (46b/14),
(51a/6), (52b/4), (55a/11), (55b/12),
(55b/16), (60a/16), (60b/11), (62a/12),
(63b/12), (64a/15), (64b/1), (65a/10),
(65a/8), (69a/16), (70a/4), (75b/10),
(75b/11), (75b/14), (7b/14), (80b/6),
(87a/11), (91a/17), (93a/12), (93b/14),
(93b/9), (97a/5), (97a/8)

[= 56]

şolqadar: Şu kadar.

ş. (85a/17), (87b/6)

[= 2]

şolok: O saatte.

ş. + sâ'at (48a/2), (72b/2), (88a/3), (93a/9)

[= 4]

şom: <Ar. Uğursuz.

ş. (8b/10), (8b/10), (8b/16)

[= 3]

şomluğ: *bk* şomluk.

ş. + ıdur (8b/14)

[= 1]

şomluk: Uğursuzluk.

ş. (8b/17)

[= 1]

şöyle: Şuna benzer, şunun gibi.

ş. (101a/13), (101b/7), (103a/2), (107a/7),
(109b/1), (110a/13), (113b/16),
(116b/14), (116b/16), (118a/15),
(18a/3), (20b/2), (38a/12), (41b/12),
(41b/15), (42b/11), (46b/4), (46b/8),
(49a/15), (49b/1), (49b/17), (49b/5),
(52b/11), (55a/17), (55a/5), (55a/6),
(55b/13), (55b/3), (61b/7), (61b/9),
(65b/4), (65b/7), (66a/11), (67a/12),
(67b/10), (67b/11), (67b/16), (70a/12),
(70b/1), (72a/13), (76a/12), (78b/16),
(79b/3), (81a/17), (83b/4), (92a/8),
(93a/8), (96b/13)

ş. + dür (38a/11)

ş. + siz (52b/5)

[= 50]

şu: Çok uzakta olmayan kimse veya şeyi işâret yoluyla belirtir.

ş. (49b/14), (64a/2)

ş. + lardan (75b/2)

ş. + ına (46b/10), (46b/3), (64a/14), (87b/8)

ş. + ndan (89b/15)

ş. + nlar (12b/14), (41b/15), (78a/9)

ş. + nlara (2a/8)

ş. + nlardan (63b/17), (64a/1)

ş. + nlardur (79a/14)

ş. + nuş (102a/8), (118a/2), (37b/17), (51a/13),
(65a/2), (78b/2), (79a/15), (90a/12),
(97b/1), (97b/2)

[= 25]

şu'ayb: Kişi adı.

ş. (99a/15)

[= 1]

şu'ledâr: <Far. Alevli, alevlenmiş, ışıklı.

ş. (41a/3)

[= 1]

şuğul: <Ar. İş, meşgale, gâile.

ş. + dedür (25b/4)

ş. + leri (25b/9)

[= 2]

şübhe: <Ar. Kuşku, tereddüt.

ş. (46a/7)

[= 1]

şübhelü: 1. Şüpheli. 2. Şüphe uyandıran, kuşku veren. 3. Güvenilmeyen, karışık ve sakıncalı tarafları olan.

ş. (12a/17)

[= 1]

şükr: *bk.* şükür.

ş. (1b/6)

ş. + üm (16a/5)

[= 2]

şükür: <Ar. Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

ş. (114b/12), (13b/11), (14a/6), (84a/5)

ş. + eylemek (4a/11)

ş. + eylemez (114b/9)

ş. + eylemezler (11b/13), (30b/11), (32a/7)

ş. + eyleye (33a/13)

ş. + eyleyeler (25b/2)

ş. + kılaydı (4a/12)

ş. + kılmaz (114b/8)

ş. + kıılır (114b/5)

[= 14]

-T-

tāʿat: <Ar. 1. Allah'ın emirlerine uyma, emredilene yapma. 2. İbâdet, takvâ.

t. (12b/3), (12b/5)

t. + a (110b/17)

t. + ıla (81b/1), (84b/12), (100b/4)

t. + ina (46a/10), (65b/11), (79a/7)

t. + inca (119a/8)

t. + ında (78a/10), (99a/10)

t. + ı (12b/14)

t. + ın kıılmağa (100a/12)

t. + ın kıılub (100a/13)

t. + kıılama (116b/5)

t. + kııldıklarıçün (101b/6)

t. + kıılmadı (11a/14)

t. + kıılub (15b/17)

t. + kıılurdu (16a/1)

t. + umuza (119a/11)

[= 21]

tâhir: <Ar. 1. Temiz, pak, arı. 2. *tasavvuf* Allah'ın ilâhî emirlere karşı gelmekten koruduğu kimse.

t. (46b/2)

[= 1]

tâʿife: <Ar. 1. Grup hâlindeki insan topluluğu, bölük, fırka, takım, cemâat. 2. Kabîle, kavim.

t. (16a/7), (22a/9)

[= 2]

tâkat: <Ar. Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

t. + leri (30b/10)

[= 1]

târik: Kişi adı.

t. (42b/5), (92b/2), (92b/4), (92b/4), (92b/6), (92b/8)

t. + ı (92b/5)

[= 7]

tâvūs: Kişi adı.

t. + dan (74b/17)

[= 1]

tâyife: <Ar. Bölüm, takım, guruh.

t. (95b/11)

[= 1]

ṭāz: <Fār. Kel, saçsız.

t. (80a/1)

[= 1]

ṭaʿām: <Ar. Yemek, aş.

t. (116b/12), (19a/3), (26b/5), (34b/9), (45a/5),
(64b/4), (64b/5)

t. + dileyeler (29b/14)

t. + dur (100b/16), (60b/16)

t. + ı (100b/16), (100b/8), (98a/12)

t. + ına (64a/11), (64a/8), (64b/7)

t. + lar (12a/16), (84a/7)

t. + lardan (11b/10)

t. + ları (29b/10)

t. + larısa (12a/15), (12a/17)

t. + uñ (64a/13)

t. + vèrmek (19a/4)

[= 24]

ṭaʿāmlandır-: Doyurmak.

t.-mazlar (116b/10)

[= 1]

ṭaʿn: <Ar. Kınama.

t. + lar (52b/4)

[= 1]

ṭabak: <Ar. İçine yiyecek koyulan kap.

t. (44b/5)

[= 1]

ṭabīʿat: <Ar. 1. İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıkların hepsi, doğa. 2. Bir kimsenin davranışlarına yön veren yaratılışı, huy, meşrep, mizaç.

t. + ın (27a/3)

[= 1]

ṭağ: 1. Dağ. 2. Çevresindeki arâziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütleli.

t. (112b/8), (13b/7), (51b/14), (75a/11), (88a/3)

t. + a (87b/17)

t. + dan (111a/6), (87b/15), (88a/1), (88a/3)

t. + dır (75a/11)

t. + ı (110b/14), (13b/10), (13b/7), (52a/3),
(70a/10), (70a/9)

t. + ında (15b/4)

t. + ından (13b/7)

t. + ıyla (51b/15)

t. + lar (100a/14), (103a/4), (118a/12), (118a/4),
(14b/6), (20a/6), (27b/5), (42a/10),

(51a/6), (51a/7), (58a/11), (58a/7),
(61a/3), (67a/8), (67b/13)

t. + lara (100a/15)

t. + larda (100b/2), (117a/5), (117a/6), (13a/13)

t. + lardan (13b/7)

t. + larda olurlardı (107b/6)

t. + ları (118a/3), (40b/6), (40b/8), (95a/7)

t. + larına (29b/8)

t. + uñ (100a/16), (75a/15)

t. + una (6a/5)

[= 50]

tağarcuk: Dağarcık.

t. (59a/14)

[= 1]

tağıl-: 1. Dağılmak. 2. Düzgünlüğü, intizâmı
bozulmak, toplu ve düzenli durumdan
çıkmak, karışık bir hal almak.

t.-miş kılları (kaleleri) (34a/15)

t.-miş saclar (20b/12)

[= 2]

tahta: Taht.

t. + lar (111a/8)

[= 1]

tañur: <Ar. Çok temizleyici.

t. (27b/11), (27b/13), (27b/15), (28a/3), (44b/7)

t. + içmekde (25b/6)

t. + içüre (74a/7)

[= 7]

tañşirlik: Kusurlu, kabahatli.

t. + kılma (99a/10)

[= 1]

tañ-: (Bir şeyi başka bir şey üzerine) İliştirmek,
tutturmak veya geçirmek, asmak.

t.-dılar (9b/6)

[= 1]

tañeb: <Ar. 1. İsteme, dileme, arzu etme. 2.
Dilek, istek.

t. + i ñmāñün (5b/2)

[= 1]

tañm-: Damlamak, damla hâlinde düşmek, damla
damla akmak.

t.-aydı (26b/16), (29b/9)

t.-sa (43b/7)

[= 3]

tañma'sız: Aç gözlülük.

t. (37a/17), (40a/2)

[=2]

ṭamu: Cehennem.

t. (100a/14), (100b/14), (106a/1), (118b/6),
(28b/16), (43a/3), (43b/10), (43b/3),
(43b/7), (43b/9), (80b/2), (97a/12),
(98b/17)

t. + ‘aṣṣīleri (118a/4)

t. + ‘azābı (30b/3)

t. + ‘azābından (44a/5)

t. + ‘azābımı (30a/13)

t. + da (15a/11), (15a/12), (25b/11), (38b/14),
(43a/11), (43a/4), (43a/7), (43b/14),
(4b/8)

t. + dağı (5b/9)

t. + dan (118b/8), (15a/13), (30b/1), (48a/8),
(73b/11), (85b/10)

t. + dağ (21b/7)

t. + dandur (15a/13), (15a/9)

t. + dan kırtıla (100a/3)

t. + dan kırtılalar (44a/17)

t. + da yanarken (43a/17)

t. + dur (106a/13)

t. + ehli (100b/16), (28a/7), (28b/4), (43a/3),
(43a/7), (43b/13), (48a/9)

t. + ehline (101a/3), (29b/13), (44a/13)

t. + ehlini (100a/8), (114a/1)

t. + ehliniñ (44a/15)

t. + ehliniñ (100b/15), (101a/1), (25b/10),
(28b/2), (29b/6), (43a/16), (43a/16)

t. + halkını (28a/13)

t. + kapuların (104b/3)

t. + kapusına (28b/7)

t. + māliline (39a/8)

t. + muz (103a/7)

t. + nuñ (118a/11)

t. + odı (100a/11)

t. + odıdur (100a/7)

t. + odın (10b/16)

t. + sı (42a/11), (42a/15), (61a/10), (61a/7),
(69a/8), (76b/5)

t. + sın (118b/4)

t. + sına (73b/10), (82a/3), (82a/5)

t. + ya (112b/15), (12a/13), (28a/7), (28b/17),
(29a/12), (29b/2), (32a/15), (32b/10),
(32b/13), (38b/10), (42a/12), (42a/14),
(42b/14), (47a/6), (48a/4), (48a/9),
(49b/8)

t. + ya düşüre (29a/12)

t. + ya gideler (5b/10)

t. + ya gireseydür (78a/13)

t. + ya girür (75b/1)

t. + ya girürler (75a/17)

t. + ya kıoya (90b/16)

t. + ya süreler (25a/10), (25a/11), (25a/5),
(25a/7), (25a/8), (28b/3), (47b/5)

t. + ya vardumıdı (21b/6)

t. + yı (118a/1), (118a/14), (29b/2), (69a/9),
(13a/17)

t. + yılanlarından (29b/5)

t. + zencirlerinden (29b/8)

[= 117]

tañ: Sabah vakti.

t. + ıladı (84b/11)

[= 1]

tañla-: Şaşırmak, hayret etmek.

t.-dı (107b/16)

t.-rdılar (79b/13)

[= 2]

tañla-: Ayıplamak.

t.-dı (112b/16), (92a/17)

t.-dılar (102a/2)

[= 3]

tañık: 1. Bir kimse veya şeyi, bir olayı gözüyle
gören ve gördüğünü, bildiğini anlatan
kimse, şahit. 2. Delil, hüccet.

t. + dur (3a/6)

t. + oluñ (9b/1)

[= 2]

tañıklık: 1. Tanık olma durumu, şahitlik, şahâdet.
2. Tanık olan kimsenin yaptığı iş.

t. + vèrdüm (3a/7)

t. + vèren (89a/8)

t. + vèrüñ (95a/13)

t. + vèürem (75a/16), (8a/17)

t. + vèürlerdi (89b/13)

t. + vèürse (98a/6)

[= 7]

tañıklık: *bk.* tañıklık.

t. + vèürem (3b/10)

[= 1]

tañış-: (Daha önce birbirini tanımayan kimseler)
Birbirlerinin kimliklerini, mesleklerini
vb. öğrenmek.

t.-dı (54a/2)

t.-ib (55b/4)

[= 2]

tanışıkçı: Müşavir.

t. + olur (80b/15)

[= 1]

tanıklık: *bk.* tanıklık.

t. (29a/5)

[= 1]

tap-: < Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek.

t.-anlar (32a/15)

t.-arlar (54a/3)

t.-arlardı (20a/17)

t.-arsın (54a/4)

t.-arsız (111a/2), (111a/4), (54b/8)

t.-aruz (111a/2)

t.-dılar (111a/9)

t.-ıñ (28b/12)

t.-maduğ (28b/17), (30a/4)

t.-mañ (28b/11)

t.-mayaydum (78a/7)

t.-mazlar (89b/12)

t.-uñ (109a/11), (111a/5)

[= 17]

tapıca: Tapan, itaat eden.

t. + lardan (89a/17)

[= 1]

tar: Dar.

t. + dur (70a/8)

t. + kılsa (114b/7)

t. + ola (51b/1)

[= 3]

tura-: Tarakla tellerini birbirinden ayırmak,
karışıklığını gidermek.

t.-rken (111b/14)

[= 1]

taraf: Yön.

t. + ından (19a/14)

[= 1]

tarak: Saç, sakal ve tüylü şeylerin kıllarını
birbirinden ayırmaya ve karışıklığını
gidermeye yarayan, kadınların süs
olarak veya saçlarını tutturmak için de
kullandıkları dişli âlet.

t. (111b/14)

[= 1]

tart-: (Terâzi, kantar vb. ölçme âletleriyle) Bir şeyin ağırlığını bulmak.

t.-ariken (19b/5)

t.-mağda (74b/1), (74b/2)

t.-mağdan (75a/7)

t.-sağ (74b/4)

[= 5]

tartıcı: Tartma işini yapan kimse.

t. + lar (75a/17)

[= 1]

tartıl-: Tartılma işi.

t.-ur (23a/1)

[= 1]

taş: 1. Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki mâden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim. 2. Bunlardan kopmuş veya koparılmış parça.

t. (110b/4), (111a/6), (53a/15), (87a/3), (87a/6)

t. + a ururlardı (109b/1)

t. + dur (76b/7)

t. + ı (38a/5), (5b/15), (76b/7)

t. + ın (111a/7)

t. + ını (19b/4)

t. + ile (9b/8)

t. + la (8b/12)

t. + larından (108a/9)

t. + öşürdiler (9b/15)

t. + uñ (76b/11)

[= 17]

taş-: 1. (Sulu ve sıvı şeyler için) Bulunduğu yere sığmayarak dışarıya doğru akmak. 2. (Kendisi için belli olan sınırın) Ötesine geçmek, bulunduğu yere sığmamak.

t.-dı (89b/8)

t.-ub (90a/7)

[= 2]

taşra: Dışarı.

t. (107b/13), (17a/2), (25a/11), (58b/8), (59a/10), (59a/3), (81a/17), (8a/13), (9b/7)

t. + dağı (104a/17)

t. + olmaya (119a/2)

[= 11]

tat-: Tat alma duyusu yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.

t.-mayalar (43a/13)

[= 1]

taflu: 1. Tatlı. 2. Şeker tadında olan, içinde şeker bulunan, tadı hoş olan, ağıza hoş gelen.

t. (96b/6)

t. + olaydı (26b/17)

t. + sı (71b/16)

t. + sına (67b/7)

[= 4]

tavāf: <Ar. Kutsal sayıp etrâfını dolaşma, ziyâret etme.

t. + éderler (104b/12)

[= 1]

tavar: 1. İnek, özellikle koyun ve keçi gibi hayvanların ortak adı. 2. İnek, özellikle koyun ve keçi sürüsü.

t. (114b/3)

t. + a (18b/5)

t. + ımız (57b/8)

t. + ın şuarırken (19b/3)

t. + lardan (32a/1), (32a/6)

t. + uñuz (14a/17)

[= 7]

tavaruzlu: Mallı, zengin.

t. + kavm (107b/5)

[= 1]

tıraka: Korku.

t. + kopdı (58b/17)

[= 1]

toğrag: *bk.* toprak.

t. + ı (6a/13)

[= 1]

toğrak: *bk.* toprak.

t. (6a/10)

[= 1]

toğ-: 1. (Güneş, ay, yıldızlar) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etmek. 2. Var olup ortaya çıkmak, zuhur etmek.

t.-alar (17a/11), (17b/3)

t.-an (68a/17)

t.-ar (16a/14), (16a/16), (16b/11), (17b/13),
(92b/3)

t.-madı (84b/2)

t.-uñ (17a/9)

[= 10]

toğur-: *bk.* toğur-.

t.-miş (59b/7)

[= 1]

toğra- 1. (Bir şeyi) Keserek parçalamak, parça parça kesmek. 2. (Bir şeyi) Parça parça keserek bir şeyin içine katmak.

t.-dı (34a/14)

t.-duğı (34b/10)

[= 2]

toğran- 1. Doğranmak. 2. Parça parça edilmek, kesilip parçalanmak.

t.-a (30a/2)

[= 1]

toğru: *bk.* toğru.

t. + yol (28b/12), (52a/7), (63b/5)

[= 3]

toğruluğ: Doğruluk.

t. + ıla (105b/16)

[= 1]

toğru: Doğru. Hak ölçülerine uygun olan şey, gerçek, hakikat.

t. + yola (9a/5)

[= 1]

toğur- Doğurmak, meydana getirmek.

t.-mak (68b/9)

[= 1]

toksan: 1. Doksan. 2. Seksen dokuzdan sonra, doksan birden önce gelen sayının adı. 3. Bu sayıyı gösteren rakam, 90.

t. (103b/13), (23a/13), (23a/14), (23a/3), (2b/17), (4a/5), (94b/6), (99b/17)

[= 8]

toksan iki: Doksan birden sonra, doksan üçten önce gelen sayının adı. 92.

t. (99b/17)

[= 1]

toksan tokuz: 99.

t. (23a/13), (23a/14)

t. + ı (4a/5)

[= 3]

tokuz: Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı, 9.

t. (103b/13), (23a/13), (23a/14), (23a/4), (52b/9), (60a/1), (61b/13), (61b/14), (61b/15), (61b/15), (66a/15), (71b/3), (74a/4), (83b/6), (91b/4), (94b/5), (96a/14)

t. + ı (4a/5)

[= 18]

toğuzuncı: Dokuzuncu, dokuz sayısının sıra sıfatı, sırada yeri sekizinciden sonra, onuncudan önce olan.

t. (22b/4)

t. + sı (52b/15)

[=2]

tol-: 1. Dolmak. 2. (Boş bir şey veya yer) İçine giren bir şeyle dolu hâle gelmek, boş olmaktan çıkmak.

t.-a (31b/10)

t.-dı (55b/13), (58b/17), (92a/14), (92a/15)

t.-mağ (31b/9)

t.-sa (82b/10)

[=7]

tolâ-: Dolamak, etrâfında döndürüp sarmak.

t.-sa (49b/3)

[=1]

tolan-: Bir şeyin etrâfında dönmek, dolaşmak.

t.-alar (17b/3)

t.-dı (16b/7), (48b/15)

t.-ur (49b/13)

[=4]

tolâş-: Dolaşmak, gezinmek.

t.-dı (54b/1)

t.-miş (41a/14)

[=2]

toğdur-: Doldurmak, boş bir şeyi dolu hâle getirmek.

t.-dılar (108b/13)

t.-miş (70a/12)

t.-ub (88b/10)

[=3]

tolm-: *bk* tolun-.

t.-cağ (82b/4)

t.-duğundan (82b/3)

t.-madı (84b/2)

[=3]

tolu: 1. Dolu. 2. Boşun zıddı.

t. (13b/11), (18a/14), (44b/2), (44b/2), (55b/5), (58b/7)

t. + dur (41a/2), (55b/5)

t. + sı (116a/8), (12b/5)

[=10]

tolu: 1. Dolu. 2. Havanın üst tabakalarındaki su zerrelerinin soğuktan donması ile

oluşan ve yere buz hâlinde düşen iri,
yuvarlak yağmur tânesi.

t. + urur (12b/2)

[= 1]

tolun-: Ayın dolunay durumuna gelmesi.

t.-ur (16a/16), (16b/9)

t.-urlar (17b/14)

[= 3]

tomar: <Yun. Boru şeklinde bükülmüş deri
kâğıt vb.

t. (20a/14)

[= 1]

ton: 1. Don. 2. *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Elbise.

t. (56b/12)

t. + lar (56b/15), (83b/15), (85b/2)

t. + lardan (57a/8), (80b/16)

t. + ları (38a/16)

t. + ların (56a/8)

[= 8]

tonuz: Domuz.

t. (48a/3)

[= 1]

toprağ: toprak.

t. + ı (33b/5), (38a/6)

[= 2]

toprak: 1. Yer kabuğunun, üzerini kaplayan
çürümüş organik maddelerden ve kütle
kırıntılarından oluşan canlıların
yaşamasına elverişli kısmı. 2. Bu
kısmından belli bir maksatla ayrılmış
parça.

t. (110b/4), (110b/9), (116a/5), (33b/7), (48b/2),
(66a/10)

t. + dan (33b/3), (33b/4), (48b/1)

t. + eder (33b/6)

t. + eylese (66a/9)

t. + olalar (47b/10), (48a/11), (48a/13), (48a/2)

t. + olaydım (48b/6)

t. + olayduk (46a/16)

t. + olayduk (47b/12), (48a/12), (48a/4)

t. + olmuşlardır (36a/17)

t. + olub (20b/8)

t. + oluñ (47b/10), (48a/1), (48a/10)

t. + yığardı (68b/7)

[= 26]

topçolu: Dopdolu, çok dolu, tamamen dolu.

t. + dur (41a/2)

[= 1]

topuğ: 1. Topuk. 2. Ayağın toparlakça olan arka kısmı.

t. + ina (22a/6), (29a/13)

[= 2]

toy-: 1. Doymak. 2. Açlık duygusu gidinceye kadar yemek, tok hale gelmek.

t.-mışdı (82a/8)

t.-ura (2b/3)

[= 2]

toyğar: Tarla kuşu.

t. + a (46b/13)

[= 1]

toz: Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

t. (66a/5)

t. + konmuş (66a/7)

[= 2]

tūfān: <Ar. Nuh peygamber zamânında dünyâyı kaplayacak şekilde yağın çok şiddetli yağmur.

t. (52b/13), (55a/3)

t. + ı (55a/14)

t. + vëribdi (55a/3)

[= 4]

tūr: <Ar. 1. Hz. Mûsâ'nın vahiy ve tecellîye mazhar olduğu dağ, Sînâ dağı, Tūr-ı Sînâ. 2. İlâhî feyiz ve tecellîlerin müşâhede edildiği yer.

t. + ı sînāya (59b/10)

t. + tağı (52a/3)

t. + tağında (15b/4)

[= 3]

tudağ: *bk.* tudağ.

t. + ı (27b/12)

[= 1]

tudağ: 1. Dudak. 2. Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her biri.

t. (114b/16)

t. + larını (31b/14)

[= 2]

tufüliyyet: <Ar. Çocukluk.

t. + hâline (30b/15)

[= 1]

tur-: 1. Durmak. 2. Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak.

t. (34b/13)

t.-a (23b/12)

t.-alar (18a/2), (20b/17), (21b/12), (23b/10)

t.-dı (11a/8), (14b/12), (29a/6), (34b/15),
(53b/11), (59b/9)

t.-dılar (13b/16)

t.-dukları (30b/8)

t.-mağ (15b/15)

t.-mağdan (16a/1)

t.-miş ola (22b/13)

t.-miş olalar (22b/14), (22b/16), (24a/3)

t.-muş ola (24a/2)

t.-uñ (20b/14), (7a/9)

t.-ur (29b/15)

[= 24]

tuş ol-: İsabet etmek, rast gelmek.

t. + a (84b/13)

t. + sa (84b/4)

[= 2]

tut-: Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.

t.-a (29a/14)

t.-ar (27a/3)

t.-ariken (19b/4)

t.-arlar (32a/10)

t.-ayım (16a/4)

t.-dılar (9b/5)

t.-ğıl (68b/2)

t.-mayınca (88a/14)

t.-miş (102b/15)

t.-miş olalar (22b/15)

t.-ub (5b/7)

[= 11]

tutul-: (Güneş ve ay için) tutulma olayına uğramak.

t.-a (20a/7)

[= 1]

tuz: Kokusuz, dili yakan yemekleri tatlandırmada kullanılan madde.

t. (61a/1)

[= 1]

tün: Gece.

t. (26b/4)

[= 1]

tā: Ta ki.

t. (102b/11), (103a/11), (103a/11), (103b/1),
(104a/16), (106b/11), (111a/9),
(119a/2), (11b/2), (11b/9), (14a/15),
(16a/13), (16a/14), (16a/17), (16b/10),
(17b/14), (18a/2), (18b/9), (27b/15),
(31a/3), (31b/4), (31b/5), (37b/7),
(38a/13), (39a/4), (40a/15), (40b/8),
(41a/11), (41a/17), (41a/2), (42a/12),
(42b/14), (45a/10), (45b/1), (46b/8),
(46b/9), (50a/4), (54a/10), (54a/10),
(54a/16), (54a/8), (55b/17), (57a/13),
(58a/12), (5a/13), (5b/6), (64a/11),
(64a/9), (66a/1), (66b/11), (66b/12),
(66b/13), (68b/1), (68b/7), (69a/14),
(70b/1), (71b/10), (71b/11), (71b/12),
(73a/11), (77a/17), (77b/4), (77b/8),
(78b/17), (80b/16), (83b/17), (84a/13),
(84b/11), (84b/13), (85a/11), (88a/14),
(8a/14), (8b/10), (92a/3), (95a/16),
(99a/5), (9b/13), (9b/16), (52a/9)

[= 79]

tābi': <Ar. 1. Birine veya bir şeye uyan, onun arkası sıra giden. 2. Birinin emri altında bulunan, onun hâkimiyeti altında olan, bağlı. 3. Hz. Muhammed'i görmüş olanları (ashâbı) gören, onlardan hadis dinleyen.

t. + ola (6b/3)

[= 1]

tāc: <Far. 1. Üstünlük, kudret ve kuvvet âlameti olarak başa konan başlık. 2. Hükümdarlık alâmeti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kisvesi.

t. (24a/4), (35b/17)

t. + ın (12b/13)

t. + ını (2a/17)

t. + urmuşlar (25a/4)

[= 5]

tāhā: <Ar. Kur'an'da Hz. Muhammed için kullanılan ifade.

t. (4b/10)

[= 1]

tā'ib: <Ar. Tövbe eden kimse.

t. + ler (24b/16)

[= 1]

tā tā: <(?) İncilde Hz. Muhammed için kullanılan ifade.

t. + dur (4b/9)

[= 1]

tāze: <Far. 1. Kurutulmamış veya kurumamış olan, yeşil. 2. İlk ve yeni durumunu

koruyan, bayatlamamış, bozulmamış olan. **3.** Dinç görünüşlü, yıpranmamış, körpe.

t. + dür (34b/10)

t. + kan (56a/10)

t. + ola (66a/4)

t. + olur (11b/15)

[= 4]

tāzelig: Tazelik, taze olma durumu.

t. + in (78b/14)

[= 1]

ta'accüb: <Ar. Şaşma, hayret etme.

t. + dür (117b/13), (35a/4)

t. + eyledi (34a/16)

t. + kıldı (34b/11)

[= 4]

ta'biye: <Ar. **1.** Yerli yerine koyup hazırlama, yerleştirme. **2.** İstenen sonuca ulaşmak için izlenen yol, taktik. **3. asker.** Savaşın gerektirdiği şekilde askerî birlikleri düşmana karşı yerleştirme, kullanma ve yönetme sanatı, taktik.

t. + étmişdür (115b/3)

[= 1]

ta'fīm: <Ar. **1.** Öğretme, belletme. **2.** Ders verme, okutma, öğretim, tedris.

t. + kıldım (14a/7)

[= 1]

ta'riż: <Ar. **1.** Dokunaklı söz söyleme, dokundurma. **2.** Kinâye yoluyla söylenen dokunaklı söz, taş.

t. + kılub (9a/7)

[= 1]

ta'zīm: <Ar. Hürmet etme, saygı gösterme, büyük sayıldığını belli edecek şekilde güzel muâmelede bulunma.

t. + ile (96a/1)

[= 1]

ta'ziye: <Ar. Baş sağlığı dileme.

t. + sine (57a/13)

[= 1]

tafzīl: <Ar. Birini veya bir şeyi diğerlerine tercih etme, diğerlerine üstün görme.

t. (77a/8)

t. + dür (98a/16)

[= 2]

tağyir: <Ar. 1. Değiştirme, başka şekle sokma.

2. Bozma.

t. + kılayduķ (30b/8)

t. + oldı (34b/4)

[=2]

taħıl: <Ar. İnsan ve hayvan besini olarak kullanılan buğday, arpa, yulaf, mısır, çavdar vb. tâneli bitkilerin ortak adı, hubûbat.

t. + lar (60b/17)

[=1]

taħrîr: <Ar. 1. Kaydetme, deftere geçirme. 2.

Yazı yazma, kitâbet.

t. + ine (2b/15)

[=1]

taħt: *bk* taħt.

t. (108b/15)

t. + dayiken (91a/12)

t. + lar (78b/11), (78b/12), (80a/16)

[=5]

taħta: <Far. Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.

t. (8a/6)

t. + dur (78a/17), (90b/16)

[=3]

taħfîf: <Ar. 1. Hafifletme. 2. Kolaylaştırma.

t. + ile (10b/7)

[=1]

taħıl: <Ar. Buğday, arpa, yulaf, mısır, çavdar vb. tâneli bitkilerin ortak adı, hubûbat.

t. + larına (55b/8)

[=1]

taħt: <Far. Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

t. + lar (101b/12), (25b/15)

[=2]

taħdîr: <Ar. 1. Ezelde Cenâb-ı Hakk'ın olmasını dilediği şeyler, her şey hakkında vermiş olduğu ezeli karar, alın yazısı, kader. 2. Beğenme, güzel bulduğunu, beğendiğini belirtme.

t. (17b/5), (50b/15)

t. + de olur (5a/5), (5a/7)

t. + edüpdurur (116a/10)

t. + eyledük (17b/5)

t. + idür (16b/2)

t. + i ilâhî (38a/10)

t. + i kelâm (92b/10)

t. + im (52a/15)

t. + imdendir (116b/3)

[= 11]

takrîr: <Ar. Sözle anlatma, ifâde ve beyan etme,
anlatış.

t. (73b/15)

t. + dür (107a/8)

t. + êtdim (60a/1)

[= 3]

takşîrlik: <Ar. Kusurlu, kabahatli olma durumu.

t. + kılmamış (22b/5)

t. + kılmış (22b/6), (23b/8)

[= 3]

tamām: <Ar. 1. Tam olarak, eksiksiz. 2.
Bütünlüğünü bozacak bir eksiği
olmayan (şey), bütün. 3. Bitmiş,
tamamlanmış.

t. (112a/10), (114a/8), (17b/8), (34b/8), (44b/13),
(49b/15), (55a/4), (55a/6), (58b/16),
(72b/11), (74b/3), (74b/5), (7a/5),
(91b/11)

t. + êtdüğü (84b/7)

t. + ola (20b/10), (29a/11)

t. + oldu (106b/12), (34b/15), (37b/3), (40a/6),
(91a/6)

t. + olduğu (37b/2), (40a/4)

t. + olduğdan (108b/1)

t. + olmağičün (16b/2)

t. + olmuş (31a/7)

t. + olsa (82b/9), (93a/1)

t. + olur (16a/15), (16a/17), (4a/13), (4a/15),
(4a/17)

t. + vèrdiler (74b/9)

[= 35]

tağrı: 1. Tanrı. 2. Allah.

t. (103a/2), (107a/3), (109a/11), (109a/13),
(116a/17), (117b/3), (13a/10), (16b/8),
(19a/4), (19a/5), (25b/6), (32b/10),
(34a/1), (35a/5), (42b/3), (44b/17),
(57a/3), (60a/13), (60a/6), (60b/5),
(63a/8), (71a/4), (72b/15), (73a/3),
(78b/11), (87b/5), (8b/5), (8b/7),
(90a/1), (90a/2), (90b/11), (90b/11),
(92a/7), (92b/4), (94a/17), (94b/2),
(96a/4), (97a/1)

t. + çün (22a/10)

t. + dan (26a/10), (27a/12), (3a/15), (52a/7),
(52a/8), (62b/15), (65a/10), (93a/2),
(97b/4), (9a/10)

t. + danķorķub (22a/12)

t. + danki (5a/8)

t. + dōstları (24a/16)

t. + dur (105a/4), (113b/14), (33b/9), (74a/3),
(75b/9), (96b/4)

t. + ķorķusından (22a/12)

t. + kim (39a/13)

t. + kitābından (64b/17)

t. + larınızdır (60a/8)

t. + m (114b/4), (114b/8), (62b/3), (78a/7)

t. + ŋ (109a/2), (111b/1), (111b/17), (113b/7),
(61a/17), (62b/9), (87b/4), (87b/5),
(95b/15)

t. + ŋdan (81b/6), (81b/8)

t. + ŋ işidür (113b/13)

t. + ŋuza (9a/17)

t. + nıŋ (36b/10), (54a/4)

t. + nuŋ (112b/4), (16b/1), (30b/16), (34a/16),
(44b/15), (6b/6), (70b/1), (70b/10),
(72b/2), (73b/4), (79a/7), (94a/2)

t. + nuŋ āyetlerinden (18b/15)

t. + nuŋ birliğine (11b/14), (11b/4), (15a/5),
(98a/5)

t. + nuŋ dōstıdır (94a/2)

t. + nuŋ hıŋmı (69a/9)

t. + nuŋ hediyyesin (26a/16)

t. + nuŋ luŋfına (72a/11)

t. + nuŋ raĥmetinden (77b/13)

t. + nuŋ resūlinden (75a/1)

t. + nuŋ vaĥdāniyyetine (11b/3)

t. + nuz (58b/2)

t. + nuzvan (60a/14)

t. + resūli (65b/6), (72a/13), (86b/5)

t. + resūlinde (62a/2)

t. + resūlinden (100a/2), (42b/13), (73b/6),
(74a/6), (76b/4), (80b/9), (84b/16),
(85a/1), (91b/6), (91b/9), (94b/7)

t. + resūline (45a/3)

t. + resūlüne (41b/5)

t. + sı (112a/1), (112a/5), (113a/11), (52a/3),
(75b/11), (82a/14), (87b/5), (8b/1)

t. + sıdır (44b/15)

t. + sına (54b/7), (56a/15), (63b/1), (81b/2),
(88b/6)

t. + sınıj (81a/13)

t. + sıvan (60a/8)

t. + te'ālā (10b/13), (10b/14), (10b/16), (13a/14),
(16a/7), (18a/6), (21a/6), (23a/3),
(2a/5), (2b/3), (33b/7), (34a/17),
(34b/16), (34b/2), (35a/2), (71a/14),
(96b/14)

t. + te'ālādan (15b/11)

t. + te'ālānuj (14b/4), (34a/5), (4a/2), (5a/17),
(7b/3)

t. + vaḥyidür (31b/3)

t. + ya (109a/11), (13b/11), (14a/6), (15b/16),
(25b/2), (32a/7), (53b/8), (54a/1),
(69a/15), (72b/10), (72b/11), (72b/9),
(73a/2), (88b/8), (89b/16), (95a/10),
(96a/1), (96a/2)

t. + ya taparuz (111a/2)

t. + ya yalvaralar (17a/7)

t. + ya yalvaralum (30a/6)

t. + yı (109a/16), (8b/16), (9b/1)

[= 188]

taḥrılığ: *bk.* taḥrılığ.

t. + ıma (112a/7)

t. + uñla (58b/4)

[= 2]

taḥrılığ: Uluhiyet.

t. + da'vāsın (60a/11)

[= 1]

taḥru: *bk.* taḥrı.

t. + m (87b/3), (87b/4), (88a/12)

t. + ŋ (107a/6), (107a/9), (110a/10), (111b/3),
(117a/15), (95b/16)

t. + ŋdan (44b/12)

t. + ŋuñ luḥfına (72a/16)

t. + ŋuz (47b/16)

t. + ŋuzvan (60a/6)

[= 13]

tarla: Tarıma elverişli, belirli ve sınırlı toprak
parçası.

t. (107b/6)

t. + ların (55a/16)

[= 2]

taşarruf: <Ar. Bir şeye sâhip olma ve sâhip
olduğu şeyi istediği gibi kullanma
yetkisi.

t. + êder (91a/15)

[= 1]

taşdîk: <Ar. 1. Gerçek olduğunu söyleme, doğru olduğunu bildirme, doğrulama. 2. Doğru ve yerinde bularak kabul etme, onaylama, onama, tasvip etme.

t. + kılasız (8b/9)

t. + kılavuz (8a/4)

t. + kılub (8a/16)

[= 3]

taşrîh: <Ar. Açık açık anlatma, şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıklama, apaçık belirtme.

t. (4b/3)

[= 1]

têz: <Far. 1. Çabuk geçen, süratli. 2. zî: Çabuk, hemen.

t. (17a/3), (50a/2), (53b/13)

t. + in (58a/15)

t. + ola (36b/5), (36b/5), (58a/3), (82a/4), (96b/12), (97a/7)

[= 10]

te‘âlâ: <Ar. “Şâni yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

t. (100a/3), (100b/17), (101a/2), (101a/4), (101b/2), (102a/1), (102a/3), (102a/5),

(102a/8), (102b/10), (102b/6), (102b/7), (103b/15), (103b/2), (103b/4), (103b/4), (104b/5), (105a/17), (105a/2), (105b/1), (105b/10), (105b/8), (106b/10), (106b/16), (106b/6), (107b/7), (107b/8), (108a/16), (108a/7), (108a/8), (108b/3), (109a/1), (109a/8), (109b/13), (109b/15), (109b/17), (109b/6), (109b/8), (10a/7), (110a/12), (110a/3), (110a/5), (110b/5), (111a/11), (111a/17), (112b/1), (112b/3), (113a/17), (113b/10), (113b/15), (113b/4), (114a/14), (114b/10), (114b/2), (114b/6), (115a/1), (115a/4), (115b/2), (116/ā), (116a/9), (117a/16), (117a/2), (117a/3), (117a/4), (117b/13), (117b/4), (118a/8), (118b/7), (119a/15), (119a/16), (11a/6), (11a/9), (13a/8), (16b/4), (17a/13), (17b/10), (18a/17), (18a/8), (19a/14), (20b/15), (20b/7), (21a/13), (21a/16), (21b/4), (25a/2), (28a/1), (29a/2), (31b/1), (32a/15), (34b/5), (35b/12), (35b/6), (36a/6), (36b/1), (36b/15), (36b/2), (37a/10), (37a/2), (37a/4), (37b/10), (37b/2), (38b/12), (39a/11), (39a/8), (39b/13), (39b/5), (39b/7), (3a/4), (40a/11), (40a/14), (40a/16), (40a/5), (40b/4), (40b/5), (40b/7), (41b/1), (41b/3),

(41b/7), (41b/9), (42a/14), (42b/10),
(43a/3), (43b/14), (44a/15), (44a/2),
(44b/9), (45b/5), (46a/1), (46a/4),
(46b/1), (46b/3), (46b/7), (46b/7),
(47a/12), (47b/1), (47b/14), (47b/17),
(47b/7), (47b/8), (48b/10), (48b/17),
(49a/5), (49a/8), (49b/16), (4a/6),
(50a/14), (50b/4), (50b/9), (51a/12),
(51a/14), (51b/11), (51b/16), (52a/10),
(52a/12), (52b/15), (52b/6), (53b/1),
(53b/5), (54a/12), (54b/12), (54b/15),
(55a/10), (55a/14), (55a/3), (55a/7),
(55b/10), (55b/2), (56a/17), (56b/2),
(57b/15), (58a/11), (58a/14), (58a/2),
(58a/9), (58b/16), (58b/9), (59b/10),
(59b/14), (59b/5), (5a/3), (5b/17),
(60a/15), (60b/11), (61a/11), (62a/10),
(62a/16), (62b/7), (63a/7), (63a/9),
(63b/11), (63b/5), (63b/8), (64a/15),
(64a/4), (64a/9), (66a/9), (66b/10),
(66b/4), (66b/8), (66b/9), (67a/17),
(67b/5), (68b/14), (69b/6), (6a/6),
(70b/17), (71a/13), (71a/15), (71a/5),
(71a/7), (71a/9), (71b/5), (71b/8),
(71b/9), (72b/14), (72b/7), (72b/8),
(73a/11), (74a/10), (74a/8), (74b/11),
(74b/16), (74b/7), (75a/3), (75a/8),
(76b/11), (77b/1), (77b/14), (77b/9),
(78a/3), (79a/14), (79a/17), (80b/11),

(81a/3), (81a/6), (81a/8), (81a/9),
(82b/4), (83a/15), (83b/10), (83b/13),
(84a/1), (84b/4), (85a/5), (85a/7),
(86b/2), (87b/1), (88a/10), (88a/6),
(88b/13), (89a/4), (89b/6), (90b/14),
(91a/9), (91b/1), (91b/7), (92a/2),
(92a/5), (92b/1), (92b/14), (92b/5),
(93a/4), (93b/5), (93b/9), (94b/15),
(94b/8), (95a/1), (95a/11), (95b/1),
(95b/6), (96a/10), (96b/14), (96b/9),
(98b/13), (98b/9), (99a/17), (99b/14),
(99b/7), (9b/9)

t. + dan (109b/11), (2b/14), (95a/17)

t. + dur (106a/9), (86a/9)

t. + nuç (105a/3), (105b/2), (105b/2), (37a/13),
(39b/16), (45b/10), (51a/4), (71b/12),
(76a/12), (87a/6), (90b/7), (99b/11)

t. + ya (37a/16), (40a/2), (62a/8), (64a/5)

[= 300]

tebdîl: <Ar. 1. Değiştirme, değiştirilme, başka
şekle sokma. 2. Kıyâfet değiştirerek
halkın arasında gezme.

t. (34b/4)

[= 1]

tebessüm: <Ar. Gülümseme.

t. + eyleye (20b/3)

[= 1]

tebsi: *bk.* tepsi.

t. + ye (53a/10)

[= 1]

tecellî: <Ar. 1. Görünme, belirme, görünür olma, zuhur etme. 2. Allah'ın kudretinin şahıslarda ve eşyâda görünmesi.

t. (28a/2)

t. + êde (28a/1)

t. + kılub (77b/17)

[= 3]

tedbîr: <Ar. Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çâre, önlem.

t. (64b/7)

t. + eyleciler (50b/7)

t. + kıldı (64a/9)

[= 3]

tefâsîr: <Ar. Kur'an tefsirleri.

t. + de (104a/4)

[= 1]

teferriüc: <Ar. 1. Eğlenmek için yapılan gezinti. 2. Ferahlama, içi açılma, gamı gitme.

t. + êderken (48b/13)

t. + kıldı (48b/12)

t. + kılordı (34a/16)

[= 3]

tefsîr: <Ar. 1. Yorumlama, yorum. 2. Kur'an-ı Kerim'in âyet veya sûrelerini açıklama.

t. (86a/6)

t. + de (102b/14), (109a/4), (110a/16), (110b/10), (46b/1), (52a/16)

t. + e (116a/15), (117a/11), (119a/4), (40b/3), (47b/8), (53a/16), (59b/16), (85b/17), (99a/14)

t. + i kebîrde (14b/5)

t. + inde (13a/13), (36b/15), (39a/10), (39b/1)

t. + kıldı (92b/5)

t. + kıldı (69b/1)

t. + lerde (48a/15)

[= 24]

tefsîr-i merâyâdî: <Ar. Merâyâdî Tefsiri.

t. + de (4a/1)

[= 1]

tehlîl: <Ar. Kelime-i tevhîdi, "Lâ ilâhe illallah" sözünü söyleme.

t. + ile (117b/7)

t. + ile ineler (117b/1)

[= 2]

te'ḥīr: <Ar. 1. Erteleme, sonraya bırakma. 2. Geciktirme, geciktirilme.

t. + kılavuz (18b/8)

[= 1]

te'kīd: <Ar. 1. Daha önce yazılmış veya söylenmiş olan bir şeyi tekrar hatırlatma, bir daha bildirme. 2. Sağlamaştırma, berkitme.

t. (5a/4)

t. + den (5a/4)

t. + dür (50b/16)

t. + i hüccet (6a/17), (5b/2)

t. + kıla (5a/4)

[= 6]

te'līf: <Ar. 1. Eser yazma, toplayıp kaleme alma. 2. Yazılmış eser.

t. + kılana (2b/15)

[= 1]

tek: <1. Biricik, yegâne, eşi olmayan. 2. Bir.

t. (105a/2), (106a/3)

t. + dür (106a/8), (106b/6)

t. + i (105a/11)

[= 5]

tekālīf: <Ar. Teklifler, yükümlülükler.

t. + den (81a/3)

[= 1]

tekbīr: <Ar. İslâm dîninde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allâhu ekber" sözü.

t. + getürdi (97b/12)

[= 1]

tekebbirlik: *bk.* tekebbürlük.

t. + eyledikleri (5b/8)

[= 1]

tekebbürlük: *bk.* tekebbürlük.

t. + edenler (42a/5)

[= 1]

tekebbürlük: < Ar. Kibirlik.

t. + ederler (83a/9)

t. + édüb (100b/5)

t. + êtdi (100a/12)

[= 3]

tekrār: <Ar. 1. Aynı olay, iş yâhut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi. 2. *zf.* Yeniden, bir daha, yine.

t. (73b/12), (73b/14)

t. + da (73b/15)

t. + kıldı (73b/16)

[= 4]

tekyelen-: <Ar. Dayanmak, güvenmek, îtimat etmek.

t.-ürdi (37b/13)

[= 1]

tekzīb: <Ar. Yalanlama, doğru olmadığını açıklama.

t. + eylediler (7a/14)

t. + kıldıkları (32b/2)

[= 2]

telaffuz: <Ar. Bir harfi ses özelliklerini, bir kelimeyi hecelerin uzunluk ve kısalığını, kalınlık ve inceliğini, vurgu özelliklerini belirterek söyleme, söyleyiş, söyleniş.

t. + kılırlar (3b/14)

[= 1]

telbīs: <Ar. 1. Ayıbını, kusûrunu gizleme. 2. Doğrucu görünerek aldatma, gerçeği başka türlü gösterme, oyun, hîle.

t. (19a/7)

[= 1]

temāşā: <Ar. 1. Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme. 2. Zevkle seyredilen şey, görünüş. 3. **tasavvuf.** Maddî ve mânevî âlemlerdeki ilâhî güzellikleri, Allah'ın tecellîlerini seyretme.

t. (57a/3)

t. + dan (57a/2)

[= 2]

temşîl: <Ar. Belirgin özelliklerini aksettiren simgesi durumunda olma.

t. + dür (5b/13), (5b/8)

t. + getürdi (102a/8)

[= 3]

ten: <Far. 1. Vücut, beden. 2. İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

t. + dür (106b/15), (106b/16)

t. + e (106b/17)

t. + i (26b/14), (26b/14)

t. + ile (13b/2)

t. + in (85a/5)

t. + lerin (110a/13)

t. + lerinden (49a/14)

t. + leriniz (40b/11)

t. + siz (106b/17)

t. + üjü (11a/4)

t. + üjü bezedi (84a/8)

[= 13]

tenākūz: <Ar. Bir sözün diğer bir sözle çelişmesi, çelişki.

t. (97a/15)

[= 1]

tendürüst: <Far. Sağlıklı, sıhhatli, dinç.

t. + kılmadım (11a/5)

t. + kılıyoruz (7b/6)

[= 2]

tene^um

t. + a (25b/2)

t. + kılayın (20a/1)

t. + kıldılar (80a/3)

[= 3]

tensiz: Cansız.

t. + cāna (106b/17)

t. + cāndur (106b/16)

[= 1]

tenzīl: <Ar. 1. Gökten indirilen vahiy, Kur'an-ı Kerim. 2. Aşağı indirme.

t. (5a/5)

[= 1]

tepsi: Fincan, tabak, bardak vb. taşımaya yarayan, derinliği az, çeşitli büyüklükte düz kap.

t. + ye (53a/9)

[= 1]

ter: <Far. 1. Tâze. 2. Islak, yaş.

t. (12a/16)

t. ü tâze (11b/15)

[= 2]

terāzū: <Far. Bir kolun iki ucuna asılı iki kefedenden meydana gelen tartı âleti.

t. (19b/5), (23a/17), (75b/1)

t. + katında (22b/16)

t. + lar (75b/2)

t. + nuş (95a/6)

t. + sına (85b/4)

t. + ya (23a/1)

[= 8]

tercümān: <Ar. Bir dilde söylenen bir şeyi sözlü olarak başka bir dile çeviren kimse, dilmaç.

t. + ola (10b/14)

[= 1]

tercūme: <Ar. 1. Bir metin veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme, çeviri. 2. Tercüme edilmiş eser.

t. + éydem (2b/12)

t. + kılıbdur (99a/7)

[= 2]

terennüm: <Ar. 1. (Kuş için) Şakıma, ötme. 2. Kulağa çok hoş gelen tesirli nağme veya nağmeler dizisi.

t. + eyleye (20b/4)

t. + kıılır (27b/3)

[= 2]

tereşşuh: <Ar. Sızma, sızıntı yapma, ufak damlalar hâlinde çıkma, terleme.

t. + éde (26b/5)

[= 1]

terk: <Ar. 1. Bırakma. 2. Allah'tan başka her şeyi gönlünden çıkarma, kalben vazgeçme.

t. + éde (116b/17)

t. + édüb (36a/11)

t. + étdiler (111a/1)

t. + étdük (98a/14)

t. + étmedi (10a/1)

[= 5]

terkeş: <Far. Sırtta taşınan ok çantası, ok kuburu, tirkeş.

t. + imden (88a/15)

t. + inden (88b/2)

[= 2]

terkīb: <Ar. Birkaç şey birleşip yeni bir şey meydana getirme.

t. + oldı (34b/14)

[= 1]

tersā: <Far. Hıristiyan.

t. (68a/10), (84a/6)

t. + ya (68a/10)

[= 3]

tertib: <Ar. 1. Sıralama, sıraya koyma. 2. Hazırlama, düzenleme.

t. + edüb (50b/10)

[= 1]

tesbîh: <Ar. 1. Allah'ı takdis ve tenzih etme, Hakk'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme. 2. Namaz sonunda "Sübânallah, elhamdülillâh, Allâhu ekber" sözlerini otuz üçer defa söyleme.

t. (117b/1), (117b/7), (45a/9), (95a/15), (95a/2)

t. + ederin (96a/2)

t. + i (15b/2)

t. + in (95a/1)

t. + ile (84b/12)

t. + inden (45a/9)

t. + kılgıl (96a/1)

t. + kıların (95a/9)

t. + okuyalar (2a/16)

t. + ola (26b/4)

[= 14]

teslîm: <Ar. 1. Allah'ın hükmüne îtirazsız râzi olma, boyun eğme, mukadderâtı kabullenme. 2. Bir söz veya meselenin

gerçek olduğunu kabul etme. 3. Emâneti yerine verme.

t. (3b/8)

t. + êde (2a/17)

t. + êdince (2a/17)

[= 3]

tesnîm: <Ar. 1. Cennetteki bir ırmağın adı. 2. Cennet içkisi.

t. (79a/11), (79b/2)

t. + den (79a/10)

[= 3]

teşbîh: <Ar. Benzetme, benzetilme.

t. + eyledi (17b/11)

[= 1]

teşrîh: <Ar. Bir meseleyi bütün yönleriyle inceden inceye tetkik edip açıklama, açma, meydana çıkarma.

t. + i a'zâ (115a/3)

[= 1]

teṭavvu': <Ar. Farz ve vâciplere ilâve olarak nâfile ibâdet yapma.

t. (114a/16)

t. + ları (114a/14)

[=2]

tevāzü: <Ar. Alçak gönüllülük, kibirli olmama, gösterişsiz olma.

t. + kılmaktadır (37a/9)

[=1]

tevāzü: <Ar. Alçak gönüllülük.

t. + kılmaktadır (39b/12)

[=1]

tevbe: <Ar. 1. İşlediği bir hatâdan, suç veya gûnahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme. 2. Bu karârı ifâde eden söz.

t. (17a/17), (17b/2)

t. + eylese (77a/15)

t. + kapısı (17b/1)

t. + kılanlar (24b/15)

t. + kılmadılar (90a/5)

t. + sin şıyub (77a/16)

t. + yolını (96b/3)

[=8]

tevekkül: <Ar. Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra kadere râzı olup sonucu Allah'tan bekleme, işlerini

Allah'a bırakma, yeis ve kederden kurtulma, Allah'a güvenme.

t. (13a/6)

[=1]

tevfik: <Ar. 1. Allah'ın yardımı, Allah'ın, kulunun fiilini rızâsına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irâde ve rızâsına uygun işler yapmaya muvaffak kılması. 2. Uygun duruma getirme, uydurma.

t. (97a/4)

[=1]

tevhid: <Ar. 1. Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme. 2. “Lâ ilâhe illallah” sözünü söyleme, zikretme.

t. (113a/14), (36b/9), (77b/14), (81a/9)

[=4]

tevkîc: <Ar. 1. Pâdişah fermanlarına, menşur ve mektuplara konulan ve imzâ yerini tutan alâmet, nişan, tuğra. 2. Altı çeşit yazıdan (aklâm-ı sitte) pâdişahlara âit belgelerde kullanılan, harflerinin yarısı düz, yarısı yuvarlak, sülüs yazıya nispetle boyları, çanakları ve küpleri daha küçük ve kıvrak olan, bütün

harfleri birbirine bitiştirilebilen yazı çeşidi.

t. + i ilāhīdūr (81a/10)

t. + lerūñ (81a/11)

[= 2]

tevrīd: *bk.* tevrīt.

t. + den (51a/9)

[= 1]

tevrīt: <Ar. 1. Tevrat. 2. Dört kutsal kitaptan Hz. Mûsâ'ya indirileni, Mûsevîlerin mukaddes kitabı.

t. (64b/4), (99b/3)

t. + de (4b/8)

t. + dedür (4a/4)

[= 4]

tımarla-: 1. Özen göstermek. 2. Yarayı pansuman etmek.

t.-mağa (67a/13)

[= 1]

tīz: <Far. Keskin.

t. + ola (23b/2)

[= 1]

tilāvet: <Ar. Kur'an'ı güzel sesle ve kurallara göre okuma.

t. + e (17a/1)

[= 1]

tiryāk: <Ar. Derde devâ, en etkili çâre.

t. + eşişdürür (12a/3)

[= 1]

tohm: <Far. Tohum kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

t. + saçarlar (12b/1)

t. + un (12b/3)

t. + umı (13a/2)

[= 3]

toz: Küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

t. (67a/9)

t. + a (66a/10)

t. + ından (52a/6)

[= 3]

tozlu: Üzerinde toz olan, tozlanmış.

t. (66a/8)

[= 1]

tut-: Tarafından olmak.

t.-alım (6a/4)

[= 1]

türk : Ana yurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönlere yayılarak büyük devletler kuran, Türkçenin değişik lehçeleriyle konuşan millet ve bu milletten olan kimse.

t. + e (36b/13), (39a/16)

[= 2]

türkçe: Ural-Altay dil âilesinin Altay dilleri dalına, yapı bakımından eklemeli diller grubuna giren, Türkiye’de ve Türkler’in hâkim olduğu ülkelerde kullanılan dil, Türk dili.

t. (110b/7)

[= 1]

türki: 1. Türkler’le ilgili. 2. Türkçe.

t. + yye (2b/12)

[= 1]

tüz: Düz.

t. + ine (88b/4)

[= 1]

-U-

u:

u. (108b/3), (37a/11), (37b/15), (39b/14)

[= 4]

ubbey ibni halef: Kişi adı.

u. (32b/5)

[= 1]

ubeyy bin ka’b: Kişi adı.

u. + dan (91b/5)

[= 1]

ubeyye: Kişi adı.

u. (48a/9)

[= 1]

‘ubeyye: Kişi adı.

a. + den (67b/11)

[= 1]

ubeyye bin ka’b: Kişi adı.

u. + dan (62a/2)

[= 1]

ubeyye bin ka’ab: Kişi adı.

u. + dan (71b/4)

[= 1]

ubeyye bin ka’b: Kişi adı.

u. (86a/8)

u. + dan (80b/9)

[= 2]

ubeyye ibni halef: Kişi adı.

u. (32b/17), (33a/4), (33a/6)

[= 3]

ubeyy ibni halef: Kişi adı.

u. + e (33a/2)

[= 1]

ubeyyi ibni ka'b: Kişi adı.

u. + dan (74a/6)

[= 1]

'ubüdiyyet: <Ar. Kulluk.

a. (37b/3), (40a/5)

[= 2]

uc: *bk* uç

u. + ı (53a/14), (91a/3), (91a/3)

u. + ın (102b/15)

[= 4]

uc-: *bk* uç-

u.-alar (27b/5)

[= 1]

ucmağ: *bk* uçmak.

u. + a (95b/2)

u. + a görecidür (97a/4)

[= 2]

'ucub: <Ar. Kendini büyük görme, kendini beğenme, gurur, kibir.

a. + olmaya (38b/2)

[= 1]

uç: 1. Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası. 2. Kenar, yan.

u. + ı (43a/7)

u. + ına (53a/5)

u. + ında (108b/16)

[= 3]

uç-: (Kuş, böcek gibi kanatlı hayvanlar) Havada yol almak, havada gitmek.

u.-a (67a/9), (67b/14)

u.-dı (94b/16)

[= 3]

uçmağ: *bk* uçmak.

u. (47a/6), (73b/8), (79a/12)

u. + a (112b/6), (113b/6), (26a/10), (27a/6), (28a/7), (44a/17), (48a/9), (78b/3), (9b/10)

u. + a gide (24b/16)

u. + a gideler (24a/11), (24a/14), (24a/8), (24b/1), (24b/14)

u. + a gireler (25b/1)
u. + a girmek (42a/12)
u. + a girmez (74a/16)
u. + a ilemeler (114b/1), (28b/4)
u. + a iletmege (50b/1)
u. + a varasın (52a/9)
u. + ı (101b/7), (117b/16), (117b/17), (48b/12),
(73b/5), (95a/14)
u. + ıla (106a/1), (13a/7), (80b/1)
u. + umuz (103a/7), (78b/5)
u. + un (48a/13)
u. + uğ (26a/11)
u. + uğ kapuların (104b/2)

[= 39]

uçmak: *E. T. Türk ve halk ağzı.* Cennet.

u. (101b/11), (101b/12), (101b/8), (102a/10),
(102a/14), (113b/3), (48a/7), (61a/13),
(66b/16), (69a/10), (74b/1), (78b/3),
(80a/15), (98b/17)

u. + avların (84a/12)

u. + avlarını (84a/11)

u. + bağçeleri (36a/1)

u. + da (101b/9), (101b/9), (102a/1), (102b/1),
(112b/3), (113a/17), (113b/5), (15a/10),
(15a/9)

u. + dan (15a/13), (58a/15), (59b/12), (80a/14),
(80a/15)

u. + dandur (15a/12), (15a/8)

u. + döşeklerin (102b/11)

u. + dur (106a/12), (108a/8)

u. + ehli (28a/6), (44b/11), (48a/9), (78b/4),
(79a/2)

u. + ehline (102a/14), (102a/5), (44b/13)

u. + ehlinün (44a/15), (44b/5), (79b/2)

u. + kapusına (80a/16)

u. + köşklerin (102b/10)

u. + lar (90a/12)

u. + ni'metine (101b/7)

[= 51]

uçmaklık: Cennetlik.

u. + oldı (85b/7)

[= 1]

uçucu: Uçabilecek niteliklere sâhip olan,
uçabilen.

u. + kuşlar (67b/15)

[= 1]

uğra- Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek, gidip kısa süre kalmak.

u.-dı (107b/11), (33a/2)

u.-dılar (7a/17)

u.-dum (97b/17)

u.-duñ (88b/8)

u.-ğil (97b/17)

u.-salar (80a/6)

u.-yacak (42a/12)

u.-yacaksız (42a/14)

u.-yalar (27b/1)

u.-yıb (42a/12)

[= 11]

uḥud: Arabistan'da bir tepe.

u. + ğazāsı (32b/17)

u. + ğazāsında (10a/3)

[= 2]

uḥūd: <Ar. 1. Hendek. 2. Zalim bir kavm.

u. (88b/17), (89a/10)

u. + kızdılar (89b/2)

[= 3]

ulaş- 1. Belli bir merhaleye erişmek, istenen ve özlenen bir duruma veya kimseye kavuşmak, erişilmek isteneni elde etmek. 2. Belli bir noktaya erişecek uzunlukta veya yükseklikte olmak, yetişmek.

u.-a (68a/11)

u.-duñ (112b/4)

u.-ır (12b/10)

u.-mağlıñ (97b/5)

u.-sa (68a/10)

[= 5]

uḫūbet: <Ar. 1. Cezâ. 2. İşkence, eziyet.

a. (10a/15)

a. + i (44a/12)

[= 2]

ulemā: <Ar. Bilginler, alimler.

a. (102b/6), (103a/12), (106a/11), (107a/10), (111b/7), (114a/17), (19b/8), (43a/12), (45a/2), (48b/6), (51a/12), (67b/3), (76b/10), (76b/12), (77b/10), (79b/2), (84b/6), (84b/7), (86a/13), (86b/3), (92b/12), (93a/15), (95b/15), (98b/11)

[= 24]

ulu: Çok üstün niteliklere sâhip, çok büyük,
yüce.

u. (101b/15), (35b/7), (35b/8), (37a/17), (41b/8),
(42b/6), (44a/4), (75b/10), (75b/14),
(78a/5), (79b/17), (97a/8)

u. + 'aṭā (114b/11)

u. + 'aṭadur (114b/15)

u. + 'azāb (103b/4), (103b/4), (103b/5), (103b/7),
(44a/5)

u. + devletler (90a/13)

u. + dur (36b/2), (45a/8), (63a/13), (90b/3),
(90b/5)

u. + ejderhā (52b/10)

u. + ḥaberden (36b/2)

u. + kapu (107b/14)

u. + kızmı (112a/12)

u. + ları (62a/7)

u. + luğunı (75a/15)

u. + maḳāmdur (40a/3)

u. + ni'metler (114b/10), (90a/13)

u. + ni'metlerdür (115a/15)

u. + nişānları (60a/1)

u. + oda (97a/11)

u. + sıdur (81a/11)

[=38]

ululuğ: *bk.* ululuğ.

u. + inca (45a/14)

u. + ını (94b/14)

[=2]

ululuk: *bk.* ululuk.

u. + ina (45a/15)

[=1]

ululuk: Ulu olma durumu, büyüklük, yücelik,
azamet.

u. (45a/15)

[=1]

'ulūm: <Ar. İlimler.

a. + ında (115a/8)

[=1]

um-: 1. İçinde, istediği ve beklediği şeyin
gerçekleşeceğine dâir bir duygu
taşıyarak o şeyin olmasını beklemek,
ümitle beklemek, ümit etmek. 2.
Sanmak, zannetmek, tahmin etmek. 3.
Dilemek, temennî etmek.

u.-ardı (62a/9)

u.-ardım (38a/2)

u.-arız (48a/7)

u.-mazlardı (44a/7)

[= 4]

‘**umre**: <Ar. Hac mevsimi dışında Kâbe’yi ziyâret etme.

a. (106b/14)

[= 1]

unud-: *bk* unut-.

u.-a (29b/2), (67a/15)

[= 2]

unudul-: Unutulmak, akıldan çıkmak.

u.-maz (76b/16)

[= 1]

unut-: (Bildiği, öğrendiği bir şey) Aklında kalmamak, irâdesi dışında hatırandan çıkmak.

u.-mağlığuñ (96b/14)

u.-mayasın (96b/13), (96b/17)

[= 3]

ur-: Vurmak.

u. (58a/6)

u.-a (110a/2), (20a/5), (27b/10), (28a/1), (29a/2)

u.-alar (28b/1), (67b/16)

u.-avuz (29a/4)

u.-aydı (118a/3), (29b/5)

u.-dı (108b/5), (113a/12), (32b/7), (33a/3),
(33a/9), (58a/7), (58b/12), (88b/3),
(88b/4)

u.-dılar (38a/7)

u.-duğımça (75a/14)

u.-dum (75a/13)

u.-ğıl (118a/3)

u.-mada (37a/12), (39b/15)

u.-maga (20a/3), (20b/11)

u.-mağlıktır (37a/12), (39b/15)

u.-mışlar (25a/4)

u.-u (14b/12)

u.-ub (110b/1), (53b/11)

u.-ur (12b/3)

u.-urdu (104a/4), (55b/15)

u.-urlar (32a/4)

u.-urlardı (109b/1)

[= 39]

‘**urcün**: <Ar. Kuru hurma dalı.

a. (17b/7), (17b/7), (17b/9)

[= 3]

urıl-: *bk.* urul-.

u.-a (19b/12), (19b/9), (19b/9), (41b/4), (51b/11)

u.-ıcak (51a/1)

u.-ıncak (51a/5)

u.-mağ (45b/13)

u.-ub (51a/16)

u.-ur (77a/15), (77a/17), (77a/17), (77b/1)

[= 13]

urul-: Vurulmak.

u.-a (51a/2)

u.-ıcağ (20b/17)

u.-mış köpriler (101b/13)

[= 3]

urun-: Takınmak.

u.-duğı (12b/13)

[= 1]

uru tur-: Vurup durmak.

u.-dı (14b/12)

[= 1]

uş: Akıl.

u. + şı (11a/11)

u. + şı gitdi (70a/14)

[= 2]

uçan-: (Bir kimse veya şeyden) Sıkılıp artık ondan hoşlanmaz, onu istemez duruma gelmek, bıkmak, bezmek.

u.-mazlar (116b/16)

[= 1]

uş: 1. İşte, şimdi. 2. Çünkü. 3. Ancak.

u. (110a/10), (14a/3), (26a/8), (36a/13), (3b/10), (52b/5), (57b/14), (66b/16), (85b/12), (88b/7), (8a/5)

[= 11]

uçan-: Parçalanmak, kırılmak.

u.-a (117a/13)

[= 1]

utan-: Mağçup olmak.

u.-uram (31a/14)

[= 1]

uřārid: <Ar. Merkür. Güneşe en yakın olan gezegen.

a. + dūr (69b/4)

[= 1]

uşbe: Kişi adı.

a. (5b/1), (62a/6), (79b/11), (91b/13)

[= 4]

‘utbe bin ‘am: Kişi adı.

a. (95b/2)

[= 1]

‘utbe bin ebī leheb: Kişi adı.

a. (63b/7)

[= 1]

uvaçuk: Ufacık.

u. (46b/10)

[= 1]

uvat-: Kırmak, parçalamak.

u.-dı (110a/14)

[= 1]

uy-: 1. Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ona tâbi olmak, ittibâ etmek, ayak uydurmak. 2. Bir şey neyi gerektiriyorsa ona göre hareket etmek, gereğini yapmak, riâyet etmek. 3. Uyum sağlamak.

u.-alar (92a/6)

u.-anlar (16b/16)

u.-arıduğ (91b/17)

u.-arımış (62a/15)

u.-avuz (71a/2)

u.-ayduğuz (28b/14)

u.-dılar (88b/8)

u.-duyısa (90b/14)

u.-maduğuz (109b/5)

u.-mağ (70b/14)

u.-mayan (97a/9)

u.-mayavuz (71a/2)

u.-mayub (90b/15)

u.-mışdı (82a/8)

u.-muşlar (110b/16)

u.-sun (70b/15)

u.-ub (12a/16), (82a/10)

[= 18]

uyan-: Uyku durumundan çıkmak.

u.-dı (85b/14)

u.-dık (17a/3)

u.-miş (21a/4)

u.-mışız (17a/1)

u.-ur (20b/15)

[= 5]

uyku: 1. Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere

vücuttan ve dış dünyâdan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu. **2.** Sükûnet hâli, hareketsizlik, durgunluk.

u. (40b/11), (43b/9)

u. + da (57a/16)

u. + dan (21a/4)

u. + dan uyanur (20b/15)

[= 5]

uyu-: **1.** Uyku hâlinde olmak. **2.** Gerçeklerin ve çevresinde olanların farkında olmamak, gaflet içinde olup bitenden habersiz bulunmak.

u.-sa (40b/12)

u.-ya (30b/2)

[= 2]

uza-: **1.** Uzun duruma gelmek, uzunluğu artmak.

u.-r (118a/9), (59b/16)

[= 2]

uzak: Arada çok mesâfe bulunan, uzun sürede gidilebilen, irak.

u. (48a/6), (74b/5)

[= 2]

uzan-: **1.** Vücûdunu yatar duruma getirmek, upuzun yatmak. **2.** Ulaşmak, erişmek, yetişmek.

u.-ur (115a/2), (116a/15)

[= 2]

uzat-: **1.** İleriye doğru yöneltmek. **2.** Verilecek bir şeyi bir kimseye doğru yöneltmek.

u.-mış (8a/12)

[= 1]

‘uzâfî: Kişi adı.

a. (54b/5)

[= 1]

‘uzlet: <Ar. İnsanlardan uzaklaşma.

a. + édüb (110b/17)

[= 1]

uzun: Başlangıcı ile bitişi arasında fazla zaman bulunan, çok süren, çok zaman alan.

u. (107a/15), (30b/12), (48a/6), (54a/9), (54a/9), (74b/5), (88b/9), (88b/9)

u. + boylu (85b/3)

u. + dur (91a/1)

[= 10]

uzunı: Uzunluğu. **bk.** uzunluğ.

u. (23a/4), (23b/3)

[= 2]

uzunluğ: 1. Uzunluk. 2. Bir yer veya nesnenin bir ucundan öbür ucuna kadar olan mesâfe, boy.

u. + ı (107b/2), (16b/15), (23b/14), (90b/17)

[= 4]

-Ü-

üc: *bk.* üç.

ü. (112b/9), (16a/13), (16a/16), (16b/14), (17a/7), (19b/12), (19b/13), (19b/9), (23a/17), (23b/16), (25a/1), (25a/1), (28b/4), (2b/17), (42b/15), (4a/10), (4a/4), (4a/4), (4a/5), (50b/13), (55b/6), (71b/2), (71b/8), (91a/10), (94a/1), (95b/11), (95b/11), (95b/6), (95b/7)

[= 29]

üçünci: *bk.* üçüncü.

ü. (11a/1), (22a/10), (23b/1), (23b/6), (24a/1), (4a/16), (4b/5), (75a/6), (81a/1), (81a/9), (84a/8), (89a/8)

ü. + de (114a/6)

[= 13]

üc yüz: 300.

ü. (4a/4), (4a/4), (4a/5)

[= 3]

üc yüz altmış: 360.

ü. (42b/15), (91a/10)

[= 2]

üc yüz yigirmi: 320.

ü. (25a/1)

[= 1]

üc yüz yigirmi yedi: 327.

ü. (71b/2)

[= 1]

üç: Üç, ikiden sonra, dörtten önce gelen sayının adı, 3.

ü. (108a/17), (23b/3), (42b/17), (43a/1), (43a/2), (43b/4), (43b/4), (48b/9), (57b/4), (57b/4), (61b/17), (61b/17), (66a/15), (66b/5), (66b/6), (80b/13), (81a/5), (83b/14), (89a/10), (8a/12), (98b/7), (98b/7), (99b/17)

[= 23]

üç biç: 3000.

ü. (23b/3)

[= 1]

üçünci: Üçüncü, üç sayısının sıra sıfatı.

ü. (22b/1)

[= 1]

üç yüz: 300.

ü. (108a/17), (48b/9), (54b/17)

[= 3]

üç yüz altmış: 360.

ü. (42b/16)

[= 1]

üç yüz on üç: 313.

ü. + dür (98b/8)

[= 1]

üç yüz otuz: 330.

ü. (43b/4), (43b/4)

[= 2]

üç yüz seksen: 380.

ü. (99b/17)

[= 1]

ülü: Hisse, pay.

ü. + siyile (74b/15), (75a/12)

[= 2]

ümeyye bin halef: Kişi adı.

ü. (62a/7)

[= 1]

ümeyyehu ibni halef: Kişi adı.

ü. (119a/17)

[= 1]

ümîd: <Far. Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

ü. + ine (118b/17)

[= 1]

ümîz: <Far. Umut, umma.

ü. + dür (39b/12)

[= 1]

ümîzvâr: <Far. Ümitli.

ü. + ın (65a/10)

[= 1]

ümmet: <Ar. 1. Bir peygambere îman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tâbi olanların meydana getirdiği topluluk. 2. Kavim, cemâat, tâife.

ü. (119a/1), (2a/7), (92a/6)

ü. + den (92a/9)

ü. + dür (86a/13)

ü. + idür (86a/11), (86a/12)

ü. + imden (23a/3), (41b/8), (85a/12)

ü. + in (118b/17)

ü. + inçden (85a/9)

ü. + inarçmayam (118b/10)

ü. + inden kıldı (114b/11)

ü. + i olmaya (118b/17)

ü. + ler (48a/10)

ü. + lerdür (86a/13)

ü. + lerüne (38a/16)

ü. + olalar (92a/7)

ü. + üne (49a/5)

[= 20]

‘ümmet: <Ar. 1. Bir peygambere îman eden topluluk.

a. + imden (85a/8)

[= 1]

ümmetī: <Ar. Müslümanlar.

ü. (118a/7), (118b/12), (118b/14)

ü. + dëyem (118b/12)

ü. + dëyiser (118b/15)

ü. + dëyiserdür (118b/16)

ü. + dëyü (118b/15)

ü. + dëyüb (118a/7), (118b/14)

[= 9]

üm̄mi seleme: Kişi adı.

ü. + den (69a/1)

[= 1]

ün : Ses.

ü. (51b/11), (65a/2)

ü. + geldi (58a/4)

ü. + i (30a/12), (55b/15), (65a/1), (65a/5)

ü. + leri (30a/12)

ü. + üm (37b/15), (37b/16)

[= 10]

‘üryān: <Ar. Çıplak.

a. (21b/13), (21b/15)

a. + kalur (12b/12)

a. + kopalar (65b/7), (69a/2)

a. + olsun (12b/15)

[= 6]

üst: Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi.

ü. + lerin (29a/15)

ü. + ünde (21b/12), (23b/1), (33a/8)

ü. + ünden (22a/5)

ü. + üne (107a/16), (22a/4), (23a/3), (27a/14),
(28b/6)

[= 10]

üstād: <Far. 1. Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sâhibi olan, üstün bir yeri, tam vukûfu bulunan kimse. 2. Hoca, öğretmen.

ü. + ı (36b/8)

[= 1]

üstāz: <Far. Üstat kelimesinin eski metinlerde rastlanan bir şekli.

ü. + iline (65b/12)

[= 1]

üstün: Benzerlerine göre daha yüksek derece ve seviyede bulunan, nitelik bakımından onların üstünde olan.

ü. (101a/13) (43b/17)

[= 2]

üstün: Sütun, direk.

ü. (107b/3)

[= 1]

üşen-: Çekinmek, korkmak.

ü.-medin (102a/7)

ü.-üb (115a/9)

ü.-ürler (80b/17)

[= 3]

üvezçük: Sivrisineğe benzer ufak böcek.

ü. + ler (46b/10)

[= 1]

üz-: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Kesmek, koparmak, ayırmak.

ü.-di (110a/14)

[= 1]

üzer: Üst, her şeyin yukarısı.

ü. + e (100a/15), (17b/16), (40b/8), (41b/10),
(4b/16)

ü. + esin (89a/6)

ü. + imüzedür (103b/10)

ü. + inçe (73b/8), (73b/9)

ü. + inde (108a/2), (108b/15), (108b/7),
(112b/1), (113b/16), (113b/17),
(114a/2), (117a/13), (25b/15), (36a/9),
(47a/15), (59b/14), (64b/11), (78b/12),
(79b/7), (85a/7), (86b/17), (89b/11)

ü. + indeki (117b/2), (117b/5)

ü. + inden (78b/11), (80a/17)

ü. + ine (100a/13), (100b/3), (101a/3), (103a/16),
(103a/8), (108a/1), (108b/15), (109a/8),

(110a/8), (110b/14), (110b/4),
(111a/10), (111a/12), (111a/8),
(112a/13), (112a/8), (112b/5),
(113b/11), (117a/1), (118a/11),
(118a/5), (1b/7), (2b/8), (41b/12),
(41b/14), (46b/15), (51b/12), (53b/11),
(55b/16), (56a/1), (60b/12), (60b/12),
(61a/3), (61a/9), (63b/10), (65b/3),
(66a/5), (67a/13), (67b/13), (67b/13),
(68b/7), (69b/9), (6a/11), (70a/11),
(70b/16), (74a/10), (74a/9), (74b/13),
(75a/10), (75a/4), (77a/15), (78b/7),
(80a/10), (83a/8), (88b/4), (8a/7),
(90a/3), (95a/17), (96a/17), (96b/3),
(97b/16), (98a/11), (98a/8), (99b/9)

ü. + inedir (45b/11)

ü. + lerinden (102b/3)

ü. + lerine (27b/9)

ü. + üme (84b/2)

ü. + üne (63a/1)

ü. + üñize (15b/15)

ü. + üñüze (73a/16)

ü. + ünüze (40b/16)

[= 103]

‘üzeyr: Kişi adı.

a. (34a/11), (34a/8), (34b/11), (34b/16),
(34b/17), (34b/3), (34b/6), (34b/6)

a. + in (34b/5)

a. + ün (34b/2), (34b/5)

[= 11]

üzüm: Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda ufak tâneli, çekirdekli, ince kabuklu, sulu, etli, glikoz ve vitamin bakımından zengin, yetiştiği yere göre pek çok çeşidi bulunan, tâzesi ve kurusu yenen meyvesi.

ü. (34a/12), (64b/11), (64b/12)

ü. + i (34a/13)

ü. + lerden (11b/9)

[= 5]

-V-

vā‘iz: <Ar. İbâdethânelerde kalpleri yumuşatacak, sevâba, tâata, güzel ahlâka, iyiliğe, nefsi ıslâha sevkedecek, kötülüklerden tövbe ettirecek şekilde dînî konuşma yapan, nasihat veren kimse.

v. (52b/3), (52b/7)

[= 2]

vâcib: <Ar. 1. Yapılması gerekli olan, terkedilmesi câiz olmayan husus. 2. Dînî bakımdan farzdan sonra gelen ve yapılması zarûrî, terki câiz olmayan ilâhî emir (kurban kesmek, bayram namazı kılmak gibi).

v. + dür (8b/8), (8b/9)

v. + olunsa (81b/2)

v. + olur (46a/8)

[= 4]

vâdî: <Ar. 1. İki dağ arasında uzanan arâzi.

v. + ler (111a/6)

[= 1]

vâdî'l-kurâ: <Ar. Kura vadisi.

v. + da (109a/2)

v. + dârlerdî (107b/7)

[= 2]

vâkıf: <Ar. Vuku bulmak, olmak.

v. (46b/17)

v. + oldı (13b/15)

[= 2]

vâkıf'a: <Ar. 1. Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, olgu. 2. Sâlikin halvette zikir ve ibâdetle meşgul iken

uyku ile uyanıklık arasında bâzı gerçeklere vâkıf olması durumu.

v. + lar (34b/4)

[= 1]

vâlide: <Ar. 1. Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, olgu.

v. + den (13b/4)

[= 1]

vâsıta: <Ar. 1. Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey, kullanılan nesne, âlet. 2. İki şey arasında bağ durumunda olan, onları birleştiren, maksada erişmeyi sağlayan şey.

v. + kılmaya (21a/13)

[= 1]

vâsıtî: Kişi adı.

v. (70b/9), (71a/13), (79b/7), (96a/16)

[= 4]

vāv: Arap alfabesinden bir harf.

v. (104b/5), (42a/13), (49a/8), (49b/16), (50a/6)

v. + ıkasemdür (104b/5)

[= 6]

vāy: Evyah.

v. (55a/2), (74a/17), (82a/5)

[= 3]

va'az: <Ar. İbâdet yerlerinde yetkili ve görevli bir kimse tarafından yapılan dînî konuşma.

v. + éderdi (11a/6)

[= 1]

va'de: <Ar. 1. Bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi için tanınan zaman, mühlet, mehil. 2. Söz verme, taahhüt, ahit. 3. Ölüm vakti, ecel.

v. (19a/13), (41a/16)

v. + dür (21a/6)

v. + étdiler (70a/9)

v. + étdüğüñ (109b/9)

v. + étdükleri (54a/10)

v. + eylediler (54a/8)

v. + kıldıkim (41b/3)

v. + kılduğı (63b/5)

v. + kılduğ (46a/11)

v. + kılınmışdı (28b/16)

v. + kılmış (27b/14)

v. + kılmışdı (21a/6)

v. + kılmışdur (58a/3)

v. + ñ (27b/15)

v. + sin (68b/14)

[= 16]

va'iz: Vaaz.

v. + édüveridi (111a/9)

[= 1]

va'z: <Ar. 1. İbâdet yerlerinde yetkili ve görevli bir kimse tarafından yapılan dînî konuşma. 2. teşmil. Öğüt, nasihat.

v. (37b/15)

v. + eydürdi (52b/3)

[= 2]

vaḥdāniyyet: <Ar. Allah'ın ortağı ve benzeri bulunmaksızın tek oluşu, varlığının birliği.

v. + ine (11b/3)

v. + ini (7b/3)

[= 2]

vaḥiy: *bk.* vahy

v. (8b/5)

[= 1]

vaḥşī: <Ar. 1. Gaddar, kıyıcı, merhametsiz. 2. İnsana yakınlık duygusu vermeyen, dehşet uyandırıp iten, ürkütücü.

v. (24b/15)

[= 1]

vahy: <Ar. Bir emir veya hükmün Allah tarafından peygamberin kalbine bildirilmesi ve bu yolla gelen ilâhî haber.

v. (70b/3)

v. + bildürmege (70b/4)

v. + éde (117a/16)

v. + étđi (52b/15)

v. + étđük (58a/6)

v. + idür (31b/3)

v. + indürmege (69b/13)

[= 7]

vakfe: <Ar. 1. *din*. Haccın şartlarından olarak hacıların arife günü Arafat'ta bir süre durmaları. 2. Kur'an okunurken durulacak yerleri gösteren işâret ve böyle bir işâret olan yerde durma.

v. + ye durur (104b/13)

[= 1]

vakit: <Ar. 1. Zaman. 2. Belirlenmiş zaman, belirli zaman. 3. Devir.

v. (105a/10), (115a/15), (115b/7), (116a/4), (117a/12), (117a/2), (118b/14), (118b/14), (118b/16), (12b/12), (13a/2), (17a/5), (20a/5), (30b/13), (36a/11), (36b/1), (36b/17), (37a/1), (37a/13), (38b/13), (38b/15), (39a/13), (39a/2), (39b/16), (39b/3), (46a/16), (50a/8), (50a/8), (53b/17), (61b/11), (61b/12), (67b/7), (7a/13), (91b/11), (98a/6), (9b/3)

v. + de (10b/16), (18b/9)

v. + den (112b/5), (38b/6)

v. + ler (116a/12), (116a/13)

v. + lerdür (15b/14)

v. + olıcağ (70a/10)

[= 44]

vakitsiz: Uygun zamanda olmayan, yapılmayan, gelmeyen.

v. (38b/16), (38b/17)

[= 2]

vakıt: *bk.* vakit.

v. + i (20b/14), (61a/4), (67b/17), (77a/10), (98b/15)

v. + in (12b/13), (12b/17)

v. + iñi (85a/12)

v. + inde (23b/1), (34a/9), (45a/14), (49b/11),
(49b/12), (50a/1), (50b/6), (57b/5),
(69a/16), (69a/17)

v. + inden (5a/13)

v. + ine (18b/9)

v. + in ölçeler (74b/4)

v. + iyile (98a/6)

v. + lerde (70a/17)

v. + üñ (31a/6)

[= 24]

vallâh: Vallâhi.

v. (42b/13)

v. + i (108b/9), (112a/11), (29a/1), (29b/1),
(33a/7), (6a/13), (6a/14)

v. + u (104b/3), (78a/6)

[= 10]

var: Kâinatta veya düşüncede bulunan, mevcut
olan şey.

v. (105a/11), (105b/3), (108a/14), (114a/14),
(114a/16), (118b/13), (15a/11),
(15b/14), (1b/16), (1b/16), (26b/2),
(26b/2), (26b/2), (27a/13), (36a/10),
(36a/10), (3a/13), (43b/6), (45a/5),
(47a/4), (48b/11), (52a/5), (53b/17),
(53b/2), (53b/6), (55b/5), (55b/7),

(56a/6), (56a/9), (57b/10), (57b/10),
(57b/11), (59a/9), (62b/4), (73b/1),
(73b/9), (74b/14), (74b/9), (75a/12),
(7b/4), (7b/9), (86b/14), (86b/6),
(86b/9), (87b/4), (88b/17)

v. + dı (107b/14), (112b/17), (32b/5), (35b/15),
(55a/10)

v. + dir (114a/1), (43b/5), (56b/12), (60a/17),
(83b/3)

v. + dur (100a/14), (101b/11), (101b/12),
(101b/13), (101b/14), (108a/15),
(111b/17), (114a/3), (115a/3), (13b/7),
(13b/8), (13b/8), (13b/9), (14a/11),
(14b/6), (14b/6), (15a/1), (15b/10),
(15b/12), (16a/14), (17a/17), (17b/12),
(17b/13), (17b/6), (18a/7), (21a/11),
(23a/15), (23a/8), (24a/17), (25b/17),
(27a/13), (27a/3), (29b/15), (2b/2),
(33b/11), (33b/12), (33b/14), (37b/13),
(3b/12), (42a/8), (42b/4), (43b/4),
(43b/4), (43b/5), (45a/13), (4a/2),
(4a/7), (4b/4), (53a/11), (56b/15),
(66b/7), (69a/14), (6b/17), (71a/12),
(73a/17), (73b/15), (73b/9), (77a/9),
(7b/5), (7b/7), (80a/5), (80b/11),
(80b/2), (84b/3), (87b/5), (8a/5),
(92b/14), (92b/14), (97a/15), (98b/1),
(98b/2), (98b/3)

v. + ıdı (104a/2), (111b/12), (112a/12),
(115b/10), (15a/11), (15a/9), (34a/13),
(34a/13), (51b/14), (86b/6)

v. + ıdıkim (111b/12)

v. + ısa (117a/13), (25b/11), (44b/16), (47b/15),
(72a/1), (81a/17), (83b/11), (92b/15)

v. + mıyıldı (113a/1)

v. + sa (26a/4)

v. + ub (118b/12)

[= 150]

var-: 1. Bir yere ulaşmak, vâsıl olmak. 2. (Belli
bir duruma veya sayıya) Ulaşmak,
erişmek, vâsıl olmak.

v.-a (102a/13), (118a/7), (16b/14), (52b/16)

v.-alar (102a/15), (17a/8), (25a/13), (25a/16),
(2b/1)

v.-alım (57b/8)

v.-alum (39a/4), (68a/2), (68a/4), (6a/4)

v.-am (32b/15)

v.-anlar (80a/4)

v.-asın (52a/17), (52a/9)

v.-asız (38b/7)

v.-ayınkim (52a/12)

v.-dı (112b/6), (14b/11), (35a/1), (52b/8),
(59a/6), (89b/9), (94b/17)

v.-dılar (108b/6), (109b/14), (112b/8),
(118a/16), (53a/12), (56b/15), (59a/13),
(59a/2), (7b/8), (88a/8), (8a/2), (8a/6)

v.-dım (36a/2)

v.-duğ (14a/1)

v.-dumıdı (21b/6)

v.-ğıl (52a/11), (52a/4)

v.-ıcağ (80a/7)

v.-ımadı (94b/17)

v.-ınca (55b/15)

v.-ısa (73a/12)

v.-madı (36b/8), (3a/2)

v.-mağda (14a/10), (6b/17)

v.-mayanlar (22a/12)

v.-sa (68b/5)

v.-ub (79b/17)

v.-uğ (87b/15)

v.-uğuz (19a/4)

v.-ur (16b/11), (16b/9), (18a/10), (70b/9),
(96a/7)

v.-urıdı (79b/16)

v.-urken (65b/12), (65b/12), (65b/13)

v.-urlar (103a/4), (18b/4), (50a/6), (6b/16)

v.-ursuz (70b/12)

v.-uruz (14a/16)

[= 72]

varak: <Ar. Kitap yaprağı, iki sayfadan ibâret
üzeri yazılı yaprak

v. (76a/6)

[= 1]

varlık: 1. Var olma durumu, var edilmiş olma. 2.
Var olmuş olan şey. 3. Yaratılmış
şeylerin tamâmı, kâinat, mevcûdat.

v. (37b/1), (37b/1), (40a/3), (40a/4)

[= 4]

vaşf: <Ar. 1. Övme. 2. Bir kimse veya şeyin
taşıdığı hal, sıfat, nitelik.

v. + eyledi (102a/2)

[= 1]

vaşif: <Ar. Nitelik, sıfat.

v. + la (117b/10)

[= 1]

vaşiyet: <Ar. 1. Bir kimsenin sözlü veya yazılı
olarak bildirdiği, ölümünden sonra

arkasından yapılmasını istediği şey. 2.
Nasîhat, öğüt.

v. + eyledi (14a/4)

v. + eylemege (19b/7)

[= 2]

vesilet: <Ar. Sebep, fırsat.

v. + ı (3b/3)

[= 1]

vağan: <Ar. 1. Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve
yaşadığı yer, yurt.

v. + ina (2b/4)

v. + umdan (24b/11)

[= 2]

vaveyl: <Ar. Yazık, eyvah.

v. (76b/17)

[= 1]

vazîfe: <Ar. 1. Bir kimsenin yapmak zorunda
bulunduğu iş, görev, ödev. 2. Bir kimse
veya şeyin yaptığı iş. 3. Resmî iş,
görev.

v. + edindi (85b/15)

v. + edinesin (66b/14)

v. + edinse (61b/15)

v. + ědinüb (74a/10)

v. + ler (17a/4)

v. + lerin (16b/16)

[= 6]

vazīfe: *bk* vazīfe

v. + si (98a/17)

[= 1]

ve: İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar,
ile.

v. (100a/1), (100a/1), (100a/2), (100a/3),
(100a/9), (100b/1), (100b/10),
(100b/15), (100b/17), (100b/2),
(100b/2), (101a/13), (101a/15),
(101a/2), (101b/10), (101b/10),
(101b/14), (101b/3), (101b/5), (101b/8),
(101b/9), (102a/2), (102a/3), (102a/4),
(102a/7), (102b/1), (102b/11),
(102b/12), (102b/12), (102b/12),
(102b/13), (102b/4), (102b/5),
(103a/11), (103a/13), (103a/14),
(103a/15), (103a/17), (103a/3),
(103a/5), (103a/5), (103a/5), (103a/7),
(103a/7), (103a/8), (103b/1), (103b/12),
(103b/2), (103b/6), (103b/6), (103b/6),
(103b/6), (104a/11), (104a/8), (104a/8),
(104b/11), (104b/12), (104b/13),
(104b/3), (104b/6), (104b/8), (104b/9),

(104b/9), (104b/9), (104b/9), (105a/13),
(105a/14), (105a/15), (105a/15),
(105a/16), (105a/17), (105a/7),
(105a/7), (105a/8), (105b/1), (105b/13),
(105b/13), (105b/13), (105b/13),
(105b/15), (105b/16), (105b/16),
(105b/17), (105b/17), (105b/17),
(105b/17), (105b/17), (105b/2),
(105b/3), (105b/6), (105b/6), (106a/1),
(106a/1), (106a/1), (106a/17),
(106a/17), (106a/17), (106a/17),
(106a/17), (106a/17), (106a/17),
(106a/2), (106a/2), (106a/2), (106a/3),
(106a/3), (106a/3), (106a/4), (106a/4),
(106a/4), (106a/6), (106a/7), (106a/7),
(106b/1), (106b/1), (106b/1), (106b/12),
(106b/13), (106b/14), (106b/17),
(106b/3), (106b/4), (106b/7), (106b/8),
(106b/8), (106b/9), (106b/9), (107a/14),
(107a/15), (107a/4), (107a/7), (107b/1),
(107b/11), (107b/15), (107b/17),
(107b/17), (107b/3), (107b/4), (107b/5),
(107b/6), (107b/6), (107b/6), (107b/8),
(108a/1), (108a/1), (108a/10),
(108a/10), (108a/14), (108a/15),
(108a/16), (108a/2), (108a/2), (108a/2),
(108a/3), (108a/4), (108a/4), (108a/4),
(108a/4), (108a/5), (108a/7), (108a/9),
(108a/9), (108b/13), (108b/13),

(108b/7), (108b/7), (109a/11),
(109a/12), (109a/13), (109a/13),
(109a/14), (109a/14), (109a/14),
(109a/17), (109a/17), (109a/2),
(109a/4), (109a/5), (109a/6), (109b/7),
(10a/1), (10a/12), (10a/3), (10a/7),
(10b/15), (10b/9), (110a/14), (110a/15),
(110a/16), (110b/17), (110b/3),
(110b/4), (110b/4), (111a/13),
(111a/15), (111a/16), (111a/7),
(111a/9), (111b/2), (111b/3), (111b/5),
(112a/1), (112a/1), (112a/1), (112a/1),
(112a/4), (112a/4), (112a/4), (112a/4),
(112a/6), (112a/7), (112a/8), (112a/9),
(112b/13), (112b/14), (113a/10),
(113a/10), (113a/10), (113a/12),
(113a/3), (113a/7), (113a/8), (113b/10),
(113b/14), (113b/14), (113b/3),
(113b/6), (114a/11), (114a/12), (114a/4),
(114a/5), (114a/6), (114a/7), (114a/8),
(114a/9), (114b/11), (114b/12),
(114b/15), (114b/15), (114b/15),
(114b/15), (114b/15), (114b/16),
(114b/16), (114b/16), (114b/3),
(114b/7), (115a/3), (115a/5), (115a/5),
(115a/5), (115a/8), (115b/2), (116a/2),
(116b/1), (116b/1), (116b/10),
(116b/12), (116b/13), (116b/16),
(116b/17), (116b/3), (116b/3), (116b/4),

(116b/5), (116b/6), (116b/6), (116b/6),
(116b/7), (117a/10), (117a/13),
(117a/13), (117a/14), (117a/14),
(117a/14), (117a/14), (117a/15),
(117a/6), (117a/9), (117a/9), (117b/1),
(117b/13), (117b/14), (117b/14),
(117b/16), (117b/17), (117b/17),
(117b/17), (117b/2), (117b/8), (117b/8),
(117b/8), (118a/11), (118a/11),
(118a/11), (118a/11), (118a/12),
(118a/12), (118a/12), (118a/13),
(118a/6), (118b/11), (118b/11),
(118b/11), (118b/14), (118b/15),
(118b/15), (119a/11), (119a/5),
(119a/7), (119a/9), (11b/17), (11b/9),
(12a/1), (12a/1), (12a/10), (12a/11),
(12a/13), (12a/14), (12a/14), (12a/15),
(12a/16), (12a/16), (12a/17), (12a/17),
(12b/10), (12b/9), (12b/9), (13a/13),
(13a/13), (13a/13), (13a/5), (13a/6),
(13a/6), (13a/6), (13a/7), (13a/7),
(13a/7), (13a/7), (13a/7), (13b/15),
(13b/4), (13b/5), (13b/5), (14a/7),
(14a/7), (14a/7), (14b/13), (14b/6),
(14b/6), (14b/6), (14b/6), (14b/6),
(14b/6), (15a/1), (15a/2), (16a/16),
(16a/17), (16a/3), (16a/6), (16b/12),
(16b/12), (17a/1), (17a/10), (17a/11),
(17a/12), (17a/8), (17a/8), (17a/9),

(17b/10), (17b/16), (17b/3), (18a/1),
(18a/1), (18a/15), (18a/17), (18a/3),
(18a/3), (18a/8), (18b/11), (18b/5),
(18b/5), (19b/15), (19b/3), (1b/12),
(1b/15), (1b/2), (1b/3), (1b/5), (1b/5),
(1b/5), (1b/6), (1b/6), (1b/9), (1b/9),
(20a/1), (20a/10), (20a/10), (20a/11),
(20a/12), (20a/13), (20a/13), (20a/14),
(20a/14), (20a/7), (20b/12), (20b/12),
(20b/13), (20b/2), (20b/5), (20b/7),
(21a/13), (21a/17), (21a/2), (21b/16),
(22a/7), (22b/13), (22b/15), (22b/2),
(22b/2), (22b/3), (23a/3), (24a/2),
(24a/2), (24a/4), (24a/7), (24b/11),
(24b/13), (24b/3), (24b/6), (24b/8),
(25a/1), (25a/4), (25b/11), (25b/13),
(25b/16), (26a/3), (26b/12), (26b/15),
(26b/3), (26b/3), (26b/3), (26b/3),
(26b/3), (26b/4), (26b/6), (26b/6),
(27a/10), (27a/10), (27a/15), (27a/16),
(27a/4), (27a/5), (27b/6), (27b/6),
(27b/7), (28a/5), (28a/5), (28a/5),
(28a/6), (28b/5), (28b/5), (29a/2),
(29b/10), (29b/13), (29b/6), (2a/10),
(2a/5), (2a/6), (2a/8), (2a/8), (2a/9),
(2b/14), (2b/14), (2b/15), (2b/15),
(2b/16), (2b/16), (2b/16), (2b/7),
(30b/13), (31b/12), (31b/12), (31b/2),
(31b/6), (32a/2), (32a/3), (32a/4),

(32a/4), (32a/7), (32a/7), (32b/1),
(33a/13), (33b/12), (34a/1), (34a/10),
(34a/13), (34a/15), (34a/15), (34a/3),
(34b/4), (34b/5), (34b/9), (35b/11),
(35b/12), (35b/13), (35b/16), (35b/16),
(35b/17), (35b/4), (35b/4), (35b/4),
(35b/5), (35b/7), (36a/1), (36a/10),
(36a/11), (36a/12), (36a/14), (36a/15),
(36a/15), (36a/16), (36a/16), (36a/17),
(36a/17), (36a/2), (36a/8), (36a/9),
(36b/10), (36b/10), (36b/10), (36b/11),
(36b/11), (36b/12), (36b/12), (36b/12),
(36b/12), (36b/12), (36b/12), (36b/12),
(36b/12), (36b/13), (36b/13), (36b/13),
(36b/13), (36b/13), (36b/13), (36b/13),
(36b/15), (36b/17), (36b/4), (36b/9),
(36b/9), (37a/12), (37a/13), (37a/17),
(37a/2), (37a/8), (37a/8), (37a/9),
(37a/9), (37a/9), (37b/11), (37b/5),
(37b/6), (38a/1), (38a/11), (38a/16),
(38a/16), (38a/17), (38a/2), (38a/4),
(38a/4), (38a/4), (38a/5), (38a/6),
(38a/8), (38a/9), (38a/9), (38b/5),
(38b/7), (38b/8), (38b/8), (38b/8),
(39a/11), (39a/12), (39a/12), (39a/12),
(39a/13), (39a/13), (39a/14), (39a/14),
(39a/14), (39a/14), (39a/14), (39a/15),
(39a/15), (39a/15), (39a/15), (39a/15),
(39a/15), (39a/15), (39a/15), (39a/16),

(39a/16), (39a/16), (39a/16), (39a/16),
(39a/17), (39a/17), (39a/2), (39a/3),
(39a/3), (39a/4), (39a/9), (39b/1),
(39b/10), (39b/11), (39b/11), (39b/14),
(39b/15), (39b/3), (3a/4), (3a/6), (3b/8),
(40a/10), (40a/14), (40a/17), (40a/17),
(40a/3), (40a/8), (40a/9), (40b/1),
(40b/11), (40b/14), (40b/15), (41a/12),
(41a/17), (41a/17), (41a/17), (41a/3),
(41a/3), (41a/4), (41a/4), (41a/4),
(41a/8), (41a/8), (41b/10), (41b/11),
(41b/11), (41b/11), (41b/11), (41b/12),
(41b/13), (41b/13), (41b/14), (41b/16),
(41b/17), (41b/2), (41b/2), (41b/4),
(41b/9), (42a/1), (42a/1), (42a/1),
(42a/1), (42a/15), (42a/16), (42a/2),
(42a/3), (42a/3), (42a/4), (42a/4),
(42a/4), (42a/4), (42a/5), (42a/9),
(42b/12), (42b/13), (42b/13), (42b/14),
(42b/17), (42b/2), (42b/4), (42b/7),
(42b/9), (43a/10), (43a/12), (43a/13),
(43a/13), (43a/14), (43a/14), (43a/16),
(43a/17), (43a/3), (43a/7), (43b/10),
(43b/13), (43b/16), (43b/17), (43b/17),
(43b/5), (43b/8), (44a/10), (44a/10),
(44a/11), (44a/12), (44a/13), (44a/16),
(44a/17), (44a/17), (44a/17), (44a/4),
(44a/7), (44a/9), (44a/9), (44b/1),
(44b/12), (44b/13), (44b/13), (44b/13),

(44b/14), (44b/15), (44b/2), (44b/3),
(44b/5), (44b/6), (44b/6), (44b/7),
(44b/8), (44b/8), (44b/9), (45a/10),
(45a/11), (45a/12), (45a/12), (45a/15),
(45a/15), (45a/3), (45a/5), (45a/5),
(45a/7), (45a/7), (45a/7), (45a/7),
(45a/8), (45a/8), (45a/8), (45a/9),
(45b/1), (45b/3), (45b/7), (45b/8),
(46a/1), (46a/14), (46a/2), (46a/4),
(46a/7), (46b/1), (46b/2), (46b/5),
(46b/5), (46b/5), (46b/5), (46b/5),
(46b/6), (46b/6), (46b/9), (47a/1),
(47a/13), (47a/13), (47a/13), (47a/13),
(47a/13), (47a/13), (47a/14), (47a/14),
(47a/15), (47a/15), (47a/16), (47a/16),
(47a/2), (47a/2), (47a/3), (47a/4),
(47a/5), (47a/6), (47a/9), (47b/11),
(47b/13), (47b/14), (47b/14), (47b/14),
(47b/2), (47b/2), (47b/3), (47b/3),
(47b/5), (48a/10), (48a/14), (48a/17),
(48a/3), (48a/3), (48a/3), (48a/4),
(48a/5), (48a/6), (48a/8), (48a/8),
(48a/9), (48a/9), (48b/1), (48b/11),
(48b/14), (48b/14), (48b/14), (48b/2),
(48b/3), (48b/3), (48b/3), (48b/4),
(48b/4), (48b/5), (48b/8), (49a/12),
(49a/14), (49a/14), (49a/5), (49a/6),
(49b/1), (49b/11), (49b/11), (49b/11),
(49b/4), (4a/9), (4b/3), (50a/1),

(50a/13), (50a/13), (50a/16), (50a/3),
(50a/3), (50a/4), (50a/4), (50a/8),
(50b/10), (50b/11), (50b/11), (50b/11),
(50b/12), (50b/12), (50b/12), (50b/13),
(50b/13), (50b/16), (50b/2), (50b/4),
(50b/4), (50b/7), (50b/8), (51a/1),
(51a/10), (51a/15), (51a/15), (51a/5),
(51a/7), (51a/8), (51a/8), (51a/9),
(51b/1), (51b/10), (51b/16), (51b/16),
(51b/2), (51b/3), (51b/5), (51b/6),
(52a/11), (52a/13), (52a/6), (52a/6),
(52a/6), (52a/6), (52a/7), (52a/9),
(52b/10), (52b/11), (52b/12), (52b/12),
(52b/13), (52b/13), (52b/13), (52b/14),
(52b/14), (52b/14), (52b/17), (52b/4),
(52b/5), (52b/6), (52b/6), (53a/10),
(53a/11), (53a/16), (53a/8), (53b/13),
(53b/14), (54b/10), (54b/11), (54b/14),
(55a/11), (55a/11), (55a/16), (55a/16),
(55a/16), (55a/9), (55b/1), (55b/1),
(55b/13), (55b/13), (55b/13), (55b/6),
(55b/8), (56a/1), (56a/12), (56a/16),
(56a/6), (56a/7), (56a/8), (56a/8),
(56a/8), (56b/12), (56b/12), (56b/13),
(56b/16), (56b/16), (56b/16), (56b/5),
(57a/14), (57a/2), (57a/3), (57a/4),
(57a/4), (57a/6), (57a/7), (57a/8),
(57a/8), (57a/8), (57a/9), (57b/11),
(57b/12), (57b/17), (57b/3), (57b/3),

(57b/7), (57b/8), (57b/9), (58a/2),
(58b/1), (59a/14), (59a/4), (59a/9),
(59a/9), (59b/1), (59b/12), (59b/12),
(59b/4), (59b/5), (59b/9), (5a/17),
(5b/1), (5b/1), (5b/1), (5b/1), (5b/17),
(5b/7), (60a/10), (60b/1), (60b/10),
(60b/14), (60b/14), (60b/15), (60b/15),
(60b/16), (60b/16), (60b/17), (60b/17),
(60b/17), (60b/17), (60b/17), (60b/17),
(60b/5), (60b/5), (60b/6), (60b/6),
(60b/6), (60b/7), (60b/8), (60b/8),
(61a/1), (61a/10), (61a/11), (61a/14),
(61a/16), (61a/2), (61a/3), (61a/6),
(61a/6), (61a/9), (61b/2), (61b/4),
(62a/1), (62a/10), (62a/12), (62a/12),
(62a/12), (62a/13), (62a/15), (62a/15),
(62a/2), (62a/4), (62a/6), (62a/6),
(62a/6), (62a/7), (62a/7), (62b/1),
(62b/10), (62b/11), (62b/12), (62b/12),
(62b/13), (62b/14), (62b/14), (62b/16),
(62b/16), (62b/17), (62b/4), (63a/13),
(63a/14), (63a/14), (63a/14), (63a/4),
(63b/13), (63b/14), (63b/2), (63b/2),
(63b/2), (63b/3), (63b/7), (64a/1),
(64a/1), (64a/11), (64a/12), (64a/17),
(64a/17), (64a/4), (64a/5), (64b/11),
(64b/12), (64b/12), (64b/12), (64b/13),
(64b/13), (65a/10), (65a/10), (65a/10),
(65a/13), (65a/15), (65a/16), (65a/17),

(65a/17), (65a/2), (65a/6), (65a/6),
(65a/6), (65a/6), (65a/9), (65b/1),
(65b/16), (65b/16), (65b/2), (65b/7),
(65b/7), (65b/8), (65b/8), (65b/8),
(65b/9), (65b/9), (66a/13), (66a/14),
(66a/2), (66a/4), (66a/4), (66a/4),
(66a/8), (66b/14), (66b/16), (66b/16),
(66b/16), (66b/16), (66b/2), (66b/7),
(66b/8), (67a/10), (67a/12), (67a/12),
(67a/12), (67a/13), (67a/14), (67a/16),
(67a/16), (67a/6), (67b/1), (67b/12),
(67b/13), (67b/13), (67b/13), (67b/14),
(67b/14), (67b/14), (67b/15), (67b/15),
(67b/15), (67b/3), (67b/4), (67b/4),
(67b/6), (67b/6), (68a/10), (68a/10),
(68a/13), (68a/14), (68a/15), (68a/16),
(68a/3), (68a/5), (68a/8), (68b/15),
(68b/2), (69a/12), (69a/12), (69a/13),
(69a/17), (69a/6), (69a/7), (69a/8),
(69a/9), (69b/11), (69b/11), (69b/12),
(69b/12), (69b/13), (69b/14), (69b/16),
(69b/17), (69b/2), (69b/3), (69b/4),
(69b/4), (69b/5), (69b/5), (69b/9),
(6a/15), (6a/4), (6a/9), (6b/12),
(70a/16), (70a/17), (70a/2), (70a/2),
(70a/3), (70b/13), (70b/16), (70b/16),
(70b/2), (70b/3), (70b/4), (70b/5),
(70b/8), (70b/8), (71a/1), (71a/10),
(71a/14), (71a/15), (71a/15), (71a/16),

(71a/17), (71a/4), (71a/8), (71b/10),
(71b/11), (71b/15), (71b/15), (71b/17),
(71b/3), (71b/4), (71b/4), (71b/6),
(71b/6), (71b/7), (71b/8), (71b/9),
(72a/12), (72a/16), (72a/2), (72a/2),
(72a/4), (72a/4), (72a/4), (72a/5),
(72a/5), (72a/7), (72a/7), (72a/9),
(72b/13), (72b/16), (72b/16), (72b/3),
(72b/5), (72b/6), (73a/11), (73a/12),
(73a/13), (73a/14), (73a/16), (73a/17),
(73a/17), (73a/17), (73a/3), (73a/4),
(73a/5), (73a/5), (73a/6), (73a/6),
(73a/6), (73a/8), (73b/1), (73b/1),
(73b/3), (73b/4), (73b/4), (73b/4),
(73b/6), (73b/7), (73b/7), (73b/8),
(73b/9), (74a/12), (74a/12), (74a/13),
(74a/13), (74a/14), (74a/14), (74a/2),
(74a/4), (74a/5), (74a/5), (74a/5),
(74a/6), (74a/6), (74b/1), (74b/10),
(74b/12), (74b/12), (74b/17), (74b/17),
(74b/17), (74b/2), (74b/4), (74b/5),
(74b/5), (74b/7), (74b/8), (74b/9),
(75a/11), (75a/12), (75a/15), (75a/15),
(75a/17), (75a/3), (75a/6), (75a/7),
(75a/8), (75a/8), (75a/9), (75b/12),
(75b/2), (75b/4), (75b/6), (75b/7),
(75b/8), (75b/9), (76a/1), (76a/10),
(76a/2), (76a/8), (76a/9), (76b/11),
(76b/17), (76b/17), (76b/2), (76b/4),

(76b/8), (76b/8), (76b/8), (76b/9),
(76b/9), (77a/1), (77a/1), (77a/14),
(77a/2), (77a/3), (77a/5), (77a/6),
(77a/6), (77b/11), (77b/13), (77b/13),
(77b/14), (77b/5), (78a/12), (78a/8),
(78b/14), (78b/14), (78b/16), (78b/2),
(78b/9), (78b/9), (79a/10), (79a/12),
(79a/15), (79a/16), (79a/16), (79a/16),
(79a/6), (79b/11), (79b/11), (79b/11),
(79b/11), (79b/11), (79b/11), (79b/12),
(79b/12), (79b/13), (79b/13), (79b/14),
(79b/14), (79b/14), (79b/4), (79b/8),
(7a/10), (7a/11), (7a/16), (7b/14),
(7b/3), (7b/5), (7b/6), (80a/11),
(80a/11), (80a/14), (80a/17), (80a/3),
(80a/5), (80a/7), (80b/12), (80b/12),
(80b/14), (80b/15), (80b/17), (80b/17),
(80b/2), (80b/5), (80b/9), (80b/9),
(81a/10), (81a/15), (81a/16), (81a/2),
(81a/3), (81a/5), (81a/9), (81b/1),
(81b/12), (81b/4), (82a/11), (82a/12),
(82a/12), (82a/13), (82a/14), (82a/15),
(82a/16), (82a/2), (82a/9), (82b/12),
(82b/16), (82b/17), (82b/5), (82b/7),
(82b/7), (82b/7), (82b/8), (82b/8),
(82b/8), (83a/1), (83a/10), (83a/12),
(83a/3), (83a/4), (83a/4), (83a/4),
(83a/5), (83a/7), (83a/9), (83b/11),
(83b/13), (83b/13), (83b/15), (83b/2),

(83b/3), (83b/3), (83b/3), (83b/4),
(83b/5), (83b/5), (83b/9), (84a/10),
(84a/10), (84a/10), (84a/11), (84a/11),
(84a/13), (84a/14), (84a/14), (84a/5),
(84a/7), (84a/8), (84a/9), (84b/1),
(84b/12), (84b/13), (84b/16), (84b/16),
(84b/2), (84b/5), (85a/1), (85a/3),
(85b/11), (85b/15), (85b/6), (86a/14),
(86a/2), (86b/11), (86b/5), (87a/12),
(87a/14), (87a/16), (87a/4), (87b/17),
(87b/4), (87b/5), (87b/9), (88a/1),
(88a/15), (88a/15), (88a/16), (88b/1),
(88b/14), (88b/15), (89a/1), (89a/17),
(89b/1), (89b/15), (89b/15), (89b/16),
(8b/11), (8b/11), (8b/8), (90a/11),
(90a/13), (90a/2), (90a/4), (90a/6),
(90a/7), (90a/8), (90a/9), (90b/12),
(90b/12), (90b/12), (90b/13), (90b/13),
(90b/14), (90b/15), (90b/15), (90b/16),
(90b/3), (90b/3), (90b/3), (90b/5),
(90b/5), (90b/9), (90b/9), (90b/9),
(91a/1), (91a/1), (91a/11), (91a/11),
(91a/11), (91a/12), (91a/12), (91a/2),
(91a/2), (91a/3), (91a/3), (91a/3),
(91a/6), (91a/7), (91a/8), (91b/14),
(91b/5), (91b/5), (91b/6), (91b/9),
(92a/2), (92a/4), (92a/7), (92a/7),
(92b/15), (92b/15), (92b/16), (92b/17),
(92b/2), (92b/2), (92b/5), (93a/1),

(93a/11), (93a/14), (93a/17), (93a/3),
(93b/1), (93b/1), (93b/10), (93b/12),
(93b/13), (93b/15), (93b/17), (93b/3),
(93b/7), (94a/11), (94a/11), (94a/11),
(94a/12), (94a/13), (94a/14), (94a/15),
(94a/15), (94a/2), (94a/3), (94a/3),
(94a/4), (94a/4), (94a/6), (94a/7),
(94a/7), (94a/8), (94a/9), (94b/10),
(94b/15), (94b/8), (94b/9), (94b/9),
(95a/10), (95a/5), (95a/7), (95a/7),
(95a/8), (95a/8), (95b/11), (95b/16),
(95b/17), (95b/17), (95b/8), (95b/8),
(96a/1), (96a/11), (96a/12), (96a/16),
(96a/17), (96a/4), (96a/4), (96a/5),
(96a/5), (96a/5), (96a/5), (96a/9),
(96a/9), (96b/1), (96b/1), (96b/10),
(96b/10), (96b/11), (96b/3), (96b/4),
(96b/5), (96b/5), (96b/5), (96b/5),
(96b/5), (96b/5), (96b/6), (96b/6),
(96b/7), (97a/1), (97a/1), (97a/13),
(97a/16), (97a/3), (97a/7), (97a/8),
(97a/9), (97b/2), (97b/4), (97b/5),
(97b/8), (97b/9), (98a/12), (98a/12),
(98a/13), (98a/13), (98a/13), (98a/14),
(98a/16), (98a/3), (98a/5), (98b/1),
(98b/10), (98b/16), (98b/16), (98b/16),
(98b/17), (98b/17), (98b/17), (98b/17),
(98b/2), (98b/3), (98b/4), (98b/4),
(99a/7), (99b/1), (99b/10), (99b/16),

(99b/2), (99b/2), (99b/3), (99b/3),
(99b/4), (99b/8), (99b/9), (99b/9),
(9a/10), (9a/7)

[= 1662]

vér- 1. (Bir şeyi karşılık beklemeden birine)

Bırakmak, başışlamak. 2. (Bir şeyi bir kimseye) İletmek, erişirmek.

v. (102a/6), (105b/7), (109b/18), (10a/5),
(110a/4), (39a/3), (39a/4), (4b/16),
(9b/16)

v.-di (105a/9), (108b/5), (109a/14), (109a/14),
(10a/9), (111a/11), (112b/17), (112b/2),
(114b/15), (114b/16), (114b/4),
(114b/8), (115a/14), (115a/4), (115b/6),
(116/ā), (19a/4), (21a/17), (32b/8),
(33a/10), (36a/6), (54a/1), (54b/15),
(55b/9), (58a/9), (60a/16), (77b/16),
(87a/8), (87b/1), (89a/5), (94b/15),
(96a/6), (99b/7), (99b/8)

v.-dik (26a/6), (33a/12)

v.-dikim (35b/6)

v.-diler (30a/3), (74b/9), (7b/1), (87b/6)

v.-dim (36a/2)

v.-diyise (97b/10), (97b/9)

v.-dügi (105a/17), (105b/1), (46a/5), (78b/11)

v.-dük (33a/13), (33a/13), (44a/2), (58b/10)

v.-düm (19a/10), (26a/5), (3a/8)

v.-dünj (72b/17)

v.-e (102a/15), (20b/1), (24a/10), (24a/13),
(24a/17), (24a/7), (24b/15), (24b/3),
(30a/6), (32a/10), (44b/6), (44b/9),
(45a/1), (71b/6), (81b/11), (83b/12),
(87a/17), (91b/8), (94b/1), (94b/10)

v.-ekim (44b/9)

v.-eler (101b/7), (117b/13), (22b/8), (22b/8),
(29a/5), (29b/17), (47a/4), (47a/5),
(47a/6), (47b/3), (47b/3), (74b/1)

v.-elim (37b/5), (40a/8), (55b/2)

v.-elüm (19a/3), (19a/5)

v.-em (108a/15), (32a/11), (66b/12), (87a/15)

v.-emezem (87a/15), (87b/10)

v.-emezsiz (19a/12)

v.-en (38a/13), (87a/15), (87b/10), (89a/8)

v.-enler (22a/11), (75b/4)

v.-enlerdür (74b/6)

v.-esidür (82a/14)

v.-esisiz (51a/15)

v.-esiz (19a/13)

v.-evüz (44a/10), (47a/2), (55a/8), (97a/4)

v.-eydi (19a/4)

v.-eyin (115a/13), (94b/2)

v.-gil (112b/14), (112b/14), (45a/4), (75b/4),
(86a/2), (86b/7), (97a/6), (97b/15),
(98a/1)

v.-icek (47b/2)

v.-ilen (119a/9)

v.-in (101a/9)

v.-ir (109b/8), (76a/10)

v.-irler (49a/16), (75b/7)

v.-irse (104b/3)

v.-irseñ (116a/8)

v.-iserlerdür (103b/10)

v.-iyise (67b/5)

v.-medi (19a/3), (19a/5), (84a/6)

v.-mediler (89b/2)

v.-medügün (64b/5)

v.-medük (26a/6)

v.-medünjüz (64b/3)

v.-mege (70b/4), (83a/4)

v.-mek (19a/4)

v.-mekde (27a/4), (27a/4)

v.-mekden (98a/4)

v.-meñ (105a/14)

v.-mese (115a/6)

v.-meseler (6a/6), (75a/8)

v.-meye (30a/5), (82a/11)

v.-meyeler (101a/9)

v.-meyelüm (19a/7), (19a/9)

v.-meyenler (42a/4)

v.-mez (114b/9), (115b/14)

v.-mezem (116a/17)

v.-mezüz (77a/5)

v.-se (114b/3), (45b/4)

v.-seler (75a/7)

v.-sün (19a/5)

v.-üb (116a/5), (35a/10), (37b/13), (6a/5),
(74b/10), (99b/14)

v.-ün (101a/5), (105b/1), (19a/2), (28a/15),
(56b/16), (56b/16), (76a/3), (95a/13)

v.-üpdururın (115a/12)

v.-ür (102b/13), (105b/10), (110b/5), (111a/17),
(19a/14), (2a/2), (36b/16), (39a/6),
(39b/2), (54b/12), (56b/2), (57b/15),
(58b/9), (70b/5), (77b/2), (80b/16),
(80b/16), (81a/1), (81a/1), (83b/14),
(83b/16), (91a/11), (95a/2)

v.-ürem (3b/10), (75a/16), (8b/1)

v.-üridi (62a/8)

v.-ürler (74b/4), (75b/8)

v.-ürlerdi (74b/7), (89b/13)

v.-ürse (114a/11), (114a/12), (114a/4), (114a/5),
(114a/7), (114a/8), (114a/9), (98a/6)

v.-ürsevüz (30b/12)

v.-ürsin (87b/9)

v.-üverem (7a/4)

[= 235]

vêrbînil-: bk. vëribînil-

v.-mişsin (4b/16)

[= 1]

vêrib-: Göndermek.

v.-ibdi (101b/2), (108a/12), (108b/3), (109a/15),
(109a/8), (109b/6), (110a/10), (112b/7),
(112b/8), (113a/1), (113b/6), (117a/3),
(11b/3), (21b/2), (36b/1), (3a/4),
(52b/6), (53a/13), (55a/3), (55b/10),
(62a/16), (68b/14), (72a/3), (72a/7),
(72a/8), (74a/9), (74b/12), (74b/16),
(7a/16), (89b/1), (99b/4)

v.-diler (30a/17)

v.-diğ (31b/7)

v.-dise (46a/15)

v.-dükleri (6b/11)

v.-düm (109a/10)

v.-dünj (31b/4), (5a/11), (7a/13)

v.-irem (32b/13)

v.-iye (74a/11), (32b/10)

v.-medünj (31b/7)

[= 43]

vëribinil-: Gönderilmek.

v.-medi (80a/11)

[= 1]

vërici: Verici.

v. + sin (103a/14), (103a/8), (61b/5)

[= 3]

vëril-: Verilmek, vermek işi yapılmak.

v.-mişken (83a/5)

[= 1]

vërip-: **bk.** vërib-.

v.-di (109a/12)

v.-durur (114b/10)

[= 2]

vërib-: **bk.** vërib-.

v.-di (74b/8), (86b/8)

[= 2]

vech: <Ar. 1. Sebep, vesîle. 2. Tarz, biçim, yol.

3. Yüz, çehre.

v. (12a/8), (12b/1), (12b/6), (13a/3)

v. + i (12a/14), (12a/8), (12b/11), (12b/17),
(12b/8), (13a/4)

v. + ile (110b/1), (117b/15), (88b/13)

[= 13]

vecih: **bk.** vech.

v. (12a/11)

v. + ler (13a/7)

[= 2]

vedâ: <Ar. 1. Ayrılırken hayırlar dileme,
esenleşme. 2. **mec.** Ayrılık.

v. + eylemege (19b/8)

v. + kılalum (28a/16)

v. + kıluş (28a/16)

[= 3]

vefâ: <Ar. 1. Sözünde durma, verilen sözü
yerine getirme. 2. Dostluk ve
muhabbetinde sebat etme, sevgide
süreklilik, bağlılık ve sadâkat.

v. (20b/2)

[= 1]

vefât: <Ar. Ölüm, ölme.

v. + kıldı (13b/14), (14b/10)

[= 2]

veheb: Kişi adı.

v. (67b/4), (71a/8)

[= 2]

veheb bin münebbi: Kişi adı.

v. + den (71a/8)

[= 1]

vehep bin münebbih: Kişi adı.

v. (63a/16)

[= 1]

velâkin: <Ar. Lâkin, fakat.

v. (43a/8), (45b/8)

[= 2]

velî: <Ar. 1. Cenâb-ı Hakk'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

v. (40b/2)

v. + ye (40b/1)

[= 2]

velîd ibni muğîre: Kişi adı.

v. (79b/11)

v. + yi (25a/7)

[= 2]

velvele: <Ar. Gürültü.

v. (59a/1)

[= 1]

ver-: İletmek, bırakmak.

v.-di (109a/14), (99b/3)

v.-eler (82a/1)

v.-eydi (99a/8)

v.-ibdi (52a/11), (55a/10), (55a/15)

v.-ür (46a/1)

[= 8]

vesselâm: <Ar. “Son söz bu” anlamında kullanılır.

v. (1b/10), (3b/15)

[= 2]

veyâ: <Ar.-Far. Cümlede bildirilen husûsun sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir, ya da.

v. (115a/12), (115a/12), (115a/12), (116a/5), (39b/11), (40b/12), (47a/17), (61b/8), (61b/9), (64b/17), (68a/15), (68a/16),

(75a/6), (77a/11), (77b/8), (80b/16),
(84a/5), (84a/6), (84a/6), (85a/12),
(95a/5), (97a/17)

[= 22]

veyāhūd: <Ar.-Far. Yâhut, veya.

v. (106b/16), (107a/17), (47a/17), (47a/2),
(62b/12), (65b/12), (65b/12), (65b/13),
(66a/6), (68a/16)

[= 10]

vezîr: <Ar. 1. Osmanlı Devleti'nde askerî ve
idârî yetkisi olan en yüksek rütbedeki
devlet memuru, vezirlik rütbesine sâhip
kimse.

v. (53b/17), (87a/13), (87a/17), (87b/1), (87b/3),
(87b/4), (87b/6)

v. + i (53b/16)

v. + kıl (53a/16)

v. + lere (53a/7)

[= 10]

vîrân: <Far. Yıkık, yıkılmış, harap.

v. + evleri (34a/15)

v. + olmuş (34a/10)

[= 2]

vilâyet: <Ar. 1. *eski*. Diyar, ülke, memleket. 2.

Bir vâli yönetimindeki en önemli idârî
bölüm, il.

v. + i (54a/3)

v. + inde (33b/11)

v. + ine (108b/12)

v. + ümüze (7b/16)

[= 4]

vird: <Ar. Belirli zamanlarda mânevî bir görev
olarak düzenli şekilde okunan âyet,
esmâ-i hüsnâ veya duâlar.

v. + edindi (2b/10)

[= 1]

vişâl: <Ar. Sevdiğine kavuşma, vuslat.

v. (37a/10), (39b/12)

v. + amîzdür (37a/9)

v. + den (37a/8), (39b/11)

v. + erücek (39b/13)

v. + imde (39b/13)

v. + ümde (37a/11)

[= 8]

vuzû: <Ar. Abdest.

v. + dan (23b/7)

[= 1]

vücūd: <Ar. 1. İnsan veya hayvan gövdesi,
beden. 2. Var olma, bulunma.

v. + 'ālemine (84a/3)

v. + a geldi (99a/1)

v. + a gele (63b/13)

v. + ıjdan (38a/2)

[= 4]

-Y-

yā: <Ar. Ey.

y. (100a/6), (101b/17), (102b/4), (103a/13),
(103a/15), (103a/6), (103b/8),
(104a/12), (104a/7), (105a/8),
(107a/14), (107a/6), (108a/13),
(108b/6), (109a/1), (109b/11),
(109b/17), (109b/4), (109b/9),
(110a/11), (110a/9), (110b/12),
(111a/2), (111a/4), (111b/1), (111b/2),
(113b/13), (113b/7), (114b/13),
(114b/13), (114b/13), (116a/16),
(116a/5), (117a/12), (117a/13),
(117a/15), (118a/8), (118b/1),
(118b/11), (118b/3), (118b/4), (118b/6),
(118b/7), (12b/2), (12b/2), (12b/5),
(14b/13), (14b/15), (14b/16), (14b/4),

(15a/8), (16a/2), (16b/7), (17a/3),
(20a/3), (21b/15), (21b/16), (21b/17),
(23a/16), (23a/6), (23a/7), (26a/6),
(28a/6), (2b/2), (30b/4), (30b/9),
(31b/15), (32a/17), (32b/6), (33b/1),
(34a/11), (34b/6), (35a/4), (35b/11),
(35b/5), (36b/16), (37a/9), (37b/10),
(38a/1), (38a/15), (38a/8), (38b/12),
(38b/4), (39a/11), (39b/2), (3a/13),
(3a/14), (3a/6), (3b/13), (3b/15), (3b/2),
(40a/12), (41b/6), (41b/7), (44b/12),
(44b/15), (46b/14), (47a/10), (49a/5),
(51a/10), (51b/11), (52a/1), (52a/12),
(52a/12), (52a/13), (52a/14), (52a/16),
(53a/15), (53a/15), (53b/1), (53b/13),
(53b/15), (53b/5), (54a/15), (54a/5),
(55b/1), (55b/6), (56b/15), (57a/10),
(57b/16), (58b/3), (59a/1), (59a/16),
(59a/4), (59a/4), (5a/11), (5a/6), (5a/8),
(61a/15), (61b/4), (62a/10), (62b/10),
(62b/11), (62b/17), (62b/9), (63a/3),
(64a/13), (64a/17), (65b/10), (65b/15),
(66b/4), (6a/15), (70a/15), (70a/3),
(70a/5), (70b/3), (72b/10), (72b/12),
(73a/8), (73a/8), (73a/9), (73a/9),
(73a/9), (73a/9), (73b/13), (75a/12),
(75a/2), (76b/15), (78b/6), (7a/12),
(80a/10), (82/11), (83a/17), (85a/4),
(85a/9), (85b/6), (90a/14), (90b/2),

(92a/16), (92a/5), (92a/8), (92b/3),
(93a/5), (93a/8), (93b/9), (94b/1),
(95a/4), (95b/1), (95b/14), (95b/15),
(96a/15), (96a/15), (96b/12), (97a/5),
(97b/13), (98b/14), (98b/9), (99a/17),
(99a/4)

[= 189]

yābān: <Far. İnsan yaşamayan ıssız yer.

y. + a (14b/1)

y. + da (14a/17)

[= 2]

yād: <Far. 1. Anma, hatırlama. 2. Hatır. 3.

Hatıra.

y. + étmiş (4b/1)

y. + kıldı (102b/11), (102b/8), (3b/17), (4b/3),
(91b/1)

y. + kıldığı (4b/17), (5a/4)

y. + kıldığımız (98b/1)

y. + kıldum (107a/4)

y. + kılduğ (43a/12)

y. + kılmak (4a/17)

y. + kıluğıla (12a/7)

y. + oldılar (78a/9)

[= 14]

yā: <Ar. Arap alfabesindeki y harfi.

y. + dan (3b/14)

y. + yı (3b/14)

[= 1]

yābis: <Ar. Kuru, rutûbetsiz.

b. (12a/15)

[= 1]

yāhūd: <Far. 1. Veyâ. 2. Söylenen bir düşünceден vazgeçildiği ve yerine ikinci bir düşünce ileri sürüldüğü zaman ikinci cümlenin başına getirilir.

y. (109a/5), (17a/3), (18b/4), (19b/9), (32a/14),
(35a/5), (4b/15), (4b/17), (5b/9),
(65b/13), (6b/10), (6b/5), (6b/6)

[= 13]

yākūt: <Ar. En meşhuru kırmızı renklisi olan, pembe, erguvan vb. renklerde, sâdece elmasın çizebildiği çok değerli taş, billûrlaşmış alüminyum oksit.

y. (107b/14), (59b/12)

y. + dan (108a/1), (23b/15), (26b/11), (27b/7)

y. + dandur (91a/2)

y. + ıla bezenmiş (108a/2)

y. + lar (108a/4), (116a/12), (116a/13)

[= 11]

yār: <Far. Dost, yardımcı.

y. (104a/8), (36a/11), (36a/15)

y. + dur (36a/14)

[= 4]

yāren: <Far. Arkadaş, dost.

y. + leri (22a/11), (79b/12)

y. + leridür (49b/1), (63a/17)

y. + lerim (47a/9)

[= 5]

yārī kııl-: *bk* yāru kııl-.

y.-ur (58a/2)

[= 1]

yāru kııl-: Yār kıılmak, sevgili olmak.

y. -ur (70b/1)

[= 1]

yāsīn: <Ar. Kur'an'ın otuz altıncı sûresinin ismi.

y. (2a/10), (2a/5), (3b/12), (3b/16), (4a/1), (4b/2)

y. + dür (1b/17), (4b/10)

y. + i (2b/2)

y. + oldı (3b/14)

[= 10]

yāsīn: <Ar. Kur'an'da Hz. Muhammed için kullanılan ifade.

y. + dür (4b/10)

yāvī: Kaybolmuş, kayıp, zâyi. (Eğer kelime bu ise yazılışı böyle değil.)

y. + kııldı (107b/10)

[= 1]

ya'kūb: Kişi adı.

y. (118b/10), (48a/8)

[= 2]

ya'nī: <Ar. Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

y. (100a/10), (100a/6), (100a/6), (100a/8), (100b/4), (100b/8), (101b/11), (101b/11), (101b/13), (101b/14), (101b/15), (101b/15), (101b/16), (101b/16), (101b/3), (101b/9), (102a/6), (103a/6), (103b/10), (103b/3), (103b/8), (103b/9), (104b/5), (104b/7), (105a/2), (105a/9), (105b/14), (106a/14), (106a/17), (106b/11), (106b/6), (107a/1), (107a/14), (107a/3), (107a/5), (107a/8), (107a/8), (107a/9), (107b/8), (108a/17), (109a/1), (109a/10),

(109a/11), (109a/16), (109a/6),
(109a/7), (109b/3), (109b/9), (10a/10),
(10a/5), (10b/7), (110b/8), (111a/17),
(111b/13), (111b/15), (111b/16),
(111b/4), (113b/13), (113b/15),
(113b/16), (113b/2), (113b/7), (114b/2),
(114b/6), (116a/12), (116a/16),
(116a/5), (116b/11), (116b/15),
(116b/15), (116b/15), (117a/12),
(117a/8), (117b/4), (117b/9), (118a/14),
(119a/14), (119a/16), (119a/5),
(119a/6), (11a/13), (11a/15), (11a/4),
(11b/11), (11b/6), (12a/12), (12a/6),
(15a/6), (17b/13), (18a/13), (18b/5),
(19a/17), (19a/4), (19b/2), (19b/5),
(1b/11), (1b/16), (1b/16), (20a/1),
(20b/12), (21a/13), (21b/10), (22b/10),
(22b/17), (25b/10), (25b/13), (25b/14),
(27a/12), (28a/9), (2a/10), (2a/14),
(2a/5), (2a/9), (2b/2), (30a/6), (30b/16),
(30b/8), (31a/2), (31b/12), (31b/2),
(31b/9), (32a/1), (32a/13), (32b/1),
(32b/10), (35b/10), (35b/7), (36b/1),
(36b/2), (36b/2), (36b/5), (36b/5),
(36b/6), (37a/15), (37b/13), (37b/3),
(37b/9), (38a/12), (38b/17), (39b/17),
(40a/6), (40b/10), (40b/10), (40b/11),
(40b/13), (40b/15), (40b/16), (40b/4),
(40b/6), (40b/9), (41a/10), (41a/10),

(41a/11), (41a/13), (41a/14), (41a/15),
(41a/15), (41a/16), (41a/5), (41b/1),
(41b/2), (42a/13), (42a/15), (42a/16),
(42a/6), (42a/7), (43a/5), (43b/9),
(44a/10), (44a/11), (44a/16), (44a/3),
(44a/6), (44a/7), (44a/8), (44b/1),
(44b/11), (44b/12), (44b/15), (44b/2),
(44b/3), (44b/4), (45a/1), (45b/16),
(46a/1), (46a/10), (46a/11), (46a/12),
(46a/13), (46a/14), (46a/15), (46a/16),
(46a/2), (46a/6), (46a/9), (47a/10),
(47a/16), (47b/10), (47b/4), (48b/4),
(49a/10), (49a/16), (49a/8), (49a/9),
(49a/9), (49b/14), (49b/15), (4b/2),
(50a/16), (50a/6), (50b/10), (50b/15),
(50b/17), (50b/7), (50b/8), (51a/12),
(51a/16), (51a/2), (51a/3), (51a/4),
(51a/7), (51b/13), (51b/2), (51b/3),
(51b/4), (51b/5), (51b/7), (52a/2),
(52a/4), (52a/8), (52b/15), (52b/8),
(52b/9), (53a/17), (53a/4), (53b/1),
(54a/4), (54b/7), (54b/8), (55a/3),
(56b/4), (57a/12), (57a/15), (57b/12),
(57b/16), (57b/7), (58a/2), (58a/6),
(58b/10), (59a/5), (5a/12), (5a/6),
(5a/7), (5a/8), (60a/1), (60a/10),
(60a/12), (60a/14), (60a/16), (60a/2),
(60a/4), (60a/7), (60a/9), (60b/1),
(60b/14), (60b/15), (60b/16), (60b/4),

(60b/8), (61a/12), (61a/15), (61a/4),
(61a/5), (61a/7), (61a/8), (61b/4),
(61b/6), (61b/8), (62a/11), (62a/17),
(62b/11), (62b/13), (62b/15), (62b/9),
(63a/10), (63a/10), (63a/11), (63a/13),
(63a/17), (63a/3), (63a/5), (63a/7),
(63b/11), (63b/12), (63b/16), (63b/4),
(63b/9), (64a/10), (64a/17), (64a/3),
(64a/3), (64a/5), (64a/7), (64a/8),
(64b/13), (64b/6), (65a/1), (65a/4),
(65a/7), (65b/3), (66a/12), (66a/13),
(66a/3), (66a/5), (66a/7), (67a/1),
(67a/10), (67a/11), (67a/2), (67a/2),
(67a/4), (67a/6), (67a/8), (67a/9),
(67b/17), (67b/2), (67b/7), (67b/8),
(67b/9), (67b/9), (68a/1), (68a/10),
(68a/11), (68a/13), (68a/15), (68a/7),
(68a/8), (68a/9), (68b/15), (69a/10),
(69a/11), (69a/15), (69a/7), (69a/8),
(69b/10), (69b/15), (69b/7), (69b/9),
(6b/11), (6b/13), (6b/16), (6b/3), (6b/4),
(6b/5), (70b/11), (70b/14), (70b/15),
(70b/3), (70b/6), (70b/7), (70b/9),
(71a/1), (71b/14), (72a/10), (72a/3),
(72a/6), (72b/10), (73a/14), (73a/15),
(73a/2), (73a/4), (73b/10), (73b/13),
(73b/17), (73b/3), (73b/7), (74a/17),
(74a/2), (74a/2), (74a/9), (74b/10),
(74b/2), (74b/3), (74b/4), (75a/5),

(75b/10), (75b/13), (75b/16), (75b/6),
(75b/7), (76a/5), (76b/13), (76b/14),
(76b/15), (76b/17), (76b/7), (77a/10),
(77a/11), (77a/12), (77a/4), (77a/4),
(77a/6), (77a/8), (77a/9), (77b/10),
(77b/12), (78a/11), (78a/13), (78a/14),
(78a/7), (78b/10), (78b/12), (78b/13),
(78b/15), (78b/6), (79a/10), (79a/15),
(79a/6), (79b/10), (79b/10), (79b/13),
(79b/6), (7a/3), (7a/8), (80a/10),
(80a/13), (80a/16), (80a/6), (80a/7),
(80a/8), (80a/9), (80b/14), (80b/6),
(81a/1), (81a/12), (81a/13), (81a/15),
(81a/15), (81a/16), (81a/8), (81b/1),
(81b/13), (81b/14), (81b/2), (81b/4),
(81b/5), (81b/7), (81b/9), (82/11),
(82a/10), (82a/12), (82a/16), (82a/16),
(82a/4), (82a/5), (82a/6), (82b/10),
(82b/10), (82b/10), (82b/15), (82b/9),
(83a/1), (83a/13), (83a/14), (83a/15),
(83a/17), (83a/3), (83a/6), (83a/8),
(83b/1), (83b/3), (84a/15), (84a/16),
(84b/11), (85b/7), (86a/1), (86b/2),
(86b/9), (87a/4), (89b/10), (89b/14),
(8b/15), (90a/11), (90a/14), (90a/16),
(90a/4), (90b/11), (90b/17), (90b/2),
(90b/5), (90b/8), (91a/9), (92b/1),
(92b/10), (92b/13), (92b/3), (92b/4),
(92b/6), (93a/12), (93b/14), (93b/16),

(93b/5), (93b/8), (94a/10), (94a/11),
(94a/13), (94a/14), (94a/15), (94a/4),
(94a/6), (95a/9), (95b/14), (95b/17),
(96a/13), (96a/14), (96a/2), (96a/3),
(96a/6), (96a/7), (96a/8), (96b/10),
(96b/12), (96b/12), (96b/13), (96b/14),
(96b/16), (96b/2), (96b/9), (97a/1),
(97a/10), (97a/11), (97a/12), (97a/2),
(97a/3), (97a/4), (97a/5), (97a/5),
(97a/7), (97a/9), (97b/11), (97b/6),
(98a/15), (98a/16), (98a/17), (98a/7),
(98b/1), (98b/15), (9a/16), (9b/1),
(9b/11)

[= 550]

yabrak: Bitkilerin solunum, özümleme, terleme
vb. olaylara yarayan, genellikle
klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre
değişen yeşil uzantısı.

y. + lar (60b/17)

[= 1]

yağ-: (Yağmur, kar ve dolu) Gökten yere
düşmek.

y.-a (27a/15), (27b/17), (75a/9)

y.-dı (55a/4)

[= 4]

yağdur-: 1. Yağdırmak. 2. Yağmasını sağlamak.

y.-a (20b/8)

y.-mağa (41a/9)

y.-urlar (103a/5)

[= 3]

yağdırıcı: Yağdırıcı.

y.-lar (41a/10)

[= 1]

yağmur: Atmosferdeki su buharının
yoğunlaşması sonucu yeryüzüne
damlalar hâlinde düşen su.

y. (14b/14), (41a/12), (55a/9)

y. + a (3a/11)

y. + da (14b/13)

y. + ı (64b/8), (75a/9), (94a/6)

y. + ın (14b/17)

y. + ıyla (11b/15)

y. + lar (15a/1), (41a/11)

y. + lara (50b/12)

y. + ları (103a/4), (41a/6), (71b/6)

y. + un (14b/15)

y. + yağdı (55a/4)

y. + yağdura (20b/8)

[= 19]

yağmurlu: Yağmur yağan, yağmuru olan.

y. (94a/10)

[= 1]

yahyā: Kişi adı.

y. (7a/16)

y. + atası (75a/12)

y. + peygâmberdür (89a/9)

[= 3]

yahyā bin ma'āz: Kişi adı.

y. + dan (72b/3)

[= 1]

yahyā bin selmān mücāhid: Kişi adı.

y. + den (76b/6)

[= 1]

yahtusuz: Nursuz, aydınlıksız.

y. + olsalar (67a/8)

[= 1]

yağ-: Yanmasını sağlamak.

y.-dı (32b/8), (55b/10), (89b/8)

y.-dılar (88b/10), (89b/3)

y.-sa (53a/15)

[= 6]

yağa: Giyeceklerin boynun etrafına gelen kısmı

ve bu kısma eklenen türlü biçimdeki
parça.

y. (67a/10)

y. + sına (47b/1)

[= 2]

yağın: Arada az mesafe bulunan.

y. (17a/9), (17b/14), (25a/12), (30a/1), (41b/6),

(43b/15), (49a/15), (7a/17), (92b/3),

(46a/11), (46a/11),

y. + da (38a/5)

y. + dan (105a/13)

y. + eyler (80b/14)

y. + geldi (107b/12)

y. + gele (101a/11)

y. + geleler (117b/2), (117b/7)

y. + gelme (118a/9)

y. + gelmez (100b/12)

y. + gelse (69a/11)

y. + gelüb (100b/13)

y. + kılam (66b/14)

y. + kılıcıdur (15b/16)

y. + ola (65a/3), (66b/9)

y. + olalar (31b/6)

y. + olmak (66b/13)

[= 28]

yaķın: <Ar. 1. Bir Şeyi Şüphesiz olarak tam ve doğru Şekilde bilme. 2. Kesin ve sağlam bilgi. 3. Herhangi bir delile bağlı olmaksızın sâdece îman kuvvetiyle âşikâr olarak görme, müşâhede ederek bilme.

y. (13a/6), (34b/16), (34b/17), (75b/8), (37b/9)

[= 5]

yalan: Aldatmak maksadıyla bilerek söylenen gerçeğe aykırı, asılsız söz.

y. (33a/8), (44a/8), (44b/11), (57a/1), (73a/16)

y. + ı (55a/8)

y. + kıldıklarıçün (10b/1)

y. + söylediler (101b/4)

y. + söylersiz (8b/6)

y. + söz (101b/10)

[= 10]

yalanla-: Yalan olduğunu, gerçek olmadığını bildirmek, tekzip etmek.

y.-dı (60a/2)

y.-dılar (77a/4)

y.-madılar (77a/6)

y.-maya (77a/1)

y.-r (77a/1)

y.-rıduņuz (78a/12)

y.-rlar (83a/14)

y.-yanlar (97a/9)

[= 8]

yalavac: < E. T. Türk. Peygamber, resul, elçi, haberci.

y. (63a/16), (69b/10), (69b/11)

[= 3]

yalın: < 1. E. T. Türk. Çıplak, üryan. 2. Ayağına bir Şey giymemiŐ olan, ayağı çıplak.

y. (65b/7)

y. + ayak (104b/11), (21b/13)

[= 3]

yalınç: Alev.

y. + ı (23b/2), (75a/15)

[= 2]

yalınçuz: Yalnız, sadece.

y. (74a/3)

[= 1]

yalınçak: Yalınçak, çıplak.

y. (65b/7)

y. + laruŋ (38a/15)

[=2]

yalŋuz: Yanında başka biri bulunmayan, başkası ile birlikte olmayan kimse.

y. + ƣaldı (58b/9)

y. + ola (106b/16)

[=2]

yalŋuz: *bk* yalnız.

y. (119a/8), (99a/5)

[=2]

yaluŋuz: *bk* yalnız.

y. (99a/4)

[=1]

yalvar-: Birinden bir şey isterken yumuşak ve acındırıcı bir tavır takınmak, saygılı bir ısrarla istediğini söylemek.

y.-alar (17a/7), (30a/2), (30a/5)

y.-alum (30a/7)

y.-ası (30a/7)

y.-ırlar (104b/12)

y.-maŋlardur (37a/9), (39b/11)

y.-urlar (100b/17)

[=9]

yan: 1. Bir yerin ön veya arka kabul edilen kısmına göre sağ yâhut solda olan tarafı, bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. 2. Taraf, yön, cihet.

y. + a (73b/14), (97a/12)

y. + ina (10b/15), (10b/15), (25a/8), (30b/2), (58a/14)

y. + ında (118a/10), (45a/13), (6b/15)

y. + ındadır (118a/1), (91b/2)

y. + ındağı (66a/1)

y. + ından (30b/2), (46b/3)

y. + ındaola (23b/2)

y. + uŋa (88a/16)

[=17]

yaŋ: *bk* yan.

y. + a (104a/14), (10b/5), (35a/10), (46a/9), (52a/7), (52a/9), (58b/9), (65a/10), (70a/1), (80a/15), (81b/13), (81b/8), (82a/10), (85b/1)

y. + adur (103b/8), (9a/7)

y. + ina (52b/11)

y. + ından (85b/3)

[=18]

yanlış: Doğru olmayan, hatâli.

y. (23a/5)

[= 1]

yan-: Tutuşmak, alev almak.

y.-a (100a/9)

y.-ar (24b/6)

y.-arken (43a/17)

y.-mağ (37a/8), (39b/11)

y.-maz (16a/7)

y.-miş (12a/3)

[= 7]

yana: Tarafa.

y. + sız (38a/11)

[= 1]

yandırıcı: Bir şeyin yanmasını sağlayan.

y. (41a/4)

[= 1]

yandır-: 1. Yandırmak. 2. Yakmak, tutuşturmak.

y.-am (31a/15), (31a/3)

y.-urmuş (21b/8)

y.-ursuz (33b/10)

[= 4]

yap-: Ortaya koymak, gerçekleştirmek, meydana getirmek.

y.-alar (6b/15)

y.-dı (108a/15), (60b/5)

y.-dılar (109a/5), (111a/10)

y.-duk (40b/16)

y.-ıvêr (113b/2)

y.-ıvêrdi (113b/5)

y.-mışdı (59b/4)

[= 9]

yapdır-: Başka birine yaptırmak.

y.-mışdı (54a/14)

[= 1]

yapdur-: *bk* yapdır-.

y.-dı (104a/2), (108b/1), (112b/3)

[= 3]

yapıl-: Ortaya konmak, gerçekleştirilmek, meydana getirilmek.

y.-miş (108a/1), (108a/3)

y.-miş ola (108a/14)

[= 3]

yapış-: Bir şey bir yere ayrılmayacak şekilde tutunup kalmak.

y.-alar (47b/1)

y.-an (113a/9)

y.-dı (104a/17), (29a/6), (53a/6)

y.-miş (113a/9), (41b/15)

y.-ub (118a/7), (46b/13), (46b/15)

[= 10]

yaprag: 1. Yaprak. 2. Bitkilerin solunum, özümleme, terleme vb. olaylara yarayan, genellikle klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı.

y. + ından (12b/15)

[= 1]

yara-: 1. Derin yara açmak. 2. Kesip açmak, delip açmak. 3. Ortadan ayırmak, bölmek.

y.-ar (96a/8)

y.-dı (110a/13)

y.-dılar (10a/3), (24b/10)

y.-ub (108b/13), (64b/9)

[= 6]

yara: Kesik, yarık.

y. + sı (88b/4)

[= 1]

yara-: Yarar sağlamak.

y.-r (18a/16)

y.-rsa (46b/4)

[= 2]

yarad-: *bk* yarat-.

y.-a (34a/2), (46b/7)

y.-an (13b/4)

y.-ınlardı (93a/12)

y.-ır (45a/17)

y.-ubdur (109b/16)

y.-ur (45a/10), (73a/15)

[= 8]

yaradıl-: Yaratmak işi yapılmak, Allah tarafından hakedilmek, var edilmek.

y.-aldan (100b/7)

y.-dı (101b/17), (48b/1)

y.-dılar (93a/11)

y.-dim (48b/2)

y.-duğımı (13b/8), (33a/16)

y.-madı (107b/8)

y.-mağuş (73a/3)

y.-miş (90b/6)

y.-mışdan (13b/5)

y.-mişlar (46b/6)

y.-ur (45b/3)

[= 13]

yarağ: *bk.* yarağ.

y. + ın (56b/17)

y. + ında (73b/17)

y. + ın yèyeydüm (119a/14)

[= 3]

yarağ: 1. Hazırlık. 2. Silah.

y. + édüb (108b/1)

y. + ètsünler (56b/11)

y. + yèmek (119a/12)

[= 3]

yarağla-: Hazırlamak, silahlandırmak.

y.-dum (79a/15)

[= 1]

yaralan-: Yaralamak işi yapılmak, bir yerinde
yara açılmak.

y.-ur (33a/6)

[= 1]

yaramaz: 1. İşe yaramayan, yararlı olmayan
kimse veya şey. 2. Uygunsuz, zararlı,
fenâ, kötü.

y. + işler (72a/11)

y. + lara (41a/17)

y. + nesne (105a/15)

y. + yère (105a/15)

y. + yola (60a/4)

[= 5]

yaramazlığ: 1. Yaramazlık. 2. Yaramaz olma
durumu. 3. Yaramaz olan kimseye
yakışır davranış.

y. + ımı (11a/16)

[= 1]

yarat-: 1. (Allah) Yoktan var etmek, halketmek.
2. (Daha önce olmayan bir şeyi) Ortaya
koymak, yapmak, ibdâ etmek.

y.-dı (13a/7), (13a/7), (13a/10), (13b/1), (13b/1),
(13b/1), (13b/2), (13b/2), (13b/2),
(13b/3), (13b/3), (13b/4), (13b/6),
(15a/10), (15a/12), (18a/9), (18a/9),
(21a/17), (34a/1), (34a/4), (40b/7),
(40b/8), (4a/7), (60b/10), (60b/12),
(60b/6), (63b/11), (63b/12), (73a/3),
(81b/2), (92a/2), (96a/11), (96a/2),
(96a/8), (98b/10), (9a/6)

y.-dım (40b/9), (47b/17)

y.-dımsa (98b/14)

y.-dışa (63b/14)

y.-duğına (96a/7)

y.-duğından (96a/13)

y.-duğ (11b/12), (11b/8), (18b/3), (18b/4),
(31b/17), (33a/12)

y.-madı (108a/8)

y.-mağa (60b/3)

y.-mak (60b/2), (60b/2)

y.-mayınca (78a/9)

y.-mazdan (2a/6)

y.-mazdan (60b/13)

y.-mışdı (33b/2)

y.-mişdur (13a/12), (13a/14)

[= 58]

yaratmaçlık: Yaratmaçlık.

y. + la (64b/9)

[= 1]

yardım: 1. Elindeki imkânları ve gücünü ihtiyâcı olan biri için kullanma, muâvenet. 2. Bir gücün bir olay üzerinde yaptığı etki, katkı.

y. (32a/10), (36b/10)

y. + êde (9b/5)

y. + ı (94a/4)

y. + kıluj (105b/2)

y. + vèrem (32a/11)

[= 6]

yardımcı: Yardım eden kimse.

y. + dan (93b/15)

[= 1]

yarıl-: Yarmak işi yapılmak.

y.-a (117a/13), (20a/5), (20a/6), (42a/7), (42a/7),
(51a/7), (68a/4), (68a/5)

y.-dı (14a/2)

y.-sa (71b/14), (71b/17), (81a/13), (81b/4)

y.-ur (94a/11)

[= 14]

yarılmaçlık: Yarılmaçlık.

y. + a (81a/13)

[= 1]

yarın: İçinde bulunulan günden sonra gelen gün.

y. (102a/14), (111a/5), (56b/11), (56b/15),
(75b/5)

y. + ki (104b/2)

[= 6]

yarlığa-: (Allah) Birinin suçunu bağışlamak.

y.-dim (95a/14)

y.-duğumı (9b/13)

y.-m (66b/8)

y.-mağdur (6b/8)

y.-mıya (66b/8)

y.-ndı (16a/4)

y.-ya (103b/16)

y.-yam (66b/11)

[= 8]

yarlıgan-: < Bağışlanmak.

y.-mağ (66b/10)

y.-mişdur (16a/3)

[= 2]

yaruğ: Zırh.

y. + ı (60b/6)

[= 1]

yastuk: Yastık, baş altına koymak veya dayanmak için kullanılan, içi pamuk, yün, ot, kuş tüyü vb. ile doldurulmuş, torba şeklinde, dört köşe, uzun veya yuvarlak küçük minder.

y. + lar (101b/14)

[= 1]

yaş: 1. Islak, nemli. 2. Kendi suyunu yitirmemiş, kurumamış, kurutulmamış.

y. (49b/2)

y. + ağacdan (33b/10)

y. + ıdur (43a/16), (43a/17)

y. + ma (101b/4)

y. + üzüm (34a/12)

[= 6]

yaş: Doğuştan itibaren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman.

y. + ma (59b/8), (68b/1), (68b/2)

[= 3]

yaşlı: Yaşı olan.

y. (26b/7)

[= 1]

yat-: 1. Boylu boyunca uzanmak. 2. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

y.-dı (34b/3)

y.-duğumuz (21a/3)

y.-duş (34b/6)

y.-madılar (61b/9)

y.-madım (34b/8)

y.-mağ (69a/17)

y.-mıŝıdı (34b/8)

y.-sa (40b/12), (55b/16)

y.-urdu (87a/1)

y.-ursın (34b/9)

[= 11]

yatsu: Yatsı, güneşin batışından bir iki saat sonraki vakit, yatsı namazı.

y. + namāzı (82b/4)

[= 1]

yatur-: Yatırmak.

y.-lar (69a/17)

[= 1]

yavlağ: Pek, çok.

y. (41b/8), (51b/3), (52a/4), (75b/14), (91b/16),
(92a/17)

[= 6]

yavuz: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Fenâ, kötü. **2. halk ağzı.** Güzel, iyi, benzerlerinden üstün.

y. (44a/13), (47a/17), (68a/8), (72a/3), (72b/1),
(72b/2), (96b/1)

y. + ‘amelleri (75b/16), (76b/16), (76b/9)

y. + ‘amellerinden (44a/7)

y. + ‘amellerine (101a/1)

y. + ‘amellerinüj (80b/6)

y. + dan (115a/5), (46a/14), (53a/8)

y. + işler (75a/6)

y. + işlüler (77a/6)

y. + işlülerin (75b/16), (76a/4), (76b/8)

y. + sünnet (72a/4)

[= 22]

yavuzluğ: Kötülük.

y. + görmediler (89b/14)

[= 1]

yavuzrağ: Çok kötü, en fena.

y. + ısın (113a/7)

[= 1]

yay: **1.** Eğri. **2.** Çok gergin.

y. (17b/10), (3b/14)

y. + lara (49b/14)

[= 3]

yay-: **1.** Sermek. **2.** Duyurmak. **3.** Sınırını genişletmek.

y.-dı (107b/9), (60b/10), (60b/14)

[= 3]

yayak: Yaya, yürüyerek giden.

y. (22a/3)

[= 1]

yaz: Mevsim.

y. (46b/10)

y. + dadur (16a/14)

y. + ın (107b/5)

[= 3]

yaz-: 1. (Bir söz veya düşünceyi) Belli işâret ve harflerle bir yere geçirmek. 2. Yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak.

y. (92a/2), (92a/3)

y.-am (92a/8)

y.-anı (35a/11)

y.-anlara (28a/5)

y.-ar (73b/1), (74a/13)

y.-arın (85a/11)

y.-arız (6b/13)

y.-arlar (6b/11), (76b/2), (92b/16)

y.-aruz (6b/10), (6b/16)

y.-avuz (44a/10)

y.-ayım (92a/3)

y.-dı (78a/3), (92a/5), (92a/5), (99b/6)

y.-dılar (108b/16)

y.-duğı (58b/14)

y.-duğicün (99b/12)

y.-duğ (7a/11)

y.-ılur (7a/9)

y.-mağ (36b/9)

y.-mışlar (23a/6)

[= 25]

yazdur-: Yazma işini başkasına yaptırmak, yazdırmak.

y.-duğı (77a/2)

[= 1]

yazı: Ova.

y. (25a/13)

y. + da (25a/13), (68b/3)

y. + lar (103a/5)

y. + larda (107b/5), (68a/16)

y. + larında (107b/11)

y. + sında (75b/9), (82a/8)

y. + ya (88a/15), (88b/1)

[= 11]

yazıcı: Yazıcı, yazma işini yapan kimse.

y. + lar (73a/17)

[= 1]

yazıcı: *bk.* yazıcı.

y. + lar (63a/14), (63a/15)

[= 2]

yazık: Günah, suç.

y. (44a/4)

y. + lar (96b/2)

y. + ları (77a/13)

[= 3]

yazıl-: 1. Yazmak işi yapılmak. 2. Yazıya geçirilmek. 3. Bir yere kaydı yapılmak, kaydedilmek.

y.-a (28a/7)

y.-maz (30b/17), (31a/1)

y.-miş (22b/11), (49a/2), (58b/14)

y.-mişdur (42b/7), (64b/4), (75b/17), (76a/13),
(76b/10), (76b/16), (78a/15), (78b/1),
(78b/7), (90b/10), (98b/4), (98b/5)

y.-miş ola (23a/9), (69a/6)

[= 20]

yazılı: 1. Yazılı. 2. Yazılmış olan.

y. (23b/16)

[= 1]

yazu: *bk.* yazık.

y. + ları (78b/9)

[= 1]

yazuğ: *bk.* yazık.

y. + ın (92b/16)

y. + ın dardılar (85a/17)

[= 2]

yazuk: *bk.* yazık.

y. (105b/8), (105b/9), (77b/10)

y. + dan (69a/6)

y. + işlemek (77b/3)

y. + larından (62b/10)

[= 6]

yazuklu: Günahı olan kimseler.

y. + lar (77a/1)

[= 1]

yê-: *bk.* ye-.

y.-di (55a/17), (55b/8)

y.-mek (119a/12)

y.-mekde (64b/1)

y.-r (12b/2)

y.-rler (116b/13), (45b/7)

y.-rlerdi (59b/5)

y.-ye (44b/7)

y.-yeler (11b/10), (27b/4), (29b/16), (11b/6)

y.-yenler (41b/16), (41b/16)

y.-yeydüm (119a/15)

y.-yicek (101b/5)

[= 16]

yédi: Altıdan sonra, sekizden önce gelen sayının adı, 7.

y. (103b/13), (104a/4), (106a/13), (109b/13),
(109b/15), (109b/6), (109b/7), (109b/7),
(110a/12), (110a/6), (110b/2),
(114a/17), (114a/2), (22a/9), (23b/3),
(2b/17), (40a/12), (40a/15), (40b/16),
(43a/1), (43a/10), (45a/14), (56a/1),
(56a/13), (56b/6), (57b/11), (67b/5),
(71b/2), (74a/4), (76a/13), (76a/8),
(80b/7), (8a/5), (8a/8), (8a/9), (91b/3),
(92a/10), (92a/5), (95a/7)

y. + iklîme (117a/5)

y. + iklîmi (102a/17)

y. + si (93a/6)

[= 42]

yédinc: *bk.* yédinci.

y. (78a/16)

[= 1]

yédinci: Yedi sayısının sıra sıfatı.

y. (22a/12), (22b/2), (23b/7), (4b/6), (68a/4),
(75b/17), (76a/5), (76b/3), (76b/6),
(89a/9), (8a/10), (92b/8)

y. + de (114a/11)

y. + si (52b/14)

[= 14]

yédi yüz: 700.

y. (92a/10), (92a/5)

[= 2]

yédi yüz biç: 700000.

y. (109b/7), (110b/2), (57b/11)

[= 3]

yédi yüz otuz: 730.

y. (74a/4)

[= 1]

yédür-: Yedirmek, yemesini sağlamak, yemesine sebep olmak.

y.-mezler (116b/12)

y.-üñ (101a/5)

y.-ürdi (68b/14)

[= 3]

yég: Daha iyi, daha üstün, müreccah, evlâ.

y. + dise (61a/9)

y. + dür (37a/8), (39b/11)

[=3]

yél: 1. Havanın yer değiştirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgâr.

y. (109b/16), (110a/1), (110b/13), (110b/6),
(110b/8), (27b/9), (55b/10), (68a/6),
(27a/14)

y. + çıķdı (55b/3)

y. + den (109b/17)

y. + e (109b/18), (110a/2)

y. + e vèrdi (32b/8)

y. + girüb (17b/8)

y. + ini (67b/5)

y. + lerdür (41a/6)

y. + leri (12b/10), (12b/10), (12b/9), (51b/8)

y. + vèrdi (58a/9)

y. + veribdi (55a/10)

[=23]

yèmek: Yenecek bir Şeyle karnını doyurmak.

y. + de (25b/4), (64a/11), (64a/8)

y. + den (101b/2)

y. + yerlerdi (59b/5)

[=5]

yèmiř: Meyve.

y. + inden (12b/15)

y. + ler (60b/17)

[=2]

yèñ-: Dayanmak, karşı durmak.

y.-emedi (58b/1), (58b/6)

[=2]

yèr: 1. Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin. 2. Güneş sisteminde yer alan, insanların üzerinde yaşadıkları gezegen, dünya.

y. (100b/15), (100b/7), (105b/17), (107b/14),
(109b/16), (117a/13), (13a/11), (13b/8),
(15a/15), (16b/11), (20a/5), (20a/7),
(23a/4), (36a/5), (3a/10), (40b/6),
(40b/8), (40b/8), (42a/12), (42a/15),
(46a/17), (55a/15), (61a/3), (64b/11),
(64b/17), (67b/14), (72a/1), (75b/17),
(76a/13), (76a/5), (76a/8), (76b/6),
(81a/15), (81a/16), (81b/1), (81b/4),
(87b/5), (90b/17), (94a/11)

y. + altında (109b/15), (14a/2)

y. + altındağı (12a/8), (12a/9)

y. + de (100b/9), (101a/16), (102a/16),
(108b/10), (10b/17), (112b/7), (114a/3),
(117a/6), (11a/2), (11b/8), (11b/9),
(13a/13), (23a/17), (36a/8), (42a/13),
(44b/7), (47b/10), (70a/6), (70b/12),
(89a/10), (95a/6), (97a/17)

y. + deki (117b/7)

y. + dekiler (117b/11)

y. + den (102a/16), (102a/6), (22a/8), (60b/15),
(61a/2), (76b/7), (79b/4), (99b/5)

y. + den kopalar (67b/2)

y. + dür (36a/4)

y. + e (105a/15), (107b/13), (113a/12),
(113a/16), (117b/2), (117b/7), (34b/14),
(38a/7), (68a/4), (68b/7), (79b/4),
(79b/4), (81b/2), (85a/16), (85a/5)

y. + e birağur (52b/10)

y. + e bırağdı (53b/10)

y. + e düşdi (96b/11)

y. + e düşeler (67a/7)

y. + e iledeler (22b/7)

y. + i (11b/5), (20a/14), (2a/6), (40b/4), (40b/7),
(46b/1), (46b/2), (60b/13), (60b/9),
(60b/9), (64b/9), (64b/9)

y. + inde (17a/2), (17a/5), (34b/14), (70a/7),
(91b/10)

y. + ine (102a/13), (114a/15), (119a/1), (26b/4),
(34b/7), (61a/12), (82b/8), (93b/8)

y. + ıarnına (91a/13)

y. + ıarnında (81a/17)

y. + ler (44b/15), (45a/5), (51a/7), (51a/8),
(90a/2), (98b/16)

y. + lerden (20a/16), (45a/8), (66b/12)

y. + lere (116a/2)

y. + leri (34a/1), (38a/17), (55a/11)

y. + lerini (38b/14)

y. + lü (16b/17), (17a/2), (34b/14), (34b/14)

y. + üñ (112a/1), (112a/4), (113a/10), (51b/12)

y. + üñ ıarnında (51b/12)

y. + üzerinde (117a/13), (40a/16), (85a/7)

y. + üzerindeki (117b/2), (117b/5)

y. + üzerine (67b/13)

y. + üzine (117b/11)

y. + yarıla (68a/4)

y. + yarıldı (14a/2)

y. + yüzinde (20a/7)

y. + yüzünde (13a/5)

y. + yüzünden (16b/11)

[= 159]

yêrlen-: Yerleşmek, yurt edinmek.

y.-mişdür (69b/12)

[= 1]

yêrlü: Yerli.

y. (18a/2), (82b/8)

[= 2]

yêryüzi: < Yeryüzü, üzerinde yaşadığımız yer
küresinin kabuğu, arz, dünya.

y. + dür (51b/13)

y. + nde (67a/8), (42a/10)

y. + ne (26b/16)

[= 4]

yêt-: Yetiştirilecek miktarda veya derecede olmak,
elvermek, kâfi gelmek.

y.-di (104a/17), (57b/14), (57b/14)

y.-diler (57b/16), (57b/5)

y.-er (107a/4), (22b/10), (32b/3), (3b/3), (55b/6),
(60b/3)

y.-miş (26a/11)

[= 12]

yêtmiş: Altmış dokuzdan sonra, yetmiş birden
önce gelen sayının adı, 70.

y. (108b/15), (112a/11), (118a/1), (118a/2),
(118b/5), (13b/7), (17b/1), (22a/7),
(26b/10), (26b/11), (26b/13), (27a/1),
(29a/12), (30a/16), (30a/17), (30b/2),
(35b/17), (43a/1), (43a/8), (45a/17),
(45b/1), (48b/9), (57a/9), (59b/4),
(94b/5)

[= 25]

yêtmiş biç: 70000.

y. (118a/1), (118a/2), (29a/12), (43a/8),
(45a/17), (45b/1), (57a/9), (59b/4)

[= 8]

yêtmiş iki: 72.

y. (26b/10), (94b/6)

[= 2]

yêyüdur-: Yiyedürmek.

y.-urken (92a/14)

[= 1]

ye-: Yeme işi.

y.-di (55a/17)

y.-dükden (64a/14)

y.-dünj (98a/1)

y.-medi (36b/9)

[=4]

yebâb: <Ar. Yıkık, harap, vîran.

y. + ola (117a/14)

[=1]

yed: <Ar. El.

y. + ile (117a/4)

y. + ümile (99a/2)

[=2]

yed-: Çekip götürmek, yol gösterip bir yöne doğru sevk etmek.

y.-eler (28b/5), (28b/7)

[=2]

yedici: Kılavuz.

y. + ye (102b/13)

[=1]

yedil-: 1. Yedeğe alınarak götürülmek. 2. *mec.* Yol gösterilerek bir yöne doğru sevk edilmek.

y.-ür (102b/13), (102b/16)

[=2]

yeg: Daha iyi, daha üstün, müreccah, evlâ.

y. + dür (15a/8), (15a/8), (31a/7), (31b/10)

y. + se (87a/4)

[=5]

yegidlig: *bk.* yigitlik.

y. + inde (35b/15)

[=1]

yegit: 1. Yiğit. 2. Yürekli, gözü pek, kahraman kimse. 3. Delikanlı, genç adam.

y. (31a/8), (36a/12), (8a/11)

y. + ler (28b/5)

y. + leri (28b/5)

[=5]

yegitlig: *bk.* yigitlik.

y. + inde (22a/9)

[=1]

yegitlüg: *bk.* yigitlik.

y. + üni (10b/17)

[=1]

yeglig: Üstünlük.

y. + ine (15a/13)

[=1]

yegreg: *bk.* yegrek.

y. + idür (79a/11)

y. + in (110a/1), (110a/4)

[= 3]

yegrek: Daha üstün tutulan, tercih edilen, müreccah.

y. (31a/15), (8a/1), (98a/4)

y. + dür (98a/16)

[= 4]

yel: Havanın yer değiştirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgâr.

y. (109b/13), (110a/10), (110a/10), (110a/17),
(110a/6), (110a/8), (110b/3)

y. + i (12b/5)

y. + ler (42a/17)

y. + lerdür (41a/8), (41a/9)

y. + leri (12b/8)

[= 12]

yemen: Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.

y. (93b/1)

y. + e (39a/14)

y. + ilinde (89a/11), (89a/14)

y. + le (39a/13)

[= 5]

yemiş: Meyve.

y. (75a/8)

y. + ler (64b/13)

y. + ler biter (94a/11)

y. + lere (50b/12)

[= 4]

yeñilen-: Tekrar ortaya çıkmak, tazelenmek.

y.-di (118b/2)

[= 1]

yer: Bir nesne ya da kimsenin kapladığı boşluk.

y. (14b/5), (29a/16), (34a/3)

y. + de (13b/8), (46b/10), (47b/8), (4b/3), (4b/4),
(5b/15), (70a/13), (80b/4), (89a/17)

y. + den (21a/3), (6b/17), (7a/6), (9b/15)

y. + dür (52a/1)

y. + e (28a/8), (30b/8), (33b/16)

y. + i (110a/6), (11b/15), (13a/7), (51b/16),
(95a/7)

y. + idür (78b/10)

y. + inde (16b/17), (18a/2), (34b/14)

y. + inden (34b/15), (51a/17), (68a/2), (69a/7)

y. + ine (114a/16), (22a/16), (59a/8), (71a/5),
(71a/6), (93b/6)

y. + üñüzde (7a/9)

[= 40]

yeryüzi: Yeryüzü.

y. + nde (117b/1), (29b/5)

y. + ne (12a/10)

[= 1]

yeşer-: 1. (Bitki) Yaprak vermek. 2. Üstündeki bitkiler yaprak açıp yeşillenmek.

y.-duğı (12b/12)

[= 1]

yeşil: 1. Sarı ile mâvi arasında yer alan renk, yaprak rengi. 2. Bu renkte olan.

y. (13a/5), (23b/14), (48b/13), (96b/5)

y. + zümrüdden (108a/1)

y. + zebercetden (78a/17)

y. + zebercetdendir (91a/2)

[= 7]

yet-: 1. Yetiyecek miktarda veya derecede olmak, elvermek, kâfi gelmek. 2. Kâfi sebep olmak, bir husus için yeterli olmak.

y.-dükce (99a/10)

y.-e (19b/7)

y.-er (60b/3)

y.-mez (32a/11)

[= 4]

yetim: <Ar. Babası ölmüş çocuk.

y. (36b/11)

y. + i (39a/14)

y. + idür (3a/2)

y. + leri (116b/9)

[= 4]

yezid: Çok kızılan, hâin ve gaddar kimseler için kullanılan sövme sözü.

y. (37a/5)

[= 1]

yığ-: 1. Tepeleme bir yığın hâline gelecek şekilde üst üste koymak. 2. Toplamak, biriktirmek.

y.-a (75a/9)

y.-ardı (68b/7)

y.-dı (110b/4)

y.-salar (75a/8)

[= 4]

yığ-: Engel olmak, esirgemek.

y.-dı (77b/14)

y.-dışa (61a/12), (78a/4)

y.-ar (77b/15)

[= 4]

yıgıl-: Yığmak işi yapılmak, bir yere küme hâlinde konulmak.

y.-an (58a/11)

y.-dı (58a/7), (63b/4)

y.-miş (87a/1)

y.-urdu (56a/1)

[= 5]

yıgılm-: Geri durmak, vazgeçmek, kaçınmak.

y.-dılar (73b/4)

[= 1]

yık-: Kurulu bir şeyi parçalayıp dağıtmak.

y.-dı (110b/14)

[= 1]

yıka-: Suyla temizlemek.

y.-r (5b/7)

[= 1]

yıkıl-: (Kurulu bir şey) Parçalanıp dağılmak.

y.-a (117a/14)

y.-miş (34a/9)

[= 2]

yıl: Dünyânın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman, sene, sâl.

y. (101a/4), (101a/9), (102a/6), (110b/15), (111b/12), (14a/2), (17b/8), (19b/12), (20b/2), (21a/3), (21b/13), (21b/14), (22a/13), (22a/15), (22a/17), (22b/6), (22b/7), (23a/2), (23b/10), (23b/10), (23b/8), (28b/1), (2a/6), (30a/5), (30b/2), (34b/3), (34b/3), (36b/8), (47a/3), (51a/3), (53b/2), (55b/6), (60a/14), (60b/13), (94a/7), (94b/16), (98b/11), (98b/11), (99a/2), (99b/8)

y. + da (108a/17), (108b/1), (16a/17)

y. + dan (112b/11), (30a/5), (34b/5), (36a/16)

y. + dır (34b/9), (42b/12), (42b/8), (43a/9), (54a/3)

y. + dur (42b/11), (42b/15), (42b/8), (43a/1), (43a/10), (43a/2), (43a/8)

y. + ı (42b/11), (42b/15), (43a/2)

y. + lar (99b/10)

y. + larından (42b/16)

y. + larıyla (43a/9)

y. + uñ (42b/8), (43a/9)

[= 67]

yılan: Omurgalı hayvanlardan, bacakları olmayan, üzeri pullarla kaplı, çatal dilli, büyük bir kısmı zehirli olan, uzun sürüngen hayvan.

y. (43b/5), (43b/5), (43b/6), (54a/17)

y. + lar (112a/9), (82b/7)

y. + larından (29b/5)

[= 7]

yılca: Yıl kadar.

y. + dur (42b/15), (42b/17), (43a/2)

[= 3]

yıldırım: Bulutlarda toplanan elektriğin kuvvetli bir ışık yayarak gümbürtülü bir şekilde yere boşalması olayı.

y. (27b/10)

[= 1]

yıldız: Işıklı ve sâbit bir nokta hâlinde görülen gök cisimlerinden her biri.

y. (91b/8)

y. + dur (92b/8)

y. + lar (17a/2), (17a/5), (20a/6), (67a/7), (67a/8), (67b/13), (69b/1), (69b/15), (71b/15), (92b/13)

y. + lardan (18a/3)

y. + lardur (49b/12), (50a/13)

y. + ları (16b/17)

[= 16]

yılduz: *bk.* yıldız.

y. (92a/14), (92a/14), (92b/9)

y. + a (69a/16)

y. + dur (69b/3), (92a/16), (92b/6), (92b/7)

y. + lar (69b/10)

y. + lardur (50b/6), (69b/3)

y. + larıdur (50a/5)

[= 12]

yılı: 1. *E. T. Türk ve halk ağzı.* Hayvan sürüsü.

2. Başıboş bırakılmış, alıştırılmamış at sürüsü.

y. + lar (64b/14), (67b/15), (82b/7), (94a/7)

y. + lara (96a/5)

y. + larıuz (61a/2)

[= 6]

yılı: 1. Üzerinden bir yıl geçmiş.

y. (118b/6), (17b/1), (23b/14), (23b/3), (23b/4), (23b/4), (23b/4), (41a/1), (76b/7), (90b/17), (92a/10)

[= 11]

yırt-: (Kâğıt, kumaş vb.ni) Elle iki tarafından tutarak parçalara ayırmak.

y.-a (110a/7)

[= 1]

yırtıl-: (Deri veya herhangi bir organ) Çok derin çizilmek.

y.-dı (104b/1)

y.-miş deriler (20b/12)

[= 2]

yid-: Çekmek.

y.-e (118a/2), (118a/2)

[= 2]

yigid: *bk.* yegit.

y. + üñ (36a/9)

[= 1]

yigirmi: Yirmi.

y. (107b/2), (109b/1), (116a/10), (17b/5),
(25a/1), (25a/1), (2b/17), (61b/11),
(61b/13), (66a/15), (71b/2), (80b/8),
(83b/7), (99b/16)

[= 14]

yigirmi altı: 26.

y. (99b/16)

[= 1]

yigirmi dörd: *bk.* yigirmi dört.

y. + üñ (61b/13)

[= 1]

yigirmi dört: 24.

y. (61b/11)

[= 1]

yigirmi dört biç: 24000.

y. (116a/10)

[= 1]

yigirmi iki: 22.

y. (83b/7)

[= 1]

yigirmi toköz: 29.

y. (66a/15)

[= 1]

yigitlig: *bk.* yigitlik.

y. + e (93b/10)

[= 1]

yigitlik: < 1. Yiğit olma durumu. 2. Yiğitçe davranış.

y. + den (93b/10)

[= 1]

yigreg: *bk.* yigrek.

y. + i (93b/13)

[= 1]

yigrek: Yeğrek, *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Daha üstün tutulan, tercih edilen, müreccah.

y. (30a/7), (84b/2)

y. + di (58a/1)

y. + sin (87a/9)

[= 4]

yigren-: İğrenmek, tiksirmek.

y.-eler (41b/13)

[= 1]

yine: Bir daha, tekrar, gene.

y. (83a/1)

[= 1]

yog: *bk.* yok.

y. + ıdı (102b/9), (107b/15), (118a/17), (14b/14),
(36b/11), (53b/17), (55a/12), (56b/17)

y. + isa (3a/15)

[= 9]

yoğsa: 1. Ters bir ihtimal anlatır; aksi takdirde.

2. Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki

başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba.

y. (24b/5), (9a/13)

[= 2]

yoğun: 1. *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Kalın, iri. 2. Hacmine oranla ağırlığı çok olan.

y. (64b/12)

[= 1]

yoğun: *bk.* yoğun.

y. (64b/12)

[= 1]

yoğur-: Hamur durumuna getirmek için üzerine basa basa karmak.

y.-dı (98b/11)

y.-dum (99a/2)

y.-ur (33b/5)

[= 3]

yoğsa: *bk.* yoğsa.

y. (60b/2)

[= 1]

yoğsulluk: yoğsulluk.

y. (106a/1)

[= 1]

yoğsa: 1. Yoksa. 2. Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba. 3. Ters bir ihtimal anlatır; aksi takdirde.

y. (109b/8), (112a/14), (112a/9), (23a/5), (53b/13), (87b/13), (89a/3)

[= 7]

yoğsul: 1. Maddî imkânı çok az olan, geçinmekte güçlük çeken kimse, fakir. 2. *din*. Kendisine zekât verilebilecek olan çok fakir kimse, miskin.

y. + kılduğımı (116b/1)

[= 1]

yoğsulluğ: *bk.* yoğsulluğ.

y. + undan (115a/9)

[= 1]

yoğsulluk: *bk.* yoğsulluğ.

y. (114b/8)

[= 1]

yoğsulluk: *bk.* yoğsulluğ.

y. (116b/3), (116b/4)

[= 2]

yoğ: 1. Bulunmayan, mevcut olmayan şey. 2. Mevcut olmayan, bulunmayan şey, nesne veya kimse.

y. (104a/9), (105b/9), (105b/9), (106b/7), (106b/8), (106b/8), (106b/8), (107b/13), (111a/3), (12a/1), (12a/1), (14a/8), (23a/6), (23a/7), (26b/2), (26b/2), (26b/3), (26b/4), (26b/4), (30b/14), (32a/13), (34a/7), (37b/1), (37b/1), (39b/14), (40a/4), (40a/4), (56a/11), (56a/13), (56a/14), (56a/2), (60b/6), (75a/11), (78b/8), (84a/7), (85b/1), (8a/15), (8a/16), (91a/14)

y. + dur (100b/10), (103b/7), (106a/14), (106a/4), (109a/12), (109a/7), (10a/12), (10a/12), (112a/2), (113a/11), (114b/11), (116a/2), (116b/17), (14a/9), (17b/16), (18a/1), (21a/16), (23a/12), (24b/7), (27b/15), (30a/4), (30a/7), (37a/11), (39a/1), (39a/10), (3a/14), (41a/2), (42a/12), (43a/7), (44a/5), (44a/5), (46a/7), (4a/12), (60a/6), (61a/17), (61b/6), (71a/4), (71b/1), (76b/14), (84a/5), (8b/17), (90b/12), (91a/14), (92b/9), (94a/5), (95a/13)

y. + mıydı (28b/14)

[= 86]

yoğluk: Yok olma durumu, bulunmama.

y. (106b/1)

[= 1]

yoksulluk: Yoksul olma durumu.

y. (75a/5)

[= 1]

yokuş: Yukarıya doğru yükselen dik yol.

y. (23b/4)

[= 1]

yol: Bir şeye ulaşmak için tâkip edilen seyir.

y. (118b/6), (23b/14), (40b/12), (42a/11),
(46a/10), (48b/15), (52a/7), (58a/8),
(63b/5), (86b/17), (90b/17)

y. + a (28b/3), (52a/8), (60a/4), (9a/5)

y. + da (115b/12), (27b/1), (66a/7)

y. + dan (86b/10)

y. + dur (17b/1), (41a/1), (70b/15), (76b/7)

y. + göstere (58a/3)

y. + göstericidir (58a/2)

y. + ı (107b/1), (107b/2), (18b/2), (96a/17)

y. + ı kesmiş (87a/1)

y. + ın (96a/13)

y. + ına (24a/13), (60a/5)

y. + ında (16a/9), (24a/6), (86b/9)

y. + ındadır (66a/5)

y. + ından (63b/4), (93b/7)

y. + ını (96b/3)

y. + lar (55a/4), (74b/5)

y. + ları (96a/5)

y. + una (24a/14)

y. + unda (16a/8)

y. + vèrdük (58b/10)

[= 46]

yoldaş: 1. Yol arkadaşı. 2. Arkadaş, dost.

y. + larıñ (88a/5)

y. + laruñ (88a/12)

y. + olduñ (36a/11)

y. + olmadı (36b/10)

[= 4]

yonca: Baklagiller familyasından, hayvan yemi olarak yetiştirilen, yaprakları üç dilimli, kazık köklü, başak durumundaki çiçekleri kırmızı, mor ve menekşe renginde, bir çok türü bulunan çok yaygın bitki.

y. + yı (64b/12)

[= 1]

yordu: İğne deliği, delik.

y. + sunca (110a/5)

y. + sınca (77b/7)

[= 2]

yön: *bk.* yön.

y. + i (28b/3)

y. + inden (117a/10)

y. + ünden (109a/7)

[= 3]

yön: Ön, arka, sağ, sol, üst ve alt yanlardan her biri, cihet, taraf.

y. (28a/8)

[= 1]

yöre: Bir bölgenin belli bir yeri içine alan sınırlı bölümü, dolay, havâli.

y. + sinde (48a/14)

[= 1]

yūsuf: Kişi adı.

y. (104a/12), (104a/14), (104a/2), (104a/3),
(104a/6), (104a/7), (104a/9)

y. + ı dilemeye (118b/10)

y. + peygâmbere (89a/7)

y. + şüretlü (26b/8)

y. + süresinde (104a/5)

y. + uñ (104a/16), (104a/17)

y. + uñ sırrına (104a/12)

[= 14]

yūsuf bin zūnīvās: Kişi adı.

y. (89a/15)

[= 1]

yu-: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Yıkamak.

y.-dı (35b/16)

y.-dılar (30a/17)

y.-nur (45a/15)

y.-rlardı (56a/8)

y.-ya (74a/13)

[= 5]

yuqar: *bk.* yuqaru.

y. + dan (79a/12)

[= 1]

yuqaru: 1. Yukarı. 2. Bir şeyin aşağı kabul edilen kısmına göre üstte kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı. 3. Bulunulan yere göre seviye bakımından daha yüksekte olan veya daha yüksek kabul edilen taraf yahut bu tarafta bulunan şey.

y. (102a/12), (41b/10), (50a/8), (53b/12), (5b/8),
(60a/6), (76b/3), (82b/12), (8a/11),
(95a/13)

y. + sını (77b/10), (77b/11)

[= 12]

yular: Hayvanı çekmek veya bağlamak için
başına takılan ipten dizgin.

y. + ı (102b/15), (102b/15)

[= 2]

yum-: Sıkıp kapamak.

y.-dum (36a/7)

[= 1]

yumıl-: Kapanmak.

y.-ur (77b/4), (77b/5)

[= 2]

yumşak: *bk.* yumuşak.

y. (52b/1)

[= 1]

yumulu: Yumulmuş, kapanmış, kısılmış.

y. (5b/10)

[= 1]

yumuşak: Üzerine dokunulduğunda çöken,
çukurlaşan, eski biçimini kaybeden.

y. (50a/9)

[= 1]

yun-: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Yıkanmak,
yıkayıp temizlenmek.

y.-mağ (93b/17)

[= 1]

yurd: Bir milletin üzerinde yaşadığı, hâkim
olduğu ve kültürünü oluşturduğu
toprak, vatan.

y. + ına (82b/8)

[= 1]

yurdlu: Yurtlu.

y. (82b/8)

[= 1]

yut-: Ağızda olan bir şeyi boğazdan aşağı
indirmek.

y.-dı (54b/2)

[= 1]

yuyıl-: Yuyulmak, silinmek.

y.-ur (77a/16)

[= 1]

yüce: Yüksek, büyük, ulu, mertebesi üstün olan.

y. (102a/5), (95a/10), (96a/1), (96a/2)

y. + gök (102b/4)

y. + kıldı (60b/5)

y. + köşk (54a/13)

y. + köşke (102a/10), (102a/7)

y. + köşkler (102a/5)

y. + köşkeri (119a/9)

y. + ola (7a/5)

y. + tañrınızvan (60a/14)

y. + uçmağda (101b/9)

y. + ven (95a/13)

y. + yin (60a/8)

[= 16]

yücel-: Yükselmek.

y.-di (102b/5)

[= 1]

yücelig: *bk.* yücelik.

y. + ile (102b/5)

y. + i ola (102a/6)

[= 2]

yücelik: Yüce olma durumu.

y. + le (40b/17)

[= 1]

yücerək: Daha yüce.

y. + dür (95a/11)

[= 1]

yügür-: Sallamak.

y.-i (9a/2), (9a/3)

[= 2]

yük: 1. Bir hayvan veya taşıtın taşıyabileceği miktar. 2. Genel olarak at ve katırlarla yapılan taşımalarda kullanılan bir ağırlık ölçüsü.

y. (20a/6), (32a/4)

y. + lerine (47a/3)

y. + ü (54a/10)

[= 4]

yükləd-: Yükleme işini yaptırmak.

y.-eler (47b/4), (47b/5)

y.-ib (47a/6)

[= 3]

yüklən-: Bir yükü taşımak üzere eline veya sırtına almak.

y.-üb giderler (103a/4)

[= 1]

yüklü: *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Gebe, hâmile.

y. (67a/10)

y. + olsa (68b/9)

[= 2]

yüksek: Tabanı ile en üst noktası arasındaki mesâfe kendi cinsinden olan şeylere göre fazla olan.

y. (69b/17)

y. + dedür (63a/14)

y. + tahtlar (101b/12)

y. + uçmak (101b/8)

[= 4]

yükseklik: Yükseklik, yüksek olma durumu.

y. + i (111a/10)

y. + ile (102b/12)

[= 2]

yülü-: Yolmak, tıraş etmek.

y.-diler (7b/16)

[= 1]

yüñ: Koyun, keçi, deve vb. hayvanların vücûdunu örten, dokuma sanâyiinde, yatak, yastık ve yorgan yapmakta kullanılan tüylere verilen isim.

y. (49b/2)

y. + den (68a/15)

y. + ine (49b/3)

y. + kumaşla (115b/11)

y. + ünden (32a/7)

[= 5]

yüñlü: Yünü olan.

y. (49b/3)

[= 1]

yüreg: *bk* yürek.

y. + imde (33a/9)

[= 1]

yürek: 1. Kalp. 2. *E. T. Türk. ve halk ağzı.* Mîde, karın.

y. + şıkındusudur (93b/2)

[= 1]

yüri-: *bk* yürü-.

y.-mekden (40b/12)

y.-se (67a/9)

y.-ye (41b/11), (42a/10), (43b/2)

y.-yen (82a/10)

y.-yüb (82a/7)

[= 7]

yürü-: Adım atarak ilerlemek.

y.-mek (69a/16)

y.-meç (105a/16)

y.-meye (16b/3)

y.-r (16a/13), (18b/2)

y.-rler (107a/1), (69a/16)

[= 7]

yüz: 1. Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre.

y. (100a/17), (102a/6), (103b/13), (103b/13), (107b/1), (107b/2), (108a/17), (108b/5), (109a/4), (109b/1), (109b/7), (110b/15), (110b/2), (111a/10), (111b/12), (112b/11), (118b/6), (13b/16), (16a/13), (16a/14), (16a/14), (16a/16), (18a/4), (25a/1), (25a/1), (28b/1), (2b/17), (2b/17), (34b/3), (34b/3), (34b/5), (34b/9), (41a/1), (42b/15), (42b/17), (43a/1), (43a/2), (43a/2), (43b/4), (43b/4), (44b/5), (45b/2), (48b/9), (48b/9), (4a/4), (4a/4), (4a/5), (4a/5), (57a/9), (57b/11), (61b/17), (61b/17), (65a/14), (66a/15), (66a/15), (71b/2), (74a/4), (74a/4), (76b/7), (80b/7), (80b/7), (83b/6), (83b/7), (90b/17), (91a/10), (91b/4), (92a/10), (92a/5),

(93a/5), (94b/6), (98b/7), (99b/1), (99b/17), (99b/8)

y. + dönderdiğiün (62a/16)

y. + döndürdi (60a/3)

y. + döndürdükleri (36a/11)

y. + döndüreler (29a/8)

y. + döndürenlere (103a/15)

y. + döndürürler (18b/16)

y. + döndürürsün (62b/16)

y. + dutdurub (70b/8)

y. + e (28b/1)

y. + i (25a/10), (47a/16), (62a/3), (78b/3)

y. + in (101a/1), (46b/17)

y. + in burtardı (62a/13), (62a/17)

y. + inde (117b/1), (29b/6), (42a/10)

y. + in döndürdi (62a/17)

y. + in dönesin (63a/5)

y. + in düşeler (118a/6)

y. + in düşüb (118b/7)

y. + ine (111a/13), (12a/10), (26b/16), (46b/17), (66a/10)

y. + ini (66a/4)

y. + ini çevirdi (62a/13)

y. + i üstüne (28b/6)

y. + kıralığı (66a/13)

y. + le (47a/2)

y. + ler (100a/10), (100a/12), (100a/13),
(100a/9), (101a/12), (101b/6), (66a/8)

y. + leri (100a/15), (100b/3), (101a/2), (22a/15),
(22a/16), (30a/1), (41b/10), (5b/10),
(66a/11)

y. + lerinde (78b/14)

y. + lerine (43b/15), (43b/16), (6a/11)

y. + lerini (57b/2)

y. + lü (36a/8), (8a/12)

y. + üñ (46b/15)

y. + ünde (13a/5), (18a/7)

y. + ünden (16b/11)

y. + ünüñ (38a/10)

[= 136]

yüz: Sayı olan 100.

y. + i (13a/14), (13a/15)

[= 2]

yüz: Yüzey, yeryüzü.

y. + inde (20a/7)

[= 1]

yüz-: 1. Yüzmek. 2. Kol, bacak, yüzgeç vb. organları hareket ettirerek suda ilerlemek. 3. (Bir nesne) Bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak ve yer değiştirmek.

y.-er (18a/4), (50a/8)

y.-erler (18a/3), (50a/14), (50a/15), (50a/7)

y.-üb (110a/15)

[= 7]

yüz altmış: 160.

y. (18a/4), (93a/5)

[= 2]

yüz altmış tokuz: 169.

y. (74a/4)

[= 1]

yüz biç: 100000.

y. (108b/5), (109a/4), (45b/2), (57a/4), (57b/10)

[= 5]

yüz dört: 104.

y. (66a/15), (99b/1)

[= 2]

yüzici: Yüzücü.

y. + ler (50a/13)

[= 1]

yüziçi: Yüzücü.

y. + ler (50a/6)

[= 1]

yüzil-: Yüzülmek, derisi soyulmak.

y.-ür (49b/4)

[= 1]

yüz on iki: 112.

y. (13b/16)

[= 1]

yüz otuz: 130.

y. (80b/7)

[= 1]

yüz otuz tokuz: 139.

y. (103b/13)

[= 1]

yüz otuz üç: 133.

y. (61b/17), (66a/15)

[= 2]

yüz toksan yedi: 197.

y. (103b/13)

[= 1]

yüz tokuz: 109.

y. (83b/6)

[= 1]

yüz üç: 103.

y. (61b/17)

[= 1]

yüzük: Parmağa takılan, genellikle altın, gümüş

vb. mâdenî halka.

y. (80b/16)

y. + delügince (110a/3)

[= 2]

yüz yedi: 107.

y. (80b/7)

[= 1]

yüz yetmiş: 170.

y. (48b/9)

[= 1]

yüz yigirmi: 120.

y. (107b/2), (109b/1), (54a/10)

[= 3]

yüz yigirmi beş: 125.

y. (2b/17)

[= 1]

-Z-

zâhir: <Ar. 1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan şey. 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü.

z. (16b/12), (20b/6)

z. + leri (25a/15)

z. + ola (16b/12), (28a/2)

z. + oldu (13b/15)

z. + olur (13a/6), (13a/7)

[= 8]

zâlim: <Ar. 1. Zulüm ve haksızlık yapan kimse.

2. Acımasız, merhametsiz kimse.

z. (112b/7), (89b/1)

z. + e (52b/6)

z. + kavmlerden (113b/3)

z. + ler (112b/4), (47a/1), (52b/4)

z. + lerden (24b/5)

z. + lerden olavuz (30a/10)

z. + lerdür (95b/9)

z. + lere (95b/10)

z. + leri (24b/13)

z. + üñ (113a/5)

[= 13]

zâkir: <Ar. 1. Sözü etme, ismini söyleme, anma. 2. Allah'ın isimlerini (esmâ-yı hüsnâyı) söylemek sûretiyle yapılan ibâdet.

z. + êtdüğümüz (114b/14)

[= 1]

zuhûr: <Ar. 1. Meydana çıkma, baş gösterme, görünme. 2. İlâhî sıfat ve isimlerin bir sûrete bürünüp ortaya çıkması, varlık sûretinde görünmesi.

z. + a gelür (12a/9)

[= 1]

zulm: <Ar. Eziyet, cevr, cefâ.

z. (21a/15)

z. + eylemezem (23a/8)

z. + ile (24b/2)

z. + kılmayısar (21b/4)

[= 4]

zulmet: <Ar. Karanlık.

z. (15a/10), (15a/11), (15a/9)

z. + i (15a/10)

[= 4]

zulüm: *bk.* zulm.

z. (23a/12)

z. + den (23b/7)

z. + kılanlar (41b/17)

z. + ler (47a/14)

[= 4]

zāyī: <Ar. 1. Kayıp, yok olmuş, elden çıkmış şey. 2. Ziyan olmuş, boşa gitmiş şey.

z. + kılanlar (16a/6)

[= 1]

zāf: <Ar. Zayıflık, kuvvetsizlik.

z. (106a/17)

z. + ı (106b/7)

[= 2]

zāf: <Ar. 1. Zayıf. 2. Güçsüz kuvvetsiz.

z. (36b/7)

z. + den (2b/11)

z. + du'acı (2b/13)

z. + kulu (37b/7)

z. + leri (30b/4)

z. + ümmetlerine (38a/16)

z. + yediciye (102b/13)

[= 7]

zārar: <Ar. Bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan.

z. + erişdirmeyeler (3a/9)

[= 1]

zādd: <Ar. Nitelikleri, özellikleri ve durumları birbirine aykırı olan şey, bir şeyin aksi, tersi, karşıt.

z. + ı (106a/3), (33b/16)

z. + ıla (106a/16), (106b/2)

z. + lardur (33b/15)

[= 5]

zāḥire: Erzak.

z. + lerimiz (55b/6)

[= 1]

zā'id: <Ar. Gereksiz, lüzumsuz.

z. (10b/7)

[= 1]

zākir: <Ar. Anan, zikreden kimse.

z. + ler (24b/17)

[= 1]

zāt: <Ar. 1. Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse. 2. Bir şeyin ta kendisi, maddî varlığı, maddî varlığının özü, öz varlık.

z. + ın (37a/5), (39b/8)

z. + ı şerîf (3a/5)

[= 3]

zebânî: Cehennemlikleri ateşe atmakla görevli melek, cehennem bekçisi.

z. + lere (43b/14)

[= 1]

zehî: Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

z. (3a/5), (65b/15)

[= 2]

zelîhâ: Kişi adı.

z. (104a/15), (104a/17), (104a/6)

[= 3]

zerre: <Ar. Çok küçük parçacık.

z. (37b/5), (3a/9), (40a/8)

z. + i mişkâlleri (69a/5)

[= 4]

zevk: <Ar. 1. Hoşa giden veya eğlendiren şey. 2. teşmil. Eğlence. 3. Tat alma, tat, lezzet. 4. İlâhî tecellîlerin müşâhedesinden dolayı ârifin kalbinde hâsıl olan idrak ve bu hâlin verdiği haz.

z. (108b/3)

z. + de olalar (102b/2)

z. + leri (28a/4)

[= 3]

zikir: <Ar. 1. Allah'ın isimlerini (esmâ-yı hüsnâyı) söylemek sûretiyle yapılan ibâdet. 2. Sözüünü etme, ismini söyleme, anma.

z. (37a/7), (39b/10), (84b/12), (88b/14)

z. + dür (31b/2)

z. + êde (4a/9)

z. + eyledi (104a/5), (43a/3)

z. + eylegil (96a/1)

z. + eylemedi (43a/4)

z. + inde (116a/3)

z. + olunan (50b/13)

[= 12]

zıkr: *bk.* zikir.

z. + e (6b/2)

z. + inden (25b/10)

[= 2]

zincîr: <Far. 1. Birbirine geçmiş mâdenî halkalardan meydana gelen bağ. 2. Eskiden suçluların, delilerin eline, ayağına vurulan demirden bağ.

z. + şakdılar (9b/6)

[= 1]

zūz: <Ar. Lezzetli, güzel.

z. + yazı (25a/13)

[= 1]

zūmrūd: <Ar. Alüminyum, berilyum silikatu
olan yeşil renkte, çok değerli taş.

z. + den (108a/1)

[= 1]

zūriyyet: <Ar. Nesil, soy sop, döl.

z. (18a/15)

z. + i (48b/4), (76a/9)

z. + ini (18a/13), (18a/14), (18b/1)

[= 6]

zāhid: <Ar. Dünyâyı terkedip dînin emirlerine
çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ
sâhibi, dindar, müttakî (kimse).

z. (86b/9)

z. + lerden (35b/15)

z. + üñ (86b/10)

[= 3]

zā'il: <Ar. 1. Devamlı ve kalıcı olmayan, sona
eren, yok olan, ortadan kalkan. 2.
Geçmiş olan.

z. + kıluruz (15a/6)

[= 1]

zār: <Far. 1. Ağlayan, inleyen. 2. Zayıf,
dermansız.

z. (112b/1), (112b/1)

[= 2]

zārī: <Far. Ağlama, inleme.

z. (17a/14), (31a/6), (31a/6)

z. + kıllalar (17a/14), (17a/7)

z. + kıldı (37b/17)

z. + kıllurlar (100b/17)

[= 7]

zārīlīg: *bk* zārīlık.

z. + indan (17a/10)

[= 1]

zārīlık: Sızlanmak, inlemek.

z. (37a/9), (39b/11)

z. + kıldılar (38a/7)

z. + kıllursañuz (30a/4)

[= 4]

zārılık: *bk* zārīlık.

z. + kıldum (36a/7)

[= 1]

zağfirān: Bir çeşit koku.

z. + döşemişler (108a/5)

[= 1]

zahmet: <Ar. 1. Sıkıntı, eziyet. 2. Güçlük, zorluk.

z. (106a/1), (49b/6)

z. + cekersin (16a/3)

z. + çeker (12b/1), (12b/3)

z. + çekerler (49b/5)

z. + çekerse (49b/5)

z. + de (12a/12)

z. + de olur (12a/11), (12a/14)

z. + erişse (53a/15)

z. + görmediler (89b/7)

z. + inden (12a/3)

z. + le (49b/7)

z. + olmaya (102a/13)

[= 15]

zahmetlü: 1. Zahmetli. 2. Zahmet veren, sıkıntılı, güç, zor, yorucu.

z. (83a/3)

z. + kılasız (38b/7)

[= 2]

zahım: <Far. Yara.

z. + dan (33a/10)

[= 1]

zahm: <Far. Yara.

z. + urdı (33a/9)

[= 1]

zakḳūm: <Ar. Zakkumgiller familyasından, iri ve gösterişli beyaz pembe çiçekler açan, çalı görünüşünde, boyu 5 metreyi bulabilen zehirli ağaççık, ağa ağacı.

z. + dan (29b/9)

[= 1]

zamān: <Ar. Olmuş ve olacak hâdiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram, vakit.

z. (14a/4), (17a/4), (17b/4), (18a/17), (18b/1), (28a/15), (32b/17), (33b/5), (43a/5), (80a/8), (86b/15), (94a/17), (94b/1), (94b/2), (94b/3)

z. + da (18b/3), (92a/6)

z. + dan (26a/13), (26a/14)

z. + dur (43a/1), (7b/7)

z. + geçce (17b/4)

z. + m (98b/6)

z. + mda (108b/6), (115a/8), (52b/3), (68b/13),
(68b/9)

z. + lar (43a/12)

z. + lardur (42b/1)

[= 30]

zamāne: <Ar. Devir, zaman [Eskimiştir].

z. + nüñ peygāmbəri (115a/9)

[= 1]

zebānī: <Ar. Cehennemlikleri ateşe atmakla
görevli melek, cehennem bekçisi.

z. (29a/12)

z. + ler (100a/15), (101a/10), (23b/2), (28b/3),
(29b/17), (30a/2), (38b/10), (76b/8)

z. + lerden (29b/14), (29b/3)

z. + lere (29a/11), (30a/2)

z. + lerin (118a/12)

[= 14]

zebercet: <Ar. Cam parlaklığında, açık yeşil
renkte tabiî mağnezyum ve demir
silikat, krizolit, olivin, perido.

z. + den (23b/14), (78a/17)

z. + dendür (91a/2)

[= 3]

zebūn: <Far. Güçsüz, zayıf, âciz.

z. + kılam (38a/16)

z. + kıluvêrevüz (37b/6)

[= 2]

zebūr: <Ar. Dâvut peygambere indirilen ve
münâcatları ihtivâ eden ilâhî kitap.

z. (99b/3)

z. + da (4b/9)

z. + dadur (4a/4)

[= 3]

zeccâc: <Ar. Şişe ve cam yapan kimse.

z. + tefsîrinde (39a/10)

[= 1]

zehî: <Far. Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

z. (103a/2), (114b/8), (116a/11), (116a/6),
(118b/13), (118b/13), (34b/1), (51b/10),
(51b/9), (55a/2)

[= 10]

zehri: Zehir.

z. + dūr (24b/10)

[= 1]

zekât: <Ar. İslâm dîninin beş şartından biri olarak, sâhip olunan ve belli bir miktârı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırkta biri ve bunun yoksullara dağıtılması işi.

z. (106b/13), (84a/10), (97b/9)

z. + dan (114a/7), (23b/6)

z. + ı (14a/7), (47b/2), (75a/8)

z. + ın (42a/3), (97b/10)

z. + lar (47a/13)

z. + uş (98a/1)

[= 12]

zelîhâ: Kişi adı.

z. (104a/1)

[= 1]

zemherî: <Ar. 22 Aralık – 31 Ocak arasındaki çok soğuk günler, karakış.

z. + dür (43b/3)

[= 1]

zemherîr: <Ar. Soğuk cehennem.

z. (12a/2)

[= 1]

zemzem: <Ar. Kâbe yanındaki meşhur kuyudan çıkan kutsal su.

z. + kıyusu (105b/3)

[= 1]

zencebîl: <Ar. Zencefil denen bitkinin asıl şekli.

z. (27a/5), (27b/5)

[= 2]

zencîr: <Far. 1. Birbirine geçmiş mâdenî halkalardan meydana gelen bağ. 2. Eskiden suçluların, delilerin eline, ayağına vurulan demirden bağ.

z. + da kımışlar (25a/6)

z. + i (109b/17)

z. + ile édüb (118b/5)

z. + ler (100a/11), (22b/15), (38b/10)

z. + lerinden (29b/8)

z. + leriyle (109b/16)

[= 8]

zengî: <Far. Zenci.

z. + kulu (115b/10)

[= 1]

zerzemîn: Zemin.

z. + kazub (108b/14)

[= 1]

zevc: <Ar. (Kadına göre) Koca, eş.

z. + den (13b/4)

[= 1]

zeyd: Kişi adı.

z. (62b/6)

[= 1]

zeyd bin eslem: Kişi adı.

z. (100b/1), (71b/3)

z. + den (91b/5)

[= 3]

zeyd eslem ata: Kişi adı.

z. + sından (62a/1)

[= 1]

zeyd ibni eslem: Kişi adı.

z. + den (74a/5), (94b/7)

[= 2]

zeytün: <Ar. 1. Zeytin, zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, uzun ömürlü, yaprakları küçük ve gümüş renginde bir ağaç. 2. Bu ağacın yüksek besin değeri olan, önce yeşil iken sonra karararak tek çekirdekli, yağlı meyvesi.

z. + i (64b/12)

[= 1]

zīrā: <Far. Çünkü, şundan dolayı.

z. (100b/12), (10a/1), (10a/11), (116b/17), (11b/14), (15a/8), (19a/10), (21a/3), (23a/14), (25a/1), (25b/12), (27a/7), (27a/8), (27a/8), (27a/9), (31a/12), (31b/5), (37b/1), (40a/3), (46b/11), (4a/11), (54a/17), (57a/1), (57a/2), (5b/2), (63b/1), (66a/4), (6a/16), (71a/11), (77a/8), (82b/3), (89a/4), (91a/14), (97a/16), (98a/16), (9a/4)

[= 36]

zibānī: <Ar. 1. Zebani. 2. Cehennemlikleri ateşe atmakla görevli melek, cehennem bekçisi.

z. + ler (22b/14)

[= 1]

zihī: *bk.* zehī.

z. (119a/12)

[= 1]

zinhār: <Far. Sakın, aman, asla.

z. (116a/13), (116a/13), (36a/14), (78a/8), (7b/17), (99a/9)

[= 6]

zişt: <Far. Çirkin.

z. (101a/2)

z. + eyleye (101a/1)

z. + ola (101a/2)

[= 3]

ziyāde: <Ar. 1. Fazla, çok. 2. Lüzumsuz, boş.

z. (100b/12), (26a/7), (26a/8), (73b/15)

z. + ola (17a/15), (28a/4)

z. + olmuş (27a/17)

[= 7]

ziyān: <Far. Bir şey veya kimsenin sebep
olduğu çıkar kaybı, zarar.

z. + eder (12b/9)

z. + ederler (74b/4)

z. + umız (14a/9)

[= 3]

ziyānlu: Zıyanlı.

z. (51b/10)

[= 1]

ziyāret: <Ar. Bir kimseyi veya bir yeri görmeye
gitme.

z. + ine (95a/16)

z. + kılmaya (26a/12)

z. + kılmakda (25b/5)

[= 3]

zuhal: <Ar. Satürn.

z. (92b/9)

z. + dür (69b/4)

[= 2]

zümre: <Ar. Topluluk.

z. + yi mecâninden (115a/6)

[= 1]

zümür: <Ar. Çok değerli taş.

z. + ler (108a/4)

[= 1]

zümzeme: <Far. Fısıltı.

z. + si (15b/2)

[= 1]

SONUÇ

Kuran tefsirleri, Kuran'ın daha iyi anlaşılması ve yorumlanması için yapılan çalışmalardır. Bu çalışmalar, Kuran'ın anlamını derinlemesine inceleyerek, Kuran'ın ayetlerinin ne anlama geldiğini açıklamayı ve yorumlamayı amaçlar.

İslam dünyasında önemli bir yer tutan bu çalışmalar, İslam dininin doğru ve tutarlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayarak, İslam toplumunun hayatına yön verir. Tefsirler Kur'an'ı açıklamayı amaç edindiği için sade bir dille yazılmaya özen gösterilmiştir. Bu nedenle Türk dilinin tarihi seyri bakımından da önem arz eder.

Çalışmamıza konu olan tefsir metni, ayetlerle ilişkili geniş kapsamlı açıklamaların yanında çeşitli rivayetleri ve hikâyeleri içeren mufassal bir tefsirdir. Prusya Kültürel Mirası/Berlin Eyalet Kütüphanesi, Orientalische El Yazısı kategorisinde PPN651791340 proje numarası ile bulunarak Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ tarafından yazılmıştır.

Eserin incelemesinin yapıldığında çıkarılabilecek sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1. Metnin dil özelliklerinden yola çıkılarak 14. yüzyılda yazıldığı bilinmektedir.
2. Tefsir hazırlanırken sureler ayet ayet açıklanmıştır. Bunun yanında bazı hadisler de konu olarak ele alınmıştır. Rivayet tefsiri metodu kullanılarak oluşturulan bu tefsirde, bazı hikâyelere ve rivayetlere yer verilerek konu pekiştirilmiştir.
3. Sure, ayet ya da hadisler hakkında yorumlamalar yapılırken çeşitli müfessirlerin görüşlerine de yer verilmiş ve böylelikle mukayeseli bir şekilde tefsir metni oluşturulmuştur.

4. Çalıştığımız el yazması dil bakımından incelendiğinde Eski Oğuz Türkçesi dönemi dil özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Bunun yanı sıra bazı dini terminoloji ile anlatılarda Eski Türkçeden kelimelerin sıklıkla kullanıldığına rastlamaktayız. Metinde geçen bazı örnekler şunlardır:

konuk evi (59b/4), yalavac feriştelerdür (63a/16) (elçi meleklerdir), tamu (28b/7) (cehennem), uçmağ (73b/8) (cennet), tañrı (5a/17), ancılayın (8a/2) (onun gibi), dükeli (38a/15) (hepsi), kaqı- (32b/10) (kızmak), uş (70a/14) (akıl), burtar- (62a/13) (surat asmak), od (90a/7) (ateş), yügür- (9a/2) (sallamak), yalıñ (23b/2) (alev), göyün- (53a/14) (yanmak), qaravaş (22b/2) (cariye, halayık), dartın- (105b/1) (esirgemek), süñük (33b/1) (kemik), yegrek (8a/1) (daha üstün), şağış (91b/8) (adet-sayı), tañıklıq (8a/17) (tanık olma durumu), boqmaq (93a/17) (kolye), ağırlıqlı (63a/10) (değerli)...

5. Dini bir metin olması sebebiyle Arapça kelimeler yoğunlukta olup eser zengin bir söz varlığına sahiptir.

6. Metnin imlâsında yer yer tutarsızlıklara rastlanmıştır. Bu konu ‘‘Dil İncelemesi’’ bölümünde detaylı olarak incelenmiştir.

7. Eski Oğuz Türkçesi metinleri için Türkçe kelimelerin yazılışı hususunda bir birlikten söz etmek mümkün değildir. Çalıştığımız metinde aynı sayfada hatta bazen aynı satırda bile bir kelimenin farklı yazılışlarına rastlamak mümkündür.

8. ı ünsüzü birkaç yerde üç noktalı kef (كْ) ile gösterilmiştir:

risāletiñe (رِسَالَتِيْكَه) (3a/7), nefsiñi (نَفْسِيْ) (3a/17), saña (سَنَّا) (3a/14), tañrıdan (تَنْرِي دَنْ) (3a/15)

9. Metinde kapalı e (è) kullanımı oldukça fazladır.

10. Metinde geçen bazı kelimelerde, ünlülerden sonra yazılan bağlama ünsüzü -y- üzerine gelen -ı/-i belirtme durum eki, hemzeyle (ء) gösterilmiştir:

loğmayı (19b/6) (لَقْمَهُ), fuğarāyı (25a/8) (فُقَرَاءَهُ), nesneyi (33b/2) (نَسْنَهُ), kıubbeyi (48b/15) (قُبْبَهُ)

11. Yabancı kelimelerin farklı imlalarına rastlanmaktadır:

nöbet (2a/1) (نُوبَتُ) nevbet (99a/1) (نُوبَتُ)

12. Çalıştığımız metinde Yunanca kökenli olan “bodrüm” (64a/1), “mermer” (109a/3), “sırma” (110a/5), “tömar” (20a/14) kelimeleri kullanılmıştır. Metnin yazıldığı dönem göz önünde bulundurulduğunda Yunanca kökenli kelimelerin Türkçeye geçmiş olması dikkat çekicidir.

13. Metinde yer alan bazı Türkçe kelimelerin yazımında peltek z (ز) kullanılmıştır:

yaratmazdan (2a/6) (يَرْتُمَذْدَنْ), yer yüzinde (20a/7) (يَرِيُوزِنْدَ)

14. Türk dilinin tarihi seyri içerisinde Arap ve Fars imlasının tesiriyle beliren biçimler bir arada kullanılmıştır.

15. Emir-İstek 1. Tekil Şahıs için -AyIn/-AyIm ekleri kullanılmıştır:

alayın (الَايِنُ) (115a/12), öğredeyin (أَوْكُرْدَيِنُ) (86b/8)

16. Emir-İstek 2. Tekil Şahıs: -ğıl/-gil eki ile karşılanmıştır:

gizlegil (كِرْلِكِلْ) (88a/16), oğugıl (أَفْغِلْ) (5a/6)

17. 1. Tekil Şahıs için bazen -vAn eki kullanılmıştır:

dilerven (دِيلِرْوَنُ) (70a/5), yüceven (يُجَاوَنُ) (95a/13)

18. 1. Çoğul Şahıs için bazen -vUz eki kullanılmıştır:

bildürevüz (وُزْ بِلْدُورَهْ) (7b/4), dutavuz (دُوتَاوُزْ) (36b/11)

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Abdullah, Müslim (2006), Eseru't-Tatavvuri'I-Fikri fi't- Tefsiri fi'I-Asri'I-Abbasi, (Çev. Muhammed Çelik), Çağlayan Matbaası, İzmir.
- Arat, Reşit Rahmeti (2006), Kutadgu Bilig, Kabalcı Yayınları, İstanbul.
- Ata, Aysu (2004), İlk Kur'an Tercümesi, Karahanlı Türkçesi, Giriş-Metin-Notlar-Dizin, TDK Yayınları: 854, Ankara.
- Cerrahoğlu, İsmail (1971), Tefsir Usûlü, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Cerrahoğlu, İsmail (1988), Tefsir Tarihi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Cilt: 1, Ankara.
- Demir, Ziya (2007), Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları (Kuruluştan X/XVI. Asrın Sonuna Kadar) (Haz. B. Demir, M.A. Demir), Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Demirci, Muhsin (2001), Tefsir Usulü ve Tarihi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Develioğlu, Ferit (2005), Osmanlıca-Türkçe Lügat, Aydın Yayınları, Ankara.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi 1961 (1962), Kur'ân-ı Kerîm'in Türk Dilinde Basılmış Terceme ve Tefsirleri, (Haz. Dr. Müjgân Cunbur), Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 123-141.
- Ercilasun, Ahmet Bican (2004), Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Ercilasun, Ahmet Bican, Akkoyunlu Ziyat (2014), Dîvânu Lugâti't-Türk, TDK, Ankara.
- Ergin, Muharrem (1993), Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınevi, İstanbul.
- Gabain, A. Von (2007), Eski Türkçenin Grameri, Çev. Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, Tuncer (1995), Türkçe El Kitabı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Gülensoy, Tuncer (2007), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (I/II), Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Ircica (2016), World Bibliography of Translations of the Holy Qur'an in Manuscript Form III (Translations and Exegeses in Turkish), Yazma Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsirleri (Türkçe) Bibliyografyası, İstanbul.

- İslam Ansiklopedisi (1988), Abdullah b. Abbas b. Abdülmuttalib Maddesi, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 1, s.: 76-79.
- İslam Ansiklopedisi (2009), SEMERKANDÎ Ebü'l-Leys Maddesi, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 36, s.: 473-475.
- İslam Ansiklopedisi (2011), Tefsir Maddesi, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 40, s. 281-290.
- Kanar, Mehmet (2011), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul.
- Korkmaz, Zeynep (1992), Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Zeynep (2009), Türkiye Türkçesi Grameri, Şekil Bilgisi, TDK Yay., Ankara.
- Köprülü, M.Fuad (1926), Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul.
- Mütercim Asım Efendi (2000), Burhân-ı Katı (Haz. M. Öztürk, D. Örs), TDK Yayınları, Ankara.
- Özkan, Mustafa (2013), “Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştay Bildirileri (Eski Anadolu Türkçesinde Yapılan Sure Tefsirleri ve Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın Amme Cüzü Tefsiri)”, (Haz. Prof Dr. Mustafa Özkan, Doç Dr. Enfel Doğan), İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Sami, Şemseddin (2007), Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Sarı, Mevlût (1984), El-Mevarid Arapça-Türkçe Lûgat, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul.
- TDK (2005), Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara.
- Topaloğlu, Ahmet (1976), XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi, Milli Eğitim Basımevi, Cilt: 1, İstanbul, s. 2-3.
- Tören, Hatice (2007), Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri I, Metin-İnceleme-Tıpkıbasım, Çantay Yayınları, İstanbul.
- Türkiye Diyanet Vakfı (2005), Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, TDV Yay., Ankara.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1965), Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı, Ankara.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1973), Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Ankara.
- Ülken, Hilmi Ziya (1935), Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü, İstanbul.

Sürelî Yayınlar

- Cumbur, Müjgan, (1962), "Kur' an-ı Kerim'in Türk Dilinde Basılmış Tercüme ve Tefsirleri", *Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi*, Ankara, s.123.
- Demirci, Muhsin (1999), "Tefsir Usûlünün Temel Kaynakları", *Kur'an Mesajı: İlmi Araştırmalar Dergisi*, Cilt: II, sayı: 22, 23, 24, s. 155,186.
- Doğan, Mehmet Zeki-Güneş, Abdalbaki (2019), "Tefsir Tarihine Kısa Bir Bakış/A Brief Overview to the History of Tafsir", *ilahiyat s. 2: 47-66*.
- İnan, Abdulkadir (1960), "Kur'an'ın Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar", *TDAY-Belleten*, Cilt: 8, s. 79-94.
- Koçyiğit, Hikmet (2012), "Müfessirleri Tefsir Yazmaya Sevk Eden Amiller", *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 1 (10), s. 107-129.
- Korkmaz, Zeynep (2005), "Eski Anadolu Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri", *Fikret Türkmen Armağanı, Kayırlmaz Matbaası*, s. 471, İzmir.
- Korkmaz, Zeynep (1965), "Eski Anadolu Türkçesindeki -van/-ven, -vuz/-vüz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları", *TDAY-Belleten*, Cilt: 12, s. 43-65.
- Özkan, Mustafa (2010), "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Kuran Tercüme Üzerine-I", *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C: XXXIX, s.115-159.
- Şan, Funda (2020), "Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Tefsirin Cümle Yapısı", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4 (4), s. 680, 698.
- Ünlü, Suat (2007), "Kur'an-ı Kerim'in Türkçe'ye Çevrilmesi ve İlk Türkçe Kur'an Tercüme Üzerine", *Dini Araştırmalar*, C: 9 / 27 (Haziran), s. 9-56.
- Yıldırım, Kübra (2012), "Eski Anadolu Türkçesine Ait Bir Tefsirin Üslûp Özellikleri", *Turkish Studies*, volume 7/2, s. 1217-1227.
- Yolcu, Mehmet (2015), "İlk Dönem Tefsir Kitapları ve Müellifleri (En-Nedîm'in el-Fihrist'indeki "Tesmîyetü'l-Kutub el-Musannefe fî Tefsiri'l-Kur'ân" Adını Taşıyan Listesi Bağlamında)", *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* Güz 2015/6(2) 54-107, 96.

Tezler

- Aydar, Hidayet (1993), Kur'an-ı Kerim'in Tercümesi Meselesi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.

- Demir, Ziya (1987), İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Matbu ve Yazma Fatiha Tefsirleri, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Demir, Ziya (1994), Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları, Kuruluştan XI XVI. Asrın Sonuna Kadar, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Doğu, Ahmet (1989), 'Amme Tefsiri (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Şan, Funda (2011), Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın 'Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yıldırım, Kübra (2011), Üveys b. Hoca Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın 'Amme Cüzü Tefsiri Üzerinde Dil İncelemesi (Vr. 202B-268B), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: KÜBRA ÖZGÜN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Fen-Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Türk Dili ve Edebiyatı
Makale ve Bildiriler	
1. Özgün, Kübra (2022) “Üveys b. Hocâ Osmân b. Emîr İlyâs b. Evliyâ'nın Kur'an Tefsirinin Berlin Nüshası ve Diğer Nüshaları Üzerine”, IX. Genç Türkologlar Sempozyumu, Bişkek.	